

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ERMENİ HARFLİ YEDİ ALİMLERİN HİKÂYESİ
(GİRİŞ, METİN, İNCELEME, DİZİN)

SEDA KAYA

DANIŞMAN
DOÇ. DR. ABDULKADİR ÖZTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORDU-2021

ÖĞRENCİ BEYAN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak savunduğum “ERMENİ HARFLİ YEDİ ALİMLERİN HİKÂYESİ (GİRİŞ, METİN, İNCELEME, DİZİN)” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmadan yazdığımı ve yararlandığım kaynakların “Kaynakça” bölümünde gösterilenlerden farklı olmadığını, belirtilen kaynaklara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

01/07/2021

Seda Kaya
19530100002

TEŞEKKÜR

Değerli bilgi ve yöntemlerini benimle paylaşan kıymetli hocam Doğ. Dr. Abdulkadir Öztürk'e; araştırma ve alışmama destek veren Türkiye Ermenileri Patrikliğine; Ermeni harfli Türke metne ulaşmamı sağlayan Türkiye Ermenileri Patrikliği görevlilerinden Bay Vağarşag Seropyan'a; bu zorlu süreçte manevi desteğini benden esirgemeyen dostlarım Aydan Drama, Yasemin Yazıcı, Mükremin Yıldırım ve Esra Özgür'e; elinin hep omzumda olduğunu hissettiğim yengem şeyma Özgür'e; canım kuzenim Simge Eminoğlu'na; son olarak desteklerini benden esirgemeyen aileme teőekkürü bor bilirim.

Bu tez Türk Dil Kurumu lisansüstü burs desteğiyle hazırlanmıştır.

Seda KAYA

ORDU-2021

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
KISALTMALAR	xi
İŞARETLER	xi
GİRİŞ	1
1. Çalışmanın Amacı.....	1
2. Çalışmanın Kapsamı	1
3. Çalışmanın Yöntemi	1
4. Ermeniler.....	2
4.1. Ermenilerin Kökeni	2
4.2. Ermenilerin Dini.....	3
4.3. Türk-Ermeni İlişkileri.....	5
4.4. Ermenice ve Ermenilerin Kullandığı Türkçe	7
4.5. Ermeni Harfli Türkçe Metinler.....	9
5. Çalışmaya Konu Olan Eser	10
5.1. Eserin Matbu Özellikleri	11
5.2. Eserin Yazarı	11
5.3. Eserin Konusu	11
5.4. Eserin Dili.....	12
5.5. Eserde Kullanılan Noktalama İşaretleri.....	12
5.6. Eserde Kullanılan Alfabe	13
1. YAZIM	15
1.1. Soru Eki	16
1.2. {-Xp} Zarf-Fiil Eki.....	16
1.3. Vasıta Eki	16
1.4. İyelik Eki	17
1.5. Ayrı Yazılan Ekler.....	17
1.6. Yardımcı Eylemle Kurulan Birleşik Eylemlerin Yazımı	19
1.7. Bazı Kelimelerin Yazımı.....	19
1.8. Farsça Tamlamaların Yazımı	20

1.9. Arapça Tamlamaların Yazımı	20
1.10. Eskicil Şekiller ve Halk Ağzları	21
1.11. Yazım Hataları	22
1.12. “İçin” Edatı	22
1.13. “da/de” Bağlacının Yazımı	22
1.14. “ki” Bağlacının Yazımı	23
1.15. Ünlem	23
1.16. Şahıs İsimleri	23
1.17. Unvanlar	23
1.18. Millet, Kavim, Din ve Mezhep İsimleri	23
1.19. Yer İsimleri	24
1.20. İkilemeler	24
2. SES BİLGİSİ	25
2.1. Ünlüler	25
2.1.1. /w/ Ünlüsü [a]	25
2.1.2. /t w/ Ünlüsü [â]	25
2.1.3. /t / ve /t / Ünlüleri [e]	26
2.1.4. /p / Ünlüsü [ı]	26
2.1.5. /h / Ünlüsü [i]	27
2.1.6. /n / ve /o / Ünlüleri [o]	27
2.1.7. /t o / Ünlüsü [ö]	27
2.1.8. /n ı / Ünlüsü [u]	28
2.1.9. /h ı / Ünlüsü [ü]	28
2.2. Ünsüzler	29
2.2.1. /w/ Ünsüzü [b]	29
2.2.2. /ɣ / Ünsüzü [c]	29
2.2.3. /ɣ / Ünsüzü [ç]	29
2.2.4. /w/ Ünsüzü [d]	30
2.2.5. /f / Ünsüzü [f]	30
2.2.6. /l / Ünsüzü [g]	30
2.2.7. /ŋ / Ünsüzü [g]	31
2.2.8. /h / Ünsüzü [h]	31
2.2.9. /d / Ünsüzü [j]	31
2.2.10. /p / ve /q / Ünsüzü [k]	31
2.2.11. /l / Ünsüzü [l]	32

2.2.12. /m/ Ünsüzü [m]	32
2.2.13. /n/ Ünsüzü [n]	32
2.2.14. /p/ ve /p̥/ Ünsüzleri [p].....	33
2.2.15. /r/ ve /r̥/ Ünsüzü [r/r̥]	33
2.2.16. /s/ Ünsüzü [s].....	33
2.2.17. /ʃ/ Ünsüzü [ʃ].....	34
2.2.18. /t/ ve /t̥/ Ünsüzleri [t/t̥]	34
2.2.19. /v/ Ünsüzü [v]	34
2.2.20. /j/ ve /t̪/ Ünsüzleri [y].....	34
2.2.21. /z/ Ünsüzü [z]	35
2.2.22. /t̪/ ve /d̪/ Ünsüzü [ts]	35
2.2.23. /d̪/ Ünsüzü [dz]	35
2.2.24. /v/ Ünsüzü [v]	35
2.2.25. /n/ Ünsüzü [vo]	36
2.2.26. /h/ Ünsüzü [h]	36
2.3. Ses Olayları	36
2.3.1. Ses Türemesi.....	36
2.3.1.1. Ünlü Türemesi.....	36
2.3.1.2. Ünsüz Türemesi	37
2.3.2. Ses Düşmesi.....	38
2.3.2.1. Ünlü Düşmesi.....	38
2.3.2.2. Ünsüz Düşmesi	38
2.3.3. Göçüşme	38
2.3.4. Ünlü Uyumları	39
2.3.4.1. Kalınlık-İncelik Uyumu	39
2.3.4.2. Kalınlık-İncelik Uyumuna Aykırı Durumlar	39
2.3.4.3. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırılık	41
2.3.5. Ünlü Değişmeleri.....	42
2.3.5.1. /e/>/i/	42
2.3.5.2. /e/>/ı/	43
2.3.5.3. /i/>/a/	43
2.3.5.4. /i/>/e/	43
2.3.5.5. /i/>/u/	43
2.3.5.6. /i/>/ü/	43
2.3.5.7. /ı/>/a/	43

2.3.5.8. /ı/>/e/	44
2.3.5.9. /ı/>/u/	44
2.3.5.10. /o/>/u/	44
2.3.5.11. /u/>/ı/	44
2.3.5.12. /ü/>/i/	44
2.3.6. Ünsüz Değişmeleri.....	44
2.3.6.1. /b/>/p/	44
2.3.6.2. /c/>/ç/	44
2.3.6.3. /ç/>/c/	44
2.3.6.4. /f/>/v	45
2.3.6.5. /f/>/v/	45
2.3.6.6. /g/>/y/	45
2.3.6.7. /g/>/k/	45
2.3.6.8. /g/>/v/	45
2.3.6.9. /k/>/g/	46
2.3.6.10. /l/>/n/	46
2.3.6.11. /m/ > /n/	46
2.3.6.12. /t/>/d/	46
3. ŞEKİL BİLGİSİ	47
3.1. İSİM ÇEKİM EKLERİ	47
3.1.1. Çokluk Eki	47
3.1.2. Aitlik Eki.....	47
3.1.3. İsmın Hâlleri	47
3.1.3.1. Yalın Hâl	47
3.1.3.2. İlgi Hâli	47
3.1.3.3. Belirtme Hâli	48
3.1.3.4. Yönelme Hâli	48
3.1.3.5. Bulunma Hâli	49
3.1.3.6. Ayrılma Hâli.....	49
3.1.3.7. Vasıta Hâli.....	49
3.1.3.8. Eşitlik Hâli	49
3.1.3.9. Yön Gösterme Hâli	50
3.2. ZAMİRLER.....	50
3.2.1. Kişi Zamirleri.....	50
3.2.2. Dönüşlülük Zamiri.....	50

3.2.3. İşaret Zamiri.....	50
3.2.4. Belirsizlik Zamiri.....	51
3.2.5. Soru Zamiri.....	51
3.3. SIFATLAR.....	51
3.3.1. Niteleme Sıfatları.....	51
3.3.2. İşaret Sıfatları.....	51
3.3.3. Sayı Sıfatlar.....	52
3.3.4. Soru Sıfatları.....	52
3.3.5. Belgisiz Sıfatlar.....	52
3.4. ZARFLAR.....	52
3.4.1. Zaman Zarfları.....	52
3.4.2. Yer-Yön Zarfları.....	52
3.4.3. Hal Zarfları.....	53
3.4.4. Azlık-Çokluk Zarfları.....	53
3.4.5. Soru Zarfları.....	53
3.5. FİİLLER.....	53
3.5.1. Haber Kipleri.....	53
3.5.1.1. Görülen Geçmiş Zaman.....	54
3.5.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman.....	54
3.5.1.3. Geniş Zaman.....	54
3.5.1.4. Şimdiki Zaman.....	54
3.5.1.5. Gelecek Zaman.....	54
3.5.2. Tasarlama Kipleri.....	54
3.5.2.1. Şart Kipi.....	55
3.5.2.2. İstek Kipi.....	55
3.5.2.3. Gereklilik Kipi.....	55
3.5.2.4. Emir Kipi.....	55
3.6. FİİLİMSİLER.....	55
3.6.1. İsim-Fiil.....	55
3.6.2. Sıfat-Fiil.....	56
3.6.3. Zarf-Fiil.....	56
3.7. YAPIM EKLERİ.....	57
3.7.1. FİİLDEN FİİL YAPIM EKLERİ.....	57
3.7.1.1. {-t-} fiilden fiil yapım eki.....	57
3.7.1.2. {-dİr}-, {-dUr-} fiilden fiil yapım eki.....	57

3.7.1.3. {-l-} fiilden fiil yapım eki	57
3.7.1.4. {-n-} fiilden fiil yapım eki	57
3.7.1.5. {-ş-} fiilden fiil yapım eki.....	57
3.7.1.6. {-r-} fiilden fiil yapım eki.....	58
3.7.1.7. {-ümse-} fiilden fiil yapım eki.....	58
3.7.2. FİILDEN İSİM YAPIM EKLERİ	58
3.7.2.1. {-ç+} fiilden isim yapım eki	58
3.7.2.2. {-cA+} fiilden isim yapım eki	58
3.7.2.3. {-cI+} fiilden isim yapım eki	58
3.7.2.4. {-ak+} fiilden isim yapım eki	58
3.7.2.5. {-ga+}, {-gU+}, {-ku+} fiilden isim yapım eki.....	58
3.7.2.6. {-gin+}, {-gUn+} fiilden isim yapım eki.....	58
3.7.2.7. {-ici+}, {-ucu+} fiilden isim yapım eki.....	59
3.7.2.8. {-k+} fiilden isim yapım eki	59
3.7.2.9. {-m+} fiilden isim yapım eki	59
3.7.2.10. {-n+} fiilden isim yapım eki	59
3.7.2.11. {-I+}, {-U+} fiilden isim yapım eki	59
3.7.2.12. {-sı+} fiilden isim yapım eki	59
3.7.2.13. {-mur+} fiilden isim yapım eki.....	59
3.7.3. İSİMDEN FİİL YAPIM EKLERİ	60
3.7.3.1. {+IA-} isimden fiil yapım eki	60
3.7.3.2. {+al-} isimden fiil yapım eki	60
3.7.3.3. {+l-} isimden fiil yapım eki	60
3.7.3.4. {+k-} isimden fiil yapım eki	60
3.7.3.5. {+kır-} isimden fiil yapım eki.....	60
3.7.3.6. {+IA n-} isimden fiil yapım eki	60
3.7.3.7. {+IAş-} isimden fiil yapım eki.....	60
3.7.3.8. {+A-} isimden fiil yapım eki	60
3.7.3.9. {+ar-} isimden fiil yapım eki	60
3.7.3.10. {+DA-} isimden fiil yapım eki	61
3.7.4. İSİMDEN İSİM YAPIM EKLERİ	61
3.7.4.1. {+sIz+}, {+sUz+} isimden isim yapım eki.....	61
3.7.4.2. {+cI+}, {+cU+} isimden isim yapım eki.....	61
3.7.4.3. {+daş+} isimden isim yapım eki.....	61
3.7.4.4. {+IncI+}, {+UncU+} isimden isim yapım eki.....	61

3.7.4.5. {+IIk+}, {+IUk+} isimden isim yapım eki	61
3.7.4.6. {+II+}, {+IU+} isimden isim yapım eki	61
3.7.4.7. {+ki+} isimden isim yapım eki.....	62
3.7.4.8. {+cIk+} isimden isim yapım eki.....	62
3.7.4.9. {+cıgaz+} isimden isim yapım eki	62
3.7.4.10. {+Ar+} isimden isim yapım eki.....	62
3.7.4.11. {+IAyın+} isimden isim yapım eki.....	62
3.7.4.12. {+cIIAyIn+} isimden isim yapım eki	62
4. AKTARIM.....	63
5. DİZİN	141
SONUÇ.....	387
KAYNAKÇA	389
TIPKIBASIM	392
ÖZGEÇMİŞ.....	600

ÖZET

ERMENİ HARFLİ YEDİ ALİMLERİN HİKÂYESİ (GİRİŞ, METİN, İNCELEME, DİZİN)

Bu çalışma, 1864 yılında Ermeni harfleriyle Türkçe yazılmış *Pontsianos Padişah ve Yedi Alimler* adlı hikâye kitabının aktarımı, incelemesi ve dizininden oluşmaktadır. Çalışmanın merkezini Ermeni harfli Türkçe metin oluşturmaktadır. Giriş bölümünde Ermenilerin kökeni, Ermenilerin dini, Türk-Ermeni ilişkileri, Ermenice ve Ermenilerin Türkçesi ve Ermeni harfli Türkçe metinler hakkında bilgi verilmektedir. Ardından çalışmaya konu olan eser, eserin matbu özellikleri, eserin yazarı, eserin konusu, eserin dili, eserde kullanılan noktalama işaretleri ve eserde kullanılan alfabe hakkında bilgiler verilmektedir. Eserde kullanılan noktalama işaretleri ve alfabe tablo şeklinde gösterilmiştir. İnceleme kısmında Ermeni harfli metinde bulunan çeşitli ses ve şekil bilgisi hususları Ermeni ve Latin harfleriyle birlikte verilmeye çalışılmıştır. Yazım kısmında Ermeni harfli metinde bulunan çeşitli yazım hususları açıklanmıştır. Aktarım kısmında Ermeni harfli metin verilmektedir. Dizin kısmında Ermeni harfli metne sadık kalınmıştır. Dizin bölümünde metinde geçen sözcükler alfabetik olarak sıralanmış, bunların geçtiği sayfa numaraları ve anlamları verilmiştir. Sonuç bölümünde ise Ermeni harfli metnin incelenmesinden elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ermeni Harfli Türkçe, Yedi Alimlerin Hikâyesi, İnceleme, Dizin.

ABSTRACT

THE STORY OF SEVEN STUDENTS WITH ERMENIAN LETTERS (INTRODUCTION, TEXT, REVIEW, INDEX)

This study consists of the transfer, analysis, grammatical index and of the story book Pontsianos Sultan and Yedi Scholars, which was written in Turkish with Armenian letters in 1864. The Turkish text with Armenian letters forms the center of the study. In the introduction, information is given about the origin of the Armenians, the religion of the Armenians, the Turkish-Armenian relations, the Armenian and Turkish of the Armenians and Turkish texts with Armenian letters. Then, there is information about the work that is the subject of the study, the printed features of the work, the author of the work, the subject of the work, the language of the work, the punctuation marks used in the work and the alphabet used in the work. Punctuation marks and alphabet used in the work are shown in the form of tables. In the analysis part, various language events in the text with Armenian letters were tried to be given together with Armenian and Latin letters. In the spelling part, various spelling issues in the text with Armenian letters are explained. In the translation part, the text in Armenian letters is given. In the index part, the text with Armenian letters was adhered to. In the index section, the words in the text are listed alphabetically, their page numbers and their meanings are given. In the conclusion part, the data obtained from the analysis of the text with Armenian letters were evaluated.

Key Words: Turkish with Armenian Letters, The Story of Seven Scholars, Review, Index.

KISALTMALAR

Ar. : Arapça

Erm. : Ermenice

Far. : Farsça

Fr. : Fransızca

İt. : İtalyanca

Lat. : Latince

Rum. : Rumca

T. : Türkçe

Yun. : Yunanca

İŞARETLER

() Eserde harf eksikliğini gösterir.

? Kökenin belirlenemediği ya da okunamayan kelimeleri gösterir.

< Sözcüğün aslını gösterir.

+ Ad tabanına gelen eki gösterir.

- Fiil tabanını ve fiil tabanına gelen eki gösterir.

“ ” Sözcüğün anlamını gösterir.

{ } Biçim birimleri gösterir.

GİRİŞ

1. Çalışmanın Amacı

Tezin amacı, 19. yüzyılda Anadolu’da meydana getirilen Ermeni harfli Türkçe metinlerden birisi olan *Yedi Alimlerin Hikâyesi* adlı eserin gerek incelemesinin yapılmasıyla gerekse Latin alfabesine aktarılmasıyla dil malzemesinin tespiti sağlanıp o dönem Türkçesinin dil hususiyetlerine ışık tutmak ve malzeme teşkil etmekle birlikte Türkoloji çalışmalarına katkı sunmaktır.

2. Çalışmanın Kapsamı

Ermenilerin Türklerle ilk önemli teması Selçuklu döneminde XI. yüzyılda olmuştur. Siyasi nedenlerden dolayı toplulukların bir bölümü Kırım’a yerleşmiştir. Bu bölgedeki Kıpçaklarla temas halinde olmuşlar ve bunun bir sonucu olarak da bazı Kıpçak grupları Gregoryan mezhebini benimseyerek yazı dilinde Ermeni harfleriyle Kıpçakça metinler meydana getirmişlerdir. Bunun yanı sıra Anadolu’da da Osmanlı tebaası olarak yaşayan Ermeniler de Türkçeyi öğrenmişler ve yazı dili içinde XVIII-XX. yüzyıllar arasında Ermeni harfleriyle pek çok kitap ve süreli yayın ortaya koymuşlardır.

Kevork Pamukciyan’ın “Ermeni Harfli Türkçe Metinler” adıyla yayımlanan eseri, Ermeni kaynaklarından ulaşılmış, tarihe katkıda bulunan pek çok eser hakkında bilgiler vermektedir. Bu eserlerin çalışılması ve işlenmesiyle birlikte Ermeni harfli Türkçe metinlere dair çok yönlü değerlendirmelerde bulunulacak ve dil etkileşiminin diğer sahalara da ne ölçüde yansıdığı gün yüzüne çıkarılacaktır. Bu doğrultuda bahsi geçen metinlerin Türkoloji çalışmalarına kazandırılarak bu alandaki var olan boşluğun doldurulması ve alanda çalışacak araştırmalara kaynaklık etmesi de sağlanmış olacaktır.

3. Çalışmanın Yöntemi

Tezde öncelikle Ermeni harfli Türkçe metinler üzerine literatür taraması yapılarak alanın sınırları belirlenmiştir.

Metnin aktarımında, Ermeni alfabesinin Türk Latin alfabesini karşılayan ses değerlerine sadık kalınmıştır. Yalnızca /u/ sesini karşılayan fazladan bir ligatür

/u l / tespit edilmiştir, bu husus alfabe tablosunda ve metnin inceleme kısmında belirtilmiştir.

Metinde birçok kelimenin yazımında hata yapılmıştır. Aktarım esnasında metne tamamen sadık kalınmaya çalışılmıştır. Matbaa hatası olarak değerlendirebileceğimiz mürekkep hatalarından kaynaklanan yazılmayan harfler metin tamiri yoluna gidilerek tamamlanmıştır. Bu gibi durumlar ( ) içerisinde gösterilmiştir. Türk Latin alfabesine aktarım esnasında metinde kullanılan noktalama işaretlerine genel olarak sadık kalınmıştır. Metinde gerek Arapça ve Farsça tamlamaların yazımında gerekse günümüzde birleşik olarak yazdığımız fakat metinde ayrı olarak yazılan tüm kelime ve eklere sadık kalınmıştır.

İnceleme yapılırken tespit edilen durumlar Ermeni harfleri ve Türk Latin harfleriyle birlikte gösterilmiştir. Benzer durumların aktarımı yalnızca birkaç örnekle sınırlandırılmıştır. Örnekler eserin sayfa numaraları dikkate alınarak kronolojik bir sırayla verilmiştir.

Dizin kısmında Ermeni harfli Türkçe metinde bulunan sözcük ve sözcük grupları esas alınmıştır. Bu sözcükler satır numaraları ve anlamlarıyla birlikte verilmiştir. Çalışmanın sonunda tıpkıbasım başlığı altında eserin tıpkıbasımını da verilmiştir.

4. Ermeniler

4.1. Ermenilerin Kökeni

“Armenya” adı tarihte ilk defa M.Ö. 518. yılından kalma Bahisten yazıtında geçmektedir. Bu yazıtta; Ergani-Elazığ bölgelerinde ayaklanan bir kavim olan Armana ve Arminia’dan bahsedilir. Ayrıca bu adın Ârâmice Yukarı-El/Ülke sözünden çıktığı da belirtilir. Kırzioğlu, Ksenofon’un M.Ö. 401-400’de geçtiği Doğu Anadolu’yu anlatan Anabasis adlı eserinde Yukarı-Ülke adının önce Romalıların daha sonra da Bizanslıların Kızılırmak’ın doğusuna verdikleri Yüksek-Ülke anlamındaki ad ile aynı olduğunu ve Yunus Emre’de geçen Yukarı-Eller deyiminin de yine aynı şekilde Fırat-Hazar Denizi arasına verilen isim olduğunu ifade eder (Kılıç, 2012, s. 1).

Kılıç (2012) çalışmasında, Krayblis’in en eski tarih belgelerinde Ermenistan adına rastlanmadığını ifade ettiğini belirtir. Bununla beraber tarihi

bilgiler ışığında araştırmacılar, Ermenilerin eskiden beri yaşadıkları coğrafyaya *Hayk* veya *Hayastan* ve kendilerine de *Haik* ismini verdiklerini belirtmektedirler.

Ermenilerin tarih sahnesine çıkışı noktasında birçok bilgi mevcuttur. Kökenleri ve ana yurtları konusunda çeşitli rivayetler bulunmaktadır. Bir kısım Ermeni tarihçileri, Ermenilerin kökenini Nuh peygamberin torunlarından Hayk'a dayandırmaktadırlar. Başka bir rivayet ise Urartularla ilişkilidir. Özellikle Osmanlı Devleti'nde Ermeniler için toprak talep edildiği bir dönemde bu rivayet gündeme gelmiştir. Popüler olan başka bir görüş ise Ermenilerin M.Ö. VI. yüzyıldan önce Suriye ve Kilikya bölgesinde yaşayan Hititler olduklarıyla alakalıdır. Urartu Devleti'nin zayıflaması neticesiyle bu topluluğun Fırat ve Dicle nehirlerine, kaynakları açısından da Aras bölgesine göç etmişlerdir. Ermenilerin Balkan kökenli bir Trakya-Frig soyuna dayandırılması ise 20. yüzyıl başlarında ortaya atılmakla birlikte günümüzde Batılı ve Ermeni tarihçileri arasında kabul gören başka bir görüştür. Pek çok ırkın birleşmesinden oluşan bir topluluk olduğu da Ermenilerin kökenleri hakkında ortaya atılan bir başka görüştür. Cumhuriyetin ilk yıllarında Turan ırkından geldikleri görüşü de araştırmalar arasında yer almaktadır (Ulu, 2012, s. 4-5). Netice itibariyle gündemde olan pek çok görüş günümüzde de canlılığını korumaktadır. Bu görüşlerin rivayet boyutunda kalıp kalmadığı ise araştırmacılar tarafından halen tartışılmaya devam etmektedir.

4.2. Ermenilerin Dini

Hristiyanlık öncesinde Ermeniler, İranlılar gibi tabiata taparlardı. İbadet edecekleri herhangi bir mâbetleri olmadığından dolayı açık alanlarda ibadet ederlerdi. Başlangıçta edinmiş oldukları bu alışkanlıklarını Hristiyanlığın örf ve adetleri içinde bile muhafaza etmişlerdir. Kiliselerin doğuya dönük olması, ayinlerde doğuya dönerek dua etmeleri, güneşe ait ilahiler okumaları, güneşe (Allah'ın bir gözü) anlam yüklenmesi; Ermenilere İranlılardan intikal eden ve Hristiyanlıktan evvel Ağustos ayında kutlanan gül bayramını (Vartepar), Ermenilerin daha sonraları Tecelli-i İsa Yortusu olarak devam ettirmeleri bu eski mitolojik devir alışkanlığının devamı olduğu söylenebilir. Ermeni mitolojisi ile Roma, Yunan ve İran mitolojisi arasında büyük ölçüde bir benzerlikler bulunmaktadır. Ermeniler Hristiyanlığı kabul etmeden önce çok tanrılı dinlere inanmaktaydılar. Bu tanrıların çoğunun temelinde İran tanrıları vardı. İran tanrılarının arasında, Ahuramazda ve onun kızı olan Anahit, Ermenilerce kabul

edilmiş olan en önemli tanrılardandır. Ayrıca, Ermeniler, iskân etmiş oldukları bölgelerin hâkim kültürü içindeki tanrılara da inanmaktaydılar (Külekçi, 2010, s. 164). İranlılar gerek Hristiyanlıktan evvel, gerek daha sonraları Ermenileri kendi dinlerini kabule zorlamışlardır. Bugün bile Zerdüştlük, Putperestlik devrinin bazı tesirlerinin göze çarpmasının sebebi budur (Koçaş, 1990, s. 57).

Hristiyanlıkta, Ermenilerde olduğu gibi, diğer milletler için de geleneklere bağlılıkta İsa'nın havarilerinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Ermeni kilisesi de bu bağlamda İsa'nın havarilerinden Tateos ve Partoğimeos'a dayanmakta ve bu şekilde 'doğrudan apostolik' kiliseler arasında sayılmaktadır. Diğer bir yandan Ermeni Kilisesi, bu yönüyle Nasturi ve Süryani kiliselerine benzemektedir. Bu iki havarinin Urfa Kralı Ermeni Apkar tarafından yapılan istek üzerine İsa tarafından görevlendirildiği ifade edilmektedir. Urfa kralı Apkar'ın Hristiyanlığı kabul etmesinin ardından havarileri de onun izinden gitmişler ve Mezopotamya bölgesine Hristiyanlık mesajını iletmışlerdir. Urfa kralı Apkar ve adı geçen havarilerin sayesinde Hristiyanlık Ermenistan bölgesine ulaşmış, bu şekilde de doğu kilisesi oluşmuştur. Bu durumun Mezopotamya'da gerçekleştiği ve Ermenilerin toplu olarak Hristiyanlığa geçişlerinin ilk dönemi olarak kabul edildiği ifade edilmektedir (Külekçi, 2010, s. 164-165).

Külekçi (2010) çalışmasında; ismi geçen iki havarinin Urfa'ya (Edessa) gelerek İncil'i vaaz etmesiyle başlayan sürecin Kral Apkar ve onun halkının Hristiyanlığa geçişiyle nihayetlendiği belirtmektedir. Ancak Ermeniler, kralın ölümünün ardından onun yıktığı mabetleri yeniden inşa etmeye başlamışlardır. Bunun sonunca Ermeniler 'ikinci devir Hristiyanlık' şeklinde açıklanan bir döneme adım atmışlardır. M.S. 268 yılında başladığı ifade edilen bu dönem, Aziz Krikor Lusavoriç'in çalışmalarıyla şekillenmiştir ve bunun sonucunda Ermeniler tekrar Hristiyanlığı kabul ederek Krikor'un adına hitaben Ermeni kilisesine 'Gregoryan Ermeni Kilisesi' adını vermiştir.

Koçaş (1990) çalışmasında; Krikor Lusavoriç'in eski mabetleri yıktığını ve de birçok eseri tahrip ettirmiş olduğunu ifade eder. Dini merkezleri Muş'taki Artaşat olmuştur. Bu ruhani makam bir buçuk asır kadar (439 yılına kadar) Krikor ve oğullarına verilmiş, bu sülalenin son lideri Sahak'ın çocuğu olmadığından, ondan sonra dinî liderler rahiplerin arasından seçimle tayin edilmişlerdir. Krikor'un oğlu ve halefi Aristak, İmparator Büyük Konstantin'in emriyle İznik'de

toplanan ilk Konsil’de Arsaklıların temsilcisi olmuştur. Bunlar kendilerine Katogikos (Katalikos-Milletin Mümessili) unvanını vermişlerdir. Dinî liderler olmakla birlikte siyasî işlerde de büyük rolleri olmuştur. Merkezlerini Muş’tan Eçmiyazin’e nakletmişlerdir. Bugün de Ermenilerin çoğunluğunun tâbi olduğu, Ermeni Apostolik (Ortodoks) Kilisesinin en yüksek makamı Eçmiyazin’dedir. Ermeni Kilisesinin esaslarını kuran bu zâta atfen, Ermenilerin büyük kısmının mensup olduğu mezhebe Krikoriye-Gregoriyen-Lusavorçagan “Nur Saçıcı” veya “Ugapar” denilmiştir.

Tarih sahnesinde İranlılarla devamlı mücadele halinde olan Ermeniler, İran Hükümdarı Yezdcerd’e karşı dinlerini koruma savaşı yaparlarken Bizans kendilerine yardım etmemiştir. Bu durum Ermenilerin tekrar İran hâkimiyetine girmesine sebep olmuştur. İlk zamanlarda İran’ın kendi dinlerini Ermenilere kabul ettirmek için yaptığı uzun mücadelelerden sonra, Bizans Kilisesi de Ermenilere kendi mezhep ve görüşlerini kabul ettirmek için asırlarca uğraşmıştır. Daha sonra Ermeni Kilisesi aynı maksatla Latin Kilisesi ile mücadele etmiştir. Bir kısım Ermeniler Papa tarafından Sis Patrikliğine getirilen Abraham Ardvzian’ı takiben Katolik olmuş ve Katolik kalmışlardır. İlerleyen yıllarda Osmanlı İmparatorluğunun verdiği din ve mezhep hürriyetinden faydalanarak Protestan Misyonerlerle, Katolik Mihitaristler, Ermenileri kendi mezheplerine çevirmeye çalışmıştır. Ancak Gregoryan Ermeniler tüm bu mücadelelere rağmen mezheplerini değiştirmemişlerdir. Daha sonraki yıllarda çeşitli propagandaların neticesi olarak, 1701-1702 yıllarında bir kısım Gregoryan, Papa’ya temayül ederek Katolikliği kabul etmişlerdir. Ermeni Katoliklerinin Osmanlı ülkesinde, ayrı patriğe sahip olmaları 1830’da verilen bir müsaade ile mümkün olmuştur. Bunun haricinde Protestanlık da 1828’den sonra Amerika’nın ve Amerikalı misyonerlerin, daha sonra da İngilizlerin gayretiyle Ermeniler arasına girmeye çalışmışsa da müstakil bir patriğe (Protestan millet vekiline) sahip olmaları 1850’de mümkün olmuştur (Koçaş, 1990, s. 60-61).

4.3. Türk-Ermeni İlişkileri

Ermenilerin ilk olarak karşılaştıkları Türk kavminin ‘Xartes’ adını verdikleri Kumanlar olduğu belirtilmekte, ancak bu karşılaşmanın boyutları hakkında fazla bilgi bulunamamaktadır. Öte yandan Ermenilerin, dönemin etkin güçlerinden Bizans İmparatorluğu tarafından dinî alanda baş gösteren ayrılıkların

etkisiyle, birkaç kez tehciye tabi tutulup Kilikya ve Ani gibi sınır boylarında tampon bölgede savunma amaçlı kullanılmaları yüzünden Ermenilerin bu dönemlerde iskân ettirildikleri bölgelerde Türklerle karşılaşmış olabilecekleri muhtemeldir (Külekçi, 2010, s. 26).

Külekçi (2010) çalışmasında belirtildiği üzere her ne kadar Ermenilerin karşılaşmış oldukları ilk Türk kavmin Kumanlar olduğu ifade ediliyorsa da tespit edilen ilk ciddi münasebetlerin Selçuklulardan itibaren başladığı bilinmektedir. Selçuklu Sultanı Alparslan'ın Ermeni Kralı David oğlu Kiurike'nin kızıyla evlenmesi, bu münasebetin en açık örneği olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda bazı savaşlarda Ermenilerin Selçuklu safında yer alması da Selçuklularla Ermeniler arasındaki münasebetlerin müspet bir hâlde olduğunu göstermektedir. Melikşah döneminde (1072-1092) Selçukluların, Ermenilerin buldukları bölgelerin tamamına yakın bir kısmına sahip oldukları bilinmektedir. Melikşah da, babası gibi, Ermenilerle arasını iyi ve hoş tutmaya çalışmıştır. Bütün kilise, manastır ve ruhanileri vergiden muaf tutmuştur. I. Kılıçarslan döneminde de (1092-1107) karşılıklı müspet ilişkilerin devam ettiği ancak II. Kılıçarslan devrinde (1155-1192) müspet durumun bozulduğu ifade edilmektedir. Bu dönemde sıklaşan Bizans-Ermeni çatışmalarının arasında, Eyyûbîlerin de siyâsi bir güç olarak ortaya çıkması, Ermenileri Selçuklularla zorunlu bir barışa götürmüştür. II. Süleyman zamanında da (1196-1204) Ermenilerle Selçuklular arasında çatışma yaşanmış, Ermeni kralı Leon, I. Gıyâseddin adına para bastırmıştır.

1243 yılında vuku bulan Köseadağ Savaşı'nda Ermenilerin Moğolların yanında yer alması ve Ermeni kralının kendisine sığınan II. Gıyâseddin Keyhüsrev'in annesi ve karısını Moğollara vermesi, Ermeni-Selçuklu münasebetlerinin tamamen bozulduğunu göstermektedir. Ermenilerin Osmanlı Devleti ile olan münasebetleri ise daha önceki dönemlere nazaran daha sıkı ilişkilerle seyretmektedir. Bilhassa İstanbul'un fethedilmesi, Türklerle Ermeniler arasında günümüze kadar süregelen münasebetlerin merkezi konumunda olmuştur. İstanbul fethedilmesinden sonra şehrin imar ve iskânına önem veren Fatih Sultan Mehmet, gayr-ı müslim tebaa ile de yakından ilgilenmiş, Bursa'da bulunan Ermeni rûhânî reisi ya da temsilcisi Hovakim Yebisgobos'u İstanbul'a davet ederek, Samatya'da bulunan Rumlar'a ait Sulumanastır Kilisesi'ni de

Ermenilere bağışlamıştır. Bu kilise Surp (Aziz) Kevork adıyla hâlâ kullanımdadır. Fatih Sultan Mehmet, bu naklin ardından Ermeni Patrikliğini de resmen kurmuş, Hovakim'i Ermeni Patrikliği'ne atayarak İstanbul'da 1461 yılında Ermeni Patrikliği'nin tesis edilmesine imkan sunmuştur. Fatih Sultan Mehmet, Ermenilere de diğer gayr-ı müslim zümrelere tanıdığı imtiyazları tanımış, onları iç işlerinde serbest bırakarak, ilim ve fen sahibi Ermenileri devlet hizmetinde kullanmıştı. Nitekim bu dönemde Ermenilerle Türkler arasında, en azından İstanbul'da, herhangi bir menfi durum yaşandığına dair belge bulunmamaktadır. Ermeniler Türklerle ya da başka zümrelerle olan meselelerini Osmanlı yargı sistemiyle, kendi aralarında olan meselelerini de patriklik vasıtasıyla çözüme kavuşturdukları da bilinmektedir (Küleççi, 2010, s. 28-30).

4.4. Ermenice ve Ermenilerin Kullandığı Türkçe

Hint-Avrupa dil ailesinin en eski dillerinden birisi olan Ermeni dili, 18. yüzyıldan beri Doğu Ermenice ve Batı Ermenice olmak üzere iki kolda standart yazı dilini devam ettirmekle beraber, tarihî ve politik bazı etkenlere bağlı olarak bugün, bu iki diyalekt arasında ses, şekil ve sözdizimsel birtakım farklılıklar göstermektedir (Doğan ve Öztürk, 2016, s. 26).

M.S. 392-405 yılları arasında Papaz Mesrop tarafından geliştirilen Ermeni alfabesi, Ermenilerin yazı dilinde halen kullandıkları alfabadir. 16. ve 17. yüzyılda bugünkü Ukrayna ve Polonya topraklarında yaşayan Kıpçak Türkleri de Ermeni alfabesini kullanarak Türkçe eserler meydana getirmişlerdir (Doğan ve Öztürk, 2016, s. 27).

Ermeniler zaman zaman Farsça, Rumca daha sonraları da Türkçe kullanmışlardır. Halkın kullandığı Ermenice bilhassa Hristiyanlıktan önce zengin bir dil değildi. Ermenicenin bir yazı ve edebiyat dili olması İncilin tercümesinden sonradır. Bu dile Kırapar yazı dili veya eski dil de denmiştir. Daha sonraları bilhassa Yunanistan'a gidip tahsil gördükten sonra memleketlerine dönen Ermenilerin tesiriyle ve daha çok ayinler, ilahiler ve dualar yoluyla Ermenice büyük ölçüde Yunancanın da tesiri altında kalmıştır (Koçaş, 1990, s. 54-55).

Tarihi seyir içinde Türklerle yakın ilişkiler kuran Ermeniler bunun bir sonucu olarak dilsel boyutta alışverişte bulunmuştur. Türk-Ermeni yakın ilişkileri neticesi olarak Ermenice M.S. 4. yüzyıldan itibaren Türkçeden kelime almıştır.

Aynı şekilde Ermeniceden de Türkçeye kelimeler alınmıştır (Karaağaç, 2001, s. 967). Kafkasya'nın başka halklarının tarih kaynaklarındaki ve dillerindeki Türkçe etkisini ilk olarak inceleyen Mordtmann, daha Selçuklular, Osmanlılar vb. Türk devletleri doğmadan M.S. 4-7. yüzyıllar arası yazılı Ermenicesinde Turan unsurlarının bulunduğunu ortaya koymuştur. Yaptığı çalışmada 23 Türkçe söz sunarak, bu sözlerin yazılı Türkçeden önceki devirlerde, M.S. 4. ve 5. yüzyıllarda Ermeniceye alındığını belirtmektedir (Karaağaç, 2008, s. 26).

Kültürel etkileşimin bir yansıması olarak Gregoryan Kıpçaklar ve Osmanlı Ermenileri arasında kullanılan Ermeni alfabesinden de söz edilebilir. Gregoryan Kıpçakların kullandığı Ermeni alfabesi ile Osmanlı Ermenilerinin kullandığı Ermeni alfabesi arasında imlâ ve yazı stili bakımından farklılar görülmektedir. Ayrıca söz varlığı bakımından da Gregoryan Kıpçak Türkçesinde, Slav esaslı ödünç kelimeler fazladır. Arapça ve Farsça kelimeler ise bazı eserlerde kısmen görülür. Ancak Ermenice kelimeler çok sınırlıdır. Osmanlı Ermenilerinin verdiği eserlerde ise eserin verildiği bölgeye ve niteliğe göre farklılaşan bir dil kullanılmıştır. Pek çok eserde hem Anadolu ağızlarından hem de Arapça ve Farsçadan çok sayıda kelimeye yer verilmiştir (Özkan, 2007, s. 407-408).

11. yüzyıldan itibaren Deşt-i Kıpçak'ta birlikte yaşayan Ermeni ve Kıpçaklar, 13. yüzyıla birlikte kendi aralarında yakın ilişkiler kurmuşlar ve ticaret, zanaat gibi kazanç alanlarında birlikte yer almışlardır (Kutalmış, 2004, s. 38). Bu yakın ilişkiler neticesinde Ermeniler, kendi alfabeleriyle Kıpçak Türkçesini kullanmaya başlamıştır. Ermeni Harfli Kıpçak Türkçesi Kamanetsk-Podolsk ve Lvov'da yazılan Ermenice eserlerden bilinmektedir. Bu dilin yazı öncesi dönemi 13. yüzyılın sonu ile 15. yüzyılı kapsamaktadır. Bu dönemde Ermenilerle ilişkilerini ilerleten Kıpçaklar, Gregoryan mezhebini kabul etmişlerdi. Yazı dili olarak ortaya çıkışı ise 16. yüzyıl ve 17. yüzyılın ilk yarısını kapsar (Öztürk, 2011, s. 329).

Ermeni harfli Kıpçak Türkçesi, başta Ukrayna olmak üzere Moldova, Romanya, Macaristan, Polonya ve Güney Rusya'nın bazı bölgelerinde yazı dilli olarak 16. ve 17. yüzyıllar arasında kullanılmıştır. Ermeni harflerini kullanan tek Türk boyu Kıpçaklar değildir. Ermeni alfabesini Deşt-i Kıpçak'ta yaşayan Gregoryan Kıpçakların yanı sıra Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti tebaası Ermeni asıllı vatandaşlar da kullanmışlardır (Öztürk, 2011, s. 331).

Korkmaz, Türkçedeki Ermenice kelimelerin Anadolu ağızlarında fazla, ancak standart yazı dilinde 10-15 civarında olduğunu belirtmektedir (Korkmaz, 2003, s. 120). Ermenice-Türkçe ilişkileri hem Kafkasya'da hem de Anadolu'da yüzlerce yıl devam etmiştir. Bu yakın ilişki sonunda, 21. yüzyıla gelindiğinde, Türkçede 200 ile 680 arasında Ermenice kelime olduğu ifade edilirken; Ermenicede 4.000 kadar Türkçe kelimenin varlığından söz edilmektedir (Özkan, 2007, s. 407).

4.5. Ermeni Harfli Türkçe Metinler

Türkçe geçmişten günümüze birçok alfabe ile kullanılmış bir dildir. 5. yüzyılda Mesrob Maşdots'un yarattığı Ermeni alfabesinin Türkçe metinlerin yazımında da kullanılmasına 14. yüzyıldan itibaren yazma eserlerde, 18. yüzyıldan itibaren basma eserlerde yaygın olarak rastlanır. Türkiye'de ve Ermenilerin göç ettikleri diğer ülkelerde Ermeni harfli Türkçe eserlerin yayımlanması, 20. yüzyılın ilk çeyreğinden sonra giderek azalsa da 1960'lı yıllara kadar devam etmiştir (Pamukciyan, 2002, s. 11).

Pamukciyan (2002) çalışmasında, pek çok halkın kendi kültür ve edebiyatlarını oluştururken iki dili birden kullandığını belirtmektedir. Osmanlı Devleti'nin sınırları içerisinde yaşayan Ermenilerin arasında da iki dili kullanma yaygındır. Aşuğların (Ermeni âşıkları) şiir ve destanlarında, yazılı edebiyat ürünlerinde, Batı edebiyatından çevirilerde, gazete ve dergilerde, mezar taşı kitabelerinde, çok dilli lügatlerde, İncil ve diğer dini kitaplarda Ermeni harfli Türkçenin kullanımına rastlanmaktadır.

Türkçe yazılmış Ermeni alfabeli en eski metin 13. yüzyıla ait Türkçe bir el yazma eserdeki beş dörtlükten oluşan bir şiirdir (Erdoğan, 2006). Ermeni harfli yazma eserler 14. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar geniş bir sürece yayılmıştır. Bu eserlerin en önemli kaynakları, aşuğlardır. Eserlerin konusu sevdadan, savaşlara, afetlerden günlük hayata dair geniş bir yelpazede seyretmektedir. Ermeni harfli basılı eserler ise 16. yüzyıl başlarına tekamül etmektedir. Ermeni harfli basılan ilk Türkçe kitap, Mıkhitaristler Birliği'nin kurucusu Mıkhitar Sepastatsi'nin (Sivaslı) dilbilgisi kitabıdır. Modern Ermeniceyi olabildiğince kolay bir şekilde öğretmek için hazırlanmış olan 149 sayfalık bir kitaptır (Pamukciyan, 2002, s. 14). Türkçe yazan ilk Ermeni şair 14. yüzyılda yaşamış olan Telkurantsi (Telkuranlı)

Hovhannes'tir. Türkçe şiirlerinden ilki Hazret-i İsa'ya yazılmış sekiz kıtalık bir şiirdir, diğeri ise Meryem Ana hakkında yedi kıtalık bir şiirdir (Pamukciyan, 2002, s. 29).

20. yüzyıla gelindiğinde, Ermeni harfli Türkçe kitapların basımı oldukça azalmıştır. Tehcirden sonra göç eden Ermenilerin yaşadığı kentlerde Ermeni harfli Türkçe kitapların basılması, Ermeniler arasında Türkçenin kullanıma devam ettiğinin bir göstergesidir. İstepanyan'ın kataloğundaki bilgilere göre, Türkiye'de basılan Ermeni harfli Türkçe son yayın, Kâtip mahlaslı Ğevont Sahakyan'ın Burunkışla'dan Daldan Dala (İstanbul, Varol Matbaası, 1959, 72 s.) adlı kitabıdır. Yurtdışında basılan Ermeni harfli Türkçe son kitap ise Dikran Kireçyan'ın Destan Kitabı'dır (Pamukciyan, 2002, s. 22).

Yayın faaliyetleri konusunda özellikle Osmanlı toplumunda gayrimüslim vatandaşlar arasında Ermenilere birçok imtiyaz sağlanmıştır. Bu imtiyazlar neticesinde Osmanlı Devleti'nde Ermeniler tarafından Ermenice, Ermeni Harfli Türkçe, bir tarafı Ermenice bir tarafı Türkçe gazete çıkarılmış; ancak 19. yüzyılın son çeyreğinde bu gazetelerin birçoğu kapatılma cezasıyla karşı karşıya kalmıştır (Külekçi, 2017, s. 133). Aynı durum diğeri yayın faaliyetlerinde de kendisini göstermiştir.

5. Çalışmaya Konu Olan Eser

Eser 1864 yılında İstanbul'da Deroyents Hovhannes Matbaasında basılmış *Pontsianos Padişah ve Yedi Alimler* adlı bir hikâye kitabıdır. Eserin ilan kısmında eseri Kayserili Avcı Başı Nahabed'in kaba Türkçeye tercüme ettiği belirtilmektedir. Eserin birçok dile tercümesi olduğu bilinmektedir. Ayaydın Cebe'nin 2009'da hazırlamış olduğu doktora tezinde belirttiğine göre Yunan harfli Türkçe halk hikâyeleri ile ortak olan Ermeni harfli metinler arasında "Yedi Âlimlerin Hikâyesi"nin yüzyıl (?) başında basılmaya başlandığı gözlemlenebilir. Özlem, bu hikâyenin Latince'den çevrilmiş olduğunu belirtmektedir (Ayaydın Cebe, 2009, s. 214).

Yüksek lisans tezimize konu olan Ermeni harfli Türkçe eserin aynı zamanda 1872 yılında basılmış Arap harfli Türkçe versiyonu da bulunmaktadır.

5.1. Eserin Matbu Özellikleri

Eser 205 sayfadan oluşmaktadır. Kalın deri kapaklıdır ve sayfaları sarı kağıttır. Kitabın sonunda müstensihin dışında sonradan yazıldığını düşündüğümüz bazı not eklemeleri görülmektedir. Bu notlar dikkate alınmamıştır. Eserin sayfaları, rakamlarla belirtilmiş olup rakamların kenarlarında süslemeler mevcuttur.

Kitabın başında ve sonunda boş sayfalar bırakılmıştır. İlk iki sayfada eserin adı, matbaa adı, yayın yeri, yayın yılı gibi bilgiler ve küçük bir resim mevcuttur. Bir sonraki sayfada ilan metni bulunmaktadır. Eserin bap başlıkları büyük harfle yazılmıştır. Eserin genel yazımı Türkçe yazım kurallarına uygun şekilde yapılmıştır. Kalın bir font tercih edilmiştir.

Eser 27 bapdan oluşmaktadır. Genel satır sayısı 27'dir. Fakat bap başlıklarının olduğu bölümlerde satır sayısı değişmektedir. Kitabın numaralandırılmış ilk sayfasının solunda burçlar, yıldızlar, not alan bir adam ve teleskop resmi bulunmaktadır. Eserin metin kısmı 27. bap "hitam ül hikâye" adlı bölümle 164. sayfada sonlanmaktadır. Bir sonraki bölüm el yazısıyla atılmış bir başlıkla başlamaktadır. 166. sayfada Ermeni alfabesinin bir tablosu bulunmaktadır. 166-192 arası bu tablodaki alfabeler ve açıklamaları mevcuttur. Bir sayfa boş bırakıldıktan sonra 194. sayfada burçların olduğu bir tablo bulunmaktadır. 194-205 arası bu burçların tanıtımı yapılarak eser sonlanmaktadır.

İncelenen eser Ermenice, Arapça, Farsça ve Türkçe kelimelerin yoğunlukta olduğu bir eserdir. Eser matbu yazıdan oluşmaktadır, yalnızca bir sayfada el yazısı mevcuttur.

5.2. Eserin Yazarı

Metnin ilan kısmında belirtildiği üzere tercüme eden kişinin Kayserili Avcı Başı Nahabed olduğu söylenmektedir. Ancak Ayaydın Cebe'nin 2009 yılında hazırlamış olduğu doktora tezindeki bir tabloda eseri Latinceden çevirenin Hagop Yevdokalı olduğu belirtilmektedir.

5.3. Eserin Konusu

Çalışmaya konu olan eser, Doğuda *Kitâb-ı Sindbâd* veya *Sinbâdnâme*; Batıda *Yedi Vezirler* veya *Yedi Âlimler* olarak bilinmektedir (Fidan, 2012, s. 68).

Hikâye, bir padişahın uzun yıllar sonra oğlunu görmesiyle başlamaktadır. Şehzade yıldız falında 7 gün boyunca konuşma yasağının olduğunu öğrenir. Hocaların ve şehzadenin ölmesini isteyen sultanın (Padişah'ın eşi), padişahı etkilemek için anlattığı hikâyelerle eser çerçeve hikâye modelini sunmaktadır.

Metnin ilerleyen kısımlarında Ermeni alfabesi ve bu harflerin tanıtımı mevcuttur. Bunun ismin hangi harfle başladığıyla ilgili bir fal tutma açıklaması olduğunu düşünmekteyiz. Alfabe tanıtımları yapılırken son cümleler genellikle târihi, mitolojik vb. kahramanlara benzetme ile sonlanmaktadır. Bu durum ilerleyen sayfalarda burçların tanıtımında da mevcuttur.

5.4. Eserin Dili

Eserin dili 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesidir. Eserin söz varlığına bakıldığında Arapça ve Farsça terkiplere sıklıkla başvurulduğu görülmektedir. Eserin son kısmında fallarla ilgili bölümlerde ise Ermenice kelimeler de karşımıza çıkmaktadır. Bu kelimelerin daha çok dinî terimler ve özel adları kapsadığını söyleyebiliriz.

Metinde kullanılan yabancı kökenli kelimelerde harf eksiklikleri veya benzeşme yolu aracılığıyla ses değişimlerin olduğu gözlemlenmiştir. Bununla ilgili gerekli örnekler inceleme kısmında verilmektedir. Ayrıca gerek yabancı kökenli kelimelerde gerekse Türkçe kelimelerde Türkçe eklerin kullanıldığı göze çarpmaktadır.

Eskicil kelimeler ve halk ağızlarında kullanılan kelimeler metinde gözlemlenen diğer bir önemli husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Eserde dönemin Osmanlı Türkçesi dil özelliklerini barındığını söylemek mümkündür. Ayrıca yer yer Eski Anadolu Türkçesi döneminden izler de taşımaktadır. Bu durum yazım bölümünde örnekleriyle birlikte belirtilmiştir. Eserde halk ağızlarından kelimeler kullanılması tercüme yapan kişinin yüksek eğitim almamış biri olabileceği sonucuna götürebilmektedir.

5.5. Eserde Kullanılan Noktalama İşaretleri

Noktalama İşareti	Ermenice Adı	Türkçe Karşılığı
:	verçaged	Nokta işaretidir.
.	miçaged	İki nokta üst üste gibidir.

՝	baruyg	Soru işaretidir.
,	isdoraged	Virgül işaretidir.
՛	yergar	Seslenme bildiren ünlem işaretidir.
՛	şesd	Emir bildiren ünlem işaretidir.
	put	İkincil cümle başlangıçlarında virgülden önce, bir sıralama yaparken fiilin ihmal ettiği durumlarda virgülden önce, bir konuşmadan alıntı yapıldığında kullanılır.

Tablo 1.: Eserde Kullanılan Noktalama İşaretleri¹

5.6. Eserde Kullanılan Alfabe

Ermeni alfabesi, M.S. 406-407 yıllarında din adamı Mesrob Maşdots tarafından Grek, Süryani ve Pehlevi yazıları temel alınarak oluşturulmuş bir Arami yazısı uzantısıdır (User, 2006, s. 21). Birçok alfabeden faydalanılarak oluşturulan Ermeni alfabesi 36 harften oluşan bir sistemdir. Daha sonra o (o), Ֆ (f) ve լ (yev) harfleri de eklenerek 39 harflik Ermeni alfabesi oluşmuştur (Çaykırın, 2012, s. 86).

Ermeni alfabesinde u “a”, է “e”, ը “ı”, ի “i”, o “o” harflerinden oluşan 5 ünlü; ք “p”, կ “k”, ղ “t”, զ “z”, թ “t”, ժ “j”, լ “l”, խ “h”, ծ “dz”, ց “g”, հ “h”, ձ “ts”, դ “g”, ճ “c”, մ “m”, ն “n”, շ “ş”, չ “ç”, պ “b”, ջ “ç”, ռ “r”, ս “s”, վ “v”, տ “d”, ը “r”, ց “ts”, լ “v”, լի “p”, ք “k”, Ֆ “f” harflerinden oluşan 30 ünsüz bulunmaktadır. Bulduğu yere ve kelimeye göre farklı okunan harfler de bulunmaktadır. Kelime başında /h/, kelime içinde /y/ okunan “յ ” harfi; kelime başında /ye-/, kelime içinde /e/ okunan “է ” harfi, kelime başında /vo/ kelime içinde /o/ okunan “ո ” harfi gibi.

Doğu Ermeni alfabelerinde /ö/, /ü/ ve /u/ seslerini karşılayan bir harf ya da ligatür gösterilmemiştir. Ancak Batı Ermeni alfabesinde /է օ / “ö”, /ի լ / “ü” ve /ո լ / “u” ligatürleri bulunmaktadır. Bu durum Türkçenin başka dillerin alfabeleriyle yazıldığı durumlarda görülmektedir (User, 2006, s. 91).

¹ Ilıcak ve Goshgarian (2007)’ ın *Kendi Kendine Ermenice* adlı eserinden uyarlanmıştır.

Bizim metnimizde Batı Ermeni alfabesinde görülen seslerin dışında [u] sesini karşılayan /u ɫ / ligatürü sınırlı sayıda örnekte karşımıza çıkmaktadır.

Harf		Adı	Telaffuzu	Harf		Adı	Telaffuzu
Büyük	Küçük			Büyük	Küçük		
Ա	ա	Ayp	A	Շ	շ	Şa	Ş
Բ	բ	Pen	P	Ո	ո	Vo	Vo ve O
Գ	գ	Kim	Ƙ	Չ	չ	Ça	Ç
Դ	դ	Ta	Ƨ	Պ	պ	Be	B
Ե	ե	Yeç	Y ve e	Ջ	ջ	Çe	Ç
Զ	զ	Za	Z	Ռ	ռ	Ra	Ř
Է	է	E	E	Ս	ս	Se	S
Ը	ը	It	I	Վ	վ	Ve	V
Թ	թ	To	T	Տ	տ	Dion	D
Ժ	ժ	Je	J	Ր	ր	Re	R
Ի	ի	İni	İ	Ց	ց	Tso	Ts
Լ	լ	Lion	L	Ի	լ	Hiun	V
Խ	խ	Khe	Kh (Կ)	Փ	փ	Pür	P
Ծ	ծ	Dza	Dz	Ք	ք	Ke	K
Կ	կ	Gen	G	Օ	օ	O	O
Հ	հ	Ho	H	Ֆ	ֆ	Fe	F
Ձ	ձ	Tsa	Ts	լ		Yev	Yev/ev
Ղ	ղ	Ğad	G (kalın sıradan)	Ligatürler			
Ճ	ճ	Ce	C	ԷՕ	Էօ	Ö	
Մ	մ	Men	M	ԻԻ	Իլ	Ü	
ԅ	յ	Hi	Y ve H	ՈԻ/ՍԻ	n ɫ / u ɫ	U	
Ն	ն	Nu	N	ԵԱ	Եա	Â	

Tablo 2.: Eserde Kullanılan Alfabe²

² Ilıcak ve Goshgarian (2007) 'ın *Kendi Kendine Ermenice* adlı eserinden uyarlanmıştır.

1.1. Soru Eki

Soru eki metinde birkaç istisna dışında genellikle ayrı yazılmıştır.

o l u n l 2 u n l “olmuş **mu**” (6/6), l e z u t q u h u h u “geçmez**misin**” (37/7), t e u t q u h u h u “etmez**misin**” (46/13), u h l u t q u h u h u “bilmez **misin**” (56/1), t u t u h l h p u h “edebilir **mi**” (77/8).

1.2. {-Xp} Zarf-Fiil Eki

Günümüz Türkçesinde {-Xp} zarf-fiil eki, metnin geneline hâkim olan sedalılışma sebebiyle {-Xb} ve bazı durumlarda da araya yardımcı ünsüz alarak {-yXb} şekliyle kullanılmıştır.

n l j n l u y “uyub” (28/3), l h u h u y “gidib” (61/1), o l n l u y “olub” (61/12), u t j h l u y “deyüb” (71/1).

Ek düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmesine rağmen bir örnekte bu uyumun bozulduğu tespit edilmiştir.

o l u u y n l u y “olmayub” (109/2).

1.3. Vasıta Eki

Metinde {ile} edatının ekleşmiş hali olan vasıta eki yerine genellikle {ile} edatının kullanımı tercih edilmiştir. Genellikle ayrı yazılan bu ek, ekleşme sürecini tamamladığı örnekleriyle beraber birleşik şekliyle de kullanılmıştır. Aynı zamanda metinde yuvarlak ünlülü şekillerine de rastlanmıştır.

u h l h l t “dilile” (13/12), u u u u q u u p l u “sadağan ıla” (21/3), f h u o j n l l u “finoyula” (25/25), u t l h q u u l p j p l u “delikanlıyla” (33/13), t o l n l l u “yolula” (88/27), t h l h u h l t “ehlim ile” (90/7), n l u t u l p n l u “ustalığıla” (102/1), h h t h 2 u u p l u “ihtişamıla” (115/18), u n l l t u u h l t “sultan ile” (117/25), u n l t q n l u n l q n l l u “nutkunuz ula” (130/10).

Metinde ekin +(I)IA biçimi +n vasıta durumu eki ile kalıplaşmış şekline de rastlanılmıştır.

u wuquh **ը ւ աւ** “sabahılan” (69/19), իսայ ըր **ի ւ է ն** “hayır **ilen**” (168/9), ի շ ի ն **ի ւ է ն** “işin **ilen**” (180/4), u ըր ըր ն **ը ւ աւ** “sırrın **ılan**” (180/4).

1.4. İyelik Eki

Metinde iyelik ekinin genel olarak dudak uyumuna girdiği tespit edilmiştir. İstisnai örnekler de mevcuttur.

h n l l n l u **ի ն է** “hulusine” (7/4), u n l q n l **թ ի ն է** “sukutine” (13/25), տ էր n l ն **ի ս է** “derunime” (21/17), մ ի l l **ք ի ն է** “mülkine” (31/13), h n l q n l p **ի ն տ է** “huzurinde” (189/19), պ o p ճ n l մ “borcum” (74/15), ճ ա ն **ը ս** “canım” (105/20), չ է շ մ **ի ն ի գ** “çeşminiz” (114/11), ճ է u w p է **թ ի ն** “cesaretin” (139/23), տ է վ l է **թ ի ս ի գ** “devletimiz” (156/25), n l մ n l **ս ն ն ն** “umudun” (173/21), ն n l p **ի ն ի** “nurini” (197/2).

1.5. Ayrı Yazılan Ekler

Metinde bildirme eki {-dXr} genellikle ayrı yazılmıştır. Osmanlı Türkçesinde bildirme eki eklendiği kelimeye birleşik olarak yazılmaktadır. Eski Türkçede ise ayrı olarak yazıldığı bilinmektedir.

առ n l **ս ն ն** p “bu **dur**” (3/13), շ u h ա ն է l էր ի **ս ի ը** “şahaneleri **dir**” (100/4), վ ա գ ը **թ ս ը ը** “vaqıt **dır**” (101/7), տ է j ի l **ս ի ը** “deyil **dir**” (101/25), պ է ն q էր l ի **ք ս ի ը** “benzerlik **dir**” (102/5), կ ի l ն **ս ի ն** p “gün **dür**” (118/25).

Bir örnekte teklik 1. şahıs iyelik ekinin ayrı yazıldığı tespit edilmiştir.

տ է ն **ի ս** “ben **im**”(150/18).

Metinde üçüncü teklik şahıs bildirme ekinin çokluk eki almış şekliyle ayrı yazılmış örneklerine de rastlanmıştır.

ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “mülteca **dırlar**” (124/1), ስላሳ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “garezli **dirler**” (189/25).

Metinde 2. teklik şahıs ekinin genellikle birleşik yazıldığı gözlemlenmiştir. Ancak istisnai örneklere de rastlanmıştır.

ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “söylemez **sin**” (15/12), ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “dosdum **sun**” (15/16), ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “sen **sin**” (21/1), ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “çekecek **sin**” (23/23), ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “çıkılmış **sin**” (91/27), ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “şühelenmiş **sin**” (188/11), ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “teftişde **sin**” (201/17).

Metinde 1. teklik şahıs ekinin genellikle birleşik yazıldığı gözlemlenmiştir. Ancak birkaç istisnai durum mevcuttur.

ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “demiş **im**” (132/6), ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “razi **im**” (16/4), ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “etdirir **im**” (23/4), ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “bilir **im**” (23/10), ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “söyler **im**” (24/6),

Metinde 1. çokluk şahıs ekinin genellikle birleşik yazıldığı gözlemlenmiştir. Ancak bir istisnai örnek mevcuttur.

ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “bulur **uz**” (22/16).

Metinde “dahi” anlamındaki “dA” bağlacı genellikle ayrı yazılmıştır. Ancak istisnai örneklere de rastlanmıştır.

ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “isede” (21/7), ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “benide” (31/27), ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “buda” (37/27), ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “sanada” (39/3), ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “gibide” (200/16).

Metinde geniş zaman eki genellikle birleşik yazılmıştır. Ancak bir istisnai durum mevcuttur.

ሰከረ ለገሰ ለገሰ ለገሰ **ሰከረ** “ede **er**” (32/27).

Metinde şart ekinin kullanımı yaygın olmamakla beraber birkaç istisnai dışında birleşik yazılmıştır. Şart ekinin yazımında aradaki /-I/ ek fiilinin

düşmediği örneklere de rastlanılmıştır. Birkaç istisna dışında genellikle ayrı yazılmıştır. Aynı zamanda kalın sıradan ve yuvarlak ünlülü şekliyle de metinde kullanılmıştır.

o l un n ı q n ı u u “olduk usa” (13/20), h u         q u     “istemez sen” (16/2), o l un n ı   p u u “oldum ısa” (78/3),   p q u p p u u u “ ıkarısam” (113/15),   u p p u u “varısa” (115/4),  n ı  u p p u u u “tutarısan” (168/5).

1.6. Yardımcı Eylemle Kurulan Birleşik Eylemlerin Yazımı

Metinde bazı yardımcı eylemlerin günümüzde kullanımının aksine ayrı yazıldığı tespit edilmiştir.

q u y u n o l un n ı q u u u “kayd olduktan” (5/11), u   j p        j   “seyr etmeye” (25/12), q u            j   “katl etmeye” (32/13), u           n h ı   “afv etdim” (59/9),   u h        n h ı “mahv etdi” (70/13), u     o l n ı p “def olur” (123/24), u            p “def etmek” (124/3), q u y u       h   u “kayb etmişsin” (168/12), q u y u o l u u “kayb olan” (189/8).

1.7. Bazı Kelimelerin Yazımı

Günümüz Türkçesinde birleşik olarak kullandığımız bazı kelimelerin metinde ayrı yazıldığı tespit edilmiştir.

u   l h q u u l p “deli kanlı” (13/11), h h   u h p “hiç bir” (13/21), u h p u h p h ı   h q “bir birbirimiz” (13/19), q o j     p     n h ı   “koy vermedim” (19/2), h u l u n ı p h “hal bu ki” (33/9),   u   u h l     p “ede bilmek” (79/19), u l p q o   u q “alı komak” (81/10), u h p u q “bir az” (102/15),       p   l u u   “fevk el ade” (104/1), h   o q   u   p “göz yaşı” (119/9), h   p p   u “her kes” (144/22).

Günümüzde ayrı olarak yazdığımız “dek” kelimesi metinde birleşik olarak yazılmıştır.

h h ı     u   p “günedek” (11/5), u     h j h ı   u   p “beşiyinedek” (25/21), h   l h ı       j   u   p “gelinceyedek” (37/9).

1.10. Eskiçil Şekiller ve Halk Ağızları

Metinde Türkçe kelimelerin eski şekillerine de rastlanmıştır. Bununla birlikte kelimelerin halk ağızlarındaki söyleyişleriyle de metinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

uñ j ü t ú t p “diynemek” (19/10), l t o j ü h l ü h l “göynünü” (104/18), , h ú uñh “imdi” (69/10), ú n l l u u u h u “mutbah” (129/2), t t l “yeg” (152/20), t p p u q u u u “yırakda” (179/19), h l h l l l “igit” (94/20), h j h u n “iyid” (97/19), p u q h j t ú “raziyem” (118/5), uñ ü u l l l “agnat” (36/8), uñ ü u l l l u q “annatmak” (71/7), t u j q uñ u l p z “yaykanmış” (60/5), u p ú u p l u u p q “sımarladık” (64/2), l t j h ü uñh “geyindi” (82/17), u o ú n l q “sovuk” (91/18), uñ u h u u u p “anahtar” (34/3), q u p l ü u u z “kırındaş” (172/16), u h p l t “birle” (5/19), t p u p p q “yıbrık” (160/7), h t p p t z “herkeş” (185/13), u o n p u “sogra” (35/6), t u h u z h “yahşi” (130/1), j t l “yeg” (152/20), t o h u u “yohsa” (52/25), t u h u o u n “yahod” (57/5), u t o j h l ü p h “böyünki” (115/2), l t o ü t “göne” (16/6), l t o j u “göya” (16/20), u t o j h l p “büyük” (20/3), h t o p h l ú t l l l “hökümet” (184/13), t o p p t “öpke” (28/4), q p l uñ n l q “kılaguz” (171/11)³.

Günümüz Türkçesinde kullanılmaya ancak Osmanlı Türkçesi metinlerinde sıklıkla karşılaşılan bazı zarf-fiil ekleri de metinde tespit edilmiştir.

ú t p uñ p uñt “verdikde” (1/16), l h p uñ p uñt “girdikde” (3/3), u l uñ q u u u “aldıkda” (7/18), z p q uñ q u u u “çıkıldıkda” (22/25).

3. teklik şahıs zamiri metinde çoğunlukla günümüzdeki gibi görünmekle birlikte Eski Türkçe döneminden itibaren Osmanlı Türkçesinde de görülen “an” şekliyle de metinde karşımıza çıkmaktadır.

uñ p ü l u “anınla” (9/11), uñ l t p “anler” (77/7), uñ t “ane” (87/18).

Metinde istisnai olarak 3. şahıs işaret zamiri ve teklik üçüncü şahıs için Eski Anadolu Türkçesi döneminde kullanılan “ol” biçimi karşımıza çıkmaktadır.

³ Eski Türkçe ve Orta Türkçe döneminde “kulabuz ~ kulavuz” olarak kullanılan bu kelime Osmanlı Türkçesi dönemine ait olan bu metinde “kılaguz” olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.11. Yazım Hataları

Metinde yazım yanlışları ve imlâ hataları oldukça fazladır.

o l ú w p u j l u “olmaıyla” (<olmasıyla) (8/22),
h h l ú w j n l ú n l ú n l n “hümayununug” (<hümayununuz) (9/3),
o l n l ú ú wo p “olunmaor” (<olunmayor) (18/10), u u p un n l q unu
“ssrdukdá” (<sordukda) (20/1), ú t ú ú h h un l “nevnihdl” (<nevnihal) (21/4),
t o l w h l p ú t j t “eolaürmeye” (<öldürmeye) (21/19), uu unu “asds” (<asas)
(21/27), ú w h un n l u unú “mahbusddn” (<mahbusdan) (22/1), unú p ú “dnın”
(<anın) (22/22), h h j unú t t “hiydnet” (<hiyanet) (23/3), w l w p “alal” (<aldı)
(32/24), t t d l t p t “tecgere” (<tencere) (42/17), ú h l u h ú ú “müsinn”
(<misin) (73/4), z o d n l u l “çocub” (<çocuk) (75/18), l t w f w p q “leafark”
(<lâfarq) (99/17), h u ú h ú w t “isminae” (<isminde) (128/22), f l o p t ú g un
“Florentsd” (<Florentsa) (129/11), f w un h z w h “fadişah” (<padişah) (149/22),
n w j t w t un h l h ú h “gayebtdigini” (<gayb etdigini) (176/7), p w h un “pahd”
(<bahd) (185/9).

1.12. “İçin” Edatı

Metinde “için” edatı genellikle amaç ve neden-sonuç ilişkisi bağlamında kullanılmıştır. Yalnızca yuvarlak ünlülü şekliyle geçmektedir.

h z h l ú “içün” (6/24).

1.13. “da/de” Bağlacının Yazımı

Metinde “dahi” anlamındaki “dA” bağlacı genellikle ayrı yazılmıştır. Ancak istisnai örneklere de rastlanmıştır.

h u t un t “isede” (21/7), w t ú h un t “benide” (31/27), un n l unu “buda”
(37/27), u w ú w unu “sanada”(39/3), h u t un t “ise de” (109/1),
d h l ú l t ú h q un t “cümlemiz de” (83/13), p t ú un h u h unu “kendisi da”
(149/10), d t ú h u h un t “cemisi de” (179/20), l h w h un t “gibide” (200/16).

1.14. “ki” Bağlacının Yazımı

Metinde “ki” bağlacı genellikle ayrı yazılmıştır.

h uł u n l p h “hal bu ki” (33/9), p t u t j h u p h “keseyim ki” (42/6), u n u u n r l u r p h “annadılar ki” (52/14), u q r t u r p h “ağıtdı ki” (62/10), u t j o p p h “deyor ki” (125/3).

1.15. Ünlem

t j “ey” (15/25), h u 2 u “haşa” (56/4), h t j “hey” (58/8), v u h u “vah” (58/8), o 2 u n “oşd” (60/20), u p t “bre” (92/18), h u y u t “hayde” (112/6).

1.16. Şahıs İsimleri

Metinde özel ve dini isimlerin ve terimlerin ilk harfi genellikle büyük yazılmıştır.

u o q o l o u “Mozolos” (1/5), F n u g h u n u “Pontsianos” (1/7), U r h u u n o u t l “Arisdodel” (6/21), T h n l n t u h u n u “Tioggedianos” (15/25), U p r u h u u l “Apraham” (191/12).

1.17. Unvanlar

Metinde genellikle unvanlar küçük harfle başlamaktadır. Fakat büyük harfle başlayan biçimleri de istisnai olarak karşımıza çıkmaktadır.

2 u h q u u t “şahzade” (3/1), h u u t p h u n l l t u u “Haseki sultan” (14/12), u t j “bey” (39/12), U n l l t u u “Sultan” (50/13), p u p u q “papaz” (56/22), v u l h u t “valide” (56/26), n t j “Bey” (61/22), U n l p t n t u r o u “Surp Bedros (Aziz Bedros)” (79/19), u n l l t u u “sultan” (98/1), h h l u p t u r “hünkâr” (150/8).

1.18. Millet, Kavim, Din ve Mezhep İsimleri

Metinde millet, kavim, din, mezhep adları büyük harfle başlanmaktadır. İstisnai durumlar da mevcuttur.

քիլիսէ “kilise” (59/15), Խիւսու “Hüda” (76/21), Օղնիլ “Ogul” (167/2), Քրիստոս “Krisdos; Mesih” (180/2), Ալլահ “Allah” (202/7), Մէվլա “Mevla” (202/18), Փէտէր “Peder” (205/12).

Tek bir örnekte “Allah” ismi küçük harfle başlamıştır.

ալլահ “allah” (83/21).

1.19. Yer İsimleri

Metinde yer isimleri büyük harfle başlamaktadır.

րնիւ “Ruim” (1/6), Ըսթաւն ւոլ “İstanbul” (65/16), Իսրայէլ “İsrayel” (128/4), Իսքէնէրիէ “İskenderiye” (148/20).

1.20. İkilemeler

Metinde ikilemeler genel itibariyle ayrı yazılmıştır. Aynı köken yapısında ikilemelerin yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

կիճէ կիւնիւզ “gice gündüz” (2/22), քէնի քէնիւէ “kendi kendine” (8/19), զաւն քէվաւն “kan revan” (16/19), Ֆազըր Ֆնիզար “fakır fukara” (21/3), յաւաշ յաւաշ “yavaş yavaş” (31/7), սաղ սէլիւ “sag selim” (42/1), կիւնէն կիւնէ “günden güne” (72/11), նիֆազ Թէֆէք “ufak tefek” (97/18), ահէսթէ ահէսթէ “aheste aheste” (102/11), նիզնիւն յաւաշիէ “uzun uzadiye” (102/18), յէրլի յէրիւճէ “yerli yerince” (103/1), յէքէսն յէքէսն “yekân yekân” (148/8).

İKİNCİ BÖLÜM

2. SES BİLGİSİ

2.1. Ünlüler

Dilimizin yapısını meydana getiren sesliler 8 tanedir. Bunlar üç organın hareketleriyle değişen ağız biçiminin başlıca bütün durumlarına karşılık olan seslerdir (Banguoğlu, 2011, s. 34). Metinde, Türkiye Türkçesinde bulunan ünlülerin tamamı kullanılmıştır. Bunun yanında Arapça kelimelerde görülen /â/ sesi de gösterilmektedir. Bazı ünlüler iki harfin birlikte yazımıyla gösterilmektedir. /w/ “a”, /t w/ “â”, /t / “e”, /t / “e”, /p / “i”, /h / “i”, /o / “o”, /n / “o”, /t o / “ö”, /n l / “u”, /u l / “u”, /h l / “ü”.

2.1.1. /w/ Ünlüsü [a]

Kalın, geniş ve düz bir ünlüdür (Özkan, 2013, s. 122). Ermeni alfabesinde tek işaretle gösterilmektedir.

փսստի շ ահ “padişah” (1/7), ալ ի ս լ է ր է “alimlere” (6/4), է ը լ տը զ լ աք ը ն “yıldızların” (10/7), Դի ն կ ղ է տի ա ն ու “Tioggedianos hikâyedeki şehzadenin ismi” (15/25), ո լ աւ ազ “olamaz” (138/15), գ ալ ս ը շ “kalmış” (151/27), սը ն լ ն լ ն ասի լ լ ի ն “bulunabilsin” (157/8).

2.1.2. /t w/ Ünlüsü [â]

/a/ ile /e/ arasında teşekkül eden ince [a] ünlüsü, dilimizde bazı Arapça kelimelerde bulunmaktadır (Özkan, 2013, s. 123). Bu ses, metinde /t / (e) ve /w/ (a) harflerinin birleşimi olan /t w/ (ya) ile gösterilmiştir. Metinde genellikle Arapça ve Farsça kökenli kelimelerde ve eklerde karşımıza çıkmaktadır.

ն ի ք է ահ “nikâh” (1/12), է ֆ ք է աք “efkâr” (2/18), հ ի ք է ալ է յ ի “hikâyeyi” (55/4), շ ի ք է ալ է թի “şikâyeti” (55/20), Թաւ ահ ք է աք լ ը ղ ը ն “tamahkârlığın” (64/12), ի ք թի ք է ալ “irtikâb” (81/15), շ ի ք է աք “şikâr” (88/20), ահ ք է աւ ը ն ը “ahkâmını” (118/9).

2.1.3. /t/ ve /t̄/ Ünlüleri [e]

Türkiye Türkçesinde tek işaretle karşılanan /e/ ünlüsü metinde iki farklı işaretle karşılanmıştır. Ermenicede /e/ sesini karşılayan /t̄/ (yeç) ve /t/ (e) harfleri bulunmaktadır.

/e/ sesini karşılamak için genellikle tüm dillerdeki sözcüklerde söz başında, söz içinde ve söz sonunda /t̄/ / işareti kullanılmıştır.

Է յ լ Է տի “eyledi” (29/11), չ աք Է “çare” (52/22), վ ալ ի տէ u ի “validesi” (56/26), հ Է ք ի վ լ Է ր “hekimler” (79/6), Է վ ր ի յ լ Է “emriyle” (116/5), Է լ վ աւ “elmas” (130/17), աւտէ վ “adem” (170/16), ն ի ճ Է “nice” (182/1), ալէ ն գ Է ր u ի ն “benzersin” (200/20).

/t̄/ (yeç) harfinin 3 kullanımı vardır. Ekeylem hariç, sözcük başında /ye/ şeklinde telaffuz edilir. Sözcük ortasında /e/ olarak telaffuz edilir. Sesli harflerden önce /y/ olarak telaffuz edilir (İlıcak ve Goshgarian, 2007, s. 3). Ayrıca bu harf, /â/ sesinin yazımında /w/ (a) harfi ile beraber kullanılmaktadır. Genellikle Ermenice özel isimler veya terimler içinde /e/ sesini karşılamıştır.

Բ աք u Է ղ ի ն “Parsegin” (179/1), Խ Է գ գ Է տի ն “Hetskedin” (196/7), Ա ղ Է ղ ն աւ n ղ ն “Agegnavorn” (198/16), Ե ր Է լ ալ ն “Yrevagn” (203/6), Ա ր Է գ ալ ն “Areğagn” (201/6).

2.1.4. /r/ Ünlüsü [ı]

Metinde Türkçedeki /ı/ sesini karşılayan bir işaret vardır. Bu sesin, söz başı, içi ve sonu olmak üzere kelimenin her yerinde kullanıldığı görülmektedir.

գ ղ գ ղ “kıızı” (1/12), Թ աճ ղ վ ղ “tacımı” (2/8), Է աք ր ալ ղ “yaprığı” (6/10), ալ ղ ր ագ տ ղ “bırakdı” (36/18), գ աք ղ “karı” (36/20), չ ղ գ ղ ալ “çıkıb” (36/27), Է ալ ղ ն ղ գ “yalımız” (39/13), ի ալ ղ լ ղ “hayırlı” (175/1), u ղ ր ր ղ ն ղ “sırrını” (175/5).

Söz içinde /ı/ ünlüsü “brakmak”, “hızmet”, “agzndan” ve “alınmış” sözcüklerinde yazılmamıştır. Bunun yazım yanlışı olup olmadığı belli değildir. /ı/

sesine karşılık gelen bir harf olsa da (ը) iki sessiz arasındaki /i/ çoğunlukla yazılmaz. Ermenicede 6 sessiz harf yan yana gelebilir. Hangi sessiz harf aralığının /i/ sesi alacağı ancak kulak alışkanlığıyla öğrenilebilir (Ilıcak ve Goshgarian, 2007, s. 4).

2.1.5. /ɨ/ Ünlüsü [i]

Metinde Türkçedeki /i/ sesini tek bir işaret karşılamaktadır. Söz içinde, söz başında ve söz sonunda kullanılmıştır.

վ աւ ի յ է թիւ “vasiyetim” (3/15), ազ իւ “azim” (4/2),
բ ի ճ ալ լ է ր ս է ն “ricallerden” (4/9), ի լ լ է թիւ ի զ “illetiniz” (53/14),
ի հ թիւ ալ “ihtimal” (141/4), լ ի թսի “gitdi” (100/17), վ է թիւ սի
“getirdi” (100/20), է յ լ է սի “eyledi” (119/25), վ է ր սի “verdi” (141/9).

2.1.6. /n/ ve /o/ Ünlüleri [o]

Metinde Türkçedeki /o/ sesi iki farklı işaretle karşılanmaktadır. /n/ işareti sözcük başında /vo/ olarak telaffuz edilir. Sözcük ortasında ise /o/ olarak telaffuz edilir (Ilıcak ve Goshgarian, 2007, s. 3). Metinde genellikle özel isim ve terimlerde /n/ işaretinin kullandığı gözlemlenmiştir.

չ օ ճ ն լ զ “çocuk” (53/1), ս օ ղ ն լ զ “soguk” (75/12), ս օ լ ա շ ը ր
“dolaşır” (95/4), զ օ ն ա զ “konak” (97/16), օ լ ս ն լ լ ս ր “oldular” (98/25),
զ օ ս ն լ “kodu” (99/12), ս օ ն ր ս “sonra” (100/15), Խ ն յ “Hoy” (195/1),
Ե ր լ ա ն ն ր ն “Yrgavorn” (195/18), լ ն յ “Goys” (197/1),
Ա ղ է ղ ն ա ն ր ն “Agegnavorn” (198/16).

2.1.7. /է օ / Ünlüsü [ö]

Osmanlı sahasında Türkçe konuşan Ermeniler, kendi alfabeleriyle Türkçe yazmak istediklerinde /ö/ sesi için alfabelerinde hali hazırda bulunan harfleri kullanmışlardır. Bunun için /է/ (e) ve /օ/ (o) harflerinden oluşan bir ligatür oluşturmuşlardır. /ö/ sesi de iki harfin birlikte kullanımı ile gösterilen seslerdendir. Ermeniceye Türkçe alıntı sözler ile girmiş bir sestir (Karaağaç, 2004, s. 19).

շ է ո հ ր է Թի “şöhreti” (1/10), է ո ս ր ի ւ ն ի ւ “ömrünü” (9/25),
կ է ո ր ի ւ ն ի ւ ե ո ր “görünüyor” (10/13), է ո ւ տ ի ւ “öldü” (77/15),
է ո ն ի ւ ն տ է ն “önünden” (95/12), կ է ո զ ի ւ ս “gözüm” (107/23),
ս է ո յ լ է ս է զ “söylemez” (109/13), կ է ո ս տ ի ւ “gömdü” (112/19).

2.1.8. /n ւ / Ünlüsü [u]

Osmanlı döneminde Türkçe konuşan Ermeniler, kendi alfabeleriyle Türkçe yazmak istediklerinde /u/ sesi için alfabelerinde hali hazırda bulunan harfleri kullanmışlardır. Bunun için /n / (o) ve /ւ / (v) harflerinden oluşan bir ligatür oluşturmuşlardır.

օ լ ն ւ ր “olur” (16/10), ս ն ւ յ ն ւ ր տ ն ւ “buyurdu” (17/14),
ս ն ւ Ֆ ր ս “sufra” (61/18), ն ւ Թ ա ն ը ս “utanıb” (61/22), զ ո յ ն ւ ս “koyub”
(97/20), ս ն ւ լ Թ ա ն “sultan” (98/1), ս ո ղ ր ն ւ “dogru” (106/14),
ս ո վ ն ւ զ լ ն ւ զ “sovuqluk” (146/22).

Metinde /u/ sesini karşılamak için /ս ւ / işaretinin kullanıldığı birkaç örnek tespit edilmiştir.

օ լ ն ւ ն ս ս ւ “olundu” (18/16), ս ը ր ս զ ը յ օ ր ս ս ւ ն
“bırakıyorsun” (46/27), ր ս ւ հ ի “ruhi” (85/1), զ ս ւ ս ն ւ ր ն ւ “kusuru”
(134/14), ս է ք Թ ս ւ բ ն ւ “mektubu” (134/24), զ ս ւ տ ր է Թ “kudret” (148/24),
օ լ ս ս ւ “oldu” (172/2).

2.1.9. /ի ւ / Ünlüsü [ü]

Metinde birleşik işaretlerden oluşan bir diğer ses /ü/’dür. Bunun için /ի /
(i) ve /ւ / (v) harflerin oluşan bir ligatür kullanılmıştır. Ermeniceye Türkçe alıntı kelimelerle girmiş bir ünlüdür (Karaağaç, 2004, s. 19).

կ ի ւ ն “gün” (2/4), կ է ո ր տ ի ւ ք ս է “gördükde” (6/14),
Թ է ճ ր ի ւ ս է “tecrübe” (6/6), տ ի ւ շ ի ւ ն է լ ի ս “düşünelim” (40/16),
տ ի ւ շ ս է ն լ է ր ի “düşmenleri” (70/8), Թ է ս ս տ ի ւ Ֆ “tesadüf” (71/3),
տ ի ւ շ տ ի ւ “düşdü” (163/27), է ո լ տ ի ւ ր ի ւ ր լ է ր “öldürürler” (76/10).

2.2. Ünsüzler

Ermeni alfabesinde 30 ünsüz harf vardır: /p/ “p”, /q/ “k”, /ŋ/ “t”, /q/ “z”, /p/ “t”, /d/ “j”, /l/ “l”, /h/ “h”, /d/ “dz”, /g/ “g”, /h/ “h”, /d/ (/ts/), /ŋ/ “g”, /d/ “c”, /f/ “m”, /h/ “n”, /z/ “ş”, /z/ “ç”, /u/ “b”, /z/ “ç”, /n/ “r”, /u/ “s”, /d/ “v”, /u/ “d”, /p/ “r”, /g/ “ts”, /l/ “v”, /h/ “p”, /p/ “k”, /f/ “f”.

2.2.1. /u/ Ünsüzü [b]

Metinde /b/ ünsüzü tek bir işaretle karşılanmaktadır. Doğu Ermeni alfabesinde /p/ sesini karşılayan ses Batı Ermenicede /b/ sesini karşılamaktadır.

uł ū h ū “benim” (4/22), ū uq uŋ l l “mağbul” (6/7), uł h l ū t ū “bilmem” (6/15), h u u uł r h ū h “haberini” (7/18), uŋ l j n l r u n l “buyurdu” (17/14), uŋ l l u n l “buldu” (62/21), uŋ l ū l u r ū “bunların” (67/16), uł o j h l ū h l z “büyümüş” (120/4).

Metinde zarf-fiil eki {-Ip} ve {-Up} ünsüzü göstermek için u/ŋ işareti tercih edilmiştir.

o l n l u “olub” (1/7), t u h u “edib” (1/12), o q n l j n l u “okuyub” (5/27), u u q ū u “bakıb” (6/13), l h u h u “gidib” (11/18), u l ū u “alıb” (76/23).

2.2.2. /d/ Ünsüzü [c]

Metinde /c/ sesi tek bir işaretle karşılanmıştır.

z o d n l ŋ u “çocuga” (27/1), d ū ū u l u r “canavar” (29/19), d o z n l u “çoşub” (52/3), d t q u “ceza” (63/4), l t d t j t “geceye” (80/23), t u t d t j h ū “edeceyim” (109/12), d h ū u j t t “cinayete” (119/7), d t ū u u “cevab” (152/20).

2.2.3. /z/ Ünsüzü [ç]

Metinde /ç/ sesi tek bir işaretle karşılanmıştır. /Ƿ/ işareti Ermenice özel isimlerin başında kullanılmıştır.

Չ է ն դ ն լ լ ն ու “Çentulos” (5/6), չ օ ճ ն լ զ “çocuk” (24/15), Չ է ն Թ ն լ լ ի “Çentuli” (32/7), ի չ տ ի ք տ է ն “içdikden” (61/25), չ ա ր է “çare” (82/5), չ է վ ի ր ս է ք “çevirmek” (87/3), կ է չ է ր “geçer” (95/11), չ ք գ ք պ “çıktı” (106/5), աչ ք լ ք ր “açılır” (175/22).

2.2.4. /ւ/ Ünsüzü [d]

Metinde /d/ sesi tek bir işaretle karşılanmıştır.

տ է վ լ է Թ “devlet” (2/1), գ ն լ տ ր է Թ ի ս “kudretim” (2/7), տ ա լ ք ն ք “dalını” (31/6), տ օ լ ա շ տ ք u ք լ ա ր “dolaşırsınlar” (42/20), փ է տ է ր ի ս ի ն “pederimin” (78/2), վ է ր տ ի լ է ր “verdiler” (83/1), է ա զ տ ք լ ա ր “yağdılar” (84/3), տ ն լ յ ա ր “duyar” (111/3).

2.2.5. /ֆ/ Ünsüzü [f]

Metinde /f/ sesi tek bir işaretle karşılanmıştır.

վ է ֆ ա Թ “vefat” (2/17), Թ է լ է ֆ “telef” (69/5), Թ է ք լ ի ֆ “teklif” (111/25), է ս է ֆ “esef” (112/25), ֆ է ր ս ս ն “ferman” (113/25), Թ ա ր ի ֆ “tarif” (121/20), տ է ֆ “def” (146/18), ֆ ա յ տ է լ է ն ի ր ս ի ն “faydelenirsin” (172/11).

2.2.6. /կ/ Ünsüzü [g]

Doğu Ermenicede ince sıradan ünlülü kelimelerdeki /k/ sesini karşılayan işaret, Batı Ermenicede içinde hem kalın hem ince sıradan ünlü bulunan kelimelerde /g/ sesini karşılamaktadır. Metinde genel olarak ince sıradan seslerin bulunduğu kelimelerde kullanılmıştır.

կ է օ ր ս է յ ի պ “görmeyib” (3/24), կ ի լ ն “gün” (11/15), տ է ր ն է կ ի “dernegi” (25/8), ճ է ն կ լ է ր ի ն “cenglerin” (65/19), կ է յ տ ի ր ի պ “geydirib” (115/9), կ է ճ է “gece” (138/27), Լ ն լ Թ ֆ ի կ “Lutfig” (139/1), կ է չ տ ի “geçdi” (151/13).

2.2.7. /ŋ/ Ünsüzü [g]

Metinde kalın sıradan kelimelerde bu ses kullanılmıştır.

ŋ u y ɫ ɛ u ɫ “gaylesi” (3/20), ɛ u θ u ŋ ɫ u “yatagın” (6/11),
ɣ o ɔ n ɫ ŋ u “çocuga” (6/20), p ɛ u ŋ ɫ u “kâğıd” (16/3), u ŋ u ɔ ɫ u “agacın”
(19/8).

2.2.8. /h/ Ünsüzü [h]

Metinde /h/ sesi tek bir işaretle karşılanmaktadır.

u h u ɫ ɫ “ahali” (2/1), u h u ɫ ɫ ɫ p ɫ u ɛ “mahallerine” (5/21),
u n ɫ h u u u ɫ ɫ “muhabbet” (8/5), h u ɫ u ɫ ɫ “halvetde” (9/1), θ u h u ɫ ɫ
“tahsil” (14/9), h u ɫ ɫ p “hazır” (99/10), u u u ɫ h u θ “nasihat” (105/25),
h ɛ u ɫ ɫ “hediye” (107/26).

2.2.9. /ʃ/ Ünsüzü [j]

Metinde /j/ sesi tek bir işaretle karşılanmıştır. Genellikle yabancı kökenli isimlerde karşımıza çıkmaktadır.

u θ u ɫ p “ajder” (12/5), u ɫ ɫ ɫ u ɫ “müjde” (133/17), Φ u y ɫ u θ n ɫ u
“paylajun” (Ermenice Merkür) (202/8).

2.2.10. /p/ ve /q/ Ünsüzü [k]

Metinde ince sıradan kelimelerde /k/ sesi /p/ işareti ile karşılanmaktadır. Birkaç istisna dışında genel kullanımı bu yöndedir. Eklerde ise bu hususa dikkat edilmemiştir

p ɫ u u ɫ “kendi” (2/10), θ ɫ u ɫ p “tebrik” (2/15), p ɫ o ɫ u ɫ u ɫ u
“köşesinin” (6/9), θ ɫ p u ɫ ɫ “teknil” (7/1), ɫ ɫ θ u ɫ p u ɫ “gitdikde” (24/17),

Է օ Վ ք է Լ է ն տի ր “övkelenir” (57/10), ք ւ ք ն ք ք ք ւ ն “ısınırkan” (58/17),
է ք ւ ի Լ ւ ի շ “eksilmiş” (93/4), է տէ ճ է ք “edecek” (93/21).

Metinde kalın sıradan kelimelerde /k/ sesi /q/ işareti ile karşılanmaktadır.

զ ապն ւ Լ “kabal” (2/2), գ ք գ “kız” (60/3), գ օ Լ ալ ք ն ք “kolayını”
(61/2), գ ւ ն “kan” (62/2), գ ալ է յ ի “kaleyi” (81/20), չ ք գ աք ք ք “çıkarır”
(93/22), գ ալ գ ք ալ “kalkıb” (102/21), գ աք ւ ն ք ալ “kapanıb” (149/16),
գ ք ք ւ ք ն “kırsın” (182/9).

2.2.11. /l / Ünsüzü [l]

Metinde /l/ sesi tek bir işaretle karşılanmıştır.

ալ է ւ է “aleme” (2/11), ւ ի ւ ք է Լ Լ է Ֆ “mükellef” (5/22),
Թ է ւ է Լ Լ ի “teselli” (9/8), Թ է ք Լ ի Ֆ Լ է ք “teklifler” (15/20), օ Լ ն ւ ք
“olur” (16/10), ւ է օ յ Լ է յ ի ն “söyleyin” (16/24), ապշ Լ ապը “başladı”
(72/5), աքն ւ Լ ն ւ ք “bulur” (75/22).

2.2.12. /m / Ünsüzü [m]

Metinde /m/ sesi tek bir işaretle karşılanmıştır.

աքն ւ Լ ւ աք ք ն “bulmasın” (3/15), Լ ի Թ ւ է գ “gitmez” (15/12),
ճ ի ւ ւ Լ է ւ ի “cümlesi” (50/18), ւ ւ ն աք ք ն ք “manasını” (51/15),
ւ է օ գ ի ւ ւ է “sözüme” (57/2), ւ ի ւ Լ ք ի ւ ն “mülkün” (65/12), է Թ ւ է ք
“etmek” (68/12), օ Լ աւ աք “olamaz” (152/25).

2.2.13. /n / Ünsüzü [n]

Metinde /n/ sesi tek bir işaretle karşılanmıştır.

է ւ ն ք ն ւ աք “yanında” (14/5), ւ ն ւ Լ ղ ւ ն “sultan” (14/12), ք է ն տի
“kendi” (16/21), տի վ ւ ն “divan” (18/4), Ֆ է ք ւ ւ ն “ferman” (18/16),
տի յ ն է ւ է ք “diynemek” (19/10), ւ աք ք ն ք ք Լ աք “sakınırlar” (79/15).

2.2.14. /p/ ve /p̄/ Ünsüzleri [p]

Metinde /p/ sesine karşılık gelen bu işaretlerin kullanımında herhangi bir özel durum tespit edilmemiştir. Yazarın isteğine göre gerek Türkçe gerekse Ermenice kelimelerde kullanılmıştır.

Բ ն խ ց ի ա ն ն ա “Pontsianos” (1/7), փ ա ս ս ի ի ա հ “padişah” (1/7),
զ ա փ ն լ ճ ն լ “kاپucu” (4/17), ք ա ս ս ի շ ա հ ը ն “padişahın” (7/12),
զ ա ք ն լ ճ ն լ “kاپucu” (10/2).

2.2.15. /r/ ve /r̄/ Ünsüzü [r/r̄]

Metinde /r/ sesini karşılamak için iki işaret kullanılmaktadır. /r̄/ işaret birkaç istisna dışında Ermenice sözcüklerde karşımıza çıkmaktadır.

Թ ը ռ ա գ լ ա ր ը յ լ ա “tırnaklarıyla” (16/18), ը ռ գ ը ն ա “ırzına”
(16/21), ռ է գ ա լ է Թ “rezalet” (18/26), հ ռ ն մ ա յ ա “Hromaya” (70/21),
ա ռ ա ք է ա լ լ ա ր ը ն “arākâlların; (<Erm.) elçi, haberci” (79/20), ռ ն լ հ “ruh”
(167/2), Ա ռ ի լ ժ “arüdz” (Ermenice “Aslan”) (196/14), կ շ ի ռ ն “Gşirn ;
(<Erm.) terazi burcu” (197/17).

Metinde /r/ sesi çoğunlukla /r̄/ işareti ile karşılanmaktadır.

ս օ ն ր ա “sonra” (2/4), գ ա ր ք ա “karar” (3/23), ք է ս է ր “keder”
(3/19), Թ ի լ ճ ճ ա ր ը ն “tüccarın” (44/7), ա ը ր ա գ ս ը լ ա ր “bırakdılar”
(46/7), գ օ ք ա ր ս ը “kopardı” (47/1), ս ը լ յ ն լ ր ն լ ն “buyurun” (53/15).

2.2.16. /u/ Ünsüzü [s]

Metinde /s/ sesi tek bir işaretle karşılanmaktadır.

վ ս ս ի յ է Թ ի “vasiyeti” (1/17), ս օ ն “son” (3/15), ս է ս ի ն ի “sesini”
(42/24), Թ է մ ս ի լ “temsil” (43/15), ս է օ յ լ է ս ի “söyledi” (48/5),
ս ա գ ը ն մ ա լ ը “sakınmalı” (93/6), կ ի լ լ ի լ մ ս է յ է ր է “gülümseyerek”
(132/25).

2.2.17. /ʒ/ / Ünsüzü [ʒ]

Metinde /ʒ/ sesi tek bir işaretle karşılanmaktadır.

Է է թի շ տի “yetişdi” (22/13), ս սվ ա շ ա “savaşa” (145/5),
զ ն ւ շ ա ն ը ա “kuşanıb” (145/8), Է ա ն ւ ը շ ը ն ը զ “yanlışınız” (146/24),
շ է ր ա է Թ “şerbet” (152/21), շ ի ֆ ա “şifa” (157/10), տի ւ շ տի ւ “düşdü”
(163/27), շ ի ս տի “şimdi” (168/22).

2.2.18. /p/ ve /t/ Ünsüzleri [t/ʈ]

Metinde /t/ sesi iki işaretle karşılanmaktadır. İşaretlerin kullanımında yazarın serbestliği göze çarpmaktadır. Yaygın olarak kelimelerde /t/ sesini karşılamak için /p/ işareti tercih edilirken birkaç istisnai durum ve Ermenice özel isimlerde /t/ sesini karşılamak için /t/ işareti kullanılmıştır.

ս ն ւ լ ղ ա ն ը “sultani” (1/12), Պ ի ն կ ղ Է տի ա ն ս “Tioggedianos”
(4/21), ս ն ւ լ Թ ա ն ս “sultana” (8/7), Պ ա ր ղ ն ն “Tarton” (Ermenice özel isim)
(43/23), Պ ա ն ի է լ ի ն “Tanielin” (Ermenice özel isim) (181/1), Ա ղ ա ս ը ն
“Aşamın” (Ermenice özel isim) (187/1).

2.2.19. /v/ / Ünsüzü [v]

Metinde /v/ sesi tek bir işaretle karşılanmaktadır.

վ է ֆ ա Թ “vefat” (2/17), ս ս վ է Թ “davet” (3/25), վ է ր տի լ է ր
“verdiler” (6/25), տի վ ա ն ը ս “divanım” (28/24), ճ ա ն ս վ ա ր “canavar”
(30/15), վ է ճ հ “vech” (64/10), վ ն ւ ր ն ւ ր “vurur” (88/26).

2.2.20. /j/ ve /h/ Ünsüzleri [j]

Metinde /j/ sesi iki işaretle karşılanmaktadır. /j/ sesi birkaç istisnai durum ile kelime başında /h/ sesini karşılamaktadır. Onun haricinde iki işaret de genel itibariyle /j/ sesini karşılamaktadır.

Ե ա ր ը ն ք ի “yarınki” (38/15), գ ի յ սսե “ziyade” (38/27), ն ի յ է Թ ի յ լ է “niyetiyle” (41/3), Ե ա լ ա ն ճ ը “yalancı” (45/3), Յ ն վ ա է փ “Hovsep” (71/2), Յ ն վ ա լ ի ս “Hovagim” (112/27), Յ ն ն ա ն ը ն “Honanın” (175/27), սե ր Ե ս “derya” (199/27).

2.2.21. /q/ Ünsüzü [z]

Metinde /z/ sesi tek bir işaretle karşılanmaktadır.

Կ ի գ լ ի “gizli” (40/17), Խ ը ր ս ը գ “hırsız” (42/20), Կ ի լ գ է լ “güzel” (43/15), ս է գ ի ս “sezib” (45/11), ս է գ ա ր սսս “mezardan” (111/4), ս է ն գ է ր “benzer” (142/16), ս է օ գ է “söze” (155/22), գ է ս ի ն “zemin” (172/4).

2.2.22. /ŋ/ ve /ʒ/ Ünsüzü [ts]

Metinde /ts/ sesini karşılayan iki işaret mevcuttur. Ermenice kelimelerde kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Բ ն ն գ ի ս ն ս “Pontsianos” (1/7), Պ ա ն գ ի լ ի սս “Bantsilias” (5/6), Ֆ լ օ ր է ն գ ս “Florentsa” (129/22), Յ ն լ լ “Tsul” (195/11), Խ է գ գ է ս ի ն “Էթսկեդին” (196/7), Չ ն լ կ ն “Tsung” (200/8).

2.2.23. /ð/ Ünsüzü [dz]

Metinde Ermenice kelimelerde karşımıza çıkmaktadır.

Ա ն ի լ ծ “arüdz” (Ermenice Aslan) (196/14), Ա յ ծ է ղ ջ ի լ ր “Aydzegçür” (Ermenice Oğlak burcu) (199/7), Փ ա յ լ ա ծ ն լ ս “payladzun” (202/8).

2.2.24. /v/ Ünsüzü [v]

Metinde birkaç kelimedede geçmektedir. Bunun dışında /ü/ ve /u/ seslerini karşılamak için oluşturulan ligatürlerde kullanılmaktadır.

Էրկաւնըն “Yrgavorn” (Ermenice İkizler) (197/18), Էրեւակն “Yreavagn” (Ermenice Satürn) (203/6).

2.2.25. /n/ Ünsüzü [vo]

Kelime başında /vo/ sesini karşılamaktadır. Metinde bu şekliyle rastlanılmamıştır. Ayrıca /u/ sesini karşılamak için oluşturulan ligatürde de kullanılmıştır.

2.2.26. /h/ Ünsüzü [h]

Metinde /h/ sesini karşılamak için kullanılmaktadır. Çoğunlukla Arapça ve Farsça kelimelerde karşımıza çıkan bu ses istisnai olarak Ermenice özel isimlerde ve bir Türkçe kelimedede karşımıza çıkmaktadır.

Մալ խի նրա “Malhioras” (Ermenice özel isim) (5/8), խէլաւ “helas” (29/2), ախշաւ “ahşam” (35/6), խի Թաւրնաւ “hitamında” (63/8), ընլ խաւԹ “ruhsat” (69/12), սախի “dahı” (83/2), ԹախԹընը “tahtını” (141/1).

2.3. Ses Olayları

2.3.1. Ses Türemesi

Seslerin özelliklerine veya birbirleriyle birleşme şartlarına bağlı bazı nedenlerle, Türkçe ve dilimize girmiş yabancı kelimelerin ön, iç ve son seslerinde ünlü veya ünsüz türemesi biçiminde kendini gösteren ses olayına **ses türemesi** denir (Vural ve Böler, 2014, s. 89).

2.3.1.1. Ünlü Türemesi

Metinde, özellikle Arapça kökenli kelimelerde iç seste ünlü türemesi sıklıkla gözlemlenebilmektedir.

խայըր “hayır” (2/23), ազըլ “akıl” (27/2), շիւքիւր “şükür” (37/13), Էօզիւր “özür” (46/24), սիհիւր “sibir” (49/5), Էֆիւ “nefis” (61/13), իզիւ “izin” (69/25), զիհիւ “zihin” (115/7), ալըւ “ayıb”

uul u lu “amma” (68/26), 2 t p p “şekk” (98/15), uunun “add” (106/1), 2 t p p “şerr” (171/8).

2.3.2. Ses Düşmesi

Kelime içinde yer alan ünlü veya ünsüzlerden birinin çeşitli sebeplerle söylenmez olmasına **ses düşmesi** denir (Vural ve Böler, 2014, s. 96). Metinde özellikle yabancı kökenli kelimelerde bu durumun karşımıza çıktığı gözlemlenmiştir.

2.3.2.1. Ünlü Düşmesi

Kelimedeki bir ünlünün düşmesi olayıdır.

h l t p l t j t “ilerleye” (ilerileye) (5/27), uq q p ü p “agzını” (ağzını) (11/5), q u p ü p “karnı” (karını) (31/2), u h 2 u p unu “dışarda” (dışarıda) (34/21), t o q u p unuü “yoğardan” (yukarıdan) (35/16), u n l p unu “burda” (burada) (36/11), o p unu “orda” (orada) (37/10), o n l n l u “oglum” (oğulum) (40/21), u 2 u q unu “aşagda” (aşağıda) (53/27), t j l h p “eylik” (iyilik) (67/27), u j p p “ayrı” (ayırı) (97/18), u o j ü n l ü u “boynuna” (boyununa) (135/17).

Birkaç kelimeye ise aslına uygun yazımlar da söz konusudur.

u j p p p “ayırı” (104/11), h l t p h l t j h u “ilerileyib” (105/18).

2.3.2.2. Ünsüz Düşmesi

Kelime içinde bulunan bir ünsüzün düşmesi olayıdır.

h l q h l ü t “üzüne” (yüzüne) (9/4), h l p u t p “üksek” (yüksek) (16/17).

2.3.3. Göçüşme

Kelime içindeki iki sesin yer değiştirmesine göçüşme denir (Vural ve Böler, 2014, s. 107). Metinde konuyla ilgili bir örnek tespit edilmiştir.

u h z uq “micaz” (<mizac) (128/20).

2.3.4. Ünlü Uyumları

Dilimizde kelimenin heceleri meydana getiren ünlüler bazı vasıfları ile benzeşirler. Birinci heceden başlayarak sırasıyla birbirine uyarlar. Kelimeye gelen eklerin ünlüleri de onları izlerler. Bu bir ilerleyici ve uzak benzeşmedir (Vural ve Böler, 2014, s. 111).

2.3.4.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Bir kelimedeki vokallerin kalınlık-incelik bakımından birbirine uygun olmasıdır. Türkçede bir kelimedeki vokallerin hepsi ya kalın, ya ince olabilir. Bir kelimedede hem kalın, hem ince vokal bulunamaz (Ergin, 2013, s. 70). İncelediğimiz metinde kelime köklerinde ve eklerinde bu hususa aykırı durumlar bulunmaktadır.

2.3.4.2. Kalınlık-İncelik Uyumuna Aykırı Durumlar

Kalınlık-İncelik uyumuna giren bazı kelimeler, metinde uyum dışı yazılmışlardır.

h ı l u u l t u h “ülamesi” (2/12), u h ı u n u q p l t ü “müştakilen” (2/18), f n ı q u p t “fuğare” (2/21), u h f u a p u n t “siparane” (2/23), z u h q u n t ü h ü “şahzadenin” (3/1), h u u u n t l h p “hasdelik” (3/4), p t d u “reca” (3/12), h t v u l t “hevale” (3/21), u h ı u l “süal” (4/27), u h v u p l u p r ü p “divarlarını” (5/23), u d t u q u “aceba” (6/4), t h u y h ı p “tehayür” (tahayyür) (6/18), u t p u y p ü u “serayına” (7/11), u u l h ı u f h ı “malümü” (8/15), p u q h “razi” (8/24), u h ı p u d d u h “müraccah” (10/15), u t ü u u u t “senaat” (11/3), u h ı q u n “süzan” (12/18), h u v u l v t u h j l t “havvesiyle” (12/19), u l t h u n t “behane” (12/20), u n ı q n ı t h ü t “sukutine” (13/25), h t j u l p ü “heyalın” (15/12), f h p t u n “firyad” (18/19), f t q u t “feğat” (19/7), u h j v t u u p “miyvedar” (19/12), t h u u p r ü u “timarına” (19/19), f h ı z u u n l p p “püşmanlık” (21/14), h h ı q p ü “hüzün” (22/8), p t p n ı z u n “peruşan”

(28/8), սվրէթ “avret” (32/12), միւհթաճ “mühtac” (39/17), վէթանըսըզ “vetanımız” (67/19), տիվարընըն “divarının” (68/9), հէվա “heva” (79/3), թէվազիւ “tevazü” (85/2), սէհրա “sehra” (98/8), հիսայէ “hidaye” (104/18), գնլիպէ “kûlibe” (109/15), իրնզիբ “hınzir” (119/5), իննսն “hendan” (131/11), իրզմէթիւէ “hızmetine” (135/27), հաշարի “haşari” (163/21), լիյաթ “liyaket” (205/8).

Kelimelere gelen eklerde kalınlık-incelik uyumuna aykırılık tespit edilmiştir. Nitekim metinde genel itibariyle ekler ince sıradan tercih edilmektedir.

գէւանտէն “zemanden” (2/16), ալէրի “anleri” (4/18), մազսէտիւէ “mağsedine” (4/26), իհսնէ “ihsane” (5/21), , թալիմատնէն “talimatden” (6/5), տիյարնէն “diyarden” (7/19), էսնալէրնէ “esnallerde” (8/16), անտէն “anden” (12/13), անտէ “ande” (13/6), իմսնէ “imdade” (16/23), թէհավնընէ “tehavvure” (17/12), վիւքէլանէն “vükeladen” (18/4), իզթիբապէ “iztirabe” (18/8), տէրնիւիմէ “derunime” (21/17), մահսնընէ “mahbuse” (24/4), օսայէ “odaye” (27/7), ճիհանտէն “cihanden” (28/17), փաւիշահէ “padişah” (30/9), , իիթիյարէ “ihtiyare” (37/23), հէնկէստէն “hengâmde” (45/6), տիւնէստէն “dünyaden” (56/9), տնալէրնէ “dualerde” (57/27), նսմիտէն “naminde” (65/10), իզթիզալէրիւն “iktizalerine” (66/6), ինքիւարէ “inkisare” (66/20), իսայրէ “hayre” (86/22), դավդայէ “gavgaye” (90/7), ֆիկանէ “figane” (90/25), բալանկայէ “palangaye” (102/25), ինճնըն “incuden” (116/11), գէրզապլէր “zerbabler” (117/6), թաստէն “taamde” (111/18), տավայէ “davaye” (126/1), մալի “malin” (172/25).

Metinde kalınlık-incelik uyumuna aykırı olmayan bir durum {-lAyn} ekinde karşımıza çıkmaktadır.

սապահլայրն “sabahlayın” (35/4), պէնճիլէյի “bencileyin” (37/5), օնճնըն “onculayın” (180/3).

Günümüzde kalınlık-incelik uyumuna aykırılık oluşturan bazı kelimeler metinde bu durum göz ardı edilerek kullanılmıştır.

h w j l p “haylı” [<hayli] (5/20), u n l q n l θ “suğut” [<sücut] (11/6), v w q p θ “vağıt” [<vağıt] (34/6), h w u l p “hangi” [<hangi] (37/8), u t o h w t θ l t p “söhbətler” [<söhbətler] (37/22), q p u u w u “zından” [<zından] (43/21), u n p q q w θ “dikkət” [<dikkət] (47/9), p n l j w “ruya” [<rüya] (49/9), q w w u h w p p “kəbahət” (<kabahati) (59/8), l n l q n l u “luzum” [<lüzum] (77/20), q w l p u “zalım” [<zalim] (92/18), u w w θ l p q “saatlık” (<saatlik) (135/14), u n l f n l q “nufuz” [<nüfuz] (148/24), u w q p “sakı” [<saki] (150/18), f w q p p “fakır” [<fakir] (150/22).

2.3.4.3. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırılık

Türkçe bir kelimenin ilk hecesindeki ünlü düz ise diğər ünlüler de düz, ilk hecede yuvarlak ünlü varsa sonraki heceler ya dar yuvarlak ya düz geniş ünlü olur (Özkan, 2013, s. 203). Metinde düzlük-yuvarlaklık uyumu olmakla birlikte bazı kelime ve eklerde bu uyumun bozulduğı gözlemlenmiştir.

p n l h u u w “Ruimda” (1/6), h l z h l u d h l u h “üçüncüsü” (2/7), u t u n l u u w “mesudda” (2/25), u w l h l u “malüm” (3/15), u h p w t θ l h l “dirayetlü” (4/6), f t θ w u t θ l h l “fitanetlü” (4/6), h z h l u “içün” (4/26), θ t h w j h l p “tehayür” (6/18), q w p n l d n l “kəpucu” (9/21), u h l d h l u h u z t “mücübince” (12/7), u h u h l l h l “misillü” (12/11), u n l q n l θ h u t “suğutine” (13/25), θ w d h l u w “tacüb” (13/26), u w h q n l q h t θ l t “mahzuzietle” (14/3), t u t j o p “edeyor” (16/22), θ t h w u l v n l p t “tehavvure” (17/12), θ t u t j h l u “tebeyün” (18/7), u t p n l u h u t “derunime” (21/17), u t j h l “deyü” (21/23), h h l q p u “hüzün” (22/8), u w h u n l u t “mahbuse” (24/4), f h u o j n l l u “finoyula” (25/25), p t p n l z w u “peruşan” (28/8), h o z u n l u h j t θ “hoşnudiyyet” (28/21), u w h u n l l u w p “mahsuldar” (29/15), z w p h n l q “çapuk” (30/15), q n l u n p t θ l h l “kudretlü” (31/16), u w h u n l u n l u n l “mahbubunu” (32/15), q w p u u o l “kəragol” (34/23), f h l h l q h “filüzi” (39/17), w l θ n l u n l “altunu” (39/23), u h l u p h u h q “mümkinsiz” (40/4), l h l u p h “günki” (40/9), w u l n l d “avuc” (45/22), t w u u n l p

“yagmur” (46/14), պըր ազ ըյ օրս ունի “bırakıyorsun” (46/27), դայրնի “gayru” (48/17), Թսհիլիւն “taahüd” (49/16), սէվլէթլիլի “devletlü” (51/13), պսսնէհնի “badehu” (54/9), մէմսնի “memduh” (54/19), էթմէյօր “etmiyor” (56/27), Էսիսոս “yahod” (57/5), չիւնքի “çünkü” (57/6), Թէհսմսիլիլի “tehammülüm” (57/14), սէվկիլիլի “sevgülü” (60/7), Էսիսայօրս ունի “yapayorsun” (63/21), ըսԹսնսյօլ “Istanbul” (65/16), պէրնի “beru” (65/18), Թէվսսնիֆնիւնի “tevasufunu” (70/25), Ֆէյլէսօֆ “feylesof” (71/2), հսշմէթլիլի “haşmetlü” (78/24), սրգնիլէրիսի “arzulerini” (79/3), րնիհի “ruhi” (85/1), Թէվսզիլի “tevazü” (85/3), սնօնէյօր “döneyor” (91/9), սրգնիլէյօրնիմ “arzuleyorum” (93/11), մէրգնիմ “merkum” (95/13), շէվքէթլիլի “şevketlü” (99/25), հիսԹօվ “hintov” (106/13), օլմայսնի “olmayub” (109/2), գնիլիպէ “kulibe” (109/15), իսԹէյօրսս “isteyorsa” (125/3), սնյօր “deyor” (125/3), կէօրմէյօրնիմ “görmeyorum” (130/2), մէքԹիլի “mektüb” (140/10), վիճնիսիսիս “vicudinin” (147/21), Թէսսրրնիֆնիւնսս “tesarrufunda” (148/23), պէհսսնիլի “behaduru” (145/19), մսլիլմսԹի “malümati” (165/21), սնիլմայօրս ունի “bulmayorsun” (170/5), պէնգէյօրս ունի “benzeyorsun” (175/5), պէրկիլիգսր “bergüzar” (183/9), հնիգնիլիսն “huzurinde” (189/19), էշէյօր “eşeyor” (191/21).

2.3.5. Ünlü Değişmeleri

Metinde bazı alıntı kelimelerde yazar ünlü uyumsuzluğu doğuracak bir biçimde kalın sıradan verilmesi gereken ünlüleri ince sıradan; ince sıradan verilmesi gereken seslerde ise kalın sıradan sesleri tercih ettiği görülmektedir. Bu durum yazımla ilgili olabileceği gibi ağız özelliklerinin yazıya yansımalarıyla da açıklanabilir.

2.3.5.1. /e/>/i/

կիճէ “gice” (2/22), իսնէրէք “iderek” (3/6), իրԹէ “irte” (11/25), Ֆիրէսս “firyad” (18/19), միյվէ “miyve” (19/8), հիյէԹ “hiyet” (19/22), բէնչիրէ “pençire” (35/12), հիսսս “hisab” (37/12),

h h j uł ı̇ h “hiybetlü” (82/18), h 2 uı̇ “iřar” (118/18), ı̇ ı̇ h l “ecil” (170/20).

2.3.5.2. /e/>/ı/

ı̇ ı̇ q uı̇ “ırzak” (161/24).

2.3.5.3. /i/>/a/

u u h uı̇ “sahab” (129/1).

2.3.5.4. /i/>/e/

ı̇ uł j o p⁴ “edeyor” (16/22), ı̇ j h “eyi” (36/14), u ı̇ h h h “sehir” (50/5), uı̇ uı̇ ı̇ “bare” (58/9), l ı̇ j h u uı̇ h “geyindi” (82/16), ı̇ ı̇ ı̇ uı̇ “recal” (107/2), u ı̇ ı̇ uı̇ “meras” (168/19), u ı̇ ı̇ uı̇ l ı̇ q “veranlık” (172/2), ı̇ uı̇ ı̇ h “taleh” (186/22).

2.3.5.5. /i/>/u⁵/

ı̇ ı̇ ı̇ n l 2 uı̇ “peruşan” (28/8), uı̇ ı̇ n l “beru” (65/18), l ı̇ ı̇ n l “geru” (83/17), h u ı̇ n l uı̇ u “incuden” (116/11).

2.3.5.6. /i/>/ü/

h ı̇ h l u “içün” (4/26), uı̇ ı̇ h l “berü” (15/9), uı̇ h l 2 u uı̇ l ı̇ p “püşmanlık” (21/14), ř h l h l q “filüz” (39/17), u ı̇ u ı̇ h l l h l “sevgülü” (60/7), u ı̇ h l uı̇ “müde” (66/2), u ı̇ h l u ı̇ uı̇ “münval” (89/13), h l u ı̇ h l uı̇ “ümüd” (188/15), ı̇ ı̇ u uı̇ h l “kendü” (100/7), h h l u ı̇ uı̇ ı̇ “hümaye” (179/24).

2.3.5.7. /ı/>/a/

u 2 uı̇ uı̇ “aşaga” (6/16).

⁴ Metinde {-yor} ekinin geldiği bazı kelimelerde ünlü daralması görülmemektedir. Bu durum ünlü daralmasına aykırılık olarak değerlendirilebilir.

⁵ Diş-dudak ünsüzlerinin etkisiyle yuvarlaklaşma meydana gelmiştir.

2.3.5.8. /ɪ/>/e/

վասուէ Թա “vaseta” (73/9).

2.3.5.9. /ɪ/>/u/

գաբնու ճնու “kapucu” (10/2), ալ Թնու նու “altunu” (39/23), պնու չաղը “buçagi” (42/7), բնու նարլար “punarlar” (54/11), դայրնու “gayru” (74/1), պէհսոնուր “behadur” (145/19).

2.3.5.10. /o/>/u/

սնու ֆրա “sufra” (61/20).

2.3.5.11. /u/>/ɪ/

ավը նտըրմա “avındırma” (31/19).

2.3.5.12. /ü/>/i/

իֆթասնէն “iftaden” (15/9), գնուլիպէ “kūlibe” (109/15), վիճնուտ “vicud” (155/9).

2.3.6. Ünsüz Değişmeleri

2.3.6.1. /b/>/p/

չափուկ “çapuk” (30/14), բըչաղը “pıçagi” (61/17).

2.3.6.2. /c/>/ç/

բէնչիբէ “pençire” (35/12).

2.3.6.3. /ç/>/c/⁶

աղաճ “agac” (12/4), ագճէ “akce” (21/14), կէնճ “genc” (33/8), ալնուճ “avuc” (45/23), խարիճնէն “haricden” (56/21), կէճ “gec”

---

⁶ İsimden isim yapım eki {+CX} metinde genellikle sedalı şekliyle kullanılmıştır. Metinde /ç/ sesi yerine /c/ sesinin tercih edilmesi dönemin yazım hususu olarak değerlendirilebilmektedir.

(57/19), իսթի իր ւաճ “istihrac” (66/10), գըւգ ւնճ “kıskanc” (72/5), գըլըճ “kılıc” (82/22), սաղսըճ “sagdic” (106/24), կիւճլիւք “güclük” (108/23), նէօւէթճի “nöbetci” (109/23), պէքճի “bekci” (110/13), սէվիւճ “sevinc” (140/9), միգւճ “mizac” (145/18), պըւրճ “burc” (165/11), գազ ւնճլ ւըքը “kazancları” (173/19), ւաճ “ac” (177/17), պօքճ “borc” (183/17), իլ ւաճ “ilac” (200/3).

2.3.6.4. /f/>/v/

էօվքէ “övke” (55/7).

2.3.6.5. /f/>/v/

չ ւըք ւալ “çarşav” (60/6).

2.3.6.6. /g/>/y/⁷

էթսիյիւի “etdiyini” (2/11), սիւյիւն “düyün” (8/1), սէյիլ “deyil” (8/15), էյլէնսիքիւն “eylendirin” (11/17), պէշիյի “beşiyi” (26/9), էօյքէնիք “öyrenir” (49/10), կէքէյի “gereyi” (62/19), կէնճլիյիւսէ “gencliyimde” (37/24), սէլիյիւի “deliyini” (41/19), էօլմէսիյիւէ “ölmediyine” (63/5), սէյիշսիքիւ “deyişdirib” (110/22), լէյէն “leyen” (160/7), էյքի “eyri” (145/5), էօյիւն “öyüd” (185/5).

2.3.6.7. /g/>/k/

գաքիւլիք “kariplik” (180/17), գաքէգ “karez” (201/13).

2.3.6.8. /g/>/v/

սօվնւգ “sovuk” (91/18).

---

⁷ Metinde tespit edilen kelimelerde bu ses hadisesine yalnızca ince sıradan kelimelerde rastlanmıştır.

2.3.6.9. /k/>/g/

ը շ ը ղ “ışığ” (20/4), ե ո ղ “yog” (50/23), ճ է ն կ է “cenge” (65/4),
ղ ա վ ղ ա յ է “gavgaye” (90/7), կ է ր ս է կ “gerdeg” (143/21),
ի խ թ ի յ ա ր լ ը ղ “ihtiyarlıg” (162/19), ե ի լ ր է կ “yüreg” (167/5),
մ ի լ շ կ ի լ լ “müştül” (168/22), ը ր մ ա ղ “ırmag” (176/22), հ ա զ ղ ը ն ա
“hakgına” (184/4), ղ ա յ ղ ը լ ա ն մ ա “gaygılanma” (186/17), ղ ա ր ա ն լ ը զ
“garanlık” (186/20).

2.3.6.10. /l/>/n/

է ա ն ն ը շ լ ը ղ ը “yannışlığı” (27/26), ա ն ն ա թ մ ա զ “annatmak”
(71/7).

2.3.6.11. /m/ > /n/

թ է ն ա ի հ “tenbih” (19/20).

2.3.6.12. /t/>/d/

ի ս ա ս տ է լ ի ք “hasdelik” (3/4), տ ի լ ր լ ի լ “dürlü” (5/23), տ է ո ր ս ն
“dörd” (6/9), ն լ ս ս ա լ ա ր ը “usdaları” (6/14), է վ վ է տ “evved” (14/22),
ո ո ս տ ն լ մ “dosdum” (15/16), է ո լ տ ի լ ր ս մ է “öldürdme” (22/15),
զ ա ն ա ս լ ա ր ը ն ը “kanadlarını” (25/22), ա լ տ ա տ ը ա յ “aldadıb” (33/2),
ք ի լ ի տ “kilid” (34/1), ա ն ա ի ս ս ա ր “anahtar” (34/3), ե ա ս տ ը կ ը ն ը ն
“yasdıgının” (34/4), կ է ո զ է տ ի ր ի մ “gözedirim” (35/18), թ ա ն ը տ “tanıd”
(35/23), ի շ ի տ ի ն ճ է “işidince” (36/19), թ է ս տ ի “tesdi” (45/21),
ի ս տ է ր ի մ “isderim” (57/26), է ն ի շ տ է “enişde” (91/23), ա ի ր լ ի ք ս է
“birlikde” (113/20), հ ա թ ս ա “hatda” (117/8), զ ի ֆ տ “zifd” (122/6),
զ ա ք տ ա ն “kapdan” (122/13), ն լ մ ն լ տ “umud” (167/23), տ ն լ զ ա զ
“duzak” (170/11), տ է տ ի ր կ ի ն “dedirgin” (180/17), ի ս տ է մ է “isdeme”
(181/9), ի շ ի տ ի ր ս ի ն “işidirsin” (184/6), զ ն լ ր տ “kurd” (200/23).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ŞEKİL BİLGİSİ

3.1. İSİM ÇEKİM EKLERİ

3.1.1. Çokluk Eki

Metinde çokluk eki {+lAr} şeklinde kullanılmıştır. Genel olarak uyuma girmekle beraber istisnai durumlarda mevcuttur.

h uq p t t̄ h l t p h “hazretleri” (4/14), u w h u l l t p h ü t “mahallerine” (5/21), u t p l t p h ü h “serlerini” (11/22), p n l ü w p l w p “punarlar” (54/14), t v l u u u l w p n “evladları” (55/15), h q t̄ h q u l t p h ü h “iktizalarına” (66/6), w p q n l l t p h ü h “arzulerini” (79/3), u n l u l w p “dualar” (106/12), t̄ t̄ u w h h l t p h ü h “tembihlerini” (178/1).

3.1.2. Aitlik Eki

Metinde aitlik eki dar ve yuvarlak ünlülü şekliyle tespit edilmiştir.

j u u n ü u u w p h “yanındaki” (20/2), u t z h p u t p h “beşikdeki” (26/3), u h l ü p h l “dünkü” (62/22), l h l ü u h l q p h “gündüzki” (88/19), t v u t u t p h l t p “evdekiler” (108/22), u t o j h l ü p h “böyünki” (115/2), t n p w q u u w p h “yıraktaki” (184/6).

3.1.3. İsmi Hâlleri

3.1.3.1. Yalın Hâl

u t p u n “merd” (1/10), u u t u “adem” (35/26), q o ü u q “konak” (100/22), q u p n l “kapu” (182/24), h t o p h l u t t̄ “hökümet” (184/13).

3.1.3.2. İlgi Hâli

Metinde ilgi hâli eki {+nIn}, {+nUn} kullanılmıştır. Genel olarak düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyduğu tespit edilmiştir. İstisnai örnekler de mevcuttur.

արգունուննննն “arzusunun” (36/1), իլլէթիւիւ “illetinin” (54/2), միլլքիւիւ “mülkinün” (64/19), էօմրիւիւ “ömrünün” (176/3).

İlgi hali eki kullanılmadan da tamlamalarında oluşturulduğu bazı örnekler de tespit edilmektedir.

քէնտի էօլմէլէրի “kendi(lerinin) ölmeleri” (10/14), քէնտիլէրիւ պէլայ էօղրայ աճաղընը “kendilerin(in) belaye ograyacağı” (89/8), քէնտէօմրիւիւ “kendi ömrü(nün)” (110/19), իլլէթիւիւսէպէպիւիւ “illetin(in) sebebini” (129/26), ղայղըլանւմաշնիւիւ “gaygılanma şunu(nun) için” (186/17).

3.1.3.3. Belirtme Hâli

Metinde belirtme hâli eki {+I}, {+U} olarak kullanılmıştır. Ünlüyle biten kelimelerden sonra araya /y/ yardımcı sesini almıştır.

իւզիւիւ “üzünü” (15/17), սսէթի “adeti” (38/9), էնտիշէի “endişeyi” (83/8), յիւզիւիւ “yüzüyü” (98/2).

Bir örnekte yönelme hâli eki belirtme hâli eki işlevinde kullanılmıştır.

պսսպէիւմէիւ “bana beyenmeyib” (15/25), կիզլէմէիւննննթմննշ “gizlemeye unutmuş” (98/5).

3.1.3.4. Yönelme Hâli

Metinde yönelme hâli eki {+A}, iki ünlü arasında {+yA} şeklinde kullanılmaktadır. Genellikle uyum dahilinde olmakla beraber istisnai durumlarda mevcuttur.

ալէմէ “aleme” (2/11), աղայս “agaya” (26/21), սէհրայէ “sehraye” (12/19), Թէճրիւպէիւ “tecrübeye” (57/16), աղաճս “agaca” (120/19), զարկայէ “kargaye” (125/19), քննննյս “pusuya” (134/11), մաղարայս “magaraya” (200/21).

Bir örnekte belirtme hâli eki, yönelme hâli işlevinde kullanılmıştır.

սէ ն ս է ն ի աճ ը ը ը ս “ben seni acırım” (38/27).

3.1.3.5. Bulunma Hâli

Metinde bulunma hâli eki {+dA} şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Genellikle uyum dahilinde kullanılan ekin istisnai durumları da mevcuttur.

ճ ի հ աւ ն ս ս “cihanda” (7/2), ա իւ է ը ս ն է “ağerde” (94/20), Թ ս ս ս ս ն է “taamde” (120/17), ն լ զ ս ս ս ս “uzakda” (168/10).

3.1.3.6. Ayrılma Hâli

Metinde ayrılma hâli eki {+dAn} şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Genellikle uyum dahilinde kullanılan ekin istisnai durumları da mevcuttur.

ճ ի հ աւ ն է ն “cihanden” (28/17), ս ն ս ս ս ն “anadan” (120/3), ս ս է լ ն է ն “amelden” (175/25), չ ո ճ ն լ զ լ ն լ զ ս ս ն “çocukluğdan” (180/16).

3.1.3.7. Vasıta Hâli

Metinde ile edatının ekleşmiş hali olan vasıta eki yerine genellikle ile edatının kullanımı tercih edilmiştir. Ekin yazımı hususunda görülen problem dolayısıyla yazım bölümünde detaylı açıklama yapılmıştır.

ս ս ս ս ս ս ն ը լ ս “sadağan ıla” (21/3), ս ն լ լ Թ ս ն ի լ է “sultan ile” (117/25).

3.1.3.8. Eşitlik Hâli

Metinde eşitlik hâli eki {+cA} şeklinde geçmektedir.

ս ն ը ի ն ճ է “derince” (43/1), ս ո լ կ ն լ ն ճ ս “dolgunca” (55/9), զ ո լ ս յ ճ ս “kolayca” (59/14), ֆ է հ զ ս ս ը ն ճ ս “fehvasınca” (99/22), ս ը զ ճ ս “sıkça” (127/22), Թ ը ս ճ ս “tıbca” (152/22), ի ն ս ս ն ճ ս “insanca” (165/21).

3.1.3.9. Yön Gösterme Hâli

u₂ u₁ u “aşaga” (6/16), t o q u₁ p₁ p₁ “yoğarı” (11/7), h₁ z₁ t₁ p₁ h₁ “içeri” (17/5), u₁ p₁ z₁ u₁ p₁ “dışarı” (23/5), u₂ u₁ p₁ “aşagı” (25/23), u₁ h₁ z₁ u₁ p₁ p₁ “dışarı” (38/2), u₁ p₁ z₁ u₁ p₁ j₁ u “dışarıya” (41/5), h₁ z₁ t₁ p₁ h₁ j₁ t₁ “içeriye” (149/16).

3.2. ZAMİRLER

Zamirler nesnelere temsil veya işaret suretiyle karşılayan kelimelerdir (Ergin, 2013, s. 262). İncelememizde kişi zamirleri, dönüşlülük zamiri, işaret zamirleri, belirsizlik zamirleri ve soru zamirleri tespit edilmiştir. Genel kullanımı günümüz Türkçesinde olduğu gibidir.

3.2.1. Kişi Zamirleri

u₁ t₁ ü “ben” (2/5), u₁ t₁ ü “sen” (3/9), o₁ ü₁ l₁ u₁ p₁ “onlar” (4/13), u₁ h₁ q₁ “biz” (12/27), u₁ u₁ u₁ u “bana” (16/1), u₁ h₁ q₁ “siz” (28/14), u₁ u₁ u₁ u “sana” (37/16), o₁ “o” (49/27).

3. teklik şahıs zamiri metinde çoğunlukla günümüzdeki gibi görünmekle beraber Eski Türkçe döneminden itibaren Osmanlı Türkçesinde de görülen “an” şekliyle de metinde karşımıza çıkmaktadır.

u₁ u₁ p₁ ü₁ l₁ u “anınla” (9/11), u₁ u₁ l₁ t₁ p₁ “anler” (77/7), u₁ u₁ t₁ “ane” (87/18).

3.2.2. Dönüşlülük Zamiri

İncelememizde dönüşlülük zamiri yalın hâlde kullanılmakla birlikte isim çekim ekleriyle de kullanılmaktadır.

p₁ t₁ ü u₁ h₁ “kendi” (2/10), p₁ t₁ ü u₁ h₁ u₁ h₁ “kendimi” (36/13), p₁ t₁ ü u₁ h₁ ü₁ h₁ “kendini” (83/3), p₁ t₁ ü u₁ h₁ l₁ j₁ t₁ “kendüye” (100/7).

3.2.3. İşaret Zamiri

u₁ p₁ l₁ p₁ u₁ u “buraya” (4/13), u₁ p₁ l₁ ü u₁ u “buna” (7/7), u₁ p₁ l₁ ü n₁ l₁ “bunu” (16/16), o₁ p₁ u₁ u “oraya” (39/23), z₁ n₁ l₁ ü n₁ l₁ “şunu” (84/14), o₁ ü n₁ l₁ “onu” (95/8).

Metinde istisnai olarak 3. şahıs işaret zamiri için Eski Anadolu Türkçesi döneminde kullanılan “ol” biçimi karşımıza çıkmaktadır.

o l l ı h ı ü “ol gün” (18/17), o l f h ü o “ol fino” (60/22), o l f u u n h ı 2 u h “ol padişah” (65/2).

3.2.4. Belirsizlik Zamiri

p h ı u t “kimse” (16/11), u h p ı 2 t j “bir şey” (39/3), h t p p t u “herkes” (40/13), u h p h u h “birisi” (51/21), u h p q w ı ı “bir kaç” (115/11), h t f u h ü n t ü “hepsinden” (199/20).

3.2.5. Soru Zamiri

p h ı h ü “kimin” (21/1), p h ı “kim” (29/23), ü t “ne” (35/14), ü t p t n t ü “nereden” (101/10), ü t p t n t “nerede” (151/27), ü t p t j t “nereye” (189/11).

3.3. SIFATLAR

İncelememizde sıfatlar niteleme sıfatları, işaret sıfatları, sayı sıfatları, soru sıfatları ve belgisiz sıfatlar olarak sınıflandırılmıştır. Sıfatlarda pekiştirme, topluluk ve kesir sayı sıfatına metinde rastlanılmamıştır.

3.3.1. Niteleme Sıfatları

u u n l u ı t h p t “abus çehre” (15/22), h l p u t p u t u “yüksek ses” (16/17), n l l n l u n w d “ulu ağac” (20/14), h h j u t t h j p l u n “hiyetli yılan” (25/18), j u u u n h ı d w n u l u p “yabani canavar” (29/19), l t ü d u t h h l u h l ü n u u p t h l h ü “genc ve hüsündar ehlin” (37/5), l h l q t l u n w d “güzel ağac” (58/6), t t u h q ı u u w ı ı p “temiz çamaşır” (60/17), u q p l l p p h ı u t l t p “akıllı kimseler” (126/27).

3.3.2. İşaret Sıfatları

u n l u t p u u p t p h ü “bu seraskerin” (1/8), u n l h u u l u n h u “bu havadis” (17/18), u n l p t n t p “bu keder” (28/6), ı n l t u l h “şu ev” (40/7), ı n l u n w d p “şu ağacı” (58/7), o l f t n t p “ol Peder” (167/1).

3.3.3. Sayı Sıfatlar

ህዝብ ትህትኔ “bir evlad” (2/26), ኑህ ህዝብ ህዝብ “yedi alim” (4/12), ህዝብ ትህትኔ ህዝብ ህዝብ “birer asma yapragı” (6/9), ከህዝብ ትህትኔ ህዝብ “ilk evladı” (8/22), ህዝብ ከህዝብ “bir gün” (9/1), ህዝብ ህዝብ ህዝብ “son püshmanlık” (21/14), ህዝብ ህዝብ ህዝብ “birinci usdası” (22/10), ከህዝብ ህዝብ “üç cariye” (24/14), ከህዝብ ህዝብ ትህትኔ ህዝብ “iki kız evlad” (39/14), ህዝብ ትህትኔ ህዝብ “birer çuval” (41/17), ከህዝብ ህዝብ “iki tahda” (53/27), ከህዝብ ህዝብ ህዝብ “ikinci tecrübe” (60/4), ህዝብ ህዝብ ህዝብ “dört alim” (67/5), ህዝብ ህዝብ ህዝብ “yedinci hoca” (108/4), ከህዝብ ህዝብ ህዝብ “üçüncü gün” (132/15).

3.3.4. Soru Sıfatları

ህዝብ ህዝብ ህዝብ “hangi avret” (37/8), ህዝብ ህዝብ ህዝብ “kaç cevab” (37/20), ህዝብ ህዝብ ህዝብ “ne sebep” (96/25), ህዝብ ህዝብ ህዝብ “neçeye kadar” (148/13).

3.3.5. Belgisiz Sıfatlar

ህዝብ ህዝብ ህዝብ “bir kaç gün” (2/4), ከህዝብ ህዝብ ህዝብ “hiç bir söz” (13/21), ህዝብ ህዝብ ህዝብ “bir az vakıt” (39/18), ህዝብ ህዝብ ህዝብ “bir başka çare” (40/15), ከህዝብ ህዝብ ህዝብ “her sabah” (57/24).

3.4. ZARFLAR

Zarflar zaman, yer, hal ve miktar isimleridir. İsmi kelime gruplarındaki fonksiyonlarına göre aldığı adlardır (Ergin, 2013, s. 258). İncelememizde zaman zarfları, yer-yön zarfları, hal zarfları, azlık-çokluk zarfları ve soru zarfları tespit edilmiştir.

3.4.1. Zaman Zarfları

ህዝብ ህዝብ ህዝብ “sabah alırsın” (37/11), ከህዝብ ህዝብ ህዝብ “imdi gidelim” (112/6), ህዝብ ህዝብ ህዝብ ህዝብ “yarım söyleyecektir” (113/3), ህዝብ ህዝብ ህዝብ ህዝብ ህዝብ “böyüncü gün söyleyeceksin” (115/2), ህዝብ ህዝብ ህዝብ ህዝብ “dün eyi idim” (129/27), ከህዝብ ህዝብ ህዝብ ህዝብ ህዝብ “her saat kasevetdesin” (195/13).

3.4.2. Yer-Yön Zarfları

սը աղ ա է ն ս ի շ “aşaga enmiş” (6/16), յ օ գ ա ր ը չ ը գ ս ը շ “yokarı çıkmış” (6/17), ս ի շ ա ր ը չ ը գ ս ը “dışarı çıktı” (36/21), ի չ է ր ի կ ի ր ս ի լ է ր “içeri girdiler” (42/25), կ է ր ի յ է ս ը ր ա գ ս ը “geriye bıraktı” (93/9), օ ր ա յ ա գ օ ս ն լ “oraya kodu” (94/10).

3.4.3. Hal Zarfları

յ ա լ ը ն ը գ գ ա լ ս ը “yalınız kaldı” (25/14), փ է ք ա լ է ա կ է օ ր ի լ ր ի ս ի “pek alâ görür idi” (48/23), է օ յ լ է ճ է ս է Ֆ ն է յ լ է ս ի լ է ր “öylece defn eylediler” (70/6), է յ ի օ լ ն լ ր “eyi olur” (161/11).

3.4.4. Azlık-Çokluk Zarfları

ս ի ն յ ա շ ա “bin yaşa” (4/11), չ օ գ է յ ի ս ի ր “çok eyi dir” (36/14), ա գ յ ա ղ ս ը շ “az yağmış” (46/19), չ օ գ ս է վ է ր ի ս “çok severim” (60/14), ս ս ս ա կ է լ ս է ս ի շ ս ի ր “daha gelmemiş dir” (86/7).

3.4.5. Soru Zarfları

ն է է օ յ ր է ն ս ի ն “ne öğrendin” (14/8), ն ի չ ի ն ս է օ յ լ է ս է գ ս ի ն “niçin söylemez sin” (15/12), ն ս ս ը լ յ ա շ ա ր ը ս “nasıl yaşarım” (19/1), ն ս ս ը լ գ ը յ ա ր ս ը ն “nasıl kıyarsın” (23/16), ն է ր է ս է ն կ է լ ս է ի շ ի ս ս ի ր “nereden gelmiş dir” (46/14).

3.5. FİİLLER

3.5.1. Haber Kipleri

Fiiller hareketleri karşılayan kelimelerdir. Ergin (2013), hareket kelimesini nesnelere zaman ve mekân içindeki her türlü yapma, olma ve durmaları için kullanıldığı belirtmektedir (Ergin, 2013, s. 280). İncelememizde haber kiplerinin genel olarak günümüz Türkçesindeki gibi kullanıldığı göze çarpmaktadır. Metinde şimdiki zaman eki {-yor} şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Genellikle geldiği fiilde ünlü daralmasına sebep olsa da istisnai örnekler mevcuttur.

Metinde görülen geçmiş zaman eki olan {-DX}, ünsüz benzeşmesine uğramamıştır ve sedalı şekliyle kullanılmıştır. Aynı zamanda birleşik zamanlı eylem yapılarında da ekin sedalı biçiminin kullanıldığı tespit edilmiştir. Birleşik

zamanlı eylemlerin oluşturduğu yapıların genellikle ayrı yazılmış olduğu gözlemlenmiştir.

3.5.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

q u l u p 2 p u n u “kalmışım” (13/18), t j l t u h “eyledi” (87/5), v u p p u n u “var ıdı” (87/11), t u t p h u h “eder idi” (95/25), u h l t u h “diledi” (100/8), t o f u h l “öpdü” (100/25), u n l j n l p u n l 2 n l u n n l ü n l q “buyurmuşudunuz” (118/8), t o n n l u n n l “yog udu” (156/6).

3.5.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

u h t u h 2 “bitmiş” (12/4), u t v p h l u h 2 “devrilmiş” (26/9), l t o p u h l 2 “görmüş” (95/6), u t ü q t t u h 2 “benzetmiş” (103/25), “büyümüş” (120/4), u n l l u n l 2 “bulmuş” (125/2).

3.5.1.3. Geniş Zaman

z u n p p p “çagırır” (16/23), u u q u p “bakar” (27/22), u h p h p t h p h p “biriktirir” (63/3), u o q n l l n l p “bozular” (69/2), l t o t h l p h l p “götürür” (85/6), u n l u p “aglar” (114/5).

3.5.1.4. Şimdiki Zaman

v t p h j o p u n l ü “veriyorsun” (29/6), u p q n l l t j o p n l ü “arzuleyorum” (93/11), u t j o p “deyor” (125/3), l t l h j o p “geliyor” (155/26), u t o j l t j o p u n l ü “söyleyor” (201/14), t n l t u j o p u n l ü “tutayorsun” (204/4).

3.5.1.5. Gelecek Zaman

o l u d u q u p ü “olacaksın” (3/11), z t p t d t p u h ü “çekeceksin” (23/23), t o l t d t p u h ü “öleceksin” (42/5), q n l p t u p u d u q u p ü “kurtaracaksın” (90/5), u t o ü t d t p u h ü “döneceksin” (92/1).

3.5.2. Tasarlama Kipleri

Metnimizde tasarlama kipleri başlığı altında şart, istek, gereklilik ve emir kipi tespit edilmiştir. Genellik günümüz Türkçesine uygun kullanımlar mevcuttur.

Eserde şart kipi yaygın olarak kullanılmamıştır. Genellikle birleşik yazılsa da istisnai örnekler mevcuttur.

3.5.2.1. Şart Kipi

Metinde şart kipi yaygın olarak kullanılmamıştır. Bir istisna dışında genellikle birleşik yazılmıştır.

h u l̥t̥ ɯ t̥ q u t̥ ũ “istememez sen” (16/2), o l̥ u u “olsa” (154/21), u l̥ u u ũ “alsan” (167/18), l̥n̥ l̥ ũ u ũ “tutsan” (167/18).

3.5.2.2. İstek Kipi

u q u q u l̥ ɯ t̥ “bakayım” (14/14), u n̥ l̥ l̥ n̥ l̥ ũ u “buluna” (15/1), u h̥ l̥ ɯ h̥ l̥ ũ t̥ l̥ h̥ ɯ t̥ “düşünelim” (40/16), u h̥ l̥ t̥ u h̥ ũ h̥ q “bilesiniz” (51/2), q o j u l̥ ɯ t̥ “koyalım” (58/8), q n̥ p u u n̥ ũ “kırasın” (60/21), l̥ t̥ l̥ p̥ t̥ “getire” (152/12), l̥ t̥ l̥ t̥ j̥ h̥ ɯ t̥ “geleyim” (155/20), u h̥ l̥ ɯ t̥ u h̥ ũ “düşesin” (175/8).

3.5.2.3. Gereklilik Kipi

t̥ l̥ ɯ t̥ l̥ h̥ “etmeli” (59/19), o l̥ ɯ u l̥ n̥ “olmalı” (62/18), u u q n̥ ũ ɯ u l̥ n̥ “sakınmalı” (93/6).

3.5.2.4. Emir Kipi

l̥ t̥ l̥ “gel” (37/15), u h̥ l̥ ɯ h̥ l̥ ũ “düşün” (57/13), u t̥ ɯ t̥ “sev” (106/10), l̥ h̥ l̥ ũ “git” (107/21), u n̥ l̥ p̥ “dur” (169/2).

3.6. FİİLİMSİLER

3.6.1. İsim-Fiil

Metinde isim-fiiller {-mA}, {-Xş}, {-mAk} ekleriyle kullanılmaktadır.

t̥ l̥ ɯ t̥ l̥ t̥ “etmeye” (2/21), t̥ u q n̥ l̥ n̥ ɯ t̥ “yazılış” (9/24), q u p̥ n̥ l̥ ɯ t̥ u l̥ u u “karşılığa” (12/20), “olmasıyla” (20/3), u t̥ l̥ l̥ h̥ l̥ t̥ j̥ h̥ ɯ t̥ “bellilemiş” (27/16), ɯ u p̥ n̥ ɯ t̥ “varış” (37/10),

սո զ ս զ ս զ լ ը ղ ա “bozmaqlığa” (67/7), ս չ ս զ ս ղ ա “açmaga” (69/12), կ ի Թ ս է ք լ ի յ ի “gitmekliyi” (80/1), չ է ք ս է ք լ ի յ ի “çekmekliyi” (80/17), է ո լ տ ի լ ը ս է ք “öldürmek” (108/2), ք է ս ս է ք լ ի յ ի “kesmekliyi” (111/24), յ ի լ ը ի լ յ ի լ շ “yürüyüş” (134/12), վ ն լ ը ն լ շ “vuruş” (145/11).

3.6.2. Sıfat-Fiil

Metinde sıfat-fiiller {-An}, {-mEz}, {-Ar}, {-dIk}, {-EcEk}, {-mİş} olarak tespit edilmektedir.

զ ո ը զ ս ն “korkan” (16/11), ս է ն զ է ը “benzer” (17/11), զ ն լ ը Թ ա ը ս ն “kurtaran” (24/10), կ է չ ս է շ “geçmiş” (29/6), տ ի լ շ է ն “düşen” (36/20), ք է ս է ն “kesen” (39/10), ս ը լ լ ն լ ն ս զ “bulunmaz” (39/12), յ ս ն ս ն “yanan” (58/18), կ է չ է ճ է յ ի ն ի “geçeceyine” (66/4), չ ը զ ա ը “çıkar” (68/20), է ո յ ը է ն տ ի ք լ է ը ի “öyrendikleri” (72/1), կ է լ է ճ է ք “gelecek” (93/12), զ ս չ ը ը տ ը զ լ ա ը ը “kaçırdıkları” (93/24), ս ճ ը ն ս ճ ա ը “acınacak” (94/15), ս ը հ լ ս ն ս ը շ “mihlanmış” (96/1), կ է ո ը ի լ ն ս է զ “görünmez” (106/21), Թ ի լ ք է ն ս է զ “tükenmez” (197/2), է ա ը ս ճ ս զ “yapacak” (199/2).

3.6.3. Zarf-Fiil

Metinde zarf-fiiller {-kEn}, {-mAdAn}, {-dIkda}, {-IncE}, {-Xp}, {-dIkca}, {-ArAk} şekillerinde karşımıza çıkmaktadır. Zarf-fiil eki {-Xp} sedalı olarak {-Xb} şeklinde verilmektedir.

վ է ը տ ի ք ս ն է “verdikde” (1/16), կ ի ը տ ի ք ս ն է “girdikde” (3/3), չ ը զ տ ը զ ճ ս “çıkıldıkca” (5/26), ն լ յ ն լ ը ք է ն “uyurken” (6/8), ս լ տ ը զ ս ս “aldıkda” (7/18), զ ա ը ը լ ը ս “kapılıb” (7/22), ս ս զ ը ն ճ ս “bakınca” (17/10), չ ը զ տ ը զ ս ս “çıkıldıkda” (22/25), տ ի լ շ ի լ ն ի լ ս “düşünüb” (26/16), ս ն ն ս ս ս ս ն “annamadan” (28/4), ը ս ը ն ը ը ք ս ն “ısıtırkan” (58/17), է ո լ տ ի լ ը ս է ս ն է ն “öldürmeden” (71/6), վ ն լ ը ա ը ս զ “vurarak” (81/16), ս ո լ ս շ ա ը ս ը “dolaşarak” (98/8), կ է չ ի ն ճ է յ է “geçinceye” (124/27), ի չ ի ն ճ է “içince” (147/18), ի ս Թ է տ ի ք ճ է “istedikce” (154/14).

3.7. YAPIM EKLERİ

3.7.1. FİİLDEN FİİL YAPIM EKLERİ

3.7.1.1. {-t-} fiilden fiil yapım eki

q w p w l t u r u q u w u n “kapatıldıktan” (15/8), n i j n i l t u n n i “uyutdu” (31/8), w q p l t u r u “akıtdı” (62/9), w p w l t u r u “aratdı” (92/12).

3.7.1.2. {-dIr-}, {-dUr-} fiilden fiil yapım eki

t o l u n h i p t d t j h u t “öldüreceyime” (19/4), u o l u n n i p n i u “doldurub” (41/19), t l t u n h i p u n p “etdirdik” (71/4), u h l u n h i p u t t j t “bildirmeye” (81/9), w n u w l t u r u p p r “annatdırır” (85/20), u t j h z u n h i p u “deyiştirib” (110/22), q w l u n p u w q “kaldırmak” (112/16), u h l u n h l w n u n p u n p u “silahlandırdı” (134/10).

3.7.1.3. {-l-} fiilden fiil yapım eki

w j p p l u n n e n e “ayrıldığı” (23/1), u h i q h i l h i u “süzülüb” (25/19), u t u p h i l u t “devrilme” (69/15), u o q n i l u w u n u n u “bozulmasının” (69/20), u w j p l p u “bayılıb” (108/21), h z h u n h i l u t q “işidilmez” (116/3).

3.7.1.4. {-n-} fiilden fiil yapım eki

w n i l n i u w q “bulunmaz” (39/12), z w l p u n p q u w “çalındıkda” (109/23), u t u p h i u u t u “sevinmen” (125/23), t u n h i u u h z “edinmiş” (172/14).

3.7.1.5. {-ş-} fiilden fiil yapım eki

l h i p h z u n h i t p “girişdiler” (47/26), w n l u z u w l w p p “aglaşmaları” (85/9), l n l l n l z u n n i “tutuşdu” (90/7), t o u h i z u n h i p u t u “öpüşdükten” (152/6), o j u w z u w q u w “oynaşmakda” (158/8).

3.7.1.6. {-r-} fiilden fiil yapım eki

ի չ ի ր ս է “içirme” (75/8), գ ա չ ը ր ս ը գ լ ա ր ը “kaçırdıkları” (93/24), ս ու լ յ ու լ ր ս ա լ ա զ “duyurmamak” (141/15), ս ի լ շ ի լ ր ս ի լ “düşürdü” (145/13), յ ի թ ի ր ս ի յ ի “yitirdiyi” (177/24).

3.7.1.7. {-ümse-} fiilden fiil yapım eki⁸

լ ի լ լ ի լ ս է “gülümse-” (132/25).

3.7.2. FİILDEN İSİM YAPIM EKLERİ

3.7.2.1. {-ç+} fiilden isim yapım eki⁹

չ է ք ի չ “çekic” (40/25), գ ը ս գ ա ն ճ լ ը գ “kıskançlık” (72/6), ս է վ ի ն ճ “sevinc” (140/9), գ ա զ ա ն ճ “kazanc” (176/15).

3.7.2.2. {-cA+} fiilden isim yapım eki

է յ լ է ն ճ է “eylence” (165/23).

3.7.2.3. {-cI+} fiilden isim yapım eki

ս ի լ է ն ճ ի “dilenci” (149/6).

3.7.2.4. {-ak+} fiilden isim yapım eki

ս ը չ ա զ “bıçak” (42/27), յ ա թ ա զ “yatak” (53/21).

3.7.2.5. {-ga+}, {-gU+}, {-ku+} fiilden isim yapım eki

ո լ յ գ ո լ “uyku” (36/2), ս օ ր ղ ո լ “sorgu” (73/12), ս է վ կ ի լ լ ի լ “sevgülü” (116/17), ս ա լ կ ս “dalga” (170/3).

3.7.2.6. {-gin+}, {-gUn+} fiilden isim yapım eki

⁸ {-msA} eki esasında isimden fiil yapma eki kategorisinde ele alınır. Ancak buradaki örnekte de görüleceği üzere fiilden fiil yapma eki görünümü vermektedir. Bu durum, Ergin (2013) çalışmasında; {-msA} ekinin bu örnekte isimden yapılmış fiillerden benzetme yolu ile gelip yerleştiği ve bu kelimenin klişeleşmiş bir şekil olduğunun anlaşıldığını ifade etmektedir.

⁹ Eserimizde genellikle /ç/ sesi yerine /c/ sesi tercih edilmiştir.

u o l l y n l ü “dolgun” (55/9), u h l p l y h l ü “sürgün” (81/17), j o p n n l ü l n l n l “yorgunlug” (90/17), p t u l y h ü “kesgin” (120/10), n l j n n l ü “uygun” (203/11).

3.7.2.7. {-ici+}, {-ucu+} fiilden isim yapım eki

u t o j l t j h d h “söyleyici” (167/14), l t o p h l d h l “görücü” (192/11).

3.7.2.8. {-k+} fiilden isim yapım eki

u p l p q “artık” (36/15), u t l h p “delik” (40/27), q p p p q “kırık” (49/21), u s p q “açık” (112/25), u t o l h l p “bölük” (134/4), n l q u q “uzak” (173/14), q u p p 2 p q l p q “karışıklık” (183/23), h u l p t p “istek” (195/8), u h l t p “dilek” (198/22).

3.7.2.9. {-m+} fiilden isim yapım eki

t o l h l u f “ölüm” (131/9), j n l u n n l u f “yudum” (147/17).

3.7.2.10. {-n+} fiilden isim yapım eki

n l q n l ü “uzun” (102/18), t p h ü d h l h p “ekincilik” (171/17).

3.7.2.11. {-I+}, {-U+} fiilden isim yapım eki

q o p q n l “korku” (12/14), q u p 2 p “karşı” (29/3), t o l h l “ölü” (40/1), u h p h l h “dikili” (65/16), u j p p “ayrı” (128/9), j u q p “yazı” (165/6), t o p l p h l “örtü” (192/16).

3.7.2.12. {-sı+} fiilden isim yapım eki

j u l p u p “yatsı” (88/11).

3.7.2.13. {-mur+} fiilden isim yapım eki

j u n l u f n l p “yagmur” (46/14).

3.7.3. İSİMDEN FİİL YAPIM EKLERİ

3.7.3.1. {+IA-} isimden fiil yapım eki

ք ի լ ի թլ է “kilitle-” (34/3), այ ը փլ ա “ayıpla-” (40/14), կ ի գ լ է “gizle-” (42/14), պսղ լ ա “bagla-” (61/17), պսշ լ ա “başla-” (102/9), ի լ է ր ի լ է “ilerile-” (105/18), ար գ ո լ լ ա “arzula-” (135/27), գ է հ ի ր լ է “zehirle-” (147/14).

3.7.3.2. {+al-} isimden fiil yapım eki

սօ շ ալ Թ “boşalt-” (45/21), ս աղ ալ “sagal-” (157/18), չ օ ղ ալ “cogal-” (179/14).

3.7.3.3. {+l-} isimden fiil yapım eki

սօ ղ ր ո լ լ ս ո լ “dogruldu” (198/17).

3.7.3.4. {+k-} isimden fiil yapım eki

կ է ճ ի ք “gecik-” (84/15), պ ի ր ի ք “birik-” (115/14).

3.7.3.5. {+kır-} isimden fiil yapım eki

հ ալ գ ը ր “haykır-” (16/17).

3.7.3.6. {+IAն-} isimden fiil yapım eki

մ է ր ս գ լ ա ն “meraklan” (28/7), հ օ շ լ ա ն “hoşlan-” (31/12), ալ է վ լ է ն “alevlen-” (96/14), գ ա ն ս ս լ ա ն “kanadlan-” (125/23), ս ի լ ս հ լ ա ն ս ը ր “silahlandır-” (134/10), ղ ալ ղ ը լ ա ն “gaygılan-” (169/5), հ ս ս Թ ալ ա ն “hastalan-” (199/14).

3.7.3.7. {+IAփ-} isimden fiil yapım eki

ճ է ն կ լ է շ “cengleş-” (25/26), ք ա գ ար լ ա շ “pazarlaş-” (87/21), վ է ս ալ ա շ “vedalaş-” (136/11).

3.7.3.8. {+A-} isimden fiil yapım eki

օ յ ն ս “oyna-” (51/18), յ ա շ ս “yaşa-” (56/3), պ է ն գ է “benze-” (99/16).

3.7.3.9. {+ar-} isimden fiil yapım eki

սղ սր “agar-” (37/4).

3.7.3.10. {+DA-} isimden fiil yapım eki

ի u Թէ “iste-” [<iz+te] (16/2), ք սր ը Լ սու “parilda-” (82/24).

3.7.4. İSİMDEN İSİM YAPIM EKLERİ

3.7.4.1. {+sIz+}, {+sUz+} isimden isim yapım eki

սի Լ u ի q “dilsiz” (85/27), ը ր u ը q “ırzsız” (86/1), է o ք u ի Լ q “öksüz” (120/3), սի ն u ի q “dinsiz” (167/13), հ ս q u ը q “haksız” (168/21), ս n Լ u n Լ q “susuz” (177/18), է o Լ չ ի Լ u ի Լ q “ölçüsüz” (190/3).

3.7.4.2. {+cI+}, {+cU+} isimden isim yapım eki

q ս ք n Լ ճ n Լ “kapucu” (10/1), Թ ս ս ի ր ճ ի “tabirci” (52/9), ի ը q ս Է Թ ճ ի “hızmetci” (68/6), յ o Լ ճ n Լ “yolcu” (140/17), ս n Լ ս ճ ը “duacı” (162/19), ս ի Լ յ ի Լ ճ ի Լ “büyücü” (171/19), ս լ ճ ը “avcı” (175/7).

3.7.4.3. {+daş+} isimden isim yapım eki

u ը ն ը ք ս ս շ “sınırdaş” (7/15), ս n Լ ֆ ր ս ս ս շ “sufradaş” (149/22), q ս ք ը ն ս ս շ “karındaş” (172/16), յ o Լ ս ս շ “yoldaş” (181/14).

3.7.4.4. {+IncI+}, {+UncU+} isimden isim yapım eki

ի Լ չ ի Լ ն ճ ի Լ “üçüncü” (5/7), ս Է 2 ի ն ճ ի “beşinci” (5/8), ս ի ր ի ն ճ ի “birinci” (22/11), ի ք ի ն ճ ի “ikinci” (32/7), յ է ս ի ն ճ ի “yedinci” (108/4), ս է ք ի q ի ն ճ ի “sekizinci” (114/23).

3.7.4.5. {+IIk+}, {+IUk+} isimden isim yapım eki

ս q ճ է Լ ի ք “akcelik” (40/15), ս յ ս ը ն Լ ը q “aydınlık” (47/9), ս ս շ Լ ը q “başlık” (82/18), ս ր ս Լ ը q “aralık” (88/6), ս Է ն q է ր Լ ի ք “benzerlik” (101/25), կ ի Լ չ Լ ի Լ ք “güçlük” (108/23), չ o ճ n Լ q Լ n Լ q “çocukluk” (180/16).

3.7.4.6. {+II+}, {+IU+} isimden isim yapım eki

տէ վ լ է թ լ ի լ “devletlü” (51/13), տէ վ լ է թ լ ի “devletli” (51/19), տէ հ շ է թ լ ի լ “dehşetlü” (84/8), ն ի շ ա ն լ ը “nişanlı” (105/7), տաւ է թ լ ի “davetli” (123/4), հ ա յ ը ը լ ը “hayırlı” (169/10), ա զ ը ճ լ ն լ “borclu” (205/16).

3.7.4.7. {+ki+} isimden isim yapım eki

կ ի լ ն տ ի լ զ ք ի “gündüzki” (88/19), է վ վ է լ ք ի “evvelki” (110/22), ե ա ը ը ն ք ի “yarınki” (113/27), ա է զ ի լ ն ք ի “böyünki” (115/2), տ ի լ ն ք ի “dünki” (130/4).

3.7.4.8. {+cIk+} isimden isim yapım eki

ա տ աւ ճ ը զ “adamcık” (36/27), Թ ա ն է ճ ի ք “tanecik” (128/23).

3.7.4.9. {+cıgaz+} isimden isim yapım eki

հ ա յ վ ա ն ճ ը ղ ա զ “hayvancıgaz” (60/12).

3.7.4.10. {+Ar+} isimden isim yapım eki

ա ի ը է ը “birer” (41/17).

3.7.4.11. {+IAyın+} isimden isim yapım eki

ս ա ս ա հ լ ա յ ը ն “sabahlayın” (35/4).

3.7.4.12. {+cIIAyIn+} isimden isim yapım eki

ա է ն ճ ի լ է յ ի ն “bencileyin” (37/5), զ ն ճ ն լ լ ա յ ը ն “onculayın” (180/3).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. AKTARIM

İLAN

İşbu kitabın münif lisanı Arebide tesnif olunub, Yevropa lisanlarına tercüme ve defaatle tab olunmuş olduğu misillü lisanı maderzademiz olan Ermeniceye dahi tercüme ve tab olduğunun maqbuli amme bulduğundan Kayserli merhum avcı başı Nahabed kıba Türkceye tercüme etmiş, ve gerek hiyn-ı hayatında ve gerek mevtinden sonra çok defa tab olmuş ise de

Türkcesi elan müstameel lisane tatbıkan ziyade kıba ve letafetsiz olduğu ecilden, bazı zevatın istidasına ragbeten yalnız bu hususun, yani istillahının tathirine mübaşiret olunub, basmaye verilmiş olduğu bu mahalde işar olundu.

YEDİ ALİMLERİN

HİKÂYESİ

BAB 1:

Mozolos Padişah ve Serasgeri

Pontsianos.

Ruimda Mozolos isminde bir padişah olub seraskerine Pontsianos denir idi. Padişah bu seraskerin eliile haylı cenglerde fütühat edib kuvvetli ve merd şöhreti kazanmasıyla buna çok itibar ederek kendi kıızı sultanı ona nikâh edib kendi vefatından sonra taħd-ı saltanatını daħi ona vasiyet ile kendine veli’i ahd nasb eyledi.

Vaķaa Mozolos kızını buna verdikde vasiyeti mücübince cemi ricali devlet ve ahali bunu veli’i ahd kabul edib azim ziynet ve donanmalar etdiler.

Bir kaç gün sonra Mozolos padişah Pontsianos’a dedi: Görüyorsun ki ben gayrı vaktımı geçirib padişahlık gaylesine kudretim kalmadı: Taħd u tacımı Allah

sana mübarek etsin. Ve münadiler çıkarıp damadı Pontsianos'u kendi reyiyile kendi yerine padişah nasb etdiyini aleme ilan eyledi. Vüzaresi ve ülamesi ve rical u kibarleri daği huzura gelib Pontsianos'un padişahlığını resmen kabul ve tebrik eylediler.

Vafir zemanden sonra Mozolos padişah vefat edib Pontsianos müştakilen padişah olarak cemi efkâr u gayretini mülk-i devletini şen ve ahalliyi hoşnut etmeye sarf eyledi. Ahalli daği cümleten, fuğare ve zengin, gice gündüz padişahlarını can siparane sevib hayır dualer etmekte idiler.

Ve vaqt-ı mesudda Pontsianos padişaha bir evlad tevlid olub cemii memalikinginde azim donanmalar oldu, ve şahzadenin ismi Tioggedianos söylendi.

Şahzade yedi yaşına girdikde validesi sultana bir ağır hasdelik vuku olub ondan baş kırtaramayacağını fehm itdikde padişaha son vasietini arz iderek dedi: bu derdden ve ölüm pençesinden kırtulmayacağıma şübhem yok: Sen daği benim vefatımdan sonra diger bir sultan almaga mecbur olacaksın: Ancağ sana recam bu dur ki ol sultan evladımız şahzadenin üzerine hüküm etmeye ruhsat ve cesaret bulmasın işte son vasietetim bu dur. Ve ondan sonra çok yaşamayıb vefat eyledi.

Bunun vefatı padişaha azim esef u keder ve mahzuniyet verdi: ziyade gaylesi ve düşünmesi evladının terbiyesini kime hevale etmek üzre idi. Bu efkârı üzerine yalnız kendisi karar vermesini minasib görmeyib cemi ülamesini ve ricali devlet-i meclisi hase davet ederek, dedi: bir tanecik evladım şahzade bittabiyyi veli'i ahdım daği bulunması minasibetiyle layıkıyla terbiesinin gayet azim ehemmiyeti olarak, madam ki cemii memalikimin şen kalması ve ahalinin rahat bulması bu terbienin semeresi olacak dır, buna minasib dirayetlü ve fetanetlü hocalar bulmağ gayretini size hevale ederim.

Ricallerden biri temennien ruhsat dileyib cevab etdi: padişahım bin yaşa: Ziri hükmünüzde olan şehirlerin birinde yedi alim var dır: ferman buyurun onlar buraya gelib şahzadeyi cihan-baht hazretlerinin terbiyesine mübaşiret etsinler.

Padişah ferman fahrir etdirib bir kapucu başıyla göndererek anleri payitahtına celb ve huzuruna davet etdikde dedi: dünya üzerinde bir tanecik şahzadem olan Tioggedianos elan yedi yaşında olub benim vefatımdan sonra tahtıma varis olmaga şayeste olacak üzre taallim u terbiyesi matlubum dur. Alimler sema'nu veta'a cevabını verib maqsedine ermek için müddet süal etdikde

padişah onların gayret u himmetine teslim olarak nihayet ül emr şahzadenin terbiyesine yedi sene müddete karar verildikde padişah bu alimlerin ismini bervechi ati kayd etdirdi. Birincisi Bantsilias: ikincisi Çenkülös: üçüncüsü Karzon: dördüncüsü Malhioras: beşincisi Hovsep Feylesof: altıncısı Ggeobas: ve yedincisi Hovagim.

İsmler kayd olduğdan sonra padişah bunlara dedi: evladımı Allah tarafından size emanet etdikde envayi ilm u marifetde mahir etmeniz memül ve matlubum dur, ve meramıma himmetinizle erdikde tarafımdan ziyadesiyle mükâfat bulacağınıza asla şübheniz olmasın.

Alimler tevazu birle şahzadeyi alıb padişah tarafından daği haylı ihsane nayıl olub mahallerine dağil oldular: ve mükellef bir saray yapıdırıb divarlarını dürlü kelamlar hüsni hıttıla yazdırarak tezyin etdiler ki şahzade hazretleri girib çıkdıkca ol yazılmış pend u nasihatları okuyub terbiesinde ilerleye: ilm babında daği derse mukavemet ve müdavemet itmekde idiler.

Sene hitamında ustadı evvel Pantsilias diger alimlere dedi: Aceba şahzade bizden aldığı talimatden müfid olmuş mu: bir tecrübe edelim. Cümlesine mağbul görünüb bir gece şahzade uyurken yatağının dörd köşesinin altına birer asma yaprağı kodular. Şahzade uyandıkdı yatağın içinde oturub bir odanın zeminine, bir daği tavana bağıb tacüb göstermesini hazırda olan usdaları gördükde sebebini süal etdiler ise bilmem dedi, tavan mı aşaga enmiş, yatağımın zemini mi yokarı çıkmış.

Usdaları tehayür edib hafide birbirine dediler: eger Hağtaalâ bu çocuga ömr ihsan ederse Bgadonu ve Arisdodeli çok geriye brağacak dır: Ve gördüklerini gidib padişaha tebşir ederek böyle bir evlada nayıl olduğu için ona muğlu verdiler: Ve bir sene zarfında kendilerini geçmek radesinde bulunduğunu ifade etdiler. Ve dediler: Eger teknil yedi sene yanımızda kalırsa misli cihanda görülmemiş bir zati alâşan olacak dır.

Ve bu kerameti padişahın hulüsine haml ederek reca etdiler ki bir diger sultânla nikâh olub buna menend bir kaç şahzade kazana. Ve padişah buna razi olub bir minasib zenan bulmasını onlara havale eyledi.

BAB 2:

Padişahın Tezevvü-i Sanisi.

Ṭioggedianos'un Pederi Serayına Avdeti.

Alimler padişaha minasib bir duḥder-i pakize aramaḡda sınırdaş padişahlardan birinin gayet hüsündar ve terbieli bir kıızı olduğunun haberini aldıḡda ol diyarden tahkiḡ etdikden sonra padişaha arz ve ifade etdiler: Padişah daḡi elçiler gönderib kıızı getirtti: ve hüsnüne gayet ḡapılıb bir ḡaç gün içinde düyün eyledi ve kııza tac giydirib kendine ḡaseki sultān eyledi.

Padişah sultānın hüsnü dilberliyi iḡün ona ziyadesiyle muhabbet verdi ise de bir ḡaç sene geḡib bir züriyet vaḡı olmadıḡı sultana haylı endişee mücib olarak en nihayeti bunun sebebini padişahdan kıyas ederek yalnız bir evlad sahibi olmak meramıyla bir hüsündar deli ḡanlıyı kıız kıyafetine tebdil birle hareme aldı ve yanından ayırmaz ıdı: ve bu sır hiç bir kimsenin malümü deyil idi.

Ol esnelerde padişahın ilk nikâhından bir evladı olub el an usdalar elinde terbie taḡdında olduğunu ḡaber alarak kendi kendine tefekkür edib dedi: benim evladım olsa daḡi ol şahzade padişahın velii ahdı ve ilk evladı olmaısıyla benim evladım onun hükmü altında ḡul olacaḡdır: ve ben buna razi olmam. Bu tefekküre binayen ol şahzadei getirib telef etmek desiselerini ḡurmaga başladı.

Bir gün halvetde padişah sultāna ızhar-i aşḡ itmesinde sultān cevab edib dedi: malümi hümayununuḡ dur ki carieniz evlad üzüne mahrum ḡalmış ım: ḡaḡı payi hümayunuḡa recam bu dur ki şahzade sultānınızı nezd-i hümayunuḡa celb edib carienizi anınla teselli kılmaga ihsan buyurasınız, haḡtaala bu carienize daḡi bir evlad kerem edinceyedek anınla iftiḡar edeyim. Padişah yedi seneden beri kendisi daḡi onun hasretinde olmasıyla recasını mahzuzietle ḡabul edib şahzadenin gelmesine ferman eyledi yedi alimlere ḡitaben: ve buyurdu ki ferman-ı ali visulinde şahzadei alıb getirmeye müssade etdikleri halde ḡatllerine emr olunmuş dur.

Ḳapucu başı ferman-ı alii alimlerin beldesine götürüb ayan ve vicuh muvacehesinde kıraat etdirdikde ḡışmıla yazılışından kendi hemşehrileri olan alimlerin ömrünü tehlikede zann edib anleri göndermek isdemeyerek yalnız şahzadeyi al götür dediler ise de ḡapucu başı alimlerin bir kılıma daḡi ḡata gelmeyeceyine mütekefil olub ve cümlesini temin eyleyib alimlerin yola revan olmasına ruḡsat aldı.

Alimler gice yıldızların mevki unizamına nazar ederek istihrac etdiler ki şahzadeyi götürdüklerinde yalnız onun ömrüne kâsd olunmak tehlikesi: ancak götürmediklerinde kendilerinin katli görünüyor. Bunu görüb gayet teessüf birle şahzadenin yerine kendi ölmelerini müraccah gördüler. Şahzade bunların teessüfünü görüb sebebini sual etdikde kendinin gitmesi hakkına padişahdan gelen ferman ve kapucu başının gelmesini, ve kendilerinin daği yıldızlara bakıb götürdüklerinde onun tehlikesini, ve götürmediklerinde kendilerinin katli olacağını istihrac etdiklerini annatdılar.

Şahzade emr buyurdu ki ol yıldızı kendisine daği göstereyinler: ve gösterdiklerinde onların alt yanında usdalarının fark etmediyi bir yıldızı daği gördü, ve senaat mücibince remil döküb istihrac eyledi ki, eger visulinden yedi günde asla ağzını açmayarak sukut iderse cemi tehlike sağıt olur, ve kendi helas bulur. Ancak ol yedi günde azim sıkletler çekib yedi kerre katle götürülecek ve defa geri çevrilecektir.

Bunu gördükde usdalarına dedi: ben helas olmaga çare buldum: ancak sizden maşlubum bu dur ki yedi gün beni pederimin hışmından muhafaza edin. hoş laflarıyla eylendirin. Kendileri defa gidib yıldızları bakıb şahzadenin söylediğini sağıt bulduklarında tehlikenin çaresiz olmadığı için evlaye hamd u sena ederek şahzadenin ugruna serlerini daği feda edeceklerini ifade etdiler. (İ)nsallahu ta'ala seni ölümden helas ederiz deyerek irte günü yola revan olmak için icab eden tedarikati gördüler.

Ol gice şahzade ruyasında gördü ki yatağının içinde yedi dallı ve dörd cins meyve verir bir agac bitmiş: dallerin üzerinde bir ajder misali zenan oturmuş miyveleri devşirir. (u)yanıb usdalarına nakl u tarif etdikde senaat mücibince remil çızıb cevap etdiler ki, ol dörd cins meyve desise ve tertibatlar dır ve yedi dallar yedi gün dür: ve ol ajder misillü karı üveyi validen dir. (y)edi gün sukutile selamet geçirirsen anden sonra korku yok dur deyib emniyet verdiler: ve yola revan oldular.

Payi tahda yakın varıb padişah geldiklerini işitdikde evlad hasretiyle süzan olub bir an evvel görmek havvesiyle sehraeye çıkmak behane ederek evladını karşılamaga gitdi. Şahzade uzakdan pederini görüb ve tanıyıp usdalarına haber verdikde tedarikte bulunmalarını emr eyledi: olmaya ki gafilen kendini vurub

öldüre: ancak usdaları korkacak bir şey yok dur, biz bunda hazırız, deyü cevap etdiler. Ve kendileri ona ihtar etdiler ki sukuta başlamanın vakti dir, bu anden yedi güne dek agzından asla bir nutk çıkarmaya.

Ol ande padişah daği yanlarına vasil olub şahzadesini ve alimleri selamladı, ve şahzadeyi ku- caklayıb hasretini doldurdu. Şahzadenin sinni bülüğe erib dilber bir tuvana deli kanlı olmuş udu, ki dilile tabir olunmaz: fakat söz söylemediyi için bir şazlık nişanesi gösteremez olub çehresinde bir melalet görünür üdü. Padişah dedi: evladım: yedi sene dir seni görmedim: cemaline hasret kalmışıldım: şimdiki inayeti Bari ile bir birimizi ten gözü ile görmeye nayıl olduk usa ne için melil durursun, hiç bir söz söylemezsin. Şahzade takrim u tevazu birle pederinin elini öpdü: lakin agzından cevap çıkarmadı. Padişah evladının sukutine gayet tacüb ederek ihtimal ki usdaları böyle tertib etmişler kıyasıyla sabr eyledi: ve şehre girdiler.

Saraya dahil olduklarında padişah şahzadenin elinden tutub odasına götürdü ve yanında oturarak dedi: evladım, usdalarına bunca seneler hizmet etdin ise ne öyrendin ve ne ilm u marifet tahsil eyledin. Şahzade yerden temenni etdi: lakin evvelki gibi sukut.

Haseki sultan şahzadenin geldiği havadisıyla beraber güzelliğinin daği medhini işidib bakayım yanımda kız kıyafetiyle taşıdığım deli kanlıyla bunun güzelliği nasıl dir deyerek padişahın yanına gidib kendine mahsus olan mahalde ikamet etdikden sonra padişahım dedi, şahzade evladınız bu mu dur. Padişah cevap etdi: evved bu dur: lakin geleli agzından asla cevap çıkmadığına taaccüb ve teessüf ederim: sebebini anlayamıyorum. Sultan dedi: ruhsat buyurun carienize: kendi odama götüreyim: kabil dir dili açılmasına bir çare buluna. Padişah şahzadeye dedi: git evladım validenin odasına otur rahat eyle: ve şahzade temenni edib padişahın huzurundan sultanın dairesine gitdiler.

Sultan odasına girdikde halvet emr edib kapuyu kapatdıktan sonra şahzadeye dedi: a benim çeşmim nuru azizim: dilberliyinin medhini işideliden berü iftaden olmuşum: heyalın fikrimden gitmez: niçin söylemez sin: Bülbüller gibi lisanın açılın: diyneyim ferah edeyim: bundan böyle sen benim şikârım ve dosdum sun deyerek kucağıb pus etmek meramında şahzade üzünü çevirib

gösterdiği muhabbet nişanını kabul etmedi. Sultan biadebane teklifler etmeye cesaret etmediğinde şahzade suratı çevirip abus çehre ile üzüne bakmaya başladı.

Ol dem sultan tedbiri çevirip ey Tioggedianos dedi: bana beyenmeyib gönül vermediyin annaşıldı: şimdi maflubum bu dur ki fikrindekini bana ifade edesin: ve lisanen söylemek istemez sen bir kâğıd üzerine yazıp bana vermene razı im.

Şahzade bir kâğıd üzerine şu göne yazdı: a haseki sultan efendim, ben mülhidi deyil im, yaradan Allah'ımı tanırım: bana etdiğin teklif evlad ve valide mabeyninde olur hallerden deyil dir, Allah'dan korkan kimse bu misillü teklife ne irtikâb ve ne daği kabul ider: ben daği ölümümü kabul ederim, ızhar etdiyiniz cünahate meyli kabul idemem.

Sultan bunu okuduğu birle yüksek ses ile haykırarak libasını parladı ve kendi tırnaklarıyla üzünü tırmalayıp kan revan etti: saçlarını yolub göya üveyi evladı kendi ırzına kâsd ve kendine tasallut edeyor gibi dışarıdan imdade adem çağırır ıdı: padişaha söyleyin gelsin halime nazar kılsın der idi. Bu gulgule padişahın kulagina erişdikde aceleten sultanın yanına gelib ahvali süal etdikde sultan cevap verdi: halime nazar kıl efendim: ve bana rahm eyle, bu çapğın senin evladın olmuş olamaz: imansız haylaz ımış. Söyletmek niyetiyle içeri aldığımda bu ırza hâlel getirecek aher göne hareketlere teşebbüs etti: ve ben razı olmadıkda galebe edib beni bu hale getirdi.

Görünüre bakınca sultanın taqriri gerçeye benzer olduğundan padişah inanıp tehavvure gelerek dedi: bana bu misillü evlad lazım deyil dir. ve emr buyurdu ki bila tehir şahzadei götürüb öldürsünler.

Rical-i devlet ve vüzera ve vükela mabeyninde bu havadis aninde çav olub alel acele sarayi hümayuna geldiler: gazebe gelmeyin şevketlim: ruy-i cihande yalnız bir evladınız var: onun daği nutku yok: ağızdan taqrir alınmış deyil: üzerine cünha sabit olunmuş deyil: ve bir kararı sözü ile veli ahdınız şahzadenizi telef etmeniz üzerine iş işden geçdikden sonra nedamet çekib bir hasanat göremeyeceksiniz binaen aleyh şimdilik sabaha kadar şahzadeyi mahbus edib sabah ülameen ve vükeladen bir divan emr eyle: madde şerie tatbık tashih ve tahkik olunub şahzadenin cünhası tebeyün etdiyi halde sizin zamirimize de ıztirabe

mucib olmaz: kimse de bir şey deyemez olur. Bu ande helak olunmaor cümle ahali içine şahzadenin kabahatsız ölmesi havadisine ve fasle sebeb olur.

Bu sözler padişahın hiddetini te(s)kin edib Tıoggedianos'un sabaha degin habsına ve irtte günü divan olmasına ferman olundu.

Şahzadenin habs olub ol gün helak olmadığını sultân i(ş)iddikde firyad u figanını artırdığı padişahın malümü olub kalkdı yanına gitdi ve dedi: ne için bu derece mahzun olub aglarsın: Sultân cevap etdi: ol hâbis evladın benim ırzımı rezil etmeye cesaret etmesini bildikden sonra halâ onun sag kalması bana azim rezalet deyil mi: bundan böyle ben dünya üzerinde nasıl yaşarım. Padişah dedi: ben onu koy vermedim: illa habs etdim: sabah divan edib şerie tatbık ilamıla öldüreceyime şübhen olmasın: Sultân dedi: bana göre kayd deyil: ırz senin dir: fekat sonra salih miyve veren bir agacın vukuatı gibi sana daği vağı olacaq dır. Padişah bu vukuatı diynemek istedi.

BAB 3:

SALİH MİYVEDAR AGACIN FIKRASI.

Sultân dedi: zeman-i evailde bir eyalet beyinin bağçesinde agacın biri cümle hasdalige anide şifa verir bir cins miyve verir idi. Mezkür beye bir şah tarafından hediye olub bey bağçebanına tekiden bu fidanın timarına ziyade say u himmet etmesini tenbih eyledi. Bir kaç gün geçdikde bağçeyi gezib fidanı hiyeti asliesinde, ve hiç serpilmemiş görüb bağçebana sebebini ssrduğda cevap aldı ki yanındaki agacın dalları büyük ve yaprakları sık olmasıyla güneşin ışığını bu fidanın üzerine inmege koyvermediyi için dir. Bey tenbih etdi ki ol ulu agacın dallarını kessin: bağçeban daği itaat edib cemi dallarını budadı.

Bir kaç gün mirurinde bey defa bağçeye enib fidanı böyümemiş görmesinde bağçebana itab eyledi ise bağçeban dedi: neçe ki bu ulu agac bu fidanın yanında dır fidanın böyümesi muhal kabilinden dir. Bey dedi: benim bu fidanın böyümesine gayet emel u arzum var dır: Ol agacı oradan def edesin. bağçeban daği agacı kökünden çıkardı kırdı. Karķında deyil imiş ki fidanı besleyen o ulu agac ımış: agac def olduğdan sonra fidanın kұrumasından annadı: lakin çi-fayde: agac kökünden çıkdı ve fidan kұrudu.

Padişah bu temsilin manasını sülal etdikde sultan dedi: ol ulu agac sen sin: kimin ne derdi ve kederi varısa şifasını senden bulur: fakır fuğara senin sadağan ıla ge(ç)inir. Ol nevnihdl fidan daği şahzadeniz dir: senin kuvetinile meydana gelib böyümek üzre isede cemii kudretini ve hükümetini kendine zabt itmek isder. Ancak kendi meramına erib padişahlık edemeyecek: ol fidan gibi kendisi daği kuruyacak dır. Etraf hükümetlerden memalikinin üzerine istıla edib zabt edecekler dir: Ancak son püşmanlık ağce etmez.

Padişah dedi: nağl etdiyın menkıbe derunime tesir etdi: yarınki divana bırakmam i(ş)i: hemen şahzadeyi eolaürmeye emr eder im. Sultan daği padişahım sen onu öldürmedikce tağdında istirahatıla kadim kalamayacaksın deyü teşviğ ve tahrik eder idi.

Sabahıla erken padişah tağdına oturduğda bila teğir şahzadenin katlini esas başıya emr eyledi. Asds başı daği şahzadeyi mahbusddn çıkarıb ve kollarını arkasına bağlayıb validesine hıyanet edenin hali bu dur deyü önünden dellal çağırdarak katli mahaline götürmekde havadis ammeye çav olmuş olduğundan kabahat sabit olmaksızın şahzadenin katline ferman olması üzerine hüzın u matem çekib çoklarının gözünden daği yaş gelir idi.

Ol ande şahzadenin birinci usdası Bantsilias maddei haber alınca seyirdib geldi esas başıya yetişdi ve dedi: ben padişahı görüb sana bir diger emr göndermedikce şahzadeyi öldürme: inşallah helasına bir çare bulur uz. Asas başı şahzadenin helasına arzuğış idi ise de emr kulu olub bir şey edemez idi: şahzadenin katlini teğir etmekliye bu bir minasib vesile olmasıyla kendisi dağdın helası içün usdadi evvele reca etdi.

Bantsilias padişahın huzuruna çıktıkğda padişah birden tehavvure gelib, evladımı bu nasıl terbiye etmek dir ki yanınızdan ayrıldığı birle ilk marifet icrası validesine hıydnnet etmek oldu, şimdi sizi daği katl etdirir im, çık dışarı deyerek huzurundan kovdu.

Bantsilias asla hevfe göstermeyerek cevap etdi: padişahım: evlad sizin dir: ancak ben tahkiğ bilir im ki bu sultan tarafından desise ile kurulmuş bir iftira dır: evlad sultanın deyil dir se-nin dir: ve sen bir çarı sözü ile kendi evladını ve tağdu mülkünün bir tanecik varisini öldürmeye nasıl kıyarsın: ol daği maddeyi tahkiğ ve taskiğ etmeden. Evladının canı senin elinde dir: ancak evladını ölümden kurtaran

finoyu kendi eliyle öldürüb sonra azim nedametle ah u figan eden sipahi gibi sen dağı sonra nedamet çekecek sin.

Padişah bu misillü menkıbeler diyemeyi sever bir zat olmasıyla tafsilini istedi: ancak Bantsilias dedi: ben bu menkıbeyi nakl edinceyedek fermanın icra olur: ve benim buraya gelib menkıbe söylememden bir faide olmaz: ferman buyurun şahzadeyi mahbuse çevirsinler: Ben dağı ol vakt menkıbei söyler im. padişah fermanı gönderdi: ve Bantsilias menkıbei nakl etdi.

BAB 3:

EVVLADINI ÖLÜMDEN KURTARAN FİNOYU ÖLDÜREN SİPAHİNİN NAKLİ

Zemani evayilde gayet namdar bir sipahi kendi sabi evladını gözetmek için üç cariye tayin et miş idi: zira çocuk valideden öksüz üdü. Bu sipahinin bir de fino kelbi olub avu şikâre gitdikde yanından ayrılmaz ıdı: zira finoda idrakı tabii olub sahibine keder olmayacak tarafa önden seyirdir gider: ancak eger bir keder ve tehlike vakti olacak ise katen ol tarafa gitmez, ve sipahi dağı gitmek meram etdikde koyvermez idi.

Bir de şahini var ıdı ki tutduğu avı asla incitmeyib sag ve selim getirir kendisine teslim eder idi.

Bir gün sipahinin domşularının birinde düyün derneği isabet edib Sipahinin ehli kendi üveyi evladını beşikde uyur halde bırakıb düyüne gitdi: cariyeler dağı düyün şenligini seyr etmeye daldılar: çocuk odanın içinde beşikde yalnız kaldı: ancak fino beşiyin dibinde yatmış ıdı, ve Şahin beşiyin baş tarafında kemerinin üzerinde oturmuşudu.

Ol dem bağçeden bir azim hiybetli yılan süzülüb odaye girdi: ve bir mani bulmayarak çocuğun beşiyinedek çıktı. Şahin bunu gördükde kanadlarını çarpıb finoyu uyandırdı: o dağı yılanı görünce üzerine pertav etdikde yılan kudurub aşağı endi: finoyula cengleşmeye başladı: odanın içi kan ıla mülemma oldu. her ne hal ise fino bir takrib yılanın başını agzına alıb yılanı helak eyledi: ve beşikdeki çocuk kurtuldu. Ancak yılanla finonun savaşlarının şiddeti hengâmında beşik devrildi: lakin çocuğa asla bir keder olmadı.

Carieler seyirden döndüklerinde odaya girib beşiyi devrilmiş ve ortalığı kan revan gördükde Şahin ile fino çocuğu helak etmişler zann ederek bir defa beşiyin yanına varıb çocuğun ne olduğunu annamaksızın kaçıb bir odaye gizlendiler: agaları geldikde ne cevap vereceklerini düşünüb fıryad ederler idi.

Qadınları düyün evinden döndükde karşısına çıkıb maddeyi kendi züümleri mücübince ifade etdiler: fino çocuğu yemiş: agaya ne cevap vereceyiz: yokarı çık ma, olmaya ki sana da bir keder olsun deyib aglarlar ıdı. Kadın daği işitdiyine inanıb ehline evladını finodan paralanmış gibi haber gönderdi: hiç birisi bir defa beşiyin yanına gidib çocuğa nazar kılmaklığı akıl etmeyerek beyhude yere aglarlaradı.

Sipahi bu havadisi alınca gayet mükedder olub, aceleten eve girdikde dogru çocuğun bulunduğu odaye gitdi: gördü ki, ortalık kan revan: beşik devrilmiş: finonun agzı kan bulaşık kıuyrugunun sallayarak sıçrayarak sevinerek karşısına çıkar: göya evladını düşmen elinden kıurtarıb, düşmenin hakkından gelmiş gibi mükâfat bekler, heman kendisi daği zevcesi ve cariyeleri gibi kendi yanlış bellileyişini tasdik etmiş zann ederek kıılıcı çekdiyi birle finoyu iki biçer. Şahin bunu görüb uçub gitdi: ve bir daği gelmedi.

Sipahi bunu böyle etd(i)kden sonra, beşiyeye gider bakar ki, çocuk henüz uyanmış gülererek kendine bakar: ve beşiyin altında gebermiş yatmış beddavi yılanın leşini gördükde, etdiyi yannışlığı annar: Sadıqane finonun helakına ve Şahinin uçub gitmesine zıadesiyle nadim olur: lakin olan oldu, çare yok, kıarı sözüne uyub işi annamadan öpkeye kıapılmanın zararını bu tecrübe ile annadı.

Bu keder kendine ol derece teysir etdi ki, meraklanıb daglara düşdü, ve peruşan hal ile nihayet zayaqıl olarak kendi ömrüne kıasd etdi deyi naql olunur.

Annaşıldı mı efendim: kıabahatsız yerine bir finoyu öldürmek ol Sipahiye ol kıadar gem u keder verdi ise, siz efendimiz bir tanecik şahzadenizi mülkinizin ebedüd devam olmasının ümidini cihanden kıaldırdıkdan sogra kıabahatı olmadığını annarsanız ne derece meyyus olacaksınız.

Padişah menkıbeden hisseyab olub, Bantsilias'a hoşnudiyyet göstererek dedi, bu gün daği mahbusda kıalsın: bakalım yarın erbabı divanım ne keşf eder ve ne kıarar verir. Bantsilias daği memnunen yer öpüb, huzuru şahaneden kııkdı.

Sultan şahzadenin ol gün dağı helas bulmasının haberini alıb padişah içeri geldikde karşı çıktı, ve aglar göz ile dedi: padişahım, hayın evladının yaşamasına ruhsat veriyorsun: lakin korkarımki geçmiş vakıtlarda bir diger padişaha vuku olanın misli size dağı vuku ola. Padişah bu vukuatın naklini diyenemek için oturdu: ve sultan şu menkıbeyi nakl eyledi.

BAB: 5:

PADIŞAHIN VE ÇOBANIN NAKLI.

Vakti ile padişahın birinin gayet mahsuldar ve verimli bir bağçesi olub bir eyam cemi payitahtda iktiza eden meyve ondan gider idi. Sonralarda bağçeye bir yabani canavar dadanıb bağçeyi harab eder, ve içeriye kimseyi ogratmaz ıdı. Padişah buna gayet teessüf edib, ol canavarı kim geberdir ve bağçeyi onun pençeyi zulmünden kurtarırsa kızını ona verib padişahlığına dağı varis edeceyini münadi marifetiyle ammeye ilan eyledi.

Bir çoban münadinin nidasını diyneyib, ya devlet paşa ya kuzgun leşe, şöyle bir kelepire destres olmanın firsandını elden kaçırmayım deyerek huzuru padişaha çıkıb lisanen dağı vadlerini tekrar etdirdikden sonra bağçeye girdi.

Canavar bunu görünce haykırarak üzerine saldıķca çoban çapuk davranıb yakındaki agacların birine sarılıb çıktı. Canavar gelib agaca çıkmaya müktedir hayvanatdan olmadığından agacın dibinde bekleyib, çobanı paralamak için, onun aşığı enmesine müntazır ıdı. Çoban ise canavarın hakkında başka dür(l)ü gelemeyeceyini fark edib, denemek için ol agacın meyvelerinden bi(r) iki tane koparıb aşığı bıraktı. Canavar ol meyvenin müştakı olmasını gördükde çoban arka arkaya onun önüne meyve yagdırdı: oda cümlesini yeyib imtila oldu, karnı (ş)i(ş)ib hareket mecali kalmadı. Çoban bunun bu halinde dağı üzerine hücm cesaret etmeyib, ag(a)cın bir dalını kesdi: cüzi aşığı enib canavarın arkasını yavaş yavaş okşayarak uyutdu. Ol dem çoban aşığı enib bıçağı çekdi: canavarın başını kesdi, aldı padişahın hu zuruna çıktı. padişah dağı ziyadesiyle hoşlanarak kendine damad ve velii ahd ve mülkine varis eyledi.

Sultan menkıbeyi nakl etdikden sogra manasını dağı tabir eyledi: ol kudretlü canavar size teşbih dir dedi, ki cümlesi hışm u zarbindan korkar: ve çoban evladımızdır: yedindeki dal ıla canavarı okşaması usdalarının lisanıyla siz

efendimi avındırması dır, a ki bir minasib fırsat bulub sizi tekmilen emin etdikden sonra meramı fasidini icra eyleye.

Padişah dedi, Allah o günü göstermesin ki o canavar gibi benide helak ede er: evvelce davranıb şahzadeyi katl etdirme ile cemi şübhe kalkar.

İrte günü padişah esas başıyı çağırıp, ol gün şahzadeyi katl etmesini emr eyledi. Kolu baglı, katl edecek mahale götürürken ikinci usdası Çentuli evvelki gibi esas başıyı fermanın icrasından muvaqqaten meks edib, ve Padişahın huzuruna girib etek ve yer öpdükden sonra dedi: Padişahım: bir avret sözüne uyub, evladınız şahza(d)enizi katl etmeye ferman buyurmuşsunuz, fakat qarı kısmı aglayarak mahubunu aldadıb perendeden atmaya ve azim zarara ogratmaya usta dır: ve hiç insaf etmeyerek aldatdığının üzerine güler: nasıl ki bir Sipahiye vuku oldu.

Padişah bu sipahinin naklini diynemeye merak edib, hocanın matlubu mücibince şahzadenin katlı hakkına etdiyi fermanı geri alar: ve ol gün daği mahbusda kalmasını emr eyledi. Ve Çentuli usda menkıbeyi şöyle nakl eyledi.

BAB: 6:

QARININ BİRİ KENDİ EHLİNİ ALDADIB RISVAY ETMESİ.

Geçmiş vakıtlarda şehrin birinde namdar velakin sinni geçmiş bir kimsenin ehli vefatından sonra, Sultan hazretleri gibi güzellikde bihemta bir genc qarı ile tezevvüc eyledi. Hal bu ki kendisi ihtiyar, ve qarı genc ve güzel olmasıyla, qarı bundan tekmilen hoşnud olamayıb, gözü dışarıya oldu: ve ehlinden gizli bir deliқанlıyla ülfet ve ünsiyet peydah edib, ekseri geceleri ehli uyudukdan sonra, usul ile evden çıkıp ol deliқанlıyla konuşmaya gider: ve kapuyu nim küşad bırakıb defa gice ile evine yatagina avdet ider idi.

Qarının bu göne hareketine sebep ehlinin kıskıncılığı ıdı: ki asla qarının evden dışarı çıkmasına ruhsatı olmayıb, gice gündüz kilid altında saqlar, ve giceleri yatdığı odanın kapusunu daği kilitleyib anağdarı kendi başının yasdığının altında saqlar ıdı: ancak qarı bunu bilib, gice çıkacağı vakıt anağdarı usul ile alıb, kapuyu açar gider: ve avdetinde yine kapayıb yerine qor: ki bellisiz eder idi.

Ve nihayet şeytanın arığı delindi: bir gice arının dışarı ıktığından sonra, ehli uyanıb ve zevcesini yatdığı yerde bulmayıb, oda apusunu dağı açık bulduğda, aşağı enib soğak apusunu dağı nim küşad bulmasıyla apadı: ve yoğarı ıkııb i(ř)in nihayetine müntaziren pencirede oturdu.

Ol beldede bir adet var ıdı, ki gice gec vakıt dışarı ıkmağ ve dışarda bulunmağ gayet yasağ ıdı: ve bir kimse ol gezdiiyi ande dışarıda bulunursa dağı aragol onu tutub habs eder: ve irtesi günü, merkebe ters bindirib bütүн şehri gezdii rib rezil ederler idi. Ve dışarda bulunması cayiz olmayan vakıt gelince ammenin malümü olmağ iün, an alınıb dışarı ()ıkmaya ruhsat olduğu vakıt dağı sabahlayın defa an alınır ıdı: ve arının dışarı ıkmasıda, ekseri ağşam anı alındığdan sogra, ve eve dönmesi sabah anından evvel olur idi ise de, arı açamağ yolları bilmesinden naşı ol ane gelene değin yağayı ele vermiş değil idi.

Bu gice ehli penirede beklediyyi ande arı geldi: apuyu apalı bulunca ne dolab evireceyyini cüzi düşündükdenden sonra, ağlayarak apuyu aldı. Ehli yoğardan dedi: bu aç defa dır ben seni gözedirim, geceleri gizlice ıkar ne- relere ve kimlere gidersen melun arı: var orada dur, ol adar ki gelsinler seni tutsunlar: sabah ters eşeyile şehri dolaş, kendini tanıd, caris ol, ki terbiye olasın. arı cevap edib dedi: bu gice en gafil validen tarafından adem gelib, onun hastelenmesinin ve beni yanında görmek arzusunun haberini getirdi: seni tatlı uykundan uyandırmaya kıymadım, usul ile apuyu adım gitdim ki sen bihuzur olmayasın.şimdi reca ederim: apuyu a. Ehli dedi. Ben şimdi apuyu amam: Ki zabit gelsin, sen bunları ona agnat: oda tasdiğ etsin. arı ne adar reca etdi ise eh li apuyu amaya razı olmadı: nihayet dedi: beni burda zabit eline düşürüb rezil etmekden ise, kendimi burdaki uyuya atmam oğ eyi dir. İşte ben gideyorum: artık eksik helal eyle. Ehli buna ayıllığ gösterdikde, arı doğru gidib uyunun apagını aııb ve uyunun iine apagını birağdı.

Ehli uyudan bu sesi işidince düşen arı dır zann ederek yerinden sıçrayıb, dışarı ıktı ki onu urtarsın. Ferzan arı ise, apagı uyuya birağııb, kendisi dağı hi bir köşeye gizlenmişdi: ehli apudan dışarı ıkınca, kendi dağı ieri girib apuyu apadı: ve yoğarı ıkııb gördü ki, adamcık uyunun başında durmuş, acınarak ağlar: pencireden seslenib dedi: bu vakıt dışarlarda ne ararsın a matuf, saın sağalın ağarmış, bencileyin genc ve hüsündar ehlin dağı var iken daha bu apđnlıđdan vaz gemezmissin, her gece dir bu: buna hangı avret dayanır: var

karagol gelinceyedek bekle orda: Sinnine yakışmaz varışının mükâfatını sabah alırsın:

Adamcık bu sesi alınca, hele şükür dedi: sağlığının sesini aldım: ve kapuya varıb fil vaķı kapalı bulduķda, gel kapuyu aç dedi: ben sana açmamazlık gösterdim ise, sana cüzi göz dağı verib ondan sogra açacagıdım. Karı evvelki cevabların mealinde bir kaç cevap daha söyleyib inadında kavi durdu. Ehli der idi: ne dersin: söylediyin söhbetler benim gibi bir ihtiyare yakışır mı: beni cümle alem tanıır: gencliyimde dağı o yollara sülük etmiş deyilim. Ben bilmem der karı: onu zabite annat, ve buda sana nasihat olsun, ki bir daha tövbe edib geceleri dışarı çıkmayasın.

Bunlar bu söhbetler ile muaverede iken, kol üste gelib biçare adamcığı tutdular: karı yoķardan reca eder ki layıkınca terbiyesini versinler ki, bir dağı o yollarda bulunmasın: ve erte günü memleket adeti üzre, tedibi icra olundu.

Menķibe hitamında, padişah dedi alime: çok güzel bir temsil söyledin, vaķaa karıya inam olmaz: bu günlük dağı hatrın için mahbusda kıalsın: yarınki gün maddeyi eyiden tahķik etdirir ve layıkı vechi üzre icra iderim. Bunu deyib padişah, kıalkdı içeri gitdi.

Sultan odasında oturmuş aglar ıdı: Hünkâr içeri girince dedi: Padişahım, seni kıandırıp ol çapgın şahzadenin müstahaķķ olan kıatlini birer deķķ ile günden gü ne bıraķanlar seni benden ziyade mi sevib ve kıayırırlar: ancak bana oldu olacak, ben seni acırım: nasıl ki bir evlad kendi pederinin başını kesdi, Allah etmeye ki sanada onun gibi bir şey olaydı. Padişah bu menķibenin tafsilini matlub etdikde, Sultan dedi:sana itimad olmaz, menķibeler nafile dir: ancak bunu dağı söylemiş olayım.

BAB: 7:

BABASINI KESEN EVLADIN NAĞLI.

Vaķti ile bir memleketde, malinin hesabı bulunmaz derecede, zengin bir beyin, yalnız bir erkek ve iki kıız evladları var ıdı. Bey kendisi gayet kıumarbaz olub, az vaķtın içinde cemi variyetini çürüdüb ve filüzi mangıra mühtac olduķda: evladını çağırıp, bir az vaķıt daha geçine bilmenin üzerine istişare eder idi.

Memleket valisi ziyadesiyle zerperest bir kimse, bir palanga yaptırmış, eline geçen altunu oraya yığar: mezardan ölü dirilib çıkmak belki ola, ol palangaya giren altunun dışarı çıkması daği mümkünsiz dür: Ve bunun hali, cemi ahalinin malümü idi.

Bey, evladına dedi: gel evladım şu evi satalım aqçesiyle bir az vakıt daha geçinelim: evladı cevap etdi ki, bu günki gün düçar olduğumuz faqri hal kimseye malüm olmayıb, halâ bize evvelki nazar ile bakarlar iken, biz daği böyle bir şey edersek herkes bizi ayıplayıb ve itibarımız daği bir aqçelik olur. Buna bir başka çare düşünelim. Valinin altun palangasına bir gizli yol açdığımız halde, iş kolaylanır: palangaya konmuş ve bundan böyle konacak altunların cümlesi bizim olur. Pederi dedi: ya oğlum, bu işi edebilecekmiyiz: oğlu dedi, bir şey demek deyil, kolay dır.

İşi mabeynlerinde kararlaşdırıb palanganın hali bir tarafından çekicile oyarak, adem girecek kadar bir delik açılmasına bir qarış kalınca sabah oldu: deldikleri yeri bellisiz edib, erte gecesi tekrar gelib, işi devam etmek niyetiyle, savuşub gittiler.

Palanga bekcileri adet üzre sabahısı dolaşdıklarında, delik açılacağını görüb, dışarıya daği serreşte germeyerek, birbirleri ile istişare etdiler: ki bu işe mübaşiret edenler kendi ayakları ile duzaga düşsünler: bu kazılan yerin önüne, iç tarafından adam boyu bir çukur açıb, içine daği katran doldurub gittiler.

Gün aqşam olub sular kararıb ve soqaqlarda kimseler bulunmadığı halde, bey ve evladı birer çuval alıb dogru gidib palanganın deliyini açdılar: bey ileride olub, ilk evvel içeri girince çukura düşüb ve bogazına kadar katrana batdı, ki kurtulmak muhal qabilinden dir. Evladına halini annadıb dedi: gelme oğlum ki, sende benim gibi batmayasın. Evladı dedi: ya aziz pederim, sen ki kurtulamayacaqsın sana oldu olacaq: ancak seni bundan sag selim çıkarırlarsa, kim olduğunu tanıyıb senden maada beni daği helak edib ve ocagımızı söndürürler: her nasıl ise sen öleceksin: ben şimdi senin başını keseyim ki tanılmayasın deyerek, heman buqağı çekib babasının başını kesdi: ve kendi bir takrib içeri girib, çuvalın birine bir haylı altun doldurub ve diger çuvala daği babasının başını koyub, götürdü gayb etdi. Altunu daği eve getirib gizledi.

Erte sabahısı bekciler gelib hırsızı başsız bulduğda kim olduğunu tanıyamadılar: ve valiye haber verdiler. Vali tertib etdi ki, leşi bir tecgereye koyub memleketin çar köşesini dolaşırsınlar, ve hangı evden aglamak sesi alırlarsa hırsız o haneden dir. Bu tertib üzre dolaşdıklarında beyin kızlarının aglama sesini alıb kapuyu kırıp içeri girdiler. Beyin oğlu bunların kapuyu kırmaya savaşığları ande, heman bıçağla kendi elini derince cızıp kan revan içinde aşaga seyirtdi: içeri girmelerinin sebebini sordu: ve onlar dağı aglamak sesi ne sebebden dir deyü sorduklarında, elini gösterib dedi: hemşirelerim kan görmemiş ol duğlarından, bu kazanın üzerine bana bir şey olur deyü acıdığlarından aglarlar: ve bu tertible onları def etdi ve kendisi dağı kurtuldu.

Menkıbe hitamında Sultan dedi: işte böyle dir: kişi evladına güvenmese gerek dir. Padişah dedi: güzel temsil söyledin, sabahlayın erken ben onu katl etdireceyim, ki o dağı bana bir gaddarlık etmesin: ve dediği gibi ertesi günü esas başıya kema fis sabık şahzadenin katlini emr etdi. Ol dağı zındandan çıkarıb kolu bağlı götürdükdde şahzadenin üçüncü us dası Tarıton, karşılarına çıkıb esas başıyı geri çevirdi: ve padişaha gidib yer öpüb dedi padişahım: bir zenan sözüyle evladını katl edersin, ihtimal dir ki na dir ül cihan tuıtisini öldüren tüccar gibi püşman olmayasın. Ve padişahın teklifi üzre şu menkıbeyi nağl eyledi.

BAB: 8:

TÜCCAR VE TUİ KUŞU.

Vağt-i evayilde, bir tüccarın ziykıymet ve misli bulunmaz bir tuıtisi olub, cemi gördüyünü ve işitdiyini insan gibi söyler idi. Tüccarın ehli bihemta hüsne malik: fağat ehline muhabbeti olmayıb, gayrı muhibbi varıdı: ve ehli ticaretle diyari gurbete gidib dağı gelinceyedek, ol muhibbi ile idi.

Ve tuı kuşu ise, bunları görüb tüccar geldikde tekmilen nağl eder idi: bu dağı ehline tazir etdikde, ehli inkâr edib tuı kuşunu yalancı ve iftiracı göstermeye çalışır: lakin tüccarın tuıye tam emniyeti olub, karının sözüne asla kulağ vermez idi. Karı ise feylindendönmek istemeyib, tuıtinin yalancı olmasını ehline isbat etmeye bir yol düşünmekde idi.

Bu hengâmde tüccar defa ticareti icabından, diyar-i ahıere gitmeye mecbur olub, karı muhibbini hanesine davet eder: ve tuıye görünmeyerek bir mağfi odaye

girerler ise de, tıti sezib kadınına bir takım tazirler eder. Muhibbi olacak rezaletden hevff gösterdikde ıarı dedi: ummaz ıdım ki, bir kuşanda bu kadar korkasın: sen kayd etme zevkimize bakalım. Ve gece yarısının halayıkların birine tertib etdi ki, kuşun başı üstünden tavandan bir tahta çıkarsın, ve ondan kuşun üzerine bir tesdi su boşaltıb, ve üzerinden dağı bir avuc toprak döksün. Kuş bu akebete soguğdan ve toprak yağmasından serseleyib ıaldı.

Erte günü, ıarının mühibbi kendi yerine gitdi: ve ol günü dağı tüccar gelib, tıtiden haber sorduğda, sefil halini görüb sebebini sival eyledi. tıti dedi: bu gece bizim kadın defa muhibbini eve davet eyledi: agama söylerim dedim ise, ıahren beni dışarı bıraktılar: gece yagan yagmurdan berbat ve bu hale giriftar oldum. ıarı dedi: efendim, niçe bir bu kâzib kuşunun sözüne inanıb evinin rahatını bozarsın: Sözünde olan yalanı fark etmez misin: bu gece hava açık olduğu halde, yagmur nereden gelmiş dir: ne hacet bir defa ahali beldeye ve ıomşulara sor, ki bu gece yagmur yagdı mı. tüccar dışarı ıkıdı: ve soğakları kuru gördü ise de, yagmur az yagmış ve tez kurumuş zannıyla gidib bir ıkı ıomşuya sival etdi, ve ıarının dediği gibi cevap alarak eve döndü, ve hađđın varımış deyerek, ıarıdan dağı özür diledikten sonra tıtiye dönüb, sen ne içün her zaman yalan söyleyerek iğimize soguğluğ bıraktıyorsun deyerek ıkedi hayvanın başını ıkopardı.

ıarı ziyadesiyle hoşnud olub, ehlinden teşekkür ederek dedi: şimdi evden mınafık telef oldu: inşallah bundan böyle muhabbetimize bir sekte gelmez.

Gafilen tüccar öte beri göz gezdirdikde, tıtinin kafesinin üstünden bir aydınlık görüb dıđđat etdi, ki ol aydınlığın kıyılarında ıslaklığ var: zavallı kuşa olan fendi annayıb, öyle bir misli bulunmaz hayvanı eliyle telef etmesine ıkok püşman oldu: lakin son püşmanlığ ağe etmez: kuş elden gitdi. Bu emsal ıarı sözüne inanmayın, zira dayım zararlı olduğuna azim delil dir.

Padışah cevap verib dedi: nağl etdiyin menkıbeyi gayet hazz etdim: Fil vağı atalar sözü dür ki ıarıya inam olunmaz: ve bunu deyib hareme gitdi. Sultani şahzadenin ol gün dağı şag ıalması üzerine teessüf ederek ağlamakda bulduğda, söhbet girişdiler ise Sultan dedi: sizin gibi bir padişahın dağı yedi usdası vardı: ona vuğu olan uğubet senin dağı aziz başına ogramasından ıkorđarım. Ve padişahın emri üzre şu menkıbeyi söyledi.

BAB: 9:

YEDİ ALİM MUSAHİBİ OLAN PADİŞAHIN

HIKÂYESİ.

Naql olunur ki zaman-i evayilde bir padişahın yedi alim ve ilm-i sihirde mahir musahibleri var ıdı: bunlara ol derece kadr u itibar vermiş idi ki cemii memalikeinde bunların hükmü yürür. ve padişah bunların cemi dediklerinin icrasından gayru bir şey etmez idi: ve bunun sebebi o udu ki, bu musahibler kendi marifetleriyle padişahı kendi hareminden dışarı çıkıldığında hiç bir şey göremez itmişler idi: hareme girdikde her bir şeyi pek alâ görür idi: onun için dışarı hükümeti bu yedi musahiblerine kıldı. Bir gün, padişahı serayda haremnden dışarı daği görür etmeye kendi ilmleriyle çalışdılar ise de başa çıkaramadılar: evvelki etdikleri sihir ziyade kuvvetli imiş.

Bu yedi alimlerin bir marifeti daği tabircilik idi: yani bir kimse her ne ruya görür ise, bunlara naql eder manasını öyrenir idi: ve etdikleri tabirin yanılmaz olmasına ol derece kınmış ve emniyet etmiş idiler ki, bir ruya tabirleri gibi çıkmadığı halde, nezr ü cerime olarak, bin altun eda etmek tahüd ederler idi: ve bu gibi çok marifetleri olub, ziyadesi ile akçe ve varyet teraküm etmişler idi.

Bir gün haremde padişah gayet kırık ve sukut bulduğu halde, Sultan cevab etdi ki, padişahım ne bu sukut ve melalet. Padişah dedi: sen daği bilirsin ki haremimden dışarı bir şey göremem: buna gayet keder ve teessüf ederim. Sultan dedi: o senin yedi musahiblerine ol derece itibar verdim ki dışarı işlerin hükümetini cümleten ele aldılar: ve sen bir şey duymayasın deyi bu sehri sana etdiler: bu onların işi olduğuna asla şübhe etmeyin. Bir defa onları çağırıp hışmıla de ki, eger gözümü az vaktıda eyi etmez iseniz, sizi katl ederim deyu ferman buyurun ani saatde gözünüzü hiyet-i asliyesine getirirler.

Padişah Sultanın sözüne itibar edib, ertesi günü musahibleri huzuruna çağırıldı: ve haremnden dışarı çıkdıkda ne için hiç bir şey göremem deyu sival etdikde cümlesi birden bilmeyiz dediler. padişah dedi: öyle ise haseki Sultanın sözü sahih dir: beni siz sehr ile böyle etmiş olmalısınız: yoksa cihande bilmediyiniz yog iken, nasıl olur ki benim bu halimin sebebini bilmeyesiniz. Her ne ise eger gözlerimi hiyet-i asliyesine getirib, beni adeta her yerde görür eder iseniz, cürmünüzü afv ederim: yoğsa tahkik bilesiniz ki, cümle(i)zi de katl ederim.

Musahibler dediler: Padişahım bu işden haberimiz yok dur. Padişah dedi: gözlerime çare bulacağmısınız, heman şimdi cellad çağırayım mı. Çaresiz musahibler on gün müddet istediler ve Şah (r)azi oldu.

Kendi mekânlarına gidib padişahın gözlerine bir tertib bulamadılar: ve şehrin içini serseri gibi gezerken, devletlü bir zat ol gece bir ruya görmüş olub: bunları çağırdı ve manasını sival eyledi: ve tabir etdiklerinde bin altun vermek vad eyledi. Ol yakınlarda bir kaç çocuk oynamakta iken, bu devletlinin ruyasını ve etdiyi vadı diyneyib, içlerinden birisi geldi dedi: bu yalancılara verme o kadar altunu ruyanı ben tabir ederim. Yedi tabirci geri çekilib çocugun edeceyi tabiri diyenemekte oldular: ve ol ademin ruyası şu idi.

Bagının orta yerinden abi zülal gibi bir su kaynayib cemi bagını ve tarlalarını suladıktan sonra, çay gibi coşub gider idi: Çocuk bunu işitdikde dedi: git o suyun nereden kaynadığını gördün ise orayı kaz: hisabsız altun bulacağsın ki sende maade cemi silsilene kifayet edecek dir. Ruyayı gören tabirci çocuga iki bin altun teklif etdikde, çocuk dedi: ben bir tanesini daği almam: ancak senin hayır duana mühtacım.

Sihrbaz musahibler bunları görüb ve işidib annadılar ki, çocuk gayet alim dir: ve yanlarına çağırıp isminin Yerilnes olduğunu öyrendikten sogra dediler, akıllı bir çocuk olduğunu annayıb, biz sana bir şey sival edeceyiz. Çocuk dedi: buyurun, biiznillah cevabını veririm. Dediler: Padişahımız görmez: eger buna bir çare bulursam, sana gayet azim ihsanımız olur. Yerilnes sival etdi: hiç mi görmez yoğsa göz agrısını var. Musahibler haremde görür ve dışarda görmez olduğunu tarif etdiklerinde, çocuk bir defa padişahın gözünü kendisi görmek isteyib, musahibler ile birlikde padişahın huzuruna çıktılar.

Padişah hiddetle musahiblerine dönüb size emrim nice oldu deyü sival etdikde, cevap verdiler: işte şahım gözlerine şifa bulmak için bir ehl-i marif çocuk bulub huzuru alinize getirdik. Padişah çocuga sival etdi ki gözlerimi eyi ede bilirmisin: çocuk dedi: İletiniz ne göne olduğunu bize tarif buyurun. Ve padişah haremde pek alâ görüb, haremden dışarı hiç bir şey göremez olduğunu ifade etdikde, çocuk halvet diledi. Musahibler dışarı çıkıb halvet oldukça, çocuk padişahın yatağ odasını görmek istedi: ve padişah aldı odasına götürdü.

Çocuk dedi: işte efendim şimdi hikmeti göreceksin: yatağı ve kirevedi kaldırıb, döşemeden bir iki tahda dağı çıkardı, ve aşagda yedi yerden su kaynamasını gösderib dedi: işte efendim illetinin sebebi bu sular dır: bunlar kurumayınca haremnden dışarı bir şey göremezsın :padişah sordu: bunları kurutmanın yolu ne dir: çocuk cevap etdi ki, yedi musahibleriniz sihr etmiş ve bu illeti size kazandırmışlar: badehu sehri çözmek istemişler olmamış: şimdi onlar katl olmadıkca bu punarlar kurumaz. Ol dem padişah emr eyledi: müsahiblerini katl etdirdi ve punarların çekilib kurummasını gördükde, haremnden dışarı çıktı: her bir şeyi evvelkinden eyi görmeye başlamış ıdı.

Menkıbe hitamında Sultan dedi: işte efendim: şahzadenin yedi ustalarından dağı bu gibi bir hiyanetlik korkarım: Padişah dedi: Allah o günü göstermesin deyib dışarı çıkar çıkmaz asas başıyı çağırıp, şahzadenin ölmesini defa emr etdi: bu defa dağı Malhiorah nam hoca yetişib, fermanın icrasını meks eyledi: ve padişahdan dağı bir gün daha mahbusda kalmasına ruhsat alıb Nisvan tayifesinin hiyanetini mütezemin ati üzzikr hikâyeyi naql eyledi.

BAB: 10:

HALİM KİMSENİN ÖVKESİ GEDİD OLUR.

Eski zamanlarda, bir eyaletde memduh ül ahlak ve sinni dolgunca bir bey dul kalıb, akraba ve teallukatı bir genc kız ile ikinci defa nikâh olmasını teklif ve razi etdikden sonra, bir kız ile evlendirdiler.

Üç seneye degin bir evladları dünyaya gelmedi. Bir gün çarı kiliseye varıb, orada va(l)idesini rast getirdi: hal hatır sivalinin arasında çarısı validesine ehlinin ihtiyarlığından bahs ile şikâyete başlayıb, haricden bir muhibbi sadık peyda etmeye niyetini ibraz eyledi. Validesi cevap etdi: kızım bu misillü bir işin günah olduğunu bilmez misin, hiç deyil ise beni sana ibret al: bunca senelerden beru, pederin ile yaşayıb gideriz: haşa ki bu misillü bir hiyanet heyalıma dağı gelmiş ola. KIZI dedi: sen genclikde iken pederim dağı genc idi: haylı vakıt dünya adetince geçinib evlad sahibi dağı oldunuz: ve dünyaden havvesinizi aldınız: ben bu ihtiyar ademin yanında bemurad kalıyorum, senin ibretin bana tesir etmez: ben kendime bir diger muhibb bulacağım.

Validesi sordu: meylin kime dir kızım: ve kız dedi: gözüm bu kilisenin papazında dır. validesi dedi: kızım, bu günahı ziyade ağırladır: gel bu sevdadan vaz geç. Kız cevap etdi, digesine meyl etsem ola ki esrarım faş olur ve rezalet çıkar: papaz tayifesi sahibi esrar dır: kimseye sezik vermez: bu mülahaza ile ol papaza göz atmışım.

Validesi gördü ki aher göne söz kıza tesir etmiyor, ustalık düşünerek dedi: diyne sana bir nasihat vereyim, ve sözüme dikkat et: ondan sonra istediğini eyle. Ehlin bu misillü bir haini duyub yahod sezer ise, ihtimal ki i(ş)in yaman ola: çünkü ihtiyar kısmı ziyadece övkeli ve titiz ve dar mizacılı olur. Evvelce bir takrib ehlini tecrübe eyle: bir şey ile övkelendir ve sonra mazur eyle ve afv dile, eger kolayca afv ederse meramının icrası(n)ı ondan sonra dü(ş)ün. Kız: ben yeti(ş)ir sabr etdim gayru tehammülüm yok dur gibi bir kaç söz söyledikten sonra, nihayet bir tecrübeye razı olub, birbirinden ayrıldılar.

Ehli ne gec geldin nerede kaldın deyü sival etdikde, karı validesiyle görüşmesini ketm ederek kiliseye gitdim dedi: senin ve benim için haqqtaalâden cennetine nayıl olmak niyaz eyledim. İhtiyar dedi: çok eyi etmişsin ve isderim ki, her sabah kiliseye gidib bu misillü dualerde kusur etmeyesin.

Ertesi gün sabahlayın hava soğuk udu ise de, hasb el icab beyin dışarı çıkması iktiza etdi. Karısı daği bağçeye enib, bağçebana bir güzel ağac gösterib dedi: şu ağacı kes ve kır, ki ocaga koyalım: belki aga ü(ş)ümü(ş) gelirse bare eyice ısınsin. Ba(g)çeban dedi: bu ağacı aga ziyadesi ile nazarında tutmuş dur: ben kesemem. karı tehavvür göstererek baltayı elinden alıb, kendi eli ile ağacı kesib de(vi)r(d)i, ve dallarını daği kırıp bir güzel ateş yaptı. Ehli dışardan gelib ocagın kar(ş)ısında oturmuş ısınırken yanan kendi sevdiyi ağac olduğunu fark ederek, bağçebanı çağırıp dedi: sen bilmezmişin ki bu ağac benim nazarımda ıdı: ne için kesib yakdın. Bağçeban dedi: ben kesmedim ve hatda kesmek daği istemedim: lakin kadın baltayı elimden alıb ve kendi e(l)i ile kesdi. Onun üzerine ehline tazire ba(ş)ladıkda, ehli daği ağlayarak dedi: dışardan üşümüş geldiyiniz halde, ısınasınız deyü kay(ı)rdığımdan sana ateş tedarik etmeme bedel, böyle tazir de işideceyimişim, vay benim bağdına deyerek, iki elini başına vurur udu. Ehli bunu görüb dedi: sesini kes: ağlama: bu defa bu kabahatını afv etdim, lakin bir daha bu misillü minasibetsiz iş etmeyesin.

Ertesi günü sabahısı arı defa va(l)i(d)esiyle kilisede grşb, etdiyi tecrbeyi ve olayca afv bulmasını bahs ile kilise papazını kendine celb etmeliyi ruhsat ist)edi. Validesi dedi: bir defa tecrbe ile bir Şey annaŐılmaz: bir tecrbe daha etmeli: olur ki sabkan olmadığı iun, ilk abahatını afv eder: lakin onu sabka tutub ikinci defasınaa gazebinin iki at (Ő)iddetini zerinde icra eder. IZ tecrbeyi tekrarlamak istemedi ise de, validesi dedi: ilk tecrbeyi benim hatırım iun etdin: gel bu ikinciyi dai pederinin hatrı iun eyle: ve badehu yin burada grŐelim: ve ız razi oldu.

ikinci tecrbesi bu oldu. Yataı yaptında yeni yayanmıŐ beyaz ve temiz arŐav serdi. Eh(l)inin sevgl finosu sırayıb yata ın zerine gelince arı hazırda oyduu sopayı apıb ha(y)vanın afasına yle bir (Ő)iddetle vurdu ki hayvan helak oldu. Eh(l)i ızıb dedi: ne yaptın arı: bu hayvancgaza nasıl kıydın, bilmez mi idin ki ben onu ok severim. arı dedi: ne demek olsun, ben bu gn amaŐır ederim ki sen rahat edesin dey, altına dai temiz amaŐır serdim: kelb gelsin ol pis ayaklarıyla basıb kirletsin ve berbat etsin: ve sen ona bir oşd demeyib benim g(y)nm dai kırasın: demek dir ki, beni ol fino adar sevmez imiŐsin, ve bunu deyib aqlamaga başladı. Eh(l)i merhamete gelib aqlama dedi: suunuda afv ederim: lakin bir dai byle kıyaklı etmeyeceksin. arı ertesı gn gidib kilisede validesine bunu nal ederek olayını (y)rendim dedi: ne yaparsam zararı yok gzmde bir czi nem grnce afv etmeye hazır buluyorum: bun dan byle meramımın icrasını duyduda dai czi aqladım birle her Şey biter. Validesi gc ile bir nc tecrbeye dai ızını razi etdi: ve bu son tecrbe Öyle tertib olundu.

Beyin misafiri olub, bir a drl nefis taamlar tedarik olunmu(Ő) udu, sufra ondu, zerine yemekler dizildi, ve arı dai sufraya oturub, sufra bezini beline sarıb baqladı. Beyin pa(g) sufraya onmamıŐ dı: Bey onu istedikde arı aceleten alkıb sufra devrildi: ve zerinde ne var ise cemisi yere saıldı. Bey misafirin yanında utanıb, asla bir Şey sylemedi, ancak sufranın tazelenmesini emr eyledi. Yeyib idikden ve musahibetden sonra, misafir gitdi ise Bey hekime haber gnderib getirtti ve dedi: ehlim bu gnlerde ıldırımıŐ anı hiddetlenmiŐ: biraz an alabilirmisin, belki ılgın an ıksın. hekim minasib grd: ve arının benim bu ane dein an aldım yok deyib fıryad u figanı ne başladı. Bey asla diyemeyerek tutub zabt etdi ve Şah damarını deldirib ol derece an aıtdı ki arı

bayılmak raddesine düşdü: ol vakıt kıanı kesdirdi. A(n)cağ kıarı ziyade zayıf dü(ş)üb kıımıldanmaga dağı mecali kıalmayarak ertesi günü kiliseye gidib validesini göremez oldu.

Validesi fark etdi ki kıızı bu üçüncü tecrübenin belasına ogramış olmalı deydi, kiliseden çıkıyb dogru onun yanına gitdi: gereyi gibi zayıflanmış ve dağı yatağda buldu: dedi kıızım geçmiş ola, ne hal dır bu: ve dünkü niyetinde misin papazı halâ kendine muhib etmek fikrinde misin. Kıızı dedi: varsın (ş)eytanların muhibbi olsun: benim halime bakısan a. Validesi dedi: ben sana demedim mi kıızım erkeklerin afv edmesine ve merhametine güvenilmez: kıabahatları biriktirir: ve cümlesine birden, aklı gelmez yolda bir ceza verir ki ölmediyine müteşekkür olursun: ve ol cezanın anısını acısını uzun vakıt unutmazsın.

Hikâye hitamında hoca dedi: di(y)ne(d)iniz mi efendim: Nisvan tayifesinin tabiyeti bu dur: bir kıabahatı afv olunursa başka bir daha i(ş)lemeye cesaret alır ve en nihayeti ehlini asla saymamaga karar verir.

Padişah ile hoca, bu mükâlemede iken, haremden padişaha haber gel(d)i ki Sultan hazretleri cümle rubasını ve rızkıını bir sandık içine koyub, alıb gitmek üzere dir: padişah heman hareme gidib Sultana ne yapayorsun deyü sival e(y)ledikde Sultan cevab verdi: malimi alıb pederimin evine gideceyim: zira burada ırzım payimal olub, ben aleme rısvay olduğdan sonra, ve sizin indinizde dağı sözüm mesmu olmadıktan sonra, benim burada ne işim var. Se(n)i Allaha sımarladık: ancak gayet şunu keder ederim, ki Hog(d)avianos padişaha vuğu olan uqubetin bir misli dağı sana vağı olacak ve sen şahzadenin teklifini günden güne bıraktığına ziyadesiyle püşman olacaksın. padişah bu hikâyeyi diynemek istedikde, Sultan şu vech ile naql eyledi.

BAB: 11:

TAMAHKÂRLIGIN BELASI.

Rivayet olunur ki geçmiş vakıtta Hogdavianos isminde bir padişah var ıdı: lakin gayet tamahkâr ve kıyağ, cemaata ziyade zulm edib altun birikdirmenin tamahında idi: ve her kim ne söyler ise inanır ıdı. Mülkinün ahalsi tehammüle tağeti kıalmayıb, itaatdan rücu etdiler, ve isyan bayragını dikib haylı hasarat etdi-

ler. Hemcivar padişahların birisi ancak ol padişahın mülkünü zapt etmenin sırasıdır deyerek Hog(d)avianos'a karşı cenge teşebbüs etti.

Ahali padişahı sevmezler idi ise de ayaletlerini düşmen eline teslim etmekliye de razı olm(ay)ıb isyandan vaz geçdiler. payitaht(d)da Virci(l)ios naminde gayet me(ş)hur ve mahir bir ehli nücum var ıdı: ona gidib reca etdiler ki mülkün muhafazasını ve düşmen zarbindan helasını şamil bir tılsım yapsın. Vircilios recalarını kabul edib şehrin bir semtinde İstanbul'un dikili ta(ş)ları gibi bir taş dikdi: dünyade evvel(d)en beru zuhr e(d)en cümle cenglerin resmini yaz(d)ıktan sonra, üzerine bir terazi i(ç)ine elinde bir altun elmayıla ta(ş)dan bir adem koydu. Eger bu elma ol ademin elinden düşer ise tılsım bozularak (ş)ehir ve mülk düşmen eline geçebilecek: ancak bu bö(y)le kaldıkca düşmenin her bir gayreti boşa çıkacak ıdı. Bundan maada il(m)i sihri(n)e bir taşdan sıcak su çıkardı ki müdem açacak ıdı ve kuruyub kesilmesi dahi mülkün (d)üşmen eline geçeceyine delalet say)ı(la)cag ıdı: ve ahaliyi belde bu s(u)yu en(v)ayi iktiza(l)erine kullanıb p(ad)i(ş)ah için duacı ıdılar.

Ol şehirde gayet tamahi bir kimse bu sıcak suyun kaynamasından istihrac ile fehm etti ki bunun menbasında külliyyet(l)ü altun madeni olmak gerek: ve bu te- fekkür ile ken(d)i ham tamahından te(ş)vik ü tahrik olarak bir gece gizlice gitdi ol sıcak suyun kaynadı(g)ı ta(ş)ın dibine kazıdı, her ne kadar orada bir şey bulamayıb zahmeti dahi boşa gitdi ise de su kurudu: ve fakır fuqare betduaye ve inkisare başla(d)ılar.

Mülkü zapt etmek iste(y)en padişah tılsımı bilme(y)ib cenge çıktığında bir kaç defa bozulmasından taacüb çeker idi ki aha(l)inin i(ç)in(d)e isyan ve fırka var iken, nasıl seferde zafer bulamıyor: ve ahalinin nusretinin sebebini araştırmakda tılsım maddesine vakıf olub, ol tılsımı bozmaga ka(d)ır olana azim mükâfat vad eyledi.

İm(d)i sizin yedi alimleriniz gibi ol padişahın dahi dört alimi olub bunlar padişaha gitdiler: ve tılsımı bozmağıla mütaahüd olub yalnız dörtkavanoz altun istedi(l)er ve padişah verilsin deyü emr eyledi.

Altunları alıb Hogdavianos padişahın payitahtına dahil ol(d)ular. Ve her bir kavanozu gizlice ayrı ayrı birer yere defn et(d)ik(d)en sonra, Hogdavianos'un huzuruna çıktılar. Padişah bunların nereli ve ne marifet sahibi olduklarını

sordukda, cevap verdiler: bizim vetanimiz buradan çok uzak dir: ancak marifetimiz bu dur ki her ne mahalde define varısa rüya(a)mızda haberini alırız: ve buraya dağı hasseten bu marifeti(m)izi siz efendimizin menfaatına icra etmek için gelmi(ş)iz. Padişah dedi vadiniz mücibince bir icra gördüyüm halde, benden vafir eylik göreceyimize asla (ş)übheniz olmasın: sizi göreyim: gi(d)in rüya(y)e ya-tın, ve ma(r)ifetinizi bana tas(d)ik e(d)in. Alimler yer öpüb haylı hedi(y)eler ile di(ş)arı çıkdılar ve padişah bunlara birde hizmetci tayyin etdi.

Ertesi günü padişaha arz et(d)iler ki k(a)le divarının filan taraf(ı)nda kavanoz ıla altun gömülmü(ş) gördük dü(ş)ümüzde. padişah bunu ayn el yakın tasdik etmek i(ç)ün ol mahale beraber azimet ed(i)b fil vağı kavanoz ıla on bin kadar altun çıkdığını gördü ve hazinesine gönderib bunların maharetine kâmilten temin oldu. Üç gün dağı birbir arkası sıra birer kavanoz altun gömdükleri yerden çıkardı(k)dan sonra dördüncü gün huzura geldikde dediler: dördümüz dağı ruyamızda dikili taşın altında ol kadar çok altun gördük ki yalnız ta(ş)ımasına aylar kifayet etmez. pad(iş)ah dedi eyi amma o dikili taş payitağdımın ve mülkümün devamının tılı- sımı dir: gafil devrilir (v)e tılsım bozulur: ona el doğandırmak olmaz Alimler dediler: biz dağı biliriz ki devrildikde altında kalır ezilir telef oluruz: onun için onun dibini açmanın kolayını dü(ş)ünmü(ş)üz: taşa doğunmayarak bir taraf(d)an suhuletle onun dibine yol açar ve defineyi anden çıkarırız: taş yerinde kadim kalır. Hayde imdi sizi göreyim de(y)ib padişah dikili taşın dibini açmaga ruhsat verdi.

Alimler gece ile gidib dikili taşın dibini ol derece kazıdılar ki temel açıldı, ve taş de(v)rilme nişaneleri göstereceyi ande oradan savuşub şehirden dağı nabedid oldular. Tılsım devrildi: ve sabahılan ahali gördükde padişah sarayına hücm edib, tılsımın bozulmasının sebebini sordular, padişah cevap etdi ki dört kâ- zib beni aldadıb dibinde külliyetlü define var deyerek çıkarmaga izin istediler: ben dağı aldanıb izin verdim: ve bu felaket zuhr etdi. Dediler çün ise al- tun tamahıla beldemizin muhafazası olan tılsımı yıkdın: seni altun ıla doyurmak vacibe-yi zimmetimiz dir: ve bunu deyib padişahı tutdular, ve derisini üzüb altun ile doldurdular ve öylece defn eylediler.

Dü(ş)menleri olan padişah tılsımın bozulmasından ve ol padişahın dağı telef olmasından dolayı memleket azim hâlecanda olmasının haberini alıb ol diyare asker sevkiyle padişahlığı mahv etdi: ve cemi mülkü kendi zabtına geçirdi.

Memleketimizin rahatını ve şerefini muhafaza eden tılsım sizsiniz efendim dedi Sultan: ve o yedi usta mülkinizi şahzadenize kazandırmak için sizi bozmak isterler. padişah dedi: onların tedbirini Allah bozsun ve şahzadeyi daği katl ettirmek niyetiyle çıktı.

Asas başıyı çağırıp dedi: asla kimsenin tevasufunu diyemeyerek bu gün mutlaka şahzade katl olunmalı. Asas başı ferman efendimizin deyüb dışarı çıktı: ve Hovsep feylesof ise ol gün tesadüf edib fermanın icrasını cüzi meks ettirdikten sogra padişahın huzuruna çıktı ve evladını öldürmeden ne tehlikeler zuhra geleceyini annatmak için kendi tornunu öldürmüş olan bir tabib zikr ettiyinde, padişahın matlubu mücübince hikâyeyi daği nakl eyledi.

BAB: 12:

TORNUNU ÖLDÜREN TABİBİN HİKÂYESİ.

Zeman-i evayilde, misli bulunmaz bir tabib var idi Pogradis isminde: ve gayet akıldane bir tornu olarak ona zi(y)ade me(y)l ü muhabbet vermiş idi ve kendisi ona ustalık edib tabiblik ilmu ameli(y)etini tekmilen ona teallüm etm(ey)e müba(y)iret eyledi. Bunun ismini Galenos derler idi.

Galenos'un zihni kesgin olmasından az vaktde öyrendiklerinin zabtında olub, ol derece maharet kesb etdi ki Pogradis onun kendisinden usta olacağını fehm ede(r)ek kıskançlığa başladı: ve ol kıskançlık muhabbeti unutturdu: hususa ki hasteler Pogradis'in ismini daği terk edib, Galenos'u aramaga ve dertlerine ondan çare istemeye başlamışlar ıdı. Ve günden güne Pogradis'in hased ve kıskançlığı artıb, nihayet onun ömrüne kâsd ederek dünya üze- rinde kaldırmaga karar verdi, ve firsand gözetmege başladı.

Ol esnade Nemtse padişahının vezirinin evladı ha(s)telenmiş: Pogradis'e haber gönderib, hastesini görme(y)e ve bir çare bulmaga davet eyledi: ancak Pogradis kendi ihtiyarlığını ve yolculuk meşakkatına ve zahmeti(n)e dayanama yacağını özr edib tornu Galenos'u eger bir çare bulamazsa çar naçar zaten kendisi gitmek taahüdü ile gönderdi. Galenos Nemtse padişahının huzuruna vasl olduk da padişah sival etdi: oglum, ne için büyük pederiniz kendi gelmedi. Galenos cevab etdi: efendim: ziyade müsinn oldugundan yerinden kımıldanması müşkil olmuş

dur: taki payinize bendenizi irsal eyledi: inşallah biavnu Taala hastenizin şifa bulmasına bir vaseta olmamıza ümüdümüz daği var dır.

Badehu hastenin yanına gidib sorgu sival, ve illetin alameti zahirelerine vukuf olduğdan sonra hastenin pederinin ve validesinin idrarlarını ayrı kab içine alıb kendine getirmelerini matlub eyledi: ve dıkkat ile teftiş etdikden sonra, hastenin validesiyle yalnız kalıb, bir iki şey sival etmeye ruhsat aldığda halvet etdi, ve vezirin ehline sival eyledi: evvela eger evladının şifa bulub sagalmasını ister isen, bana gizlice dogru söyleyesin: ve esrarını faş eder deyu asla korkmayasın. İmdi sorarım sana: bu çocuğun pederi kim dir. Karı dedi: vezir hazretlerinden gayru kim olması ihtimali var. Galenos dedi: zann etmem ki vezir ola. Karı ol dem hışma gelib dedi, eger sahih bileyidim ki dogru fikrinden böyle kanmışsın, se ni katl etdirir idim: ancak görünür ki sözün latife dir: ve eylenecek istersin. Galenos dedi: hayır efendim. Öyle deyil: sahih söylerim ki bu çocuğ vezirden deyil dir: ve hafeten sana sormamın çocuğun şifasına bir çare bulmak meramımdan gayru sebebi yok dur. Sizin evladınız için serimi tehlikeye komaga da asla borcum yok dur. hoşca kalın, bir diger tabib getirin: olur ki o bu misillü şeyler sival etmeksizin bir çare bulur: ben yapamam.

Bu cevabı söyleyib ayaga kalkdığında, hastenin validesi tavrını deyişdirib, reca etmeye başladı: Allah'ı sever isen otur: sana esraren bir şey nakl edeceyim deyib Galenos'u alı kodu ve dedi: vaktiyle bir diger padişahdan buraya bir elçi gönderilmiş idi: Tuvana şeklinde dilber bir deli kanlı olduğundan ona meyl verdim: ve bu çocuğ ondan dır. Galenos dedi dogrusunu şimdi söylediniz: ve temin olun ki, esrarınızı kimse duymaz. Ve evladınız bi avni taala şifasını bulur. Ve çocuğa öküz eti yedirib, soguğ su içirme ile az vaktıda sagaltdı.

Çocuğun illeti müşkül olduğundan, ve çünkü padişah vezirini çok sever idi, onun evladının hastalığından mükedder olmuş udu. Sagalmasının müjdesini aldığında tabibi huzuruna çağırıp, azim ikram etdi: kezalik vezir ve ehli çok ikramlar etdiler. Galenos daği tertib etdi ki, her ne vakt ki çocuğ keyfini bozarsa hekim davet etmek iktiza etmez: yalnız öküz eti yeyib ve soguğ su içer ise şifasını bulur: ağer ilac ve yeyecek kâr etmez. Bu cevabları tenbih eyledikden sonra azim izzet ve rayetler ve hediyeler ile yola revan ve Pogradis'in yanına vasıl oldu.

Elini öpdüyünde Pogradis sival etdi ki vezirin evladını sagaltdın mı, ve illeti ne idi. Galenos cevab verdi: illeti ne olduğunu bilmem: ancak öküz eti ve soğuk su tertibiyle şifa buldu. Pogradis çocuğun teftişinin ne göne olduğunu annadı: lakin çün çocuğu dirildemez ve kendisini öldürürler hülyasıyla Galenos'u oraya göndermiş iken, zannının mugayiri olub, Galenos ziyade şeref buldu, kendi etdiyine püşman olub, hasedi taraqqı buldu ve şerefine noşsan gelmemek için, tornu Galenos'u öldürmeye diger bir fırsand gözetir idi. Ancak Galenos'un şanı ol derece artdı, ki her hasteye onu götürürler idi: ve hangi hasteye bakar ısa, bi izni Hüda şifa bulur udu.

Bir gün Pogradis Galenos'u beraber alıb bağçeye endi: ve çiçeklerin hassesi üzerine sivaler etdikde, Galenos her derde deva bu çiçek dir deyerek bir tane kıparmak için eyildiyyinde, Pogradis bıçaqla vurub öldürdü, ve bağçe nin bir köşesinde defn etdi.

Bir eyam geçdikden sonra, Pogradis kendisi isal illetine düçar olub, bir ilac edemedi ve gayrı şagirdlerinden dağı bir çare bulamadı. Anler Ga(l)enos'u sival eylediler ki o sana ilac edebilir mi, haber et gelsin dediler. Pogradis cevab etdi: bu illet hağ tarafından bana bir gazeb dir: ve buna isbat ol dur ki Galenos bunda bulunmadığı ande ben bu illete mübtela oldum: ve ağ küh ederek öldü gitdi.

Hikâye hitamında, Hovsep feylesof dedi. Galenos sag olayıdı Pogradis ölmez idi: siz dağı şahzadeyi telef etdikden sonra, size luzumu olursa nerede bulacağsınız: kesilen baş yerine kıonmaz ve son püşmanlık ağçe etmez. Padişah Galenos'u acıdığını ikrar edib, evladını öldürtmeyeceyini dağı taahüd eyledi: fakat divanın şeraatının kıararına bırağdı: ve hareme gitdi.

Sultan aglar ve der idi: ki ben pederimin evinde rahat ve ırzım pağ iken Sultan oldum ısa ismim aleme faş oldu ve dünyade rezil oldum: ırzıma geçmek meramında olan bir hayıندان intıkamım alınmaz oldu: ve padişahımız olur olmaz kimselerin sözüne uyub, yalnız bana inanmaz ve beni aldadır.

Padişah cevab etdi: ki madde tahkığ olmadıca evladımı nasıl öldüreyim: halâ söyleyemez: hele bir defa divanıla tahkığ edelim. Sultan dedi: bana oldu olacağ lakin siz efendimiz dağı kederden emin olamayacağsınız: ve acırım ki bir padişaha vağı olan sizin dağı başınıza gelir. padişah bu menkıbeyi istediyyinde Sultan şöyle nağl eyledi.

BAB: 13:
BİR PADİŞAHIN AHLÂKI MERDUDESİ VE
GAZEBİ.

Devletlü ve kudretlü ve haşmetlü bir padişahın vaḳti evayilde dünyayı zabt etmeye her ne kadar havvesi var idi ise de, kendi nefsinin ve hevayı arzulerini zabt etmeye kudreti olmayıb nihayeti Frengi illetinin gayet fenasına düçar olmag ile, hekimler bir çare bulamaz oldular: ve nisvan tayifesi beyinde padişahın hali (havadis bulub, gerçi içlerinden bazıları evvelce gerek akçe gerek izz ü şeref ve nufus bulmaḳ arzusu ile onun aşḳı kerihesine teslim olmaga tenezzül eder idiler ise de, havadis neşr olduḳdan sonra, kendilerini ziyade saḳınırlar ıdı.

Padişah bu hali gördüḳde şifa bulub illetinden kurtularaḳ bila mümanaat kendi feylini icra ede bilmek meramıyla Surp Bedros ve Bogos arakâlların kerezmanına uḳd ve ziyaret etmek üzere Hromaya gitme meramını kurdu ise de kullanacağı yolculuḳ tarihi daḳı naseza ve minasibetsiz bir şey idi: şöyle ki, ordu kaldırıḳ ceng ile Hromayı kendi hükmüne geçirerek haylı bigünah kanlar dökme ile beldeyi mezküre gitmekliyi müraccah gördü: ve esnayı rahde daḳı kendi arzuyu eglebi olan zendostlugu mümkün mertebe elden bırakmadı.

Yolu üzerinde bulunan bir memleketin zabıtine, ol aḳşam onun maḳarrı hük(ü)meti olan şehirde iḳametini haber verdikde sıparış etdiği tedarikâtın arasında birde zenan istedi. Zabıt havadisi merḳumu duymuş ve zenan tayifesinin ol padişahden içtinabına vaḳıf olub bir diger zenan bulamayacağını idrak ederek kendi ehlini ariyeten padişahına pişkeş çekmekliyi karar verdi ise de evvelce ehli riza göstermeyib za bitin eger gitmezsen ben daḳı bundan böyle seni ḳabul etmem demesinin üzerine zaruri razi oldu ve zabıt padişah ile zenan için yarı geceye degin yanında ḳalmasını bin altuna karar verdikden sonra ehlini bir yabancı ḳarı gibi götürdü teslim etdi.

Gece yarıladiḳda ehlini eve götürmeye gitdikde padişah ḳoy vermeyib sabaha ḳarşı gel al dedi: sabaha ḳarşı olduḳda sabah olsun sonra gel dedi: ve böyle sahatdan sahata bırakaraḳ nihayet ül emr ol gün yanından ḳoy vermeyeceyini izhar-i meram etdikde zabıt ol ḳarının kendi ehli oldugunu bildirmeye mecbur olub, ḳarıyı ziyadece yanında alı ḳomaḳ ıla kendi ırz ü itibarına ḳalel

getirmemesini reca etdi. padişah bunu işitdikde gazebe gelib, ve aķce kazanmak için kendi ırzına hıyanete irtikâb etmesini üzüne vurarak huzurundan dağı kovdu ve azl ü sürgününe ferman eyledi.

Badehu yola revan olub, Hroma sınırına yaklağıkda bir kaleyı zabt etmek üzre muhasere eyledi. Sakini kâle sıkışıb ve karşı komaga kudreti olmadıklarını annayarak, vera bayragını dikib teslim olmaķ meram etdiler ise de içlerinde sizin nezdinizde bulunanlar gibi yedi alim bulunub söz verdiler her biri birer gün padişahı eylendirib cengi meks etdirmeye, ta ki ya bir taraftan bir imdad yetişe: yahod muhasereyi kaldırmaga ağer yüzden bir çare bulaler.

Taahüdları mücibince altı alim birer gün envayi hikâyeler ve hoş ü dilber musahibler ile padişahı eylendirib, cengi tehir etdirmeye müesser oldular. yedinci günü növbet sahibi olan alim müstakilen muhasereyi kaldırtmak tertibini kûrub, envayi dürlü kuş tüyelerinin en güzellerinden rubasının üzerine yerleştireb geyindi. Başına dağı onun gibi acayib üş şekl bir başlık koyub, ve hiybetlü bir kılığa girdi: ve agzı birer qarış eninde hasseten yapırdığı iki adet kılıcları birer elinde tutub, kâle bedenine çıkdı, ve başladı güneşin karşısında kılıcları parıldadıb, saga sola savurmaga.

Asker zabitleri bunu görüb bir şeye benzedemeyerek ve korkuya düşerek padişaha haber verdiler: ve padişah dağı taacübde kalıb yanına evvelce gelib kendini eylendiren ustaların birini davet eyledi: ve kâle bedeninde görünen alamet ne ola deyü sordu. Ol usta baķıb dedi: efendim hayr ola. Bir endişeyi azime zahib olmuş olmalısınız ki, gözünüze heyal görünüyor: kâle bedeninde asla bir alamet göremeyorum. Ancak padişahın nezdinde bulunanlar dediler: cümlemiz de alameti görüyoruz: senin gözün tutulmuş olmalı ki göremeyorsun ve tabire iķ tıdarı olmadığını bundan fehm edib, ol alimi geru çevirdikden sonra kendi mabeynlerinde istişare kılıb dediler: bu alamet tehi deyil dir: bedenın üzerinde görünen bu kâlenin allah'ı olmalı ki kılıclarının savurmagıla bizi kılıcdan geçireceyini annadır. Bu mana cümlesine maķul görünerek muhasereyi kaldırıp geri dönmeye karar verdiler. kâledekiler bunu gördükde dışarı çıkıb üzerlerine hücm edib çok askerlerini kırdılar: ve padişahı dağı sag sag tutub ateşe koyub yakdılar.

Annaşıldı mı efendim, dedi Sultan: kişi tamah ile kendi ırzını payimal eder, ve aherine inanıb dostu düşmenden ferğ etmeyen dehşetlü belaye ograr: nasıl ki padişah ol alimlere inanıb belasını çekdi: bir gün senin alimlerin dağı senin başına böyle bir felaket getirirler deyüb Sultan söhbetine netice verdi. En sonunda şunu dağı ilave etdi ki, dediyim felaket çok gecikmez: yedinci güne müntazır ol: çün bu senin alimlerin dağı her biri birer gün seni eylendirmeyi iltizam etmişler. Padişah dedi: şimdi eyi kandım ki bunların da bana bir dolabları var dır: ancak yarın her ne olsa şahzadeyi elimden dağı alamazlar.

Ertesi günü sabahlayın padişah azim tehavvür ile esas başıyı çağırıp ferman etdi ki, eger bu gün şahzadeyi katl etmez isen, ceddin ruhi için seni katl ederim: ferman efendimin deyib tevazüyi vacibesini icraden sonra, dışarı çıktı: şahzadenin elini arkasına bağlayıp dellal nida etdirerek katl idecek mahale götürür iken, cemi halk şahzadeyi acınıb hey vah yazık oldu deyerek ağlaşmaları arasında Ggeobas alim zuhr edib, esas başıya yanaşdı: ve padişahı kendisi görünceyedek şahzadenin katlinin meks ü tehirini matlub eyledi. Asas başı za ten şahzadenin katline razi deyil dir, ve evvelki günlerin emsali gözü önünde olub, alimin sözünü diynemez ise, kendine keder olacağından, sağınmak için tehire razi oldu: ve inşallah padişaha bir söz annatdırır deyerek kendisi dağı geri döndü.

Ggeobas alim huzur-i şahaneye çıkıp yer öpmesinde, padişah hışm ıla dedi: dışarı çık gözüm görmesin şimdi senin katline dağı ferman ederim: evladımı size söyler verdim, dilsiz getirdiniz: sabi verdim, ırzsız getirdiniz: ve daha huzurumda görünmeye cesaret edersin. Ggeobas dedi: efendim ihsan buyurun: evladınız söyleyemez hali muvaqqat dır: nutka kudreti mahv olmuş deyil dir: ancak söyleyecek vağtı daha gelmemiş dir: ve sultan hazretlerinin ifadesi külliye iftira olub, onun sözüne semmu itibar etmeniz ve evladınızın ömrüne kâsd etmeniz taaccübe şayân bir hal dır: karı sözüne uyanların içinde en sonu asılmışı dağı var dır: Allah etmesin: fakat nisvan tayifesinden canudilden ehlinin selametini isteyen gayet nadir bulunur. Padişah dedi: ey nasıl olmuş da erkek karısının sözüne uymag ile asılmış. Ggeobas dedi: bu gibi menkıbeler nezd-i şahanenizde turahtat nevinde olub, asla bir hayre müntec olmayacağından, nakli dağı boşbogaçlık olur: ancak şahzadenin geri dönmesini ferman buyurdugunuzda menkıbeyi dağı işitirsiniz. padişah menkıbe diynemeyi gayet hazz etdiyi için

dayanamayıb, esas başıya şahzadeyi geri çevirmek emrini gönderdi: ve Ggeobas hikâyeyi şu göne naql eyledi.

BAB: 14:

ARI HİYANETİNE VE ZALIMLIĞINA DAYIR

DİGER BİR MENIBE.

Vatı ile bir memleket padişahının üç adet dilaver ve namdar bölük agaları var ıdı. Bunların birisi bir gün gezer iken, pencireden bir arı sesi işitib, hub avaz ile okuduğu besteyi diynemek için biraz onda eylenerek ol besteyi okuyan arının cemalini görüb, gerek güzel sesine ve gerek bibedel hüsnüne vurulub a ne aşık oldu: ve apuyu açıb içeri girdi, ve bir gece birlikde zevk etmek üzere üz altun pazarlaşıb, ve ol aşam güneş batdığı vaıtlarda birbirleriyle görüşmeye karar verip gitdi.

Bu arı her ne kadar güzel ise de, ol kadar da biadeb ve ırzsız olduğundan naşı, bölük agasını def etdikden sonra, defa pencireye çıkıb mani çağırmaga başladı. Ol aralık ikinci bölük agası geçerken sesi işitib, ve kendisini görüb tıpkı birinci bölük agası gibi sesine ve hüsnüne aşık oldu: ve onun ile daı ol aşam yatsı vatı görüşebilmelerini üz altuna pazarlaşıb ol daı gitdi: ve arı tekrar kemafi evvel pencirede oturub, nagmesazlığa başladı: üçüncü bölük agası zuhr edib, onunla daı ol gece görüşmeyi iki üz altuna pazar etdi.

Aşama yakın ocası eve geldikde, gündüzki olan vuuatları naql edib, bu bir şikâr dır elden açırmayalım dedi: şimdiki ace zaruriyetimize de eyi arşı gelir: tekrar geldiklerinde, elimizde birer şiş apunun içerisinde iki tarafda dururuz: içeri girer iken vurur öldürür paralarını alırız: bu yolula hem aceler bize kalır ve hem ırzım muhafaza olur. ocası evvel emirde Allah'dan orub, böyle katilliye razi olmaya çağını beyan etdi ise, arının öyle ise ben onları içeri alır seni öldürdürüm demesinde orarak kayıl oldu: ancak duyulduda kendilerin belaye ograyacağını ifade etmesinde arı, minareyi çalan kılıfını hazır eder fehvasınca işin kolayını urmuş olmasam bunu sana söylemez idim deyü temin eyledi: bu münval üzere karar verdiler.

Karı bölük agalarının gelmesini sağlamak için, gündüzki kavli kâfi tutmayı üçüne de bir koca karı vasetasıyla kocası ol aḥşam gelmeyecek desisesiyle ḥasseten davet gönderdi: ve bunların her birini, içeri girdiklerinde kavilleri mücübince vurub helak edib altunlarını aldılar ve leşlerini bir köşeye gizlediler.

Karının kardaşı ol beldede kol agası olup, gece kol gezmesinde evin önüne gelince, hemşiresi yanındaki askeri dağıdıb kendisinin cüzice yoḡarı gelmesini matlub ve reca eyledi: ve geldikde dedi: reca ederim kardeşim, bizi bu gece bir tehlikeden kurtaracaksın. Bir adem aḥşam üstü eve gelib ehlim ile gavgaye tutuştu, ehlim daḡi hiddetlenib elinden bir kaza dır çıkıdı: ol ademi öldürdü: imdi hükümet duydukda hem onu ve hem beni katl eder: aman kardeşim ne edersen et, şu leşi evden nabadid eyle. Kol agası haylı tazir ve tekdir etdikden sonra le(ş)i atının terkisine bağlayıb yakındaki geḡen çaya götürdü atdı: geri dönüb geldigimde, yorgunlugunu almak bahsiyle bir kadeh şarab istedi. Hemiresi git di getirmeye, ve birde azim korku göstererek defa içeri girib dedi: götürdüyün leş ne hikmet dir ki geri dönmüşdür: korkarım ki tehlikeden kurtulamayacağız deyerek figane başladı. Kol agası bu nasıl şey dir deyerek dogru aḡaḡı endi, ve leşi fil vaḡı orada görüb, defa beygirin terkisine bağlayıb ve yakındaki çayın kıyısına götürdükde, ayagina bir taş bağlayıb öylece suya atdı, ve geri dönüb eve geldikde defa şarab istedi. Karı bu defa daḡi korku ile odaye dönüb bu nasıl şey dir ki iki defa dir leş geri döneyor dedikde, kardaşı tehayyürde kalıb defa aḡaḡı endi: ve dediği gibi leşi orada bularak tekrar alıb çöle götürdü ateş yakdı ve ol le(ş)i ateşe bırakıb kül etdi: ve külünü daḡi savurdugu vaḡıtta, uzaḡdan bir yolcu ateşi görüb, gecenin sovgundan ü(ş)ü(m)üş olduğundan, yolunu çevirib ateşin yanına geldi. Kol agası sen kimsin deyü sordukda, ben bir yolcuyum: sovuḡdan taciz olduğum için ate(ş)i gördüm ise cüzi bir ısınmaga geldim dedi. Kol agası dedi: gidi ḡabis: sen enişdemin kazayen katl etdiyi adem deyil mi sin, ki iki defa suya atdım: çıkıdın ve eve döndün: şimdi de ateşe yakdım: gine çıḡmış sın, ve beygir ile defa eve döneceksin. Bu acayib söylei(ş)in üzerine zavallı yolcunun mütehayir olduğu ande kol agası onu daḡi çekdi beygiri ile ateşe atdı yakdı kül etdi ve eve dönüb hemşiresine naḡl etdikde ol daḡi annadı ki tesavvur etdiyi. Hiylelere bir zavallı yolcu kurban gitmiş: lakin karında şına bir şey söyleyemez. Her ne ise üç bölük

agalarını padişah her ne k(adar aratd)ı isa çün arayıb bulan kıl agası olacak: izleri külliye bellisiz oldu: ve bulunamadılar.

Bir vakt sonra karı bir vech ile kocasını darılttı ve bir iki sille yumruk yemesinde haykırarak bre zalım herif bölük agaları gibi beni de mi öldürecek sin demesiyle, komşular daği işitdiler: ve dilden dile padişahın kulagina yetişerek, karıyı tutdurub istintağa ve işkenceye koşduğda her bir şeyi tekmlen beyan etmesiyle altunlarıda aldılar, karı ve kardaşı kıl agası ve karının kocası üçü de birden daği katıl olundular.

Bunun gibi fitnelikleriyle kendi ocağlarını kendi elleriyle söndüren karı halâ bu gün d(ü)nya üzerinden eksilmiş deyil dir: ve bunun i(ç)ün, karı sözüne uyan adem öldürmekden gayet sakınmalı. Padişah bu temsile gayet beyenib evladının katlini ol gün daği geriye bıraktı. Hareme girib sultanı buldu: ki ağlayarak dedi: ölümümü arzuleyorum padişahım, ki başına gelecek felaketleri görmeyim. padişah dedi: inşallah ne benim başıma felaket gelir: ne de sen ölürs(ü)n: ben senin müradını hasıl ederim. Sultan dedi: sen beni ol kadar avunduracaksın ta ki sana da bir padişah gibi ola ki sultanını alıb kaçdılar. Padişah dedi: kim o ĥabaseti etmeye cesaret edecek, ben seni hiç elden çıkarır mıyım, ancak o padişahın sultanını ne tertib ile kaçırıldıklarını da nağl eyle diyneyim. Ve sultan daği şu vech ile nağl eyledi.

BAB: 15:

BİR PADIŞAHIN SULTANINI BİR ADEM KAÇIRMIŞ.

Vakit ile padişahın birisi gayet alim olmasıyla, beraber kendi eh(l)i sultanı ol derece kıskanır ıdı ki kimseni gözüne görünmesin deyi, sarayın bir ucunda kârgir bir palanga yaptırb, karıyı oraya kodu: kendisinden gayru asla kimse oraya giremez idi: ve anağdarı kendi cebinde olub kendi açar kendi kapar olduğundan, zavallı sultanın ha(l)i en edna bir cariye halinden daği acınacak bir şey idi, ve ona yalnız şu teselli var ıdı, ki yüksekdeki odanın bir penciresinden soğağı seyr edebi(l)ir idi.

Diyar-i aherde bir asılzade igit ruyasında gayet güzel bir karı görmüş, şek(l)i zihninde kalıb ona aşık olmuş: ancak öyle bir karı dünyade var mı dir ve kim dir ve nerede olur asla ĥaberi olma(y)ıb haylı akçe beraberince alarak vetanını

terk edib ve onun izine serseri gibi diyar diyar dolaşır ıdı. Bi aynihi ol gice sultan daği ruyasında ol iyidi görmüş ve ona müştak olmuş: kuş olsa pencireden uçub, onu aramaga gidecek idi: lakin palangadan dışarı çıkmanın bir vech ile çaresi olmayıb, gün olur soğakdan geçer ümidiyle pencirenin önünden ayrılmaz ıdı.

Aşıkı merķum haylı diyar gezib, aradığını bulmayıb, nihayet ol sultanın bulunduğu şehre geldi: ve gözü pencirelerde soğak sok(a)ğ gezer iken, palanganın önünden geçib pencireden karıyı gördükde, dikkatle bakarak gördü ki fil haķıķe (r)uyasında gördüyü dür heyran ve zay akl olub orada mıhlanıb kaldı: maha(l)i padişah sarayı oldugunu bilerek, karıya destres olmanın bin dür(l)ü müşküliyetlerini heyal eder idi.

O ara(l)ık karı daği soğaga bak dıkda, pencirenin kar(ş)ısında aşagda kulagından mıhlanmış gibi bir adem gördü, ve kendi ruyasında gördüyü adem oldugunu tanıyıb aşkı tepreşdi, ve bir başka tarz ile ifade-yi hale mimkin olmayıb a nide bir muhabbetname pusula yazdı: filan gice ruyasında onu görmüş oldugunu bahs ile görüşmeye arzusuyle beraber mümkümsiz raddesinde oldugunu daği beyan ederek, yazdığı pusulayı aşığı bıraktı. Deliķanlının derdi aşkı ateşine bu pusula yag dökmek gibi olub, ziyade alevlendirdi: bin tevazu ve temenni ile veraķpareyi alıb konagina gitdi: aradığını buldukdan sonra, hüner onu ele geçirmekte dir deyib ona bir fend düşünerek nihayet bir yolunu buldu.

Padişaha minasib haylı ziykıymet hediyeler tedarik edib, haķ payı Şahaneye gitmeye müesser olduķda, padişah bunun ne reli ve oralara ne sebep için gelmiş oldugunu sival etdi. Deliķanlı dedi: bir ķahr ile cemi variyetimden alabildiklerim ķadar beraber aldım terk-i vetan eyledim: ve sizin şan ü şöhretinizi duyub, emlakım ü etbaalerimle ruhsatı alileri olduğu halde, beldeyi şahanelerinde mütemekkün olmaga karar verdim.

Padişah deliķanlının hüsn ü etvarına beyenib sarayına almak istedi: ol daği şu kavlıle razi oldu ki kendinin ayrıca bir ķanesi ola: sarayı hümayunlerinden eksilmeye: ancak müstaķilen kendi mahalli temekkünü daği ayrı ola. Padişah kendi ķalfasını çağırıb, sultanın palangasının civarında bir ķonak bina yapılmasını tenbih eyledi: ve az gün zarfında ķonak tekmlil olub, bazı ufaķ tefek şeyler yapıdirmek vesilesiyle ol iyid dürgerlerin birini alı koyup, ķonagin dibinden palanganın dağiline çıkacak bir giz(l)i yol yapıdirdıkdan sonra, dürgeri daği bir

taķrib helak ve izini nabadid eyledi: ve bu yoldan gidib bazen sultan ile görüşüb musahibet etmekde oldu.

Bir gün sultan kendi parmagındaki yüzüyü ıkarıb aşıķı olan asılızadenin parmagına taķmıř, ol daķı yanından ıkdıķda ıkarıb gizlemeye unutmuş olub padişah daķı ol gece ava ıķmak meramıyla asılızadeyi beraber istedi: ve kır  sehra haylı dolaşarak bir mahalde rahat etmek in oturduķda ikisinin daķı uyķusu götürdü. Sabah ile padişah erk(e)n uyanıb nagâhan asılızadenin parmagında yüzüyü gördükde, ziyadece dıķķat etmesiyle sultanın olduguna şekk ve (ř)phesi kalmayarak, heman dogru saraye gidib maddeyi sultandan tahķik etmesini ķurdu. Asılızade daķı uyanıb, parmagında ki yzye padişahın dıķķat ile nazarının ferķinde oldu ise de hi bozmadı. Ve şunda bunda bir cüzi daķı dolandıķdan sonra şehre avdet edib, padişah kendi sarayına ve asılızade kendi ķonagına daķil oldular.

Hal bu ki palanga bu ķonaga ziyadece yakın olub, asılızade all acele palangaye gidib olan vuķuatı nakl ederek yüzüyü sultana teslim eyledi ve ķonagina döndü. Sultan daķı yüzüyü evvelki yerine saķlayıb, kendi yerinde oturduķdan bir ka daķıke sonra padişah hareme gelib, benim sana hediye etdiyim ziyķıymet yüzük nerede dir göreyim dedikde sultan daķı hazır dır efendim deyerek ekmecesin adı ve ķutuyula ıkarıb huzuruna ķodu. Padişah dıķķatle her tarafına baķdıķdan sonra defa sultana verdikde dedi: vaķaa (y)zk yzye ok benzer imiş: bu defa musahibimin parmagında bundan külliye leafark bir yüzük gördüm ve ol derece aldandım ki sende ķıyanetlik memul edib, tahķike geldim. Sultan dedi: adem ademe benzer sözü fehvasınca yüzük yzye benzemek pek acayib bir şey deyil dir. Acayibi şunda dır ki şevketlü efendimiz bu palanganın iine cariyenizi ķalebend misali mahbus edib anahtarını kendi cebinizde ta(ř)ırıkdan daķı cariyenizden ķıyanet memul idebilmişsiniz: ki meram etsem daķı mümkinsiz olduķu malmi şahaneleri dir.

Bunun zerine bir eyam gedikden sonra, müsahib padişaha temenniye arz edib, kendüye bir ziyafet vermek ruķsat diledi: bununla bendenizi ziyade sevmeniz ammenin malmi olub sayenizde ķadr  nufusum daķı tezayüd bulur dedi ve padişah daķı ķabul eyledi.

Envayi taamlar tedarik olunduķdan sonra, padişahın saraydan ziyafete gelmek üzre yola ıķacagını ķaber alınca müsahib gitdi gizli yoldan palangaya ve

sultanı a(l)ıb dogru kendi konagina ziyafete getirdi: ve padişah konaga dahil olduğda, müsahib sultan ile birlikde konak kapusuna degin istikbale gidib sultan hoş geldiniz şefketlim deyerek padişahın elini öpdü.

Padişah sultanı görüb tehayyürde kaldı: bu avret kim ola dedi kendi kendine: ne de güzel dir: tıbkı bizim sultana benzer. ve me(r)ak edib müsahibe ol kararı nın kim oldugunu sival eyledi. Müsahib dedi: efendim, sayeyi şahanede bu bendenizin nişanlısı dır. Haylı vakıt dır ki filan köyden getirdim. Padişah sordu: ya üzerinde ki rızık, elbise ve mücevherat nereden dir: müsahib dedi efendim kendi hanesinden getirmiş dir: ve kendisi daği zaten bayagi hanelen deyil dir. Ve taame oturduğda, sultanı göya rayeten padişahın yanına oturtdu.

Padişah göz ucu ile sultana bakıb gerek giydiyi elbiseyi gerek mücevher tezyinatını ve gerek cemi tavr ü hareketini tecessüs ederek neye karar vereceyini bilmez idi: bir kendi kendine der idi: her ne kadar insan i(n)sana ben zer ise de, bu derece(l)eredek de benzerlik muhal kabilinden dir: lakin sonra palanganın metanetini pençirelerinin yüksekliyini kapunun kavili(y)ini ve kilidinin ustalığıla yapılmış olub, ağer anahtar uymayacağını tefekkür ederek sultan buraya gelemez, lakin bu ne kadar benzerlik dir deyü taacüb eder idi. Bu cümle ile merak kendini bastı: bir an evvel palangaya gidib sultanı görmeyi kurdu: ve yemeye acele etmeye başladı. Müsahib arz eyledi ki aceleye mücib yok: aheste aheste zevk eyleye. Padişah dedi: bir elzem iş hatırıma geldi bir an evvel saraya gitmeye acele ederim. sultan reca ey(l)edi bir az daha eylenmeye ve padişah dedi: sultanı palangada yalnız bırakıb benim burada) uzun uzadiye zevkime bakmam (i)nsaf deyil dir: ve bunu söyleyib meclisi kaldırdı, ve kendisi daği ayaga kalkıb, dogru sarayına gitdi.

Konakdan palanganın yolu çok yakın olduğundan, padişah ko(n)akdan çıkınca sultan daği palangaya gidib elbisesini ve mücevheratını çıkarıb her birini yer(l)i yerince yerleşdirdikten sonra, kendi yerinde oturub adeti üzre i(ş)ine meşgul oldu.

Padişah saraya girib kılıcı kuşandı: sultanı palangada bulmadığı halde, ziyafetde gördüyü olmasına şüphe kalmayıb müsahibi ve karıyı birden kendi eliyle katl etmek müradı ile palangaya gidib sultanı i(ş)ine meşgul gördükde aşırı muhabbet nişanesi göstererek, ol gün onun ne kadar günahına girmiş olduğunu

takrir ile afv diledi. Ve sultan sival etdikde, musahibinin nişanlısını görmesini, ve her bir vech ile elbisesine ve rızık ü mücevherlerine varınca sultandan lâ-fark oldugunu, ve kendinin envayi vesveselerine bais oldugunu tarif e(y)ledi.

Sultan dedi: bu günlerde günahıma girmeniz sıkça vuğu buluyor: geçen günlerde müs(a)hibin yüzüyünü bana lutfen it(a) buyurdugunuz hateme benzetmi(ş) idiniz: bu gün daği ol müsahibin nişanlısını cariyenize benzetdikde, palanganın fevk el ade metanetini ve anahtarı daği sizin yanınızda oldugunu, ve kanadlı kuş olmayınca bundan dışarı çıkması mümkinsiz oldugunu unutmuşsunuz. Benim bunda yalnızlığıma teessüf etmem az görünüb arada bir sadakatıma alânen şüphe göstermeniz ve yüreyimi bir kat daha daglamanız tehammülinden a(y)ırıdır deyib doluklanıb ve aglemeye başladı. Padişah dedi: a(d)em ademe ne derecelere dek benzer oldugunu ayn el yakın görüb tek mil kandı: bundan böyle senin için asla böyle bir şüphem olamaz. Geçmi(ş)ini afv edib agleme deyerek göynünü almak için hidayetler (d)aği ihsa(n) edib gitdi.

Bir zaman mirurinde müsahib huzuri (ş)ahaneye gelib, yer öpdü. Ne istersin deyi sival etdikde müsahib dedi: şevketlü efendimin nezdi hümayunlerinde beş altı seneden beru müsteħdam olmak (ş)an ü iftiħarına bigayrı hatdin n(a)(y)il oldugundan, (ş)ükranıyetim beyanı ile beraber vetanı aslieme avdetime ruħsatı şahanelerini niyaz ederim. padişah razı olub, ne ihsan istediğini sorduğda, müsahib dedi: haylı vaktıdan beru bendeħanemde sakladığım nişanlım manzuru hümayunleri buyrulmuş dur: onun ula nikâh olub, siz efendimiz daği sagdıç olmanız gibi baisi iftiħarım olacak bir şey olamaz. padişah razı oldu: ve düyün kurulub vaktında nikâh olmak için kiliseye gidecekleri ande, papaz sival eyledi: bu deliħanlıya bu kıızı kim teslim edecek. Bu memuriyet sagdıca maħsus oldugundan naşı padişah ilerileyib kızın elinden tutdu ve dedi: bizim sultanın gayet tıbķısı oldugun için seni canım pek sevdi: ve müsahibiyle el ele verib nikâh olunduğdan sonra konaga dönüb taame oturdular. Taam arasında müsahib padişaha dedi: kıza biraz nasihat nevinde tenbihler buyurmanız reca olunur: çünkü bu gün sizin ırzınız add olunur: esna-yi rahde ve gemide daği kimse ile müsahibet etmesin. Padişah sultana tenbih edib dedi: kızım, olmaya ki karamadan çıkıb ecnebi kimseler ile ülfet ve müsahibet edesin: ge çen geçdi: şimdi nikâh oldunuz: bu senin helalin dır, bunun sözünden çıkmayasın: ve bu vech ile ehlini cesedin gibi sev deyü aziz kitabların tenbihini icra etmiş olasın. Bir takım da dualar

etdikden sonra, hintovlar ve faytonlar hazır olduğu halde, gemiye doğru yola revan oldular: padişah daği sadıclığı sıfatıyla lebi deryayedek gönderi geldi. Müsahib ve sultan gemiye girdiler: gemi demir aldı, yelkenleri açdı: ve hava kendilerinin olarak az vakıtta gözlere görünmez oldu.

Ol vakıt padişah sarayına dönüb müsahibin sultana benzer nişanlısıyla nikâh ve kendinin sadıç olduğunu ve onlara lebi deryayedek gönderi gitdiyini nakl ü tarif etmek için palangaye gidib sultanı orada bulmadığında neye ogradığını bilemedi: dolab sandık yokladı: bir çöp kalmamış. Ol dem elini başına vurarak ağleyerek, aceba ne yol ile sultan kendine bu oyunu edebilmiş deyü palanganın her tarafını gezib yoklayıp ogrun kapuyu ve gizli yolu buldu: içeri girib m(ü)sahib konagınadağ gitdi: ve bu ukube üzerine aklını zay edib divane oldu ve recalı devlet onu padişahlıktan endirib yerine bir aherini nasb etmeye mecbur oldular.

Diyediniz mi efendim, dünyade neler olur: kişi sevdiyinden bulur: ve siz daği sevdiyiniz yedi hocalardan bulacaksınız. Padişah ben seni öyle ahere kapdır mam deyib, ertesi günü esas başıyı çağırtdı ve dedi: şimdi git kimsenin sözünü diyemeyib şahzadeyi katl edesin, gözüm görmesin. Ferman efendimin deyerek dışarı çıktıkda padişah arkasından haylı altun hediye gönderdi, ki bu defa mutlaka katl etsin.

Asas başı zatı şahzadeye kıyıp öldürmek istemez: onun katlini dayıma erteye bırakmaga behane ararıkan yedinci hoca ki Hovagim denir idi, yolda rast gelib meks etdirdi, ve padişah huzuruna çıktıkda, karşı sözüne uymaklığın zararını mütezemin şu hikâyeyi nakl eyledi.

BAB: 16:

ZENAN MUHABBETİNE EMNİYET OLMAZ.

Nakl olunur ki zeman-i evayilde gayet maldar bir kimsenin dilber bir avredi olub, ziyade sevdiyinden evden dışarı çıkmaz ve yanından ayrılmayarak, ömrünü böyle geçirir idi. Ve bir gün karşı bıçag ile bir şey kesmede kıza ile parmagını çizdi ve kanatdı. Ehli karısının kanını görünce, aşırı muhabbetinden bayılıb serpildi. Evdekiler yetişib üzerine su serpererek agzına limon sıkarak çok

güclük ile ayındırdılar ise de, gafil yürek oynamasından iflah olmayub az günün içinde öldü.

Çarı bunu görüb kendi aşkına feda olduğunu rana fehm ederek ziyadesiyle mükedder oldu: ve ehlinin cenazesıyla beraber mezaristane gidib, anden bir daği eve dönmeye razı olmadı: böyle bir muhabbetli kimseden ayrılmam: canımı onun mezarının üzerinde teslim edeçeyim demekden başka söz söylemez idi: şöyle ki komşu ve akrabaları çareleri tükenib mezarın yanına bir kulibe çatdılar ve vakıt kış mevsimi olduğundan kömür ve odun ve zahre ve sayrı kış levazimatı yanına getirib onu orda bırakmaga mecbur oldular.

Ol memleketde adet idi ki birini asarlar ise, yanında nöbet ile adem bekledeb, hırsızın leşi çalındıkda nöbetci bekciyi onun yerine asarlar ıdı. Ol gün bir hırsız asdılar, ve gece beklemek nöbeti bu çarının komşusu olan bir bahadır deliğanlıya düşüb, ol daği gece sogugundan üşüdükde cüzi ısınmak için bu kulibeyi çaldı. Çarı turaht bir kelam etmemek kavliyle kapuyu açdı: ve deliğanlı biraz ısındıkda çarıya dedi: sen böyle bir nevresde güzel çarı iken, evinde kalıb ehlinin canı için dualer edib sadağalar dağıtman böyle daği mezaristanda ömür geçirmekden eyi deyil mi. Çarı suratı çevirib dedi: bu sözü söyleyeceyini bilsem seni içeri almaz ıdım. Bekci bunun iskât olmayacağını fehm edib: nöbetini beklemeye çıkdı.

Ancak dar ağacının yanına gitdikde, leşi çalınmış buldu ise şaşırıp defa kulibeye seyirderek, halı ve kendi ömrü tehlikede olduğunu ifade ederek, divane şaşırmış, ol çarıdan bir çare arardı. Çarı evvelki ağızı deyişdirib dedi: eger nikâh ile beni almaga söz verir isen onun çaresini bulurum: bekci memnun olarak dedi: hikmete bak ki bu çaza benim devletime yol açacak ımış: siz razı olduğda size deyil er illa kul olмага tahüd ederim. Ol dem çarı dedi: ölü ne duyar: kocamın cenazesini mezardan çıkar götür as. Fil vağı cenazeyi çıkardılar: ancak deliğanlı ölünün hiyetine dikkat edib dedi. Asılanın yokarı dişleri yogudu: bunda teknil olduğu belli eder: ve ben tehlikeden kurtulamam. Çarı dedi: bir taş al dişlerini kır çıkar. Bekci dedi: sağlığında hoş görüşürüdük. Şimdi kıyışamam. Çarı dedi: ne olurmuş aldı taşı dişlerini kendi eliyle kırdı.

Delikanlı tekrar dedi: vaktiyle ol asılan hırsızın iki kulaklarını kesmişler idi, şimdi bunun kulakları yerinde dir. Çarı kocasının kulaklarını da kesdi. Tekrar

dedi nöbetçi: asılan hırsız hadım ıdı: bunun erkeklik nişaneleri tekmil dir. Qarı bu nişaneleri kesmekliyi kendisine düşmez deyerek ona teklif etdi ise de, ol dağı el uzatmadığından bizzarur kendi kesdi: ve bekciye de kocasının cenazesini hırsız gibi asmaga yardım eyledi.

İş bitdikden ve bekcinin nöbet vağtı geçib, diger nöbetçi yerine geldikden sonra qarı ol deliқанlıya dedi: hayde imdi gidelim nikâh olalım. Bekci dedi: ahd etmişim, niçe ki sagsın ben qarı ismi vermeyeceyim: qarı sebebini sorduğda deliқанlı dedi: ya a melun ve hayın avret, senin aşkına feda olan ehlinin, daha cenazesi sovumadan ona bu derece hıyanetlik etdin ise aceb bana ne etmeyeceksin, ve senin gibisini dünyaden qaldırmaq sevab dır deyib heman kılıcını çekib, bir ham lada başını gövdesinden ayırıp orada kocasının yanına gömdü.

Hikâyenin hitamında padişah dedi: vaqaa ben dağı qarı sözüne uysam ıdı, evladımı öldürdüyüme çok püşman olacaq ıdım: ancak evladımın dilsizliyi bana çok esef verir: bir defa dilini açık ve söyler gördükden sonra ölsem dağı keder etmem. Hovagim alim dedi: şahzadenin suqut etmesine yedi gün müddet verilmiş idi: bu gün tekmil oldu, yarın söyleyecek dir: bunun için matlubumuz dur ki yarın cemi ülemalarınız ve vükelanız ile bir böyük divan teşkil edib, şahzadeyi dağı huzura ihzar buyurasınız: şeraat onda görüldükde, Ruhel qutsun hikmeti ile evladınızın söylediğini diyneyib taacüb edeceksiniz. Padişah dedi: ey usda: sözüne itimad edeceyim mi. Hovagim alim dedi: ömrüm sizin agzınızda dır: hilaf çıkarısam benim qatlimi emr edebilirsiniz.

Ol dem padişah dedi: sözüne itimad edib şahzadeyi dağı size teslim ederim, al qonagınıza götür: ve sabah siz yediniz birlikde onu dağı alıb bana gelin. Hovagim azim şazlıgıla şahzadeyi alıb kendi qonagina gitdi.

Sultan bunu işitdikde azim endişeye daldı: yedi gün dür qatline bir qatiyen ferman alamadım der idi kendi kendine: ve yarınki gün de söyleyecek imiş: dili açıl-dıqda benim halim nice olur: onun murafada hazır olub taqrir-i lisan etdiyinde ne söyleyebileceyim ömrüm tehlikede dir deyib aglar: ve etrafında bulunanlar korkmayın efendim: şahzade size ne yapabilir deyü etdikleri teselliler qulagina dağı girmez idi.

Padişah hareme gitdikde sultana dedi: çeşminiz ruşan sultan hazretleri: sabah şahzadem söyleyecek dir: yedi günden beru sen onun katlini, ve hocaları helasını matlub ederler: hağ hangi tarafda oldugu yarın ki gün beyan olacağ dır. Bu söz üzerine sultanın nutku tutulub, asla bir cevap veremez oldu.

BAB: 17:

BÖYÜK DİVAN. YEDİ USDALAR VE ŞAHZADE HUZURA İHZAR.

Sekizinci günü yedi alimler kendi konağlarında şahzadeye dediler artık sukut edecek vakıt geçdi, böyünki gün söyleyeceksin: bir tertibe yağod tedbire mühtaciyetin varısa hazırız. Şahzade teşekküren ellerini öpüb dedi: biiznillah söyleyeceklerimi bilirim ve sizlere daği zihin yormaga zahmet vermem. Ol dem şahzadeye layıklı rubalar geydirib, ve bir güzel köhlan ata bindirib bir alay düzöldü: hocaların bir kaçı önünden ve bir kaçı arğasından, mihderhaneler çalınarağ gitdikde esna-yi rahde daği çoğ cemiyet birikdi: ve böyle alay ile dogru saraya götürdüler.

Padişah bu şamatanın sebebini annayıb ihtişamıla tahd-ı saltanatında oturdu: ve evvelce yedi alim huzura çıkıb yer öpdüler: saniyen şahzade içeri girib yer öpdükde, ilk kelamı sag ol padişahım deyü duası oldu. Padişah bunun agzından bu nutku işidib gayet mesruriyet ile şahzadeyi yanına oturtdu: ve hazırı meclis olanlar cümleten temenni birle şahzadeyi selamladılar.

Şahzade söhbet edecek oldu: ancak kalabalığın şamatasından işidilmez oldugu ecilden, padişahın emriyle sarayın avlusuna haylı incu ve altun saçıldı, ki halk onları devşirmeye meşgul olub şamata meclisin kulagından uzaklansın feğat halk ona bağmayıb, huzurdan ayrılmazlar, ve şahzadenin cemali cemi incuden ve altundan ziyade kendi indlerinde müteber idi. Ol dem padişah her kim şamata eder ise katlı oluna dedikde her kesde azim bir sukut peydah olub,

Padişah şahzadeye dedi: ey sevgülü evladım: söyle bağalım ne deyeceksin. Şahzade dedi: söyleyeceklerim için sultan hazretlerinin cemi etbaisiyle hazırı meclis olmaları iğtiza eder: ferman buyurun. Ve padişah ferman etdikde aninde icrası oldu.

Şahzade tehavvür birle sultana dedi: cemi etbayilerinle öyle bir durun ki cemaat üzünüzü görsün. Cümlesi saf besde divan durdular. Ol dem şahzade padişaha hitaben dedi: efendim: sultanın yanında olan kızların cemisinden güzeli ve dilberi yeşil zerbabler giyinmiş ve yanında duran kız deyil mi dir. Evvet evladım, dedi padişah: hatda sultan daği onun hüsnüne beyenmiş dir ve dayima onu meth eder, ve aherlerinden ziyade onu sever.

Şahzade emr istedi padişahdan, ki huzuru meclisde ol kıızı soysunlar: ve sultanın sadaqatı annaşılısın: padişah ayıb dır olmaz dedikde, şahzade şeraat divanın da ayıb olmaz: emr etmez iseniz kalkar elim ile ben soyarım deyü ısrar etdikde, padişah maddeyi sezib emr etdi: soydular: kız zann olunan erkek çıktı, cümle halk ve alimler daği, şahzadenin bunu bilmesine taacüb etdiler. Ancak pa dişah gayet hiddetlenib emr etdi ki sultan ile ol kız kıyafetli oğlanı ateşe atsınlar. Şahzade ihsan buyurun dedi: cezaları tehir olunsun: ta ki bana ve benim hakkıma etdiklerini takrir etsinler. padişah dedi: evladım, bu babde hükümeti sana veririm bildiyin gibi eyle, ben raziyem.

Şahzade dedi: ehli şeraat sahihini söylesin: gelmemize ferman buyurmuşudunuz: yıldızların ahkâmını tecessüs edib geldiyimden yedi gün geçmeksizin agzımı açıb bir söz söyler isem öleceyimi görüb bunca gün asla kimse ile söhbet etmedim. Nezd-i hümayununuzda oturur iken, bu sultan gelib beni bir takrib söyletmek vesilesiyle odasına göttürdü: ve halvet edib, kendini bana teslim etmek meramını kelamen ve fiilen işare cesaret etdi ise de, kabul etmediyimde, kalbimin esrarını yazıyla istedi: yazdım verdim. Okudukda, ve benim padişah ırzına hiyanete irtikâb etmeyeceyimi kıtiyen annadıkda, göya ben kendi ırzına hod be hod tasallut edeyorum gibi elbisesini paralayıb şamataya başladı. Yedi gün dür mahbus olmamın ve her gün katlim için ferman olunmanın sebebi bu dur.

Padişah ol dem hışmıla gözünü sultana çevirib dedi: melun hınzir, yanında tebdil oğlan taşımak yetişmeyib evladımı da mı derya-yi cinayet garq edeceyidin. Sultan göz yaşıyla afv diledikde şahzade dedi: efendim, meramı beni müttehim edib hükmi padişahiyi kendine mahsus edecek idi: lakin bihamdullah, usdalarımın himmetiyle helas olub, evladdan pedere layık olan rayetde kusur etmem, ve pederden evlade layık olan himayeyi daği sizden memul ederim. Nasıl ki bir bey karısının sözüne uyub evladını denize atdı, lakin evladı helas olduğdan sonra,

mısır padişahı olub, pederini ve validesini buldu ve lazımına göre izzet ü ikram etdi. padişah bunun tafsilini istedikde, şahzade şu göne naql eyledi.

BAB: 18:

MISIR BEYİ EVLADINI DENİZE ATAR.

Mısır nahiyesinde anadan öksüz böyümüş bir bey evlad sahibi olub, evladını gayet sever, ve terbiyesi için bir usdaya teslim edib, ve ehl-i marif bir zat olmasını arzuleyib onun yanından ayırmazdı. Vaqaa çocuk pederinin arzusu üzere zihni kesgin olarak, usdasının her marifetini tahsil eyledi, ve bey bunu duyub oglunu yanına getirttikde, cemi ahaliyi belde şaz oldular. Beyzadenin cemali hüsnü daği fikri güzelliyyinden aşağı kalmaz ıdı.

Bir gün peder ü validesi taamde iken evladları karşılarında saf besde durduğu ande agaca bir bülbül konub öyle bir hub avaz ve güzel nagme ile şakımaga başladı ki öylesini sabıkdan diynemiş olmayıb heyran olarak bey dedi: ne mutlu şu kuşun lisanını annayana. Beyzade dedi: efendim, sayenizde bendeniz annarım. Bey emr etdi ki söylesin: beyzade dedi: söyleyemem: incinirsiniz. Bey ziyade merak edib, tekrar ibram etmekde beyzade mefhumunu şu göne annatdı.

Bülbülün nagmesi benim için dür dedi: miruri zeman ile benim padişah olacağımı ve mısır ayaleti bana itaat etmesini, ve pederimin nagâhen elime su dökeceyini ve validemin peşkir tutacağını haber verir. Validesi buna hiddetlenib dedi: yetişmeyesin ol güne ki pederin ve validen sana kul olsunlar. Şahzade dedi: yetişeceyimi ve yetişmeyeceyimi bilmem: ancak pederimin emri ile bülbülün söylediğini tarif edeyorum. Validesi ol günden benim validem sultan gibi evladına garaz ve kin saklayıb, ömrüne kâsd etmekde oldu. Fikr-i fasidini pederine daği ifade eyledi: ancak o çocuğun öksüzlüyünü bahs ile bakalım sonu nereye varır deyü razi olmadıkda nihayet karının firyadına dayanamayıb şu kadarına kayıl oldu ki bir sandık yapıdırıb her tarafını ihtimamlıca zifdleyerek, çocuğun figanına kulak ver meyib içine kapatdılar, ve bakalım bülbülün dediği doğru çıkar mı deyerek denize atdılar.

BAB: 19:

BEYZADE DENİZDEN KURTULUR. VE KARGA MARAZASINI DEF EDİB DEVLETE ERER.

Ƙapdanın biri gemisi ile mısır tarafına doğru gider iken, derya üzerinde çalkılanmakta olan sandığı görüb, gemiye alıb ve açar: birde içinden ol çocuk çıktıkda taacüb ederek onun orada bulunmasının hikmetini sorar: ve çocuk olduğu gibi nakl eder. Ƙapdan mısıra gitdikde bunu birine köle deyü satar.

Ol günlerde padişah bir meclis teşkil edib, cemi vükelasını ve ülemasını ve vicuh-i beldeyi ve ayan ü kübrayı davet etdikde, çocuğu alan zad daği davetlilerden, ve çocuğun meharet ü dirayetinden haberdar olub, elbisesini deyişdirib, huzur-i padişahiye beraber götürdü.

Meclis ağıd olduğda padişah dedi: bu günlerde bir müşkül haldeyim: gerek oturduğumda ve gerek kalkdığımda: uyanıklığımda yahod uyku içinde üç karga gelib ol deyni şamata ederler ki, beni bihuzur ederler. Bu sözü eder iken ol tarif etdiyi kargalar gelib şamataya başladılar. İşte gine geldiler dedi: eger birisi bunların meramı ne olduğun annayıb çaresine bakarak buradan def eder ise, kızımı ona verib cemi-yi darat ü mülkiyetime daği onu varis ederim. Hazırı meclis olanlardan birisi, onlar böyle def olur deyerek vurmağı istedi ise padişah koy vermeyib, elbet bunların bir davası olub, gelib benim adaletime mülteca dırlar: hağğaniyetle davalarını görmekten başka bunları def etmek tarifi kabul etmem: ancak lisanların annayıb, bana ifadeyi hal eden isterim dedi padişah.

Beyzade usul ile agasına dedi: eger padişah sözünde durur ise, kargaların meramını annatırım. Agası dedi: eger sözün sahih ise padişaha söyleyim: ve şahzade hilaf çıktığında katline razi olduğunu beyan etmesi üzre, padişaha agası ifade edib, padişah daği huzuru meclisde tahudunu yemin ile tasdik eyledi.

Ol dem beyzade dedi: şu büyük kuşlar erkek ve dişi, ve küçük yavru dur. Bir vakıt kıtlık olub, çokları helak olduğu ande dişi karga yalnız kendi selametine bakıb ve erkeyini ve yavrusunu bırakıb terk-i diyar eylemiş, ancak erkeyi dışarıları gezib bulabildiği taneleri ve yeyeceklerini kendi yalnız yemez yuvaya getirir yavrusunu kıtlık geçineyedek besler imiş. Ol vakıt dişisi gelib erkeyini bulmuş ve beraber kalmak isteyorsa, erkeyi deyör ki kıtlık meşakkatını tekmilen bana bırakıb sen kendi keyfine gezdin: kıtlık geçdikden sonra gelmişsin, mağbulumuz deyilsin, biz eyi gün dostu istemeyiz. Dişi der: yumurtlayan ben:

yavru çıkararı ve kayıran ben, şimdi hağ bu dur ki yavrumun yanında olub, ve onu görüb sevineyim. Erkek der: bunlar sahih. Lakin sen firar etdiyın vağıt ben burda kalıb bunu beslemeye idim, sen yavrunu nerede bulacağıdın. İŖte padiŖahım, marazaları bu dur: ve hükm-i Ŗerii sizden beklerler.

PadiŖah diŖi karğaye dönüb dedi. senin zahmetinin muğabili bila keder yumurtlayıb kırtulman ve yavrunun yumurtadan çığdığını ve kanadlandığını görüb sevinmen kifayet eder: yavruyu kıtlıkda besleyib sağ sağlayan erkeyi dir: onun için hükm etdim: ki yavru erkek karğa ile çala: ve diŖisinin bu babde davaye selahiyeti olmaya. Bu hükmün üzerine kar galar aninde uçub gitdiler, ve bir daği orada gelib görünmediler.

PadiŖah uŖađın maharetine hayran olub, ismini sival etdi: çocuk İsgender demiŖler dedi. PadiŖah evvelki vadini tekrarlayarak dedi: kızımı sana verdim ve kendime varis ve veli-i ahd nasb edib vefatımdan sonra mülkiyetimi sana vasiyet etdim: ve huzurunda hilat giydirib yanından ayrılmamak emr etdikde İskender daği Ŗükraniyet ile ayak öpdü. Cemi rical kibar bunun ile ülfet etdikle rinde ilminden maade ahlakı hamide ile meydana çığmasını hağkın nazar ü himayesine haml ederek üzerine ziyadesiyle muhabbet bağladılar. Bir az sinni artığıka devletce memuriyet ile diyar-i ağere gönderilerek, her bir memuriyetin de yüz agartması ile gün be gün Ŗeref bulmada idi. Ancak kendisi dayıma alim ve aklıllı kimseler arayıb, ilm ü maharetini artırmak havvesinde idi.

Bir gün iŖitdi ki Ŗehri İskenderiyede ilm ü marifet tarafından misli sebkat etmemiŖ Düros nam bir padiŖah var dır: bir eyam onun hizmetinde olub, bilmedikle rini tahsil itmek için, padiŖahdan ruğsat istedi: padiŖah daği izni ile beraber vafir altın ita idüb, bir seneye kadar gelmesini ve kızıyla nikâh olmasını tenbih eyledi, ve tavsiyename ile Düros padiŖaha gönderdi.

Düros bunu kabul edib, kilerci baŖılıđ mesnediyle kaftan giydirdi ve kendinin cemi yeyeceyinin ve içeceyinin üzerine onu nazır ve müvella nasb eyleyib, bir konağ donatdı ve ona teslim eyledi. Ve bu minasibet ile padiŖahın yanına sıkça gitmeye ruğsatı olub, onun ilmlerini tahsil etmekte idi.

BAB: 20:

LUTFİĞ VE FLORENTSA.

Ol günlerde tahsil-i ilm arzusu ile beni İsrayel padişahının Lutfig oğlu daği Düros padişahın yanına geldi: ve padişah bunu saği nasb edib, kendine verilecek işrete dayir meşrubatın nezaretine tayyin eyledi: ve ayrı bir konak vermeyi minasib görmeyib, İskenderin konagında iğametini emr eyledi.

Bunların ikisi gerek maharet ü nezaket ile, gerek hüsn ü kemaliyet ile bir birinden ferkleri olmayıb, muhabbet tarafından daği birbirine çardaş gibi oldular: yalnız farkları şunda ıdı ki, İskender kuvvetli ve Lutfig zayıf -ül micaz ıdı.

Düros padişahın anadan öksüz ve gayet dilber Florentsa isminae bir tanecik kızı olub, padişahlığının daği varisi o kız olarak ayrıca seray ve etba-yi sahabı idi: ancak taamı dayima padişah mutbahından gitmek adet olub, bu memuriyet de İskenderin nezaretine merbut udu. Bu minasibet ile kız ile çardaş kızçardaş gibi bir muhabbet etmişler idi.

Hasbel icab, İskenderin bir diger memuriyetde bulunub yemek vağıtı serayda hazır olmadığı vağıt Florentsd'nın sufrasını götürmek İskendere yamak bulunmak ha sebi ile Lutfige düşer idi: ve ilk defa sufrayı götürdüyünde Florentsa bunun İskender olmadığını tanıyıp kim oldugunu sival eyledi. Lutfig daği beni İsrayel padişahının Lutfig nam evladı ve Düros padişahın hizmetine tayyin oldugunu bad el ifade kız babasına selam dualer sımarladı: ve Lutfig temenni edib gitdi.

Ertesi günü Lutfig keyfini bozub yatağdan kalkamaz oldu ise, İskender yanına gidib illetin sebebini sival eyledi. Lutfig dedi: dün eyi idim: lakin şimdi halim çarab dır: ve alametleri yahşi görmeyorum: çorçarım ki ölürüm. İskender dedi: ben bilirim sebebini: dünki gün Florentsa'yi görüb alâka etdin: bu aşğ hasteliyi dir. Lutfig dedi: dünyanın cemi tabibleri illetimin sebebini bilemeyecekler idi, sen bildin: ancak çorçarım ki, bu illet mevtime sebeb ola. İskender cevab etdi: asla vesvese etme, senin uguruna canımı feda ederim, inşallah bunun daği bir çaresini buluruz.

Bunu deyib yanından dışarı çıkdı: ve dogru çarşıya gidib beş bin guruşa bir elmas yüzük buldu: alıb ve Lutfige hiç bir şey duyurmağsızın dogru Florentsa'ya götürüb Lutfig mübarek hatrınızı istifsar ile bunu daği naçizane çaki payinize hediye tağdim eder deyib yüzüyü önüne çodu. Kız yüzüye bağıb aedi: İskender: Lutfig böyle bir mücevhere nereden malik olabilir: ve beni yalnız bir defa

görmesiyle böyle bir hediye göndermesi neden minasibet alıyor. İskender cevap verib dedi: efendim, ol daği bir padişah evladı dır ve gayet zengin dir: ve bu yüzük yanında bir şey demek deyil dir: ancak bir defa sizi gördükde, deruni dilden alâka etmiş. Ve aşk illetine düçar olub, el an ölüm hiyetinde haste yatar: ve bir nutkunuz ula onu teselli ve hndan buyurmazsanız, ihtimal ki mevtine sebep olursunuz. Kız cevap verdi: ne dersin İskender: beni alemin diline mi düşüreceksin, bir daği bu misillü cevap agzından işidir isem, bilmiş ol ki gayet gücenirim. İskender bir şey söylemeyib azim mahzuniyet ile yanından kalkıb dışarı çıkdı.

Ertesi günü defa çarşıya çıkıb, on bin guruşa bir elmas küpe aldı: ve yemeyi götürdüyünde Florentsa'nın huzuruna koyub dedi: bu daği Lutfig'in hâk-i payinize hediyesi dir, dualer eder. Kız dedi: İskender: sizin bu misillü işe tevassüt etmenize taacüb ederim: iyidliyinizden de mi utanmazsınız. İskender dedi: bana düşmez oldugunu rana bilirim efendim, ancak ne yapayım: ona kardaş demiş im: bu derd ile o ki telef olursa, sebebiyinizden naşı sizin daği kanlı olacağınızi tefekkür ederim. Florentsa dedi: şimdilik benim sana bir şey söyleyeceyim yok dur, git diger memuriyetlerine bak.

İskender bu misillü sözden iş kolaylaşmış olmasına cüzi ümid var olub, sevinerek üçüncü günü defa çarşıya gidib evvelki defalar gibi Lutfig'den ogrun yirmi beş bin guruş kendi kesesinden eda ederek bir sorguc aldı: ve taam vağı Florentsa'ya taqdim eyledi ve dedi. Lutfig kulunuz nari aşkınızla süzan olub, bu hediyei daği huzuru alinize taqdim birle maqbuliyetini reca eder. Florentsa sorguca nazar birle gülümseyerek dedi. İskender: Lutfig için bu derece gayretiniz bana pek acayib görünür. İskender dedi. fağır Lutfig aşkınızla telef olduğda siz daği kanlı add olacağınız mülahazasıyla ikinizi de acırım. Pederiniz daği her gün Lutfig'i sorar. Ya beni bunda öldür ya Lutfig'e minasibetli bir nutk eyle. Ol dem Florentsa dedi: git benden selam söyle ve müjde ver, ki istediyei vağıt serayıma ve huzuruma gelmeye mezun dur, kimse mani olmaz. Ancak bu benim tabiyatımın mugayiri ise de senin hatrından çıkamadığım için dür: bunu da bilmiş ol.

Ol dem İskender ziyadesiyle şaz olub, Lutfig'e müjde ve istediyei vağıt Florentsa'nın yanına gide bileceyini ifade etdikde, Lutfig uyğudan uyanır gibi yatağdan sıçrayıb kalkdı: ve ol gün Florentsa'nın huzuruna gidib, hali aşkını

edibane arz eyledi: ve ondan sonra devam etmekte bir birini eyiden tanıyıp, ziyade muhabbet ederler idi.

Saray h ademesi bu esrara vaqıf olub, padişah kıızının ırzı Şikest olmuş suyi zannı ile Lutfig'in ömrüne k sd meramı edib, k l agasına bir bölük askeri ile yolunu beklemek, ve sultan sarayına girdiyini ya od ondan  ıkkıdığını rast geldikde vurub öldürmek tertibini k rdular. İskender bunu duydukkda, bir gün kendi etbaasını silahlandırdı: ve k l agasının pusuya k dugu askerinin üzerine gafil yürüyüş edib, muharebe ederek, bir haylısını kırdı, ve k suru dağı firar ve perişan oldular: ve ondan sonra Lutfige d şmenliye kimsenin cesareti olmayıp, Lutfig bila memanaat sultan sarayına dağı devam etmekte idi.

BAB: 21:

İSKENDER'İN MISIR'A AVDETİ.

Ol günlerde, Mısır padişahı hastelenib İskender'e mülkiyetini zabt etmek üzre davet mektubu gönderdi. İskender dağı mektubu D ros padişaha r yet etdirerek avdetine izn isterdikde, D ros dağı bir birinden ayrılmaları kendinin mahzuniyetine mucib olacağını ilan birle izin verib yolculuguna dayir cemi levazimatın tedarikini dağı haznedarına tenbih eyledi. İskender'in gideceyi havadis bu lub, cümle rical ve vükela ve ahali-yi belde, ve alel husus Lutfig ve Florentsa ziyade mahzun oldular. Ve bu ikisi a er çok halk ile Şehirden bir iki saatlık yere kadar gönderi gitdiler: ve ayrılacakları vaqıt Lutfig ve Florentsa İskender'in boynuna sarılıb vedaleşdikde, Lutfig dedi: k rkarım sen gitdikden sonra, d şmenlerim meydan bulurlar, ve ben serimi onlardan muhafaza edemem: beni öldürürler.

İskender dedi: sana bir tenbihim var dır kardaşım: eyice hatrında sakla: Sbanöl padişahının Siton nam evladı  okdan beri bizim padişahın hizmetine girmek arzular, ve benim gitdiyimi işitdikde gelmesi ihtimal dır: kendini ondan sakın, ve olmaya ki ona bir sır veresin. Zira sırina aşna oldukkda, padişaha haber verir ve katline dağı sebep olur. Lutfig bin teŐekkürle kendi parmagından y z y n   ıkkarıp beni hatırdan  ıkkarmamanıza bir delil olsun deyerek İskender'in parmagına takdı: ve biraz daha vedalaşıp bir birinden ayrılarak İskender Mısır'a, ve Lutfig ile Florentsa dağı İsgenderiye'ye azimet etdiler.

BAB: 22:

SBANİA ŞAHZADESİ SİTON'UN ĞAMMAZLIGI LUTFIG'İN TEHLİKESİ.

Düros padişahın yanından İskender'in ayrılıb Mısır'a avdet itmesinin havadisini Sbanöl şahzadesi duyarak, ber vechi muharrar kalkıb İsgenderiye'ye azimet ve padişahın hizmetine kapulanmaga arzu istida eyledi: padişah dağı huzuruna davet edib dedi: senden evvel hizmetimizde İskender naminde birisi olub, gideli ol memuriyet boşda dır: seni onun yerine nasb etdim: ve hilat giydirib, İskender'in yerine Lutfig'in konagında temekün olmasını emr eyledi.

Bu tertibden Lutfig hoşlanmadı: ve Siton ferkinde olub ilk görüşmelerinden ikisinin mabeynine bir sogukluk girdi: ki gitdikce husumete karar verdi. Lutfig kendi hakkına Sito'nun suyi zannına bir vesile vermemek için, bir kaç gün Florentsa'nın yanına ogramamak niyet etdi ise de, aşk ile mülahaza bir yerde devam edemezler fehvasınca gizlice minasib add etdiyi vaqıtlarda gider idi. Si ton şübhe edib gözetmeye adem tayyin ederek nereye gitdiyini tasdik etdikde, Lutfig'den intikamını almaga bunu eyi bir vesile tutdu. Evvelinden Lutfig ile İskender'in bir birleri ile dereceyi nihayete dostluklarına dağı vukuf udu.

Bir gün Düros padişah İskender'in hizmetini zikr edib gitmesi üzerine ağ çekerek hayır dua etmesinde Siton dedi: İskender'in hangi sadaqatı hatrı şahanenizde kalmış dır: aceba kızınızla Lutfig'in bir biri ile muhabbet etmesine tevassütü mi. Padişah dedi: söylediyini biliyormusun yoğsa tevekelli bir söz dür atdın mı. Siton dedi: tahkiğ etmedikden sonra huzur-i şahanede tehi söz olamaz.

Ol dem padişah Lutfig'i çağırıp dedi: ne dir senin hakkında işitdiyim: eger sahih çıkar ise, seni duvara örmek kıtiya cayız dir. Lutfig dedi. haşa padişahım: hem bu misillü söz düşmen icadı ve dağı iftira dır. Siton karşılayıb dedi: nasıl iftira dır geçen gece gitdiyinde, padişahımıza hıyanetlik etdiyini yüzüne vurub alı komaga çalışmadım mı: ve ol gece bunun için seninle nizalaşmadık mı: Lutfig dedi: senin bana husumetin olduğu aşikâr dır: ve hakkıma böyle bir iftira düzüb, halâ benden intikam almak meramında sın: ancak padişahımız adil dir madde-yi layığı vechile tahkiğ etmedikce hükm etmez. Padişah dedi: biriniz tağrir ve digeriniz inkâr etmekde siniz: erbab-ı vukufdan bir qarı yollar kızımın hali

bikriyetini keşf etdiririm: ancak siz kendi mabeyninizde olan husumetin defî için dağı emrim bu dur ki Şu kadar gün müddet mirurinden sonra, bir birinize silah ile bir savaş edesiniz.

Lutfig padişaha riza gösterib dogru Florentsa'ya gitdi ve maddeyi ifade etdi. Florentsa dedi: n deyorsun ki Siton kuvvetli ve evik, sen zayıf micaz oldugun içün onunla savaşa ıkmaga cesaretin yok dur, benim sana vereceyim tedbir Şu dur. Heman bu gün git pederinin agzından sana bir davet mektubu yap, ve sadığın birine ver ki, padişahın huzurunda bulundugun ande, getirib sana versin. Onun zerine pederine gitmeye izn iste: Heman dogru Mısır'a git İskender ile bir istişare eyle.

Lutfig bu tertibin gayet minasib oldugunu ferk etdi, ve azim sevinc ile konagina dönüb bir mektb yazdı ki, gya pederi hasta olub, kendini görmek içün aglar ımiŐ, ve canı cesetde iken padişahlığını onun eline teslim etmek arzusu ile, yanına davet eder, ve etbaasının birini yolcu kıyafetine sokub ve mektb onun eline verib dedi: ben padişahın sarayında iken, mektb getirib saray agasına verirsin.

Bu tertib üzre Lutfig'in pederinden mektb geldiği ve mefhumu dağı padişahın malm olub, Lutfig'in silaye ruŐsat matlub etmesinde dedi: git, ve lakin savaş içün karar verilen günde bunda bulunmaz isen, bilmiş olasın ki üzerine sefer açar senin tac  tağtını başına dar ederim. Lutfig dedi: benim kendimden bir Őbhem yok ki savaŐdan kaayım: ancak ihtimal ki karar verilen güne kadar gelemez olurum. Vağt-ı mevude bir kaç gün zann  ilaveye ihsan buyurun. Padişah on gün daha ilave edib, gitmesine dağı ruŐsat verdi.

BAB: 23:

SADIÇ DOSTLUĞ EMSALLERİ.

Lutfig mteŐekkren padişahın ayagını pb, ve Florentsa ile dağı vedaleŐib Mısır'a dogru yola çıkmasını kimseye duyurmamak içün beni İsrayel ayaletinin yolunu tutdu: ve bir kaç saat gitdikden sonra, uğurunu çevirib dogru Mısır yoluna dönerek Şehre yakın vardıkda, İskendere haberi gönderdi. Ol günler kırk günden beru dyn olub, dynn son günü idi: padişahın kıızı ol gün İskender ile nikâh ve tezvic olacag ıdı. Ancak İskender Lutfig'in gelmesini

duyduğu birle, aninde tebdili came olub istiğbale gitdi: ve istifsari hatr ve şadümaniden sonra, arza girib Lutfig vuku olan felaketleri ve Florentsa'nın tertibiyle Mısır'a teveccüh etdiyini yekân yekân naql eyledi. İskender sival etdi ki senin Mısır'a geldiğini Filorentsa'dan başka b(i)len var mıdır. Lutfig dedi: kimse bilmez: cüm lesi zann eder ki pederimin yanına gitdim. Ve Florentsa ile bu tertibi etdiyimiz ikimizin tıbbı bir birimize benzer olmamıza mebni dir: ki beni gören İskender ve seni gören Lutfig zann eder: halâ Düros padişah bile bu günedek ikimizi bir birimizden ferk edemez. Hal bu ki, eger bu gece yola çıkılmaz ise, vaqt-i mevuda yetişilemez. Bunu söyleyip ağlayarak İskender'in ayagina kapandı.

İskender dedi: bu gece sabah olduğda rikâb alayı olub, cemi rical ve kibar ve vicuh ve ayan saçılar ve hediyeler ile padişaha göz aydın demeye, ve bana tebrike gelecek dirler: ancak icab etdiyi halde ben kızdandan da vaz geçirim padişahlıktan da: seni kurtarmak bana bunların cemisinden evvel dir. Bunu deyib Lutfig'i kendi konagina götürdü: birbirlerinin elbiselerini deyişdirdiler, ve İskender Lutfig'e ertesi günü padişaha ve rical kibara ve tebrike gelenlere ne muamele edeceyini tarif edib, gerdek maddesini daği Lutfig'in sadağatına ihale ederek, atına binib yola revan oldu.

Ertesi günü Lutfig tam İskender'in tertibince davranıb, cümlesi İskender bu olduğuna hiç şübhe etmeyerek saçılarını sundular: ve nikâh edib kıızı gerdeg o dasına verdiklerinde, Lutfig bir kılıc kınından çıkarıb, yatağın içinde kız ile kendi arasına kodu öylece yatdılar. Ancak sultan hicabından ve qahrından, bu kı lıcın manasını sival etmedi, ve İskender'in avdetine kadar bu kılıc geceleri yatağın içine konmağda idi.

İskender Düros padişahın yanına dahil olub, vaqt-i mevuda yetişeyim deyü pederimi haste bırakıb geldim dedi: vade aldığım güne kadar pederimin yanında bu lunmağ isterim: padişah dedi: ey oglum hoş geldin, sözünde sabit olduğundan annadım ki senin hağğına söylenen iftira dır: hatda kızım Florentsa'yı da erbab-i vukufa keşf etdirdim, bikir bulundu. İskender padişahın yanından çıkıldıktan sonra, hafice bir takrib Florentsa'nın yanına gitdi: ve Lutfig'in hağğına olduğu gibisini ikisi bir birine naql ü hikâye eyledikten sonra, İskender Lutfi -g'in konagina gitdikde, hiç kimse ferğinde olmayıb her kes Lutfig'i zann eder idi.

Ertesi günü İskender Siton'a dedi: ne idi ki bu hıyanetliyi ve iftirayı bana etdin dediklerin hilaf, ve sen kâzib deyil mi sin: Siton dedi, haşa: ben bu isimleri kabul etmem: söylediklerimi tahkiğ etmi(ş)im. Sen çok söyleme: padişahın kararı mücübince savaşa çıktığımızda, dogrusu eyrisi belli olur. İskender kesilen gün bu dur kalk deyib yerinden sıçradı ve silah kuşanıb ikisi de atlarına bindiler savaş mahaline çıktılar. Cüzi savaştan sonra İskender rasatına getirib bir vuruşda Siton'un kellesini gövdesinden ayırıp yere düşürdü: ve heman atdan aşağı enib kelleyi aldı dogru Florentsa'ya götürüb gösterdi, ol daği alıb padişahın huzuruna çıkarıb dedi: Lutfig gibi zayıf mizac bir delikanlının Si ton gibi bir behaduru katl etmek mimkinsiz iken, Siton'un yalancılığı kendine bela ve gazeb oldu: hep düşmenlerin bunun gibi olsun. Padişah işin bu surete dahilini görüb, İskender'i de Lutfig zann ederek dedi: ey evladım nahağ ye re senin için suyi zann edib, günahına girdim: bundan böyle en azim sadığım ve sevgülüm sen sin. İskender dedi: reca ederim padişahım: (ç)ünkü pederimi haste bırakıb irade-yi şahaneye hürmeten geldim: ve şimdilik bunda kalmaga bir elzem sebep yok dur, ruhsat ihsan buyurun pederime gideyim: ve böylece izn alıb Mısır'a avdet eyledi. Ve Siton'un helakını müjde verib, Lutfig'i İsgenderiye'ye çevirdi: ve İskender'in gitmesinden ve gelmesinden, ve Lutfig'in onun vekâletini etmesinden hiçbir kimsenin, ve halâ padişahın kızı sultanın bile haberi yogudu.

Hatda ol gece evvelki gecelerin adetine mugayir olarak yataktan kılıcın def olmasını Sultan görüb İskender'e bu hikmetin manasını sival etdikde, İskender maddeyi annayıb dedi: sultanım: eger sizden bir sovuğluk yahod hazz etmemek tahmininde iseniz yanlışınız var: bu bence bir mülhazaye mebni tecrübe nevinde bir şey idi. Sultan ses çıkarmadı ise de içerisine koyub, bir intikam almasını kurar ıdı.

BAB: 24:

İSKENDER'E VUĞU OLAN AĞABE.

Malüm oldugu vech üzre, İskender Mısır padişahının kızını alması ile beraber padişahlığa daği varis oldu: ve düyünden sonra kayın pederi çok yaşamayıb vefat etdikde, kendisi tahda geçib İskender şah denildi.

Ancağ sultan padişahdan intikam almak üzere saray agalarından birine alâka edib, hafî ünsiyet ve ülfet arasında İskender şahı zehirlemek tertibini kûrub, erte-si günü icrasına mübadiret etdiler. İskender şah zehirli şerbetin kâsesini agzına alıb iki yudum içince annayıb, geruye çekdi, ve anide panzehiri üzerinden içib zehirin kuvve-yi halikesini kesdirdi ise de, tesirinden vicudinin her tardında çıbanlar ve yaralar dışarı verib miskinlendi: şöyle ki evvelki hüsnü ve güzelliği nabadid oldu: gören ikrah eder idi, ve kendisi dışarı çıkmaga ve yanına adam getirtmeye hicabından, umuri devlet ve mülkiyet yüz üstü kaldı. Nihayet ül emr vükela ve rical-i devlet bir mec(l)isi hafide istişare edib dediler: dünyade padişahlığa minasib bir kimse kalmamış mı ki biz bu miskini padişahımız dır deyib almış oturmuşuz: hiç bir şeye müktedir deyil, ve şifa bulub layığı ile padişahlık etmesine neçeye kadar bekleyeceyiz. Bu karar mücübince İskender şahı tahdından aşağı alıb, sürgün etdiler.

Ol esnade Düros padişah vefat etmiş, ve Lutfig Florentsa ile nikâh olub, ona vekâleten İskenderiye padişahlığını idare eder iken, kendi pederi dağı vefat edib beni İsrayel padişahlığı da onun tahdı tesarrufunda olmakla, azim kudret ü nufuza malik olmuş udu. Bunları İskender işidib, onun yanına gitmeyi kûrdu: huquku kadimlerini der hatır edib, o benden yüz çevirmez der idi: ve eline bir asa alıb yola revan olub Lutfig padişahın payi tahdına dağıl ve serayın kapusuna vasil olduğda, kapunun bir tarafından adeta dilencileri ve bir tarafında miskinleri dizilmiş gördü. Ol aralıkda padişah dağı gelib geçmesini işitdikde ken disi da miskinlerin sırasına geçib, onlar ile beraber sadakaye nayil oldu ise de, padişah ile görüşmeye bir yol bulub muaffak olamadı, ve padişah içeri girdikde taam vaktı olduğu için kapular kapanıb, içeriye hiç bir kimseyi almadılar.

Ol dem İskender şah, kendi eli ile bir arzuhal yazıb, sevgülüsü olan İskender şahın hatrı için ola kendinin içeriye alınmasını, ve fadişaha sufradaş olmasını reca eyledi. padişah İskender şahın zikrine dayanmayıb sahibi arzuhalın içeri alınmasını ve kendi sufrasına getirilmesini emr eyledi. Fermanını hamil mabeyn agası dışarı çıkıb arzuhal sahibinin halini gördükde dedi: padişaha sufradaş olmanın senin derdine ne göne çaresi olacak: sana bin altun verebu sevdadan vaz geç: senin sağığında bu kadar meblag ile bey gibi geçinirsin. İskender razi olmadıkda mecburen içeri hünkârın odasına götürüldü: ol dağı halini

görerek, kendi yemek yediği odada ayrıca bir yer gösterip oturdu: ve kendi sofrasına gelen taamdan ona dağı vermek emr eyledi.

Badehu İskender sağıya dedi: İskender şahın aşkına olsun, hünkârın istimal etdiyi kadeh ile bana bir bade ver. Sağı dedi: canım, haline nazar etmeyib, ve sana olan ihsana kani olmayıb böyle minasibetsiz teklifler ne içün eder sin. Fakır ısrar etmekte, Lutfig padişah maddeyi aşna olub, İskender şahın aşkına benden matlub olunana yok olmaz, verilsin dedi. İskender şarabı içdikden sonra, Lutfig'den hediye aldığı yüzüyü kadehin içine bırakıp var hünkâra götür deyü sağıya tenbih eyledi. Lutfig şah yüzüyü görünce tanıyıp, ya İskender şah vefat etmiş, ya bu bir sırkat dır mülhazası ile tevabisine ol fakırı huzuruna çıkarmadıkça gitmeye dağı koy vermesinler deyü emr eyledi.

Taamdan sonra onu çağırıp halvet eyledi ve dedi: bu benim İskender şaha hediye verdiğim yüzüğ senin eline nereden geçdi, dogrusunu söyle. İskender dedi, çün dogrusunu istedin, felek çifdesine ograyıb bu hale giriftar olan senin sabıkdan muhibbi sadık add etdiyin İskender şah ben im. Lutfig bunu i(ş)itdikde inanmayacak derecelerde mütehayyür kâlib aşikâr isbatlar ile tasdik olunduğda firyad ü figan ile elbisesini yırtıp tahtından aşağı enib dedi. sevgülü biraderim, bu ne halde görüyorum seni. Ol bibedel hüsnün, ve ol nazik vicudin, ol behadurlugun nerede kalmış. İskender şah kendine vuğu olan cemi ehvali naql eyledi.

Ol dem Lutfig şah bu esrarı dışarı faş etmemeyi tevabisine tenbih edib, İskender şah ile muhibbane öpüşdükdən sonra rubasını deyişdirib pağ libaslar giydirdi ve dedi: birader, olmaya ki Florentsa sultan bu ahvali işite, zira azim keder eder: ve ihtimal ki bu keder kendine bir fenalık getire.

Badehu beldesinde ve ziri hükümetinde olan cemi tabibleri maşsus davet ile huzuruna getirdib dedi. bu ademi her hangınız eyi edebilirsiniz, elli bin gurus inamım olacak dır. İskender'i eyice tecessüs etdikden sonra, cümlesi yeg dil cevab verdiler ki buna zehirli şerbet içirmişler: ve zehirin içeresine tesire vakıt olma yıb dışarı vurmuş dur, ve tıbca buna çare olamaz: lakin yalnız Allah'dan olabilir.

BAB: 25:

İSKENDER'İN ŞİFA BULMASI.

Padişah bu sözü işitdikde, onları gönderib kendi haznesini açdı, ve fuqaralara ve kiliselere ve manastırlara külliyetlü sadağalar dagıtıb, bunun şifası için dualer sıparış etme ile de kıanaat etmeyerek kendisi dağı perhiz ve dua eder idi.

Bir gecenin nısfında semaden bir ses işitildi ki, İskender şahın şifasına yalnız derman Lutfig şahın beş evladlarının kıanı ile yaykıanmak dır: ancak pederleri bu çocukları hoşnudiyetle kendi eli ile kesib, kıanlarını akıtmalı dır. Bu sesi İskender işitib: bundan ken illetine müstaķilen çare olmayacağını istihrac eyledi: nasıl ola ki bir peder kendi beş evladını birden kendi eli ile hoşnutlugula kessin der idi: lakin Lutfig dağı bu sedayı işitmiş idi, ancak söyleneni annamamış ıdı, ve ayrıca kendisine söylenmiş idi ki, Haķ taalâ huzurunda duanız kıabul olunub, İskender'in illetinin çaresi kendisine haber verilmiş dir.

Lutfig şah bu haberi aldıķda, anide İskender'in yanına gidib dedi: bana Haķ tarafından beyan olundu ki derdinin çaresini sen bilir imiş sin: ne için bana söylemez sin. İskender olacak şey deyil dir ne söyleyim deyerek ketm etmek istedikce, Lutfig şahın ısrar etmesine dayanamayıb en nihayet kendine olan nidayı dağı annatdı.

Lutfig şah dedi: sen bilmez mi sin ki ben senin uguruna deyil ki beş illa on evladım dağı olsa cümlesini hoşnudiyet ile kıatl ederim, ve bu dediyini fiilen isbat etmeye dağı firsad gözetir idi.

Bir gün sultan çocukları haremde bırakıb tevabisi ile kiliseye gitdikde, Lutfig şah firsad dır deyerek, bir kesgin bıçak alıb çocukların yanına gidib beşini dağı eli ile tavuķ gibi bogazladı, ve kıanlarını kıap içine alıb, dogru İskender şaha getirdi ki yaykıanı ve şifasını bulsun: ve ani saatde izni Bari ile üzerinde olan miskinlik alametinden asla eser kıalmayıb evvelki vicud ve hüsne ve kıudret malik oldu.

Lutfig şah bunu gördükde, gayet şaz olub, Allah'a şükür ve hamd ü sena etdikden sonra, İskender şaha padişaha yaķışır libaslar giydirib ve tavladan alâ bir köhlan at çekdirib dedi: bu ata bin, şehirden bir kaç saat uzaga git: bir takım asker tedarik iyle orada eylen: ben oraya sana istiķbale geleyim ve şehire getireyim.

İskender bu söze tatbiken gitdikden sonra, Florentsa sultan kiliseden geldikde Lutfig şah dedi: İskender şah bizim ile görüşmeye geliyor, payi

tahdımıza da yaklaşmasının namesinide aldım: lazım dır ki istikbale gidelim ve ziynet ile şehire getirelim, sultan dedi: pek minasib olur: siz gidin ben daği hintova biner gelirim. La-kin çocukların vukuatından sultanın asla haberi yog udu.

Şah asker düzüb İskender şahın istikbaline gitmesinde sultan daği hintov ile yetişdi: ve azim şazlıg ıla görüşüb alay kuruldu büyük ziynet ile şehre geldiler: ve saraya dağil oldular. ve taam vağtı geldikde İskender şahı sufra başında oturdub, bir yanında Lutfig şah ve diger tarafında Florentsa sultan oturdular, ve ziyade muhabbetlerinden, taamı kendi elleri ile yedirirler idi.

Taamdan sonra, üçü yalnız kaldıkda Lutfig şah sultana dedi: İskender şaha gösterdiyin muhabbeti ve gelmesi için şaz ü mesrur oldugunu çok hazz etdim. Sultan dedi: nasıl sevmeyeyim ol zadı ki devletimiz ve saadetimiz cümleten Hağ taalâden onun hürmetine bize ita olundu. Lutfig şah dedi: geçende bir gün bir miskini İskender şahın aşkına suframıza aldık ve benim kadehimden şarab içdi ise hatırına gelir mi. Sultan dedi: beli yaralı bereli bir miskin idi, ki ol misillü illet zann etmem ki dünya üzerinde bir daha bulunabilisin: Lutfig şah dedi: işte ol miskin İskender şah kendisi idi, ki şimdi şifasını bulmuş ve tertemiz olmuş yanımız- da oturur. Sultan dedi: Allah etmeye ki bizim İskender şah öyle bir derde düçar ola: ve çünkü buyudu ise bile ne için o vağıt bana söylemedin. Şah dedi. seni kederden esirgedim. Sultan nasıl sagaldığını sival etdikde, Lutfig şah tekmilen naklinin sırasında evladlarının katlini nakl etdiyinde, evveli söyleyeydim razi olmayacağ ıdın dedi. Sultan dedi: boş vesvese etmiş sin: deyil ki beş, on evladım daği olsa İskender şahın uguruna feda eder idim: bu derd şahın mevtine sebep olurudu: ancak Allah bize gine evlad ihsan eder.

Bunu söyledi, lakin valide yüreyi evlad telefine dayanamaz: yerinden kalkıb agleyerek dogru hareme gitdi: hizmetciler daği arkasından gidib çocukların odası kan revan içinde olub, ancak çocukları pür hayat oynaşmağda buldukda mütehayir olub, hağ taalâye hamd ü sena etdiler: ya Rabbi dediler: kerem ü inayetin çok dur: biz günahkâr bendelerine bu mucizata gösterdikden sonra azim kudretinin zikr-i ebed ül abad fikri heyalimizden çıkma yacağ dır.

BAB: 26:

LUTFİG MISIR'I İSKENDER'İN HÜKMÜ ALTINA SOĞAR. SULTANIN CEZASI. PEDER Ü VALİDESİNİ BULMASI.

Şimdi iş İskender'i tekrar ken-di tahtına çevirmekte idi. Bunun için Lutfig vafir asker cem edib, Mısır'ın üzerine gitdi. Ahali karşı kodalı: ceng ile feth edib İskender ile birlikde Mısır'a girib doğru seraya dahilen İskender'in hayin sultanını ve onun muhibbini ele geçirib etdikleri hıbasete ve kıyaklığa bedel sağ sağ ateşe yakdılar: ve İskender'i padişah istemeyiz deyenleri kılıcdan geçirdiler. Bir kaç gün sonra, İskender Lutfig şahın hemşiresi ile nikâh oldu: ve cemi memleketli İskender'in padişah tanıyıp itaat etdikden sonra, Lutfig tekrar kendi vilayetine avdet etdi: ve İskender kendi hükmünü kemafi ül evvel icra etmekte oldu.

Ol günlerde pederi ve validesi hatrına gelib tecessüs ederek ha-ber aldı ki onların mekânı kendi hükmü altında bir belde imiş. Bir gün av yahod seyâhet vesilesi ile oraya gidib evvelce hademedden birini gönderib kendisinin ol gün taamı orada edeceyini haber verdi: onlar fakırlıklarını arz etdikden sonra, iftiâren kabul etdiler. padişah etbayisi ile dahil olduğda, pederi ve validesi gelen kendi evladları olduğunu bilmeyerek koltuklarına girib atdan aşaga endirdiler, ve doğru hanelerine dahil etdiler. Taamdan sonra leyen yıbrık geldiğinde, pederi padişahın eline su doldurmayı iftiâren koy vermeyib kendisi ol hizmeti icra etmek istedi: ve validesi daği peşkir tutdu: ve bülbülün sözü bu vech ile tekmil oldu. Ve bu kadarını kâfi sayıp, etbaasına emr etdi yıbrığı ve peşkiri ellerinden almaya: ihtiyar ademlere hizmet ettirmek günah dır dedi. peder ü validesi dediler gerçi layık deyiliz ancak iftiârimiz dır. padişah dedi: ben sizin ihtiyarlığınıza rayet edeyorum: ne hacet, benim bunca hizmetkârlarım var: onlar etsinler.

Badehu halvet edib, ve pederini sağ yanına, validesini daği soluna oturub evladlarınız var mı dır deyip sival etdikde, cevab edib dediler: bir evladımız var ıdı vefat etdi: ve nasıl öldü deyü sordu ise eceli ile öldü deyerek muhakkağ vukuatı ketm etmek istediler. Ancak padişah: eger hilafınızı tutar isem elimden kurtulamazsınız dedikde, olmuşu gibi nakl etmeye mecbur oldular. padişah dedi: hiç düşünmediniz ki evladınız ol mertebeye erdikde size daği eyi olur: Allah'ın tertib ü taqdirine karşı durub azim günah işlemişsiniz: ancak Allah'ın taqdiri icra olmuş dur: korkmayın denize atdığınız İskender evladınız ben im deyip kendi başına gelen felaket ü vukuatı nakl eyledi. Ve ikisinin daği ellerini öpüb dedi: eger

beni denize atmayaydınız, bende bu devlete nayil olamaz ıdım: ve alıb beraber payı taħdına götürüb, padişah pederine ve validesine layık elbise giyindirib, ve ırzağ ile tezyin eyledi: ve etbaasına daħi bunların emrine itaat etmek tenbih eyleyib bunların ħızmetine daħi maħsus ħızmetkârlar tayyin eyledi.

BAB: 27:

ĤİTAM ÜL ĤİKÂYE

Ṭioggedianos şahzade bu latif menkıbeyi müteesireyi nağl etdikden sonra, pederine ħıtaben dedi: efendim: hikâyeme dıkkat buyurdunuz a: siz daħi validemin teşviği ile yedi defa bendenizin katlini ferman buyurdunuz: ancak Allah dogruya yardımcı olub beni sağladı. Pontsianos padişahın yüreyi kalkıb dedi: ey evladım: menkıben derunime tesir etdi: cürmümü afv eyle, ben daħi bundan böyle padişahlığımdan istifa edib, hükümetimi sana teslim ederim ve ihtiyarlığımda sana duacı olurum. Badehu meclise sultan hağğına cayiz olanını sorduğda onlar daħi dediler: kız kılığında bulunan oğlan, cinayetinin isbatı dır: şeran yağmak icab eder ve padişah icrasını emr etdi. Ancak şahzade reca edib dedi: benim yüzümden keder görmesin: etdiyi kemliye bedel benim ona eyliğ etmem insaniyetin şartından dır. padişah dedi: sultanın ilk kabahatı, yanında kız kıyafetinde oğlan sağlayıb, haremi hümayunumu kerħane etmesi: ve ikincisi sana iftira etmesi dir: sen kendi payını afv etdin ancak çünki o bir kabahatı ammeye faş oldu, ibret-i alem için cezası lazım dır: yoğsa azim fenalığların önü alınmaz.

Hazırı divan ülame ve rical ü kibar, bu söze muvaffakat gösterib, şerinin hükümü ve padişahın fermanı mücibince ikisini daħi birer haşari at kıyruğuna bağlayıb sürüklederek helak etdikden sonra, leşlerini daħi ateşe yağdılar. Cümle alem şükr eder idi ki kabahatsız ħelas bulub, kabahat sahibi kazıdığı çukura kendi düşdü.

Bir eyam sonra, Pontsianos'un eceli vuğu bulduğda, Ṭioggedianos tağda cülüs edib kendi ħocalarını azim tevķir ü tekrim ile yanında sağladı ve davalar neza retini onların ilm ü maharetine havale eyledi: ve kendisi cemi efkârını mülkün abadına sarf eyleyib cümle ahaliye sevgülü oldu: cümlesi onun devamı ömr ü iğbali için ħayr dualer etmek de olub, tedabir ü idaresinden ħoşnud oldular: ve mevtinde cemi ahalii mülkiyet azim yas ü keder içinde kaldılar.

ATİDE MUHARRER HANELERİN KULLARINI HAĞKINA TAYİN.

Bağd ü taliyini annamaga merak eden kimse, atide muharrer işarlere müracaat etdikde, ya yazıların hanesini, yağod bunların encamında olan burcların ve seyyarelerin hanesini açıb, rast gele kendi parmagını bu hanelerin birine götüre: badehu ol hannede bulunan yazının yağod burc ya seyyare isminin altında yazılanı bulub okuya: merak etdiyini ande bulur.

Bunları her ne kadar bunda tab etdik ise de, buna müracaat kılanlara ihtar ederiz ki kişinin bağt u taliyini bilmek olacağı istiğrac etmek demek olduğundan naşı, bu hususda malūmati tamme tahsil etmeye insanca tariğ olamaz: bunlar yalnız eylence nevinden olub, eyu bağtının devamı ve bed bağtın eyuye tebdili zımında hālisane dua ile hağ taalenin rahmine emniyet kesb etmek cayiz dir.

166

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե
Զ	Է	Ը	Թ	Ճ
Դ	Լ	Խ	Վ	Պ
Ղ	Ջ	Ռ	Տ	Ս
Յ	Ն	Շ	Ո	Չ
Պ	Ղ	Ռ	Ս	Վ
Տ	Ր	Յ	Դ	Փ
		Ք		

Resim 1 Ermeni Alfabesi

Ol aziz Peder ve Ogul ve Rûh ül kıuds esirgeye seni her türlü beladen: dagıtsın senin agrını, ve yüreg agrını: büyük şazlık ve feraset Allah'dan, ve sen büyüyesin büyük izzetle ve gayrı ne sahatde dogdun ise senin validenden, büyük hastalık götürdün, ve nabadid oldun kendi akrabaların ve dostlarından, fakat tehlikeden sakla senin vicudini canavarlardan ve dinsizlerden: zira korku var önünde senin, ve fena söyleyicilerin çok dur senin: git ibadet eyle Allah'a ki esirgesin seni anlerden: ve kendi fikrin ile her ne ki tutsan ve fikrine alsan ve mürad etsen, meramın üzre ola. Vicag taliyi eyi çıkıdı sana.

P

Bievvel Kelamullah, ki Pederden irsal olundu, ol dur umud sıkılmışlara ve sıkılete düşenlere: ol helas eder seni cemi kazalardan def oldu senin yüreyinin agrısı, ve tekml oldu senin sehmin vicagin hayıra, ne iş ki tutarısan Mevla ırasat verir sana, ve yol gösterir. İmdi eyle senin sırrını, eger satacagın var ise fayde edersin: eger yola gider isen hayır ilen gelirsin: eger uzaıda ademin var ise eyi görürsün, eger hastan var ise tez sagalır, ve onu ki kayb etmişsin bulursun. Aprahamın vicagi dır.

K

Git hiç sival etme, zira çok sıkletin var: ve kasevet var önünde ve ölüm agrıları kasevetlendirdiler seni, ve yerışdi üzerine sıklet büyük: yogudu sana yardımcı ve sevgülü: zira atayi merasden haısız çıkıdı: ve şimdi müşğüldesin ömrün için. İmdi yalvar Mevla'ye ve ahd eyle ona, ki fet eylesin hasmini, ve çıkarsın seni sıkletden aydınlığa, ve senin yüreyinin müradı hayıra tebdil olur. Sudan hefli dur. Honanu vicagi dır.

T

Sen a sevgülü, şu işin için sival eder ve gayılanırsın dayıma: Mevla helas eder seni ve çıkarır cemi sıkletden vicudini, ve kafil bir yerden mal bulun, ki ondan ümüdün yok dur, ve açar sanay Mevla hayırlı kapu: yola gidersen selamet gelirsin: ve düşmanın utanır: uzaıda ademin var ise görürsün: ölüm agrıları

ķasevetlendirdiler seni: lakin unudursun onu: deyişilmek istersin bir yerden diğer yere: biraz sabr ve tehammül eyle, ve sonra deyişir ve ĥayr bulursun, böyürsün ve şaz olursun: ümid eyle Mevla'ye ki kederlenmeyesin. Taniel'in vicacı dır.

Y

Mutlu sana a sevgülü ki Mevla dır sanay yardımcı: lakin sen çok çabaladın: olmadı sana rahatlık: ve olmadı sana yardımcı: ne kardaş ve ne sevgülü: deniz dalgası gibi çalkalanıyorsun, ve senin ömrüne rahat bulmayorsun. A sevgülü çok şükr eyle Mevla'ye ki şazlık yetişe sana Allah'dan ve sağlık eyer deyişilirsen yerinden, hayıra ograrsın, ve cemi çetinlikler hayıra döner. Büyüklerden tedarikli dur ve duzak gösteriyor: yoldaşlardan ve gamazlardan gayetle tedarikli dur. Surp Ķrikor'un vicacı dır.

Z

Tacüblenmişim ay adem ki ikiciklenmiş sin, ve düşmanlardan zedelenirsin, ve mülhaza edersin böyümek için, ve düşünmezsin yalvarmaga Allah'a ibadete tembelsin ol ecilden gelmiş dir üzerine büyük sıklet ve düşmanın kuvvetlendi üzerine, git yalvar Mevla'ye niyet teknil eyle ona, zira çıkara seni cemi sıkletden ve azad olasın duzakdan, bazirgânlığın var, muhabbet ile kâr edersin. Madteos'un vicacı dır.

E

Ay adem mülhaza etdiyini alırsın ve şaz olursun ve ĥelas olursun şerden, git hamd eyle Mevla'ye lakin bir adem var ki fikri ile şerr mülhaze eder sana: lakin Mevla'y çıkarır seni cemi sıkletden ve duzakdan, zira sen ĥayırsın ve Ĥüda kılaguzlar sana, ne elinde iş dutarsan rasat verir sana Allah, ona ki talab edersin: görürsün. Ve ona ki yetişmişsin bulursun: eger ki hasdan var ise, sagalır: ve eger ĥane yaparsan yaĥod ekincilik edersen, çok ĥayr gelir sana ve çok mal ile teknil olur ve büyücü eksiklilerden tedarikli dur. Msvsesin vicacı dır.

I

Ay adem çetin vakıt geldi üzerine senin ve akrabalarından ve dostlarından ve senin sinsilen hısumetli oldular sana, ve oldu veranlık hanene senin, ve gezdin sen zemin üzerinde, ancak şükürle sen Mevla'den ki, gelecek dir büyük şazlık ve kimi istersen görürsün eger yola gidersen, çok eylikle dönersin: ne iş edersen rasat verir sana Mevla, ol ahdı ki etmişsin Mevla'ye tekmil eyle eger tüccarlık edersen faydelenirsin: eyimdi gabil hoş dur: Setin vicagıdır.

T

İlerilemeden hayıra: onu ki edinmiş idin haksız çıktın: yog udu sanay medar: ne karındaş ve ne sevgülü: imdi yalvar Mevla'ye, ki helas eyleye seni ve çıkara seni sıkletden: lakin sen işitmezsin, ve ibadete tembel durursun: ol ecilden geldi üzerine sıklet ve sen gezdin aher memleketde: lakin kederlenmedin. Eger dönmezsen Mevla'nın müradına, gelir senin üzerine sıklet, ve maline talan olur ve hanene veranlık: ve her ne iş tutar isen rast bulmaz, ve kimi ister isen görmezsin: onu ki yitirmişsin, bulmazsın: eger ki dönersen Huda'nın müradına, ol zeman bir kilidli kapu açılır sana, ve artar senin emlakın: git ibadet eyle huda'ye ve ahd tekmil eyle ki gayrı şerr işlemeyesin: ve helas olasın eziyetlerden. Surp Krikor'un vicagıdır.

J

Ne ki elinde iş tutarsan rast getirir sana Mevlay, ve eyle gablinin sırnı: müjde ver senin vicudine şaz olmak istersin tutduğun işinde. Senin elinden çıkar sekât, ve çoklar yerler senin elinin kazançlarını: emma hastalandın çok ki ölüme gitdin, ve Mevlay çıkardı seni sıkletden ve yaşatdı, umudun olmadığı bir uzak yerden hayır gelecek dir sana, ve senin kasevetin şazlığa dönecek dir: zira sen hayırsın, ve Allah hayır kılaguzlar sana, ve bahşişli bir evlad olur sana: lakin sevgülülerden talehin yok dur: onun için hazır dir. Zira boş yere dile düşersin: ve cerime verirsin: git yalvar Allah'a: ve ahd tekmil eyle ona: ki onun merhameti gele üzerine: eger yola gider isen, hayır ilen gelirsin ve hayıra yetişirsin. Sogomon'un vicagıdır.

İ

Ay adem sığınmışsın senin sırrına ve unuduyorsun Mevla'ye ahdini: zira senin kısevetin şazlığa döner, uzak yerlerden müjde sedası işidirsın, yahod yırakdaki ademini görürsün: ve Mevla'den sağlık bulursun, ve kemiklerinin nafağası eksilmez. Lakin senin doğuranlarına yüz çevirici olma: ve ne ki Mevla'den istersen verir sana: ve deyişilmek yerden yere hayır olur sana ve cemi çetinlikden azad olursun, ve ne sırrın var ise ve her ne iş tutarsın, git eyle fayide ve mal alırsın: ve encamında çok hayırlı gün olur sana. Gazarın vicagıdır.

L

Ay adem görüyorum seni: ve senin sırrını ki benzeyorsun deniz dalgasına, ve benzeyorsun serçeye ki düşdü avcılarının eline, onculayın ve sen zorbarların eline düşesın git yalvar Mevla'ye ve ahd eyle ona, ki helas eylesın seni sahab Mevla'n cemi duzağdan ve sıkletden. Açar sana bir hayırlı kapu devlete, emma vad etdiyın ahdini tekmiil eyle: ve eger ki dönmezsen Mevla'nın müradına, gelir senin üzerine sıklet: ve olur talanlanmak senin hanene ve maline, ve sen kovulursun, ve ölüm agrıları kısevetlendirirler seni: ve yad yere sürülürsün, ve eger ki dönersen Mevla'nın müradına, bir kilidli kapu açılır sana, ve ne iş ki tutar isen elinde, rasat verir sana Mevla'y, emma tedarikli dur canavardan sudan ve fena amelden. Honan'ın vicagıdır.

H

Ay adem Mevla'nın merhameti olur senin ile cemi ömrünün günlerinde: lakin yad memlekete sürüldün: ve her kimi ister isen görürsün: ne ki mürad edersen alırsın: gayebtdigini bulursun: lakin yoldaşlarından talehin yok dur: emma Mevla'den çok bahşışlerin var, ve bahşışli bir evlad olur sana: lakin ölüm agrıları kısevetlendirdiler seni, imdi işe yahod sıra kiletmişsın, git eyle: fayizlenirsın ve hayır bulursun, emma senin cinsinden faydelenmezsin: ve senin kazancından çoklar yesinler, ve peşkeşler Allah'dan alırsın: bir uzun karıdan kederlenirsın, küfürden ve büyücülerden gayet tedarikli dur. Surp Mardiros'un vicagıdır.

DZ

Ay adem sen benzersin ırmaga ki düziye gider uzun ve yok dur ona durmak: Sen kovulmuş oldun ve Atayi mirashorluktan haksız çıktın, ve pederinden gülmedin: talehsizsin: ki her adem haksız çıkarmış seni. İmdi yalvar Mevla'ye ve ahd tekmil eyle, ki medar eylesin sana ve helas eyleye duzağdan: sen kasevet etme, zira işinin çetinliyi aydınlığa çıkar, ve sana müjde sedası gelir: ve sen gü ler şaz olursun, gafil mal gelir sana: umudun olmadığı yerden. Setin vicagı dır.

G

Ay sevgülü milayımlandır senin tabiyetini ve sakla Mevla'nın müradını: ve ver ekmek ac kalanlara ve su susuzlara: eger ki dönmezsen senin amelinden, gelir üzerine bir büyük sıklet, ve mallerine talanmak, ve hanene veranlık, ve ne iş tutarısan rasat bulmaz, ve her neye ki haveslenirsin yerişmesin ve yitirdiyi bulmazsın, eger ki dönersen Allah'ın müradına ve onun tembihlerini saklarsan, Mevla'nın merhameti yerişir üzerine, ve büyüklerden izzetlenirsin, ve bir kilidli kapu açılır sana: ve artar malin senin: nice ki şems mahlüklerin üzerinde, öyle Mevla'nın hayrı yerişir senin üzerine ve rasat verir her ne ki istersen. Büyüklerin çeşm-i tatlılanır karşında, ve sene hayır ile gelir sana. Hagop'un vicagı dır.

H

Ay adem müjde veririm sana: sen hayırsın ve Mevla hayır kılaguzlar sana, ve sahib helas etdi seni cemi duzağlardan: ve olursun sen sevgülü cümlesine: ve ma line noşanlılık olmaz: ve verir sana Allah, şöret ve büyüklük, lakin tedarikli dur bir dilden: ki kederlenmeyesin, zira dayim biledir senin ile ol lisan. Git yalvar Mevlaye, ve ahd tekmil eyle, ki helas olasın şerden, ne sırn var ise eyle heyf etme, her ne ki istersen öyle tekmil olur. Parseg'in vicagı dır.

TS

Ay adem şazlık ve sevinc sedası sunarım sana, sen korkmuşsun ve şübhelenmiş ve zedelenmişsin soylarından ve dostlarından: ve senin soyoon? garaz oldular sana: ve çok şeylerden hakşız çıkdın: senin atayı hanen verane döndü: ve sen gezdin yer üzerinde: ve ölüm yası kasevetlendirdi seni, lakin şimdi şükür ver Allah'a: ki yetişmiş dir sana büyük şazlık: ve çoğalır senin malin altının ve gümüşün, her ne ki ister isen teknil olur: amma tedarikli dur zalimlerden ve zinadan: ki furtunaye düşmeylesin, yırakda olanın gelir, ve sayrı ne ki sırrın var ise cemisi de teknil olur. Movse'sin vicacıdır.

G

Ay adem senin bağlarının çözülmesine hümaye oldu: nice ol münecimler çıkdılar gün doğmuşdan ve gelib Kırdos'u buldular orda, ve gayet şaz oldular: onculayın sende sevineceksin işin ilen, ve sırrın ılan ki tutmuşsun: eger yola gidersen selamet geri dönersin: ve eyi bulursun: nice Movses alt etdi Paravon padişahı, ve mısırları: onun gibi de sen alt edersin senin rakiblerini: ve her ne ki niyet komuş isen, var eyle sahib Allah'a ki seni selametlendirir. Moğuts vicacıdır.

C

Ay adem sivalini söyleyim sana, oldun sen çocukluğdan berü dedirgin ve kariblik de çekdin: ve cümle ömrün gününde, ve zedelendin milletlerden ve bitariklerden ve senin cinsin garaz oldular sana: a sevgülüm korkmayasın, zira ye tişmiş dir sana şazlık, ve teknil oldu senin vicacın hayıra, ne ki istersen Allah'dan verir sana Allah yola gidersen eyi gelirsin: amma komşu eksiklilerden tedarikli dur: zira çok zemler işidirsin. Taniel'in vicacıdır.

M

Ay adem gazezli görüyorum seni: şimdi senin şerinden şaşmışsın, ve yoldaşına şerr edersin, ve cümlesine keder edersin, artık bırak gazezi fikrinden ve yoldaşına şerr isdeme ki düşmeylesin büyük sıklete, ve gazez gelir senin üzerine: gülmedin atadan ve evladdan, ve cümle ne iş ki edersen rast gelmez sana, eger

dönersen Allah'ın müradına, ve yoldaşına ve cümle insana gazez etmezsen, Mevla çavdırır rahmetini senin üzerine, ve malinin eksilmesi asla olmaz: ve azim izzet ilen encam oldursun. Hapet'in vicagıdır.

H-/-Y-

Ay adem müjde veririm sana, ki teknil oldu senin vicagın hayıra ve sen ne sırrı tutarsın yüreyinden: ne tutmaga kadirsın, ne de bırakmagay. kırkma var eyle: zira senin sırrın hayıra tebdil oldu: nice ki ay gecenin karanlığını ışıkladır, onun gibide ışıklanır senin sırrın, ki tutmuşsun: ve yetişir sana mal sahib Mevla'dan, ve neye havetlenirsen yetişirsin: ve büyüklerden hayır bulursun: ve müjde sedası işidirsin: ve gülersin: git yalvar Allah'a ki kırsın senin hasmini. Surp Kırikor'un vicagıdır.

N

Ay adem işte husumetde görüyorum seni: ki büyük furtuna var önünde: ve sıklete düşersin: çoklar sana şerr düşünür: ve sen annamazsın senin vicudinin zayı olmasını, ve eger ki etmezsen Mevla'nın müradını: ol ecilden geldi senin üzerine sıklet, ve her ne sırrın var ise, teknil olmaz, ve eger yola gidersen, hayır olmaz sana: ve eger ki dönersen Mevla'nın müradına ve vad etdiyini ahdini teknil edersen, ol zaman bir kilidli kapu açılır sana, ve artar senin malin. Nerses'in vicagıdır.

Ş

Ay adem çok hayırlar senin önünde görüyorum: ve alırsın peşkeşler büyüklerden: şaz olursun ve hayıra ograrsın, sevinirsin evladından ve ehlinden ve olursun bergüzar pederine validene, ve ne ki istersen Allah'dan alırsın: yitirdiyini bulursun, eger yırakda ademin var ise gelir ve görürsün: eger hastan var ise sagalır, ve günden güne çok eyi olur. Gugas'ın vicagıdır.

Vo-/-o-

Ay adem borc dur sana her saat şükr etmek Mevla'ye: haқиket қasevetlendin, lakin tekrar şaz olursun ve Mevla'nın bahşışı yetişir sana: emma tedarikli dur zalimlerden ve canavarlardan: zira қarışıқlık var dır önünde: lakin bahşış ve hidayet alırsın Allah'dan ve evladlarından sevinirsin, ve olursun cümleye sevgülü: ve mallerine eksilmek olmaz: eger ki yerden yere deyişirsen haқgına çok hayırlı olur, ve hayıra oğrarsın: müjde sedası işidirsın, ve yıraқdaki ademini görürsün, ve senin mevtin hayır günde olur, ve gördüyün düş dahi hayr dır. Apraham'in vicagı dır.

Ç

Ay adem şöretlenirsin cümle-sinden ve alırsın hayır hökümet: ki senin hasmin hicablansın, ve yad vilayete gidersin ve alırsın peşkeşler: ve cemi çetinlikden ezad olursun, ve kimi isdersen hayır ilen görürsün, ve kimi ki havetlenirsen yetişirsin: emma tedarikli dur canavarlardan ve yüksek yerlerden ve büyüclerden ve perk yüzlü dişehliden, ki çok furtunalenmiş: git yalvar Mevla'ye ve niyet teknil eyle ona: ki azad olasın çok şerrden ve açar sana sahib Allah hayırlı қаpu. Set'in vicagı dır.

B

Hayır peşkeş versin sana Mevla: şerr yıraқlandı ve hayır yaқlaşdı Mevla'nın müradı ilen: ve sensin ilimdar: ki cümlesine öyüd verirsin: lakin saқla vicudini şerr istekli ademlerden: ve ne ki işlersen ve iş ki tutarsan hayıra қılaguzlar sahib Allah: lakin sevgülüclerden pahdın yoқ dur, Mevla'ye sığın, ki def edesin hasmini: ve çıkarsın seni cemi duzaқlardan ve sevgülü oldun herkeşe, ve senin mallerine noқsanlık olmasın: ve ne ki düşünürsen, teknil olur hayıra. Moses'in vicagı dır.

Ç

Ay adem böyüyüdün alçaқlandın, fikr edersin қadir deyilsin bir sırr üzerinde қalmaya: lakin sen қasevet etme, zira gelecek dir sana böyük şazlık umudun olma dıgı yerden: zira sen hayırsın, ve Mevla hayır қılaguzlar sana, ve

ķasevete bedel Şazlık olur sana: ĥayır ve bahŐiŐ alırsın Allah'dan: git eyle senin sırrını, eger tuc carlık edersen faydelenirsin, ve eger ki yola gidersen ĥayrı ilen gelirsın: emma bahdının üzerine teftiş edib sival edeyorsan, Allah aĥar sana ĥayırlı ĥapu, ve artar senin malin. Madteos'un vicagı dır.

Ř

Ay adem zedelendın milletlerden ve tariŐsizlerden: yerişdi senin üzerine ķasevet, ve oldu senin ĥanene veranlık senin dostlarından, ve senin miŐeveren dayıma zaiyete ĥıkar: ay adem gaygılanma Şu iĥun, zira tez gelir üzerine ol ĥayır: ve sahib Mevla ĥıkarır seni garanlıķdan aydınlıĥa, ve senin müradına yetiŐirsın: lakin tedarikli dur yoldaşlarından, ki talehin yok dur: ve Şergöz bir adem var dır, ki fikri ilen Şerr dıŐınur sana büyücülerden tedarikli dur. Aĥam'ın vicagı dır.

S

Ay adem senin ömrün iĥin niĥin sivallanıyorsun: ne Şaşmışsın ve Şerr dıŐınuyorsun: ve cümlesine keder edeyorsun, yerden yere deyiŐilirsin, ve bir yerde ķavilenmezsin, zay etdiyini bulmazsın. Bırak garezi fikrinden, yoldaşına ve her ademe Şerr dıŐınme, eger işitmezsen kederlenirsin: git yalvar Mevla'ye, ki ezad olasın ĥok Şerrden. Yĥian'ın vicagı dır.

V

Ay sevgülü Şükürler ver Mevla'ye, zira gelecek dir sana Şazlık ümüd etmediyin yerden, ve senin ķazancından ĥok adem yeye: ve Şaz fikirli bir evlad görürsün, ve verir sana Mevla saĥlık: lakin tedarikli dur bir devir yüzlü ademden ve Şerrgöz dişehliden, ki fikri ilen Şerr dıŐınurler sana, tedarikli dur onlardan, ki dıŐmeyesin ķazaye, ve ne iş tutar isen, ĥayıra ķılaguzlar sana sahib Allah, yırak yerlerden müjde sedası işidirsin, yaĥod uzaĥdaki ademi görürsün: git eyle sırrını senin. Margos'un vicagı dır.

D

Ay adem mesruret sunarım sana: sen korkmuşsun ve şübhelenmiş sin, boş talehsin: verdiğini gavga ile sökersin: her kime ki hayır edersen, o sana karşılık şerr eder: lakin sen ibadetden ve yalvarmadan durma: gelecek dir sana şazlık ümüd etmediyin yerden: uzakda ademin var ise gelir, eger fakır isen zenginlenirsin, ve eger ki hasdan var ise sagalır, eger düş görmüş isen hayır dır. Gugas'ın vicagı dır.

R

Ay adem şazlık ve sevinc veririm sana: zira sen hayırsın ve Allah kılğuzlar sana, ve her kime haveş edersen yetişirsin: lakin sen korkma onlardan: zira Mevla dır sana yardımcı: ve lakin eksiklikden bahtın yok dur: tedarikli dur, ki zımdana girmeyesin: zira sahih cerime verirsin, lakin kayb olan zadını bulursun: yola gitmek istersin amma iki fikirlisin: git korkma her nereye gidersen hayır ilen gelirsin, ve her ne ki iş tutarsan, rasat verir sana Mevla: ve ne sırr tutar isen Mevla hayıra tebdil eder, ve günden güne eyi olursun. Margos'un vicagı dır.

TS

Ay adem çok hayırlar görüyorum huzurinde: alırsın peşkeşler ululardan, şaz olub ve hayıra ograrsın, gülersin evladından ve ehlinden, ve olursun hayır bergüzar atana senin, ve eger deyişilirsın yerinden, kavilenmezsin: zira hepsi de gazezli dirler sana, ve insandan hiç bahtın yok dur: illa senin hayrın Mevla'dan dır, ve verir sana Mevla kendi ölçüsüz merhametini: ve her bir çetinlikden ezad olursun: ve gördüyün düş hayıra tebdil olur. Pilibbos'un vicagı dır.

V

Ay adem şerr yıraklandı senden ve hayır yaklaşdı: lakin zedelendin milletlerden ve tarihsizlerden, ve senin milletin gazez oldular sana, tedarikli dur düşmanlardan: lakin bir şerrgöz adem var ve bir de büyücü dişehli, ki fikirleri ilen şerr düşünüyörlar sana: ve yoldaşlarından velvele var dır önünde, ve şerahatın var, yahod yol yahod tüccarlık: sabr eyle. Apraham'ın vicagı dır.

P

Binamus insana sevgülü olma: ki kederlenmeyesin, ve senin elinden şey zay olmuş dur: lakin kıasevetlenme eyiye döner, ve her ne ki sırrın var ise teknil eder sana Mevla: lakin bir az tehammül eyle: zira bir fena yürekli adem var, ki kendi fikri ilen şerr düşünür sana: ve eger ki tedarikli durur isen kendinden ol zaman ezad olursun şerrden: görünür idi üzerinde kıasevet nişaneleri: lakin Mevla men eyledi, ve çok mesruret var dır önünde: ve benzersin Apraham'a: ki Allah kendini sevdi ve üzerine gelen kıasevetden ezad etdi. onculayın sende ezad olursun cemi şerrden. Sahag'ın vicagı dır.

K

Ay adem görüyorum ki: birisi medh edeyor seni lisani ilen ve kıalbi ilen şerr düşünüyor sana, yahod bir kıuyu eşeyor sana: lakin kıadir olamaz sakın keder et me, heman git niyet teknil eyle Allah'a, ki çok şerrden hıelas oldun zira yetişmiş idi sana azim sıklet lakin Mevla çevirdi şerri kendi başına: ve benzersin sen İisahagay, ki kendi pederi ister idi bogazlamaya oglunu: lakin Mevla yardım etdi ona, ve hıelas etdi onu, ve çok büyüklüye ve şöhretlere yerişdi: onculayın sende şaz olursun Mevla'nın verdiyi müradı ilen. Surp Hagop'un vicagı dır.

Bunların cümlesinin sahihini bilen yalnız Allah dır: zira insan deyil dir görücü kıalbleri ve geleceklerini bilen: illa Allah: ol ecilden feylesoflar her ne ki söylerler ve yazarlar ise, cemisi tahmin ilen dir: bu sebebden naşı ol gizli esrarları bilen örtüleri zahir eden, yalnız Mevla'ye şöhretler cemi maıhlüklerden ebed ül abad: amin.

Խոյ	Յուլ	Նրկաւոր
Խեղեւոխն	Միւծ	Աոյս
Աշու	Աարիծ	Մղեղնաւոր
Մծեղջիւր	Ջրհոս	Չուխն
Հրատ	Մրեզախն	Ղուսարեք
Փայլածու	Ղուսին	Նրեւակ
	Ղունիծաղ	

Resim 2 Gezegenler ve Burçlar

Խոյ.

Ay adem ol hiybetli şöretler nuri: ve bi noқsan şöhlesi çavsin üzerine nice şems maһlүklerin üzerine: onculayın ve sen senin işinde sevinirsin, lakin niyet koymuşsun tekmille: ve sahib doldursun senin isteklerini: ya düş görmüş korқmışsun: sen sakın hevf etme, zira ol gördüyün düş һayıra oldu.

Մսլ.

Ay adem müsevver olur қalbinin sırrı: her saat қasevetdesin: lakin hevflenme zira şerr uzadı senden ve һayır yaklaşdı, ve onu ki düşünmüşsin teziye verir sana Allah kendi merhametini.

Մրգավորն.

Ay adem sen ki düşünmüşsin, tekmil olur Allah ilen: zira çok hayır var şu sırrında: sen hayırsın ve haram sana gelmez: bu sahetde kasevetdesin, ve şaşmada duruyorsun, lakin şaşma: zira çok hayır var dır önünde: ve her ne ki düşünmüş isen hayıra tebdil olur yalnız Allah ilen.

Hetskedin.

Ay adem her ne ki düşünmüş isen kalbinde, kaç şundan, ki kederlenmeyesin: zira senin işin üste gelmez: lakin tedarikli dur şerr mürad kimselerden, ki senin ile yer ler içerler ve şerr düşünürler.

Arüdz.

Ay adem verir sana Allah kendi rahmini senin kalbinin havseti tekmil olur, ve yakın günlerde müjde sedası işidirsin ve hürrem olursun: lakin kavgaden tedarikli dur: ve onu ki istersen görürsün Mevla'nın müradı ilen.

Goys.

Ay adem tükenmez nurini çavdırsın üzerine Allah, ve rahmeti ilen kendinin, rasat versin sana onu ki istersin sen: lakin düş görmüş ve korkmuşsun sakın hevflenme zira gerçek ceng şiddetli dir, lakin hayıra nişane dir: mal gelecek dir umudun olmadığı yerden: ve sayır her ne ki düşünmüş isen, cemisi tekmil olur, ve eger hasdan var ise eyi olur, ve gazebe senden uzar Mevla'nın müradı ilen, lakin bu günlerde bir şey gelecek dir senin üzerine ise, evvelkinden çok eyi dir.

Gşirn.

Ay adem her ne kadar düşündün ise de, sakın korkmayasın zira öyle şaz olursun ki niceler lazım dır sana, lakin sırrını her ademe söyleme: zira senin vicagın terazide dir: ve her ne işe girişsen rast gelir sana: lakin küfürden tedarikli dur: ve her saat ibadetini et: zira cümle şerr senden uzar, ve kaygıdan ezad olursun: ve eger yola gidersen hayır ilen gelirsin, eger tüccarlık edersen gayet faydelenirsin.

Garicn.

Ay adem aķreb zehiri ilen ister sivallamaya seni bir adem, tedarikli dur ondan, ve Őu műűevereden yıraķlan, ki saķlasın seni Allah, yog ise sonra nadim olur sun: eger biraz tehamműl edersen her ne iŐe ki műrad itmiŐ isen, cemisi tekmil olur.

Agegnavorn.

Ay adem bu vaķıt dogruldu senin iŐin, ve senin ķalbinin sırrı ĥayıra tebdil olur: eyle her ne ki műrad edersen, ve Őaz olursun senin iŐlerine: zira verir sana Allah senin dileklerini: lakin evetleme biraz tehamműl eyle, ve umudun olmadıķ yerden sevinirsin: ve eger ev yapacaķ olursan rast getirir sana Allah, ve sıķletden ezad olursun, eger yıraķda ademin var ise gűrűrsűn, lakin dilinden gayet tedarikli dur.

Aydzegġűr.

Ay adem ĥoķ Őűkűr eyle Mevla'ye senin iŐlerin ićűn: ki yalnız ol ćıķarır seni ķasevetden, zira ķasevet yeriŐir sana sevgűlűlerinden: ve sűylersin ne zaman ķabil olur bela yaĥod rasat: ve gűsteriyor ki hastalanacaķsın, lakin ćapuķ eyi olacaķsın, ve eger yıraķda ademin var ise gűrűrsűn, ve tebdil olur dileyin ĥayıra.

ćrhosn.

Ay adem devletin ćoķ varıdı: lakin hepsinden haķsız ćıķdın, ve gariblendin ve Őerr vaķi oldu sana sevgűlűlerinin nizahleri senin ile oldular: ve sefine gibi derya ű zerinde dedirginlikde duruyorsun: ve istersin senin hayatına rahat bulmaya ilac bulamayorsun, ay adem ķasevetlenme, zira etdiyin vesvesen tebdil olur, ve műlahazen tekmil olur Mevla'nın műradı ilen.

Tsugn.

Ay adem yırakdakini görürsün, yaḥod müjde sedası işidib ve şaz olursun: zira senin çetinliyin geçdi: ve ḥayır yaklaşdı: emma vadin var dır senin onu teknil eyle, ve küfürden tedarik(l)i dur: zira nice bağlilar çözürler, ve kilidli kapu ki açılır, onun gibide açacak dır sana Allah rahmet kapusunu.

Hrad.

Ay adem benzersin sen çobana, ki kaçdı sovuḡdan ve girdi magaraya: ve koyunlara hacet etmedi: geldi ḡurd ve etdi leş: onculayın sende ḥayırdan uzarsın, ve gidersin şerr sırrın izine: tedarikli dur ondan ve garezli ademden, ve şu sırrından yıraklan, zira şerr sözler de var senin ile, emma i(ş)in ki fikrinde dir: sana şerr dir işte söyledim sana cümlesini.

Areḡagn.

Ay adem nice şems, ki münevver eder maḥlûḡleri, öyle münevver ola senin sırrın: onu ki isteyorsun teknilleyecek dir sana Mevla ḥayırı: lakin esmer ve devir yüz(l)ü bir ademden tedarikli dur, zira ḡalbi ilen ḡarez tutmuş dur sana: ve lisanı ilen daḡi tatlı söyleyor senin ilen: lakin sen bir iş üzerine hacet edeyorsun: ve fikrin ile daḡi teftişde sin, lakin sakın ḥevf etme: zira teziye aydınır ḡalbinin sırrı senin.

Lusapern.

Ay adem şerr adem ilen gezme, eger ki diynemezsen kederlenirsin ondan, ve senin lisanından tedarikli dur, ve her insanın tatlı sözüne aldanma, zira isterler zay etmek seni, ve lakin cüzi bir sabr eyle: yog ise sonra nadim olursun zira çok devlet var dır önünde, yitigin bulunur, ve her ne ki edersen rasat verir sana Allah.

Payladzun.

Ay adem uzak yerlerden müjde sedası işidirsın ve dileyin teknil olur, ve ol ahdı ki ḡoymuşsun, teknil eder Mevla: şerr uzaklanır senden ve ḥayır yaklaşır sana: ne iş ki tutar isen eyle serbest, zira senin müradın olur: ve şaz olursun Allah ilen.

Lusinn.

Ay adem Mevla'nın rahmet yağmuru binoğsan olsun senden: ve sahib Mevla kavilendirsin senin kalbini, ve her ne ki düşünmüş isen eyle Allah'a sakın hevflenme, zira çok devlet var önünde senin, ve uzak yerlerden müjde sedası işi dirsın yakın günlerde ve sevinirsin ve her ne ki yüreyin ilen istersen gözlerin ilen görürsün ve gayetle gülersin.

Yrevagn.

Ay adem her neye hağ çalışırsan cemisi yorulduğun boşa gider zira gayet çetin dir işin ve temelsiz amelin: ve şu sırrın ki kalbinde dir deyil dir uygun vağtimize hayıra bedel şerr vaği olur sana: ve eger işitmezsen önünde sarsılırsın: bir vağıt sabırlığ ver kalbine: ve umudunu Mevla'ye tut metin: ve hevff etme: zira senin hasmin yuvarlanır ve sen durursun Mevla'nın müradı ilen.

Lusntağn.

Ay adem vicag hayıra çıkdı sana: bu daği Gazar'ın vicagı dır: ki dört günlük mürde dirildi, çok günler idi, ki senin vicagın burcdan çıkmış ıdı, ve sen kasevetde duruyorsun ve gemi gibi çalkanıyorsun derya üzerinde: lakin hevflenme teziye çıkarsın şu sıkletinden: emma vadini ki tutayorsan teknil eyle, ve küfürden gayet tedarikli dur, ve aleseviyelerin ibadetlerini teknil eyle, ki çıkasın sıkletinden, ve bir büyük ademden hayr olacak dır sana.

Bunların cemisini bilen tahğik Mevla dır: zira insan kalbleri ve gelecekleri gören deyil dir, illa Mevla ol ecilden her ne ki söylerler ve yazarlar ilimdarlar, tahmin ile dirler: onun için ol gizlileri bilen ve örtüleri aşikâr eden yek Hüdäye şöhretler cemi mağlûğlerden ebed ül abad: Amin.

Eyvallah usdadına ve kendi münüslüğine akıl ve feraset veren menane hamd ü şükürler olsun: ve hağ celli alaye dayıma tesbih edelim ki şeklihu adli feraseti ihsan eyleye cemi haliki kuluna hem daği tercümeye mübaşiret eden kimesne için ve okuyub ve diyneyen kimesneler için ve el gayru kebir hetalerimiz için, Rabb ül aleminden magfiret dilememiz için ol ali kadri

dergâhında cümlemizi rahmetiyle sevindirmesi için, ve ebedi mesag ile müteselli liyaket iylemesi için, ve cemien günahımızı afv buyurmaları için, ve cennet-i alaye irsal eylemeleri için dua.

Ya gökdeki Pederimiz, ismin muqaddes olsun, padişahlığın gelsin: gökdeki gibi yerde daği reyin olsun: yevmiye nafaqamızı bu gün ver bize: nasıl ki biz borclularımıza afv ederiz, bizim de cürmümüzü afv eyle, ve bizi şerre verme, illa beladen bizi kırtar: zira mülkiyet ve kudret ve ihtişam senin bir şimdi ve dayim ve ebed ül abad: Amin.

5. DİZİN

A

ab-i zülal (Far. +Ar.) saf, temiz su.

a. 51/27

abad (Ar.) sonu olmayan, sonsuz.

a. 158/14, 205/22, 204/18, 192/18
a. +ına 164/8

abus somurtkan, asık suratlı, çatık çehreli.

a. 15/22

ac [<aç] yemek yemesi gereken.

a. 177/17

acayib (Ar.) garip, tuhaf.

a. 133/1, 92/2, 99/23
a.+i 99/24

acayibüşşekl (Ar.) acayip görünümlü şekil.

a. 82/17

aceb bk. **aceba**

a. 112/14

aceba (Ar.) merak, şüphe ve kuşku anlatan bir söz.

a. 107/5, 138/8, 6/4

acele (Ar.) acele, çabuk, tez.

a. +ye 102/10
a. ed- 102/14, 102/9

acele et- (Ar. +T.) çabuk davranmak.

a. -erim 102/14 (acele ederim)
a. -meye 102/9

aceleten (Ar.) acele ile, acele olarak, tez bir şekilde.

a. 16/26, 27/5, 61/19,

acı üzüntü, keder, elem.

a. +sını 63/6

acı- acımak, üzülmek.

a. -dığını 77/23

a. -dıklarından 43/8

a. -rım 133/5, 38/27, 78/16

acın- acınmak.

a. -acağ 94/15

a. -arağ 37/1

a. -ıb 85/7

aç- açmak.

a. 36/5, 37/15

a.-acagıdım 37/18

a.-acağımış 110/27

a.-acağdır 200/17

a.-ar 122/16, 140/27, 169/9,

175/12, 184/25, 186/9, 34/7,

94/12, 69/8

a.-dı 106/19, 110/4, 153/4, 99/11

a.-dığımız 40/17

a.-dılar 41/19

a.-dım 36/3

a.-ıb 118/10, 165/8, 36/17, 41/13,
87/19

a.-maga 69/12

a.-mam 36/6

a.-mamazlık 37/16

a.-manın 69/6

a.-maya 36/10

a.-mayarak 11/5

açıl- açılmak.

a. -acagını 41/6	183/17, 183/4, 184/12, 185/18,
a. -dı 69/15	186/12, 186/17, 186/23,
a. -dıkda 114/1	187/19, 187/4, 188/10, 188/24,
a. -ır 173/6, 175/22, 178/4,	189/18, 190/14, 190/9, 191/18,
182/24, 200/16	191/4, 195/12, 195/19, 195/2,
a. -masına 15/1, 40/27	196/15, 196/8, 197/18, 197/2,
a. -sın 15/13	198/17, 198/8, 198/9, 199/19,
açık açık, kapalı olmayan.	199/8, 200/20, 200/3, 200/9,
a. 112/25, 34/14, 46/13	201/21, 201/21, 201/7, 202/18,
adalet (Ar.) yasa, töre.	202/9, 203/20, 203/7, 35/26,
a. +ime 123/27	40/26, 65/22, 90/6, 91/24, 93/6,
adam bk. adem	94/2, 96/2, 96/3, 99/21
a. 148/3, 41/12	a.+den 187/22, 201/1, 201/12,
adamcık bk. adamcık	204/9
a. +ı 38/5	a.+e 104/13, 187/11, 197/21,
adamcık kendisine acınılan kimse.	99/21
a. 36/27, 37/12	a.+i 152/16, 188/7, 90/9
add et- (Ar. +T.) saymak, kabul	a.+in 168/10, 169/12, 183/11,
etmek.	188/18, 199/16, 199/4, 51/25,
a. -diyi 163/4, 27/26, 32/24, 51/20,	56/11, 65/23
59/14, 137/20	a.+ini 173/16, 184/6
a. -diyın 151/18, 200/4, 151/17	a.+lerden 185/7
add ol- (Ar. +T.) sayılmak.	a.+lere 160/16
a. -acagınız 133/3	adet (Ar.) 1. gelenek, kural, töre. 2.
add olun- (Ar. +T.) kabul edilmek.	tane, sayı.
a. -ur 106/1	a. 109/20, 129/3, 34/19, 41/5,
adem (Ar.) İnsan, adam.	82/21, 87/10
a. 104/13, 109/22, 137/22, 16/23,	a. +i 103/2, 38/9
170/15, 171/22, 171/4, 171/7,	a. +ine 146/17
173/11, 175/4, 176/2, 176/22,	a. +ince 56/8
177/4, 178/13, 179/23, 179/4,	adeta (Ar.) hemen hemen, sanki.
180/15, 181/21, 181/4, 182/12,	a. 149/6, 50/26
	adil (Ar.) adaletle iş gören.
	a. +dir 139/6
	adl-i feraset (Ar.) yiğitliğin adaleti,
	doğruluğu.
	a. +i 204/23
	ağ ağrı, acı duyulduğunda söylenen
	bir söz.
	a. 138/5, 77/14

- a. 23/21 (ah u figan et-)
- aḥer (1)** (Ar.) başka, diğer
- a. 102/2, 135/13, 172/22, 75/22, 82/5
a.+e 107/19, 126/23, 45/7
a. +de 94/20
a.+ine 84/6
a.+ini 107/13
a.+lerinden 117/10
- aḥer (2)** (Ar.) son, sonraki.
- a. 17/6, 56/26
- aḥlaḳ-ı hamide** (Ar.) övülecek huylar.
- a. 126/18
- aḥlaḳ-ı merdude** (Ar.) kabul edilmemiş haller.
- a.+si 78/22
- aḥşam** [<akşam] akşam.
- a. 35/6, 41/15, 80/7, 87/22, 88/10, 89/18, 90/6
a. +a 88/18
- afv** (Ar.) af, bağış.
- a. 59/14
a. buyur- 205/10
a. dile- 57/11, 103/14, 119/9
a. ed- 59/21, 51/1, 60/25, 205/17, 57/12, 104/17, 63/1
a. et- 59/9, 163/12, 61/5
a. eyle- 162/16, 205/18
a. olun- 63/11
- afv buyur-** (Ar. +T.) bağışlamak.
- a. -maları 205/10
- afv dile-** (Ar. +T.) af dilemek.
- a. 57/11, 103/14, 119/9

- afv et-** (Ar. +T.) affetmek, bağışlamak.
- a. -enin 22/2 (afv edenin)
a.-erim 51/1- 60/25 (afv ederim)
a. -eriz 205/17 (afv ederiz)
a. -erse 57/12 (afv ederse)
a. -ib 104/17 (afv edib)
a. -mesine 63/1
a. -dim 59/9
a. -din 130/5, 144/26, 59/27, 163/12
a. -meye 61/5
- afv eyle-** (Ar. +T.) affetmek.
- a. 162/16- 205/18
- afv olun-** (Ar. +T.) bağışlanmak.
- a. -ursa 63/11
- aga** halk arasında sayılan ve sözü geçen erkeklere verilen unvan.
- a. 58/10, 58/8
a. +ları 26/15, 87/11, 92/18
a. +larından 147/11
a. +larını 92/11
a. +larının 89/15
a. +ma 46/5
a. +sı 124/14, 88/15, 88/6, 88/9, 89/25, 90/13, 90/25, 91/18, 91/22, 92/13, 92/26, 92/4, 149/27
a. +sına 124/7, 140/19, 134/3
a. +sını 88/3
a. +sının 134/10
a. +ya 26/21
- agac** [<ağaç] ağaç.
- a. +a 120/19, 30/17
a. +ı 20/18, 20/19, 58/10, 58/14, 58/7
a. +ın 19/12, 19/14, 19/8, 20/2, 20/6, 30/18, 30/23, 31/5
a. +ının 110/16

- a. 12/3, 20/14, 20/22, 20/22,
20/24, 21/1, 58/18, 58/21, 58/6
a. +ların 30/15
- agar-** [<ağarmak] ağarmak,
beyazlamak.
a.-miş 37/4
- agart-** [<ağartmak] ağartmak,
beyazlatmak.
a.-ması 126/25
- Agegnavorn** (Erm.) yay (burç).
a. 198/16
- agır** [<ağır] çetin, güç, kötü.
a. 3/4
- agırlad-** [<ağırlat-] fazlalaştırmak.
a.-ır 56/19
- agız** [<ağız] ağız.
a.+ı 110/22
a.+ı 27/9, 82/19 +(agzı)
a.+ımı 118/10 +(agzımı)
a.+ına 108/23, 147/17,
26/1+(agzına)
a.+ından 115/24, 13/24, 13/4,
131/16, 139/26, 14/22, 17/23
+(agzından)
a.+ını 11/5 +(agzını)
a.+ınızdadır 113/14
+(agzınızdadır)
- agla-** [<ağla-] ağlamak.
a.-dığım 61/7
a.-ma 59/8, 60/25, 42/24
a.-maga 60/23
a.-mağ 42/21, 43/3
a.-mağda 47/25
a.-r 114/5, 140/11, 29/4, 37/2,
38/20, 78/1
a.-rlar 26/24, 43/9
- a.-rlardı 27/3
a.-sın 18/22
a.-yarak 32/15, 93/10
a.-yarağ 142/23, 35/15, 58/27
- aglaş-** [<ağlaş-] birlikte ağlamak,
sızlanmak.
a.-maları 85/9
- agle-** bk. **agla-**
a.-me 104/17
a.-meye 104/12
a.-yerek 107/4, 158/4
- agnat-** [<anlat-] anlatmak.
a. 36/8
- agrı** [<ağrı] ağrı.
a.+ları 168/18, 169/13, 175/18,
176/11
a.+nı 167/4, 167/5
a.+sı 168/3, 52/25
- ahali** (Ar.) topluluk, halk.
a. 18/10, 2/1, 65/6, 69/19, 159/1
a.+i 46/15, 164/13
a.+nin 4/4, 40/5, 66/24, 66/27
a.+si 64/19
a.+ye 164/9
a.+yi 120/13, 135/10, 66/5
- ahali-i belde, ahali-yi belde** (Ar.)
memleket halkı.
a.+ye 46/15
a. 66/5, 135/11
- ahali-i mülkiyet** (Ar.) mülk sahibi
olan halk.
a. 164/13
- ahalli** bk. **ahali**

- a. 2/21
a.+yi 2/19
- ahd** (Ar.) ant, söz.
- a. 173/5, 173/8, 177/6, 178/23
a. et- 112/7
a. eyle- 168/24, 175/9
a.+ı 172/9, 202/11
a.+ını 182/23
a.+ini 173/12, 175/13
- ahd et-** (Ar. +T.) yemin etmek, söz vermek.
- a. -mişim 112/7
- ahd eyle-** (Ar. +T.) yemin etmek.
- a. 168/24- 175/9
- aheste** (Far.) “yavaş, ağır bir biçimde” anlamındaki ikilemede geçen bir söz.
- a. 102/11, 102/11
- ahkâm** (Ar.) hükümler.
- a.+ını 118/8
- ahval** (Ar.) durumlar, olaylar.
- a.+i 152/9, 16/27
- ahufiganet-** (Far. +T.) haykırmak.
- a. -en 23/21
- ajder** (Far.) ejderha.
- a. 12/11, 12/5
- aķçe et-** (T. +T.) değeri olmak.
- a. -mez 21/15, 47/15, 77/22
- al-** almak.
- a. 10/1, 111/11, 113/19, 56/2, 81/2
a.-arı 32/24
a. -abildiklerim 96/27
a.-abilir misin 62/2
a.-amadım 113/26
a.-amazlar 84/23
a.-an 123/4
a.-araķ 95/2
a. -araķ 8/19 (haber al-)
a. -araķ 46/22 (cevab al-)
a.-dı 106/19, 111/14, 131/23, 132/19, 145/14, 159/20, 31/10, 53/22, 8/13
a. -dı 10/6 (ruhsat al-)
a. -dı 20/1 (cevab al-)
a.-dığı 150/27, 6/5
a.-dığım 144/7, 62/5
a.-dığımında 17/5
a.-dığında 75/14
a.-dılar 50/3, 89/23, 92/25
a.-dım 155/27, 37/13, 97/1
a.-dınız 56/10
a.-dık 157/3
a. -dıkda 73/20 (ruhsat al-)
a.-dıkda 154/7, 7/18
a.-ıb 113/21, 113/23, 122/16, 130/18, 145/16, 147/17, 148/15, 149/2, 155/1, 155/4, 161/21, 26/2, 34/6, 41/18, 42/24, 5/20, 58/13, 58/25, 63/19, 63/23, 67/11, 70/12, 73/15, 76/23, 9/18, 91/12, 93/19, 96/16
a. -ıb 55/2 (ruhsat al-)
a. -ıb 146/8 (izn al-)
a. -ıb 29/2 (haberini al-)
a.-ıķodu 74/25
a.-ıķomaga 138/26
a.-ıķomak 81/10
a.-ıķoyup 97/20
a. -ınca 100/17, 22/12 (haber al-)
a.-ınca 27/4, 37/12
a.-ır 63/12, 89/5
a.-ırız 88/26
a. -ırız 67/22 (haberini al-)
a.-ırlarsa 42/21
a.-ırsın 171/4, 173/25, 176/17, 176/6, 183/10, 183/5, 184/13, 184/15, 186/3, 189/19, 37/11
a. -ırsın 183/24 (hidayet al-)

a.-ıyor 131/2
a.-madılar 149/17
a.-maga 110/23, 137/25, 3/11
a.-mam 52/11
a. -mağ 104/18 (göynünü al-)
a. -mağ 139/4, 147/10 (intişam al-)
a.-mağ 90/18, 97/8
a.-ması 147/5
a.-masını 146/28
a.-maya 160/15
a.-maz 110/12
a.-miş 148/10
a.-san 167/18

alâka et- (Ar. +T.) ilgilenmek.

a.-miş 24/14, 131/7

alamet (Ar.) belirti, işaret, iz, nişan.

a. 83/11, 83/19, 83/6
a.+i 73/12, 83/13
a.+inden 155/8
a.+leri 130/1

alamet-i zahire (Ar.) gözle görülen belirti.

a.+lerine 73/12

alay herhangi bir törende veya gösteride yer alan topluluk.

a. 115/10, 115/15, 156/10
a.+ı 142/26

alçaqlan- alçak durumuna gelen.

a.-dın 185/18

aldad- bk. **aldat-**

a.-ib 32/15, 33/2, 69/23
a.-ır 78/9

aldan- aldanmak.

a.-dım 99/19
a.-ib 69/25
a.-ma 202/2

aldat- yalan söylemek.

a.-dığının 32/18

alel-acele (Ar.) çabucak.

a. 17/19

alel-husus (Ar.) özellikle, bilhassa.

a. 135/11

alem (Ar.) dünya, cihan; başkaları.

a. 163/24, 37/24, 163/14
a.+e 2/11, 63/25, 78/4
a.+in 131/14

alesevi (Ar.) aynı ölçüde, eşit şekilde.

a.+ yelerin 204/6

alevlen- etkisini, şiddetini arttırmak, çoğaltmak.

a.-dirdi 96/14

alın- alınmak, alma işi yapılmak.

a.-masını 149/21, 149/25
a.-maz 163/16, 78/6

ali (Ar.) yüce, yüksek

a. 205/6

alim (Ar.) bilgin.

a. 112/27, 113/13, 115/20, 126/27,
4/12, 48/10, 48/7, 81/27, 82/12,
82/7, 85/22, 85/9, 94/5
a.+dir 52/15
a.+e 38/12
a.+i 67/5, 83/17
a.+in 85/16
a.+ler 10/7, 114/23, 117/22, 4/25,
5/19, 68/4, 69/13, 69/3, 7/14

a.+lere 6/4, 84/9
a.+leri 13/7, 9/16
a.+lerin 1/1, 10/2, 10/5, 49/7, 5/4,
84/10, 84/17, 9/21, 9/25
a.+leriniz 67/4

Allah (Ar.) Allah, Tanrı.

a. 157/12, 157/27, 162/12, 171/12,
173/25, 178/19, 180/24,
184/25, 185/9, 186/8, 188/5,
189/1, 191/12, 192/12, 195/17,
195/20, 196/15, 196/6, 197/3,
198/12, 198/21, 199/3, 2/8,
200/17, 202/16, 202/7, 31/25,
39/2, 5/12, 54/22, 70/21, 86/14
a.+a 155/12, 167/16, 170/19,
173/4, 179/13, 180/11, 182/9,
191/24, 202/22, 64/1
a.+dan 152/25, 16/11, 167/6,
170/7, 176/17, 180/24, 183/10,
183/24, 186/3, 89/2
a.+dır 192/10
a.+ı 74/23, 83/21
a.+ımı 16/8
a.+ın 161/12, 161/14, 177/25,
181/13

aln- bk. **aln-**

a.-miş 17/23

alt alt, aşığı.

a. 10/27, 180/7
a. ed- 180/9
a.+ına 60/17, 6/9, 158/18
a.+ında 159/21, 165/12, 27/24,
34/1, 34/4, 68/23, 69/4, 8/23

alt et- üstünlük sağlamak.

a. -ersin 180/9 (alt edersin)

altı beşten sonra gelen sayının adı.

a. 104/25, 82/7

altın altın.

a.+ın 179/15

altıncı altıncı (sayı).

a. +sı 5/9

altun bk. **altın**

a. 107/26, 116/6, 127/10, 150/4,
40/16, 42/10, 49/15, 51/17,
52/6, 52/9, 64/17, 65/21, 66/11,
67/8, 68/10, 68/15, 68/19,
68/23, 69/27, 70/2, 70/6, 87/21
a.+a 80/24, 88/12, 88/17
a.+dan 116/11
a.+ları 67/11
a.+larında 92/24
a.+ların 40/19
a.+larını 89/23
a.+u 39/23, 42/13, 51/22
a.+un 40/3

alülacele bk. **alelacele**

a. 98/27

alâ (Ar.) iyi, pekiyi.

a. 155/15, 48/22, 53/16

alânen (Ar.) açıkça.

a. 104/8

aman (Ar.) dikkat çekmek için
kullanılan bir söz.

a. 90/11

amel (Ar.) istek, niyet.

a.+den 175/25

a.+in 203/10

a.+inden 177/19

ameliyet (Ar.) işler, faaliyetler

a.+ini 71/19

amin (Ar.) “öyle olsun, Allah kabul etsin” anlamlarında, duaların arasında ve sonunda kullanılan söz.

a. 192/19, 204/18, 205/22

amma (Ar.) ama, lakin.

a. 179/16, 180/25, 189/10, 68/26

amme herkes.

a.+nin 100/10, 35/1

a.+ye 22/5, 30/3

an (Ar.) an, lahza.

a. 102/13, 102/7, 12/18

a.+de 105/14, 120/19, 124/20,
13/6, 140/2, 18/10, 22/11,
34/22, 35/13, 42/27, 69/16,
77/13, 92/3

a +den 13/3

a.+e 35/10, 62/5, 87/18

ana anne.

a.+dan 120/3, 128/21

anaḥdar bk. **anahtar**

a.+ı 34/3, 34/6, 94/11

anahtar bk. **anahtar**

a. 102/2

a.+ı 104/2

anahtar (Yun.) anahtar.

a.+ını 99/27

ancaḥ ancak, ama.

a. 10/11, 11/14, 11/8, 110/16,
111/6, 112/23, 116/3, 117/23,
12/26, 121/19, 121/25, 124/24,
124/4, 126/26, 129/2, 130/9,
131/6, 132/5, 133/12, 139/12,

139/5, 141/4, 142/1, 143/25,
143/3, 147/10, 153/15, 154/1,
157/27, 158/7, 160/19, 161/14,
161/5, 162/12, 163/12, 163/2,
172/4, 21/14, 21/9, 23/19,
23/26, 23/9, 24/21, 25/14, 26/3,
3/11, 34/4, 38/26, 39/7, 42/1,
52/11, 61/23, 62/11, 64/2, 65/2,
65/25, 67/20, 72/20, 74/6,
76/17, 76/5, 83/11, 84/21,
86/24, 86/6, 89/7, 93/22, 94/23,
97/12

ani ansızın, birden bire.

a.+ide 19/15, 96/5, 50/10, 155/6

a.+inde 116/24, 126/3, 142/3,
17/18

anna- [<anla-] anlamak.

a.-dı 20/23, 28/5, 76/8, 92/7

a.-dılar 52/4

a.-dim 144/11

a.-dıkda 118/24

a.-madan 28/4

a.-maga 165/3

a.-mamış 154/1

a.-maksızın 26/14

a.-mazsın 182/15

a.-r 27/27

a.-rım 121/2

a.-rsanız 28/18

a.-yamayorum 14/25

a.-yana 120/24

a.-yarak 81/23

a.-yıb 115/18, 123/19, 124/4,

146/21, 147/18, 47/12, 52/18

annad- [<anlat-] anlatmak.

a.-ıb 41/24

a.-ır 83/23

annaşıl- [<anlaşıl-] anlaşılmak.

a.-dı 15/26, 28/11, 84/4

a.-maz 59/18

a.-sın 117/15

annat- bk. **annad-**

- a. 37/27
- a.-dı 121/7, 154/17
- a.-dılar 10/24
- a.-ırım 124/9
- a.-mağ 71/7

annatdır- anlatma işini yaptırmak.

- a.-ır 85/20

anne anne.

- a.+ye 163/13

arâkâl (Erm.) elçi, haberci, havari.

- a.+ların 79/20

arüdz (Erm.) aslan (burç).

- a. 196/14

Apraham bir özel isim.

- a.+a 191/12
- a.+ın 168/13, 184/9, 190/19

ağ- akmak.

- a.-acag 66/2

ağabe (Ar.) tehlikeli, sarp ve zor geçit.

- a. 147/2
- a.+de 45/23

ağçe [<ağçe] küçük, gümüş para.

- a. 49/18, 79/10, 81/14, 88/21, 95/2
- a. et- 21/15, 47/15, 77/22
- a.+ler 88/27
- a.+siyle 40/7

ağçelik herhangi bir ağçeye karşılık olan.

- a. 40/15

ağıl/ağl (Ar.) akıl, us.

- a. 204/20
- a. 95/21
- a.+e 63/4
- a.+ını 107/11
- a. et- 27/2

ağıldane (Ar. +Far.) akıl veren kimse.

- a. 71/16

ağıl et- (Ar. +T.) akıl etmek.

- a. -meyerek 153/9, 27/2

ağıllı (Ar. +T.) akıllı, akil.

- a. 126/27, 52/17

ağıt- akıtmak, dökmek.

- a.-dı 62/9
- a.-malıdır 153/17

ağraba (Ar.) akraba.

- a. 55/10
- a.+ları 109/14
- a.+ların 167/10
- a.+larından 171/23

ağreb (Ar.) akrep.

- a. 198/8

ara ara, mesafe.

- a.+sına 143/24
- a.+sında 105/24, 147/13, 55/18, 80/10, 85/9

ara- aramak.

- a.-dığını 95/14, 96/16
- a.-maga 72/9, 95/8
- a.-mağda 7/15

- a.-rdı 110/21
a.-rıkan 108/4
a.-rsın 37/3
a.-yib 126/27, 92/12
- arada** ara sıra, bazen
- a. 104/8
- aralık** uygun, elverişli durum, fırsat.
- a. 88/6, 95/26
a.+da 149/8
- araştır-** [**araştır-**] araştırmak.
- a.-mağda 66/27
- arat-** aratmak.
- a.-dı 92/12
- arekagn** (Erm.) güneş.
- a. 201/6
- Arisdodel** bir özel isim.
- a.+i 6/21
- ariyeten** (T. +Ar.) bakınız, ayrıca.
- a. 80/16
- arğa** arka, art.
- a. 30/27
a.+sı 68/18
a.+sına 22/1, 85/4
a.+sından 107/25, 115/12, 158/6
a.+sını 31/7
a.+ya 30/27
- art-** artmak, çoğalmak.
- a.-ar 173/7, 178/4, 183/1, 186/9
a.-dı 76/18
a.-dıkda 126/22
a.-ib 72/12
- artık** bundan böyle, bundan sonra.
- a. 115/1, 181/7, 36/15
- artır-** artırmak, çoğaltmak.
- a. -dığı 18/19
a.-mağ 127/1
- arz** (Ar.) sunma.
- a. 7/20
a.+a 142/5
a. ed- 100/7
a. et- 159/26, 68/8
a. eyle- 102/10, 133/23
a. id- 3/7
- arz et-** (Ar. +T.) sunmak, göstermek.
- a. -dikden 159/26
a. - ib 100/7 (arz edib)
a. -diler 68/8
- arz eyle-** (Ar. +T.) sunmak.
- a. -di 102/10, 133/23
- arz it-** (Ar. +T.) bk. **arz et-**
- a. -erek 3/7 (arz iderek)
- arzu** (Far.) arzu, istek, dilek.
- a. 137/1
a. +yi 80/3
a.+m 20/18
a.+siyle 96/9
a.+su 120/10, 128/3, 140/14,
79/11
a.+sunun 36/1
a.+lerini 79/3
- arzuhal** (Ar.) dilekçe, istida.
- a. 149/19, 150/1
a.+ın 149/24
- arzula-** (Far. +T.) arzulamak.

- a.-r 135/27
- arzule-** bk. **arzula-**
- a.-yib 120/8
a.-yorum 93/11
- arzukeş** (Far.) arzu çeken.
- a. 22/19
- as-** asmak.
- a. 111/5
a.-arlar 109/21, 109/24
a.-dılar 109/25
a.-maga 112/1
- asa** sopa, asa.
- a. 149/2
- asas** (Ar.) bir şeyin özünü oluşturan ana öge, temel.
- a. 107/20, 108/1, 21/26, 22/13, 22/18, 32/3, 32/8, 43/19, 43/23, 54/23, 70/24, 70/27, 84/25, 85/10, 85/13, 87/2
- asds** bk. **asas**
- a. 21/27
- asıl-** asılmak.
- a.-an 111/17, 111/21
a.-anın 111/7
a.-mış 86/19
a.-mışı 86/14
- asılzade** (Ar. +Far.) soylu.
- a. 94/20, 98/18, 98/24, 98/27
a.+nin 98/12, 98/2
a.+yi 98/7
- asker** (Ar.) asker.
- a. 155/18, 156/7, 158/23, 70/12, 82/26
a.+i 134/4, 90/1
a.+inin 134/11
a.+lerini 84/1
- asla** (Ar.) hiçbir zaman, hiçbir biçimde, asla.
- a. 104/16, 11/5, 114/18, 118/12, 13/4, 130/11, 14/23, 155/8, 156/6, 181/17, 23/7, 25/4, 26/6, 33/23, 45/1, 5/18, 50/6, 61/22, 62/7, 63/13, 68/1, 70/24, 73/25, 74/15, 83/10, 86/22, 94/10, 95/1
- aslie** (Ar.) temel, esas.
- a.+sinde 19/22
a.+me 105/1
- asma** asmagillerden, dalları çardak üzerine yayılan üzüm vb. bitkiler.
- a. 6/9
- aşag** bk. **aşağı**
- a.+da 53/27, 95/27
a.+a 160/5, 43/2, 6/16
- aşagı** [<aşagı] aşağı, alt.
- a. 120/16, 145/14, 148/15, 151/23, 25/25, 30/20, 30/25, 31/6, 31/8, 34/15, 90/27, 91/10, 96/11
- aşık** (Ar.) âşık.
- a. 94/23
a. ol- 87/19, 88/9
- aşk-ı kerih** (Ar.) nefret edilecek aşk.
- a.+sine 79/12

aşık-ı merķum (Ar.+Ar.) adı geķen aşık.

a. 95/13

aşıkol- (Ar. +T.) bir şey veya kimseye aşırı sevgi duymak.

a. -du 87/19, 88/9

aşırı gereğinden fazla, çok.

a. 103/10, 108/20

aşikâr (Far.) açık, apaçık, belli, meydanda olan.

a. 151/20, 204/16
a.+dır 139/2

aşna (Far.) [<aşına] bilinen.

a. 136/4, 150/23

aşķ (Ar.) aşırı sevgi ve bağılık duygusu, sevda.

a. 130/5, 131/8, 137/18, 9/2
a.+ı 96/4, 96/12, 79/12
a.+ına 109/4, 112/11, 150/16,
150/24, 157/2
a. +ını 133/22
a.+ınızla 133/2, 132/21

at at, binek hayvanı.

a. 155/16, 163/21
a.+a 155/17
a.+dan 145/14, 160/4
a.+ına 143/15
a.+ının 90/15
a.+larına 145/9

at- atmak.

a.-ar 120/2
a.-dı 119/19, 90/16, 91/4, 92/5
a.-dığınız 161/15
a.-dılar 122/9

a.-dım 91/25
a.-dın 138/12
a.-mam 36/13
a.-maya 32/16
a.-mayayıldınız 161/20
a.-mışım 56/25
a.-sınlar 117/26

ata baba, ata.

a. 115/10
a.+dan 181/11
a.+lar 47/21
a.+na 189/23
a.+yi 179/9, 168/21, 177/2

ateş (Far.) ateş.

a. 58/15, 59/3, 91/12
a.+e 117/26, 159/8, 163/23, 84/3,
91/13, 91/27, 92/5
a.+i 91/16, 91/21
a.+in 91/18
a.+ine 96/12

ati (Ar.) gelecek.

a. 5/5, 55/4
a.+de 165/1, 165/4

atiüzzikr (Ar.) aşağıda sözü geķen.

a. 55/4

av av.

a. 159/22, 24/17
a.+a 98/6
a.+ı 25/4

avaz (Far.) yüksek ses, nara.

a. 120/21, 87/13

avcı avcı.

a.+ların 175/7

avdet (Ar.) dönüş, geri gelme.

a.ed- 98/23
a.et- 159/15
a.eyle- 146/8
a.id- 33/20
a.it- 136/19
a.+i 134/21, 7/13
a.+ime 105/2
a.+inde 34/7
a.+ine 135/3, 144/1

avdet et- (Ar. +T.) dönmek, geri gelmek.

a. -ib 98/23 (avdet edib)
a. -di 159/15

avdet eyle- (Ar. +T.) geri dönmek.

a. -di 146/8

avdet it- (Ar. +T.) bk. **avdet et-**

a. -er 33/20 (avdet ider)
a. -mesinin 136/19

avındır- bk. **avundur-**

a.-masıdır 31/21

avlu (Yun.) avlu.

a.+suna 116/5

avnitaala (Ar.) Allah yardımı.

a. 75/6

avred bk. **avret**

a.+i 108/14

avret (Ar.) kadın.

a. 100/27, 112/11, 32/12, 37/8

avuc [<avuç] avuç.

a. 45/22

avundur- acısını hafifletmek, acısını unutturmak, teselli etmek.

a.-acağsın 93/17

avuşikâr (T. +Far.) av.

a. +e 24/17

Aşam bir özel isim.

a.+ın 187/2

ay (1) birdenbire duyulan acı, ağrı, şaşırma, ürkme veya sevinç anlatan bir söz.

a. 170/15, 171/22, 171/4, 173/11, 175/4, 176/2, 176/22, 177/15, 178/13, 179/23, 179/4, 180/15, 181/21, 181/4, 182/12, 182/2, 183/17, 183/4, 184/12, 185/18, 186/12, 186/17, 187/16, 187/4, 188/10, 188/24, 189/18, 190/9, 191/18, 195/12, 195/19, 195/2, 196/15, 196/8, 197/18, 197/2, 198/17, 198/8, 199/19, 199/8, 200/20, 200/3, 200/9, 201/21, 201/7, 202/18, 202/9, 203/20, 203/7

ay (2) art arda gelen iki yeni ay arasında geçen süre.

a.+lar 68/24

ayag bk. **ayak**

a.+a 102/21, 74/20
a.+ına 142/24, 91/3
a. +ını 141/13

ayalet (Ar.) çoğunlukla valilerce yönetilen ve yönetim bakımından bir tür bağımsızlığı olan yönetim bölgesi.

a.+i 121/10
a.+inin 141/16

- a.+lerini 65/7
- ayan** (Ar.) belli, açık.
- a. 123/3, 142/27, 9/22
- ayanükübra** (Ar.) ileri gelenler ve büyükler.
- a. +yı 123/3
- ayağ** ayak.
- a. 126/16
a.+ları 41/10
a.+larıyla 60/18
- aydın-** (?) ferahlamak.
- a.-ır 201/18
- aydınlıg** bk. **aydınlık**
- a.+a 168/26, 177/9, 186/20
a.+ın 47/10
- aydınlık** aydınlık, temiz, saf.
- a. 47/9
- Aydzegçür** (Erm.) oğlak. (burç).
- a. 199/7
- ayıb** (Ar.) toplumun ahlak kurallarına aykırı olan, utanılacak durum veya davranış.
- a. ol- 117/17
a.+dır 117/15
- ayıbol-** (Ar. +T.) utanılacak hal ve davranış içinde olmak.
- a. -maz 117/17
- aynelyağın** (Ar.) gözüyle görmüş gibi.
- a. 104/14, 68/12
- ayındır-** uyandırmak.
- a. -dılar 109/1
- ayıpla-** kınamak.
- a. -yıb 40/14
- ayır-** ayırmak.
- a. -ıb 112/18, 145/13
a. -ıdır 104/11
a. -maz 8/14
a. -mazıdı 120/8
- ayrı** başka, başka türlü.
- a. 128/9, 67/14, 67/14, 73/15, 97/13
- ayrıca** ayrı olarak, başkaca.
- a. 128/24, 150/11, 154/2, 97/10
- ayrıl-** ayrılmak.
- a.-acağları 135/15
a.-arak 136/12
a.-dıgı 23/1
a.-dılar 57/18
a.-ıb 136/19
a.-maları 135/4
a.-mam 109/10
a.-mamağ 126/14
a.-mayarağ 108/16
a.-maz 24/18, 95/12
a.-mazlar 116/10
- az** az, çok olmayan.
- a. 102/15, 104/7, 106/20, 109/3, 126/22, 191/3, 39/15, 39/18, 40/8, 46/19, 50/8, 72/1, 75/9, 97/17
- azad** (Far.) serbest bırakma.
- a. 170/24, 184/24

- a. 173/22
- azadol-** (Far. +T.) özgür kalmak.
- a.-ursun 173/22
a. -asın 170/24, 184/24
- azim** (Ar.) büyük, yüce.
- a. 11/8, 113/22, 113/24, 116/15, 131/18, 140/8, 146/1, 148/24, 152/10, 156/9, 158/14, 161/13, 163/15, 164/14, 164/4, 18/26, 181/17, 191/25, 2/2, 2/27, 23/21, 25/18, 3/18, 32/16, 4/2, 47/18, 52/23, 67/3, 70/11, 75/15, 75/24, 84/25, 90/20
- azime** (Ar.) azim sözcüğünün tamlamalarda ortaya çıkan aynı manadaki müennes şekli.
- a. 83/8
- azimet** (Ar.) yola çıkmak, gitmek.
- a. ed- 68/13
a. et- 136/14
a. 136/22
- azimetet-** (Ar. +T.) gitmek, yola çıkmak.
- a. -ib 68/13 (azimet edib)
a. -diler 136/14
- aziz** (Ar.) üstün tutulan, aziz.
- a. 106/10, 167/2, 41/26, 48/3
a.+im 15/10
- azlüsürgün** (Ar.+T.) görevine son verme.
- a.+üne 81/17
- B**
- bab** (Ar.) kitaplarda bölüm, başlık.
- b. 1/3, 108/10, 114/20, 120/1, 122/10, 128/1, 134/20, 136/15, 141/10, 147/1, 153/1, 158/17, 162/3, 19/11, 24/9, 29/12, 33/1, 39/9, 44/5, 48/6, 55/6, 64/11, 7/11, 71/12, 78/21, 87/6, 94/1
b.+de 118/4, 126/1
b.+ında 6/1
- baba** baba, peder.
- b.+sına 129/20
b.+sını 39/10
b.+sımın 42/11, 42/8
- bade** (Far.) şarap, içki.
- b. 150/18
- badehu** (Ar.) ondan sonra.
- b. 150/15, 152/13, 160/24, 162/20, 165/10, 54/9, 60/2, 73/11, 81/19
- badelifade** (Ar.) ifadeden sonra.
- b. 129/20
- baḥd** bk. **baḥt**
- b. 165/3
b.+ıma 59/5
- baḥtutaliy, baḥdütaliy** (Far.+Ar.) baht ve talih.
- b. +ini 165/18, 165/3
- baḥşiş** (Far.) bir hizmet karşılığında bir kimseye fazladan verilen para.
- b. 183/24, 186/3
b.+i 183/20
b.+lerin 176/9
- baḥşişli** (Far. +T) bir hizmet karşılığında bir kimseye

- fazladan verilen paraya sahip olan.
- b. 173/26, 176/10
- baht** (Far.) talih, şans.
- b. 165/18
b.+ının 165/23
- bag (1)** [<bağ] ilgi, ilişki.
- b.+larının 179/23
- bag (2)** [<bağ] meyve bahçesi.
- b.+ını 52/1
b.+ının 51/27
- bagçe** (Far.) sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yer.
- b.+den 25/18
b.+nin 77/1
b.+si 29/15
b.+sinde 19/14
b.+ye 20/11, 29/18, 30/11, 58/5, 76/23
b.+yi 19/21, 29/19, 29/23
- Bagçeban** (Far.) bahçe gözetici, bahçe koruyucu.
- b. 20/13, 20/19, 20/7, 58/22, 58/9
b.+a 19/23, 20/12, 58/5
b.+ı 58/19
b.+ına 19/18
- bagla-** [<bağla-] bağlamak.
- b.-dı 61/17
b.-dılar 126/21
b.-yıb 163/22, 22/2, 85/5, 90/15, 91/2, 91/4
- bağlı** [<bağlı] bir bağ ile tutturulmuş olan.
- b. 43/21, b.+lı 32/5
b.+lar 200/15
- bahadır** (Far.) savaşlarda gücü ve yılmazlığıyla üstünlük kazanan ve yiğitlik gösteren kimse.
- b. 109/27
- bahd bk. baht**
- b.+ının 186/7
- bahs** (Ar.) karşılıklı konuşma, söz, konu.
- b. 121/26, 55/20, 59/15, 96/8
b.+iyle 90/18
- baht bk. baht**
- b.+ın 189/6, 190/1
- bais-i iftihar** (Ar.) övünme sebebi.
- b.+ım 105/10
- bais ol-** (Ar. +T.) sebep olmak.
- b. -dugunu 103/20
- balta** ağacı kesme, yarma, yontma vb. işlerde kullanılan ağaç saplı, demir araç.
- b.+yı 58/13, 58/25
- bana** ben zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
- b. 103/24, 112/14, 112/24, 113/21, 118/1, 118/17, 121/11, 124/5, 125/4, 132/27, 132/3, 139/2, 143/2, 143/6, 144/26, 15/25, 150/18, 154/11, 154/9, 157/16, 16/1, 16/3, 16/8, 17/13, 17/2, 18/26, 19/6, 38/27, 43/17, 43/8, 56/12, 68/3, 73/23, 77/11, 78/14, 78/8, 84/20
- Bantsilias** bir özel isim.

b. 22/12, 22/25, 23/26, 23/7, 24/7,
28/25, 5/6
b.+a 28/21

bağ- bakmak.

b. 110/26, 132/12
b.-alım 116/18, 122/1, 122/7,
28/23, 45/17
b.-ar 27/22, 27/24, 76/20
b.-arağ 123/20, 95/19
b.-arlar 40/12
b.-ayım 14/14
b.-dıkda 95/26
b.-dıkdan 99/13
b.-ib 10/21, 101/18, 11/18,
124/22, 130/24, 6/13, 83/7
b.-inca 17/10
b.-maga 15/22
b.-mam 102/18
b.-mayıb 116/9
b.-sana 62/26

bare bk. **bari**

b. 58/9

bari (Far.) hiç olmazsa, hiç değilse,
o hâlde, öyleyse.

b. 13/18, 155/7

bas- basmak.

b.-ib 60/19
b.-tı 102/7

baş 1. kafa, ser. 2. temel, esas.

b. 25/16, 3/5, 77/21
b.+ı 108/1, 21/27, 22/18, 45/19,
70/27, 85/13, 9/21
b.+ılık 127/16
b.+ıma 93/14
b.+ına 107/4, 141/1, 161/17,
191/26, 48/3, 59/6, 82/17,
84/11, 93/12
b.+ında 156/14, 37/1
b.+ını 112/18, 26/1, 31/10, 39/2,
42/12, 42/6, 42/8, 47/1

b.+ının 10/19, 34/3
b.+ınıza 78/18
b.+ıya 21/26, 22/13, 43/19, 85/10,
87/2
b.+ıyı 107/20, 32/3, 32/8, 43/24,
54/23, 70/24, 84/25
b.+ıyla 4/17
b.+i 10/1
b.+sız 42/16

başla- başlamak.

b.-dı 102/9, 104/12, 118/27,
120/22, 15/23, 25/26, 60/24,
62/7, 72/15, 74/22, 8/27, 82/23,
88/14, 88/5, 90/25, 72/5
b.-dılar 123/17, 66/20
b.-dıkda 58/27
b.-manın 13/2
b.-miş 54/17
b.-mişlar 72/10
b.-yıb 55/21

başlık genellikle başı korumak için
giyilen şapka.

b. 82/18

başka 1. bilinenden ayrı, değişik,
farklı, özge. 2. “ayrıca, üstelik,
bir yana” anlamlarında –den
başka biçiminde kullanılan bir
söz.

b. 109/12, 124/2, 142/11, 30/22,
40/15, 63/11, 96/4

bat- batmak, yok olmak.

b.-dı 41/22
b.-dığı 87/22
b.-mayasın 41/25

bayagi [<bayağı] herhangi bir
özellığı olmayan, sıradan.

b. 101/12

bayıl- bayılmak.

- b.-ib 108/21
b.-mağ 62/10
- bayrag** [<bayrak] bayrak.
- b.+ını 64/21, 81/24
- bazen** (Ar.) ara sıra.
- b. 97/25
- bazı** birtakım, kimi.
- b. 97/18
b.+ları 79/10
- bazirgânlık** (Far. +T) bezirgânın işi.
- b.+ın 170/25
- bedbaht** (Far.) mutsuz, bahtsız, talihsiz.
- b.+ın 165/24
- beddavi** (?) büyük, heybetli.
- b. 27/25
- bedel** (Ar.) bir şeyin yerini tutabilen karşılık.
- b. 159/7, 163/5, 186/2, 203/12, 59/4
- beden** (Ar.) 1. canlı varlıkların maddi bölümü, vücut. 2. kale duvarı.
- b.+in 83/20
b.+inde 83/10, 83/5
b.+ine 82/22
- Bedros** bir özel isim.
- b. 79/19
- behadur** bk. **bahadır**
- b.+u 145/19
- behadurlug** (Far. +T) bahadır olma özelliği, durumu.
- b.+un 151/27
- behane** (Far.) bir şeyin gerçek sebebi gizlenerek ileri sürülen uydurma sebep.
- b. 108/3, 12/20
- bekci** [<bekçi] bir şeyi veya bir yeri bekleyip korumakla görevli kimse.
- b. 110/13, 110/25, 111/12, 112/7
b.+ler 42/15
b.+leri 41/5
b.+nin 112/3
b.+ye 111/27
b.+yi 109/23
- bekle-** beklemek.
- b. 37/9
b.-diyi 35/12
b.-mek 109/25, 134/5
b.-meye 110/15
b.-r 27/14
b.-rler 125/18
b.-yeceyiz 148/14
b.-yib 30/19
- bekled-** [<beklet-] bekletmek, bekleme işini birine yaptırmak.
- b.-ib 109/22
- bel** insan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm.
- b.+i 157/5
b.+ine 61/17
- bela** büyük zarar ve sıkıntıya yol açan olay veya kimse.
- b. 145/21, 199/13

- b.+den 167/4, 205/19
b.+sı 64/12
b.+sına 62/17
b.+sını 84/9
b.+ye 84/8, 89/8
- belde** (Ar.) kasaba, şehir, diyar.
- b. 120/14, 135/10, 66/5
b.+de 159/21, 34/19, 89/25
b.+ye 46/15
b.+mizin 70/1
b.+sinde 152/13
b.+sine 9/22
b.+yi 80/1, 97/5, 123/2
- belde-yi şahane** (Ar. +Far.) padişahın memleketi.
- b.+lerinde 97/5
- belki** (Ar. +Far.) muhtemel olarak.
- b. 40/2, 58/8, 62/3
- belli** bilinmedik bir yanı olmayan, malum.
- b. 111/9, 145/6
- bellileyiş** (?) belirli hale getirme.
- b.-ini 27/16
- bellisiz** belirli olmayan.
- b. 41/2, 92/14, 34/9
- bemurad** (Far. +Ar.) istek ile.
- b. 56/11
- ben** teklik birinci kişiyi gösteren söz.
- b. 107/19, 11/13, 111/9, 112/21, 112/8, 117/18, 118/24, 118/5, 125/10, 125/14, 125/9, 130/3, 135/20, 140/17, 143/4, 145/1, 154/19, 155/19, 156/4, 16/13, 16/7, 160/20, 162/16, 17/7,
- 18/27, 19/2, 2/5, 22/14, 23/27, 23/9, 24/5, 35/17, 36/14, 36/6, 37/16, 37/26, 38/27, 42/6, 43/16, 51/22, 52/11, 56/10, 56/13, 57/13, 58/11, 58/23, 60/14, 60/15, 62/27, 63/25, 69/25, 74/19, 77/13, 78/1, 8/24, 80/19, 89/5, 91/19, 93/15, 93/21
- b.+de 161/20
b.+den 133/9, 139/4, 149/1, 150/24, 38/25, 67/27
b.+i 11/15, 110/23, 118/14, 119/10, 123/14, 128/4, 129/17, 130/26, 131/14, 133/6, 135/21, 136/8, 141/16, 142/17, 148/22, 161/19, 162/13, 17/8, 31/26, 35/27, 36/11, 37/24, 42/3, 46/6, 50/20, 50/26, 56/2, 60/22, 69/23, 78/9, 90/11, 92/19, 93/17
b.+im 102/17, 104/6, 110/26, 113/15, 114/2, 118/1, 118/22, 121/21, 121/8, 121/9, 123/27, 132/10, 133/13, 136/1, 139/24, 141/2, 15/15, 15/9, 151/11, 151/18, 157/3, 160/21, 161/16, 163/3, 163/5, 18/23, 20/16, 24/2, 3/10, 37/22, 4/22, 41/25, 50/23, 57/23, 58/21, 59/26, 59/5, 60/21, 62/26, 62/5, 63/27, 8/20, 8/23, 93/14, 99/7
- bence** bana göre, benim düşüncemce.
- b. 146/24
- bencileyin** bana göre.
- b. 37/5
- bende** (Far.) kul, köle.
- b.+niz 121/2
b.+nizi 100/9, 73/6
b.+nizin 101/6, 162/10
b.+lerine 158/12
- bendeḡane** (Far. +Ar.) bir kimsenin kendi evinden bahsederken

kullandığı “kölenizin evi” anlamında bir söz.	b. 46/8 b. et- 60/19
b.+mde 105/6	
benze- benzemek, andırmak.	berbat et- (Far.+T.) kötü hale gelmek
b.-mek 99/23 b.-r 101/2, 101/23, 104/13, 99/16, 99/22, 106/23 b.-rsin 176/22, 191/11, 192/1, 200/20 b.-yorsun 175/5, 175/7	b. -sin 2/8, 60/19
benzed- bk. benzet-	bergüzar (Far.) anmak için verilen hatıra, armağan.
b.-emeyerek 82/27	b. 183/8, 189/22
benzer nitelik, görünüş ve yapı bakımından bir başkasına benzeyen veya ona eş olan, benzeri.	beri 1. -den bu yana. 2. konuşanın önündeki iki uzaklıktan kendisine daha yakın olanı.
b. 142/16, 17/11	b. 135/26, 47/7, 9/12
benzerlik benzer olma durumu.	beru bk. beri
b. 101/25 b.+dir 102/5	b. 104/25, 105/6, 114/13, 141/21, 56/3, 65/18
benzet- benzetmek.	berü bk. beri
b.-dikde 103/27 b.-miş 103/25	b. 15/11, 180/16
beraber (Far.) 1. birlikte, bir arada. 2. –e rağmen, -e karşın.	bervech (Far. +Ar.) olduğu üzere, olduğu gibi.
b. 105/1, 109/7, 123/8, 125/2, 127/10, 14/13, 147/5, 149/11, 161/22, 68/13, 76/22, 94/5, 96/9, 97/1, 98/7	b.+i 136/21, 5/5
beraberince (Far. +T.) birlikte, beraber olarak.	ber-vech-i ati (Far. +Ar.) aşağıda olduğu gibi.
b. 95/2	b. 5/5
berbat (Far.) darmadağın, bakımsız, perişan.	besle- beslemek, yetiştirmek.
	b.-meye 125/14 b.-r 125/1 b.-yen 20/21 b.-yib 125/25
	beste (Far.) bir müzik eserini oluşturan ezgilerin bütünü.
	b.+yi 87/14, 87/16

beş dörtten sonra gelen sayının adı.

b. 104/24, 130/16, 132/17, 153/14,
153/21, 154/20, 157/24
b.+ini 155/2

beşik beşik.

b. 26/5, 27/8
b.+de 25/10, 25/13
b.+deki 26/3

beşinci beşinci (sayı).

b. +si 5/8

beşiy bk. **beşik**

b.+e 27/22
b.+i 26/9
b.+in 25/15, 25/16, 26/12, 27/1,
27/24
b.+ine 25/21

betdua (Ar.) birinin kötü duruma düşmesini gönülden isteme, ilenme, ilenç, kargış.

b.+ye 66/20

bey erkek adlarından sonra kullanılan saygı sözü.

b. 119/18, 120/12, 120/23, 120/4,
121/2, 121/4, 150/7, 19/18,
20/10, 20/16, 20/5, 39/14, 40/6,
41/17, 41/19, 55/10, 61/18,
61/21, 61/26, 62/7
b.+e 19/17
b.+i 120/2
b.+in 39/13, 42/23, 42/25, 58/4,
61/12, 61/17
b.+inin 19/14

beyan (Ar.) açıklama, anlatma, söyleme.

b.+ı 105/1
b.ed- 96/10

b.et- 89/4, 124/13, 92/24
b.ol- 114/16
b.olun- 154/10

beyan et- (Ar.+T.) bildirmek, söylemek.

b. -mesi 163/10, 124/13
b. -mesiyle 92/24
b. -erek 96/10 (beyan ederek)
b. -di 89/4

beyan ol- (Ar. +T.) anlatmak.

b. -acağdır 114/16

beyan olun- (Ar. +T.) anlatılmak.

b. -du 154/10

beyaz (Ar.) ak, kara, siyah karşıtı.

b. 60/5

beyen- [<beğen-] iyi veya güzel bulmak.

b.-ib 93/7, 97/8
b.-meyib 15/25
b.-mişdir 117/9

beygir (Far.) at.

b. 92/1
b.+i 92/4
b.+in 91/1

beyhude (Far.) anlamsız, boşuna.

b. 27/2

beyzade (Tr. +Far.) soylu kimse.

b. 121/1, 121/3, 121/6, 122/11,
124/17, 124/7
b.+nin 120/14

bez (Ar.) bez, çaput.

b.+ini 61/16

Bgadon bir özel isim.

b. +u 6/21

bıçag bk. **bıçak**

b. 108/17

b.+ı 31/9

bıçak bir sap ve çelik bölümünden oluşan kesici araç.

b. 155/1

bıçakla- bıçakla kesmek, yaralamak.

b. 42/27, 76/27

bırağ- bırakmak.

b. 181/7, 187/9

b.-anlar 38/25

b.-arağ 81/5

b.-dı 30/25, 36/18, 77/26, 93/9,
96/11

b.-dığına 64/7

b.-dılar 46/7

b.-ib 102/17, 124/23, 125/4,
144/6, 146/3, 151/1, 154/26,
25/10, 33/18, 36/23, 91/13

b.-iyorsun 46/27

b.-madı 80/5

b.-maga 108/3, 109/19

b.-magay 181/24

b.-mam 21/18

binoksan (Far. +Ar.) eksiksiz,
kusursuz.

b. 195/3, 202/19

biadeb (Far. +Ar.) edepsiz.

b. 88/2

biadebane (Far. +Ar.) edepsizce.

b. 15/19

biavni (Ar.) yardım ile.

b. 75/6

biavnu bk. **biavni**

b. 73/7

biaynihi (Far. +Ar. +Far.) benzeri,
aynen.

b. 95/5

bibedel (Far. +Ar.) benzeri olmayan,
eşsiz.

b. 151/25, 87/18

biç- ekin, ot vb.ni orakla, tırpanla,
makine ile kesmek.

b.-er 27/18

biçare (Far.) çaresiz.

b. 38/4

bigünah (Ar.) günah ile.

b. 79/27

bihamdullah (Ar.) Allah'a şükürler
olsun, anlamına gelen bir söz.

b. 119/13

bihuzur (Far. +Ar.) huzursuz.

b. 123/15, 36/4

biizni (Ar. +Far.) izniyle.

b. 76/21

biiznillah (Ar.) Allah'ın izniyle.

b. 115/5, 52/20

bikir (Ar.) bir erkek tarafından dokunulmamış olma durumu, kızlık, bekâret.

b. 144/14

bikriyet (Ar.) kızlık.

b.+ini 139/11

bil- bilmek.

b.-dikden 18/25

b.-din 130/8

b.-diyini 118/4

b.-emedi 107/2

b.-emeyecekler 130/8

b.-en 142/11, 192/12, 192/16,
192/9, 204/10, 204/15

b.-erek 95/23

b.-esiniz 51/2

b.-eyidim 74/4

b.-ib 34/5

b.-irim 115/6, 130/3, 23/10

b.-irim 132/4

b.-irimişsin 154/11

b.-iriz 69/3

b.-irsin 49/24

b.-iyormusun 138/11

b.-mediklerini 127/7

b.-mediyiniz 50/22

b.-mek 165/18

b.-mem 121/18, 37/26, 6/15, 76/5

b.-mesinden 35/9

b.-mesine 117/22

b.-meyerek 160/4

b.-meyesiniz 50/24

b.-meyib 66/22

b.-meyiz 50/18

b.-mez 101/21, 142/12, 154/18,
56/1, 60/13

b.-mezmisin 58/20

b.-miş 131/17, 133/15, 140/26

b.-sem 110/12

bilamemanaat bk. **bilamümanaat**

b. 134/17

bilamümanaat (Ar.) engel olmadan, karşı koymadan.

b. 79/18

bilatehir (Ar.) geciktirmeden, ertelemeyen.

b. 17/14, 21/25,

bildir- herhangi bir şeyi haber vermek.

b.-meye 81/9

bile da, de, dahi.

b. 142/19, 146/15, 157/15

b.+dir 178/21

bin 1. dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı. 2. pek çok, çok sayıda.

b. 4/11, 49/15, 51/16, 80/24,
95/24, 96/14, 136/6, 150/4

bin- bir yere gitmek için tren, vapur, uçak, otomobil vb. bir taşıtta yer almak.

b. 155/17

b.-diler 145/9

b.-er 156/4

b.-ib 143/15

bina (Ar.) yapı yapma, kurma, inşa etme.

b. 97/16

binaenaleyh (Ar.) bundan dolayı, bunun üzerine.

b. 18/2

binamus (Far. +Ar.) namussuz.

b. 190/22

binayen (Ar.) dayanarak	140/9, 141/17, 141/2, 141/6,
b. 8/25	143/22, 144/16, 145/11,
bindir - bir kimseyi bir şeyin üzerine çıkartmak, oturtmak veya içine yerleştirmek, binmesini sağlamak.	145/18, 145/19, 146/22,
b.-ib 115/10, 34/25	146/24, 146/26, 146/27, 146/6,
binoksan (Far. +Ar.) noksansız, eksiksiz.	148/11, 148/6, 148/8, 149/13,
b. 202/19	149/16, 149/19, 149/2, 149/6,
bir 1. sayıların ilki. 2. aynı, benzer. 3. beraber. 4. herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren (sayı).	149/7, 15/1, 150/11, 150/18,
b. 1/6, 10/2, 100/5, 100/7, 101/22, 102/12, 102/13, 102/15, 102/7, 103/16, 104/16, 104/20, 104/8, 104/9, 105/11, 106/12, 107/13, 107/3, 108/13, 108/14, 108/17, 108/18, 109/15, 109/24, 109/26, 109/8, 109/9, 11/2, 110/21, 110/3, 110/6, 111/11, 112/17, 112/25, 113/26, 113/6, 114/18, 115/10, 115/11, 115/12, 115/2, 115/9, 116/15, 116/27, 118/10, 118/15, 119/18, 12/18, 12/26, 12/3, 12/4, 120/17, 120/20, 120/20, 120/4, 120/6, 120/7, 122/16, 122/23, 122/4, 123/10, 123/27, 124/19, 126/22, 126/24, 126/4, 127/11, 127/19, 127/3, 127/6, 127/6, 128/23, 128/9, 129/7, 129/8, 13/11, 13/13, 13/15, 13/4, 130/13, 130/17, 130/25, 130/27, 131/1, 131/10, 131/15, 131/18, 131/22, 131/3, 131/5, 131/6, 132/10, 132/19, 133/8, 134/13, 134/4, 134/9, 135/14, 135/23, 136/3, 136/9, 137/13, 137/16, 137/16, 137/19, 137/25, 138/12, 138/3, 139/10, 139/16, 139/27, 139/3, 140/5,	
	150/5, 152/11, 153/11, 153/12, 153/21, 154/25, 155/1, 155/16, 155/17, 155/18, 156/14, 157/1, 157/1, 157/14, 157/6, 157/8, 159/10, 159/21, 159/22, 16/2, 16/5, 161/1, 163/13, 164/1, 169/15, 169/8, 17/21, 17/25, 171/7, 173/22, 173/26, 173/6, 175/12, 175/21, 176/10, 176/17, 177/20, 178/20, 178/3, 18/1, 18/4, 18/9, 182/24, 185/20, 186/23, 187/20, 187/22, 187/8, 19/13, 19/16, 19/17, 19/21, 19/8, 190/14, 190/14, 190/4, 191/21, 191/3, 191/4, 197/14, 198/9, 2/26, 2/4, 20/10, 201/11, 201/15, 202/3, 203/14, 204/8, 205/21, 22/15, 22/17, 22/20, 22/22, 23/11, 23/13, 23/15, 23/25, 24/13, 24/16, 24/21, 24/3, 25/18, 25/20, 25/3, 25/7, 26/1, 26/12, 26/14, 26/23, 26/27, 26/6, 27/19, 28/12, 28/15, 29/15, 29/16, 29/18, 29/7, 3/10, 3/26, 3/4, 30/24, 30/5, 30/7, 31/22, 31/6, 32/12, 32/19, 33/13, 33/5, 33/8, 34/11, 34/19, 34/22, 36/24, 37/19, 37/23, 38/1, 38/12, 38/7, 39/1, 39/11, 39/13, 39/13, 39/18, 39/22, 39/22, 39/3, 4/17, 4/20, 40/13, 40/15, 40/15, 40/17, 40/22, 40/25, 40/27, 40/27, 40/7, 41/13, 42/10, 42/19, 42/22, 42/9, 43/17, 43/26, 43/8, 44/7, 44/8, 45/10, 45/12, 45/15, 45/20, 45/21, 45/22, 45/4, 46/10, 46/15, 46/20, 47/12, 47/27, 47/6, 47/9, 48/10, 48/16, 48/21, 49/1, 49/13, 49/20, 49/25, 49/7, 49/8, 5/22, 50/17, 50/4, 50/6, 51/11, 51/13, 51/14, 51/18,

52/1, 52/11, 52/17, 52/19,
52/22, 53/1, 53/10, 53/26,
54/16, 54/21, 54/4, 55/1, 55/10,
55/11, 55/13, 55/15, 55/16,
55/21, 55/24, 55/8, 56/13, 56/5,
57/10, 57/15, 57/16, 57/2, 57/4,
57/9, 58/15, 58/6, 59/17, 59/18,
59/19, 59/9, 6/11, 6/12, 6/24,
6/25, 6/6, 6/8, 60/10, 60/20,
60/26, 61/12, 61/23, 61/4, 61/9,
63/11, 63/12, 63/18, 63/4,
64/14, 64/5, 65/11, 65/14,
65/16, 65/17, 65/20, 65/21,
65/22, 65/26, 66/1, 66/14,
66/17, 66/23, 66/8, 67/13,
67/26, 69/7, 7/14, 7/17, 7/3,
7/6, 7/7, 7/9, 71/15, 71/16,
71/8, 72/19, 72/24, 73/19, 73/8,
74/12, 74/16, 74/18, 74/24,
74/26, 74/27, 75/1, 76/17,
76/22, 76/26, 77/11, 77/2, 77/3,
77/5, 77/6, 78/13, 78/17, 78/22,
78/25, 78/6, 79/24, 79/6, 8/10,
8/11, 8/17, 8/6, 8/7, 80/14,
80/25, 80/6, 81/20, 82/18,
82/19, 82/27, 82/3, 82/3, 82/5,
83/11, 83/8, 84/10, 84/11,
84/20, 85/19, 86/12, 86/22,
87/12, 87/13, 87/20, 87/8, 87/9,
88/20, 89/17, 89/24, 9/1, 9/10,
90/18, 90/5, 90/6, 90/8, 91/15,
91/20, 91/22, 91/3, 92/10,
92/15, 92/15, 92/16, 92/24,
92/8, 93/18, 94/14, 94/15,
94/17, 94/2, 94/2, 94/20, 94/21,
94/23, 94/8, 94/9, 95/10, 96/1,
96/18, 96/19, 96/27, 96/4, 96/6,
97/10, 97/16, 97/22, 97/23,
98/1, 98/21, 98/8, 99/18, 99/23,
99/6

b.+de 68/6, 80/10, 90/20

b.+den 103/8, 153/22, 22/26,
50/18, 63/3, 92/27

b.+le 10/14

birader (Far.) erkek kardeş.

b. 152/8

b.+im 151/24

biraz az miktarda.

b. 105/25, 110/5, 136/11, 169/16,
198/13, 198/22, 62/2, 87/15

birbir bk. **birbiri**

b.+leri 137/27, 41/8

b.+lerinin 143/8

b.+leriyle 87/23

birbiri karşılıklı olarak bir diğeri.

b. 138/9

b.+mizden 142/20

b.+mize 142/15

b.+mizi 13/19

b.+nden 128/15, 135/4, 136/11,
57/17

b.+ne 128/17, 144/19, 6/19

b.+ni 133/24

b.+inize 139/16

birer herkese bir.

b. 163/21, 38/24, 41/17, 6/9,
67/14, 68/18, 82/1, 82/20,
82/21, 82/8, 84/17, 88/24

bir 1. bir tanesi. 2. bilinmeyen bir kimse.

b. 122/13, 19/15, 33/2, 4/9, 82/1,
84/17

b.+nde 25/8, 33/4, 4/12

b.+ne 122/21, 140/1, 147/12,
165/10, 30/16, 42/10, 45/18

b.+ni 102/27, 109/20, 140/15,
159/24, 83/4, 89/21, 97/20

b.+nin 29/14, 7/16

b.+niz 139/8

b.+si 123/18, 123/24, 137/4,
191/18, 26/27, 51/21, 65/1,
87/12, 94/4

biribir bk. **beraber**

b. 68/18

birik- birikmek.

- b.-di 115/14
b.-dirmenin 64/17
- biriktir-** biriktirmek.
- b.-ir 63/3
- birinci** zaman, yer, sıra bakımından başkalarından önce gelen kimse, şey.
- b. 22/11, 88/8
b.+si 5/5
- birle** 1. da, de, dahi. 2. birlikte.
- b. 115/27, 116/25, 13/23, 132/23, 132/25, 135/6, 142/3, 16/16, 23/2, 27/18, 5/19, 61/7, 8/13
- birlikde** [<birlikte] 1. bir arada, beraberce, hep beraber. 2. yanında, beraberinde.
- b. 100/22, 113/20, 159/3, 53/4, 87/20
- bit-** 1. sona ermek. 2. büyümek.
- b.-dikden 112/3
b.-er 61/8
b.-miş 12/4
- bitarik** (Far. +Ar.) yolsuz.
- b.+lerden 180/19
- bittabiyyi** (Ar.) tabii ki, elbette.
- b.+ım 3/27
- biz** çokluk birinci kişiyi gösteren söz.
- b. 12/27, 125/7, 148/9, 158/12, 205/16, 40/12, 52/18, 69/3
b.+den 6/5
b.+e 156/27, 157/27, 205/16, 40/11, 53/15, 88/27
- b.+i 205/18, 205/19, 40/13, 90/4, 83/22
b.+im 101/2, 105/19, 135/26, 155/25, 157/13, 205/17, 40/20, 46/4, 67/18
- bizzarur** (Ar.) zaruri olarak, ister istemez.
- b. 111/26
- boğaz** [<boğaz] boynun ön bölümü ve bu bölümü oluşturan organlar, imik.
- b.+ına 41/21
- boğazla-** [<boğazla-] hayvan ve insanı boğazından keserek öldürmek.
- b.-dı 155/3
b.-maya 192/2
- Bogos** bir özel isim.
- b. 79/20
- borc** [<borç] borç.
- b.+dur 183/17
b.+um 74/15
- borclu** [<borçlu] borcu olan, borç almış olan, alacaklı karşıtı.
- b.+larımıza 205/16
- boş** yararsız, anlamsız.
- b. 157/23, 173/3, 188/12
b.+a 203/8, 65/27, 66/18
b.+dadır 137/5
- boşalt-** boşaltmak, boş durumuna getirmek.
- b.-ıb 45/21

boşbogaçlık [<boşbogaçlık]
boşbogaç olma durumu.

61/6, 65/25, 74/5, 80/20, 81/4,
84/11, 89/3
b.+dir 43/13

b. 86/24

boy bir şeyin tabanı ile en yüksek
noktası arasındaki uzaklık.

b.+u 41/13

boyun gövdenin başla omuz arasında
kalan bölgesi.

b.+una 135/17 +(boynuna)

boz- bozmak.

b.-arsa 75/19
b.-arsın 46/11
b.-madı 98/21
b.-maga 67/2
b.-mağ 70/19
b.-mağlığa 67/7
b.-sun 70/21
b.-ub 129/24

bozul- bozulmak.

b.-araç 65/24
b.-masından 66/23, 70/9
b.-masının 69/20
b.-ur 69/2

bölük takımlardan oluşan, üçü veya
dördü bir tabur oluşturan ve
öbür birliklerin temeli sayılan
birlik.

b. 134/4, 87/11, 88/15, 88/3, 88/6,
88/8, 89/15, 92/11, 92/18

böyle bunun gibi, buna benzer.

b. 104/15, 104/16, 108/16, 109/9,
110/6, 110/9, 115/15, 123/24,
13/27, 130/25, 130/27, 139/3,
145/27, 15/15, 150/20, 162/17,
18/27, 27/21, 40/13, 40/19,
47/5, 50/21, 59/4, 6/23, 60/26,

böylece en sonunda, böylelikle.

b. 146/8

böyü- [<büyü-] büyümek.

b.-mek 170/17, 21/6
b.-memiş 20/11
b.-mesi 20/15
b.-mesine 20/17
b.-müş 120/4
b.-rsün 169/18
b.-yesin 167/6
b.-yüdün 185/18

böyük [<büyük] büyük.

b. 113/6, 114/21, 124/17, 156/11,
167/5, 167/7, 167/9, 168/20,
170/20, 172/5, 177/20, 179/14,
181/9, 182/13, 185/22, 20/3,
204/8, 73/2
b.+lerden 170/10, 178/2, 182/6,
183/6
b.+lerin 178/8

böyüklük [<büyük] büyük olma
durumu.

b. 178/19

böyüklüy bk. **böyüklük**

b.+e 192/5

böyünki [<bugünki] bugüne özgü,
bugün olan, bugün yapılan.

b. 115/2

braç- bk. **ıraç-**

b.-acaktır 6/22

bre (Rum.) ey, hey anlamında
kullanılan bir seslenme sözü.

b. 92/18

bu 1. yerde, zamanda veya söz
zincirinde en yakın olanı
gösteren bir söz. 2. en yakında
bulunan bir varlığı veya biraz
önce anılan bir şeyi işaret yolu
ile belirtmek için kullanılan bir
söz.

b. 1/8, 100/27, 101/24, 101/6,
102/4, 102/6, 103/21, 103/26,
105/15, 105/15, 105/16,
105/27, 106/8, 106/9, 107/10,
107/27, 107/6, 109/26, 110/11,
110/2, 110/26, 111/23, 112/13,
113/2, 114/17, 115/17, 115/24,
118/14, 118/3, 123/10, 123/15,
126/1, 126/2, 127/21, 129/3,
129/5, 13/3, 130/5, 130/9,
131/15, 131/25, 131/27, 131/5,
132/13, 132/22, 132/27, 132/6,
133/12, 133/27, 135/13,
137/10, 138/21, 139/25, 14/21,
140/20, 140/7, 142/14, 142/19,
142/21, 142/25, 143/19,
143/26, 144/1, 144/25, 145/1,
145/23, 146/19, 146/24,
148/14, 148/9, 150/11, 151/16,
151/24, 150/5, 150/5, 150/6,
152/11, 152/16, 152/3, 152/9,
153/15, 153/18, 153/24, 153/3,
154/22, 154/7, 155/16, 155/22,
157/26, 158/13, 16/11, 16/25,
160/12, 160/13, 161/20, 162/5,
163/18, 165/20, 165/9, 17/13,
17/18, 17/3, 17/5, 17/8, 18/13,
18/21, 18/9, 19/10, 19/19,
192/15, 196/1, 197/14, 198/17,
20/13, 20/14, 20/16, 20/26,
20/4, 203/21, 205/15, 22/21,
22/27, 23/10, 23/24, 23/27,
24/16, 27/4, 28/22, 28/5, 28/6,
29/9, 3/22, 3/7, 31/4, 32/21,
33/21, 35/12, 35/17, 35/25,
36/19, 37/12, 37/3, 37/6, 37/8,
38/14, 38/3, 39/4, 4/4, 40/21,

40/9, 41/11, 41/9, 42/22, 43/7,
43/9, 44/19, 45/15, 45/23, 45/6,
46/10, 46/13, 46/16, 46/4, 46/8,
47/16, 48/17, 48/23, 49/16,
49/23, 49/7, 5/4, 50/23, 50/4,
50/5, 51/19, 51/21, 51/4, 54/11,
54/20, 54/25, 54/3, 54/8, 55/24,
56/10, 56/16, 56/18, 56/19,
56/24, 56/4, 57/27, 57/4, 58/10,
58/20, 58/7, 59/10, 59/27, 59/8,
59/8, 6/20, 60/12, 60/15, 60/4,
61/10, 62/1, 62/16, 62/22, 62/5,
63/15, 64/8, 65/22, 65/25,
66/12, 66/5, 66/9, 67/23, 69/26,
7/4, 70/26, 73/26, 74/10, 74/17,
74/20, 75/23, 75/3, 76/25,
77/10, 77/13, 78/19, 79/16,
8/14, 8/25, 83/19, 83/21, 83/23,
84/16, 84/26, 86/20, 88/1,
88/20, 88/27, 89/13, 9/10,
90/26, 90/4, 91/6, 91/7, 92/2,
93/3, 93/7, 96/13, 97/25, 98/26,
99/16, 99/25

b.+da 37/27

b.+dur 11/14, 119/3, 125/10,
125/16, 139/14, 14/22, 145/7,
15/27, 22/3, 3/15, 63/10, 67/20,
9/6, 3/12

b. +nu 83/26

b.+na 1/11, 1/16, 121/14, 152/21,
152/24, 165/16, 29/21, 36/15,
37/8, 4/5, 40/15, 49/26, 52/22,
7/7, 7/8, 77/12, 8/24

b.+nca 118/12, 14/7, 160/22, 56/2

b.+nda 104/6, 111/8, 12/27, 133/6,
140/25, 146/5, 165/15, 77/13,
98/21

b.+ndan 104/15, 104/4, 145/27,
15/14, 153/18, 162/16, 18/27,
33/11, 40/19, 42/1, 47/5, 61/5,
65/27, 80/20, 83/16, 99/17

b.+nlar 125/12, 165/22, 38/3,
54/3, 67/6

b.+nlara 48/12, 49/9, 5/12, 68/6

b.+nları 124/3, 148/25, 165/15,
36/7, 44/17, 51/14, 52/13, 54/6

b.+nların 10/16, 123/18, 123/26,
128/13, 143/6, 161/26, 161/27,
165/6, 192/9, 204/10, 42/26,

48/14, 48/15, 67/16, 68/16,
84/20, 87/11, 89/20
b.+nu 10/13, 102/19, 109/4,
11/12, 113/24, 117/22, 120/12,
122/21, 125/14, 127/15, 128/6,
130/15, 130/21, 133/15, 134/8,
137/25, 142/23, 143/7, 151/19,
155/11, 158/2, 16/16, 2/1,
25/21, 27/18, 27/21, 30/13,
34/5, 38/18, 39/7, 47/22, 52/4,
59/7, 60/23, 61/2, 68/12, 70/4,
81/13, 82/26, 89/11
b.+nun 100/5, 106/8, 110/13,
111/18, 111/22, 113/4, 115/24,
119/23, 126/17, 129/15,
130/13, 138/27, 14/16, 145/22,
153/7, 158/22, 3/18, 31/4, 40/4,
48/17, 66/11, 71/21, 8/9, 93/1,
93/5, 96/24
b.+nunla 100/9
b.+rda 36/11

buçag bk. bıçak

b.+ı 42/7

buda- budamak.

b.-dı 20/9

bul- bulmak.

b.-abildiği 124/24
b. -aler 82/6 (çare bul-)
b.-acagının 125/16
b.-acagım 56/14
b.-acagınıza 5/18
b. -acağ 51/5 (çare bul-)
b.-acağsın 52/6
b.-acağsınız 107/18, 77/20
b. -amadı 77/6 (çare bul-)
b.-amadılar 51/11
b.-amayacağını 80/15
b.-amayıb 66/17
b.-amayor 66/26
b.-amayorsun 200/3
b. -amaz 79/7 (çare bul-)
b. -amazsa 72/24 (çare bul-)
b.-an 92/12
b.-arağ 91/11

b.-du 107/9, 110/17, 119/22,
130/17, 62/21, 76/14, 93/10,
96/20
b. -du 76/6 (şifa bul-)
b. -du 76/12 (şeref bul-)
b.-dular 180/2
b.-duğda 158/8, 34/14, 37/15,
42/16, 47/26
b. -duğda 164/2 (vuğu bul-)
b.-duğdan 96/17
b.-duğlarında 11/19
b. -dum 11/13 (çare bul-)
b.-mada 126/26
b.-madığı 103/5
b.-madığında 107/1
b. -maga 72/19 (çare bul-)
b.-mağ 4/7, 53/10, 79/11
b. -mağ 74/12 (çare bul-)
b.-ması 153/2, 158/20, 4/4
b.-masın 3/15
b. -masına 73/8 (şifa bul-)
b.-masını 59/15, 7/9
b. -masının 29/2 (helas bul-)
b.-masıyla 34/16
b.-maya 200/3
b.-mayarak 25/20
b.-mayıb 34/13, 95/14
b.-mayorsun 170/5
b.-maz 173/2, 177/22
b.-mazsın 173/4, 177/24, 187/9
b.-muş 125/2, 157/11
b.-sun 155/6
b.-ub 135/9, 148/12, 149/13,
165/13, 31/22, 53/11, 73/22
b. -ub 79/16 (şifa bul-)
b. -ub 79/9 (havadis bul-)
b. -ub 163/25 (helas bul-)
b.-un 169/8
b.-unan 80/6
b.-unca 35/14
b.-ur 100/11, 107/17, 165/14,
21/2, 75/22, 75/7, 76/21
b. -ur 11/7 (helas bul-)
b. -ur 74/19 (çare bul-)
b.-urlar 135/20
b. -ursam 52/22 (çare bul-)
b.-ursun 168/13, 169/18, 171/14,
173/17, 176/14, 176/7, 180/6,
183/11, 189/9
b. -ursun 182/7 (hayır bul-)

b. -urum 110/24 (çaresini bul-)
b. -uruz 22/17 (çare bul-)
b.-uruz 130/14
b. -uyor 103/22 (vuğu bul-)
b.-uyorum 61/5

bulaşık iz, etki, kalıntı.

b. 27/9

bulun- bulunmak, bulma işine konu olmak.

b. -a 15/1
b.-abilsin 157/8
b.-amadılar 92/14
b.-an 162/23, 165/11
b.-anlar 114/6, 81/26, 83/12
b.-du 144/14
b.-dugu 27/6, 49/21, 95/15
b.-dugun 140/2
b.-dugunu 6/26
b.-madığı 41/16, 77/13
b.-malarını 12/24
b.-mağ 129/12, 144/8, 34/21
b.-ması 3/27, 34/27
b.-masın 38/8
b.-masının 122/18
b.-maz 140/26, 39/12, 44/8, 47/13, 71/14
b.-ub 129/9, 81/27
b.-ur 202/6, 86/17
b.-ursa 34/23

bura bu yer.

b.+da 102/17, 60/2, 63/24, 64/1
b.+da+(burda) 125/14
b.+daki+(burdaki) 36/13
b.+dan 123/20, 67/19
b.+ya 102/4, 24/2, 4/13, 67/22, 74/26

burc [<burç] zodyak üzerinde yer alan on iki takımyıldıza verilen ortak ad.

b. 165/11
b.+dan 203/24
b.+ların 165/7

buyrul- buyrulmak.

b.-muşdur 105/8

buyur- buyurmak.

b. -asınız 113/8 (ihzar buyur-)
b. -asınız 9/9 (ihsan buyur-)
b.-du 9/17
b. -du 10/25, 17/14 (emr buyur-)
b. -dugunuz 103/24 (ita buyur-)
b. -dugunuzda 86/25 (ferman buyur-)
b.-dunuz 162/9
b. -dunuz 162/11 (ferman buyur-)
b. -maları 205/10 (afv buyur-)
b.-manız 105/26
b.-mazsanız 131/11
b. -muşudunuz 118/8 (ferman buyur-)
b.-un 52/20, 53/15
b. -un 14/26 (ruhsat buyur-)
b. -un 117/26, 141/7, 146/7, 86/4 (ihsan buyur-)
b. -un 116/22, 24/4, 4/13, 50/10 (ferman buyur-)

bülbül (Far.) bülbül, ötücü kuş.

b. 120/20
b.+ler 15/13
b.+ün 121/19, 121/8, 122/8, 160/12

bütün eksiksiz, tam.

b. 34/26

büyücü büyü yapan kimse, sihirbaz.

b. 171/19, 190/15
b.+lerden 176/19, 184/21, 187/1

C

came (Far.) elbise koymaya mahsus dolap, sandık veya büyük çanta.

- c. 142/3
- can** (Far.) 1. yaşama, hayat. 2. insanın kendi varlığı, özü. 3. gönül.
- c.+ı 110/7, 140/12, 23/18,
c.+ım 105/20, 150/19
c.+ımı 109/10, 130/12
- canavar** (Far.) 1. yırtıcı hayvan. 2. acımasız, kötü ruhlu, zalim (kimse).
- c. 29/19, 30/13, 30/16, 30/25,
31/16, 31/26
c.+dan 175/24
c.+ı 29/22, 31/19
c.+ın 30/21, 31/7, 31/9
c.+lardan 167/12, 183/22, 184/19
- canudil** (Ar. +Far.) can ve gönül.
- c. +den 86/16
- cansiparane sev-** (Far. +T.) canını feda edencesine sevmek.
- c. -ib 2/23 (can siparane sevib)
- carie** bk. **cariye**
- c.+ler 26/8
c.+niz 9/4
c.+nize 14/26, 9/10
c.+nizi 9/8
- caris ol-** (Ar. + T.) geveze olmak.
- c. 35/23
- cariye** (Ar.) eskiden bir kadının kendinden bahsederken “ben” anlamında kullandığı tevazu ve nezaket sözü.
- c. 24/14, 94/15
c.+ler 25/11
c.+leri 27/15
- c.+nizden 100/1
c.+nize 103/27
c.+nizi 99/26
- cayiz** (Ar.) uygun, yerinde sayılan, yakışık alan.
- c. 162/21
c.+dir 138/19, 165/27
c. ol- 35/1
- cayiz ol-** (Ar. +T.) yapılmasında sakınca bulunmamak.
- c. -mayan 35/1
- ceb** (Ar.) genellikle bir şey koymaya yarayan, giysinin belli bir yeri açılarak içine yerleştirilen astardan yapılmış parça.
- c.+inde 94/12
c.+inizde 99/27
- cedd** (Ar.) dede, büyükbaba, ata.
- c.+im 85/1
- celb** (Ar.) çekmek, getirtme, getirtilme.
- c. 4/18
c. ed- 9/8
c. et- 59/16
- celb et-** (Ar. +T.) üzerine çekmek.
- c. -mekliye 59/16
c. -ib 9/8 (celb edib)
- cellad** (Ar.) ölüm cezasına çarptırılanları öldürmekle görevli olan kimse.
- c. 51/7
- cem et-** (Ar. +T.) toplamak, bir araya getirmek.
- c.-ib 158/23 (cem edib)

cemaat (Ar.) insan kalabalığı,
topluluk.

c. 116/27
c.+a 64/16

cemal (Ar.) güzellik.

c.+i 116/11
c.+ine 13/17
c.+ini 87/16

cemal-i hüsn (Ar.) güzelliğin yüzü.

c.+ü 120/15

cemi (Ar.) bütün, hep, cümle

c. 101/20, 11/6, 113/5, 116/11,
116/21, 116/26, 120/13, 123/1,
123/21, 126/16, 127/17, 130/7,
135/7, 142/26, 152/14, 152/2,
159/12, 164/13, 164/7, 168/2,
169/7, 170/24, 170/9, 171/9,
173/22, 175/11, 176/3, 178/16,
184/16, 185/12, 191/15,
192/18, 2/18, 2/26, 20/8,
204/17, 204/24, 21/7, 29/16,
3/24, 32/2, 39/16, 4/3, 40/5,
44/9, 48/15, 52/1, 52/7, 70/14,
85/7, 96/27
c.+si 179/20, 192/14, 197/10,
198/14, 203/8, 61/21
c.+sinden 117/4, 143/6
c.+sini 204/10

cemien (Ar.) toplu olarak.

c. 205/9

cemi-i kudret (Ar.) güçlerin
toplanması.

c.+ini 21/7

cemi-i memalik (Ar.)
memleketlerin toplamı.

c. +inde 48/13, 2/26, 48/13

c. +imin 4/3

cemiyet (Ar.) topluluk, kalabalık.

c. 115/14

cemi-yi darat ü mülkiyet (Ar.)
malların idaresinin toplanması.

c.+ime 123/22

cenaze (Ar.) gömülmeye hazırlanmış
insan ölüsü.

c.+si 112/12
c.+sini 111/4, 112/1
c.+siyle 109/7
c.+yi 111/5

ceng (Far.) büyük çaba, uğraş,
kavga, çekişme.

c. 159/2, 197/7, 79/25
c.+e 65/4, 66/22
c.+i 82/10, 82/2
c.+lerde 1/9
c.+lerin 65/19

cengleş- (Far. +T.) cenge girişmek,
mücadele etmek, savaşmak.

c.-meye 25/26

cennet (Ar.) cennet.

c.+ine 57/23

cennet-i ala (Ar.) cennet katlarının
en yükseği.

c. +ye 205/10

cerime (Ar.) başkası tarafından
yapılan veya kaza sonucu
ortaya çıkan zararı ödeme.

c. 49/15, 173/4, 189/8

cesaret (Ar.) cesaret.

c. 15/20, 18/24, 3/14, 63/12
c. ed- 93/21, 86/2
c. et- 118/18, 31/5
c.+i 134/16
c.+in 139/23

cesaret et- (Ar. +T.) yiğitlik etmek.

c. -ecek 93/21 (cesaret edecek)
c. -ersin 86/2 (cesaret edersin)
c. -di 118/18
c. -meyib 31/5

cesed bk. ceset

c.+in 106/10

ceset (Ar.) ölü beden, naaş.

c.+de 140/12

cevab (Ar.) bir soruya, bir isteğe, bir söz, bir davranış veya yazıya verilen karşılık.

c. 13/24, 131/16, 14/23, 37/20
c. al- 46/22, 20/1
c. ed- 160/27, 35/24, 9/2
c. et- 130/10, 14/21, 18/23, 23/8,
40/9, 49/22, 54/7, 55/23, 56/20,
69/22, 73/3, 77/10, 78/10, 12/8,
13/1, 4/10
c.+ı 74/20
c.+ını 4/25
c. +ını 52/20 (cevab ver-)
c.+ları 75/23
c.+ların 37/19
c. ver- 131/13, 17/1, 63/22, 76/4,
152/20, 53/8, 67/18, 26/16,
26/22, 114/19, 131/2, 47/19

cevab al- (Ar. +T.) cevap almak.

c. -arağ 46/22
c. -dı 20/1

cevab et- (Ar. +T.) cevap etmek.

c. -ib 160/27, 35/24, 9/11 (cevab edib)

c. -di 130/10- 14/21- 18/23- 23/8-
40/9- 49/22- 54/7- 55/23-
56/20- 69/22- 73/3- 77/10-
78/10
c. -diler 12/8- 13/1
c. -ti 4/10

cevab ver- (Ar. +T.) cevap vermek.

c. -di 131/13, 17/1, 63/22, 76/4
c. -diler 152/20, 53/8, 67/18
c. -eceklerini 26/16
c. -eceyiz 26/22
c. -emez 114/19
c. -ib 131/2, 47/19

cevabını ver- (Ar. +T.) cevabını vermek.

c.- irim 52/20

ceza (Ar.) uygunsuz davranışlarda bulunanlara uygulanan üzüntü, sıkıntı, acı verici işlem veya yaptırım.

c. 63/4
c.+ları 117/27
c.+nın 63/6
c.+sı 158/19, 163/14

cihan (Far.) dünya, yeryüzü.

c.+da 7/2,
c.+de 50/22, 17/21
c.+den 28/17

cihanbaht (Far.) padişah övgüsü için kullanılan bir söz öbeği.

c. 4/14

cinayet (Ar.) adam öldürme, kıya.

c. 119/7
c.+inin 162/23

cins (Ar.) tür, çeşit.

c. 12/3, 12/9, 19/16

- c.+in 180/20
c.+inden 176/14
- civar** (Ar.) yakın yer, çevre.
- c.+ında 97/15
- coş-** coşmak.
- c.-ub 52/3
- cülüs et-** (Ar. +T.) hükümdarlık tahtına çıkmak, tahta oturmak.
- c. -ib 164/3 (cülüs edib)
- cümle** (Ar.) bütün, hep, tüm.
- c. 102/6, 117/21, 135/10, 163/24, 164/9, 18/10, 180/18, 181/12, 181/14, 19/15, 198/2, 37/24, 63/18, 65/19
- c.+miz 83/13
c.+mizi 205/6
c.+nizi 51/2
c.+si 117/1, 142/12, 143/19, 152/20, 164/9, 31/17, 40/20, 50/18
c.+sinden 184/12
c.+sine 178/17, 181/6, 185/5, 187/6, 6/7, 63/3, 83/24
c.+sini 10/4, 154/21, 201/5, 31/1
c.+sinin 192/9
c.+ye 184/2
- cümleten** (Ar.) hep birden.
- c. 115/27, 156/26, 2/21, 50/3
- cünahate** (Ar. <cinayet) adam öldürme, kıyma.
- c. 16/15
- cünha** (Ar.) kabahatten ağır ve cinayetten hafif olan suç.
- c. 17/24
c.+sı 18/6
- cürm** (Ar.) yanlışlık, kusur ve hata.
- c.+ünüzü 50/27
c.+ümü 162/16
c.+ümüzü 205/18
- cüzi** (Ar.) az, azıcık, pek az.
- c. 110/2, 132/14, 145/10, 202/3, 31/6, 35/14, 37/17, 61/4, 61/7, 71/4, 91/21, 98/22
- cüzice** (Ar. +T) azıcık.
- c. 90/2
- Ç**
- çabala-** çabalamak.
- ç.-dın 170/1
- çağır-** [<çağır-] çağırarak.
- ç.-ayım 51/7
ç.-darak 22/4
ç.-dı 50/15, 51/15
ç.-ib 138/16, 151/10, 32/4, 39/18, 50/7, 52/15, 54/24, 58/19, 70/24, 75/15, 84/26, 97/14
ç.-ır 16/23
ç.-maga 88/5
- çağırt-** [<çağırt-] çağirtmek, çağırma işini yaptırmak.
- ç.-dı 107/21
- çal-** çalmak.
- ç.-an 89/9
ç.-dı 110/2, 35/16
- çalın-** çalınmak, çalma işine konu olmak.
- ç.-arak 115/13
ç.-dıkda 109/23
ç.-dıkdan 35/6
ç.-ib 35/2

ç.-ır 35/4 ç.-mış 110/17	
çalış- bir şeyi öğrenmek veya yapmak için emek vermek, çaba harcamak.	çar (Far.) dört. ç. 42/20
ç.-dılar 49/3 ç.-ır 44/22 ç.-ırsan 203/7 ç.-madım 138/26	çare (Far.) çıkar yol, çözüm yolu. ç. 110/21, 28/3, 40/16, 72/10, 76/18 ç. bul- 51/5, 82/6, 77/6, 79/7, 72/24, 11/13, 72/19, 74/12, 74/19, 52/22, 22/17
çalқан- çalkalanmak. ç.-ıyorsun 170/4	ç. bulun- 15/1 ç.+leri 109/14 ç. ol- 152/24, 153/19 ç.+si 150/3, 154/5, 95/10 ç.+sine 123/19 ç.+sini 130/13, 154/10 ç. +sini bul- 110/24 ç.+siz 11/20
çalқан- deniz, göl dalgalanmak. ç.-ıyorsun 204/1 ç.-mağda 122/15	çare bul- (Far. +T.) çare bulmak. ç. -aler 82/6 ç. -acağ 51/5 ç. -amadı 77/6 ç. -amaz 79/7 ç. -amazsa 72/24 ç. -dum 11/13 ç. -maga 72/19 ç. -mağ 74/12 ç. -ur 74/19 ç. -ursam 52/22 ç. -uruz 22/17
çamaşır (Far.) 1. iç giysisi. 2. kirli eşyaları yıkama işi. ç. 60/16, 60/17	çaresini bul- (Far. +T.) çözüm yolunu bulmak. ç. -urum 110/24
çan içinden sarkan tokmağının kenarlara vurmasıyla ses çıkaran madenden araç, kampana. ç. 35/2, 35/4 ç.+ı 35/6 ç.+ından 35/7	çare ol- (Far. +T.) çare olmak. ç. -amaz 152/24 ç. -mayacağını 153/19
çapğın [<çapkın] geçici aşklar ve ilişkiler peşinde koşan (kimse), hovarda. ç. 17/3, 38/23	çaresiz (Far. +T.) çaresi bulunmayan, onulmaz. ç. 51/7
çapğınlık [<çapkınlık] çapkınca davranış. ç.+dan 37/6	çarığ [<çarık] ayakkabı.
çapuk (Far.) hızlı, müstacel, yavaş karşıtı. ç. 199/14, 30/14	

ç.+ı 34/10	ç. 15/22 ç.+sinde 13/14
çarnaçar (Far.) ister istemez.	çek- çekmek.
ç. 72/24	ç.-di 147/18, 31/9, 47/1, 84/10, 92/4
çarp- çarpmak.	ç.-din 180/17 ç.-diyi 27/17 ç.-eceksin 23/23 ç.-er 66/24 ç.-erek 138/5 ç.-ib 11/9, 112/17, 22/9, 42/8 ç. -ib 17/27 (nedamet çek-) ç.-mekliyi 80/17
ç.-ib 25/22	
çarşav (Far.) yatağın üstüne serilen veya yorgan kaplanan bez örtü.	
ç. 60/6	
çarşı (Far.) dükkanların bulunduğu alışveriş yeri.	çekdir- çektirmek, çekme işini yaptırmak.
ç.+ya 130/16, 131/21, 132/16	ç.-ib 155/16
çat- çatmak.	çekic çivi çakma, madenleri dövme vb. işlerde kullanılan saplı bir el aleti.
ç.-dılar 109/15	ç.+ile 40/25
çav ses, ün.	çekil- çekilmek, azalmak.
ç.+sın 195/3 ç. ol- 22/6, 17/18	ç.-ib 51/24, 54/14
çavdır- çavdırmak, seslenme işini yaptırmak.	çekmece masa, dolap vb. şeylerin dışarıya çekilen bölümü, göz, çekme.
ç.-ır 181/15 ç.-sın 197/2	ç.+sin 99/11
çav ol- (Ar. +T.) seslenmek.	Çentuli bir özel isim.
ç. -muş 22/6 ç. -ub 17/18	ç. 32/26, 32/7
çay dereden büyük, ırmaktan küçük akarsu.	Çenkülös bir özel isim.
ç. 52/3 ç.+a 90/16 ç.+ın 91/2	ç. 5/6
çehre (Far.) yüz.	çeşm (Far.) göz.
	ç. +i 178/9 ç.+im 15/9 ç.+iniz 114/11

çetin güç, zor.

ç. 171/22
ç.+dir 203/9

çetinlik çetin olma durumu, sertlik.

ç.+den 173/22, 184/16, 190/4
ç.+ler 170/9

çetinliy bk. **çetinlik**

ç.+i 177/9
ç.+in 200/11

çevik (Far.) kolaylık ve çabuklukla davranan, tetik, atik.

ç. 139/22

çevir- çevirmek.

ç.-di 146/11, 191/26, 43/24
ç.-dikden 83/17
ç.-eceyini 35/14
ç.-ib 110/11, 119/5, 141/18,
15/18, 15/21, 15/24, 91/17
ç.-mek 87/3
ç.-mekde 158/22
ç.-mez 149/1
ç.-sinler 24/5

çevril- çevrilmek, çevirme işine konu olmak.

ç.-ecekdir 11/11

çıban vücudun herhangi bir yerinde oluşan ve çoğu, deride veya deri altında şişkinlik, kızartı, ağrı ve ateş ile kendini gösteren irin birikimi.

ç.+lar 147/22

çıldır- delirmek, aklını oynatmak.

ç.-mış 62/1

çılgin aşırı davranışlarda bulunan, deli.

ç. 62/3

çık- çıkmak.

ç. 23/5, 85/24
ç.-acığı 34/5
ç.-acığını 100/16
ç.-acağ 65/27, 97/21
ç.-amadığım 133/14
ç.-armış 177/4
ç.-arsın 168/25, 185/12, 45/20
ç.-asın 204/8
ç.-dı 110/15, 117/21, 130/15,
131/20, 167/20, 20/25, 203/20,
25/21, 28/27, 29/3, 30/16,
31/11, 36/21, 46/18, 54/16,
70/23, 71/1, 71/5, 82/22, 85/4,
90/9
ç.-dığımızda 145/5
ç.-dığında 124/12, 48/20, 66/22
ç.-dığından 34/11
ç.-dığını 125/22, 134/6, 68/15
ç.-dılar 145/10, 180/1, 53/5,
67/16, 68/5
ç.-dın 168/21, 172/15, 177/2,
179/9, 199/20, 91/26
ç.-dıkca 5/26
ç.-dıkda 107/25, 108/7, 122/17,
22/26, 50/16, 98/4
ç.-dıkdan 144/16
ç.-ib 106/5, 115/20, 131/21,
149/27, 26/19, 30/10, 33/16,
34/17, 36/27, 43/23, 53/19,
62/18, 83/27, 85/23, 88/5
ç.-inca 102/25, 36/25
ç.-ma 26/22
ç.-madığı 49/14
ç.-madığına 14/23
ç.-maga 139/23, 148/2
ç.-manın 95/9
ç.-mağ 12/19, 34/20, 40/1, 98/6
ç.-ması 104/4, 40/3, 58/4
ç.-masıda 35/5
ç.-masına 33/23
ç.-masını 126/19, 141/15
ç.-maya 30/17, 35/3
ç.-mayacaktır 158/16

ç.-mayasın 106/9, 38/2
ç.-maz 108/15, 54/23
ç.-mış 203/24, 6/17
ç.-mışsın 91/27
ç.-sın 62/3

çıkār- çıkarmak.

ç. 111/11, 111/4, 122/8, 138/18,
173/17, 177/9, 186/17, 27/11,
35/18, 54/23, 56/22
ç.-a 172/18, 170/23
ç.-amadılar 49/4
ç.-an 125/9
ç.-dı 173/20, 20/20, 53/27, 66/2
ç.-dılar 111/5
ç.-dıkdan 68/20
ç.-ıb 102/27, 136/8, 143/23,
145/17, 2/9, 22/1, 43/21, 98/2,
98/4, 99/12
ç.-ır 169/6, 171/9, 186/19, 199/10,
93/22
ç.-ırız 69/9
ç.-ırlarsa 42/2
ç.-ısam 113/15
ç.-madı 13/24, 146/26
ç.-madıkca 151/7
ç.-maga 69/24
ç.-mamanıza 136/8
ç.-maya 13/5
ç.-sın 204/3

çıkıl- çıkılmak, çıkma işine konu
olmak.

ç.-maz 142/21

çız- [**çız-**] çizmek.

ç.-dı 108/19
ç.-ıb 12/8, 43/1

çiçek çiçek.

ç.+dir 76/26
ç.+lerin 76/23

çi (Far.) “ne?” anlamına gelen
sözcük.

ç. 20/24

çifd (Far.) birbirini tamamlayan iki
tektan oluşān (nesnelər).

ç.+esine 151/15

çoban (Far.) koyun ve keçi sürülerini
otlatan kimse.

ç. 30/14, 30/21, 30/27, 30/5,
31/18, 31/3, 31/8
ç.+a 200/20
ç.+ı 30/19
ç.+ın 29/13

çocub bk. **çocuk**

ç. 75/18

çocug bk. **çocuk**

ç.+a 26/6, 27/1, 52/9, 53/12, 6/20,
75/7
ç.+u 123/4, 26/11, 26/21, 76/9
ç.+un 121/26, 122/6, 123/5, 25/20,
26/13, 27/6, 51/24, 73/26,
74/12, 75/10, 76/7

çocuk küçük yaştaki oğlan veya kız.

ç. 120/9, 122/17, 122/19, 126/7,
24/15, 25/13, 26/3, 27/22,
51/18, 52/10, 52/14, 52/18,
52/19, 52/3, 53/1, 53/10, 53/13,
53/18, 53/20, 53/24, 54/7,
74/10, 75/3
ç.+ları 153/16, 154/25, 158/7
ç.+ların 155/2, 156/5, 158/6

çocukluk insan hayatının bebeklikle
ergenlik arasındaki dönemi.

ç.+dan 180/16

çoğal- [**çoğal-**] çoğalmak.

ç.-ır 179/14

çok 1. sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı. 2. aşırı bir biçimde.

ç. 102/23, 108/23, 112/23, 112/24, 115/14, 135/13, 145/3, 147/7, 156/23, 168/16, 170/1, 170/6, 171/17, 171/18, 172/7, 173/19, 173/25, 176/9, 179/8, 181/1, 183/14, 183/4, 184/22, 184/24, 184/4, 187/13, 187/19, 189/18, 191/10, 191/24, 192/5, 195/20, 196/3, 197/15, 199/19, 199/8, 202/23, 202/5, 203/23, 3/16, 36/14, 47/14, 49/17, 57/25, 6/21, 60/14, 67/19, 68/23, 75/11, 75/16, 84/1, 84/15, 99/16, 1/11, 38/12

ç.+dan 135/26
ç.+dur 158/12, 167/15
ç.+lar 173/18, 176/16, 182/15
ç.+ları 124/20
ç.+larının 22/9

çöl kumluk, susuz ve ıssız geniş arazi, sahra.

ç.+e 91/12

çöp (Far.) çöp, gübür.

ç. 107/3

çöz- çözmek.

ç.-mek 54/10

çözül- çözülmek.

ç.-mesine 179/23
ç.-ürler 200/15

Çrhosn kova. (burç)

ç. 199/18

çuğur 1. çevresine göre aşağı çökmüş olan yer. 2. mezar.

ç. 41/13
ç.+a 163/26, 41/20

çuval (Far.) pamuk, kenevir veya sentetik iplikten dokunmuş büyük torba.

ç. 41/18
ç.+a 42/11
ç.+ın 42/10

çün (Far.) çünkü, mademki.

ç. 139/21, 151/14, 69/27, 76/9, 84/16, 92/12

çünkü (Far.) şundan dolayı, şu sebeple, zira.

ç. 105/27, 146/3, 157/14, 163/12, 57/6, 75/11

çürüd- [**çürüt-**] çürütmek.

ç.-üb 39/16

D

da “dahi, bile, esasen, fakat, artık, aynen, üstelik, ise, o kadar, pek, hatta” vb. anlamlara gelen, sözcükten ayrı yazılan takı.

d. 106/12, 111/20, 119/7, 133/15, 143/4, 143/5, 144/13, 148/22, 149/10, 155/26, 26/23, 39/3, 74/15, 84/20, 86/18, 88/2, 93/18, 93/24

dadan- dadanmak.

d.-ib 29/19

dahi 1. da, de. 2. bile.

d. 1/14, 10/2, 10/20, 10/26, 100/1, 100/11, 100/12, 100/3, 101/12, 102/21, 102/25, 103/26, 104/19, 104/2, 105/9, 106/15,

106/2, 107/17, 109/8, 11/2,
11/22, 110/1, 111/25, 112/21,
112/27, 113/18, 113/21, 113/7,
114/9, 115/14, 115/7, 117/22,
117/8, 119/17, 120/15, 121/25,
123/22, 123/4, 124/15, 126/15,
126/4, 127/9, 128/16, 128/24,
128/5, 129/17, 13/6, 130/13,
130/21, 131/15, 131/25, 131/3,
132/23, 132/8, 133/3, 133/5,
134/14, 134/18, 135/1, 135/3,
135/8, 136/13, 136/6, 137/1,
138/1, 138/22, 139/14, 14/14,
140/22, 141/14, 141/9, 143/14,
145/16, 147/5, 148/21, 149/9,
150/13, 151/8, 150/9, 153/24,
153/9, 154/16, 154/20, 154/23,
155/2, 156/4, 156/9, 157/24,
158/5, 16/12, 16/13, 160/11,
160/25, 161/11, 161/19,
161/26, 162/1, 162/16, 162/22,
162/9, 163/21, 163/23, 17/22,
184/9, 19/9, 2/13, 2/21, 20/19,
20/7, 201/14, 201/16, 203/21,
205/1, 205/14, 21/11, 21/20,
21/27, 21/4, 22/10, 22/23,
23/16, 23/22, 23/4, 24/5, 25/1,
25/12, 25/23, 26/25, 27/15,
27/19, 28/22, 28/25, 29/1, 29/8,
3/27, 3/9, 30/10, 30/2, 31/11,
31/15, 31/4, 32/25, 34/14,
34/16, 34/2, 34/23, 35/4, 36/23,
36/25, 37/25, 37/6, 38/14, 38/7,
39/7, 40/12, 40/14, 40/3, 41/13,
41/7, 42/11, 42/13, 42/3, 43/10,
43/17, 43/20, 43/3, 44/15,
44/19, 45/22, 46/1, 46/24,
47/24, 48/1, 48/3, 49/2, 49/24,
49/8, 5/20, 52/11, 53/27, 54/20,
54/25, 55/1, 56/5, 56/7, 56/9,
58/15, 58/24, 58/27, 58/5, 6/1,
6/12, 60/1, 60/17, 60/21, 60/26,
61/15, 61/7, 61/9, 62/13, 62/20,
63/26, 64/5, 66/18, 66/3, 67/23,
67/5, 68/18, 68/22, 69/17,
69/25, 69/3, 7/21, 70/10, 70/22,
71/11, 72/8, 73/9, 75/17, 77/18,
77/24, 77/6, 78/15, 78/18,
79/23, 8/21, 80/19, 80/2, 81/16,
82/17, 83/2, 84/11, 84/14,

84/17, 84/2, 84/22, 85/21,
85/25, 86/14, 86/23, 86/26,
88/10, 88/12, 88/16, 9/10, 9/13,
90/8, 91/14, 91/6, 92/20, 92/27,
92/4, 92/7, 93/25, 93/8, 94/15,
95/26, 95/5, 96/10, 97/13,
97/23, 97/9, 98/10, 98/18,
98/22, 98/4, 98/6, 99/10, 99/4

dañil (Ar.) bir iŖe karıŖmıŖ olma,
karıŖma.

d. 149/4, 160/1

d. et- 160/6

d. ol- 156/12, 67/12, 98/25,
100/21, 14/3, 144/5, 5/21

d.+ine 97/21

d.+ini 145/23

dañilen (Ar.) ieriden, iten

d. 159/4

dañil et- (Ar. +T.) dahil etmek.

d. diler 160/6

dañil ol- (Ar. +T.) iine almak.

d. -dular 156/12, 67/12, 98/25,
5/21

d. -duğda 100/21

d. -duğlarında 14/3

d. -ub 144/5

dağ [<dağ] dağ.

d.+lara 28/7

dağıd- bk. **dağıt-**

d.-ıb 90/1

dağıt- [<dağıt-] dağıtmak.

d.-ıb 153/7

d.-man 110/8

d.-sın 167/4

dağla- [<dağla-] acısı yüreğine işlemek.

d.-manız 104/10

daha 1. henüz. 2. var olana, elde bulunan ek olarak.

d. 102/15, 104/10, 112/12, 136/11, 141/8, 157/8, 37/20, 37/6, 38/1, 39/19, 40/8, 55/1, 59/10, 59/19, 63/12, 86/1, 86/7

daire konut olarak kullanılan bir yapının bölümlerinden her biri, kat.

d.+sine 15/6

dal ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri.

d. 31/19
d.+ını 31/6
d.+lar 12/10
d.+ları 20/2
d.+larını 20/6, 20/8, 58/15
d.+lerin 12/4
d.+lı 12/2

dal- dalmak, kendini bir şeye kaptırmak.

d.-dı 113/25
d.-dılar 25/13

dalga deniz veya göl gibi geniş su yüzeylerinde genellikle rüzgar, deprem vb. nin etkisiyle oluşan kıvrımlı hareket.

d.+sı 170/3
d.+sına 175/7

damad (Far.) bir kızın ailesinden olan büyüklere göre kızın kocası.

d. 31/12
d.+ı 2/9

damar canlı varlıklarda kanın veya besleyici sıvıların dolaştığı kanal.

d.+ını 62/8

dağ bk. dek

d. 107/9

dağıke (Ar.) bir saatlik zamanın altmışta biri.

d. 99/6

dar sıkıntılı, yetersiz.

d. 110/16, 57/8
d. ed- 141/1

darat (Far.) heybet, azamet.

d. 123/21

dar et- (Ar. +T.) zor yaşanılır duruma getirmek.

d. -erim 141/1 (dar ederim)

darılt- darılmasına sebep olmak.

d.-dı 92/16

dava (Ar.) korunmanın bir hüküm ile sağlanması için yargı organlarına başvurma.

d.+lar 164/5
d.+larını 124/2
d.+sı 123/27
d.+ye 126/1

davet (Ar.) çağrı, çağırma.

d. 134/24, 139/27, 152/15, 89/20
d. ed- 140/14, 45/9, 3/25, 137/2
d. et- 123/3, 4/19, 75/19
d. eyle- 46/5, 72/20, 83/4

davet et- (Ar.+T.) çağırmaq.

d. -er 140/14, 45/9 (davet eder)

d. -erek 3/25 (davet ederek)

d. -dikde 123/3, 4/19

d. -mek 164/11, 41/3, 62/24,
87/21, 75/19

d. -ib 137/2 (davet edib)

davet eyle- (Ar. +T.) çağırmaq.

d. -di 46/5, 72/20, 83/4

davetli (Ar. +T) bir yere davet
edilen, çağırılan kimse.

d.+lerden 123/4

davran- duruma göre şöyle veya
böyle tavır takınmaq, şöyle
veya böyle hareket etmek.

d.-ib 143/18, 30/15, 31/27

dayan- sabırla katlanmaq, çekmek.

d.-amayacağını 72/22

d.-amayıb 122/3, 154/15, 87/1

d.-amaz 158/3

d.-ır 37/8

d.-mayıb 149/24

dayim (Ar.) sürekli, sonsuz.

d. 178/21, 205/21, 47/17

dayima (Ar.) her vakit, sürekli
olarak.

d. 108/3, 117/10, 126/27, 129/2,
169/5, 186/16, 204/22

dayir (Ar.) bir konu üzerinde olan,
ile ilgili.

d. 128/8, 135/7, 87/7

de “dahi, bile, esasen, fakat, artık,
aynen, üstelik, ise, o kadar,
pek, hatta” vb. anlamlara gelen,
sözcükten ayrı yazılan takı.

d. 10/1, 101/1, 101/24, 101/24,
109/1, 111/25, 111/27, 114/1,
118/19, 122/16, 129/4, 132/2,
133/13, 133/4, 137/18, 145/24,
145/8, 146/26, 147/20, 149/11,
153/8, 164/11, 165/16, 179/20,
18/8, 18/9, 180/17, 180/9,
181/24, 189/24, 190/14,
197/18, 201/2, 205/17, 21/7,
22/19, 24/16, 25/3, 31/26, 35/8,
45/11, 46/19, 49/4, 50/7, 51/2,
58/3, 59/25, 59/4, 65/6, 65/8,
66/18, 79/13, 79/2, 79/22, 8/6,
80/17, 81/25, 83/13, 88/1,
88/22, 89/17, 91/27, 92/19,
92/26, 93/15, 98/20

de- demek.

d.-di 130/24, 2/5, 100/12, 101/1,
101/10, 101/5, 102/12, 102/16,
103/21, 104/12, 104/23,
105/19, 105/25, 105/5, 106/4,
107/21, 11/13, 110/11, 110/23,
110/25, 110/5, 111/10, 111/12,
111/14, 111/16, 111/21, 111/3,
111/7, 112/10, 112/21, 112/6,
112/7, 113/1, 113/12, 113/14,
113/17, 114/11, 115/5, 116/17,
116/19, 116/26, 117/27, 117/3,
117/8, 118/3, 118/6, 119/10,
119/5, 120/23, 121/1, 121/15,
121/17, 121/3, 121/9, 123/10,
123/18, 124/10, 124/17, 124/6,
124/7, 125/19, 126/10, 126/8,
129/26, 13/16, 130/3, 130/6,
131/24, 131/27, 131/3, 132/21,
132/26, 132/3, 132/9, 133/1,
133/9, 135/18, 135/23, 137/2,
138/11, 138/13, 138/17,
138/20, 138/23, 138/6, 139/1,
139/20, 139/8, 14/20, 14/25,
14/6, 140/17, 140/24, 141/2,
142/12, 142/25, 144/25, 144/7,
144/9, 145/1, 145/17, 145/25,

- 146/2, 146/21, 15/2, 15/25,
15/9, 151/11, 151/14, 150/15,
150/18, 150/2, 151/23, 150/26,
152/16, 152/8, 154/18, 154/9,
155/16, 155/24, 156/20,
156/24, 156/3, 157/1, 157/12,
157/16, 157/22, 157/22, 157/5,
157/9, 160/17, 160/20, 161/19,
161/9, 162/14, 162/7, 163/3,
163/7, 17/13, 18/21, 19/13,
19/2, 19/5, 20/13, 20/16, 20/27,
21/16, 22/14, 23/27, 28/22,
29/4, 3/26, 3/7, 31/17, 31/25,
32/11, 35/16, 35/24, 36/11,
36/6, 37/13, 37/16, 37/2, 38/12,
38/21, 39/5, 4/19, 40/21, 40/22,
40/6, 41/24, 41/26, 43/12,
43/14, 43/25, 43/5, 45/14, 46/4,
46/9, 47/19, 47/27, 47/3, 49/24,
49/27, 5/12, 50/19, 51/21, 51/5,
52/10, 52/20, 52/4, 53/13,
53/24, 54/18, 54/2, 54/22,
56/16, 56/18, 56/6, 57/1, 57/22,
57/25, 58/10, 58/20, 58/22,
58/7, 59/1, 59/17, 59/26, 59/7,
6/15, 6/4, 60/12, 60/15, 60/25,
61/27, 61/3, 62/21, 62/24,
62/27, 63/8, 67/25, 68/25,
70/17, 70/20, 70/24, 73/27,
74/2, 74/25, 74/4, 74/8, 75/3,
77/17, 78/14, 8/20, 81/2, 81/4,
83/7, 84/19, 84/4, 85/24, 86/18,
86/20, 86/3, 88/21, 9/3, 90/22,
90/3, 91/22, 91/23, 93/10,
93/13, 93/16, 93/20, 96/26,
99/15, 99/21
- d.-dikde 116/14, 117/16, 161/7,
91/9, 99/9
- d.-diklerin 144/26
- d.-diklerinin 48/15
- d.-diler 10/1, 114/24, 148/7,
158/11, 160/18, 161/1, 162/22,
50/18, 51/3, 52/17, 52/21, 6/19,
6/27, 68/21, 69/27, 69/3, 77/9,
83/12, 83/19
- d.-dim 46/6
- d.-diyi 122/8, 43/18, 46/22, 91/11
- d.-diyim 84/15
- d.-diyini 154/22
- d.-medim 62/27
- d.-mek 131/6, 165/19, 40/23,
60/15
- d.-mekdir 60/21
- d.-mekden 109/12
- d.-mesinde 89/6
- d.-mesinin 80/21
- d.-mesiyle 92/19
- d.-meye 143/2
- d.-meyib 60/20
- d.-mişim 132/6
- d.-mişler 126/8
- d.-r 101/22, 113/27, 125/12,
125/8, 149/2, 153/23, 16/25,
37/21, 37/26, 78/1
- d.-rler 71/22
- d.-rse 6/1
- d.-rsin 131/14, 37/22
- d.-yeceksin 116/19
- d.-yemez 18/9
- d.-yenleri 159/9
- d.-yerek 100/24, 104/18, 107/24,
11/25, 111/24, 122/9, 123/25,
136/9, 14/17, 15/16, 154/13,
155/1, 161/4, 23/5, 30/9, 42/7,
46/23, 46/27, 59/6, 65/3, 69/24,
76/26, 85/20, 85/8, 90/25,
90/26, 99/11
- d.-yi 104/22, 160/27, 161/16,
28/10, 50/4, 62/18, 94/8
- d.-yib 104/11, 107/20, 112/16,
114/5, 12/14, 130/15, 130/23,
143/7, 145/7, 148/10, 26/24,
38/18, 47/23, 54/23, 60/23,
62/6, 69/11, 70/4, 74/24, 85/2,
96/18
- d.-yor 125/3
- d.-yorsun 139/21
- d.-yu 50/9, 73/25
- d.-yü 102/5, 106/10, 107/6, 114/8,
115/23, 117/18, 122/1, 122/22,
13/1, 144/6, 150/2, 151/8,
161/3, 21/22, 22/3, 43/4, 43/8,
50/17, 53/8, 57/20, 59/2, 60/17,
63/21, 67/10, 83/6, 89/12,
91/19
- d.-yüb 71/1, 84/12
- dedirgin** [<tedirgin] rahatı, huzuru
kaçmış, bizar.

- d. 180/17
- dedirginlik** [<tedirginlik] tedirgin olma durumu.
- d.+de 200/1
- def** (Ar.) savma, ortadan kaldırma.
- d.+i 139/13
d. ed- 123/20, 185/11, 20/18, 122/12
d. et- 43/10, 88/4, 124/3
d. ol- 168/3, 20/22, 146/18, 123/24
- defa** (Ar.) kez, kere.
- d. 107/27, 11/10, 11/17, 110/18, 112/25, 129/14, 130/27, 131/21, 131/6, 132/15, 162/10, 20/10, 26/12, 26/27, 33/18, 35/4, 45/6, 46/15, 46/4, 50/7, 53/1, 54/25, 54/25, 55/12, 59/12, 59/17, 59/8, 66/23, 78/13, 88/4, 90/21, 91/1, 91/10, 91/25, 91/5, 91/6, 92/1, 99/14, 99/16
d.+dır 35/17
d.+dir 91/8
d.+lar 132/16
d.+sınaa 59/22
- def et-** (Ar.+T.) kovmak, savmak, savuşturmak.
- d. –er 123/20 (def eder)
d. –ersin 185/11, 20/18 (def edersin)
d. –ib 122/12 (def edib)
d. -di 43/10
d. -dikden 88/4
d. -mek 124/3
d. -mek 124/3
- define** (Ar.) define, gömü.
- d. 67/21, 69/24
d.+yi 69/9
- defn et-** (Ar.+T.) ölüyü gömmek.
- d. -di 77/2
d. -dikden 67/14
- def ol-** (Ar. +T.) savuşmak, çekilip gitmek.
- d. -du 168/3
d. -duğdan 20/22
d. -masını 146/18
d. -ur 123/24
- degin dek**
- d. 100/22, 18/15, 35/10, 55/15, 62/5, 80/23
- dehşetlü** (Ar. +T) korku veya ürküntü veren.
- d. 84/8
- dek** bir işin, bir durumun sona erdiği zaman veya yer, kadar, değin.
- d. 104/13, 106/16, 106/25, 11/5, 124/27, 13/4, 142/19, 23/27, 25/21, 37/9, 44/15, 85/11, 101/24
- del-** delik açmak.
- d.-dikleri 41/1
- delalet** (Ar.) iz, işaret.
- d. 66/4
- deldir-** deldirmek, delme işini yaptırmak.
- d.-ib 62/9
- delik** dar, küçük çukur.
- d. 40/27, 41/6
- delil** (Ar.) kanıt.
- d. 136/9

- d. +dir 47/18
- delin-** delinmek.
- d.-di 34/10
- delikanlı** çocukluk çağından çıkmış genç erkek.
- d. 110/4, 111/16, 111/6, 112/10, 13/11, 75/1, 96/26
d.+nın 145/18, 96/12, 97/7
d.+ya 105/15, 109/27, 112/5
d.+yı 8/12
d.+yıla 14/16, 33/13, 33/17
- deliy** bk. **delik**
- d.+ini 41/19
- dellal** (Ar.) (Yazım yanlış olabilir, “cellat”) ölüm cezasına çarptırılanları öldürmekle görevli olan kimse.
- d. 22/4, 85/5.
- dem** (Far.) zaman, an.
- d. 107/4, 111/2, 113/17, 115/8, 116/13, 117/2, 119/4, 124/17, 133/16, 133/8, 138/16, 149/18, 15/24, 152/3, 25/18, 31/8, 54/12, 74/3
- demir** demir.
- d. 106/18
- den-** söylenmek, sözü edilmek.
- d.-ir 108/5
d.-iridi 1/8
- dene-** gözetlemek, gözlemek.
- d.-mek 30/23
- denil-** ad verilmek.
- d.-di 147/9
- deniz** deniz, tuzlu su kütlesi.
- d. 170/3, 175/5
d.+den 122/11
d.+e 119/19, 120/2, 122/9, 161/15, 161/20
- dekk** (Far.) düzen, hile, entrika.
- d. 38/24
- derd** (Far.) zorluk, üzüntü.
- d. 132/6, 157/26
d.+den 3/8
d.+e 157/14, 76/25
d.+i 21/1, 96/12
d.+ine 150/3
d.+inin 154/10
- derece** (Ar.) 1. basamak, aşama. 2. denli, kadar.
- d. 112/13, 132/27, 18/21, 28/19, 28/6, 48/12, 49/12, 50/1, 62/9, 69/14, 72/2, 76/18, 94/6, 99/19
d.+de 39/12
d.+lerde 151/20
d.+lere 104/13, 101/24
- derece-yi nihayet** (Ar.) son derece.
- d.+e 137/27
- derhatır et-** (Far. +Ar.) hatırlamak.
- d. 148/27 (derhatır edib)
- dergâh** (Far.) tekke.
- d.+ında 205/6
- deri** insan ve hayvan vücudunu kaplayan tüy, kıl veya pulla kaplı tabaka, cilt, ten.
- d.+sini 70/5

derince biraz derin.

d. 43/1

derman (Far.) güç, takat, mecal.

d. 153/13

derneg [<dernek] toplantı, düğün.

d.+i 25/8

dert bk. **derd**

d.+lerine 72/9

derun (Far.) gönül, yürek, ruh.

d.+ime 162/15, 21/17

derun-i dil (Far.) gönülden.

d. +den 131/7

derya (Far.) deniz.

d. 122/14, 199/23, 204/2

d. +ye 106/16, 106/25

derya-yi cinayet (Far. +Ar.) suç denizi.

d. 119/7

desise (Ar.) aldatma, oyun, düzen, hile, entrika.

d. 12/9, 23/11

d.+lerini 8/26

d.+siyle 89/19

destres (Far.) eli eren, yetişmiş olmak, ermiş, ulaşılmış (kimse).

d. 30/7, 95/23

deva (Ar.) ilaç, çare.

d. 76/25

devam (Ar.) sürme, sürüp gitme, kesilmeme, bitmeme.

d. 28/16, 41/3

d.ed- 137/19

d.et- 133/24, 134/19

d.+ı 164/10, 165/24

d.+ının 68/27

devam et- (Ar. +T) devam etmek.

d. -emezler 137/19 (devam

edemezler)

d. -mekde 2/24, 133/24- 134/19

devir (?) metinde “kötü, fena” olarak anlamlandırılan söz.

d. 187/22, 201/11

devir- (Ar.) ayakta ve dik duran bir şeyi düşürmek, yatay duruma getirmek.

d.-di 58/14

devlet (Ar.) devlet.

d. 148/4, 2/1, 202/23, 202/5, 30/6, 107/12, 148/6, 17/17

d.+e 122/12, 161/21, 175/13

d. -i 3/25

d.+ime 110/27

d.+imiz 156/25

d.+in 199/19

d. +ini 2/19

devletce (Ar. +T) devlete göre.

d. 126/22

devletli (Ar. +T) Osmanlı Devleti’nde paşa, vezir vb. devlet adamlarına verilen unvan.

d.+nin 51/19

devletlü bk. **devletli**

- d. 51/13, 78/2
- devlet-i meclis** (Ar.) devlet meclisi.
- d. +i 3/25
- devril-** devrilmek.
- d.-di 26/5, 61/20, 69/18
d.-dikde 69/4
d.-ir 69/1
d.-me 69/15
d.-miş 26/9, 27/8
- devşir-** devşirmek.
- d.-ir 12/6
d.-meye 116/7
- deyil** [<değil] cümle içinde art arda kullanılan iki veya daha çok özneyi, tümleci, yüklemi aralarından bazılarına olumsuzluk kavramı vererek birbirine bağlayan veya yüklem olumsuz çekimini sağlayan sözcük.
- d. 110/10, 111/1, 117/7, 144/27, 148/11, 154/19, 157/23, 17/23, 17/24, 18/27, 19/6, 20/21, 35/11, 40/23, 56/1, 74/9, 8/15, 91/25
d.+dir 101/13, 102/19, 131/6, 154/13, 16/10, 17/13, 192/11, 203/11, 204/12, 23/12, 74/10, 83/20, 85/14, 86/6, 93/4, 99/24
d.+im 16/7, 37/26
d.+iz 160/18
d.+sin 125/7, 185/19
- deyiş-** [<değiş-] yerine başka şey veya kimse gelmek.
- d.-ir 169/17, 184/4
- deyişdir-** [<değiştir-] başka bir biçime sokmak, değişikliğe uğratmak.
- d.-diler 143/9
d.-ib 110/22, 123/7, 152/7, 74/22
- deyişil-** [<değişil-] değişilmek.
- d.-irsen 170/8, 189/23
d.-irsin 187/7
d.-mek 169/15, 173/21
- deyni** (?) “kadar” anlamında üstünlük derecesi belirten bir söz.
- d. 123/14
- dıkkat** (Ar.) ilgi, özen.
- d. 162/8, 73/17, 98/19
d.ed- 111/7
d.et- 57/3, 47/9, 98/13
d.+le 95/19
- dıkkat et-** (Ar. +T.) dikkat etmek.
- d. -ib 111/7 (dıkkat edib)
d. 198/1, 90/12, 57/3
d. -di 47/9
d. -mesiyle 98/13
- dıkkatle** (Ar. +T) dikkatli bir şekilde.
- d. 99/13
- dışarı** dışarı, dış çevre.
- d. 23/5, 46/17
d.+ya 33/12, 41/7
- dib** dip.
- d.+inde 25/15, 30/18, 69/23
d.+inden 97/21
d.+ine 66/16, 69/8
d.+ini 69/12, 69/14, 69/5
- diger** (Far.) başka, öbür, özge, öteki.
- d. 112/4, 129/9, 132/11, 156/15, 169/16, 22/15, 29/7, 3/10,

- 42/11, 56/13, 6/4, 7/6, 74/16,
74/26, 76/16, 80/14, 87/8
d.+ine 56/20
d.+iniz 139/9
- dik-** dikmek.
- d.-di 65/17
d.-ib 64/22, 81/24
- dikili** dikilmiş olan.
- d. 65/16, 68/22, 68/26, 69/11,
69/13
- dil (I)** tat alma organı.
- d. 152/20
d.+e 173/3, 92/21
d. +den 92/2, 178/20
d.+i 114/1, 15/1
d.+ile 13/13
d.+inden 199/5
d.+ine 131/14
d.+ini 112/25
- dil (II)** (Far.) gönül, yürek.
- d. 86/16, 131/7
- dilaver** (Far.) yiğit, delikanlı.
- d. 87/10
- dilber** (Far.) alımlı, güzel kadın.
- d. 108/13, 128/22, 13/10, 75/1,
82/9
d.+i 117/5
- dilberliy** [<dilberlik] dilber olma durumu.
- d.+i 8/4
d.+inin 15/10
- dile-** dilemek.
- d. 57/11 (afv dile-)
d. –di 103/14 (afv dile-)
- d. –dikde 119/9 (afv dile-)
d. –dikden 46/24 (özür dile-)
d.-di 53/19
d.-memiz 205/5
d.-yib 4/10
d.-yin 199/17, 202/10
- dilek** dilek, istek.
- d. +lerini 198/22
- dilenci** geçimini dilenerek sağlayan kimse.
- d.+leri 149/6
- dilsiz** ses çıkarmayan, sessiz olan.
- d. 85/27
- dilsizliy** dilsiz olma durumu.
- d.+i 112/24
- dinsiz** acımasız.
- d.+lerden 167/13
- dirayet** (Ar.) beceriklilik.
- d.+inden 123/5
- dirayetlü** (Ar. +T.) dirayeti olan.
- d. 4/6
- diril-** dirilmek.
- d.-ib 40/1
d. –di 203/22
- dirild-** [<dirilt-] diriltmek, dirilmesini sağlamak.
- d.-emez 76/9
- diş** diş.
- d.+leri 111/8
d.+lerini 111/11, 111/14

dişar bk. dışarı

d.+da 34/21, 34/27, 52/27
d.+dan 58/16, 59/1
d.+larda 37/3
d.+ları 124/24

dişarı bk. dışarı

d. 104/4, 107/24, 108/15, 130/15,
131/20, 147/22, 148/2, 149/27,
152/23, 152/4, 33/23, 34/11,
34/20, 35/2, 35/5, 36/21, 36/25,
38/2, 40/3, 46/7, 48/19, 48/23,
49/2, 49/25, 50/16, 50/2, 53/17,
53/19, 54/15, 54/23, 54/4, 58/4,
68/5, 71/1, 83/27, 85/24, 85/4,
95/9
d.+da 34/23
d.+dan 16/22

dişehli kadın, dişî.

d. 190/15
d.+den 184/21, 187/23

dişî tarafından döllenecek biçimde oluşmuş (hayvan ve bitki).

d. 124/18, 124/21, 125/19, 125/8
d.+si 125/1
d.+sinin 125/27

divan (Ar.) yüksek düzeydeki devlet adamlarının kurduğu büyük meclis.

d. 113/6, 114/21, 117/2, 18/15,
18/4, 19/3
d. +ım 28/23
d.+a 21/18
d.+ıla 78/13
d.+ın 77/25
d.+ında 117/16

divane (Far.) bir şeye çok düşkün olan.

d. 110/20

d.ol- 107/11

divane ol- (Far. +T.) deliye dönmek.

d. -du 107/11

divar bk. duvar

d.+ının 68/9
d.+larını 5/23

diyar (Ar.) ülke.

d. 95/13, 95/4, 95/4, 94/20,
126/23, 45/7
d.+den 7/18
d.+e 70/12
d.+ı 44/14

diyar-i aher, diyar-i aher (Ar.) başka ülke.

d.+e 45/7
d.+de 94/20
d.+e 126/23

diyne- [<dinle-] dinlemek.

d. 57/1
d.-diniz 107/15, 63/9
d.-mek 19/10, 29/10, 64/9, 87/14
d.-mekde 51/25
d.-meye 32/22
d.-meyerek 62/7, 70/25
d.-meyi 23/25, 86/27
d.-meyib 107/22
d.-mez 85/17
d.-mezsen 201/22
d.-miş 120/22
d.-yen 205/2
d.-yib 113/11, 30/6, 51/20
d.-yim 15/14, 93/24

dizil- dizilmek, dizme işi yapılmak.

d.-di 61/15
d.-miş 149/7

d bk. o

- d.+nın 22/23
- dog-** [<doğ-] doğmak.
- d.-dun 167/8
d.-muş 180/1
- dogru** [<doğru] doğru, gerçek.
- d. 100/19, 102/21, 106/14, 115/15,
122/14, 122/8, 130/16, 130/19,
139/19, 140/5, 141/14, 141/18,
145/15, 155/4, 158/4, 159/4,
160/5, 27/6, 36/16, 41/18,
62/19, 73/24, 74/4, 90/26,
98/16
- d.+su 145/5
d.+sunu 151/13, 151/15, 75/4
d.+ya 162/12
- dogrul-** [<doğrul-] doğrulmak, dik
bir duruma gelmek.
- d.-du 198/17
- dolab** (Ar.) genellikle tahtadan
yapılmış, bölme veya
çekmelerine eşya konulan
kapaklı mobilya.
- d. 107/2, 35/14
d.+ları 84/21
- dolan-** bir şeyin çevresinde dönmek,
gezmek, dolaşmak.
- d.-dıkdan 98/22
- dolaş-** dolaşmak.
- d. 35/22
d.-arak 98/8
d.-diklerinde 41/6
d.-diklerinde 42/23
d.-ır 95/4
- dolaştır-** [<dolaştır-] dolaştırmak,
dolaşma işini yaptırmak.
- d.-sınlar 42/20
- dolayı** ötürü.
- d. 70/10
- doldur-** doldurmak, dolu hale
getirmek.
- d.-du 13/9
d.-dular 70/6
d.-mayı 160/8
d.-sun 195/7
d.-ub 42/10, 41/14
- dolgun** çok, bol, fazla.
- d.+ca 55/9
- doluşlan-** (?) metinde “ağlamaya
hazırlanmak” olarak
anlamlandırılmış bir söz.
- d.-ib 104/11
- domşu** [<komşu] konutları yakın
olan kimselerin birbirine göre
aldıkları ad.
- d.+larının 25/7
- donanma** donanmak işi.
- d.+lar 2/2, 2/27
- donat-** süslemek.
- d.-dı 127/20
- doğan-** bk. **dokun-**
- d.-dırmağ 69/2
- doğun-** değmek, el sürmek, temas
etmek.
- d.-mayarak 69/7
- dosd** bk. **dost**
- d.+umsun 15/16

dost (Far.) iyi geçinen, aralarında iyi ilişki bulunan.

d.+larından 167/11, 172/1, 179/7,
186/15
d.+u 125/8, 84/7

dostluk (Far. +T.) dost olma durumu.

d. 141/11
d.+larına 138/1

doymak, tatmin olmak.

d.-urmak 70/3

dök- dökmek.

d.-eceyini 121/12
d.-me 79/27
d.-mek 96/13
d.-sün 45/23
d. -üb 11/3 (remil dök-)

dön- dönmek.

d.-dü 179/10, 46/23, 85/21, 99/4
d.-dükde 26/18
d.-düklerinde 26/8
d.-dün 91/26
d.-eceedir 173/24
d.-eceedir 92/1
d.-er 170/9, 173/14, 191/1
d.-erek 141/19
d.-ersen 173/4, 175/20, 177/25,
181/13, 182/22
d.-ersin 172/7, 180/6
d.-eyor 91/9
d.-mek 45/2
d.-mesi 35/7
d.-mesini 86/25
d.-meye 109/9, 83/25
d.-mezsen 172/23, 175/14, 177/18
d.-müşdür 90/23
d.-üb 105/23, 106/22, 125/19,
140/9, 46/25, 53/7, 90/17, 91/5,
91/7, 92/6

dörd bk. dört

d. 12/3, 12/9, 6/9
d.+ümüz 68/21

dördüncü dördüncü (sayı).

d. 68/20
d.+sü 5/7

dört üçten bir artık.

d. 203/22, 67/5, 67/8, 69/22

döşeme yapılarda taban üzerine döşenen tahta vb. kaplama.

d.+den 53/26

dua (Ar.) yakarış.

d. 165/25, 205/11
d.ed- 153/10
d.et- 138/5
d.+lar 106/12
d.+ler 110/8, 129/21, 131/26,
153/8, 164/11, 2/23
d.+lerde 57/27
d.+na 52/12
d.+nız 154/3
d.+sı 115/23

dua et- (Ar.+T) Tanrı'ya yalvarmak.

d. -er 153/10 (dua eder)
d. -mesinde 138/5

duacı Tanrı'ya yalvaran kimse.

d. 162/19, 66/7

duhder-i pakize (Far.) temiz kız çocuk.

d. 7/15

dul eşi ölmüş veya eşinden boşanmış kadın.

d. 55/10

dur- durmak.

d. 169/2, 170/10, 170/12, 171/19,
172/12, 175/24, 176/19,
178/20, 179/17, 180/26,
183/21, 184/19, 186/21, 187/1,
187/22, 188/2, 189/6, 190/13,
196/11, 196/19, 198/1, 198/10,
199/6, 200/14, 200/25, 201/12,
201/23, 204/6, 35/20, 9/3

d.-an 117/6

d.-du 37/21

d.-dugu 120/19

d.-dular 117/2

d.-ma 188/16

d.-mağ 177/1

d.-muş 37/1

d.-ub 161/12

d.-un 116/27

d.-ur 124/8, 191/7

d.-ursun 13/20, 172/20, 203/17

d.-uruz 88/25

d.-uyorsun 196/2, 200/1, 204/1

dut- bk. **tut-**

d.-arsan 171/12

duvar (Far.) duvar.

d.+a 138/19

duy- duymak, işitmek.

d.-ar 111/3

d.-arağ 136/21

d.-dugu 142/2

d.-duğda 134/9, 61/6, 90/10

d.-mayasın 50/4

d.-maz 75/5

d.-muş 80/12

d.-ub 120/12, 57/5, 97/3

duyul- duyulmak, duyma işine konu olmak.

d.-duğda 89/7

duyur- duyurmak.

d.-mamağ 141/15

d.-maksızın 130/18

duzag bk. **duzağ**

d.+a 41/11

duzağ [<tuzak] tuzak, komplo.

d. 170/11

d.+dan 170/25, 171/10, 175/11,
177/7

d.+lardan 178/16, 185/12

düçar ol- (Far.) uğramak,
yakalanmak.

d. 157/14, 131/8, 77/4, 79/6,
40/10

dün bugünden bir önceki gün.

d. 129/27

dünki bugünden bir önceki günle ilgili.

d. 130/4

dünya (Ar.) üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü.

d. 157/7, 18/27, 4/19, 56/8, 72/13,
93/3

d.+de 107/15, 148/7, 65/18, 78/4,
94/24

d.+den 112/16, 56/9

d.+nın 130/6

d.+ye 55/16

d.+yı 79/1

dürger (?) metinde atın (binek hayvanı) önünde kullanılan bir söz.

d.+i 97/23

d.+lerin 97/20

dürlü [<türlü] çok çeşitli özellikleri olan, çeşit çeşit, muhtelif.

d. 30/22, 5/23, 61/13, 82/14, 95/2

Düros bir özel isim.

d. 127/14, 127/15, 127/5, 128/21, 128/5, 129/19, 135/2, 135/3, 136/18, 138/3, 142/18, 144/4, 148/17

düş uyurken zihinde beliren olayların, düşüncelerin bütünü, rüya.

d. 184/9, 188/20, 190/5, 195/10, 195/8, 197/5
d.+ümüzde 68/11

düş- düşmek.

d.-dü 163/27, 175/7, 28/8, 62/10
d.-en 36/20
d.-enlere 168/1
d.-er 129/13, 65/23
d.-erek 83/1
d.-ersin 173/3, 182/14
d.-esin 175/8
d.-meyesin 179/18, 181/9, 188/2
d.-mez 111/24, 132/4
d.-sünler 41/11
d.-üb 109/27, 41/21, 62/12

düşman (Far.) aralarında birbirleriyle çatışmaya varacak ölçüde anlaşmazlık olan.

d.+ın 169/11, 170/21
d.+lardan 170/16, 190/13

düşmen bk. **düşman**

d. 138/21, 27/12, 65/13, 65/24, 65/7, 66/4
d.+den 84/7
d.+in 65/26
d.+inin 27/13
d.+leri 70/8
d.+lerim 135/19

d.+lerin 145/22

düşmenliy (Far. +T.) düşmanca duygu veya davranış, husumet.

d.+e 134/16

düşün- düşünmek.

d. 57/13
d.-dükden 35/15
d.-dün 197/18
d.-elim 40/16
d.-erek 57/1, 96/19
d.-me 187/11
d.-mediniz 161/9
d.-mekde 45/5
d.-mesi 3/20
d.-mezsin 170/18
d.-müş 196/5, 196/8, 197/10, 202/21
d.-müşsin 195/16, 195/19
d.-müşüz 69/6
d.-üb 26/16
d.-ür 182/15, 186/24, 191/5
d.-ürler 188/1, 196/13
d.-ürsen 185/15
d.-üyor 191/20
d.-üyorlar 190/16
d.-üyorsun 187/6

düşür- düşürmek.

d.-dü 145/13
d.-eceksin 131/15
d.-üb 36/12

düyün [<düğün] evlenme veya sünnet dolayısıyla yapılan tören, eğlence.

d. 105/12, 141/21, 25/12, 25/8, 26/18
d.+den 147/6
d.+e 25/11
d.eyle- 8/1
d.+ün 141/22

düz- düzene koymak, hazırlanmak.

- d.-üb 139/4, 156/7
- düziye** (“bir düziye” şeklinde kalıplaşmış) kesintisiz, sürekli.
- d. 176/23
- düzül-** düzme işine konu olmak veya düzme işi yapılmak.
- d.-dü 115/10
- E**
- ebed** (Ar.) sonu olmayan gelecek zaman, sonsuzluk.
- e. 158/14, 205/22, 204/18, 192/18
- ebedi** (Ar.) sonsuz, ölümsüz.
- e. 205/7
- ebedüdevam ol-** (Ar.) sonsuza kadar devam etmek.
- e. 28/16
- ebedülabad** (Ar.) asla, hiçbir zaman
- e. 205/22, 204/18, 158/14,
- ecel** (Ar.) hayatın sonu, ölüm zamanı.
- e.+i 161/3, 164/1
- ecil** bk. **ecel**
- e.+den 116/4, 170/20, 172/21, 182/18, 192/12, 204/13
- ecnebi** (Ar.) yabancı.
- e. 106/5
- eda et-** (Ar. +T.) verme, ödeme, yerine getirme.
- e. –erek 132/18 (eda ederek)
e. -mek 49/15
- edibane** (Ar. +Far.) terbiyeli, nazik.
- e. 133/23
- edin-** edinmek, elde etmek.
- e.-miş 172/14
- edna** (Ar.) çok aşağı, en alt düzeyde.
- e. 94/14
- efendi** efendi.
- e.+m 101/11, 101/5, 107/15, 114/7, 117/3, 119/10, 121/1, 131/3, 132/4, 16/6, 162/8, 17/2, 28/11, 46/9, 53/24, 54/19, 54/2, 63/9, 70/17, 73/3, 74/9, 83/7, 84/4, 86/3, 99/10
e.+mi 31/21
e.+min 104/23, 107/24, 85/2
e.+miz 105/9, 28/14, 78/15, 99/25
e.+mizin 67/24, 71/1
- efkâr** (Ar.) 1. endişe, tasa. 2. fikirler.
- e. 2/18
e.+ı 3/22
e.+ını 164/7
- efkârugayret** (Ar.) fikirler ve çaba.
- e. +ini 2/18
- eger** (Far.) şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.
- e. 11/4, 110/23, 123/18, 124/10, 124/8, 138/18, 142/21, 146/22, 161/19, 161/6, 168/10, 168/11, 168/7, 168/9, 171/15, 171/16, 172/10, 172/23, 172/7, 173/4, 173/6, 175/14, 175/20, 177/18,

177/24, 180/5, 181/13, 182/17,
182/20, 182/21, 183/11,
183/13, 184/3, 186/4, 186/5,
187/11, 188/18, 188/19,
188/20, 189/23, 191/6, 197/11,
198/13, 198/4, 198/5, 199/1,
199/15, 199/4, 201/22, 203/13,
24/21, 50/25, 50/8, 52/22,
57/11, 6/19, 65/22, 7/1, 72/24,
73/22, 74/4, 80/19, 84/26

ehemmiyet (Ar.) maddi ve manevi
bakımdan üzerinde durulacak
hal ve değerde olma durumu,
önem.

e.+i 4/2

ehl (Ar.) 1. bir işte yetkili olan, bir
iş yapan, erbab. 2. sahip. 3.
karı kocadan her biri, eş. 4.
topluluk, cemaat.

e.+i 108/19, 118/6, 25/9, 33/15,
33/6, 34/12, 35/12, 35/16,
36/15, 36/19, 36/24, 36/6, 36/9,
37/21, 44/11, 44/13, 44/20,
57/19, 58/16, 58/27, 59/7,
60/11, 60/24, 75/16, 80/18,
81/8, 94/6, 120/7, 53/10, 65/11

e.+im 62/1, 90/7, 90/7

e.+in 37/6, 57/4

e.+inden 183/8, 189/21, 33/13,
47/3

e.+ine 26/25, 44/12, 44/19, 45/4,
58/26, 73/21

e.+ini 106/10, 33/2, 57/9, 63/13,
80/16, 80/25, 80/27

e.+inin 109/7, 110/7, 112/12,
33/22, 55/19, 60/6, 86/16

ehl-i marif (Ar.) kabiliyetli kimse.

e. 53/10

ehval bk. **ahval**

e.+i 152/2

ekincilik ekincinin yaptığı iş.

e. 171/17

ekmek yemek, aş.

e. 177/17

ekseri (Ar.) genellikle.

e. 33/15, 35/6

eksik bir bölümü olmayan, noksan,
natamam.

e. 36/15

eksikli (?) metinde “kadın”ı
karşılayan bir söz.

e.+lerden 171/19, 180/26

eksiklik eksik olma durumu, eksik
olan miktar.

e.+den 189/5

eksil- eksilmek.

e.-mek 184/3

e.-mesi 181/17

e.-meye 97/11

e.-mez 173/18

e.-miş 93/4

el kolun bilekten parmak uçlarına
kadar olan, tutmaya ve iş
yapmaya yarayan bölümü.

e. 105/21, 111/26, 205/3, 69/2

e.+den 30/8, 47/15, 80/4, 88/20,
93/22

e.+e 105/21, 159/6, 35/10, 50/3,
96/17

e.+i 149/18, 153/16, 153/22,
155/3, 58/14, 58/25

e.+iile 1/9

e.+im 117/18

e.+imden 161/6, 58/25, 84/22

e.+ime 121/12

e.+imizde 88/23

- e.+inde 171/11, 173/13, 175/23,
65/20, 8/18, 82/22
e.+indedir 23/18
e.+inden 105/18, 14/4, 173/17,
190/23, 27/12, 58/13, 65/23,
90/8
e.+ine 140/13, 140/17, 149/2,
151/13, 160/8, 175/7, 175/8,
36/11, 39/23, 65/24, 65/7, 66/4
e.+ini 100/25, 107/4, 13/23,
42/27, 43/5, 59/6, 76/1, 85/4
e.+inin 173/18
e.+iyle 103/8, 111/15, 23/20,
47/13
e.+leri 156/18
e.+lerinden 160/15
e.+lerini 115/5, 161/19
e.+leriyle 93/2
- elan** (Ar.) şimdi, şu anda.
- e. 131/9, 4/21, 8/17
- elbet** (Ar.) her hâlde, şüphesiz,
kuşkusuz, elbet.
- e. 123/26
- elbise** (Ar.) giysi.
- e. 101/9, 161/24
e.+lerini 143/9
e.+sine 103/16
e.+sini 102/26, 118/26, 123/6,
151/22
e.+yi 101/18
- elçi** bir devleti başka bir devlet
katında temsil eden kimse,
sefir.
- e. 74/27
e.+ler 7/21
- elli** kırk dokuzdan sonra gelen
sayının adı.
- e. 152/17
- elma** elma, meyve.
- e. 65/22
e.+yıla 65/21
- elmas** (Ar.) mücevher olarak
kullanılan, saydam, değerli taş.
- e. 130/17, 131/22
- elzem** (Ar.) çok gerekli,
vazgeçilmez.
- e. 102/12, 146/6
- emanet et-** (Ar. +T.) korunması için
verilmek.
- e.-dikde 5/13
- emeluarzu** (Ar. +Far.) istek ve arzu.
- e. +m 20/17
- emin** (Ar.) güvenli.
- e. 31/23
e. ol- 78/16
- emin ol-** (Ar. +T.) inanmak,
güvenmek.
- e. -amayacaksınız 78/16
- emr/emir** (Ar.) emir, istek.
- e. 117/12, 22/15, 22/19, 148/5- 5/2-
81/5, 10/25, 17/14, 21/19, 15/8,
113/16, 117/20, 117/24, 121/3,
160/14, 163/2, 43/20, 54/25,
126/15, 117/17, 12/24, 128/12,
137/9, 149/26, 150/14, 21/26,
32/26, 32/5, 54/12, 61/24,
67/10, 18/4, 9/20
e.+de 89/2
e.+i 121/19, 48/4
e.+im 139/14, 53/7
e.+ine 161/26
e.+ini 87/3
e.+iyle 116/5

emr buyur- (Ar. +T.) komut vermek.

e. -du 10/25, 17/14

emr et- (Ar. +T.) buyurmak, emir vermek.

e. -ebilirsiniz 113/16 (emr edebilirsiniz)

e. -erim 21/19 (emr ederim)

e. -ib 15/8 (emr edib)

e. -di 117/20- 117/24- 121/3- 160/14- 163/2- 43/20- 54/25

e. -dikde 126/15

e. -mez 117/17

emr eyle- (Ar. +T.) buyurmak.

e. 18/4

e. -di 12/24, 128/12, 137/9, 149/26, 150/14, 151/9, 21/26, 32/26, 32/5, 54/12, 61/24, 67/10

emr olun- (Ar. +T.) buyrulmak.

e. -muşdur 9/20

emlak (Ar.) ev, arsa, bahçe vb. taşınamayan mal ve mülklerin ortak adı, taşınmazlar, gayrimenkul.

e.+in 173/7

emlakımüetbaa (Ar.) mülklerim ve hizmetkârlar.

e.+ım 97/4

emma (Ar.) ama, lakin.

e. 173/19, 175/13, 175/24, 176/14, 176/8, 183/21, 184/19, 186/7, 200/12, 201/3, 204/4

emniyet (Ar.) güven, inanma.

e. 12/14, 165/26, 108/11

e. et- 49/12

e.+i 44/23

emniyet et- (Ar. +T.) güvenmek.

e.-miş 49/12

emniyet ol- (Ar. +T.) güven içinde olmak.

e.-maz 108/11

e. -ub 44/23

emsal (Ar.) benzer, eş, denk.

e. 47/16

e.+i 85/15

e.+leri 141/11

en (1) bir yüzeyde boy sayılan iki kenar arasındaki uzaklık, genişlik, boy, uzunluk karşıtı.

e.+inde 82/20

en (2) başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösteren sözcük.

e. 145/27, 154/15, 35/25, 63/13, 8/8, 82/15, 84/13, 86/13, 94/14

en- [<in-] inmek.

e.-di 25/25, 76/23, 90/27, 91/10

e.-ib 145/14, 151/23, 20/11, 31/6, 31/9, 34/15, 58/5

e.-mesine 30/20

e.-miş 6/16

encam (Far.) son, nihayet.

e. 181/18

e.+ında 165/7, 173/25

endir- [<indir-] indirmek.

e.-diler 160/5

e.-ib 107/13

endişe (Far.) tasa, kaygı.	e. 111/22
e.+e 8/8	erken sabahın ilk saatleri.
e.+ye 113/25	e. 21/24, 43/16, 98/11
e.+yi 83/8	erkey bk. erkek
enişde [<enişte] enişte.	e.+i 124/24, 125/3
e.+min 91/23	e.+idir 125/25
envayi (Ar.) çeşitler, türler.	e.+ini 124/22, 125/2
e. 82/14, 82/8, 5/14, 66/6, 100/14, 103/19	erte bir sonraki günün sabahı, yarın.
er erkek.	e. 38/8, 41/2, 42/15, 45/26
e. 111/1	e.+ye 108/3
er- erişmek, kavuşmak.	ertesi bir günün, haftanın, ayın, mevsimin, yılın ardından gelen (gün, hafta, ay, mevsim, yıl) ferdası.
e.-dikde 161/11, 5/16	e. 107/20, 129/23, 131/21, 143/10, 143/17, 144/24, 147/14, 43/18, 50/14, 58/2, 59/12, 60/27, 62/14, 68/8, 84/24
e.-er 122/12	esefkederver- (Ar. +T.) üzüntü vermek.
e.-ib 13/10, 21/9	e. -di 3/19
e.-mek 4/26	esef ver- (Ar. +T.) üzüntü vermek.
erbab-ı divan (Ar.) divanın en iyileri.	e.-ir 112/25
e.+ım 28/23	eser (Ar.) iz, nişan, işaret.
erbab-ı vuğuf, erbab-i vuğuf (Ar.) bilirkişiler.	e. 155/8
e.+dan 139/10	esirge- korumak, himaye etmek, muhafaza etmek.
e.+a 144/13	e.-dim 157/17
eriş- erişmek, varmak.	e.-sin 167/16
e.-dikde 16/26	e.-ye 167/3
erkek yetişkin adam, bay, er kişi, kadın karşıtı.	eski geçmiş zamana ait olan, geçmiş zaman özellikleri taşıyan.
e. 117/21, 124/18, 125/12, 125/27, 39/13, 86/18	
e.+lerin 63/1	
erkeklik erkek olma durumu.	

- e. 55/8
- esmer** (Ar.) teni ve saçları karaya çalan, koyu buğday rengi olan (kimse), yağız.
- e. 201/11
- esna** (Ar.) bir işin yapıldığı an, sıra.
- e.+de 148/17, 72/16
e.+lerde 8/16
e.-yi 106/1, 115/13, 80/2
- esna-yi rah** (Ar. + Far.) yolda giderken, yürürken.
- e.+de 106/1, 115/14
- esrar** (Ar.) gizli olan, herkesçe bilinmeyen şeyler.
- e.+a 133/27
e.+dır 56/23
e.+ı 152/3
e.+ım 56/21
e.+ımı 118/20, 73/24
e.+ınızı 75/5
e.+ları 192/16
- esraren** (Ar.) gizli olarak.
- e. 74/24
- eş-** eşmek, kazmak.
- e.-eyor 191/21
- eşey** [<eşek] eşek.
- e.+ile 35/22
- et et**, besin maddesi.
- e.+i 75/21, 75/8, 76/5
- et-** etmek.
- e.-ebilir 77/8
e. -ebilirsiniz 113/16 (emr ed-)
- e.-ebilecekmiz 40/21
e. -ebilir 94/18 (seyr ed-)
e.-ebilirmisin 53/13
e.-ebilerseniz 152/17
e.-ebilmek 79/19 (icra ed-)
e.-ebilmiş 107/6
e. -ecek 105/16 (teslim ed-)
e. -ecek 115/1 (suğut ed-)
e. -ecek 116/2 (söhbet et-)
e. -ecek 93/21 (cesaret ed-)
e. -ecek 32/6 (katl ed-)
e. -ecek 119/12 (mağsus ed-)
e. -ecedir 52/8 (kifayet ed-)
e. -eceklerdir 21/13 (zabt ed-)
e. -eceklerini 11/22 (feda ed-)
e. -eceksiniz 113/11 (taacüb ed-)
e.-eceyi 51/24
e. -eceyim 109/11 (teslim ed-)
e. -eceyim 113/12 (itimad ed-)
e. -eceyim 74/24 (nakl ed-)
e. -eceyidin 119/8 (gark ed-)
e. -eceyini 143/12, 159/25
e. -eceyini 30/2 (varis ed-)
e. -eceyiz 52/19 (sival ed-)
e. -elim 6/6
e. -elim 204/22 (tesbih ed-)
e. -elim 78/13 (tahkik ed-)
e. -emedi 77/5
e. -emem 135/21 (muhafaza ed-)
e. -emez 22/20
e. -erim 21/19 (emr ed-)
e.-en 11/26, 124/5, 204/16
e. -en 65/18 (zühr ed-)
e. -en 192/16 (zahir ed-)
e. -en 205/1 (mübaşiret ed-)
e. -en 70/16 (muhafaza ed-)
e. -en 165/3 (merak ed-)
e. -en 29/17 (iktiza ed-)
e. -en 23/21 (ah u figan ed-)
e. -enler 41/9 (mübaşiret ed-)
e. -enin 22/2 (hiyanet ed-)
e. -er 111/9, 116/14, 131/26, 152/10, 201/8, 34/9, 45/12, 50/27,
e. -er 59/21 (afv ed-)
e. -er 140/14- 45/9 (davet ed-)
e. -er 123/20 (def ed-)
e. -er 153/10 (dua ed-)
e. -er 142/13, 142/18, 144/23 (zann ed-)
e. -er 25/5 (teslim ed-)

- e. -er 79/13 (tenezzül ed-)
e. -er 191/2, 202/12 (tekmil ed-)
e. -er 189/15 (tebdil ed-)
e. -er 130/22 (taqdim ed-)
e. -er 21/23 (tahrik ed-)
e. -er 102/5 (taacüb ed-)
e. -er 163/24 (şükr ed-)
e. -er 188/14 (şerr ed-)
e. -er 123/15 (sözü ed-)
e. -er 169/4 (sival ed-)
e. -er 132/24, 38/6 (reca ed-)
e. -er 90/11 (katl ed-)
e. -er 84/6 (payimal ed-)
e. -er 122/20, 44/19, 49/10 (naql ed-)
e. -er 171/8 (mülâhaza ed-)
e. -er 117/10 (meth ed-)
e. -er 125/24 (kifayet ed-)
e. -er 28/24 (keşf ed-)
e. -er 39/20 (istişare ed-)
e. -er 116/22 (iqtiza ed-)
e. -er 148/1 (iḳrah ed-)
e. -er 148/20 (idare ed-)
e. -er 59/24 (icra ed-)
e. -er 163/1 (icab ed-)
e. -er 95/25 (heyal ed-)
e. -er 89/10 (hazır ed-)
e. -er 168/2, 169/6 (helas ed-)
e. -er 29/20 (h̄arab ed-)
e. -er 157/25 (feda ed-)
e. -er 73/24 (faş ed-)
e. -er 34/24 (habs ed-)
e. -er 31/27 (helak ed-)
e. -er 158/1 (ih̄san ed-)
e. -erek 145/25, 26/12, 27/17, 36/20
(zann ed-)
e. -erek 47/3 (teşekkür ed-)
e. -erek 6/23 (teşir ed-)
e. -erek 102/3 (tefekkür ed-)
e. -erek 47/25 (teessüf ed-)
e. -erek 101/20, 159/19 (tecessüs ed-
)
e. -erek 137/23 (tayyin ed-)
e. -erek 13/26 (tacüb ed-)
e. -erek 122/17 (taacüb ed-)
e. -erek 72/13 (ḳasd ed-)
e. -erek 10/8 (nazar ed-)
e. -erek 61/2, 99/2 (naql ed-)
e. -erek 57/21 (ketm ed-)
e. -erek 143/14 (ihale ed-)
e. -erek 8/10 (ḳiyas ed-)
- e. -erek 11/21, 12/20, 77/15
e. -erek 96/10 (beyan ed-)
e. -erek 3/25 (davet ed-)
e. -erek 132/18 (eda ed-)
e. -erek 134/12 (muharebe ed-)
e. -erek 110/20 (ifade ed-)
e. -erek 80/15 (idrak ed-)
e. -erek 126/20, 7/5 (haml ed-)
e. -erek 58/19 (fark ed-)
e. -erek 109/5, 72/4 (feh̄m ed-)
e. -erim 123/22 (varis ed-)
e. -erim 113/19, 162/18 (teslim ed-)
e. -erim 132/9 (tefekkür ed-)
e. -erim 14/24, 49/26 (teessüf ed-)
e. -erim 111/2 (tahüd ed-)
e. -erim 51/23 (tabir ed-)
e. -erim 132/1 (taacüb ed-)
e. -erim 146/2, 36/5, 90/4 (reca ed-)
e. -erim 119/17 (memul ed-)
e. -erim 16/14 (ḳabul ed-)
e. -erim 105/3 (niyaz ed-)
e. -erim 154/21, 50/9, 51/2, 85/1
(ḳatl ed-)
e. -erim 60/16
e. -erim 102/14 (acele ed-)
e. -erim 51/1- 60/25 (afv ed-)
e. -erim 141/1 (dar ed-)
e. -erim 64/3 (keder ed-)
e. -erim 4/8 (hevale ed-)
e. -erim 85/25 (ferman ed-)
e. -erim 130/12 (feda ed-)
e. -erim 93/16 (hasıl ed-)
e. -eriz 205/17 (afv ed-)
e. -eriz 165/17 (ih̄tar ed-)
e. -eriz 11/24 (h̄elas ed-)
e. -erler 49/16 (tahüd ed-)
e. -erler 123/14, 123/15, 133/26
e. -erler 34/26 (rezil ed-)
e. -erler 114/15 (matlub ed-)
e. -erler 26/17 (firiyad ed-)
e. -erse 57/12 (afv ed-)
e. -erse 6/20 (ih̄san ed-)
e. -ersek 40/13
e. -ersen 182/23 (tekmil ed-)
e. -ersen 198/13 (tehammül ed-)
e. -ersen 171/17, 172/11, 172/8,
181/12, 186/5, 198/5, 202/6,
90/12
e. -ersen 176/6, 198/20 (mürad ed-)
e. -ersen 189/3 (heves ed-)

- e. -ersen 188/13 (h ayır ed-)
e. -ersin 171/13 (talab ed-)
e. -ersin 181/6 ( err ed-)
e. -ersin 43/27 (k atlı ed-)
e. -ersin 150/21, 168/8, 181/7
e. -ersin 180/9 (alt ed-)
e. -ersin 86/2 (cesaret ed-)
e. -ersin 185/11, 20/18 (def ed-)
e. -ersin 170/17 (mülhaza ed-)
e. -ersin 171/1 (k ar ed-)
e. -ersin 185/19 (fikir ed-)
e. -esiniz 139/17
e. -esin 60/16 (rahat ed-)
e. -esin 107/23 (k atlı ed-)
e. -esin 16/1 (ifade ed-)
e. -esin 106/6 (müsahibet ed-)
e. -eyim 15/14 (ferah ed-)
e. -eyim 9/11 (iftihar ed-)
e. -eyor 16/21
e. -eyor 191/19 (medh ed-)
e. -eyorsan 186/8 (sival ed-)
e. -eyorsun 187/7
e. -eyorsun 201/16 (hacet ed-)
e. -eyorum 160/21 (rayet ed-)
e. -eyorum 121/20 (tarif ed-)
e. -eyorum 118/25 (tasallut ed-)
e. -ib 110/8, 134/3, 147/12, 158/23,
19/3, 41/2, 71/19
e. -ib 104/17 (afv ed-)
e. -ib 100/7 (arz ed-)
e. -ib 98/23 (avdet ed-)
e. -ib 68/13 (azimet ed-)
e. -ib 9/8 (celb ed-)
e. -ib 158/23 (cem ed-)
e. -ib 160/27, 35/24, 9/2 (cevab ed-)
e. -ib 137/2 (davet ed-)
e. -ib 122/12 (def ed-)
e. -ib 111/7 (dikkat ed-)
e. -ib 64/17 (zulm ed-)
e. -ib 85/10, 88/15 (zuhr ed-)
e. -ib 138/4 (zikir ed-)
e. -ib 107/11 (zay ed-)
e. -ib 145/26, 9/26 (zann ed-)
e. -ib 134/12 (yürüyüş ed-)
e. -ib 148/21, 2/17 (vefat ed-)
e. -ib 38/1 (t vbe ed-)
e. -ib 113/6, 123/1 (teşkil ed-)
e. -ib 120/6 (teslim ed-)
e. -ib 18/14 (teskin ed-)
e. -ib 71/3 (tesadüf ed-)
e. -ib 72/8, 95/3 (terk ed-)
e. -ib 106/3, 152/5 (tenbih ed-)
e. -ib 129/22, 15/4 (temenni ed-)
e. -ib 6/18 (tehayür ed-)
e. -ib 186/7 (teftiş ed-)
e. -ib 8/20 (tefekkur ed-)
e. -ib 29/22 (teessüf ed-)
e. -ib 96/22 (tedarik ed-)
e. -ib 118/9 (tecessüs ed-)
e. -ib 143/13 (tarif ed-)
e. -ib 137/22 (ş bhe ed-)
e. -ib 163/3 (reca ed-)
e. -ib 127/15, 65/15, 9/14, 2/2 (k bul
ed-)
e. -ib 33/14 (peydah ed-)
e. -ib 72/23 ( zr ed-)
e. -ib 1/12, 143/21 (nik h ed-)
e. -ib 126/11, 128/7 (nasb ed-)
e. -ib 88/20 (naql ed-)
e. -ib 119/11 (müttehim ed-)
e. -ib 101/3, 121/5, 32/22 (merak ed-
)
e. -ib 99/20 (memul ed-)
e. -ib 32/9 (meks ed-)
e. -ib 18/3, 99/27 (mahbus ed-)
e. -ib 20/7 (itaat ed-)
e. -ib 21/13 (iştila ed-)
e. -ib 148/7 (istişare ed-)
e. -ib 25/8 (isabet ed-)
e. -ib 162/17 (istifa ed-)
e. -ib 77/23 (ikrar ed-)
e. -ib 44/20 (ink ar ed-)
e. -ib 141/8 (ilave ed-)
e. -ib 104/19 (ihsan ed-)
e. -ib 124/14 (ifade ed-)
e. -ib 69/20, 84/1 (h cm ed-)
e. -ib 42/4, 89/22 (helak ed-)
e. -ib 160/24 (halvet ed-)
e. -ib 118/16 (h alvet ed-)
e. -ib 17/8 (galebe ed-)
e. -ib 1/9 (fütühat ed-)
e. -ib 159/2 (feth ed-)
e. -ib 110/14, 83/16 (fehmi ed-)
e. -ib 15/8 (emr ed-)
e. -ib 30/23 (farq ed-)
e. -ib 113/18 (itimad ed-)
e. -in 11/16
e. -in 68/3 (tasdik ed-)
e. -ince 9/11
e. -inceye 23/27 (naql ed-)

- e. -mesine 63/1 (afv ed-)
e. -emezler 137/19 (devam ed-)
e. -emez 142/20 (ferk ed-)
e. -emeyecek 21/10
e. 198/1, 90/12, 57/3 (dikkat et-)
e. 77/9 (haber et-)
e. -di 14/10, 180/7, 200/23, 42/18,
84/14, 91/14, 92/5
e.-di 159/15 (avdet et-)
e.-di 89/4 (beyan et-)
e.-di 118/18 (cesaret et-)
e.-di 130/10- 14/21- 18/23- 23/8-
40/9- 49/22- 54/7- 55/23-
56/20- 69/22- 73/3- 77/10-
78/10 (cevab et-)
e.-di 43/10 (def et-)
e.-di 77/2 (defn et-)
e.-di 47/9 (dikkat et-)
e.-di 117/20- 117/24- 121/3- 160/14-
163/2- 43/20- 54/25 (emr et-)
e. -di 69/27 (zuhr et-)
e. -di 62/8 (zabt et-)
e. -di 192/3 (yardım et-)
e. -di 161/2 (vefat et-)
e. -di 28/7 (teysir et-)
e. -di 17/7, 65/5 (teşebbüs et-)
e. -di 80/26 (teslim et-)
e. -di 162/15, 21/17 (tesir et-)
e. -di 45/18, 75/17 (tertib et-)
e. -di 20/6 (tenbih et-)
e. -di 111/25 (teklif et-)
e. -di 68/7 (tayyin et-)
e. -di 126/7, 142/9, 46/21, 52/24,
53/12, 73/1, 76/2, 96/26 (sival
et-)
e. -di 16/19 (revan et-)
e. -di 22/24, 36/9, 81/12 (reca et-)
e. -di 61/10 (razi et-)
e. -di 28/10 (kâsd et-)
e. -di 88/17 (pazar et-)
e. -di 137/18 (niyet et-)
e. -di 24/8 (naql et-)
e. -di 70/13 (mahv et-)
e. -di 72/3 (kesb et-)
e. -di 58/4 (iktiza et-)
e. -di 119/23, 75/15 (iḳram et-)
e. -di 139/20 (ifade et-)
e. -di 178/15, 192/4 (helas et-)
e. -di 73/20 (hâlv et-)
e. -di 42/13 (gayb et-)
e. -di 84/26 (ferman et-)
e. -di 140/8 (ferk et-)
e. -di 66/10 (fehmi et-)
e. -di 62/16 (farḳ et-)
e. -di 191/14 (ezad et-)
e. -di 43/10 (def et-)
e. -digi 80/9 (sıparış et-)
e. -digin 16/8
e. -dik 165/16 (tab et-)
e. -dikde 147/7 (vefat et-)
e. -dikde 52/10 (teklif et-)
e. -dikde 44/20 (tazir et-)
e. -dikde 137/23 (tasdik et-)
e. -dikde 12/7 (tarif et-)
e. -dikde 10/17, 16/27, 20/27, 4/27
(süal et-)
e. -dikde 76/24 (sivaller et-)
e. -dikde 103/14, 104/22, 146/20,
157/18, 160/27, 50/17, 53/8,
57/20 (sival et-)
e. -dikde 25/24 (pertav et-)
e. -dikde 92/6 (naql et-)
e. -dikde 165/5 (müracaat et-)
e. -dikde 25/1 (meram et-)
e. -dikde 39/5 (matlub et-)
e. -dikde 117/18 (ısrar et-)
e. -dikde 133/19, 53/18 (ifade et-)
e. -dikde 81/7
e.-dikde 123/3, 4/19 (davet et-)
e.-dikde 5/13 (emanet et-)
e.-dikde 126/15 (emr et-)
e. -dikde 116/23 (ferman et-)
e. -dikden 7/19 (tahḳik ed-)
e. -dikden 77/19 (telef et-)
e. -dikden 73/17 (teftiş et-)
e. -dikden 90/14 (tekdir et-)
e. -dikden 55/13 (razi et-)
e. -dikden 152/19 (tecessüs et-)
e. -dikden 162/6, 31/14 (naql et-)
e. -dikden 106/12, 155/13, 27/21,
31/23
e.-dikden 159/26 (arz et-)
e.-dikden 88/4 (def et-)
e.-dikden 67/14 (defn et-)
e. -dikden 159/13 (itaat et-)
e. -dikden 163/22 (helak et-)
e. -dikden 14/19 (iḳamet et-)
e. -dikden 88/4 (def et-)
e. -dikleri 114/8, 159/6, 49/11, 49/5
e. -dikleri 9/18 (müssade et-)

- e. -diklerinde 126/17
e. -diklerinde 51/16 (tabir et-)
e. -diklerinde 52/27 (tarif et-)
e. -diklerini 118/2
e. -diklerini 10/23 (istiḥrac et-)
e. -diler 117/23 (taacüb et-)
e. -diler 148/16 (sürgün et-)
e. -diler 6/15 (süal et-)
e. -diler 64/21 (rücu et-)
e. -diler 65/12, 7/5 (reca et-)
e. -diler 159/27 (k̄abul et-)
e. -diler 81/25 (meram et-)
e. -diler 12/8- 13/1 (cevab et-)
e. -diler 10/8 (istiḥrac et-)
e. -diler 41/9 (istiṣare et-)
e. -diler 13/2 (ihtar et-)
e. -diler 11/23, 26/20, 6/27, 7/20 (ifade et-)
e. -diler 147/15, 158/10, 2/3, 50/5, 64/22, 75/17, 5/25
e.-diler 68/8 (arz et-)
e.-diler 136/14 (azimet et-)
e.-diler 160/6 (dahil et-)
e. -dim 126/13 (vasiyet et-)
e. -dim 57/14 (sabr et-)
e. -dim 59/9 (afv et-)
e. -dim 137/6 (nasb et-)
e. -dim 125/26 (hükm et-)
e. -dim 156/23, 47/20 (hazz et-)
e. -dim 19/3 (habs et-)
e. -din 112/13 (hıyanetlik et-)
e. -din 14/7 (h̄zmet et-)
e. -din 130/5, 144/26, 59/27, 163/12 (afv et-)
e. -dirmeye 82/10 (teḥir et-)
e. -dirmeye 82/2 (meks et-)
e. -dirdikten 30/11
e. -diyi 92/7 (tesavvur et-)
e. -diyi 18/7 (tebeyün et-)
e. -diyi 123/16 (tarif et-)
e. -diyi 91/24 (k̄atlı et-)
e. -diyi 163/4, 27/26, 32/24, 51/20, 59/14, 137/20 (add et-)
e. -diyi 87/1 (hazz et-)
e. -diyi 143/3 (icab et-)
e. -diyi 150/17 (istimal et-)
e. -diyim 99/8 (hediye et-)
e. -diyimiz 142/15
e. -diyini 175/13, 182/22 (vad et-)
e. -diyini 21/16, 47/20 (naḳl et-)
e. -diyini 151/18, 200/4, 151/17 (add et-)
e. -diyini 125/13 (fırar et-)
e. -diyinde 114/4, 15/21
e. -diyinde 71/9 (zıkr et-)
e. -diyinde 157/20 (naḳl et-)
e. -diyine 76/13
e. -diyini 187/9 (zay et-)
e. -diyini 142/8 (teveccüh et-)
e. -diyini 138/25
e. -diyini 2/11 (nasb et-)
e. -diyini 171/4 (mülhaza et-)
e. -diyini 165/13 (merak et-)
e. -diyiniz 16/14 (ızhâr et-)
e. -me 130/11
e. -me 168/16 (sival et-)
e. -me 153/8 (sıparış et-)
e. -me 45/16 (k̄ayd et-)
e. -me 177/8, 185/21 (k̄asevet et-)
e. -me 191/22 (keder et-)
e. -me 195/9, 201/17, 203/16 (ḥevf et-)
e. -meden 23/17 (taskik et-)
e. -memeyi 152/4 (faş et-)
e. -medi 15/19 (k̄abul et-)
e. -medi 143/27 (sival et-)
e. -medi 200/22 (hacet et-)
e. -medikce 139/7 (tahkik et-)
e. -medikten 138/13 (tahkik et-)
e. -medim 118/12 (söhbet et-)
e. -mediyi 11/1 (ferk et-)
e. -mediyimde 118/19 (k̄abul et-)
e. -mediyin 187/18
e. -mediyin 188/17 (ümüd et-)
e. -mek 79/21 (ziyaret et-)
e. -mek 134/24, 66/21, 81/21 (zabt et-)
e. -mek 118/17, 140/13 (teslim et-)
e. -mek 8/26 (telefon et-)
e. -mek 68/12 (tasdik et-)
e. -mek 106/27 (tarif et-)
e. -mek 183/18 (şükr et-)
e. -mek 98/9 (rahat et-)
e. -mek 103/8, 145/19 (k̄atlı et-)
e. -mek 15/16 (pus et-)
e. -mek 154/14, 161/4 (ketm et-)
e. -mek 165/27 (kesb et-)
e. -mek 23/3 (hıyanet et-)
e. -mek 161/26 (itaat et-)
e. -mek 160/10, 67/24 (icra et-)

- e. -mek 3/21 (hevale et-)
e. -mek 124/3 (def et-)
e. -mek 165/19 (istihrac et-)
e. -mek 164/11, 41/3, 62/24, 87/21, 75/19 (davet et-)
e.-mek 124/3 (def et-)
e.-mek 49/15 (eda et-)
e. -mekde 127/24 (tahsil et-)
e. -mekde 121/23 (kâsd et-)
e. -mekde 2/24, 133/24- 134/19 (devam et-)
e. -mekde 97/26 (musahibet et-)
e. -mekde 159/17 (icra et-)
e. -mekde 121/5 (ibram et-)
e. -mekde 150/22 (ısrar et-)
e. -mekden 36/12 (rezil et-)
e. -mekdesiniz 139/9 (inkâr et-)
e. -mekdir 22/27 (terbiye et-)
e. -mekliye 65/8 (teslim et-)
e. -mekliye 22/21 (tehir et-)
e. -mekliye 59/16 (celb et-)
e. -meksizin 74/18 (sival et-)
e. -meli 59/19
e. -mem 157/7, 74/2 (zann et-)
e. -mem 104/7 (teessüf et-)
e. -mem 163/6
e. -mem 119/15 (kûsur et-)
e. -mem 124/3, 145/2, 80/20 (kâbul et-)
e. -mem 112/27 (keder et-)
e. -meme 59/3 (tedarik et-)
e. -memek 110/3 (kelam et-)
e. -memek 146/23 (hazz et-)
e. -memiş 127/5 (sebkat et-)
e. -menin 65/2 (zabt et-)
e. -meniz 17/26 (telef et-)
e. -meniz 5/14 (mahir et-)
e. -meniz 86/11 (kâsd et-)
e. -menize 132/1 (tevassüt et-)
e. -mesi 33/3 (rısıvay et-)
e. -mesi 163/10, 124/13 (beyan et-)
e. -mesidir 163/11 (iftira et-)
e. -mesiyle 92/24 (beyan et-)
e. -mesiyle 98/13 (dikkât et-)
e. -mesin 43/17, 86/15
e. -mesin 106/2 (müsahibet et-)
e. -mesinde 140/23 (matlub et-)
e. -mesinde 89/8 (ifade et-)
e. -mesinde 138/5 (dua et-)
e. -mesinden 146/13
e. -mesine 47/13 (telef et-)
e. -mesine 148/13
e. -mesine 113/1 (sukût et-)
e. -mesine 138/9 (muhabbet et-)
e. -mesine 154/15 (ısrar et-)
e. -mesini 98/17 (tahkik et-)
e. -mesini 19/20 (himmət et-)
e. -mesini 18/24
e. -mesini 32/5 (katl et-)
e. -mesini 121/11 (itaat et-)
e. -mesini 81/15 (irtikâb et-)
e. -meye 79/1, 79/4 (zabt et-)
e. -meye 165/21 (tahsil et-)
e. -meye 73/19 (sival et-)
e. -meye 25/12 (seyr et-)
e. -meye 74/22 (reca et-)
e. -meye 32/13 (katl et-)
e. -meye 3/14 (hükm et-)
e. -meye 161/8 (naql et-)
e. -meye 107/13 (nasb et-)
e. -meye 55/22 (peydah ed-)
e. -meye 15/20, 157/13, 18/24, 39/2, 49/3, 71/20, 93/21
e.-meye 102/9 (acele et-)
e.-meye 61/5 (afv et-)
e. -meye 2/20 (hoşnut et-)
e. -meye 154/22, 45/4 (isabet et-)
e. -meyen 84/7 (ferk et-)
e. -meyeceksin 112/15, 60/27
e. -meyeceyimi 118/23 (irtikâb et-)
e. -meyerek 143/20 (şübhe et-)
e. -meyerek 153/9, 27/2 (akıl et-)
e. -meyerek 32/18 (insaf et-)
e. -meyesin 59/11
e. -meyesin 58/1 (kûsur et-)
e. -meyib 150/19 (nazar et-)
e. -meyib 31/5 (cesaret et-)
e. -meyin 50/6 (şübhe et-)
e. -meyor 56/27 (tesir et-)
e. -mez 56/12 (tesir et-)
e. -mez 84/27 (katl et-)
e. -mez 139/7 (hükm et-)
e. -mez 75/23 (kâr et-)
e. -mez 75/20 (iktiza et-)
e. -mez 68/25 (kifayet et-)
e. -mez 48/16, 50/8,
e.-mez 21/15, 47/15, 77/22 (akçe et-)
e.-mez 117/17 (emr et-)
e. -mezmsin 46/12 (farq et-)

- e. -mezsen 182/17
- e. -mezsen 181/15 (garez et-)
- e. -miş 148/17, 150/5 (vefat et-)
- e. -miş 27/17 (tasdik et-)
- e. -miş 37/25 (sülük et-)
- e. -miş 54/8 (sihr et-)
- e. -miş 24/14, 50/21, 131/7 (alâka et-)
- e.-miş 49/12 (emniyet et-)
- e. -miş 106/11 (icra et-)
- e. -mişim 145/3 (tahkik et-)
- e. -mişim 112/7 (ahd et-)
- e. -mişler 49/19
- e. -mişler 13/27 (tertib et-)
- e. -mişler 129/7 (muhabbet et-)
- e. -mişler 84/18 (iltizam et-)
- e. -mişler 26/11 (helak et-)
- e. -mişsin 157/23, 172/9, 57/25
- e. -mişsin 168/12 (kayb et-)
- e. -sem 100/3 (meram et-)
- e. -sem 56/21 (meyl et-)
- e. -sen 167/18
- e. -sin 36/8 (tasdik et-)
- e. -sin 107/27 (katl et-)
- e. -sin 2/8, 60/19 (berbat et-)
- e. -sinler 160/23
- e. -sinler 118/2 (takrir et-)
- e. -sinler 4/15 (mübaşiret et-)
- e. -ti 4/10 (cevab et-)

etba (Ar.) hizmetkârlar.

- e.+yilerinle 116/26
- e.+yisi 160/1
- e.isiyle 116/21
- e. -yi 129/1

etbaa bk. **etba**

- e.+lerimle 97/4
- e.+sına 160/14, 161/25
- e.+sını 134/9
- e.+sının 140/15

etdir- [**ettir-**] ettirmek, etme işini yaptırmak.

- e. -di 5/5 (kayd etdir-)
- e. -di 54/13 (katl etdir-)
- e. -di 108/6 (meks etdir-)

- e. -dikde 9/23 (kıraat etdir-)
- e. -dikden 71/4 (meks etdir-)
- e. -dim 144/14 (keşf etdir-)
- e. -direceyim 43/16 (katl etdir-)
- e. -dirir 74/6 (katl etdir-)
- e. -diririm 23/4 (katl etdir-)
- e. -me 32/1 (katl etdir-)
- e.-erek 135/2
- e. -erek 85/5 (nida etdir-)
- e. -ib 4/16 (tahrir etdir-)
- e. -ir 38/16 (tahkik etdir-)
- e. -irim 139/12 (keşf etdir-)
- e. -mek 160/16 (hizmet etdir-)
- e. -mek 70/22 (katl etdir-)

etek giysinin belden aşağıda kalan bölümü.

- e. 32/10

etraf (Ar.) çevre.

- e. 21/11
- e.+ında 114/6

etvar (Ar.) tavırlar, davranışlar, tarzlar.

- e. +na 97/7

ev ev, aile.

- e. 199/2
- e.+dekiler 108/22
- e.+den 108/15, 33/16, 33/23, 42/21, 47/4, 90/12
- e.+e 109/9, 27/5, 35/7, 42/13, 46/22, 46/5, 80/27, 88/18, 90/6, 91/26, 91/5, 92/1, 92/6
- e.+i 40/7
- e.+in 89/27
- e.+inde 110/7, 78/2
- e.+inden 26/18
- e.+ine 33/19, 63/23
- e.+inin 46/11

evail bk. **evayil**

- e. +de 19/13

evayil (Ar.) ilk zamanlar, başlangıç dönemleri

e. +de 44/7, 78/25, 108/12, 24/12, 48/9, 71/14

evetleme evetlemek işi

e. 198/22

evla (Ar.) metinde Allah için kullanılan bir söz.

e.+ye 11/20

evlad (Ar.) bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk.

e. 12/17, 120/4, 157/27, 158/3, 16/9, 17/13, 173/26, 176/10, 187/20, 2/26, 23/12, 23/8, 39/1, 56/8, 8/10, 9/4

e.+a 6/24

e.+dan 119/14, 181/11

e.+e 119/16

e.+ı 119/19, 129/18, 135/26, 16/20, 40/8, 41/17, 41/26, 72/17, 8/17, 8/22

e.-ı 9/10

e.+ıdır 131/4

e.+ım 116/18, 117/7, 118/3, 13/16, 14/6, 145/25, 15/2, 154/20, 157/24, 162/14, 3/26, 40/6, 8/20, 8/23

e.+ımı 112/22, 119/7, 22/27, 5/12, 85/26

e.+ımın 112/24

e.+ımız 161/1, 3/13

e.+ın 17/3, 18/23, 39/10

e.+ına 121/22, 40/6, 41/23, 43/13

e.+ından 183/7, 189/21

e.+ımı 119/19, 12/20, 120/2, 120/5, 153/21, 23/14, 23/19, 24/10, 24/13, 25/10, 26/25, 27/11, 39/18, 43/26, 71/5, 76/2, 77/24, 78/11

e.+ımın 13/25, 23/18, 29/5, 3/20, 73/22, 75/12, 93/8

e.+ımız 14/20, 161/10, 161/16, 17/21, 32/12, 74/14, 75/6, 86/4

e.+ınızdır 31/18

e.+ınızın 113/10, 86/11

e.+ları 120/18, 160/3, 39/14, 55/15

e.+larından 184/1

e.+larının 153/14, 157/20

e.+larınız 160/26

evlendir- evlenmesini sağlamak.

e.-diler 55/14

evved [<evet] doğrulama veya onaylama sözü.

e. 14/22

evvel (Ar.) ilk, önce, geçmiş.

e. 102/13, 102/7, 12/18, 137/3, 35/8, 41/20, 89/2, 6/3

e. +e 22/23

e.+i 157/21

e.+den 65/18

e.+dir 143/7

e.+inden 137/26

evvela (Ar.) önce, ilk önce, ilkin.

e. 73/21

evvelce (Ar. +T.) önceden, eskiden.

e. 115/19, 159/23, 31/27, 57/8, 79/10, 80/18, 83/3

evvelki (Ar. +T.) daha önceki, bundan önce gelen veya olan.

e. 110/22, 126/9, 132/16, 14/10, 146/16, 147/23, 155/9, 32/7, 37/19, 40/11, 49/5, 85/15, 99/4
e.+nden 197/15, 54/16

evvet bk. **evved**

e. 117/7

ey bir seslenme sözü.

- e. 113/12, 116/17, 144/9, 145/25, 15/25, 162/14, 86/18
- eyalet** (Ar.) yönetim bölgesi.
- e. 19/14
e.+de 55/8
- eyam** (Ar.) müddet, zaman.
- e. 100/5, 127/6, 164/1, 29/16, 77/3
- eyer** bk. eger
- e. 170/8
- eyi** [<iyi] iyi, esen.
- e. 110/10, 125/7, 129/27, 137/25, 152/17, 161/11, 167/20, 168/11, 180/25, 180/6, 183/14, 189/15, 197/12, 199/15, 50/8, 53/13, 54/16, 57/25, 68/26, 84/19, 88/22
e.+den 133/24, 38/16
e.+dir 197/16, 36/14
e.+ye 191/1
- eyice** [<iyice] gereği gibi, derinlemesine, ayrıntılarıyla.
- e. 135/24, 152/19, 58/9
- eyil-** [<eğil-] eğilmek, bir yana doğru eğik duruma gelmek.
- e.-diyinde 76/27
- eyle-** etmek, yapmak.
- e. 118/5, 167/15, 168/7, 169/19, 173/14, 173/24, 176/13, 178/24, 180/11, 181/25, 186/4, 188/7, 191/3, 198/19, 202/14, 202/21, 36/15, 57/11, 57/4, 57/9, 60/1,
e. 162/16- 205/18 (afv eyle-)
e. 168/24- 175/9 (ahd eyle-)
e. 18/4 (emr eyle-)
- e. 170/23, 172/10, 173/5, 173/8, 175/14, 177/6, 178/23, 184/23, 191/23, 200/13, 204/5, 204/7 (tekmil eyle-)
e. 169/16, 198/23 (tehammül eyle-)
e. 170/6 (şükr eyle-)
e. 199/8 (şükür eyle-)
e. 190/19, 202/3 (sabr eyle-)
e. 90/13 (nabedid eyle-)
e. 17/2 (rahm eyle-)
e. 15/3 (rahat eyle-)
e. 133/8 (nutk eyle-)
e. 93/24 (naql eyle-)
e. 140/6 (istişare eyle-)
e. 173/7 (ibadet eyle-)
e.-di 102/10- 133/23 (arz eyle-)
e.-di 146/8 (avdet eyle-)
e.-di 46/5, 72/20, 83/4 (davet eyle-)
e.-di 12/24, 128/12, 137/9, 149/26, 150/14, 151/9, 21/26, 32/26, 32/5, 54/12, 61/24, 67/10 (emr eyle-)
e. -di 112/2 (yardım eyle-)
e. -di 3/17 (vefat eyle-)
e. -di 31/13 (varis eyle-)
e. -di 51/17, 67/3 (vad eyle-)
e. -di 161/25 (tezyin eyle-)
e. -di 33/8 (tezevvüc eyle-)
e. -di 127/20, 99/3 (teslim eyle-)
e. -di 127/13, 135/8, 150/2, 19/20, 97/16 (tenbih eyle-)
e. -di 89/12 (temin eyle-)
e. -di 128/9, 162/2 (tayyin eyle-)
e. -di 124/16 (tasdik eyle-)
e. -di 103/20 (tarif eyle-)
e. -di 132/20 (taqdim eyle-)
e. -di 120/11 (tahsil eyle-)
e. -di 31/15 (tabir eyle-)
e. -di 77/25 (taahüd eyle-)
e. -di 101/4, 105/14, 129/16, 129/26, 46/3, 51/15, 73/21 (sival eyle-)
e.-di 2/20 (sarf eyle-)
e. -di 14/1 (sabr eyle-)
e. -di 102/15, 149/22, 90/3 (reca eyle-)
e. -di 100/13 (kabul eyle-)
e. -di 108/9, 119/25, 142/9, 152/2, 161/18, 29/11, 32/27, 44/4, 55/5, 64/10, 71/11, 78/20, 87/5, 93/26 (naql eyle-)

e. -di 1/15 (nasb eyle-)
e. -di 97/24 (nabedid eyle-)
e. -di 71/21 (mübaşiret eyle-)
e. -di 81/21 (muhasere eyle-)
e. -di 191/10 (men eyle-)
e. -di 54/27 (meks eyle-)
e. -di 73/16, 85/13 (matlub eyle-)
e. -di 20/12 (itab eyle-)
e. -di 11/3, 153/20 (istihrac eyle-)
e. -di 137/1 (istida eyle-)
e. -di 73/6 (irsal eyle-)
e. -di 2/11, 30/4 (ilan eyle-)
e. -di 121/25 (ifade eyle-)
e. -di 55/22 (ibraz eyle-)
e. -di 26/2 (helak eyle-)
e. -di 164/6, 7/10 (havale eyle-)
e. -di 150/10 (ḥalvet eyle-)
e. -di 81/18, 9/15 (ferman eyle-)
e.-diler 70/7 (defn eyle-)
e. -diler 2/15 (tebrik eyle-)
e. -diler 77/7 (sival eyle-)
e. -dikde 63/21 (sival eyle-)
e. -dikden 75/24 (tenbih eyle-)
e.-dikden 144/20,
e.-dim 97/2
e. -dim 57/24 (niyaz eyle-)
e. -din 14/9 (tahsil eyle-)
e. -meleri 205/11 (irsal eyle-)
e. -miş 124/23 (terk-i diyar eyle-)
e. -sin 175/10 (ḥelas eyle-)
e. -sin 177/6 (medar eyle-)
e.-ye 31/24
e. -ye 102/12 (zevk eyle-)
e. -ye 172/18, 177/7 (ḥelas eyle-)
e. -ye 204/23 (ihsan eyle-)
e. -yib 161/27 (tenbih eyle-)
e. -yib 127/19 (nasb eyle-)
e. -yib 164/8 (sarf eyle-)
e. -yib 10/4 (temin eyle-)

eylen- [<eğlen-] eğlenmek, hoşça vakit geçirmek.

e. 155/19
e.-dirib 82/10, 82/2
e.-dirin 11/17
e.-erek 87/15
e.-mek 74/8
e.-meye 102/15

eylence [<eğlence] eğlendiren, neşeli veya hoş vakit geçirten şey.

e. 165/23

eylendir- [<eğlendir-] eğlendirmek.

e.-en 83/3

e.-meyi 84/18

eylik [<iyilik] iyilik, iyi olma durumu.

e. 67/27

e.+le 172/7

eylig bk. **eylik**

e. 163/5

eyri [<eğri] doğru veya düz olmayan, bir noktasında yön değiştiren, çarpık, münhani, doğru karşıtı.

e.+si 145/5

eyu bk. **eyi**

e. 165/23

e.+ye 165/24

eyvallah “teşekkür ederim” anlamında kullanılan bir söz.

e. 204/19

ezad (Ar.) serbest bırakma, serbestlik.

e. 187/13

e.et- 191/14

e.ol- 184/16, 190/4, 191/14, 191/7, 198/3, 199/3

ezad et- (Far. +T.) serbest bırakmak.

e. -di 191/14

ezad ol- (Far. +T.) serbest bırakılmak.

- e. -ursun 184/16, 190/4, 191/14,
191/7, 198/3, 199/3
- ezil-** ezilmek, ezme işine konu
olmak.
- e.-ir 69/4
- eziyet** (Ar.) zahmet, cefa, aşırı
sıkıntı, güçlük.
- e.+lerden 173/10
- F**
- fadişah** bk. **padişah**
- f.+a 149/22
- faide** bk. **faide**
- f. 24/3
- fağat** (Ar.) ancak, ama, lakin.
- f. 13/12, 167/11, 32/14, 44/12,
77/25, 86/15
- fağır** (Ar.) geçimini güçlükle
sağlayan, yoksul, fakara,
zengin karşıtı.
- f. 133/2, 150/22, 188/18, 21/3,
66/19
f.+ı 151/6
- fağırılık** yoksulluk.
- f.+larını 159/26
- farğ** (Ar.) fark, başkalık, ayırım.
- f.ed- 58/19, 30/23
f.et- 62/16, 46/12
f.+ları 128/18
- farğ et-** (Ar. +T.) anlamak, sezmek.
- f. -erek 58/19 (farğ ederek)
f. -ib 30/23 (farğ edib)
f. -di 62/16
f. -mezmisin 46/12
- fasid** (Ar.) iyi bir işi bozan, fesatçı,
ara bozucu, müfsit.
- f.+ini 121/24, 31/24
- fasl** (Ar.) belli bir sürede yapılan iş,
karşılaşılan durum veya olay.
- f.+e 18/12
- faş et-** (Far. +T.) bir sırrı açığa
çıkarmak.
- f. -er 73/24 (faş eder)
f. -memeyi 152/4
- faş ol-** (Far. +T.) bir sırrı açığa
çıkarmak.
- f. -du 163/13, 78/4
f. -ur 56/21
- faide** (Ar.) işe yarama, işe
yaramanın meydana getirdiği
iyi durum, olumlu sonuç, yarar.
- f. 168/8, 20/24
- faidelen-** [<faidalan-] yararlanmak.
- f.-irsin 172/11, 186/5, 198/6
f.-mezsın 176/1
- faide** bk. **faide**
- f. 173/24
- faizlen-** [<feyizlen-] feyzalıp
aydınlanmak, faydalanmak.
- f.-irsin 176/13
- faıton** (Fr.) tek körüklü, dört
tekerlekli, genellikle çift atlı
binek arabası.

f.+lar 106/13	fena (Ar.) iyi nitelikte olmayan, kötü.
feda et- (Ar.+T.) gözden çıkarmak, kıymak.	f. 167/14, 175/25, 191/4 f.+sına 79/5
f. -eceklerini 11/22 (feda edeceklerini) f. -er 157/25 (feda eder) f. -erim 130/12 (feda ederim)	fenalık (Ar. +T.) kötülük, şer. f. 152/11 f.+ların 163/15
feda ol- (Ar. +T.) uğruna yok olmak.	fend (Far.) hilekâr, sahtekâr. f. 96/18 f.+i 47/12
f. -an 112/12 f. -dugunu 109/5	feğat bk. fakat f. 116/9, 19/7
fehm et- (Ar.+T.) anlamak, idrak etmek.	ferah (Ar.) kalp, gönül, iç vb. nin sıkıntısız, tasasız olma durumu, sevinç. f. 15/14
f. -erek 109/5, 72/4 (fehm ederek) f. -ib 110/14, 83/16 (fehm edib) f. -di 66/10	ferah et- (Ar.+T.) sıkıntısız olmak. f. -eyim 15/14 (ferah edeyim)
fehm it- (Ar. +T.) anlamak, idrak etmek.	feraset (Ar.) anlayış, zeka. f. 167/5, 204/20 f.+i 204/23
f. 3/6	ferk bk. farğ f.+leri 128/15 f.ed- 142/20 f.et- 140/8, 11/1 f.+inde 137/11
fehvasınca (Ar. +T.) uyarınca, sözü gereğince.	ferk et- (Ar.+T.) anlamak, sezmek. f. -emez 142/20 (ferk edemez) f. -di 140/8 f. -mediyi 11/1 f. -meyen 84/7
f. 89/10, 99/22, 137/20	ferman (Far.) buyruk, emir.
felaket (Ar.) felaket, yıkım, bela.	
f. 161/17, 69/26, 84/11, 84/15, 93/14 f.+leri 142/6, 93/12	
felaketüvukuat (Ar.) olaylar ve yıkım.	
f. +ı 161/17	
felek (Ar.) talih, baht, şans.	
f. 151/15	

- f. 10/19, 107/24, 113/26, 70/27, 85/2, 86/25, 162/11, 32/14, 118/8, 116/22, 24/4, 4/13, 50/10
- f. ed- 85/25
- f. et- 84/26, 116/23
- f. eyle- 9/15, 81/18
- f. +ı 163/20, 24/6, 32/24, 4/16
- f. +ın 32/8, 54/26, 71/3
- f. +ını 149/26
- f. +ınız 24/1
- f. ol- 22/8
- f. olun- 18/16, 119/2
- ferman-ı alii** (Far. +Ar.) hükümdar fermanı.
- f. 9/21
- ferman buyur-** (Ar. +T.) buyruk vermek.
- f. -dugunuzda 86/25
- f. -dunuz 162/11
- f. -muşudunuz 118/8
- f. -un 116/22, 24/4, 4/13, 50/10
- ferman et-** (Ar.+T.) buyur vermek.
- f. -di 84/26
- f. -dikde 116/23
- f. -erim 85/25 (ferman ederim)
- ferman eyle-** (Far. +T.) buyurmak, emretmek.
- f. -di 81/18, 9/15
- ferman ol-** (Far. +T.) buyurmak, emretmek.
- f. -ması 22/8
- ferman olun-** (Ar. +T.) emredilmek.
- f. -du 18/16
- f. -manın 119/2
- ferk** bk. fark
- f.+inde 98/20
- f.et- 84/7
- f.+inde 144/22
- ferkinde ol-** (Ar. +T.) farketmek, farkına varmak.
- f. -mayıb 144/22
- f. -ub 137/11
- ferzan** (?) metinde kadının kurnazlığını belirten bir söz.
- f. 36/22
- fetanetlü** (Ar.) anlama yeteneği çok olan, zihni açık, zeki.
- f. 4/6
- feth et-** (Ar.) elde etmek.
- f. -ib 159/2
- fevkelade** (Ar.) alışılmış olandan ayrı, olağanüstü, beklenmedik, görülmedik, işitilmedik.
- f. 104/1
- feyl** (?) metinde “kararından” olarak anlamlandırılan bir söz.
- f.+inden 45/2
- f.+ini 79/18
- feylesof** (Ar.) filozof.
- f. 5/8, 71/2, 77/16
- f.+lar 192/13
- Filorentsa** bir özel isim.
- f.+dan 142/10
- fıkra** (Ar.) kısa ve özlü anlatımı olan, nükteli, güldürücü hikâyecik.

- f.+sı 19/12
- fırka** (Ar.) insan topluluğu.
- f. 66/25
- fırsad** bk. **fırsat**
- f. 154/24
f.+dır 154/27
- fırsand** bk. **fırsat**
- f. 72/15, 76/17
f.+ımı 30/8
- fırsat** (Ar.) herhangi bir şey için en uygun zaman, uygun duruma veya şart, vesile.
- f. 31/22
- fidan** yeni yetişen ağaç ve ağaççık.
- f. 20/25, 21/10, 21/4
f.+ı 20/11, 20/21
f.+ın 19/19, 20/14, 20/15, 20/17, 20/23, 20/4
- figan** (Far.) bağırarak ağlama, inleme.
- f.+ı 62/6
f.+ına 122/6
f.+ımı 18/19
- figane** (Far.) inlercesine.
- f. 90/25
- fiilen** (Ar.) gerçekten yaparak, çalışarak.
- f. 118/18, 154/22
- fikir/fikr** (Ar.) düşünce.
- f.ed- 185/19,
f.+i 171/7, 186/24, 188/1, 191/5, 158/15, 121/24, 120/15
- f.+imden 15/12
f.+in 167/17, 201/16
f.+inde 62/24
f.+indedir 201/4
f.+indekini 16/1
f.+inden 181/8, 187/10, 74/5
f.+ine 167/18
f.+leri 190/15
- fikr et-** (Ar. +T.) düşünmek.
- f. -ersin 185/19 (fikr edersin)
- fikr-i güzelli** (Ar. +T.) güzel fikirli.
- f.+inden 120/15
- fikirli** herhangi bir konu üzerinde düşüncesi olan, akıllı, düşünceli.
- f. 187/20
f.+sin 189/10
- filan** (Ar.) söylenmesi istenmeyen veya gerekli görülmeyen bir özel adın yerini tutan kelime, filan.
- f. 101/7, 68/9, 96/7
- filhaқиke** (Ar.) gerçekte, aslen.
- f. 95/20
- filüz** (Rum.) tohumdan veya tomurcuktan çıkan körpe ve küçük dal, sürgün, ışkın, eşkin.
- f.+i 39/17
- filvaқи** bk. **filvaқи**
- f. 111/5, 37/14, 68/14, 90/27
- filvaқи** (Ar.) gerçekte, gerçekten, her ne kadar, vakıa.
- f. 47/21

fino (İt.) bir tür çok tüylü küçük köpek.

f. 24/16, 25/14, 26/1, 26/11,
26/21, 60/22
f.+da 24/18
f.+dan 26/26
f.+nun 26/4, 27/27, 27/9
f.+su 60/7
f.+yu 23/20, 24/10, 25/22, 27/18,
28/12
f.+yula 25/25

firar (Ar.) kaçma, kurtulma.

f. 134/14
f.et- 125/13

firar et- (Ar.+T.) kaçmak.

f. -diyin 125/13

firyad bk. **firyâd**

f. 151/22, 62/6
f.+ına 122/2
f.ed- 26/17

firyâd (Far.) haykırış, çığlık.

f. 18/18

firyad et- (Far. +T.) yüksek sesle haykırmak.

f. -erler 26/17 (firyad ederler)

firyadufigan, firyadüfigan (Far.) haykırma ve bağırma.

f. +ı 62/6
f. 151/22

fitnelik karıştırma, çekiştirme, ara bozma.

f.+leriyle 93/1

Florentsa bir özel isim.

f. 128/2, 128/22, 129/15, 132/24,
132/9, 133/8, 135/12, 135/16,
136/13, 139/20, 141/13,
142/14, 148/18, 152/9, 155/23,
156/16
f.+nın 131/24, 133/18, 133/21,
137/17, 142/7, 144/17
f.+ya 130/19, 132/20, 139/19,
145/15
f.+yı 144/13
f.+yi 130/4

Florentsd bk. **Florentsa**

f.+nın 129/11

freng (Far.) Osmanlıların Avrupalılara, özellikle Fransızlara verdikleri ad.

f.+i 79/5

fuğara (Ar.) yoksul, fakir.

f. 21/3
f.+lara 153/5

fuğare bk. **fuğara**

f. 2/21, 66/19

furtuna (İt.) güç atlatılan kötü durum.

f. 182/13
f.+ye 179/18

furtunalen- [<firtınalan->] metinde "sinirlenmek" anlamında mecazi olarak kullanılmış bir söz.

f.-miş 184/22

fütühat et- (Ar.) zafer kazanmak.

f.-ib 1/9 (fütühat edib)

G

gabil (?) metinde “kalp” olarak anlamlandırılan bir söz.

g. 172/12

gabl bk. **gabil**

g.+inin 173/14

gaddarlık (Ar. + T.) gaddar olma durumu, kıyıcılık.

g. 43/17

gafil (Ar.) aymaz.

g. 109/1, 134/12, 177/11, 35/25, 69/1

gafilen (Ar.) aymaz bir şekilde, aymaz olarak.

g. 12/25, 47/7

galebe et- (Ar. +T.) alt etmek.

g.-ib 17/8 (galebe edib)

Galenos bir özel isim.

g. 71/22, 72/26, 73/3, 74/2, 74/8, 75/17, 75/3, 76/12, 76/25, 76/3, 77/12, 77/17

g.+u 72/23, 72/8, 74/25, 76/10, 76/16, 76/22, 77/23, 77/7

g.+un 71/23, 76/18

gamaz (Ar.) ispiyoncu.

g.+lardan 170/12

gammazlık (Ar. + T.) ispiyonculuk.

g.+ı 136/16

garanlık bk. **qaranlık**

g.+dan 186/20

garaz (Ar.) kin.

g. 121/22

g. ol- 179/8, 180/20

garaz ol-, garez ol- (Ar. +T.) kinlenip düşman kesilmek.

g. -dular 179/8, 180/20

g. -dular 190/12

garez bk. **garaz**.

g.+i 181/8, 187/10

g.et- 181/15

g.ol- 190/12

garezli (Ar. +T.) kin güden, garazı olan.

g. 181/4, 201/1

g.+dirler 189/25

garez et- (Ar. +T.) istemek, arzu etmek.

g. -mezsen 181/15

gariblen- tuhaf olunma hâli.

g.-din 199/21

Garicn (Erm.) akrep. (burç)

g. 198/7

garq et- (Ar. +T.) suya batırmak.

g.-eceyidin 119/8 (gark edeceyidin)

gavga (Far.) düşmanca davranış ve sözlerle ortaya çıkan çekişme veya dövüş.

g. 188/12

g.+ye 90/7

gayb et- (Ar. +T.) yitirmek.

- g.-di 42/13, 176/7
- gayet** (Ar.) pek, çok, pek çok, aşırı bir biçimde.
- g. 10/13, 105/19, 108/13, 115/25, 117/24, 120/5, 128/22, 13/25, 131/17, 131/4, 140/7, 155/12, 176/19, 180/3, 198/6, 199/5, 20/17, 203/9, 204/5, 24/12, 27/4, 29/14, 29/21, 34/21, 39/15, 4/2, 47/20, 49/20, 49/26, 52/15, 52/23, 64/15, 64/2, 65/10, 66/8, 7/16, 7/22, 71/16, 79/5, 86/17, 87/1, 93/6, 93/7, 94/21, 94/4
- gayetle** (Ar. +T.) çoğunlukla.
- g. 170/12, 203/4
- gaygılan-** [<kaygılan-] kaygı duymak, üzölmek.
- g.-ırsın 169/5
g.-ma 186/17
- gayle** (Ar.) iş, sıkıntı, mesele.
- g.+si 3/20
g.+sine 2/6
- gayret** (Ar.) çalışma, çaba, çalışma isteği.
- g. 5/1
g.+i 65/26
g.+ini 2/19, 4/7
g.+iniz 132/27
- gayretuhimmet** (Ar. +Ar. +T.) gayret ve çaba.
- g. +ine 5/1
- gayrı** (Ar.) başka.
- g. 167/7, 173/9, 2/6, 44/13, 77/5
- gayru** bk. **gayrı**
- g. 205/3, 48/16, 57/14, 74/1, 74/13, 94/10
- Gazar** bir özel isim.
- g.+ın 175/1, 203/21
- gazeb** (Ar.) öfke, kızgınlık, hiddet.
- g. 145/21, 181/10, 197/12
g.+e 17/20, 81/13
g.+dir 77/11
g.+i 78/23
g.+inin 59/22
- geber-** sevilmeyen bir kişi ölmek.
- g.-miş 27/24
- geberd-** [<gebert-] öldürmek.
- g.-ir 29/23
- gec** [<geç] kararlaştırılan, beklenen veya alışılan zamandan sonra, erken karşıtı.
- g. 34/20, 57/19
- gece** gece.
- g. 109/25, 110/1, 138/24, 138/27, 142/21, 142/25, 146/16, 45/17, 46/13, 46/17, 46/4, 46/7, 51/14, 6/8, 66/14, 69/13, 80/27, 87/20, 88/16, 89/26, 90/4, 98/6
g.+dir 37/7
g.+leri 144/2, 33/15, 35/18, 38/2
g.+lerin 146/16
g.+nin 153/11, 182/2, 91/16
g.+si 41/2
g.+ye 80/23
- gecik-** geç kalmak.
- g.-mez 84/15
- geç-** geçmek.

g.-di 106/7, 115/1, 151/13, 200/12
g.-dikde 19/21
g.-dikden 100/5, 125/6, 17/27,
77/3
g.-ebilecek 65/25
g.-eceyine 66/4
g.-er 95/11
g.-erken 88/7
g.-ib 112/4, 147/8, 149/10, 8/6,
95/17
g.-inceye 124/27
g.-mek 6/26, 78/5
g.-meksizin 118/10
g.-mesini 149/9
g.-miş 62/21

geçen geçmiş olan.

g. 103/23, 138/24, 106/6, 39/23
g.+de 157/1

geçin- geçinmek, anlaşmak.

g.-elim 40/8
g.-ebilmenin 39/19
g.-ib 56/8
g.-ir 21/4
g.-irsin 150/7

geçir- geçirmek.

g.-di 70/14
g.-diler 159/10
g.-eceyini 83/23
g.-erek 79/26
g.-ib 159/6, 2/6
g.-ir 108/17
g.-irsen 12/13
g.-mekdedir 96/18
g.-mekden 110/10

geçmiş yaşanıp bitmiş, bugüne göre
geride kalmış zaman, mâzi.

g. 29/6, 33/4, 33/5, 64/13
g.+ini 104/17

gedid (?) metinde “sert” olarak
anlamlandırılan bir söz.

g. 55/7

gel- gelmek.

g. 37/15, 40/6, 56/19, 59/27, 81/2,
81/4
g.-di 102/13, 128/6, 171/22,
182/18, 200/23, 22/13, 35/13,
51/21, 63/17, 91/18, 95/15,
172/21
g.-digimde 90/17
g.-dikde 155/24, 156/13, 26/15,
29/3, 44/18, 68/21, 88/18, 90/3,
91/5
g.-dikde 134/7 (rast gel-)
g.-dikden 112/5
g.-diklerinde 88/23
g.-diklerini 12/17
g.-diler 123/18, 156/11, 17/20
g.-dim 144/7, 146/4, 91/22, 99/20
g.-din 144/10, 57/19
g.-diniz 100/23
g.-diyi 14/12, 140/21
g.-diyimden 118/9
g.-diyinde 160/7
g.-diyini 142/10
g.-diyiniz 59/2
g.-e 173/6
g.-ecek 93/12
g.-eceedir 172/5, 173/23, 185/21,
187/17, 188/16, 197/14, 197/8
g.-eceedirler 143/3
g.-eceyini 71/7
g.-eli 14/22
g.-emez 102/4, 141/5
g.-emeyeceyini 30/22
g.-en 10/18, 150/12, 160/3,
161/17, 191/13
g.-ene 35/10
g.-erek 17/12 (tehavvure gel-)
g.-eyim 155/20
g.-ib 104/21, 118/14, 123/13,
123/16, 123/27, 125/1, 126/4,
149/9, 159/19, 16/27, 180/2,
2/13, 21/6, 22/26, 24/2, 30/17,
35/26, 38/4, 4/13, 41/3, 42/15,
46/1, 58/16, 60/24, 74/3, 83/3,
90/6, 99/7
g.-ib 108/5 (rast gel-)
g.-ib 81/13 (gazebe gel-)

g.-in 113/21
g.-ince 35/1, 60/8, 89/27
g.-inceye 37/9, 44/15
g.-ir 157/4, 171/17, 172/24,
175/15, 177/10, 177/11,
177/19, 178/10, 179/19,
181/10, 183/12, 186/18,
188/18, 22/10, 78/18, 88/22,
93/14
g. -ir 197/24 (rast gel-)
g.-irim 156/4
g.-irse 58/9
g.-irsin 168/9, 169/11, 173/7,
180/25, 186/6, 189/12, 198/5
g.-iyor 155/26
g.-me 41/24
g.-medi 27/20, 55/16, 73/3
g.-mek 100/16
g.-memek 76/15
g.-memiştir 86/7
g.-memize 118/7
g.-mesi 136/2, 156/22
g.-mesinden 146/12
g.-mesine 9/15
g.-mesini 10/19, 127/11, 142/2,
89/15, 90/2
g.-meye 133/11
g.-meyecek 89/19
g.-meyeceğine 10/3
g.-meyin 17/20
g.-mez 196/1, 196/11, 47/6, 63/4
g. -mez 181/12 (rast gel-)
g.-miş 27/13, 56/5, 96/25
g.-miştir 170/20, 46/14
g.-mişiz 67/25
g.-mişsin 125/6
g.-sin 16/24, 205/13, 36/7, 60/18,
77/9
g.-sinler 35/21

gelecek daha gelmemiş, yaşanacak zaman.

g.+leri 204/12
g.+lerini 192/11

gelen gelme işini yapan.

g.+lere 143/12

gem (Ar. <gam) tasa, kaygı, üzüntü.

g. 28/13

gemi gemi.

g. 106/18, 204/1
g.+de 106/2
g.+si 122/13
g.+ye 106/14, 106/18, 122/16

gemukeder ver- (Ar. +T.)

kederlendirmek.

g. -di 28/13

genc [<genç] yaşı ilerlememiş olan, ihtiyar karşıtı.

g. 33/10, 33/8, 37/5, 55/11, 56/7

genclik [<gençlik] gençlik.

g.+de 56/6

gencliy bk. **genclik**

g.+imde 37/24

gerçek yalan olmayan, doğru olan şey, hakikat.

g. 197/7

gerçey bk. **gerçek**

g.+e 17/11

gerçi (Far.) aslına bakılırsa, aslında.

g. 160/18, 79/9

gerdeg bk. **gerdek**

g. 143/21

gerdek (Far.) gelin ve damadın düğün gecesi baş başa kalmaları ve ilk kez birlikte olmaları.

g. 143/13	g.-ib 152/15
gerek gerçekleşmesi zorunlu olarak beklenen, lazım.	getiril- getirilmek, gelmesi sağlanmak.
g. 101/18, 101/18, 101/19, 123/11, 123/12, 128/13, 128/14, 66/12, 79/10, 79/10, 87/17, 87/17	g.-mesini 149/26
g.+dir 43/14	getirt- getirtmek.
gerey bk. gerek	g.-di 61/27, 7/22
g.+i 62/19	g.-dikde 120/13
geri geri, arka.	g.-meye 148/3
g. 11/10, 180/6, 32/24, 43/24, 51/23, 83/25, 85/21, 86/25, 87/3, 90/17, 90/23, 91/5, 91/8	geydir- [<giydir-] giydirmek.
g.+ye 6/21, 93/9	g.-ib 115/9
geru bk. geri	geyin- [<giyin-] giyinmek, kuşanmak.
g. 83/17	g.-di 82/1
g.+ye 147/18	gez- gezmek.
getir- getirmek.	g.-din 125/5, 172/22, 172/3, 179/11
g.-di 100/20, 155/5, 17/9, 36/1	g.-dirdikde 47/8
g. -di 55/17 (rast getir-)	g.-diyi 34/22
g.-dik 53/11	g.-er 87/12, 95/16
g.-dim 101/8	g.-erken 51/13
g.-diniz 85/27, 86/1	g.-ib 107/7, 124/24, 19/22, 95/13
g.-e 152/12	g.-me 201/21
g.-ecek 17/6	g.-mesinde 89/26
g.-elim 156/2	gezdır- gezdirmek.
g.-eyim 155/21	g.-ib 34/26
g.-ib 109/18, 140/18, 140/2, 145/11, 42/13, 50/26, 8/26	Ggeobas bir özel isim.
g.-in 74/17	g. 5/9, 85/22, 85/9, 86/20, 86/3, 87/4
g.-ir 124/26, 173/13, 25/5	gibi gibi, -e benzer biçimde.
g. -ir 199/2 (rast getir-)	g. 105/10, 106/10, 112/1, 118/26, 118/5, 121/22, 122/20, 128/17, 129/6, 132/17, 133/20, 14/11, 145/17, 145/19, 145/22, 15/13,
g.-irler 50/12, 84/12	
g.-melerini 73/16	
g.-memesini 81/12	
g.-meye 9/18, 90/20	
g.-mişdir 101/11	
getird- bk. getirt-	

150/7, 155/3, 16/22, 161/8,
170/4, 180/9, 19/8, 199/23,
204/1, 205/14, 21/10, 23/22,
26/26, 27/13, 27/15, 31/26,
32/7, 33/7, 37/23, 39/3, 41/25,
43/18, 44/10, 44/2, 46/22,
47/27, 49/14, 49/16, 51/12,
52/1, 52/3, 54/20, 57/15, 62/20,
65/17, 67/4, 80/25, 81/27,
82/17, 86/20, 88/9, 91/11,
92/18, 93/1, 93/19, 95/4, 96/1,
96/13

g.+sini 112/15, 144/18

gice bk. gece

g. 10/7, 12/1, 2/22, 33/19, 33/24,
34/11, 34/20, 34/5, 35/12,
35/25, 95/5, 96/7
g.+leri 34/1

gid- bk. git-

g.-ebileceğini 133/18
g.-ecek 95/8
g.-ecekleri 105/13
g.-eceyi 135/9
g.-eceyim 63/23
g.-eli 137/4
g.-elim 112/6, 156/1
g.-er 122/14, 137/21, 168/9,
173/7, 176/23, 203/8, 24/21,
27/22, 29/17, 33/17, 34/7, 52/3
g.-eriz 56/4
g.-ersen 169/10, 172/7, 180/25,
180/5, 182/20, 186/6, 189/11,
198/4
g.-ersin 184/15, 200/24, 35/19
g.-eyim 146/7
g.-eyorum 36/14
g.-ib 100/23, 102/26, 102/8,
103/9, 106/27, 109/8, 11/18,
129/25, 130/16, 132/16,
133/22, 14/18, 154/8, 155/2,
158/6, 159/23, 27/1, 36/17,
41/18, 43/25, 44/14, 46/20,
51/10, 57/26, 6/22, 61/1, 62/14,
63/20, 65/12, 69/13, 73/11,
97/25, 98/16, 99/1
g.-in 156/3, 68/2

gine yeniden, bir daha, tekrar, gene.

g. 123/17, 157/27, 91/27

gir- girmek.

g.-di 137/13, 200/21, 25/19,
30/12, 82/19, 87/20
g.-dikde 149/14, 15/7, 27/6, 3/3,
48/21
g.-diklerinde 89/21
g.-diler 106/18, 14/2, 42/25
g.-dim 145/27
g.-diyini 134/6
g.-ecek 40/26
g.-emez 94/11
g.-en 40/2
g.-er 88/25
g.-erler 45/11
g.-ib 103/4, 107/9, 115/21, 142/6,
159/3, 160/4, 26/9, 32/10,
36/26, 42/9, 5/25, 90/21, 93/9
g.-ince 38/21, 41/20
g.-mek 135/27
g.-melerinin 43/2
g.-meniz 103/22
g.-meyesin 189/7
g.-mez 114/9
g.-miş 103/13

giriftar (Far.) tutulmuş, yakalanmış,
tutkun.

g. 151/16
g. ol- 46/9

giriftar ol- (Far. +T.) yakalanmak,
tutulmak.

g. -dum 46/9

giriş- girişmek.

g.-diler 47/26
g.-sen 197/23

git- gitmek.

g. 107/21, 132/11, 133/9, 139/26,
140/24, 140/5, 15/2, 155/18,
167/15, 168/16, 170/22, 171/6,
173/24, 173/4, 173/7, 175/9,
176/13, 178/22, 182/8, 184/22,
186/4, 187/12, 188/7, 189/10,
191/23, 52/4
g.-di 100/17, 102/22, 104/19,
107/10, 113/23, 12/21, 129/22,
139/19, 142/4, 144/17, 158/5,
159/1, 18/21, 25/11, 27/19,
27/7, 38/19, 45/27, 47/16,
47/23, 61/26, 62/19, 66/15,
66/18, 77/15, 77/27, 87/24,
88/12, 90/19, 96/16
g.-dikce 137/13
g.-dikde 110/16, 114/10, 115/13,
122/21, 144/21, 154/27, 24/17,
81/1
g.-dikden 135/19, 141/17, 155/23
g.-diler 126/3, 15/6, 41/14, 41/4,
67/6
g.-dim 142/14, 36/4, 57/22
g.-din 173/20
g.-diyimi 136/1
g.-diyinde 138/24
g.-diyini 137/23
g.-me 79/22
g.-mek 129/3, 189/9, 25/1, 63/19,
72/25
g.-mekliyi 80/1
g.-mesi 10/18, 138/4
g.-mesinde 156/8
g.-mesinden 146/11
g.-mesine 141/8, 28/1
g.-meye 102/14, 127/22, 140/4,
151/7, 45/8, 96/23
g.-meyi 148/26
g.-mez 15/12, 24/23
g.-mezsen 80/19
g.-miş 92/9

giy- giymek.

g.-diyi 101/18

giydir- bk. **geydir-**

g.-di 127/17, 152/7

g.-ib 126/14, 137/6, 155/15, 8/2

giyin- bk. **geyin-**

g.-miş 117/6

giyindir- [<giyindir-] giyindirmek.

g.-ib 161/24

gizle- gizlemek.

g.-di 42/14

g.-diler 89/24

g.-meye 98/5

gizlen- gizlenmek.

g.-diler 26/14

g.-mişdi 36/24

gizli görünmez, saklı olarak.

g. 100/18, 107/8, 192/16, 33/13,

40/17, 97/22

g.+leri 204/15

gizlice gizli olarak.

g. 137/20, 35/18, 66/15, 67/13,
73/23

Goys (Erm.) başak. (burç)

g. 197/1

gök gök kubbe, sema.

g.+deki 205/12, 205/14

göm- gömmek.

g.-dü 112/19

g.-dükleri 68/19

gömül- gömülmek, gömme işi
yapılmak veya gömme işine
konu olmak.

g.-müş 68/10

gön bk. gün

g.+e 119/24, 121/7, 150/3, 16/6,
17/6, 33/21, 53/14, 56/26, 76/8,
87/4

gönder- göndermek.

g.-di 107/26, 127/14, 135/1, 24/7,
26/27, 72/26, 87/3, 89/20
g. -di 141/20 (haber gönder-)
g.-erek 4/17
g.-ib 153/4, 159/24, 61/27, 68/16,
7/21, 72/18
g.-medikce 22/15
g.-mek 9/26
g.-mesi 131/1
g.-miş 76/11

gönderigel- çabucak gelmek.

g.-di 106/17

gönderigit- çabucak gitmek.

g.-diler 135/15
g.-diyini 106/26

gönderil- gönderilmek.

g.-erek 126/24
g.-miş 74/27

gönül ver- aşık olmak, sevmek.

g.-mediyin 15/26

gör- görmek.

g.-dü 11/2, 12/1, 149/8, 27/7,
36/27, 46/18, 56/26, 62/4,
68/15, 80/2, 95/19, 96/2
g.-dük 68/11, 68/24
g.-dükde 103/10, 11/12, 131/7,
150/1, 155/11, 25/22, 26/10,
27/26, 30/26, 54/15, 6/14,
69/19, 79/16, 83/27, 95/18,
98/13
g.-dükden 112/26
g.-düler 10/15, 11/27

g.-düm 91/21, 99/18
g.-dün 52/5
g.-düklerimi 6/22
g.-düyü 103/6, 96/3
g.-düyüdür 95/20
g.-düyüm 67/26
g.-düyün 184/8, 190/5, 195/10
g.-düyünü 44/9
g.-eceksin 53/25
g.-eceyinize 68/1
g.-emem 49/25, 50/17
g.-emeyeceksiniz 18/1
g.-emeyorsun 83/15
g.-emeyorum 83/11
g.-emez 48/20, 53/17, 62/15
g.-emezsin 54/5
g.-en 142/17, 142/17, 148/1,
204/12, 52/9
g.-erek 150/10
g.-eyim 68/2, 69/11, 99/9
g.-medim 13/17
g.-mek 12/19, 140/11, 35/27,
53/21, 53/3
g.-mekden 124/2
g.-memiş 43/6
g.-mesin 107/23, 163/4, 85/24
g.-mesinde 20/12
g.-mesini 103/15
g.-mesiyle 130/27
g.-meye 13/19, 54/17, 72/19
g.-meyî 102/8
g.-meyib 128/10
g.-meyim 93/13
g.-meyip 3/24
g.-meyorum 130/2
g.-mez 52/22, 52/25, 52/27
g.-mezsin 173/3
g.-müş 188/21, 195/8, 197/5,
51/14, 94/22, 95/6, 96/8
g.-sün 117/1
g.-üb 10/13, 10/16, 100/26,
104/14, 109/4, 118/11, 12/22,
122/16, 125/12, 125/23, 130/4,
145/24, 146/19, 19/23, 22/15,
27/19, 41/7, 44/18, 46/2, 47/9,
52/13, 53/16, 59/7, 82/26,
87/17, 88/8, 91/1, 91/16
g.-ünce 108/20, 150/4, 25/23,
30/13, 61/4
g.-ünceye 85/11

g.-ünüyor 10/12
g.-ür 48/22, 49/3, 49/9, 50/27,
52/26
g.-ürsün 168/11, 169/12, 171/13,
172/6, 173/16, 176/5, 183/12,
184/17, 184/7, 187/20, 188/7,
196/20, 199/16, 199/5, 200/9,
203/4
g.-üyorsun 2/5
g.-üyorum 151/25, 175/4, 181/4,
182/12, 183/5, 189/18, 191/18
g.-üyoruz 83/13

göre bir şeye uygun olarak,
gereğince.

g. 119/22, 19/6

görücü görme işini yapan.

g. 192/11

görül- görülmek.

g.-dükde 113/9
g.-memiş 7/2

görün- görünmek.

g.-en 83/20, 83/5
g.-erek 83/24
g.-mediler 126/5
g.-mesin 94/7
g.-meye 86/2
g.-meyerek 45/10
g.-mez 106/21
g.-üb 104/7, 6/7
g.-ür 13/15, 133/1, 191/8, 74/6
g.-üyor 83/10

görünür görünen, gözle görülebilen.

g.+e 17/10

görüş- görüşmek.

g.-elim 60/2
g.-ebilmelerini 88/11
g.-melerinden 137/12
g.-mesini 57/21

g.-meye 149/12, 155/25, 87/23,
96/8

g.-meyi 88/16

g.-üb 156/10, 59/13, 97/26

g.-ürüdük 111/12

gösder- bk. **göster-**

g.-diyi 15/18

g.-ib 54/1

g.-meyerek 23/7

göster- göstermek.

g.-di 145/15

g.-dikde 36/16, 45/14

g.-dikden 158/13

g.-diklerinde 10/27

g.-dim 37/16

g.-diyini 156/21

g.-eceyi 69/16

g.-emez 13/14

g.-erek 103/11, 28/21, 58/12,
90/21

g.-ib 150/11, 163/19, 43/5, 58/6

g. -ib 139/18 (riza göster-)

g.-ir 168/6

g.-iyor 170/11, 199/13

g.-meniz 104/9

g.-mesin 31/26, 54/22

g.-mesini 6/13

g.-meye 44/22

g. -meyib 80/18 (riza göster-)

g.-sinler 10/26

götür- götürmek.

g. 10/1, 111/4, 113/19, 150/2

g.-dü 118/16, 123/8, 14/5, 143/8,
42/12, 53/23, 80/26, 90/16,
91/12, 98/10

g.-dükde 43/21, 91/3

g.-düklerinde 10/21, 10/9

g.-düler 115/16

g.-dün 167/9

g.-düyün 90/22

g.-düyünde 129/14, 131/23

g.-e 165/10

g.-eyim 14/27

g.-mediklerinde 10/11, 10/22

- g.-mek 129/11
g.-mekde 22/5
g.-meye 80/27
g.-üb 130/19, 145/15, 161/22,
17/15, 9/22
g.-ür 85/6
g.-ürken 32/6
g.-ürler 76/19
- götürül-** götürme işi yapılmak veya götürme işine konu olmak.
- g.-dü 150/9
g.-ecek 11/9
- gövde** bir şeyin asıl bölümü.
- g.+sinden 112/18, 145/12
- göya** (Far.) sözde, sanki.
- g. 101/14, 118/24, 140/10, 16/20,
27/11
- göyn** gönül.
- g.+ümü 60/21
g.+ün 104/18
- göynünüal-** gönlünü kazanmak.
- g. -mağ 104/18
- göz** göz, görme.
- g. 101/17, 143/2, 29/4, 37/17,
47/7, 52/25, 56/25
g. ed- 35/17
g.et- 154/24, 76/17, 72/15, 24/14,
137/22
g.+lere 106/21
g.+lerime 51/5
g.+lerimi 50/25, 53/12
g.+lerin 203/4
g.+lerine 51/11, 53/9
g.+ü 13/19, 33/12, 85/15, 95/16
g.+üm 107/23, 56/16, 85/24
g.+ümde 61/4
g.+ümü 50/8
g.+ün 83/14
- g.+ünden 22/9
g.+üne 94/7
g.+ünü 119/4, 53/2
g.+ünüze 83/9
g.+ünüzü 50/11
- gözaydın** sevinçli bir olay karşısında söylenen bir sevinç sözü.
- a. 143/2
- gözed-** bk. **gözet-**
- g.-irim 35/17
- gözet-** gözetmek.
- g.-ir 154/24, 76/17
g.-mege 72/15
g.-mek 24/14
g.-meye 137/22
- gözyaşı** gözyaşı bezlerinin salgıladığı, bazı etkilerle akan duru sıvı damlacıklarından her biri, yaş.
- g.+yıla 119/9
- gşirn** (Erm.) terazi. (burç)
- g. 197/17
- Gugas** bir özel isim.
- g.+ın 183/14, 188/21
- gulgul** söylenti.
- g.+e 16/25
- gurbet** (Ar.) doğup yaşanılmış olan yerden uzak yer, gurbetlik.
- g.+e 44/14
- guruş** liranın yüzde biri değerinde Türk parası.
- g. 132/18, 152/17

- g.+a 130/17, 131/22
- gücen-** gücenmek, kırılmak.
- g.-irim 131/17
- güç** ağır ve yorucu emekle yapılan, çetin, kolay karşıtı.
- g. 61/8
- güçlük** zorluk.
- g. 108/23
- gül-** gülmek.
- g.-er 177/10, 32/19
g.-erek 27/23
g.-ersin 182/8, 189/21, 203/5
g.-medin 177/3, 181/11
- gülümse-** gülümsemek, güler gibi olmak, hafifçe gülmek.
- g.-yerek 132/25
- gümüş** gümüş.
- g.+ün 179/15
- gün** gün, güneş.
- g. 103/12, 103/26, 105/27, 108/17, 109/24, 11/15, 113/2, 113/3, 114/1, 114/16, 115/2, 118/10, 118/12, 119/1, 12/12, 120/17, 125/7, 126/25, 126/25, 127/3, 130/4, 133/21, 133/5, 134/9, 137/17, 138/3, 139/15, 139/26, 141/23, 141/6, 141/8, 145/7, 154/25, 157/1, 159/10, 159/22, 159/25, 175/1, 18/17, 180/1, 19/21, 2/4, 20/10, 205/16, 25/7, 28/22, 29/1, 32/25, 32/4, 38/15, 40/9, 41/15, 47/24, 49/1, 49/20, 51/8, 55/1, 55/16, 58/2, 60/15, 68/18, 68/21, 70/26, 71/2, 76/22, 8/1bir, 81/6, 82/1, 82/8, 84/10, 84/18, 84/27, 87/12, 9/1, 93/3, 93/8, 95/10, 97/17, 98/1
- g.+de 140/25, 184/8
g.+den 114/13, 121/21, 141/21, 183/14, 189/15, 38/24, 64/6, 72/11
g.+dür 113/25, 118/27, 12/11
g.+e 11/5, 11/8, 121/16, 13/4, 141/5, 142/19, 144/8, 183/14, 189/15, 38/24, 64/7, 72/11, 84/16
g.+ki 40/9
g.+ler 141/21, 203/23
g.+lerde 103/21, 103/23, 122/23, 123/10, 128/3, 134/22, 159/18, 196/17, 197/14, 203/2, 62/1
g.+lerin 85/15
g.+lerinde 176/3
g.+ü 107/20, 11/25, 114/23, 129/23, 131/21, 132/15, 141/22, 143/10, 143/17, 144/24, 147/15, 18/15, 31/25, 32/3, 34/25, 38/8, 43/18, 45/26, 45/27, 50/14, 54/22, 59/12, 61/1, 62/14, 68/8, 82/12, 84/24
g.+ün 109/3
g.+ünde 180/18
- günah** (Far.) günah.
- g. 55/24, 161/13
g.+dır 160/17
g.+ı 56/18
g.+ıma 103/21
g.+ımızı 205/9
g.+ına 103/12, 145/26
- günahkâr** (Far.) günahlı.
- g. 158/12
- gündüz** günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü.
- g. 2/22, 33/24
- gündüzki** gündüz olan.
- g. 88/19, 89/16

güneş gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi.

g. 87/22
g.+in 20/4, 82/23

günlük (sayı bildiren sözcüklerle) ... gün sürecek olan veya üzerinden ... gün geçmiş bulunan.

g. 203/22, 38/14

güven- güvenmek.

g.-mese 43/14

güvenil- güvenilmek, kendisine güven duyulmak.

g.-mez 63/2

güzel göze ve kulağı hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı.

g. 110/6, 115/9, 120/21, 33/10, 38/12, 43/15, 58/15, 58/6, 87/17, 88/1, 94/21
g.+dir 101/1
g.+i 117/5
g.+lerinden 82/15

güzellik estetik bir zevk, coşku, hoşlanma duygusunu uyandıran nitelik, hüsün.

g.+de 33/7

güzelli bk. **güzellik**

g.+i 14/16, 147/24
g. +inden 120/15
g.+inin 14/13

habs bir yere kapatıp salıvermeme.

h. 34/24, 19/3, 18/17
h.+ına 18/15

habs et- (Ar. +T.) bir yere kapatmak, engellemek.

h. -er 34/24 (habs eder)
h. -dim 19/3

habs ol- (Ar. +T.) hapis olmak.

h. -ub 18/17

hacet (Ar.) herhangi bir şey için gerekli olma, gereklilik, lüzum.

h. 160/21, 46/15, 201/16, 200/22

hacet et- (Ar.+T.) ihtiyaç duymak.

h. -eyorsun 201/16 (hacet edeyorsun)
h. -medi 200/22

hadım (Ar.) kısırlaştırılmış erkek.

h. 111/21

Hagop bir özel isim.

h.+un 178/10, 192/8

hain bk. **hıyın**

h.+i 57/4

hağcelliala (Ar.) “Onun şanı ve yüksekliği artsın” anlamına gelen Tanrı için kullanılan saygı sözleri.

h.+ye 204/22

hakpay-ı şahane (Far.) padişahın ayak bastığı toprak.

h.+ye 96/22

H

hal (Ar.) bir şeyin içinde bulunduğu koşulların hepsi, vaziyet, hâl, keyfiyet, mevki, pozisyon.

h. 25/27, 28/8, 40/10, 55/18
h.+de 103/6, 106/14, 143/4,
151/25, 18/7, 25/10, 40/18,
41/17, 46/14, 49/14, 49/21,
67/27, 9/19, 97/5, 59/2
h.+deyim 123/11
h.+dır 62/22, 86/12
h.+e 151/16, 46/8, 17/9
h.+i 110/19, 139/11, 22/3, 40/25,
40/4, 79/16, 79/8, 86/5, 94/14
h.-i 133/22
h.+im 114/2, 129/27
h.+ime 16/24, 17/1, 62/26
h.+imin 50/24
h.+inde 31/4
h.+inden 94/15
h.+ine 150/19
h.+ini 150/1, 150/10, 41/23, 46/2
h.+lerden 16/10

hal-i aşk (Ar.) aşk hali.

h.+ını 133/22

halim (Ar.) yumuşak huylu, yumuşak.

h. 55/7

halayık (Ar.) kadın köle, cariye.

h.+ların 45/17

halbuki (Ar. + T. +Far.) oysa.

h. 142/21, 33/9, 98/26

halvet bk. **ḥalvet**

h. 15/7, 160/24
h.+de 9/1

halvet et- (Ar. +T.) yalnız kalmak.

h. -ib 160/24, 118/16 (halvet edib)
h. -di 73/20

halâ (Ar.) şimdiye kadar, o zamana kadar, hâlen, henüz.

h. 139/4, 142/18, 146/14, 18/25,
40/11, 62/23, 78/12, 93/3

hamd (Ar.) Tanrı'ya şükretme.

h. 11/21, 155/13, 158/10, 204/21,
171/6

hamdusena et-, hamdüsena et- (Ar. +T.) Allah'ın büyüklüğü karşısında şükretmek.

h. -erek 11/21 (hamd u sena ederek)
h. -dikde 155/13
h. -diler 158/10

hamdüşükürler ol- (Ar. +T.) Allah'a şükürler etmek.

h.-sun 204/21

hamide (Ar.) övülmeye değer.

h. 126/18

hamil (Ar.) elinde bulunduran, üzerinde taşıyan.

h. 149/27,

hamla (Ar.) ileri atılma, atılım, saldırış.

h.+de 112/17

haml et- (Ar. +T.) bir sebebe yüklemek, yormak.

h.-erek 126/20, 7/5

hangı [<hangi] iki veya daha çok şeyden bir tanesini belirtecek bir cevap istemek için kullanılan soru sıfatı.

- h. 114/15, 138/6, 37/8, 42/21,
76/20
h.+nız 152/16
- Hapet** bir özel isim.
- h.+in 181/18
- hak** (Ar.) Tanrı.
- h. 114/15, 154/3, 154/9, 156/26,
158/9, 165/26, 204/22, 77/10
- hağg** bk. **hağğ**
- h.+ına 184/4
- hağğ** (Ar.) gerçek.
- h. 183/18
- hağğ** bk. **hağğ**
- h.+ına 32/24
- hağğ** (Ar.) 1. adalet. 2. doğru,
gerçek.
- h. 125/10, 203/7
h.+ıma 118/2, 139/3
h.+ın 126/19, 46/23
h.+ına 10/18, 137/15, 144/11,
144/18, 162/21, 165/1
h.+ında 138/17
h.+ından 27/13, 30/21
- hağğaniyet** (Ar.) Hak ve adalete
uygunluk, doğruluk.
- h.+le 124/1
- hağğtaala** (Ar.) Allah'ı karşılayan
bir isim.
- h. 6/19
h.+den 57/23
- hağğpay-ı şahane** (Far.) şahane
ayağınız.
- h.+ye 96/22
- hağğsız** (Ar. +T.) hak ve adalete
uygun olmayan.
- h. 168/21, 172/15, 177/2, 177/4,
179/9, 199/20
- hağğtaala** bk. **hağğtaala**
- h. 9/9
- haram** (Ar.) yasak.
- h. 196/1
- hareket** (Ar.) 1. vücudu oynatma,
kıpırdatma veya kımıldanma.
2. tutum.
- h. 31/3
h.+ine 33/21
h.+ini 101/20
h.+lere 17/6
- harem** (Ar.) 1. saray ve konaklarda
kadınlara ayrılan bölüm,
selamlık karşıtı. 2. bu bölümde
oturan kadınların hepsi.
- h.+de 154/25, 49/20, 52/26, 53/16
h.+den 49/2, 50/15, 53/16, 54/15,
54/4, 63/16
h.+e 114/10, 158/5, 47/23, 48/21,
63/20, 77/27, 8/13, 93/9, 99/7
h.+imden 49/25
h.+inden 48/19
h.-i 163/9
- harem-i hümayun** (Ar. +Far.)
padişah sarayında kadınlar dairesi.
- h.+unumu 163/9
- hasanat** (Ar.) insanların iyiliği için
yapılan hayırlı işler, iyilikler.
- h. 18/1

hasbelicab (Ar.) durum gereği olarak, durum dolayısıyla.

h. 129/8, 58/3

hasda bk. **hâsta**

h.+n 171/15, 188/20, 197/11

haseb (Ar.) hesap etme, sayma.

h. +i 129/12

hased (Ar.) kıskançlık, çekememezlik.

h. 72/11

h.+i 76/14

hasıl et- (Ar. +T.) ortaya çıkmak.

h.-erim 93/16

hasm (Ar.) düşman.

h.+in 184/14, 203/17

h.+ini 168/25, 182/9, 185/11

hasret (Ar.) özlem.

h. 13/17

h.+inde 9/13

h.+ini 13/9

h.+iyle 12/18

hasta bk. **hâsta**

h.+n 168/11, 183/13

hastalan- bk. **hâstelen-**

h.-acağsın 199/14

h.-dın 173/19

hastalık bk. **hâstalık**

h. 167/9

haşa (Ar.) bir durum veya davranışın kesinlikle kabul edilmediğini anlatan bir söz.

h. 138/20, 145/1, 56/4

haşari [<haşarı] çok yaramaz (çocuk).

h. 163/21

haşmetlü (Ar. +T.) görkemli.

h. 78/24

hatda (Ar.) bile, hem de.

h. 117/8, 144/12, 146/16, 58/23

hatem (Ar.) üzerinde mühür bulunan yüzük.

h.+e 103/25

hava (Ar.) hava.

h. 106/19, 46/13, 58/2

havadis (Ar.) ilgi ile karşılanabilecek haber.

h. 135/9, 17/18, 22/5, 79/14, 79/9

h.+i 27/4, 80/11

h.+ine 18/12

h.+ini 136/20

h.+iyle 14/13

havadisbul- (Ar. +T.) haber almak.

h. -ub 79/9

havadis-i merķum (Ar.) yazılmış haberler.

h.+u 80/11

havaleeyle- (Ar.) bir başkasının sorumluluğuna bırakmak.

h.-di 7/10, 164/6

haves et- (Ar.) bir şeye karşı istek duymak.

h.-ersen 189/3

haveset (Ar.) hevesler, arzular, istekler.

h.+i 196/16

haveslen- [<heveslen-] isteklenmek, heves etmek, çok istemek.

h.-irsen 182/5, 184/18

h.-irsin 177/23

havves bk. **haves**

h.+i 79/2

havves bk. **haves**

h.+inde 127/2

h.+inizi 56/10

h.+iyle 12/19

hayat (Ar.) canlı; yaşam.

h. 158/8

h.+ına 200/2

hayde isteklendirmek, çabukluk belirtmek için kullanılan bir söz, hadi.

h. 112/6, 69/10

haylı (Far.) çok, oldukça.

h. 1/9, 101/7, 105/5, 116/5, 5/20, 56/7, 68/4, 79/27, 8/8, 90/13,

95/13, 95/2, 96/21, 98/8

h.+sını 134/13

haykır- haykırmak.

h.-arağ 16/17, 30/13, 92/17

hayran ol- (Ar. +T.) hayran olmak.

h.-ub 126/6

hayvan (Ar.) duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık.

h. 60/11

h.+ı 47/13

h.+ın 47/1, 60/9

hayvanat (Ar.) hayvanlar.

h.+dan 30/17

hayvancığaz (Ar. +T.) kendisine şefkat ve acıma duyulan hayvan, hayvacık.

h.+a 60/12

hazır (Ar.) hazır.

h. 61/5

h.ed- 89/10

h.+da 6/13, 60/8

h.+dır 173/2, 99/10

h.ol- 106/14, 129/10, 114/3

hazır et- (Ar. +T.) hemen kullanmaya hazır hale getirmek.

h. -er 89/10 (hazır eder)

hazır-ı meclis (Ar.) mecliste hazır olma.

h. 116/21

hazır ol- (Ar. +T.) hazır durumda bulunmak.

h. -madığı 129/10

h. -dugu 106/14

h.-ub 114/3

hazret (Ar.) yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan.

- h.+leri 114/12, 33/7, 5/25, 63/17
h.+lerinden 73/27
h.+lerinin 116/20, 4/14, 86/8
- hazz et-** (Ar.) sevinçli olmak, istekli olmak.
- h. -dim 156/23, 47/20
h. -diyi 87/1
h. -memek 146/23
- hediye** (Ar.) armağan.
- h. 107/26, 130/22, 131/1, 151/12, 150/27, 19/17
h.+ler 143/1, 68/4, 75/25, 96/22
h.+yi 132/22
h.et- 99/8
h.+sidir 131/26
- hediye et-** (Ar. +T.) armağan etmek.
- h. -diyim 99/8
- hekim** (Ar.) doktor, tabip.
- h. 62/4, 75/19
h.+e 61/26
h.+ler 79/6
- helak** (Ar.) ölme, yok olma.
- h. 18/10, 97/24
h.+ına 27/27
h.+ını 146/9
h. ed- 31/27, 42/4, 89/22
h.et- 163/22
h.eyle- 26/2
h.ol- 124/20, 18/17
- helak et-** (Ar.+T.) öldürmek, ortadan kaldırmak.
- h. -er 31/27 (helak eder)
h. -ib 42/4, 89/22 (helak edib)
h. -dikden 163/22
h. -mişler 26/11
- helak eyle-** (Ar. +T.) mahvetmek.
- h. -di 26/2
- helak ol-, helak ol-** (Ar. +T.) mahvolmak, yok olmak.
- h. -dugu 124/20
h. -madığını 18/17
h. -du 60/11
- helal** (Ar.) dinin kurallarına aykırı olmayan.
- h.+ındır 106/8
- helağ bk. helak**
- h.et- 26/11
h.ol- 60/11
- hele** “sonunda” anlamıyla geciken davranışları bildirmek için kullanılan bir söz.
- h. 37/12, 78/12
- hem** bir kimseyi uyarmak, bir şeyi açıklamak veya anlamı güçlendirmek için “özellikle, zaten, bir de, şurası da var ki” anlamlarında kullanılan bir söz.
- h. 138/21, 204/24, 88/27, 89/1, 90/10, 90/11
- heman** [<hemen] çabucak.
- h. 112/17, 139/25, 140/4, 145/13, 191/23, 27/14, 42/27, 42/7, 51/6, 63/20, 98/15
- hemcivar** (Far. +Ar.) aynı yerde oturan kimse, komşu.
- h. 65/1
- hemen bk. heman**
- h. 21/18

hemşehri (Far.) memleketli.	37/7, 42/5, 46/26, 48/21, 49/9, 50/24, 50/26, 54/16, 57/26, 61/8, 64/18, 65/26, 66/16, 67/13, 67/20, 75/18, 76/19, 76/25, 79/1, 82/1, 84/17, 84/21, 88/1, 89/21, 92/10, 92/11, 92/23, 99/13
h.+leri 9/25	
hemşire (Far.) kız kardeş.	
h.+lerim 43/6	
h.+si 159/11, 89/27, 90/19	
h.+sine 92/6	
hengâm (Far.) zaman.	h. 92/18
h.+de 45/6	
h.+ında 26/5	
henüz (Far.) az önce, daha şimdi, yeni.	h. 144/22, 40/13 h.+de 116/15
h. 27/23	
hep sürekli olarak, her zaman, daima.	
h. 145/22	
hepsi bütünü, tamamı, tümü, cümlesi, hep.	
h. 189/24	
h.+nden 199/20	
her önüne geldiği ismin benzerleri “teker teker hepsi, birer birer hepsi, birer birer tamamı” anlamıyla kapsayacak biçimde genelleştiren söz.	
h. 101/23, 102/27, 103/16, 107/7, 116/13, 119/1, 120/11, 122/5, 126/24, 133/5, 147/21, 152/16, 165/15, 167/17, 167/3, 173/1, 173/23, 176/5, 177/23, 177/4, 178/25, 178/8, 179/15, 180/10, 182/19, 183/17, 187/10, 188/13, 189/11, 189/12, 189/2, 190/4, 191/1, 192/13, 195/13, 196/4, 196/8, 197/10, 197/18, 197/21, 197/23, 198/1, 198/14, 198/19, 202/1, 202/21, 202/6, 203/3, 203/7, 204/13, 25/27,	
	herif (Ar.) adam.
	h. 92/18
	herkes (Far.) insanların bütünü.
	h. 144/22, 40/13 h.+de 116/15
	herkeş bk. herkes
	h.+e 185/13
	hevale et- (Ar. +T.) devretmek.
	h. -erim 4/8 (hevale ederim) h. -mek 3/21
	heves et- (Ar.+T.) bir şeye karşı istekli olmak.
	h. -ersen 189/3 (heves edersen)
	hey sitem, yakınma, azar, beğenme vb. çeşitli duyguları anlatan cümlelerde kullanılan bir söz.
	h. 85/8
	heyal bk. heyal
	h. +ıma 56/5 h. +ın 15/12 h. ed- 95/25
	heyal et- (Ar. +T.) bir şeyi tasarlayıp canlandırmak.
	h. -er 95/25 (heyal eder)
	heyran bk. hayran

h. 95/21	h.+le 53/6
h. ol- 120/23	
heyran ol- (Ar. +T.) çok beğenmek.	hiddetlen- öfkelenmek.
h. -arak 120/23	h.-ib 117/24, 121/14, 90/8
	h.-miş 62/2
hırsız bk. hırsız	hikmet (Ar.) Tanrı'nın insanlar tarafından anlaşılamayan amacı; gizli sebep.
h.+ı 42/16	h.+dir 90/22
hicab (Ar.) utanma, utanç, sıkılma.	h.+e 110/26
h.+ından 143/26, 148/3	h.+i 113/10, 53/25
hicablan- (Ar. +T.) utanmak.	h.+in 146/19
h.-sın 184/14	h.+ini 122/19
hiç 1. olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekiştiren bir söz. 2. soru cümlelerinde belirsiz bir zamanı anlatan bir söz.	hikâye (Ar.) bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması.
h. 143/19, 144/21, 148/11, 149/16, 161/9, 168/16, 19/23, 190/1, 26/27, 32/17, 50/16, 52/25, 56/1, 93/22, 98/21	h. 144/19, 63/8, 77/16, 162/4
hiçbir bir addan önce getirilerek o adın bildirdiği varlıktan bir tanesinin bile olmadığını anlatan bir söz.	h. +ler 82/8
h. 13/21, 130/18, 146/13, 48/20, 53/17, 8/14	h.+nin 112/20
hidaye bk. hediyeye	h.+me 162/8
h.+ler 104/18	h.+si 48/8, 71/13, 1/2
hidayet al- (Ar. +T.) doğru yol göstermek.	h.+yi 108/8, 55/4, 64/8, 71/10, 87/4
h. -ırsın 183/24	himaye (Ar.) koruma, gözetme, esirgeme, koruyuculuk, gözetim.
hiddet (Ar.) öfke, kızgınlık.	h.+sine 126/20
h.+ini 18/13	h.+yi 119/16
	himmet (Ar.) yardım, kayırma; emek.
	h.+ine 5/1
	h.+inizle 5/16
	h.+iyle 119/13
	h.et- 19/20
	himmet et- (Ar. +T.) yardım etmek.
	h. -mesini 19/20
	hintov özel araba.
	h. 156/9
	h.+a 156/4

h.+lar 106/13	h. 108/4, 54/26, 63/15, 63/8
hisab (Ar.) hesap.	h.+ları 114/14
h.+ı 39/12	h.+ların 115/11
hisabsız (Ar. +T.) hesapsız.	h.+nın 32/22
h. 52/6	Hogdavianos bir özel isim.
hiybetli (Ar. +T.) büyük, ulu, azametli.	h. 64/14, 64/3, 67/11
h. 195/2, 25/18	h.+a 65/3
hiybetlü bk. hiybetli	h.+un 67/15
h. 82/18	Honan bir özel isim.
hiyet (Ar.) kurul.	h.+ın 175/26
h. +i 19/22	Honanu bir özel isim.
h.+inde 131/9	h. 169/2
h.+ine 111/6	Hovagim bir özel isim.
h.-i 50/11, 50/25	h. 108/4, 112/27, 113/13, 113/22, 5/10
hiyet-i aslie (Ar.) asıl olan durum.	Hovsep bir özel isim.
h.+sinde 19/22	h. 71/2, 77/16, 5/8
hiyet-i asliye (Ar.) esas şekil.	hökümet [<hükümet] (Ar.) devlet yönetimi.
h.+sine 50/11, 50/25	h. 184/13
hiyle (Ar.) birini aldatmak, yanılmak için yapılan düzen, dolap, oyun, ayak oyunu, alavere dalavere, entrika.	Hrad (Erm.) ateş.
h.+lere 92/8	h. 200/19
Hroma bir yer ismi.	huzur (Ar.) 1. dirlik, baş dinçliği, gönül rahatlığı, rahatlık, erinç. 2. ön, yan, kat, makam, yamaç. 3. padişah katı.
h. 81/19	h.+a 113/7, 114/22, 115/20, 2/13, 68/21
h.+yı 79/26	h.+dan 116/9
h.+ya 79/21	h.+inde 189/19
hoca (Far.) akıl öğretene, öğüt veren kimse.	h.+u 117/13
	h.+uma 133/11
	h.+umda 86/2

- h.+una 108/6, 131/24, 133/22,
137/2, 145/16, 151/7, 152/15,
22/25, 31/10, 32/10, 4/18,
50/15, 53/4, 67/15, 71/5, 72/27,
75/15, 99/12
h.+unda 126/13, 140/1, 154/3
h.+undan 15/5, 23/5, 81/16
- huzur-i padişah, huzur-u padişah**
(Ar. +Far.) padişahın huzuru.
- h.+iye 123/7
h.+e 30/9
- huzur-i şahane, huzur-u şahane**
(Ar. +Far.) padişahın huzuru.
- h.+ye 85/22, 104/21
h.+de 138/14
h.+den 28/26
- huzur-u meclis** (Ar.) meclis huzuru.
- h.+de 117/13
- hücm** (Ar.) saldırı.
- h. +e 31/5
h. et- 69/20, 84/1
- hücm et-** (Ar. +T.) saldırmak.
- h. -ib 69/20, 84/1 (hücm edib)
- hüküm/hükm** (Ar.) 1. yargı, karar.
2. egemenlik, hâkimiyet.
- h.+ü 158/18, 159/21, 163/19,
48/14, 8/23
h.+ün 126/2
h.+üne 79/26
h.+ünü 159/16
h.+ünüzde 4/11
h.et- 125/26, 3/14, 139/7
- hükm et-** (Ar. +T.) egemenliği
altında bulundurmak.
- h. -dim 125/26
h. -meye 3/14
- h. -mez 139/7
- hükm-i padişah** (Ar. +Far.)
padişahın hükmü.
- h.+iyi 119/11
- hükm-i şerii** (Ar.) şeriat icablarına
göre verilmiş hüküm.
- h. 125/17
- hükümet** yürütme organı, devlet
yönetimi.
- h. 90/10
h.+i 118/4, 48/23, 80/8
h.+imi 162/18
h.+inde 152/13
h.+ini 21/7, 50/2
h.+lerden 21/12
- hümaye bk. himaye**
- h. 179/24
- hümayun** (Far.) padişahla ilgili.
- h. +a 17/19
h.+unuza 9/5
h.+umu 163/9
h. +leri 105/7
h. +lerinde 104/24
h. +lerinden 97/11
h.+unuza 9/7
h.+unuzda 118/13
- hüner** (Far.) beceri isteyen ustalık,
beceriklilik.
- h. 96/17
- hünkâr** (Far.) Osmanlılarda yalnız
padişahlar için kullanılan bir
unvan.
- h. 38/21
h.+a 150/2
h.+ın 150/16, 150/8

hürmet (Ar.) saygı.

h.+ine 156/27

hürmeten (Ar.) saygı göstermek için.

h. 146/4

hüsn (Ar.) güzellik.

h.+e 155/9, 44/11

h.+ü 147/24, 8/4

h.+ün 151/26

h.+üne 117/9, 7/22, 87/18, 88/9

h. +ü 120/15

h. 128/14

hüsn-ü etvar (Ar.) tavırların güzelliği, güzel tavırlar.

h.+ına 97/7

hüsnüdilber (Ar. + Far.) güzel kadın.

h.+i 8/4

hüsnükemaliyet (Ar.) güzellik ve olgunluk.

h. 128/14

hüsündar (Ar. +Far.) güzelliğe sahip olan.

h. 37/5, 7/17, 8/11

hüznumatem çek- (Ar. + T.) keder ve matem çekmek.

h. -ib 22/9

H

habaset (Ar.) kötülük, alçaklık.

h.+i 93/20

h.+e 159/6

haber (Ar.) bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık.

h. 159/20, 26/26, 42/17, 46/1, 61/27, 63/16, 72/18, 141/20

h.al- 8/19, 100/17, 22/12

h.et- 77/9

h.+i 146/15, 154/7, 156/6, 95/1

h.+ini 29/2, 67/22

h.+imiz 51/4

h.+ini 36/1, 7/18, 70/11

h.ver- 159/25, 12/23, 80/9, 83/1, 121/14, 136/5

h.veril- 154/6

haber al- (Ar. +T.) haber almak.

h. -arağ 8/19

h. -inca 100/17, 22/12

haberini al- (Ar. +T.) biri ile ilgili haber almak.

h. -ib 29/2

h. -ırız 67/22

haberdar (Ar. +Far.) haberli, bilgili

h. 123/6

haber et- (Ar. +T.) haber vermek.

h. 77/9

haberi ol- (Ar. +T.) bilgisi olmak, bilmek.

h. -mayıb 95/1

haber ver- (Ar. +T.) haber ulaştırmak.

h. -di 159/25

h. -dikde 12/23, 80/9

h. -diler 83/1

h. -ir 121/14, 136/5

habis (Ar.) kötü, alçak, soysuz (kimse).

h. 18/23, 91/23	h. 53/18, 53/20
hademe (Ar.) odacı.	h.ed- 118/16
	h. et- 73/20
	h. eyle- 151/10
h.+den 159/23	halvet eyle- (Ar. +T.) yalnız kalmak.
h.+si 133/27	
hafeten (?) metinde “ayrıca” olarak anlamlandırılan bir söz.	h.-di 150/10
h. 74/11	ham (Far.) yenecek kadar olgun olmayan (meyve), olmamış
hafi (Ar.) gizli, saklı.	h. 66/13
h. 147/12	hane (Far.) ev, konut.
h.+de 148/6, 6/18	h. 171/16
hafice (Ar. +T.) gizlice.	h.+de 165/10
h. 144/16	h.+den 101/13, 42/22
halecan (Ar.) heyecan.	h.+lerin 165/1, 165/9
h.+da 70/11	h.+lerine 160/6
halel (Ar.) bozma, bozukluk.	h +n 179/9
h. 17/6, 81/11	h.+ne 172/3, 173/1, 175/17, 177/21, 186/15
halik (Ar.) Tanrı.	h.+si 97/10
h.+i 204/24	h.+sinden 101/11
halisane (Ar. +Far.) içtenlikle.	h.+sine 45/9
h. 165/25	h.+sini 165/6, 165/8
halk (Ar.) bir ülke içerisinde yaşayan değişik soylardan insan topluluklarının her biri.	hakıpay (Far.) ayağın bastığı toprak.
h. 116/6, 116/9, 117/21	h.+inize 130/22, 131/25
halk bk. halk	hakıpay-i hümayun (Far. +Ar.) padişahın ayak bastığı toprak.
h. 135/13, 85/7	h.+unuza 9/5
halvet (Ar.) ıssız yerde yalnız kalma.	harab (Ar.) kötü durumda, bitkin, yorgun, perişan.
	h.+dır 130/1
	h. ed- 29/20
	harabet- (Ar. +T.) kötü duruma getirmek.
	h. -er 29/20 (harab eder)
	haric (Ar.) dış, dışarı.

h.+den 55/21	h.+nin 73/11, 73/14, 73/18, 74/21
hasarat (Ar.) zarar ve ziyanlar.	h.+nizin 73/8
h. 64/22	h.+sini 72/18
hasdalig bk. hastalig	h.+ye 76/19, 76/20
h.+e 19/15	hastelen- [<hastalan-] rahatsızlanmak, hasta olmak.
hasde bk. hasta	h.-ib 134/23
h.+lik 3/4	h.-mesinin 35/26
has (Ar.) bir hükümdarın şahsına veya sarayın ait olan.	h.-miş 72/17
h.+e 3/25	hasteliy bk. hastalig
haseki (Ar. +Far.) Osmanlı Devleti'nde bir görevde eskimiş olanlara verilen unvan.	h.+idir 130/5
h. 14/12, 16/6, 50/19, 8/3	hatt (Ar.) çizgi, yazı.
hasse (Ar.) bir şeye veya bir kimseye mahsus olan, yalnız onda bulunan hal, keyfiye.	h. +ıla 5/24
h.+si 76/24	hata (Ar.) yanlış.
hasseten (Ar.) bilhassa, hususi olarak, özellikle.	h. 10/3
h. 67/23, 82/20, 89/19	hatr/hatır (Ar.) 1. düşünme, akılda tutma, hafıza, zihin, akıl, yâd. 2. sevgi, saygı.
hasta (Far.) hasta, rahatsız.	h. 142/5
h. 140/10	h. 55/18
hastalig (Far. +T.) hastalık, rahatsızlık.	h.+dan 136/8
h.+ından 75/12	h.+ı 149/20, 138/7
haste bk. hasta	h.+ı 60/1
h. 131/9, 144/6, 146/3	h.+ım 59/26
h.+ler 72/7	h.+ıma 102/13
	h.+ın 38/14
	h.+ına 157/4, 159/19
	h.+ında 135/24
	h.+ından 133/14
	h.+ınızı 130/20
	hatr-ı şahane (Ar. +Far.) padişahın hatrı.
	h.+nizde 138/7
	hayın (Ar.) kötü niyeti olan.
	h. 112/11, 29/5
	h.+dan 78/6

hayır (I) (Ar). “yok, öyle değil, olmaz” anlamlarında onamama, inkâr bildiren bir söz.

h. 74/9

hayır/hayr (II) (Ar.) 1. iyilik, karşılık beklenmeden yapılan yardım. 2. iyi, hayırlı, yararlı, faydalı.

h. 138/5, 168/9, 173/23, 173/25, 173/7, 176/14, 178/10, 178/14, 184/13, 184/17, 184/8, 185/2, 185/3, 186/1, 186/19, 186/3, 189/11, 189/22, 190/10, 195/15, 195/20, 196/3, 198/4, 2/23, 200/12, 202/13, 52/12, 182/7, 188/13, 173/21, 164/11, 169/17, 171/17, 83/7, 204/9, 182/21

h.+a 168/5, 169/1, 172/14, 173/8, 180/23, 181/22, 182/1, 183/7, 184/5, 185/15, 185/8, 188/4, 189/14, 189/20, 190/6, 196/5, 197/8, 198/19, 199/17, 203/12, 203/20, 195/10, 170/8, 170/9

h.+e 86/22

h.+dan 200/24

h.+dır 188/21, 184/9

h.+ı 201/10, 186/6, 178/6

h.+ın 190/2

h.+lar 183/4, 189/18

h.+sın 171/10, 173/25, 178/14,

185/23, 189/1, 195/21

hayır bul- (Ar. +T.) iyilik bulmak.

h. -ursun 182/7

hayır et- (Ar. +T.) iyilik yapmak.

h. -ersen 188/13 (hayır edersen)

hayırlı (Ar. +T.) yararı, hayrı olan.

h. 169/10, 175/1, 175/12, 184/25, 186/9, 184/4

hayırlı ol- (Ar. +T.) faydalı, makbul olmak.

h.-ur 184/4

hayır ol- (Ar. +T.) faydalı, makbul olmak.

h.-ur 173/21

hayin bk. hayın

h. 159/5

haylaz hoşça gitmeyen davranışlarda bulunan (kimse), hayta.

h. 17/4

haylı (Far.) çok.

h. 107/26, 42/10, 64/22

hayr ol- (Ar. +T.) uğurlu olmak.

h. -a 83/7

h. -acağdır 204/9

h. -maz 182/21

hazine (Ar.) altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığını, büyük servet.

h.+sine 68/16

hazne (Ar.) hazine.

h.+sini 153/4

haznedar (Ar. +Far.) bir hazineyi bekleyen, yöneten kimse.

h.+ına 135/8

helas (Ar.) bir yerden, bir şeyden kurtulma, kurtuluş.

h. 29/2, 163/25, 11/7, 168/2, 169/6, 11/24, 178/15, 192/4,

- 172/18, 177/7, 175/10, 173/9,
178/23, 191/24, 119/20, 11/13,
119/14, 171/5
h.+ı 22/23
h.+ına 22/17, 22/18
h.+ını 114/14, 65/14
- helas bul-** (Ar. +T.) kurtulmak.
- h.-masının 29/2
h.-ub 163/25
- helas et-** (Ar. +T.) kurtarmak.
- h. -er 168/2, 169/6 (helas eder)
h. -eriz 11/24 (helas ederiz)
h. -di 178/15, 192/4
- helas eyle-** (Ar. +T.) kurtarmak.
- h. -sin 175/10
h. -ye 172/18, 177/7
- helas ol-** (Ar. +T.) kurtulmak.
- h. -maga 11/13
h. -dun 191/24
h. -dukdan 119/20
h. -asın 173/9, 178/23
h. -ub 119/14
h. -ursun 171/5
- hendan** (Far.) şen, neşeli.
- h. 131/11
- heta** bk. **hata**
- h.+lerimiz 205/4
- Hetskedin** (Erm.) yengeç (burç)
- h. 196/7
- hevfi** (Ar.) korku.
- h. 23/7, 45/13, 195/9, 201/17,
203/16
- hevfi et-, heyfi et-** (Ar. +T.) korkmak.
- h. -me 195/9, 201/17, 203/16,
178/25
- hevflen-** korkaklık etmek.
- h.-me 195/14, 197/6, 202/22,
204/3
- heyal** (Ar.) zihinde tasarlanan,
canlandırılan ve gerçekleşmesi
özlenen şey, imge, hülya.
- h. 83/9
h. +imizden 158/15
- hınzır** (Ar.) yaramaz, haylaz.
- h. 119/5
- hırsız** başkasının malını çalan kimse,
uğru.
- h. 109/24, 111/21, 112/1, 42/22
h.+ın 109/22, 111/17
- hışm** (Far.) öfke, kızgınlık.
- h. 31/17, 85/23
h.+a 74/3
h.+ıla 119/4, 9/24, 50/7
h.+ından 11/16
- hışmuzarb** (Far. +Ar.) öfke ve azab.
- h. +ından 31/18
- hiyanet** (Ar.) güveni kötüye
kullanma, aldatma, vefasızlık.
- h.+ine 87/7
- hiyanetlik** (Ar. +T.) hiyanet.
- h. 138/25, 112/13
- hiyanetliy** bk. **hiyanetlik**
- h.+i 144/25

hızmet (Ar.) görev, iş.

h. 160/16
h.+i 160/10
h.+imizde 137/3
h.+inde 127/7
h.+ine 129/19, 135/27, 136/23,
161/27
h.+ini 138/4

hızmet et- (Ar.+T.) çalışmak.

h. -din 14/7

hızmet etdir- (Ar. +T.) çalıştırmak.

h.-mek 160/16

hızmetci (Ar. +T.) hizmet gören kimse.

h. 68/6
h.+ler 158/5

hızmetkâr (Ar. +Far.) ücretle iş gören genellikle erkek işçi, uşak.

h.+lar 162/1
h.+larım 160/22

hilaf (Ar.) aykırı, karşıt, ters.

h. 113/15, 124/12, 144/27
h.+ımızı 161/6

hilat (Ar.) kaftan.

h. 126/14, 137/6

hitaben (Ar.) sözü birine yönelterek, hitap yoluyla.

h. 117/3, 162/7, 9/16

hitam (Ar.) son, bitim.

h. 162/4
h.+ında 112/20, 38/11, 43/12,
54/18, 63/8, 77/16

hitamülhikâye (Ar.) hikayenin sonu.

h. 162/4

hişam bk. **hişam**

h.+ında 6/3

hiyanet bk. **hiyanet**

h. 100/2, 56/5, 22/2, 23/3
h.+e 118/23, 81/15
h.+ini 55/3

hiyanet et- (Ar. +T.) hainlik yapmak.

h. -enin 22/2 (hiyanet edenin)
h. -mek 23/3

hiyanetlik bk. **hiyanetlik**

h. 54/21, 99/19

hiyanetlik et- (Ar. +T.) hainlik yapmak.

h. -din 112/13

hoca (Far.) birine bir hususta öğreticilik yapan kimse, usta, üstat.

h.+lar 4/7
h.+lardan 107/18
h.+larını 164/3

hodbehod (Far.) kendi başına, kendi kendine, kimseye danışmadan.

h. 118/25

hoş (Far.) beğenilen, duyguları okşayan, zevk veren.

h. 100/23, 11/16, 111/12, 144/10,
82/9

hoşca (Far. +T.) hoş bir biçimde olan.	h. 120/20, 87/13
h. 74/16	hulus (Ar.) halis ve saf olma, kalp temizliği.
hoşlan- hoşuna gitmek, hoş bulmak, hazzetmek, sevmek.	h.+ine 7/4
h.-arağ 31/12	husumet (Ar.) düşmanlık.
h.-madı 137/10	h.+de 182/12
hoşnud (Far.) bir davranış, bir durum veya bir kimseden memnun olan, yakınması olmayan.	h.+e 137/14
h. 33/12, 2/20	h.+in 139/13, 139/2
h. ol- 164/12, 47/2	husumetli (Ar. +T.) düşmanı olan, kavgalı.
hoşnudiye (Far. +Ar.) hoşnut olma durumu.	h. 172/1
h. 154/21, 28/21	husus (Ar.) konu, madde.
h.+le 153/16	h.+a 72/7
hoşnud ol- (Far. +T.) memnun olmak, yakınmamak.	h.+da 165/20
h.-dular 164/12	Hüda (Far.) Tanrı.
h.-ub 47/2	h. 171/11, 76/21
hoşnut et- (Far.+T.) memnun etmek.	h.+nın 173/5
h.-meye 2/20	h.+ye 173/8, 204/17
hoşnutlug (Far. +T.) hoşnut olma durumu.	hülya tatlı düş, hayal.
h.+ula 153/22	h.+sıyla 76/10
hoşüdilber (Far.) hoş ve güzel.	hürrem (Far.) sevinçli, şen, gönül açıcı.
h. 82/9	h. 196/18
hoş (Erm.) koç. (burç)	hizmet et- (Ar. +T.) iş görmek, çalışmak.
h. 195/1	h.-din 14/7
hub (Far.) güzel.	I
	ı- Türkçede “şu veya bur durumda bulunmak” anlamında IdI, ImIş, ise, iken şekilleriyle kullanılan fiil, cevher fiili.

- 1.-dı 30/21, 109/24, 111/21,
112/22, 120/16, 128/18,
128/20, 142/1, 146/28, 154/1,
16/23, 161/1, 203/24, 24/18,
25/15, 25/3, 26/24, 29/21,
33/22, 34/19, 34/21, 34/4, 35/5,
38/20, 39/14, 48/11, 54/17,
58/21, 61/18, 64/15, 64/19,
65/11, 65/27, 66/2, 66/4, 72/10,
79/15, 8/14, 87/11, 94/17, 94/6,
95/12, 95/4
1. -dılar 66/7
1. -dım 110/12, 112/23, 161/21,
45/14
1. -dın 157/21
- 1.-miş 17/4, 20/22, 110/27, 140/11

ıla bk. ile

1. 156/10, 21/4, 25/27, 31/19,
68/10, 68/14, 70/3, 81/11,
85/23

ılan bk. ile

1. 180/4

ırz (Ar.) bir kimsenin, başkaları tarafından dokunulmaması ve saygı gösterilmesi gereken iffeti.

1. 19/6
1.+a 17/6
1.+ımı 18/24
1.+ına 16/21

irasat bk. rasat (II)

1. 168/6

ırmag [<ırmak] en büyük akarsu, ırmak.

- 1.+a 176/22

ırz bk. ırz

1. 81/11

- 1.+ı 134/1
1.+ım 63/24, 78/2, 89/1
1.+ıma 78/5
1.+ına 118/22, 118/25, 81/14
1.+ımı 84/5
1.+ımız 105/27

ırzağ (Ar.) [<erzak] erzak.

1. 161/24

ırzsız (Ar. +T.) iffetsiz.

1. 86/1, 88/2

ırzüitibar (Ar.) şeref ve haysiyet.

- 1.+ına 81/11

ısa olunca, olursa, olsa da, -ince, -diği için, -idiği vakit.

1. 76/20, 78/3, 92/12

ısin- 1. sıcak duruma gelmek. 2. üşümesini gidermek.

- 1.-asınız 59/2
1.-dıkda 110/5
1.-ırkan 58/17
1.-maga 91/22
1.-mağ 110/2
1.-sın 58/9

ıslağlık ıslak olma durumu.

1. 47/11

ısrar et- (Ar. +T.) ısrar etmek.

1. -dikde 117/18
1. -mekde 150/22
1. -mesine 154/15

Istanbul İstanbul.

- 1.+un 65/16

ışığ [<ışık] ışık.

- 1.+ını 20/4
- ışıklan-** aydınlanmak, ışımak.
- 1.-ır 182/3
- ızhar et-** (Ar. +T.) belirtmek.
- 1.-diyiniz 16/14
- ızhar-i aşk** (Ar.) aşkını gösterme.
1. 9/2
- İ**
- i-** Türkçede “şu veya bur durumda bulunmak” anlamında İdl, İmİş, ise, iken şekilleriyle kullanılan fiil, cevher fiili.
- i.-di 22/20, 101/21, 101/22, 102/6, 108/17, 108/5, 109/13, 109/20, 111/18, 113/2, 113/27, 114/9, 116/12, 119/12, 126/26, 127/2, 127/24, 129/1, 129/13, 129/7, 130/8, 133/26, 134/19, 137/21, 141/22, 144/23, 144/25, 144/3, 146/26, 148/1, 149/2, 153/10, 153/23, 153/24, 154/2, 154/24, 156/18, 157/10, 157/6, 158/22, 16/25, 163/24, 19/16, 191/25, 191/8, 192/2, 203/23, 21/23, 22/10, 22/19, 24/14, 25/2, 26/17, 29/18, 3/22, 33/20, 34/27, 34/9, 35/11, 35/8, 37/21, 39/20, 40/5, 44/10, 44/16, 44/19, 45/1, 45/5, 48/13, 48/16, 48/20, 48/22, 49/10, 49/16, 49/19, 49/8, 51/26, 52/3, 56/7, 64/17, 65/6, 66/24, 71/15, 71/18, 71/22, 74/27, 75/12, 76/17, 76/19, 76/3, 77/18, 78/1, 79/2, 79/24, 8/15, 94/11, 94/16, 94/19, 95/25, 95/8, 25/6
- i.-diler 2/24, 49/12, 6/2, 79/13
- i.-dim 125/14, 129/27, 157/25, 74/6, 89/12
- i. –din 172/14, 60/13
- i. –diniz 103/25
- i.-ken 63/16, 110/7, 118/14, 120/18, 122/14, 123/16, 140/12, 140/18, 145/20, 148/20, 37/6, 38/4, 40/12, 50/23, 51/19, 56/6, 66/25, 76/11, 78/3, 85/6, 87/12, 88/25, 95/16
- i.-miş 49/6, 114/1, 125/1, 159/21, 20/21, 99/16
- i.-mişsin 60/22
- ibadet** (Ar.) bir dinin buyruklarını yerine getirme.
- i. 167/15
- i.+den 188/15
- i.+e 170/19, 172/20
- i.eyle- 173/7
- i.+ini 198/1
- i.+lerini 204/7
- ibadet eyle-** (Ar. +T.) ibadet etmek.
- i. 173/11
- ibram et-** (Ar. +T.) ısrar etmek.
- i.-mekde 121/5
- ibraz eyle-** (Ar. +T.) meydana çıkarmak.
- i.-di 55/22
- ibret** (Ar.) kötü bir olaydan alınması gereken ders, uyarıcı sonuç.
- i. 56/2
- i.+in 56/12
- i.-i 163/14
- icab** (Ar.) gerek, gereklik, ister, lüzum.
- i. 11/26
- i.ed- 163/1
- i.et- 143/3
- i.+ından 45/7

icad (Ar.) yeni bir şey bulma, ortaya koyma.

i.+ı 138/22

icra (Ar.) yapma, yerine getirme, bir işi yürütme.

i. 31/24, 67/26
i.+den 85/3
i.ed- 59/24
i.edebil- 79/19
i.et- 160/10, 67/24, 159/17, 106/11
i.id- 38/17
i.ol- 161/14, 24/1
i.olun- 38/10
i.+sı 23/2
i.+sına 147/15
i.+sından 32/8, 48/15
i.+sını 163/2, 54/27, 57/12, 61/6, 71/3

icab et- (Ar. +T.) gerekemek.

i. -er 163/1 (icab eder)
i. -diyi 143/3

icra et- (Ar. +T.) yapmak, yerine getirmek.

i. .-ebilmek 79/19 (icra edebilmek)
i. -er 59/24 (icra eder)
i. -mek 160/10, 67/24
i. -mekde 159/17
i. -miş 106/11

icra it- (Ar. +T.) yapmak, yerine getirmek.

i. -erim 38/17 (icra iderim)

icra ol-, icrası ol- (Ar. +T.) yapmak, uygulamak.

i. -muşdur 161/11
i. -ur 24/1
i. -du 116/24

icra olun- (Ar. +T.) uygulanmak.

i.-du 38/10

iç iç, dış karşıtı.

i. 102/13
i.+i 25/26
i.+imize 46/26
i.+inde 123/13, 143/23, 158/7, 164/15, 25/13, 6/11, 66/25, 86/13
i.+inden 122/17
i.+ine 122/7, 144/2, 151/1, 155/4, 18/10, 36/18, 41/13, 63/19, 65/20, 73/15, 99/26
i.+ini 51/12
i.+lerinde 81/25
i.+lerinden 51/20, 79/9

iç- içmek, yutmak.

i.-di 157/4
i.-dikden 150/26, 61/25
i.-er 75/21
i.-erler 196/13
i.-ib 147/19
i.-ince 147/18

içecey [<İçecek] içilen her şey, meşrubat.

i.+inin 127/18

içeri iç yan, iç bölüm, dışarı karşıtı.

i. 107/9, 110/12, 115/21, 149/14, 149/25, 150/8, 17/5, 29/3, 36/26, 38/18, 38/21, 41/20, 42/25, 42/9, 43/2, 87/19, 88/25, 89/21, 89/5, 90/21
i.+sinde 88/24
i.+sine 146/27, 152/22
i.+ye 149/16, 149/21, 29/20

için 1. amacıyla, maksadıyla. 2. neden ve sonuç belirten bir söz. 3. -den dolayı, -den ötürü. 4. süre belirten bir söz.

i.+inde 109/3, 143/23, 25/13, 43/1
i.+de 8/1

i.+dir 20/5
içir- içirmek. içmesini sağlamak.

i.-me 75/8
i.-mişler 152/21

içtinab (Ar.) sakınma, çekinme,
kaçınma.

i.+ına 80/13

içün bk. için

i. 104/16, 104/18, 105/13, 105/20,
106/27, 11/20, 11/26, 110/2,
110/8, 113/4, 116/20, 119/2,
120/6, 125/26, 127/8, 13/13,
13/20, 132/26, 137/16, 138/27,
139/14, 139/22, 140/11,
140/25, 141/15, 145/26,
149/15, 149/20, 150/21, 153/7,
154/11, 156/22, 157/15,
158/23, 163/14, 164/10,
168/23, 169/4, 170/17, 173/2,
18/21, 186/18, 187/4, 199/9,
204/15, 205/10, 205/11, 205/2,
205/3, 205/4, 205/5, 205/7,
205/9, 22/23, 24/14, 29/10,
30/20, 30/23, 35/2, 38/14, 4/26,
46/26, 48/22, 50/16, 53/10,
57/23, 58/21, 59/20, 59/27,
6/24, 60/1, 66/7, 67/25, 68/13,
69/5, 70/19, 71/7, 73/2, 74/14,
76/15, 76/27, 8/5, 80/22, 81/14,
85/1, 85/18, 87/1, 87/15, 89/16,
91/21, 93/5, 96/25, 98/9

i.+dür 121/8, 133/14

id- bk. **et-**

i. 3/6 (fehm it-)
i. -ebilmişsiniz 100/2 (memul id-)
i.-dikde 18/18
i. -ecek 85/6 (katl id-)
i. -emem 16/15 (kabul id-)
i. -er 33/20 (avdet id-)
i. -er 16/13 (kabul id-)
i. -erek 3/7 (arz id-)
i. -erim 38/17 (icra id-)

i. -erse 11/6
i. -mek 21/8 (zabt it-)
i. -mek 127/8 (tahsil it-)
i. -mesinin 136/19 (avdet it-)
i. -üb 127/11 (ita id-)

idare (Ar.) yönetme, yönetim, çekip
çevirme.

i.+sinden 164/12
i.ed- 148/20

idare et- (Ar. +T.) yönetmek.

i. -er 148/20 (idare eder)

idrak (Ar.) anlama yeteneği, anlayış,
akıl erdirmeye.

i.+ı 24/19
i. ed- 80/15

idrak et- (Ar. +T.) anlamak.

i. -erek 80/15 (idrak ederek)

idrar (Ar.) böbreklerde kandan
süzülerek idrar yolları
aracılığıyla dışarıya atılan sıvı.

i.+larını 73/15

ihtar et- (Ar. +T.) uyarmak.

i.-eriz 165/17 (ihtar ederiz)
i.-diler 13/2

ihtiyar (Ar.) yaşlı, kocamış olan, pir
(kimse), genç karşıtı.

i. 160/16, 33/10, 56/11, 57/25,
57/6
i.+e 37/23

ihtiyarlık (Ar. +T. <ihtiyarlık)
ihtiyar olma durumu, yaşlılık.

i.+ımda 162/19
i.+ımdan 55/19
i.+ımı 72/21

- i.+ınıza 160/20
- ifade** (Ar.) anlatım.
- i.+si 86/9
i.ed- 110/20, 16/1, 124/14
i.et- 139/20, 133/19, 53/18, 11/23,
26/20, 6/27, 7/20, 89/8
i. eyle- 121/25
i. -yi 124/5, 96/5
- ifade et-** (Ar. +T.) söylemek,
bildirmek.
- i. -erek 110/20 (ifade ederek)
i. -esin 16/1 (ifade edesin)
i. -ib 124/14 (ifade edib)
i. -di 139/20
i. -dikde 133/19, 53/18
i. -diler 11/23, 26/20, 6/27, 7/20
i. -mesinde 89/8
- ifade eyle-** (Ar. +T.) söylemek,
bildirmek.
- i.-di 121/25
- ifade-yi hal** (Ar.) davranışların
ifadesi.
- i.+e 96/5
- iflah ol-** (Ar.+T.) güç bir durumdan
kurtulmak.
- i.-mayub 109/2
- iftade** (Far. <üftade) aşık.
- i.+n 15/11
- iftihar** (Ar.) övünme.
- i.ed- 9/11
i.+ım 105/10
i.+ımızdır 160/19
i.+ına 104/26
- iftiharen** (Ar.) övünme bakımından.
- i. 159/27, 160/9
- iftihar et-** (Ar. +T.) övünmek.
- i. -eyim 9/11 (iftihar edeyim)
- iftira** (Ar.) bir kimseye kasıtlı ve
asılsız suç yükleme, kara
çalma.
- i. 139/4
i. et- 163/11
i. +cı 44/21
i. +dır 138/22, 138/23, 144/12,
23/11
i. ol- 86/9
i. +yı 144/26
- iftira et-** (Ar. +T.) birinin üstüne suç
atmak.
- i. -mesidir 163/11
- iftira ol-** (Ar. +T.) suçlamak.
- i. -ub 86/9
- igit** [<yiğit] güçlü ve yürekli, alp,
kahraman, mert.
- i. 94/20
- ihale et-** (Ar.) bir işi en uygun
görülene bırakmak.
- i.-erek 143/14
- ihsan** (Ar.) 1. iyilik etme, iyi
davranma. 2. karşılık
beklemeden yapılan yardım,
iyilik.
- i. 105/4
i.buyur- 9/9, 117/26, 141/7, 146/7,
86/4
i. ed- 158/1, 6/20, 104/19
i. eyle- 204/23
i. +ımız ol- 52/23
i.+a 150/20
i.+e 5/21

ihsan buyur- (Ar. +T.) bağışlamak.

- i. -asınız 9/9
- i. -un 117/26, 141/7, 146/7, 86/4

ihsan et- (Ar.+T.) bağışlamak.

- i. -er 158/1(ihsan eder)
- i. -erse 6/20
- i. -ib 104/19

ihsan eyle- (Ar. +T.) bağışlamak.

- i. -ye 204/23

ihsanımız ol- (Ar. +T.) bağışlanmak.

- i. -ur 52/23

ihhtimal (Ar.) bir şeyin olabilmesi durumu, olasılık.

- i. 131/12, 141/4, 152/10, 57/5
- i.+dır 136/2
- i.+dir 43/27
- i.+i 74/1

ihhtimamlıca (Ar. +T.) özenlice.

- i. 122/5

ihhtişam (Ar.) görkem.

- i. 205/21
- i.+ıla 115/18

ihhtimal bk. **ihhtimal**

- i. 13/26

ihhtar (Ar.) hazırlama, hazır etme.

- i. 114/22
- i.buyur- 113/8

ihhtar buyur- (Ar. +T.) hazır etmek.

- i. -asınız 113/8

iki birden sonra gelen sayının adı.

- i. 111/17, 135/14, 147/17, 189/10, 27/18, 30/24, 39/14, 52/9, 53/27, 59/23, 59/6, 73/19, 82/21, 88/17, 88/24, 91/25, 91/8, 92/16
- i.+mizi 142/19
- i.+mizin 142/15
- i.+nizi 133/4
- i. +nin 98/10
- i.+si 135/13, 144/19, 145/8, 128/13,
- i.+sini 163/20
- i.+sinin 137/12, 161/18

ikiciklen- metinde “kuşkulanmak” anlamında kullanılan bir söz.

- i.-mişsin 170/15

ikinci ikinci (ssayı).

- i. 32/7, 55/11, 59/22, 60/4, 88/6
- i.+yi 59/27
- i.+si 5/6, 163/10

ilac (Ar.) ilaç, deva.

- i. 200/3, 75/22, 77/5, 77/8

ilam (Ar.) bildirme, anlatma.

- i.+ıla 19/4

ilan (Ar.) açıklama, açığa vurma, meydan çıkarma.

- i. 135/6
- i. eyle- 2/11, 30/4

ilan eyle- (Ar. +T.) açıklamak.

- i. -di 2/11, 30/4

ilave (Ar.) bir şeyin yanına başka bir şey daha koyma, ekleme.

- i. 84/14
- i.ed- 141/8

i.+ye 141/6

ile sözcüğün sonuna geldiğinde
birliktelik, beraberlik, araç,
neden veya durum anlatan
cümleler yapmaya yarayan bir
söz.

i. 1/14, 100/22, 101/17, 102/6,
103/13, 103/16, 103/9, 105/1,
106/2, 106/5, 106/9, 107/5,
108/18, 108/18, 109/1, 109/22,
110/23, 113/10, 113/6, 115/15,
115/25, 117/18, 117/25,
118/12, 120/21, 121/19,
121/26, 121/9, 122/13, 124/16,
124/7, 125/27, 126/16, 126/17,
126/19, 126/23, 126/25,
127/10, 127/13, 127/21,
128/14, 128/15, 128/4, 129/13,
129/5, 129/6, 13/18, 13/19,
130/21, 131/19, 132/6, 134/2,
134/4, 135/14, 136/13, 137/18,
137/26, 137/27, 138/9, 139/16,
140/14, 140/5, 140/9, 141/13,
141/23, 142/14, 143/1, 143/24,
147/5, 148/12, 148/19, 149/11,
149/12, 149/19, 15/22, 150/17,
151/21, 151/22, 150/6, 150/6,
152/15, 152/5, 153/14, 153/17,
153/22, 153/8, 154/21, 154/26,
155/25, 155/3, 155/7, 156/11,
156/18, 156/2, 156/9, 159/11,
159/2, 159/23, 159/3, 16/17,
160/1, 160/13, 161/25, 161/3,
162/10, 164/4, 165/26, 167/17,
17/25, 171/1, 171/18, 171/8,
176/3, 178/10, 178/22, 188/13,
196/12, 199/22, 201/16, 201/3,
204/15, 205/8, 23/11, 23/13,
28/5, 28/8, 29/14, 29/4, 32/1,
33/16, 33/19, 33/8, 34/6, 36/3,
38/24, 38/3, 39/11, 40/12,
41/10, 41/8, 44/16, 49/18,
50/21, 53/3, 55/11, 55/13,
55/20, 56/24, 56/3, 57/10,
58/11, 58/14, 58/26, 59/15,
59/18, 61/8, 63/15, 64/10,
66/10, 66/13, 68/5, 69/13, 70/6,
72/26, 73/17, 75/25, 75/8,

79/12, 79/26, 79/27, 79/6,
80/22, 82/9, 84/25, 84/5, 86/19,
87/14, 87/9, 88/10, 90/7, 91/7,
92/1, 92/15, 92/5, 93/24, 93/25,
94/4, 95/10, 96/15, 96/27, 96/5,
96/8, 97/25, 98/11, 98/19

ilen bk. ile

i. 168/9, 173/7, 180/4, 181/18,
184/17, 185/4, 186/24, 186/6,
188/1, 189/11, 190/15, 191/19,
191/20, 191/5, 192/7, 195/20,
196/21, 196/6, 197/13, 197/4,
198/5, 198/8, 200/7, 201/12,
201/14, 201/15, 201/21,
202/16, 203/18, 203/3, 203/4

ileri herhangi bir şeye göre daha
ötede olan yer, geri karşıtı.

i.+de 41/19

ilerile- [<ilerlemek] ilerlemek, yol
almak.

i.-meden 172/14

i.-yib 105/18

ilerle- bk. **ilerile-**

i.-ye 5/27

ilm/ilim (Ar.) belli bir konuya ait
bilgilerin bütünü.

i.+inden 126/18

i.+lerini 127/23

i. 127/1, 127/4, 14/8, 164/6, 6/1,
71/19, 5/14, 128/3

i.+leriyle 49/3

ilimdar (Ar. +Far.) ilim sahibi olan
kimse.

i. 185/5

i.+lar 204/14

ilm-i sihir (Ar.) büyü ile ilgili olan ilim.

- i.+de 48/10
- i.+ine 66/1

ilmuameliyet (Ar.) fikir ve düşünceler.

- i. +ini 71/19

ilmumarifet, ilmümarifet (Ar.) ilim ve marifet.

- i. 14/8, 127/4
- i. +de 5/14

ilmümaharet (Ar.) fikir ve marifet.

- i.+ini 127/1
- i.+ine 164/6

ilk ilk, önce gelen.

- i. 115/22, 129/14, 137/11, 163/7, 23/2, 41/20, 59/20, 59/26, 8/16, 8/22

illa (Ar.) ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun, her hâlde, ille, illaki.

- i. 111/1, 154/20, 19/3, 190/1, 192/12, 204/12, 205/19

illet (Ar.) hastalık.

- i. 130/9, 77/10
- i.+e 77/14
- i.+i 54/8, 75/10, 76/3, 76/4
- i.+imin 130/7
- i.+in 129/25, 73/12
- i.+inden 79/17
- i.+ine 131/8, 153/19, 77/4
- i.+inin 154/4, 54/2, 79/5
- i.+iniz 53/14

illetli (Ar. +T.) hastalıklı.

- i. 157/6

iltizam et- (Ar. +T.) gerekli bulmak.

- i.-mişler 84/18

imansız (Ar. +T.) inançsız.

- i. 17/4

imdad (Ar.) tehlikede veya çaresi durumunda olan birine yapılan yardım.

- i. 82/3
- i.+e 16/22

imdi [<şimdi] buna göre, şu hâlde, artık.

- i. 112/6, 168/23, 168/7, 172/17, 176/12, 177/5, 67/4, 69/10, 73/25, 90/10

imtila (Ar. <imtina) çekinme, kaçınma, geri durma.

- i. 31/2

in- bk. en-

- i.-mege 20/5

inad (Ar.) dediğinden vazgeçmeme, ayak direme.

- i.+ında 37/20

inam (Ar.) emanet, vedia.

- i. 38/13, 47/22
- i.+ım 152/18

inan- inanmak.

- i.-ıb 17/12, 26/25, 46/11, 84/6, 84/9
- i.-ır 64/19
- i.-mayacak 151/19
- i.-mayın 47/16

- i.-maz 78/9
- inayet** (Ar.) lutuf, ihsan, iyilik.
- i.+i 13/18
i.+in 158/11
- incin-** incinmek, bir tarafına bir zarar gelmek.
- i.-irsiniz 121/4
- incit-** kötü söz veya davranışla birini kırmak, üzme.
- i.-meyib 25/4
- incu** (Çin.) inci.
- i. 116/6
i.+den 116/11
- ind** (Ar.) yan, kat, nezd.
- i.+lerinde 116/12
i.+inizde 63/26
- inkisar** (Ar.) kırılma.
- i.+e 66/20
- inkâr et-** (Ar. +T.) kabul ve tasdik etmemek.
- i. -ib 44/20 (inkâr edib)
i. -mekdesiniz 139/9
- insaf** (Ar.) acımaya, vicdana veya mantığa dayanan adalet.
- i. 102/19
i. et- 32/18
- insaf et-** (Ar. +T.) acımak, hakkını tanımak.
- i.-meyerek 32/18
- insan** (Ar.) ademoğlu, âdem evladı.
- i. 101/23, 192/10, 204/11, 44/10
i.+a 101/23, 181/14, 190/22
i.+dan 189/25
i.+ın 202/1
- insanca** (Ar. +T.) insana yakışan, insana özgü olan, insanla ilgili.
- i. 165/21
- insaniyet** (Ar.) insan olma durumu.
- i.+in 163/6
- İnşallah** (Ar.) “Tanrı dilerse, Tanrı nasip ettiyse” anlamlarında dilek anlatan bir söz.
- i. 130/12, 22/17, 47/5, 73/7, 85/19, 93/13
- inşallahu taala** (Ar.) Allah isterse.
- i. 11/23
- intiķam** (Ar.) intikam.
- i. 146/27
i. al- 139/4, 147/10
i.+ım 78/6
i.+ımı 137/24
- intiķam al-** (Ar. +T.) oç almak.
- i. -maķ 139/4, 147/10
- iķamet** (Ar.) bir yerde oturma.
- i.+ini 128/11, 80/8
i. et- 14/19
- iķamet et-** (Ar. +T.) bir yerde oturmak.
- i. -dikden 14/19
- iķbal** (Ar.) baht açıklığı veya yüksek bir makama, duruma erişmiş olma durumu.

- i.+i 164/10
- ıķrah et-** (Ar. +T.) ıķrenmek.
i.-er 148/1 (ıķrar eder)
- ıķram** (Ar.) bir Şeyi armağan olarak verme, sunma.
i.+lar 75/17
i.et- 119/23, 75/15
- ıķram et-** (Ar. +T.) ikram etmek.
i. -di 119/23, 75/15
- ıķrar et-** (Ar. +T.) bildirmek.
i. -ib 77/23 (ıķrar edib)
- ıķtidar** (Ar.) bir işi baŐarabilme yetki ve yeteneği.
i. +ı 83/15
- ıķtiza et-** (Ar. +T.) gerekli olmak.
i. -en 29/17 (ıķtiza eden)
i. -er 116/22 (ıķtiza eder)
i. -di 58/4
i. -mez 75/20
- irade-yi Şahane** (Ar.) mükemmel irade.
i.+ye 146/4
- irsal eyle-** (Ar.) göndermek.
i.-meleri 73/6, 205/11
i. -di 73/6
- irsal olun-** (Ar. +T.) gönderilmek, yollanmak.
i.-du 167/23
- irte** bk. erte
i. 11/25, 18/15, 32/3
- irtesi** bk. ertesi
i. 34/24
- irtikâb** (Ar.) kötü iş yapma, kötülük etme.
i. 16/12
i. et- 81/15, 118/2
- irtikâb et-** (Ar. +T.) kötü iş yapma, kötülük etme.
i. -mesini 81/15
i. -meyeceyimi 118/23
- isabet et-** (Ar. +T.) yanılmamak.
i. -ib 25/8
i. -meye 154/22, 45/4
- İsahagay** bir özel isim.
i. 192/1
- isal** hastalık.
i. 77/4
- isbat** (Ar.) ispat, kanıtlama.
i. 77/12
i.et- 154/22, 45/4
i.+ıdır 162/23
i.+lar 151/21
- isde-** bk. iste-
i.-me 181/9
i.-meyerek 9/27
i.-r 21/8
i.-rim 57/26
i.-rsen 184/17
- ise** olunca, olursa, olsa da, -ince, -diği için, -diği vakit.
i. 10/1, 101/24, 109/1, 109/21, 110/17, 111/25, 112/14,

116/14, 118/19, 123/21,
123/25, 124/11, 124/8, 129/24,
133/13, 137/18, 138/18, 14/8,
142/21, 146/26, 147/20,
149/11, 157/15, 157/4, 161/3,
165/16, 167/8, 168/10, 168/12,
168/8, 169/12, 171/15, 173/23,
178/24, 179/20, 182/19,
183/12, 183/13, 188/18,
188/20, 191/2, 192/14, 197/11,
197/15, 197/18, 198/12,
199/16, 199/4, 20/13, 202/4,
21/7, 22/19, 24/22, 25/27,
28/14, 35/8, 36/12, 36/22, 36/9,
37/17, 42/5, 44/17, 45/11, 45/2,
46/19, 46/6, 47/27, 49/4, 49/9,
50/19, 50/25, 52/6, 56/2, 57/5,
58/3, 59/25, 6/15, 61/21, 61/26,
64/19, 65/23, 65/6, 66/18,
69/27, 71/2, 75/22, 79/13, 79/2,
79/22, 8/6, 80/17, 81/25, 85/17,
88/1, 89/4, 89/5, 91/21, 92/10,
98/20, 30/21

- i. +m 118/11, 131/16, 161/6
i. +n 110/24, 140/26, 168/9, 173/1,
173/2, 173/7, 175/22, 176/5,
179/16, 180/10, 188/18,
188/21, 188/3, 189/14, 191/7,
196/5, 196/8, 197/10, 198/14,
202/14, 202/21, 73/23, 74/23,
84/27
i. +niz 117/17, 146/23, 50/27, 50/9

İsgender bir özel isim.

- i. 126/15, 126/8

İsgenderiye bk. **İskenderiye**

- i.+ye 136/13, 136/22, 146/10

ism/isim (Ar.) isim.

- i.+i 3/1
i.+i 112/8
i.+im 78/3
i.+in 205/12
i.+inae 128/22
i.+inde 1/6, 64/14, 71/16
i.+ini 126/7, 5/4, 71/21, 72/8

- i.+inin 165/12, 52/16
i.+ler 5/11
i.+leri 145/2

İskender bir özel isim.

- i. 128/18, 129/15, 129/25, 130/10,
130/24, 130/3, 131/14, 131/17,
131/2, 131/27, 132/13, 132/26,
132/3, 133/1, 133/16, 134/8,
135/1, 135/23, 136/12, 137/3,
140/5, 141/23, 142/17, 142/2,
142/25, 142/9, 143/10, 143/19,
144/15, 144/20, 144/24, 144/4,
145/10, 145/6, 146/2, 146/20,
147/13, 147/16, 147/3, 147/8,
148/15, 148/25, 149/18,
149/20, 149/23, 151/11,
151/14, 150/15, 150/16,
151/18, 150/24, 150/26, 150/4,
150/7, 152/1, 152/5, 153/12,
153/18, 154/12, 155/13,
155/22, 155/25, 155/5, 156/13,
156/21, 156/7, 157/13, 157/2,
157/24, 157/9, 159/11, 159/16,
159/3, 161/16
i.+e 129/12, 134/23, 141/20,
146/19, 147/2
i.+i 145/24, 152/18, 158/21, 159/8
i.+in 128/11, 129/4, 129/8,
134/21, 135/17, 135/9, 136/10,
136/18, 137/27, 137/7, 138/3,
138/6, 142/24, 143/17, 143/27,
146/11, 153/2, 154/4, 154/8,
158/18, 159/12, 159/4

İskenderiye bir yer ismi.

- i. 148/20
i. +de 127/3

iskât ol- (Ar.+T.) susturmak.

- i.-mayacağını 110/13

İsrayel bir yer ismi.

- i. 128/4, 129/17, 141/16, 148/22

iste- istemek.

- i. 140/4
i.-di 117/12, 118/21, 123/25,
160/10, 19/10, 23/26, 53/21,
80/11, 90/19, 91/6, 97/8, 98/7
i. -di 127/9, 59/16 (ruhsat iste-)
i.-dikce 154/14
i.-dikde 119/24, 61/19, 64/9
i.-diler 161/5, 51/8, 67/9
i. -diler 69/25 (izin iste-)
i.-din 151/15
i.-diyi 133/10, 133/17
i.-diyinde 78/19
i.-diyini 105/4, 57/3
i.-medi 59/25
i.-medim 58/24
i.-meye 72/10
i.-meyib 45/3
i.-meyiz 125/8, 159/9
i.-mez 108/2, 16/2
i.-mişler 54/10
i.-r 173/2, 176/5, 179/16, 192/2,
198/8, 73/23
i. -rdikde 135/3 (izni iste-)
i.-rim 124/5, 144/9
i.-rler 202/2, 70/20
i.-rsen 172/6, 173/20, 178/25,
178/8, 180/24, 183/10, 196/20,
203/3
i.-rsin 104/22, 169/15, 173/16,
189/9, 197/5, 200/2, 74/8
i.-yen 66/21, 86/17
i.-yib 53/3
i.-yorsa 125/3
i.-yorsun 201/9
- istek** yerine getirilmesi başkasından istenilen şey, talep.
- i.+lerini 195/8
- istekli** bir şeye karşı isteği olan.
- i. 185/7
- istida eyle-** (Ar.) rica etmek.
- i.-di 137/1
- istihrac** (Ar.) çıkarsama.
- i. 66/10
i.et- 10/23, 165/19
i.eyle- 11/3,, 153/20
- istifa et-** (Ar. +T.) kendi isteğiyle işten veya bir hizmetten ayrılma
- i.-ib 162/17 (istifa edib)
- istifsar** (Ar.) bir şeyin açıklanmasını, aydınlığa kavuşmasını isteme, anlamaya çalışma, sorma.
- i. 130/21
i.+i 142/4
- istimal et-** (Ar.) kullanmak.
- i.-diyi 150/17
- istintağ** (Ar.) sorgu.
- i.+a 92/22
- istiğbal** (Ar.) gelecek.
- i.+e 100/23, 142/4, 155/20, 156/1
i.+ine 156/8
- istirahat** (Ar.) dinlenme, rahat etme.
- i.+ıla 21/21
- istişare** (Ar.) danışma.
- i.ed- 39/20, 148/7
i.et- 41/9
i.eyle- 140/6
i.kıl- 83/18
- istişare et-** (Ar. +T.) fikir sormak, görüş almak.
- i.- er 39/20 (istişare eder)
i. -ib 148/7 (istişare edib)
i. -diler 41/9
- istişare eyle-** (Ar. +T.) fikir sormak.

- i. 140/6
- istişare kıl-** (Ar. +T.) danışmak.
- i. -ib 83/18
- istihrac eyle-** (Ar. +T.) sonuç çıkarmak.
- i. -di 11/3, 153/20
- istihrac et-** (Ar. +T.) çıkarsamak.
- i. -diklerini 10/23
i. -diler 10/8
i. -mek 165/19
- istila et-** (Ar. +T.) bir ülkeyi silah gücüyle ele geçirmek.
- i.-ib 21/13 (istila edib)
- isyan** (Ar.) başkaldırı.
- i. 64/21, 66/25
i.+dan 65/9
- iş iş, meslek.**
- i. 112/3, 132/13, 158/21, 168/5, 17/27, 171/12, 172/8, 173/1, 173/13, 173/24, 175/22, 177/22, 181/12, 185/8, 188/3, 189/12, 201/15, 202/14, 40/18, 41/12, 59/10
i.+den 17/27, 51/4
i.+e 132/1, 176/12, 198/14, 41/9, 197/23
i.+i 21/18, 28/3, 40/24, 41/3, 50/5, 40/21
i.+idir 131/16
i.+im 64/1
i.+in 145/23, 169/4, 180/4, 196/10, 198/18, 201/3, 203/9, 34/17, 57/6
i.+inde 173/17, 195/5
i.+ine 103/10, 103/2
i.+inin 177/8
i.+lerin 199/9, 50/2
- i. +lerine 198/21
- işar** (Ar.) yazı ile bildirme.
- i.+lere 165/5
i.+e 118/18
- işid-** [<işit-] işitmek.
- i.-eceyimişim 59/4
i.-eliden 15/11
i.-ib 115/25, 14/14, 148/26, 200/10, 52/14
i.-ince 36/19
i.-irsin 173/15, 181/1, 182/8, 184/6, 188/6, 196/18, 202/10, 203/1
- işidil-** işitilmek, duyulmak.
- i.-mez 116/3
- işit-** bk. **işid-**
- i.-di 127/3
i.-dikde 113/24, 12/17, 136/1, 149/9, 151/19, 153/3, 52/4, 81/13
i.-diler 92/20
i.-diyim 138/18
i.-diyine 26/25
i.-diyini 44/10
i.-e 152/9
i.-ib 153/18, 87/13, 88/7
i.-irsiniz 86/26
i.-mezsen 187/11, 203/13
i.-mezsin 172/19
i.-miş 153/24
- işitil-** bk. **işidil-**
- i.-di 153/12
- işkence** (Far.) bir kimseye maddi veya manevi olarak yapılan aşırı eziyet.
- i.+ye 92/23

- işle-** işlemek.
- i.-meye 63/12
i.-meyesin 173/9
i. -mişiniz 161/13 (günah işle-)
i.-rsen 185/7
- işret** (Ar.) içki içme.
- i.+e 128/8
- işte** 1. bir şey gösterilirken veya bir şeye işaret edilirken söylenen bir söz, aha, ahacık. 2. anlatılan bir sözün sonucuna gelindiğini gösterir. 3. anlatılan şeye dikkat çekmek için kullanılan bir söz.
- i. 123/17, 125/16, 157/9, 182/12, 201/4, 3/15, 36/14, 43/13, 53/24, 53/9, 54/19, 54/2
- it-** bk. **et-**
- i.-mekde 6/2
i.-mesinde 9/2
i.-miş 198/14
i.-mişler 48/20
- itaat** (Ar.) boyun eğme.
- i.+dan 64/20
i. ed- 20/7
i. et- 159/13, 161/26, 121/11
- itaat et-** (Ar. +T.) söz dinlemek, boyun eğmek.
- i. -ib 20/7 (itaat edib)
i. -dikden 159/13
i. -mek 161/26
i. -mesini 121/11
- itab eyle-** (Ar.) paylamak.
- i.-di 20/12
- ita buyur-** (Ar. +T.) vermek
- i. -dugunuz 103/24
- ita it-** (Ar. +T.) vermek.
- i. -üb 127/11 (ita idüb)
- ita olun-** (Ar. +T.) ödenmek.
- i. -du 156/27
- itibar** (Ar.) saygınlık.
- i. 48/12
i. ed- 1/11, 50/13
i. et- 86/10
i.+ımız 40/14
i.+ına 81/11
i. ver- 50/2
- itimad et-** (Ar. +T.) sözüne güvenmek.
- i. -ib 113/12, 113/18 (itimad edib)
i. -eceyim 113/12 (itimat edeceyim)
- itimad ol-** (Ar. +T.) güvenmek.
- i.-maz 39/6
- iyid** bk. **igit**
- i. 97/19
i.+i 95/6
- iyidli** yiğitlik, yiğit olma durumu.
- i.+inizden 132/2
- iyle-** bk. **eyle-**
- i.-mesi 205/8
- iz** belirti, nişan.
- i.+ine 200/25, 95/3
i.+ini 97/24
i.+leri 92/13

izhar-i meramet- (Ar. +T.) derdini gösterme.

i.-dikde 81/7

izin/izn (Ar.) izin, müsaade, ruhsat.

i. 140/4

i.+i 127/10, 155/7

i. iste- 69/25

i. iste- 135/3

i. ver- 69/26, 135/6

i. al- 146/8

izn al- (Ar. +T.) izin sağlamak.

i. -ib 146/8

izin ver- (Ar. +T.) birini bir iş yapmada serbest bırakmak.

i. -dim 69/26

i. -ib 135/6

iztirab (Ar. <ıztırab) acı, üzüntü, sıkıntı, keder.

i.+e 18/8

izz (Ar.) yücelik, ululuk, şeref, değer, itibar.

i. 79/11

izzet (Ar.) büyüklük, yücelik, ululuk.

i. 119/22, 181/17, 75/24

i. +le 167/7

izzetlen- (Ar. +T.) büyüklenmek.

i.-irsin 178/3

izzetüikram et- (Ar. +T.) hürmet etmek.

i. -di 119/22

izzüşeref (Ar. +T.) şeref ve hürmet.

i. 79/11

K

kaçır- kaçırmak.

k.-mış 94/3

kâr et- (Far. +T.) kazanç sağlamak.

k. -ersin 171/1 (kâr edersin)

k. -mez 75/23

kardaş aynı anne babadan doğmuş veya anne babalarından biri aynı olan çocukların birbirine göre adı.

k. 170/3

karı eş; kadın.

k. 33/10, 47/2, 89/15

karğ [<kırk] otuz dokuzdan sonra gelen sayının adı.

k.+ında 20/20

kayna- kaynamak.

k.-dıgı 66/15

kebir (Ar.) büyük, ulu

k. 205/3

keder (Ar.) acı, üzüntü, dert, sıkıntı, ızdırıp, tasa.

k. 125/21, 152/10, 152/11, 163/4, 164/14, 181/7, 187/7, 24/21, 26/23, 26/6, 28/14, 28/6, 3/19, 49/26

k.+den 157/17, 78/15

k. ed- 64/3

k. et- 191/22, 112/27

k.+i 21/2 k. ol- 85/17, 24/20	k.+e 30/7
keder et- (Ar. +T.) üzölmek, kaygılanmak.	kelle (Far.) koyun, kuzu ve keçinin pişirilmiş başı.
k. -erim 64/3 (keder ederim) k. -me 191/22 k. -mem 112/27	k.+sini 145/12 k.+yi 145/14
kederlen- kederli olmak, üzölmek, tasalanmak, mükedder olmak.	kemafissabık (Ar.) skisi gibi, eskiden olduğu gibi.
k.-irsin 176/18, 187/12, 201/22 k.-medin 172/22 k.-meyesin 169/19, 178/20, 190/23, 196/10	k. 43/19
keder ol- (Ar. +T.) üzüntü vermek.	kemafievvel (Ar.) Önceki gibi.
k. -acagından 85/17 k. -mayacak 24/20	k. 88/13
kelam (Ar.) söyleyiş biçimi, söyleme.	kemafiülevvel bk. kemafievvel
k.+ı 115/22 k.+lar 5/23 k. et- 110/3	k. 159/16
kelam et- (Ar. +T.) konuşmak.	kemaliyet (Ar.) olgunluk.
k. -memek 110/3	k. 128/14
kelamen (Ar.) söz bakımından.	kemer (Far.) kemer, bel bağı.
k. 118/18	k.+inin 25/16
kelamullah (Ar.) Kur'ân-ı Kerim.	kemik insanın ve omurgalı hayvanların çatısını oluşturan törlü biçimdeki sert organların genel adı.
k. 167/22	k.+lerinin 173/17
kelb (Ar.) köpek.	kemli (Far. +T.) kötölük.
k. 60/18 k.+i 24/17	k.+ye 163/5
kelepir değerinden çok aşığı bir fiyatla alınan veya alınabilecek olan şey.	ken metinde sözü geöen bir hastalık, illet.
	k. 153/19
	kendi 1. iyelik ekleri olarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlölük zamiri, zat. 2. kişiler üzerinde direnilerek

durulduğunu anlatan bir söz. 3.
bir işte başkalarının etkisi
bulunmadığını belirten bir söz.

- k. 1/12, 1/13, 10/14, 100/19,
101/1, 101/11, 101/22, 103/1,
103/8, 109/4, 11/7, 110/19,
111/15, 111/27, 113/23,
113/27, 114/23, 116/12,
118/24, 124/21, 124/26, 125/5,
132/18, 134/9, 136/7, 137/15,
139/12, 14/26, 143/24, 143/8,
148/21, 149/18, 149/25,
150/10, 150/12, 153/16,
153/21, 153/22, 153/4, 156/18,
158/21, 159/15, 159/16,
159/20, 16/18, 16/21, 160/3,
161/17, 163/11, 163/27, 164/3,
165/9, 167/10, 167/17, 190/3,
191/26, 191/5, 192/2, 195/17,
196/15, 2/10, 2/10, 204/19,
21/9, 23/14, 23/20, 24/13, 25/9,
26/19, 27/16, 28/9, 33/2, 34/3,
36/25, 39/1, 41/10, 42/27, 42/9,
45/27, 48/18, 48/19, 49/3,
51/10, 58/13, 58/18, 58/25,
66/13, 70/14, 71/7, 72/20, 73/2,
76/13, 79/18, 79/2, 79/26, 8/19,
80/15, 80/3, 81/11, 81/14, 81/8,
83/18, 84/5, 9/24, 93/1, 93/2,
94/12, 94/12, 94/13, 94/5, 96/2,
97/12, 97/14, 98/1, 98/23,
98/24, 99/27, 99/5
- k.+leri 11/17, 13/1
k.+lerin 89/7
k.+lerini 6/26, 79/15
k.+lerinin 10/12, 10/20, 10/22,
106/20
k.+mden 141/2
k.+me 126/10, 56/13
k.+nden 191/7
k.+ne 1/14, 101/1, 101/22, 107/6,
113/27, 119/12, 128/7, 14/18,
145/21, 152/1, 152/11, 154/16,
16/21, 21/8, 27/23, 28/6, 31/12,
59/16, 62/23, 73/15, 8/19, 8/2,
85/17
k.+ni 102/6, 118/17, 12/25, 136/2,
140/11, 191/12, 35/22, 36/13,
83/3

- k.+nin 10/17, 103/19, 106/24,
127/17, 135/4, 149/21, 197/4,
97/10
k.+si 101/12, 102/20, 126/26,
147/8, 148/2, 149/9, 153/9,
157/10, 160/9, 164/7, 21/11,
22/22, 27/14, 3/23, 33/9, 36/23,
39/15, 43/10, 53/2, 71/18,
72/25, 77/4, 85/11, 85/20, 9/13
k.+sinden 72/3, 94/10
k.+sine 10/26, 111/24, 154/2,
154/5, 25/5
k.+sini 76/9, 88/7
k.+sinin 159/24, 90/1

kendü bk. kendi

- k.+ye 100/7

keramet (Ar.) olağanüstü durum.

- k.+i 7/4

kerem (Ar.) soyluluk, ululuk, büyüklük, asalet.

- k. 158/11, 9/10

keremüinayet (Ar.) cömertlik ve iyilik.

- k. +in 158/11

kerhane (Far.) genelev.

- k. 163/10

kerihe (Ar.) tiksindirici, iğrenç anlamındaki kerih sözcüğünün ortaya çıkan müennes şekli.

- k. +sine 79/12

kerre (Ar.) kez, yol, defa, sefer.

- k. 11/9

kes- kesmek.

- k. 58/7, 59/8

k.-di 111/20, 111/27, 31/10, 31/6,
39/2, 42/8, 58/26
k.-emem 58/12
k.-en 39/10
k.-eyim 42/6
k.-ib 153/17, 58/14, 58/22
k.-medi 108/18
k.-medim 58/23
k.-mek 58/23
k.-mekliyi 111/24
k.-mişler 111/18
k.-sin 153/23, 20/7

kesb et- (Ar. +T.) kazanmak.

k.-di 72/3
k.-mek 165/27

kesdir- [<kestir-] kestirmek, kesme işini yaptırmak.

k.-di 147/20, 62/11

kese (Far.) kese, küçük torba.

k.+sinden 132/18

kesgin [<keskin] keskin.

k. 120/10, 155/1, 71/23

kesil- kesilmek, kesme işi yapılmak.

k.-en 145/6, 77/21
k.-mesi 66/3

keşf et- (Ar.+T.) keşf etmek.

k. -er 28/24 (keşf eder)

keşf etdir- (Ar. +T.) keşf ettirmek.

k. -dim 144/14
k. -diririm 144/14, 139/12

ketm et- (Ar. +T.) gizlemek, saklamak.

k. -erek 57/21 (ketm ederek)
k. -mek 154/14, 161/4

keyf/keyif (Ar.) iç rahatlığı, tasasızlık.

k.+ine 125/5 +(keyfine)
k.+ini 129/23, 75/19 +(keyfini)

kezalik (Ar.) keza.

k. 75/16

ki (Far.) 1. anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz. 2. özneyi, tümleci güçlendirerek cümlenin temel bölümüne bağlayan bir söz. 3. “öyle, o kadar, o denli” vb. nden sonra, kullanıldığı cümleye güç katan bir söz. 4. bazı sözcüklerin sonuna bir ek gibi eklenerek birtakım zarflar, yeni edatlar oluşturan bir söz.

k. 10/25, 10/9, 100/3, 101/7,
101/9, 102/10, 106/4, 107/26,
108/12, 108/4, 109/13, 109/20,
11/15, 11/3, 110/26, 112/8,
113/5, 114/16, 116/27, 116/6,
117/12, 117/25, 118/1, 119/18,
12/2, 12/25, 12/9, 120/22,
121/16, 121/3, 122/4, 123/14,
125/10, 125/26, 125/3, 127/3,
128/18, 13/12, 13/18, 13/2,
13/26, 130/2, 130/9, 131/12,
131/17, 132/7, 133/10, 136/3,
137/13, 139/14, 139/21, 140/1,
140/10, 140/27, 141/3, 141/4,
142/10, 142/13, 142/17,
144/11, 144/25, 147/23, 148/9,
15/27, 152/11, 152/20, 152/8,
153/12, 153/21, 154/10,
154/19, 154/2, 154/20, 155/5,
156/1, 156/25, 157/10, 157/13,
157/23, 157/6, 157/7, 159/20,
161/9, 163/24, 165/17, 167/16,
167/18, 167/22, 168/12,
168/24, 168/5, 169/19, 169/22,
169/8, 17/14, 170/15, 170/6,
171/13, 171/14, 171/15, 171/7,

172/14, 172/18, 172/5, 172/9,
173/13, 173/20, 173/20, 173/3,
173/4, 173/5, 173/8, 175/10,
175/14, 175/20, 175/22, 175/5,
175/7, 176/23, 176/6, 177/18,
177/23, 177/24, 177/4, 177/6,
178/20, 178/23, 178/25, 178/5,
178/8, 179/13, 179/16, 179/18,
179/19, 180/10, 180/11,
180/23, 180/5, 181/12, 181/22,
181/9, 182/1, 182/13, 182/17,
182/21, 182/4, 182/9, 183/9,
184/14, 184/18, 184/22,
184/24, 184/3, 185/11, 185/14,
185/5, 185/7, 185/8, 186/22,
186/24, 186/6, 187/13, 187/23,
188/13, 188/19, 188/2, 189/12,
189/7, 190/15, 190/23, 191/12,
191/18, 191/2, 191/24, 191/5,
191/6, 192/13, 192/2, 195/16,
195/19, 196/12, 196/20, 196/4,
196/8, 196/9, 197/10, 197/20,
197/5, 198/11, 198/14, 198/19,
199/13, 199/9, 2/5, 20/13, 20/2,
20/21, 20/6, 200/16, 200/21,
201/22, 201/3, 201/7, 201/9,
202/11, 202/14, 202/21, 202/6,
203/10, 203/22, 203/23, 203/3,
204/13, 204/22, 204/4, 204/7,
205/16, 23/1, 23/10, 25/3,
26/23, 27/22, 27/7, 28/7, 3/12,
31/17, 31/22, 31/26, 32/19,
33/22, 34/20, 34/8, 35/21,
35/23, 36/21, 36/27, 36/4, 36/7,
38/1, 38/6, 38/7, 39/1, 39/3,
4/3, 40/9, 41/22, 41/24, 41/27,
41/9, 42/18, 42/6, 43/17, 43/27,
45/14, 45/18, 46/16, 47/10,
47/22, 48/13, 48/17, 48/9,
49/13, 49/22, 49/25, 5/25, 50/2,
50/23, 50/7, 51/2, 52/14, 52/7,
53/12, 54/7, 56/21, 56/26, 56/4,
57/26, 57/6, 58/20, 58/7, 59/19,
60/11, 60/14, 60/16, 60/22,
62/10, 62/16, 63/17, 63/4,
64/13, 64/3, 65/12, 66/10, 66/2,
66/24, 67/20, 68/24, 68/8,
69/14, 69/22, 69/3, 7/5, 72/3,
72/7, 74/10, 74/17, 74/2, 74/4,
74/7, 75/18, 75/18, 75/5, 76/19,

76/2, 77/12, 77/7, 78/1, 78/10,
78/17, 79/25, 82/3, 83/14,
83/21, 83/9, 84/14, 84/20,
84/26, 84/9, 9/17, 9/4, 9/6,
90/23, 90/24, 91/25, 91/8, 92/7,
93/10, 93/12, 93/18, 93/19,
94/17, 94/7, 95/19, 97/9, 98/19,
99/19, 99/24

kibar (Ar.) davranış, düşünce, duygu bakımından ince, nazik olan (kimse).

k. 126/17, 142/27, 163/18
k.+a 143/11
k.+leri 2/13

kifayet et- (Ar.) yetmek, kâfi gelmek.

k. -ecek 52/8 (kifayet edecek)
k. -er 125/24 (kifayet eder)
k. -mez 68/25

kilerci saraylarda, büyük konaklarda kiler işlerini yöneten kimse.

k. 127/15

kilet- (?) metinde “kirlenmek” olarak anlamlandırılan bir söz.

k. -mişsin 176/12

kilid (Far.) kilit.

k. 34/1
k.+inin 102/1

kilidli (Far. +T.) kilidi olan, kilitlenmiş.

k. 173/6, 175/21, 178/3, 182/24,
200/16

kilise (Rum.) Hristiyanların ibadet etmek için toplandıkları yer.

k. 59/15
k.+de 59/13, 61/1

k.+den 155/24, 62/18
k.+lere 153/5
k.+nin 56/17
k.+ye 105/13, 154/26, 55/16,
57/22, 57/26, 62/14

kilitle- kilitlemek.

k.-yib 34/3

kim “hangi kişi?” anlamında
cümlede, özne, tümleç, nesne,
yüklem görevinde kullanılan
bir söz.

k. 100/27, 101/4, 105/15, 116/13,
129/16, 29/22, 42/16, 42/2,
64/18, 74/1, 93/20
k.+dir 73/27, 94/24
k.+e 188/13, 3/21, 189/2
k. +edir 56/15
k.+lere 35/19
k.+sin 91/19

kimesne bk. **kimse**

k. 205/2
k.+ler 205/3

kimi birtakımı, bazısı, kimisi.

k. 172/6, 173/2, 176/5, 184/17,
184/18
k.+n 21/1

kimse herhangi bir kişi, kim olduğu
bilinmeyen kişi.

k. 106/2, 118/12, 133/12, 142/12,
144/21, 148/8, 16/11, 165/4,
18/9, 34/22, 39/22, 49/8, 66/9,
75/5, 94/11
k.+den 109/10
k.+ler 106/5, 126/27, 41/16
k.+lerden 196/12
k.+lerin 78/7
k.+ni 94/7
k.+nin 107/22, 108/13, 134/16,
146/13, 33/6, 55/7, 70/25, 8/14
k.+ye 141/15, 40/10, 56/23

k.+yi 149/16, 29/20

kin (Far.) birine karşı duyulan öç
alma isteği, garaz.

k. 121/23

kirlet- kirli duruma getirmek,
pisletmek.

k.-sin 60/19

kişi kadın ve erkeğe verilen genel ad,
şahıs, zat, nefer.

k. 107/16, 43/13, 84/5
k.+nin 165/17

kitab (Ar.) ciltli ve ciltsiz olarak bir
araya getirilmiş, basılı veya
yazılı kâğıt yaprakların bütünü.

k.+ların 106/11

köhlân metinde atın (binek hayvanı)
büyüklüğü ve güzelliğini
anlatan bir söz.

k. 115/10, 155/16

kök bitkileri toprağa bağlayan,
topraktaki besi maddelerini
emmesine yarayan klorofilsiz
bölüm

k.+ünden 20/19, 20/24

köle birinin emri altında bulunan,
özgür olmayan kimse.

k. 122/21

kömür karbonlu maddelerin kapalı
ve havasız yerlerde için için
yanmasından veya çok uzun
süre derin toprak katmanları
altında kalıp birtakım kimyasal
değişmelere uğramasından
oluşan, siyah renkli, bitkisel

kaynaklı, içinde yüksek oranda karbon bulunan katı yakıt.	k.+den 176/18, 197/24, 200/14, 204/5
k. 109/16	küh ağrı, acı duyulduğunda söylenen bir söz, ünlem.
köşe (Far.) 1. iki sokağı veya caddenin kesiştiği yer, büküç. 2. bölüm, yer veya yan. 3. kuytu, تنها veya üçra yer.	k. 77/14
k.+sinde 77/2 k.+sini 42/20 k.+sinin 6/9 k.+ye 36/24, 89/24	kül yanan şeylerden artakalan toz madde. k. 91/13, 92/5 k.+ünü 91/14
köy (Far.) köy.	külliyen (Ar.) bütünüyle, tamamıyla, tamamen.
k.+den 101/7	k. 86/9, 92/13, 99/17
Krişor “tetikte” anlamında Ermenice özel bir isim.	külliyetlü (Ar. +T.) çok, pek çok, bir hayli.
k.+un 173/10	k. 153/6, 66/11, 69/23
Krisdos bir özel isim.(Mesih)	küpe kulak memelerine takılan süs eşyası.
ķ.+u 180/2	k. 131/22
kul köle.	küşad (Far.) açma, açılma.
k.+larını 165/1	k. 33/18, 34/16
kuş yumurtlayan omurgalılarından, akciğerli, sıcakkanlı vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı.	kâfi (Ar.) yeterli, yetecek ölçüde olan.
k. 45/23	k. 160/14, 89/17
kübra (Ar.) büyük, ulu.	kâğıd (Far.) hamur durumuna getirilmiş türlü bitkisel maddelerden yapılan, yazı yazmaya, baskı yapmaya bir şey sarmaya yarayan kuru ince yaprak.
k.+yı 123/3	k. 16/3, 16/5
küçük küçük, büyük karşıtı.	kâmilen (Ar.) büsbütün, toptan.
k. 124/18	k. 68/17
küfür (Ar.) sövğu.	

kâr et- (Far.) yarar sağlamak.

k.-ersin 171/1 (kâr edersin)
k. -mez 75/23

kârgir (Far.) kâgir.

k. 94/8

kâse (Far.) cam, çini, toprak vb.nden yapılmış derince çanak.

k.+sini 147/17

kâzib (Ar.) yalan söyleyen (kimse), yalancı.

k. 144/27, 46/10, 69/22

Қ

қаб іçi gaz, sıvı veya katı herhangi bir maddeyi alabilen oyuk nesne.

қ. 73/15

қабahat (Ar.) uygunsuz hareket, çirkin, yakışsız davranış, suç, kusur, töhmet.

қ. 163/26, 22/6
қ.+ı 163/13, 163/7, 28/17, 63/11
қ.+ını 59/20, 59/9
қ.+ları 63/2

қабahatsız (Ar. +T.) kabahati olmayan, kusursuz, suçsuz.

қ. 163/25, 18/11, 28/11

қабил (Ar.) olanaklı, mümkün.

қ.+dir 14/27
қ. ol- 199/12
қ.+indendir 101/25, 20/15, 41/23

қабил ol- (Ar. +T.) mümkün olmak.

қ. -ur 199/12

қабул (Ar.) 1. bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olma. 2. konukları veya işi olanları yanına, katına alma. 3. bir öneriyi uygun bulma, onaylama.

қ. 2/15

қ. ed- 16/14, 127/15, 65/15, 9/14, 2/2

қ. et- 159/27, 15/19, 118/19, 124/3, 145/2, 80/20

қ. eyle- 100/13

қ. id- 16/15, 16/13

қ. olun- 154/4

қабул et- (Ar. +T.) bir şeye razı olmak.

қ. -erim 16/14 (қабул ederim)

қ. -ib 127/15, 65/15, 9/14, 2/2 (қабул edib)

қ. -diler 159/27

қ. -medi 15/19

қ. -mediyimde 118/19

қ. -mem 124/3, 145/2, 80/20

қабул eyle- (Ar. +T.) bir şeye razı olmak.

қ. -di 100/13

қабул it- (Ar. +T.) bir şeye razı olmak.

қ. -emem 16/15 (kabul idemem)

қ. -er 16/13

қабул olun- (Ar. +T.) razı olunmak.

қ. -ub 154/4

қаң herhangi bir şeyin niceliğini sormak için kullanılan soru.

қ. 137/17, 141/17, 141/6, 155/17, 159/10, 19/21, 196/9, 2/4,

20/10, 35/17, 37/20, 46/21,
51/18, 57/15, 61/12, 66/23, 7/7,
8/1bir, 8/6, 99/6

ķ. 26/24, 46/4, 58/24
ķ.+ına 45/11
ķ.+ları 26/1

ķaç- kaçmak.

ķ.-ayım 141/3
ķ.-dı 200/21
ķ.-dılar 93/19
ķ.-ib 26/14

ķaçamak başkalarına belli etmeden,
gizlice yapılan.

ķ. 35/9

ķaçır- bir işi belirlenen zamanda
yapmamak.

ķ.-dıklarını 93/24
ķ.-mayalım 88/21
ķ.-mayım 30/8

ķadar (Ar.) 1. ölçüsünde,
derecesinde. 2. büyüklüğünde,
genişliğinde. 3. dek. 4. denli. 5.
süre belirten bir söz. 6.
miktarında, derecede.

ķ. 101/23, 102/5, 103/12, 127/11,
135/15, 139/15, 141/5, 144/1,
144/8, 148/13, 150/6, 165/15,
18/2, 197/18, 28/13, 35/20,
36/9, 40/26, 41/21, 45/15,
51/22, 60/22, 66/17, 68/15,
68/23, 79/2, 88/1, 88/2, 92/12,
93/17, 97/1
ķ.+ına 122/3
ķ.+ını 160/13

ķadeh (Ar.) içki içmeye yarayan
ayaklı bardak.

ķ. 150/17, 90/18
ķ.+imden 157/3
ķ.+in 151/1

ķadın erişkin dişi insan, hatun, hatun
kişi, zen, erkek veya adam
karşıtı.

ķadır bk. **ķadir**

ķ. 67/2

ķadim (Ar.) başlangıcı olmayan,
eski, ezeli.

ķ. 21/22, 69/10
ķ.+lerini 148/27

ķadir (Ar.) güçlü, gücü yeter, erkli.

ķ. 185/19
ķ.+sin 181/24
ķ. ol- 191/2

ķadr (Ar.) değer, kıymet, itibar.

ķ. 100/10, 48/12

ķadruitibar (Ar.) şeref ve saygınlık.

ķ. 48/12

ķadrünufus (Ar.) canların değeri.

ķ. +um 100/11

ķafa (Ar.) kavrama ve anlama
yeteneği, zekâ, zihin, bellek.

ķ.+sına 60/9

ķafes (Ar.) hayvanlar için aralıklı tel,
metal veya ağaç çubuklardan
yapılmış taşınabilir bölme.

ķ.+inin 47/20

ķafil bk. **gafil**

ķ. 169/7

ķaftan çoğu ipekten yapılan, bir tür
uzun, süslü üst giysisi.

ķ. 127/16

ķahr/ķahir (Ar.) 1. yok etme, ezme, periřan etme, mahvetme. 2. derin űzűntű veya acı, sıkıntı.

ķ. 96/27

ķ.+ından 143/26

ķahren (Ar.) derin űzűntű veya acı ķekerek.

ķ. 46/6

ķal- kalmak.

ķ.-a 125/27

ķ. -anlara 177/17

ķ.-amayacaķsın 21/22

ķ.-dı 100/27, 148/5, 25/14, 45/25, 49/1, 95/22

ķ.-dılar 164/15

ķ.-din 57/19

ķ.-dıkca 65/26

ķ.-dıkda 156/20

ķ.-ib 110/7, 125/14, 151/20, 55/10, 73/19, 83/2, 91/10, 94/22

ķ.-in 74/16

ķ.-inca 40/27

ķ.-ır 69/10, 69/4, 89/1

ķ.-irsa 7/2

ķ.-ıyorum 56/12

ķ.-madı 2/7

ķ. -madı 31/3 (mecali ķal-)

ķ.-maga 146/5

ķ.-mamış 107/3, 148/9

ķ.-maķ 125/2

ķ.-ması 18/26, 4/3, 47/24

ķ.-masına 55/2

ķ.-masını 32/25, 80/23

ķ.-maya 185/20

ķ.-mayaraķ 98/15

ķ. -mayaraķ 62/13 (mecali ķal-)

ķ.-mayıb 155/8

ķ. -mayıb 103/7 (řűphe ķal-)

ķ. -mayıb 64/20 (taķeti ķal-)

ķ.-maz 120/16

ķ.-mış 151/27

ķ.-mışdır 138/8

ķ.-mışdım 13/18

ķ.-mışım 9/5

ķ.-sın 28/23, 38/15

ķalabalıg [<kalabalık] ok sayıda insanın bir araya gelmesiyle oluşan insan topluluğu.

ķ.+ın 116/3

ķalb (Ar.) 1. sevgi, gűnűl. 2. duygu.

ķ.+i 191/20, 201/12

ķ.+imin 118/20

ķ.+inde 196/9

ķ.+indedir 203/10

ķ.+ine 203/14

ķ.+ini 202/20

ķ.+inin 195/12, 196/16, 198/18, 201/18

ķ.+leri 192/11, 204/11

ķaldır- kaldırmak.

ķ.-dı 102/20

ķ.-dıkdan 28/17

ķ.-ib 53/26, 79/25, 83/25

ķ.-maga 72/14, 82/4

ķ.-maķ 112/16

ķaldırt- kaldırtmak.

ķ.-maķ 82/13

ķale (Ar.) kale.

ķ. 68/9, 81/22, 82/22, 83/10, 83/5

ķ.+dekiler 83/26

ķ.+nin 83/21

ķ.+yi 81/20

ķalebend (Ar. +Far.) kale dıřına ıkmamaya hűkűm giyen sulu.

ķ. 99/26

ķalfa (Ar.) saraylarda ve büyük konaklarda halayıkların başında bulunan kadın.

ķ.+sını 97/14

ķalk- kalkmak.

ķ. 145/7

ķ.-amaz 129/24

ķ.-ar 117/18, 32/2

ķ.-dı 133/21, 18/20, 38/18

ķ.-dığımında 123/12

ķ.-dığında 74/20

ķ.-ıb 102/21, 131/19, 136/22,
158/4, 162/14, 61/19

ķamara (İt.) gemilerde oda.

ķ.+dan 106/4

ķan kan.

ķ. 158/7, 16/19, 25/26, 26/10,
27/8, 27/9, 43/1, 43/6, 62/2,
62/3, 62/5, 62/9

ķ.+ı 153/14, 62/11, 62/2

ķ.+ını 108/20

ķ.+lar 79/27

ķ.+larını 153/17, 155/4

ķan- söylenilen sözün, anlatılan konunun doğruluğuna inanmak.

ķ.-dım 84/20, 104/15

ķ.-mış 49/12

ķ.-mışsın 74/5

ķanaat (Ar.) elindekinden hoşnut olma durumu, kanıklık, yeter bulma, yetinme, fazlasını istememe, doyum.

ķ. 153/8

ķanad [<kanat] kuşlarda ve böceklerde uğmayı sağlayan organ.

ķ.+larını 25/22

ķanadlan- [<kanatlanmak] kanatlanmak.

ķ.-dığını 125/23

ķanadlı [<kanatlı] kanadı olan.

ķ. 104/3

ķanat- kanatmak.

ķ.-dı 108/19

ķandır- kanmasını sağlamak, inandırmak, ikna etmek.

ķ.-ıb 38/22

ķani ol- (Ar.+T.) kanmak, inanmak.

ķ. -mayıb 150/20

ķanlı kan bulaşmış.

ķ. ol- 132/8,

ķ. 133/3

ķap bk. **ķab**

ķ. 155/4

ķap- kapmak.

ķ.-ıb 60/9

ķapa- kapamak.

ķ.-r 94/13

ķ.-dı 34/16, 36/26

ķ.-yıb 34/8

ķapag [<kapak] kapak.

ķ.+ı 36/22

ķ.+ını 36/17, 36/18

ķapalı kapanmış olan, ağılmamış, açık karşıtı.

- ķ. 35/13, 37/15
- ķapan-** kapanmak.
- ķ.-dı 142/24
ķ.-ib 149/16
- ķapat-** kapamak.
- ķ.-dılar 122/7
ķ.-dığdan 15/8
- ķapdan** (İt. <kaptan) gemi yönetimiyle ilgili en yüksek görevli.
- ķ. 122/20
ķ.+ın 122/13
- ķapdır-** kaptırmak, bir Şeyin ele geğirilmesine, kapılmasına yol açmak.
- ķ.-mam 107/19
- ķapıl-** kapma işine konu olmak.
- ķ.-ib 7/22
ķ.-manın 28/4
- ķapu** [<kapı] kapı.
- ķ. 169/10, 173/6, 175/12, 175/21, 178/4, 182/24, 184/25, 186/9, 200/16
ķ.+cu 10/19
ķ.+dan 36/24
ķ.+lar 149/15
ķ.+nun 101/27, 149/5, 88/24
ķ.+suna 100/22, 149/4
ķ.+sunu 200/18, 34/14, 34/15, 34/2
ķ.+ya 37/14
ķ.+yu 107/8, 110/4, 15/8, 33/18, 34/7, 35/13, 35/16, 36/10, 36/26, 36/3, 36/5, 36/6, 37/15, 42/24, 42/26, 87/19
- ķapucu** [<kapıcı] osmanlı devlet teŐkilatında saraya kapılarını bekleyen görevli sınıfı.
- ķ. 10/1, 4/17, 9/21
- ķapulan-** [<kapılan-] bir işe girmek ve o işte devam etmek.
- ķ.-maga 136/23
- ķaragol** [<karakol] güvenliği sağlamakla görevli kimselerin bulunduğu yapı.
- ķ. 34/23, 37/9
- ķaranlıę** [<karanlık] ışık olmama durumu.
- ķ.+ını 182/2
- ķarar** (Ar.) 1. bir iŐ veya sorun hakkında dűŐünölerek verilen kesin yargı. 2. herhangi bir durum için tartıŐılarak verilen kesin yargı, hűküm.
- ķ. 140/25, 141/4, 148/14
ķ.+ı 145/4
ķ.+ına 77/26
ķ. ver- 137/14, 72/14, 80/17, 80/24, 83/25, 89/14, 97/6, 101/21, 87/24, 28/25, 63/14, 3/23
ķ. veril- 5/3
- ķarar-** kararmak.
- ķ.-ib 41/15
- ķararlaŐdır-** kararlaŐtırmak.
- ķ.-ib 40/24
- ķarar ver-** (Ar. +T.) karar vermek.
- ķ.-di 137/14, 72/14, 80/17
ķ.-dikden 80/24
ķ.-diler 83/25, 89/14

ķ.-dim 97/6
ķ.-eceyini 101/21
ķ.-ib 87/24
ķ.-ir 28/25, 63/14
ķ.-mesini 3/23

ķardaş aynı anne babadan doğmuş veya anne babalarından biri aynı olan çocukların birbirine göre adı.

ķ. 128/17, 129/6, 132/6
ķ.+ı 89/25, 91/9, 92/25
ķ.+ım 135/24, 90/11, 90/4

ķarez bk. garaz

ķ. 201/13

ķarga kargagillerden, kanatları geniş, tüyleri kara renkte, tarla ve bahçelere çok zarar veren kuş.

ķ. 122/11, 123/13, 124/21, 125/27
ķ.+lar 123/16, 126/2
ķ.+ların 124/9
ķ.+ye 125/19

ķarı 1. bir erkeğin evlenmiş olduğu kadın, eş, refika, zevce. 2. kadın.

ķ. 108/17, 108/7, 109/4, 110/10, 110/22, 110/3, 110/7, 111/10, 111/13, 111/19, 111/2, 111/23, 112/21, 112/5, 112/8, 112/9, 12/12, 139/11, 17/25, 23/13, 28/3, 32/14, 33/11, 33/8, 34/5, 35/13, 35/20, 35/24, 35/8, 36/16, 36/22, 36/9, 37/18, 37/26, 38/5, 45/14, 45/2, 45/8, 46/9, 47/16, 55/16, 57/20, 58/12, 59/12, 60/12, 60/14, 60/27, 60/8, 61/15, 61/19, 62/10, 62/12, 73/27, 74/3, 80/25, 86/13, 87/13, 87/7, 88/1, 88/13, 89/18, 89/9, 91/6, 92/15, 92/25, 93/3, 93/5, 94/21, 94/23, 95/26

ķ.+dan 110/21, 176/17, 46/24
ķ.+dır 36/20
ķ.+nın 101/3, 109/26, 122/2, 33/2, 33/21, 33/23, 34/11, 35/5, 45/1, 45/26, 46/21, 62/4, 81/8, 87/16, 89/25, 89/4, 92/26
ķ.+sı 55/19, 58/5
ķ.+sımın 108/20, 119/18, 86/19
ķ.+ya 110/5, 38/13, 47/22, 95/23
ķ.+yı 103/8, 81/10, 92/22, 94/9, 95/18

ķarın insan ve hayvanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi.

ķ.+ı 31/2

ķarındaş bk. ķardaş

ķ. 172/16
ķ.+ına 92/9

ķarış parmaklar birbirinden uzak duracak biçimde gergin duran elde, başparmak ile serçe parmağın uçları arasındaki açıklık.

ķ. 40/27, 82/20

ķarışıklık karışık olma durumu, keşmekeş, keşmekeşlik, teşevvüş.

ķ. 183/23

ķariblik [<gariplik] garip olma durumu, garabet.

ķ. 180/17

ķarşı 1. bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin, esas tutulan yüzünün ilerisi. 2. ön, kat, huzur. karşıt, zıt, muhalif. 3. karşılık olarak, mukabil. 4. -e doğru.

ķ. 29/3, 65/4, 81/2, 88/22
ķ. ķo- 159/2, 81/22

ķ. dur- 161/12
ķ. ol- 81/3
ķ.+larına 43/23
ķ.+larında 120/18
ķ.+nda 178/9
ķ.+sına 26/19, 27/11
ķ.+sında 58/17, 82/23, 95/27

ķarşıla- dışarıdan gelen bir kimseye karşılayıcı olarak çıkmak, istikbal etmek.

ķ.-maga 12/20
ķ.-yıb 138/23

ķarşılık bir davranışın karşı tarafta uyandırdığı, gerektirdiği başka davranış, mukabele.

ķ. 188/14

ķarzon bir özel isim.

ķ. 5/7

ķasd (Ar.) 1. amaçlamak, amaç olarak almak. 2. demek istemek.

ķ. 134/3, 16/21
ķ. ed- 72/13
ķ. et- 28/10, 121/23, 86/11
ķ. ol- 10/10

ķasd et- (Ar. +T.) amaçlamak.

ķ. -erek 72/13 (ķasd ederek)
ķ. -di 28/10
ķ. -mekde 121/23
ķ. -meniz 86/11

ķasd olun- (Ar. +T.) zarar vermeye niyet edilmek.

ķ. -mak 10/10

ķasevet (Ar.) üzüntü, tasa, kaygı, sıkıntı.

ķ. 168/17, 186/14, 191/9, 199/11

ķ.+de 203/24
ķ.+den 191/13, 199/10
ķ.+desin 195/13, 196/2
ķ. et- 177/8, 185/21
ķ.+e 186/2
ķ.+in 173/13, 173/24

ķasevet et- (Ar. +T.) dertlenmek, tasalanmak.

ķ. -me 177/8, 185/21

ķasevetlen- (Ar. +T.) kasavet sahibi olmak.

ķ.-din 183/19
ķ.-me 190/24, 200/4

ķasevetlendir- (Ar. +T.) kasavet vermek.

ķ.-di 179/12
ķ.-diler 168/18, 169/13, 176/11
ķ.-irler 175/18

ķat üst üste konulmuş şeylerden her biri, tabaka.

ķ. 104/10, 59/23

ķaten bk. **ķatıyen**

ķ. 24/23

ķatilliy [<katillik] katil olma durumu.

ķ.+e 89/3

ķatiya bk. **ķatıyen**

ķ. 138/19

ķatıyen (Ar.) hiçbir zaman, asla.

ķ. 113/26, 118/24

ķatıl (Ar.) öldürme.

ķ.+e 11/9

ķ. ed- 32/6, 90/11, 154/21, 50/9,
51/2, 85/1, 43/27, 107/23
ķ. et- 54/13, 43/16, 74/6, 23/4,
32/1, 91/24, 103/8, 145/19,
32/5, 32/13, 84/27, 107/27
ķ. etdir- 70/22
ķ.+ı 32/23
ķ.+i 22/4, 10/12
ķ. id- 85/6
ķ.+im 119/1
ķ.+imi 113/15
ķ.+ine 113/25, 124/12, 136/5,
22/8, 85/14, 85/25
ķ.+ini 108/2, 114/14, 157/20,
162/11, 21/26, 22/21, 38/24,
43/20, 93/8
ķ.+inin 85/12
ķ.+lerine 9/19
ķ. ol- 10/23, 54/11, 116/14
ķ. olun- 92/27, 70/27

ķatlı et- (Ar. +T.) insan öldürmek.

ķ. -ecek 32/6 (ķatlı edecek)
ķ. -er 90/11 (ķatlı eder)
ķ. -erim 154/21, 50/9, 51/2, 85/1
(ķatlı ederim)
ķ. -ersin 43/27 (ķatlı edersin)
ķ. -esin 107/23 (ķatlı edesin)
ķ. -diyi 91/24
ķ. -mek 103/8, 145/19
ķ. -mesini 32/5
ķ. -meye 32/13
ķ. -mez 84/27
ķ. -sin 107/27

ķatlı etdir- (Ar. +T.) öldürtmek.

ķ.-di 54/13
ķ.-direceyim 43/16
ķ. -dirir 74/6
ķ. -diririm 23/4
ķ. -me 32/1
ķ. -mek 70/22

ķatlı it- (Ar. +T.) insan öldürmek.

ķ.-ecek 85/6 (ķatlı idecek)

ķatlı ol- (Ar. +T.) öldürölmek

ķ. -acagını 10/23
ķ. -madıkça 54/11

ķatlı olun- (Ar. +T.) öldürölmek.

ķ. -a 116/14
ķ.-dular 92/27
ķ.-malı 70/27

ķatran (Ar.) organik maddelerden
kuru damıtma yoluyla elde
edilen, sıvı yağ kıvamında,
kara renkte, ağır, is kokulu,
suda erimeyen bir madde.

ķ. 41/14
ķ.+a 41/21

ķavanoz (Rum.) plastik, cam vb.
maddelerden yapılmış ağzı
geniş, çeşitli boylarda kap.

ķ. 67/8, 68/10, 68/14, 68/19
ķ.+u 67/13

ķavga bk. gavga

ķ.+den 196/19

ķavi (Ar.) dayanıklı, güçlü, zorlu.

ķ. 37/21

ķavıl/ķavil (Ar.) sözleşme, anlaşma.

ķ.+leri 89/21
ķ. +i 89/16
ķ.+ile 97/9
ķ.+iyle 110/4

ķavilen- (Ar. +T.) dayanıklı olma
durumu.

ķ.-mezsın 187/8, 189/24

ķavilendir- (Ar. +T.)

sağlamlaştırmak, sağlam hale
getirmek.

ķ.-sin 202/20	ķ. -du 122/4, 89/7
ķaviliy (Ar. +T. <kavilik) kavi olma durumu.	ķayınpeder (T. +Far.) kaynata.
ķ.+ini 102/1	ķ. +ini 147/7
ķaybet- (Ar. +T.) kaybolmak, yitmek.	ķayır- koruyarak başarısını sağlamak, elinden tutmak, himmet etmek.
ķ. -mişsin 168/12	ķ.-an 125/10
ķayb ol- (Ar. +T.) kaybolmak, yitmek.	ķ.-dığımndan 59/3
ķ. –an 189/8	ķ.-ırlar 38/26
ķayd (Ar.) yazıya geçirme, yazma işi.	ķayna- kaynamak.
ķ. 19/6	ķ.-dığını 52/5
ķ. et- 45/16	ķ.-masından 66/9
ķ. etdir- 5/5	ķ.-masını 54/1
ķ. ol- 5/11	ķ.-yıb 52/1
ķayd et- (Ar. +T.) bazı önemli noktaları tespit etmek,yazmak.	ķaz- herhangi bir araçla toprağı açmak, oymak.
ķ. -me 45/16	ķ. 52/6
ķayd etdir- (Ar. +T.) kayıt etme işini başkasına yaptırmak.	ķaza (Ar.) birdenbire olan musibet.
ķ.-di 5/5	ķ. 108/18, 110/26
ķayd ol- (Far. +T.) yazılmak.	ķ.+dır 90/8
ķ. -duğndan 5/11	ķ.+lerden 168/2
ķaygı üzüntü, endişe duyulan düşünce, tasa.	ķ.+nın 43/7
ķ.+dan 198/3	ķ.+ye 188/3
ķayılıķ (Ar. +T.) inanmışlık.	ķazan- kazanmak.
ķ. 36/16	ķ.-a 7/7
ķayılol- (Ar.+T.) razı olmak.	ķ.-dirmişlar 54/9
	ķ.-mak 81/14
	ķ.-masıyla 1/10
	ķazanc [<kazanç] satılan bir mal, yapılan bir iş veya harcanan emek karşılığında elde edilen para, getiri, temettü.
	ķ.+ından 176/15, 187/19
	ķ.+larımı 173/19

kazandır- kazanmasını sağlamak.	ķ. 143/23, 144/1
ķ.-mak 70/19	ķ.+dan 159/9, 83/22
kazayen (Ar.) kazara.	ķ.+ı 103/4, 27/17
ķ. 91/24	ķ.+ın 143/26, 146/18
kazı- bir aleti sürterek bir şeyin üzerindeki tabakayı kaldırmak.	ķ.+ını 112/17
ķ.-dıgı 163/26	ķ.+ları 82/21, 82/24
ķ.-dılar 69/14	ķ.+larının 83/22
ķ.-dı 66/16	ķılıf (Ar.) bir şeyi korumak için kendi biçimine göre, çoğunlukla yumuşak bir nesneden yapılmış özel kap.
kazıl- kazma işi yapılmak.	ķ.+ını 89/9
ķ.-an 41/11	ķılıg [<kılık] bir kimsenin giyinişı, dış görünüşü, üst baş.
ķerezman (Erm.) mezar.	ķ.+a 82/19
ķ.+ına 79/20	ķ.+ında 162/22
ķıl bazı hayvanların derisinde, insan vücudunun belli yerlerinde çıkan, üst deri ürünü olan ipliksi uzantı.	ķımıldan- kıınıldamak.
ķ.+ına 10/2	ķ.-maga 62/12
ķıl- etmek, yapmak.	ķ.-ması 73/5
ķ. 17/2 (nazar kııl-)	ķın bıçak, kılıç vb. kesici araçların kabı.
ķ. -ıb 83/18 (istişare kııl-)	ķ.+ından 143/23
ķ.-anlara 165/17	ķır şehir ve kasabaların dışında kalan, çoğu boş ve geniş yer.
ķ.-maga 9/9	ķ. 98/7
ķ.-maqlığı 27/2 (nazar kııl-)	ķır- kırmak.
ķ.-sın 16/24 (nazar kııl-)	ķ. 111/11, 58/7
ķılaguz [<kılavuz] yol gösteren, rehber.	ķ.-asın 60/21
ķ.+lar 171/11, 173/25, 178/14, 185/8, 186/1, 188/4, 189/2	ķ.-dı 111/15, 134/13, 20/20
ķılıc [<kılıç] uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan, çelikten silah.	ķ.-dılar 84/1
	ķ.-ıb 42/25, 58/15
	ķ.-maya 42/26
	ķ.-sın 182/9
	ķıraat et- (Ar. +T.) okumak.
	ķ. -dirdikde 9/23

kıraat etdir- (Ar.+T.) okutmak.

ķ.-dikde 9/23

kırıķ kırılmış bir şeyden ayrılan parça.

ķ. 49/21

kırķ otuz dokuzdan sonra gelen sayının adı.

ķ. 141/21

kırüşehra (T. +Ar.) ova ve kır.

ķ. 98/8

kısm/kısım (Ar.) parçalara ayrılmış bir şeyin her bölümü, bölük, kesin.

ķ.+ı 32/15, 57/7

kışkan- sevgide veya kendisiyle ilişkili şeylerde bir başkasının ortaklığına, üstün durumda görünmesine dayanamamak.

ķ.-ır 94/6

kışkanclıķ bk. **kışkanclıķ**

ķ.+a 72/5

ķ.+ı 33/22, 72/12

kışkanclıķ [**kışkanclıķ**] kıskançlık.

ķ. 72/6

kış kış.

ķ. 109/16, 109/17

kıtlıķ kıt olma durumu, ihtiyaca yetmeyecek kadar azlık, az ve zor bulunma.

ķ. 124/19, 124/27, 125/3, 125/5

ķ.+da 125/24

ķıy- acımayarak büyük bir kötülük etmek, zulmetmek.

ķ.-arsın 23/16

ķ.-dın 60/13

ķ.-ıb 108/1

ķ.-madım 36/3

ķıyafet (Ar.) giysi.

ķ.+inde 163/8

ķ.+ine 140/15, 8/12

ķ.+iyle 14/15

ķıyafetli (Ar. +T.) giysili.

ķ. 117/25

ķıyaķ benzerlerinden üstün olan, çok güzel, mükemmel.

ķ. 64/16

ķıyaķlıķ bk. **ķıyaķlıķ**

ķ.+a 159/7

ķıyaķlıķ kıyak olma durumu.

ķ. 60/26

ķıyas (Ar.) karşılaştırma, oranlama, mukayese.

ķ.+ıyla 13/27

ķ. ed- 8/10

ķıyas et- (Ar. +T.) karşılaştırmak.

ķ. -erek 8/10 (kıyas ederek)

ķıyı 1. kara ile suyun birleştiği. 2. sahil.

ķ.+larında 47/10

ķ.+sına 91/3

ķıyış- karşılıklı sözleşmek, anlaşıp karar vermek.

- ķ.-amam 111/13
- ķız** dişi çocuk.
- ķ. 117/20, 117/25, 117/7, 128/24, 129/20, 129/6, 130/24, 131/13, 131/26, 14/15, 143/24, 162/22, 163/8, 39/14, 55/11, 55/13, 56/20, 57/13, 59/24, 60/3, 8/12
- ķ.+a 105/25, 56/27, 8/2
- ķ.+dan 143/4
- ķ.+ı 1/12, 105/15, 117/13, 128/23, 141/23, 143/21, 146/14, 56/16, 56/6, 62/16, 62/24, 7/17, 7/21
- ķ.+ım 106/4, 144/13, 55/24, 56/16, 56/18, 62/21, 62/27
- ķ.+ımı 123/21, 126/10
- ķ.+ımın 139/11
- ķ.+ın 105/18
- ķ.+ını 1/16, 147/4, 30/1, 61/9
- ķ.+ının 134/1
- ķ.+ınızla 138/8
- ķ.+ıyla 127/12
- ķ.+ların 117/4
- ķ.+larının 42/24
- ķız-** ısıtılan veya ısınan bir nesnenin sıcaklığı çok artmak.
- ķ.-ib 60/11
- ķızķardař** bir kimsenin bayan kardeşi, bacı, hemşire, şvester.
- ķ. 129/6
- ķo-** bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.
- ķ.-du 130/23, 143/24, 94/10, 99/12
- ķ.-dugu 134/11
- ķ.-dular 159/2, 6/10
- ķ.-maga 74/15, 81/22
- ķ.-muş 180/10
- ķ.-r 34/8
- ķoca** bir kadının evlenmiş olduğu erkek, eş, zevç.
- ķ. 89/17
- ķ.+mın 111/3
- ķ.+sı 88/18, 89/18, 89/2, 92/26
- ķ.+sını 92/16
- ķ.+sının 111/19, 111/27, 112/19
- ķol** insan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm.
- ķ. 34/22, 38/4, 89/26, 90/25, 91/18, 91/22, 92/13, 92/26, 92/4
- ķ.+larını 22/1
- ķ.+u 32/5, 43/21
- ķolagası** Osmanlı ordusunda yüzbaşı ile binbaşı arasında yer alan rütbe.
- ķ. 89/25, 90/13, 91/18, 91/22, 90/25, 92/4, 92/13, 92/26
- ķ. +na 134/3
- ķ. +nın 134/10
- ķolay** sıkıntı çekmeden, yorulmadan, yapılabilen, emeksiz, zahmetsiz, güç ve zor karşıtı.
- ķ.+ca 59/14
- ķ.+dır 40/23
- ķ.+ını 61/2, 69/6, 89/11
- ķolayca** oldukça kolay.
- ķ. 57/11
- ķolaylan-** bir iş sonuna yaklaşmak, bitmek üzere olmak.
- ķ.-ır 40/18
- ķolaylař-** kolay duruma gelmek.
- ķ.-miş 132/14
- ķoltuķ** kol dayayacak yerleri olan geniş ve rahat sandalye.

<p>ķ.+larına 160/4</p> <p>ķomŗu konutları yakın olan kimselerin birbirine göre aldıkları ad.</p> <p>ķ. 109/13, 180/25 ķ.+lar 92/20 ķ.+lara 46/16 ķ.+su 109/26 ķ.+ya 46/21</p> <p>ķon- (1) kuŗ, kelebek, uķak, toz vb. bir yere inmek.</p> <p>ķ.-ub 120/20 ķ.-muŗ 40/18</p> <p>ķon- (2) koyma iŗi yapılmak.</p> <p>ķ.-acaķ 40/19 ķ.-du 61/14 ķ.-mamıŗ 61/18 ķ.-maķda 144/3 ķ.-maz 77/21</p> <p>ķonag bk. ķonak</p> <p>ķ.+a 100/20, 105/22, 98/26 ķ.+ın 97/20 ķ.+ına 100/19, 107/9, 113/23, 140/9, 143/8, 144/21, 96/16, 98/24, 99/3 ķ.+ında 128/11, 137/8 ķ.+ımıza 113/19</p> <p>ķonak büyük ve gösteriŗli ev.</p> <p>ķ. 100/22, 127/20, 128/10, 97/16, 97/17 ķ.+dan 102/23, 102/24 ķ.+larında 114/24</p> <p>ķonuŗ- bir dilin kelimeleriyle dűŗüncesini sözlü olarak anlatmak.</p> <p>ķ.-maya 33/17</p>	<p>ķopar- kopmasını sağlamak, kopmasına yol aķmak.</p> <p>ķ.-dı 47/1 ķ.-ıb 30/25 ķ.-mak 76/26</p> <p>ķorķ- korkmak.</p> <p>ķ.-acaķ 12/26 ķ.-an 16/11 ķ.-ar 31/18 ķ.-araķ 89/6 ķ.-arım 130/2, 130/9, 135/18, 48/3, 54/21, 90/23 ķ.-arımki 29/6 ķ.-asın 45/16 ķ.-ma 181/25, 189/10, 189/4 ķ.-mayasın 180/21, 197/19, 73/25 ķ.-mayın 114/6, 161/15 ķ.-muŗsun 179/5, 188/11, 195/8, 197/6 ķ.-ub 89/2</p> <p>ķorķu bir tehlike veya tehlike dűŗüncesi karŗısında duyulan kaygı, üzüntü.</p> <p>ķ. 12/14, 167/13, 90/20, 91/7 ķ.+ya 82/27</p> <p>ķoŗ- adım atıŗlarını artırarak ileri doğru hızla gitmek.</p> <p>ķ.-duķda 92/23</p> <p>ķov- kovmak, yanından defetmek.</p> <p>ķ.-du 23/6, 81/16</p> <p>ķovul- kovma iŗine konu olmak veya kovma iŗi yapılmak.</p> <p>ķ.-muŗ 177/1 ķ.-ursun 175/17</p> <p>ķoy- bk. ķo-</p> <p>ķ.-alım 58/8 ķ.-du 65/22</p>
---	---

ķ.-dugu 60/9
ķ.-muşsun 195/6, 202/11
ķ.-ub 131/24, 146/27, 42/12,
42/19, 63/19, 82/18, 84/3

ķoyun geviş getirenlerden, eti, sütü, yapağısı ve derisi iin yetiştirilen evcil hayvan.

ķ.+lara 200/22

ķoyver- koyuvermek.

ķ.-medim 19/2
ķ.-mediyi 20/5
ķ.-mesinler 151/8
ķ.-meyeceyini 81/6
ķ.-meyib 123/26, 160/9, 81/1
ķ.-mez 25/2

ķriķor bir özel isim. (Aziz Gregory, Ermenilerin Elisi, Hz. İsa)

ķ.+un 170/13, 182/10

ķuca- bk. **ķucakla-**

ķ.-yıb 15/16

ķucaķla- kucaklamak.

ķ.-yıb 13/8

ķudret (Ar.) 1. g, erk, erke, iktidar. 2. Tanrı'nın ezeli gücü.

ķ. 148/24, 155/10, 205/20
ķ.+i 79/4, 81/23, 86/6
ķ.+im 2/7
ķ.+inin 158/14
ķ.+ini 21/7

ķudretli (Ar. +T.) gücü olan, gli.

ķ. 31/16, 78/24

ķudretnufuz (Ar.) g ve kuvvet.

ķ.+a 148/24

ķudur- aşırı davranışlarda bulunmak, taşkınlık göstermek.

ķ.-ub 25/25

ķul 1. Tanrı'ya göre insan. 2. kle.

ķ.+u 22/19
ķ.+una 204/24
ķ.+unuz 132/21
ķ. ol- 8/24, 111/1, 121/17

ķul ol- kle olmak.

ķ.-acaķdır 8/24
ķ.-sunlar 121/17
ķ.-maga 111/1

ķulag bk. **ķulaķ**

ķ.+ına 114/9, 16/26, 92/21
ķ.+ından 116/8, 96/1

ķulaķ başın her iki yanında bulunan işitme organı.

ķ.+ları 111/18
ķ.+larımı 111/17, 111/20
ķ. ver- 122/6, 45/1

ķulaķ ver- merak edip dinlemek.

ķ. -meyib 122/6
ķ. -mez 45/1

ķulibe (Far.) [<kulübe] kerpi, saman veya ağatan yapılmış kk, basit, ilkel ev.

ķ. 109/15
ķ.+ye 110/18
ķ.+yi 110/2

ķullan- kullanmak.

ķ.-acadı 79/23
ķ.-ıb 66/6

ķumarbaz (Ar. +Far.) kumara
düşkün, sürekli kumar
oynayan, kumarıcı.

ķ. 39/15

ķur- kurmak; düşünmek.

ķ.-ar 146/28
ķ.-du 102/8, 148/26, 79/22, 98/17
ķ.-dular 134/8
ķ.-maga 8/27
ķ.-muş 89/11
ķ.-ub 147/14, 82/14

ķurban (Ar.) bir ölkü uğrunda feda
edilen veya kendini feda eden
kimse.

ķ. 92/9

ķurd kurt, memeli hayvan.

ķ. 200/23

ķurtar- 1. bir canlıyı bir felaketten,
tehlikeden veya zor durumdan
uzaklaştırmak. 2. bir şeye zarar
gelmesini önlemek.

ķ.-an 23/19
ķ. 205/19
ķ.-acağsın 90/5
ķ.-amayacağını 3/5
ķ.-an 24/10
ķ.-ib 27/12
ķ.-irsa 30/1
ķ.-mağ 143/5
ķ.-sın 36/22

ķurtul- tehlikeli veya kötü bir
durumu atlatmak.

ķ.-amam 111/10
ķ.-amayacağız 90/24
ķ.-amayacağsın 41/27
ķ.-amazsınız 161/7
ķ.-arağ 79/17
ķ.-du 26/3, 43/11
ķ.-man 125/21

ķ.-mağ 41/22
ķ.-mayacağıma 3/8
ķ.-ur 122/11

ķuru suyu, nemi olmayan, yaş ve
nemli karşıtı.

ķ. 46/18

ķuru- kurumak.

ķ.-du 20/25, 66/19
ķ.-masından 20/23
ķ.-masını 54/14
ķ.-mayınca 54/4
ķ.-maz 54/12
ķ.-muş 46/20
ķ.-yacağdır 21/11
ķ.-yub 66/3

ķurul- kurulmak.

ķ.-du 156/10
ķ.-muş 23/11
ķ.-ub 105/12

ķurut- kurutmak.

ķ.-manın 54/6

ķusur (Ar.) 1. eksiklik, noksan,
nakisa. 2. bilerek veya
bilmeyerek bir işi gereği gibi
yapmama.

ķ.+u 134/14
ķ. et- 119/15, 58/1

ķusur et- (Ar. +T.) yanlışlık
yapmak.

ķ. -mem 119/15
ķ. -meyesin 58/1

ķuş kuş.

ķ. 104/4, 47/15, 82/15, 95/7
ķ.+a 47/11
ķ.+danda 45/15
ķ.+lar 124/18

ķ.+u 44/17, 44/6
ķ.+un 120/24, 45/19, 45/21
ķ.+unu 44/21
ķ.+unun 46/10

ķuřan- 1. beline ķuřak, kılıç, kemer
vb. şeyler bağlamak. 2.
giyinmek.

ķ.-dı 103/4
ķ.-ib 145/8

ķut mutluluk.

ķ.+sun 113/9

ķutu (Rum.) ince tahta, mukavva,
teneke, plastik vb.nden
yapılmış, genellikle kapaklı
kap.

ķ.+yula 99/11

ķuvet (Ar. <kuvvet) fiziksel g¼c¼,
takat.

ķ.+inile 21/5

ķuvvetli (Ar. +T.) g¼c¼ çok olan
zorlu, şiddetli.

ķ. 1/10, 128/19, 139/21, 49/6

ķuvvetlen- g¼c¼ kazanmak, direnci
veya g¼c¼ artmak.

ķ.-di 170/21

ķuvve-yi halike (Ar.) yaratma
kuvveti.

ķ.+sini 147/20

ķuyrug [<kuyruk] bazı şeylerdeki
kuyruğa benzer uzantı.

ķ.+una 163/21
ķ.+unun 27/9

ķuyu su katmanına varıncaya kadar
derinliğine kazılan, genellikle
silindir biçiminde, çevresine
duvar ör¼len, suyundan
yararlanılan çukur.

ķ. 191/21
ķ.+dan 36/19
ķ.+nun 36/17, 36/18, 37/1
ķ.+ya 36/13, 36/23

ķuzgun öt¼c¼ kuşlar takımının
kargagiller familyasından,
Kuzey Amerika'nın dağlık,
fundalık yerlerinde bulunan,
tüyleri siyah renkte olup mavi
renkte parlayan bir tür kuş,
karakarga.

ķ. 30/6

L

laf (Far.) konu, mevzu, bahis.

l.+larla 11/16

lakin (Ar.) ama, ancak.

l. 101/25, 102/4, 119/12, 119/19,
125/13, 129/27, 13/24, 14/10,
14/22, 140/24, 152/24, 153/23,
156/4, 158/2, 169/14, 169/23,
171/7, 171/8, 172/19, 172/22,
173/18, 174/1, 176/10, 176/4,
176/7, 178/19, 179/12, 183/19,
183/23, 185/20, 185/6, 185/9,
186/21, 187/21, 188/15, 189/3,
189/5, 189/8, 190/10, 190/13,
190/24, 191/10, 191/21,
191/26, 191/3, 192/3, 195/14,
195/6, 196/11, 196/19, 196/3,
197/13, 197/21, 197/24, 197/5,
197/7, 198/22, 199/14, 199/20,
199/5, 20/24, 201/11, 201/15,
201/17, 202/3, 204/2, 26/6,
28/2, 29/6, 44/22, 47/14, 58/24,
59/21, 59/9, 60/26, 64/15, 76/8,
78/15, 92/9, 95/9

latif (Ar.) yumuşak, hoş, ince bir güzelliği olan.

1. 162/5

latife (Ar.) şaka.

1.+dir 74/7

layık (Ar.) nitelikleri, özü, hareketleri, davranışlarıyla bir şeyi elde etmeye hak kazanmış olan.

1. 160/18, 161/24
1.+ı 139/6, 148/12, 38/17
1.+ıyla 4/1
1. ol- 119/14, 119/16

layıkınca (Ar. +T.) gerektiği gibi, tam anlamıyla.

1. 38/6

layıklı (Ar. +T.) gerektiği gibi.

1. 115/8

layık ol- (Ar. +T.) hak kazanmış olmak.

1. -an 119/14, 119/16

lazım (Ar.) gerek, gerekli.

1. 17/13
1.+dır 155/27, 163/14, 197/20
1.+ına 119/22

leafark (Ar.) farksız.

1. 99/18

leb-i derya (Far.) deniz kenarı.

1. 106/16, 106/25

leş (Far.) çok kötü kokan.

1. 200/23, 90/22, 91/8

1.+e 30/7

1.+i 109/22, 110/17, 42/19, 90/12,
90/15, 90/27, 91/11, 91/13

1.+ini 27/25

1.+lerini 163/23, 89/23

levazimat (Ar.) gerekenler, lazım olan şeyler.

1.+ın 135/7

1. +ı 109/18

leyen (Far.) genellikle, içinde bir şey yıkamak için kullanılan metal ve plastikten yayvan kap.

1. 160/7

libas (Ar.) giysi.

1.+ını 16/17

1.+lar 152/7, 155/14

limon (Rum.) limon.

1. 108/23

lisan (Ar.) dil; konuşma biçimi.

1. 178/22, 114/3

1.+ı 201/14

1.+ın 15/13

1.+ından 201/23

1.+ını 120/24

1.+ıyla 31/20

1.+i 191/19

1.+ların 124/4

lisanen (Ar.) söylemek suretiyle, dille söyleyerek.

1. 16/2, 30/10

liyâket (Ar.) kifayet.

1. 205/8

Lusapern (Erm.) sabah yıldızı.

1. 201/20

Lusinn (Erm.) ay.

1. 202/17

Lusntakn (Erm.) Jüpiter.

1. 203/19

Lutfig bir özel isim.

1. 128/19, 128/5, 129/17, 129/18,
129/22, 129/23, 129/26,
130/20, 130/25, 130/6, 132/21,
132/26, 133/19, 133/2, 134/17,
135/11, 135/16, 135/18,
136/12, 136/6, 137/10, 137/14,
137/26, 138/20, 139/1, 139/18,
140/7, 141/12, 141/2, 142/12,
142/18, 142/6, 143/17, 143/22,
145/17, 145/24, 148/18, 149/3,
150/18, 150/23, 150/3, 152/3,
153/13, 153/23, 154/14,
154/18, 154/27, 154/7, 155/11,
155/24, 156/15, 156/20,
156/27, 157/18, 157/8, 158/18,
158/23, 159/11, 159/14, 128/2
l.+den 132/17, 137/24, 150/27
l.+e 130/18, 133/17, 133/7,
134/15, 143/10, 129/13
l.+i 133/6, 138/16, 143/7, 144/22,
146/10
l.+in 131/25, 134/2, 136/17,
137/7, 138/8, 140/20, 140/23,
142/2, 143/14, 144/18, 144/20,
146/12

luzum (Ar. <lüzum) gerek, gereklik,
gerekliklik, icap.

l.+u 77/20

lütfen (Ar.) birinden bir şey isterken
“dilerim, rica ederim”
anlamlarında kullanılan bir söz.

1. 103/2

lâfark (Ar.) farksız.

1. 103/18

M

maada (Ar.) –den başka, gayrı.

m. 42/3, 65/27

maade bk. **maada**

m. 126/18, 52/7

mabeyn (Ar.) 1. iki şeyin arası, ara.
2. eski saray ve konaklarda
haremle selamlık bölümleri
arasında bulunan ve her iki
tarafa da kapısı olan daire veya
oda.

m. 149/27

m.+inde 16/9, 17/18

m.+ine 137/12

m.+inizde 139/13

m.+lerinde 40/24, 83/18

madam (Ar.) “değil mi ki, -diği için,
-diğine göre” anlamlarında
sebeup göstermek için başına
getirildiği cümleyi daha
sonraki cümleye bağlayan bir
söz, mademki.

m. 4/3

madde (Ar.) mesele, iş, konu, husus.

m. 78/10, 18/5

m.+i 22/12

m.+sine 67/1

m.+sini 143/13

m.+yi 117/19, 146/21, 23/16,
26/19, 38/16, 139/19, 139/6,
150/23, 98/16

maden (Ar.) maden.

m.+i 66/12

Madteos bir özel isim.

m.+un 171/1, 186/10	m.+ine 126/6, 164/6 m.+ini 127/1, 68/16
maħfi (Ar.) saklanmış, gizli.	maharetünezaket (Ar. +Far.) hüner ve kibarlık.
m. 45/10	m. 128/13
maħlūk (Ar.) yaratık.	mahbub (Ar.) sevilen kimse, sevgili.
m.+lerden 192/18, 204/17 m.+leri 201/8 m.+lerin 178/5, 195/4	m.+unu 32/15
maħsus (Ar.) 1. özgü, başkasında bulunmayan. 2. bilhassa.	mahbus (Ar.) 1. bir yere kapatılmış, hapsedilmiş. 2. hapisane. 3. işlediği bir suçtan dolayı mahkemede hüküm giyip cezasını çekmek üzere hapse atılan kimse.
m. 152/15, 162/1 m. ed- 119/12 m. ol- 14/18, 105/17	m.+da 28/22, 32/25, 38/15, 55/1 m.+dan 22/1 m.+e 24/4 m.ed- 18/3, 99/27 m.ol- 119/1
maħsus et- (Ar.+T.) tahsis edilmek.	mahbus et- (Ar. +T.) bir yere hapsedmek.
m. -ecek 119/12 (mahsus edecek)	m. -ib 18/3, 99/27 (mahbus edib)
magara (Ar.) bir yamaca veya kaya içine doğru uzanan, barınak olarak kullanılabilen yer kovuğu, in.	mahbus ol- (Ar. +T.) bir yere hapsedilmek.
m.+ya 200/21	m. -mamin 119/1
magfired (Ar.) ustalık, hüner, uzmanlık.	mahir (Ar.) 1. becerikli, yetenekli. 2. uzman, işini iyi bilen, usta.
m. 205/5	m. 48/11, 65/11 m. et- 5/14
mahal (Ar.) yer, mekan, mevki.	mahir et- (Ar. +T.) maharetli olmak.
m.+de 14/18, 67/21, 98/8 m.+e 32/6, 68/13, 85/6 m.+i 95/22 m.+ine 145/10, 22/5 m.+lerine 5/21	m. -meniz 5/14
mahall bk. mahal	mahrum (Ar.) iyi ve güzel bir şeyden payı olmayan, yoksun.
m.+i 97/12	m. 9/4
maharet (Ar.) beceri.	
m. 128/13, 72/2	

mahsuldar (Ar. +Far.) verimli,
bereketli.

m. 29/15

mahsus ol- (Ar. +T.) duyulmak,
hissedilmek.

m. -an 14/18

m. -dugundan 105/17

mahv et- (Ar.+T.) mahvetmek, yok
etmek.

m.-di 70/13

mahv ol- (Ar. + T.) yok olmak.

m. -muş 86/6

mahzuniyet (Ar.) mahzun, hüznü
olma durumu.

m. 131/18, 3/19

m.+ine 135/5

mahzun ol- (Ar.) üzüntülü, hüznü,
kederli olmak.

m.-ub 135/12, 18/22

m. -dular 135/12

mahzuziet bk. mahzuniyet

m.+le 9/14

mal (Ar.) bir kimsenin, bir tüzel
kişinin mülkiyeti altında
bulunan, taşınır veya taşınmaz
varlıkların bütünü.

m. 169/8, 171/18, 173/25, 177/11,
182/5, 197/8

m.+imi 63/23

m.+in 178/5, 179/15, 183/1,
186/10

m.+ine 172/25, 178/17, 175/17

m.+inin 181/16, 39/11

m.+lerine 177/20, 184/2, 185/14

maldar (Ar. +Far.) mal sahibi olan.

m. 108/13

Malhiorah bir özel isim.

m. 54/26

Malhioras bir özel isim.

m. 5/8

malik (Ar.) bir şeye sahip olan
kimse, sahip, iye.

m. 44/11

m. ol- 155/10, 148/25, 130/26

malik ol- (Ar. +T.) sahip olmak.

m. -abilir 130/26

m. -du 155/10

malüm (Ar.) herkes tarafından
bilinen, öğrenilmiş olan (şey).

m. 147/3

m.+i 100/10

m.+ü 40/5, 8/15, 140/22

m. +ü ol- 35/2, 18/20

m. ol- 40/11

malümat (Ar.) bilgi.

m.+i 165/20

malüm-i şahane (Ar. +Far.)
padişahın bildikleri.

m.+leridir 100/4

malüm ol- (Ar. +T.) bilinmek.

m. -mayıb 40/11

mana (Ar.) anlam.

m. 83/23

m.+sını 143/27, 146/19, 20/26,
31/15, 49/10, 51/15

manastır (Yun.) bazı kesin kurallara bağlı rahip veya rahibelerin dünya ile ilgilerini keserek yaşadıkları yapı, keşişhane.

m.+lara 153/6

mangır bakırdan yapılmış, iki buçuk para değerinde sikke.

m.+a 39/17

mani (Ar.) bir şeyin yapılmasını önleyen şey, engel.

m. 133/12, 25/20, 88/5

manzur-u hümayun (Ar. +Far.) padişahın beğenisi.

m. 105/7

mağbul (Ar.) kabul edilen; geçerli.

m. 6/7

m.+umuz 125/6

mağbuliyet (Ar.) geçerlilik.

m.+ini 132/24

mağsed (Ar.) istenilen şey, amaç, gaye.

m.+ine 4/26

mağul (Ar.) akla uygun, akıllıca.

m. 83/24

maraza (Ar.) anlaşmazlık, çekişme, kavga.

m.+ları 125/16

m.+sını 122/12

Mardiros bir özel isim.

m.+un 176/20

Margos bir özel isim.

m.+un 188/8, 189/16

marif (Ar.) bilgi ve kültür.

m. 120/7, 53/10

marifet (Ar.) ustalık, hüner, uzmanlık.

m. 127/4, 14/8, 23/2, 67/17

m.+de 5/14

m.+i 49/7

m.+imiz 67/20

m.+imizi 67/23

m.+ini 120/11

m.+inizi 68/3

m.+iyle 30/3

m.+leri 49/17

m.+leriyle 48/18

matem (Ar.) sevilen bir kimsenin ölümünden duyulan büyük acı ve bu acı sebebiyle ağlayıp inleme, üzülme.

m. 22/9

matlub (Ar.) istenilen, aranan, talep edilen şey.

m. 150/25, 90/2

m. ed- 114/15

m. et- 39/5, 140/23

m. eyle- 73/16, 85/13

m.+u 32/22, 71/10

m.+umdur 4/24, 5/15

m.+umuzdur 113/4

matlub eyle- (Ar. +T.) istemek.

m. -di 73/16, 85/13

matuf (Ar.) bir yöne eğilmiş.

m. 37/4

mağlub bk. **matlub**

- m.+um 11/14, 15/27
- matlub et-** (Ar. +T.) istemek.
- m. -erler 114/15 (matlub ederler)
m. -dikde 39/5
m. -mesinde 140/23
- mazur** (Ar.) mazereti olan,
mazeretli.
- m. 57/10
- meal** (Ar.) ortaya çıkan şey, sonuç,
netice.
- m.+inde 37/19
- meblag** (Ar.) akçe miktarı, akçe,
para.
- m. 150/6
- mebni** (Ar.) 1. yapılmış, kurulmuş,
bina olunmuş. 2. -den dolayı, -
den ötürü.
- m. 146/25
m.+dir 142/16
- mecali kal-** (Ar. +T.) dermanı
olmak.
- m.-madı 62/13
m.-mayarak 31/3
- mecburen** (Ar.) kendi isteğinin
dışında, zorla, kaçınılmaz,
zorunlu olarak.
- m. 150/8
- mecbur ol-** (Ar. +T.) mecbur olmak.
- m. -acağsın 3/11
m. -dular 107/14, 109/19, 161/8
- meclis** (Ar.) bir konuyu konuşmak
veya görüşmek için yapılan
toplantı.
- m. 122/23, 123/9
m.+de 117/13, 124/15
m.+e 162/20
m.+i 102/20, 148/6, 3/25
m.+in 116/8
- medar** (Ar.) dayanak, yardımcı.
- m. 172/16
m. eyle- 177/6
- medar eyle-** (Ar. +T.) yardımcı
olmak.
- m.-sin 177/6
- medh** (Ar.) övgü, sena.
- m.+ini 14/14, 15/10
m. ed- 191/19
- medh et-** (Ar.+T.) övmek.
- m. -eyor 191/19 (medh edeyor)
- mefhum** (Ar.) bir sözün veya
sözcüğün taşıdığı, ifade ettiği
mana, anlam, kavram.
- m.+u 140/21
m.+unu 121/6
- meharet** (Ar.) iş görmede beceri,
ustalık.
- m. 123/5
- meharetüdirayet** (Ar.) anlama
yeteneği.
- m. +inden 123/5
- meks** (Ar.) durma, durup dinlenme,
bekleme.
- m. 85/12

- m. ed- 32/9
m. et- 82/2
m. etdir- 108/6, 71/4
m. eyle- 54/27
- meks et-** (Ar. +T.) beklemek.
- m. -dirmeye 82/2
m. -ib 32/9 (meks edib)
- meks etdir-** (Ar. +T.) durdurmak.
- m.-di 108/6
m. -dikden 71/4
- meks eyle-** (Ar. +T.) durmak, durup dinlenmek.
- m. -di 54/27
- meksütehir** (Ar.+Ar.) sonraya bırakma, bekleme.
- m.+ini 85/12
- mektub** (Ar.) mektup.
- m.+u 134/24, 135/1, 139/27
- mektüb bk. mektub**
- m. 140/10, 140/21
m. +ü 140/16, 140/18
- mekân** (Ar.) yer, bulunan yer.
- m.+ı 159/20
m.+larına 51/10
- melalet** (Ar.) bıkmak, usanma, usanç, melâl.
- m. 13/15, 49/23
- melil** (Ar.) üzgün.
- m. 13/20
- melun** (Ar.) Tanrı tarafından lanetlenmiş olan, lanetli.
- m. 112/10, 119/5, 35/19
- memalik** (Ar.) ülkeler.
- m.+imin 4/3
m.+inde 2/26, 48/13
m.+inin 21/12
- memduhülahlak** (Ar.) övülmüş, methedilmiş ahlâk.
- m. 55/9
- memleket** (Ar.) bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü, ülke.
- m. 38/9, 39/21, 70/10, 87/9
m.+de 109/20, 172/22, 39/11
m.+e 176/4
m.+imizin 70/15
m.+in 42/19, 80/6
- memleketli** (Ar. +T.) aynı memleketten olan kimse, hemşehri.
- m. 159/12
- memnunen** (Ar.) memnun olarak.
- m. 28/25
- memnun ol-** (Ar.) mutlu olmak.
- m.ol- 110/25
- memul et-** (Ar.+T.) ummak, düşünmek, beklemek.
- m.-ib 119/17, 99/20 (memul edib)
m. -erim 119/17 (memul ederim)
- memul it-** (Ar. +T.) beklemek, ummak.
- m. -ebilmişsiniz 100/2 (memul idebilmişsiniz)

memuriyet (Ar.) memurluk.

m. 105/16, 126/23, 129/4, 137/4
m.+de 129/9
m.+inde 126/24
m.+lerine 132/11

memül umma, düşünme, bekleme.

m. 5/15

menba (Ar.) bir şeyin ilk olarak ortaya çıktığı yer.

m.+sında 66/11

menend (Far.) benzer, eş.

m. 7/7

men eyle- (Ar.+T.) yasaklamak, izin vermemek.

m.-di 191/10

menfaat (Ar.) çıkar, kâr, fayda, yarar.

m.+ına 67/24

menkıbe (Ar.) hikâye.

m. 21/16, 24/2, 38/11, 43/12,
54/18, 86/27, 87/8
m.+den 28/20
m.+i 24/5, 24/7
m.+ler 23/24, 39/6, 86/20
m.+n 162/15
m.+nin 39/4
m.+yi 162/6, 23/27, 29/11, 31/14,
32/27, 44/3, 47/20, 48/5, 78/19,
86/26

meram (Ar.) istek.

m. 81/7
m. et- 25/1, 81/25, 100/3
m.+ı 119/10, 134/3, 123/19
m.+ıma 5/16
m.+ımdan 74/13

m.+ımın 61/6
m.+ın 167/19
m.+ına 21/9
m.+ında 15/17, 78/5
m.+ındasın 139/5
m.+ımı 118/18, 124/9, 79/22
m.+ımın 57/12
m.+ıyla 79/19, 8/11, 98/6

meram et- (Ar.+T.) yapmak, istemek.

m. -dikde 25/1
m. -diler 81/25
m. -sem 100/3

meram-ı fasid (Ar.) kötü istek.

m.+ini 31/24

merak (Ar.) bir şeyi anlamak veya öğrenmek için duyulan istek.

m. 102/6
m. ed- 165/3, 101/3, 121/5, 32/22
m. et- 165/13

merak et- (Ar. +T.) merak etmek.

m. -en 165/3 (merak eden)
m. -diyini 165/13
m. -ib 101/3, 121/5, 32/22 (merak edib)

meraklan- (Ar. +T.) meraklanmak.

m.-ib 28/7

meras bk. miras

m. +den 168/21

merbut (Ar.) ilişik, ilişkin.

m. 129/5

merd (Far.) yiğit.

m. 1/10

merhamet (Ar.) bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma.

m.+e 60/24
m.+i 173/6, 176/2, 178/2
m.+ine 63/1
m.+ini 190/3, 195/17

merkebe (Ar.) eşek.

m. +e 34/25

merkum (Ar.) adı geçen, az önce anılan (kimse).

m. 95/13
m.+u 80/12

mertebe (Ar.) aşama, derece, rütbe.

m. 80/4
m.+ye 161/10

Mesag bir özel isim.

m. 205/8

mesmu ol- (Ar.+T.) işitmek, işitmiş olmak.

m. -madıktan 63/27

mesned (Ar.) dayanak.

m.+iyle 127/16

mesrur (Ar.) sevinçli.

m. 156/22

mesruret sevinçli olma.

m. 188/10, 191/10

mesruriyet (Ar.) sevinçli ve memnun olma.

m. 115/25

mesud (Ar.) mutlu.

m. +da 2/2

meşakkat (Ar.) güçlük.

m.+ına 72/21
m.+ımı 125/4

meşgul (Ar.) bir işle uğraşan, iş görmekte olan.

m. 103/10
m. ol- 103/3, 116/7

meşgul ol- (Ar. +T.) ilgilenmek, alâkadar olmak.

m. -du 103/3
m. -ub 76/12

meşhur (Ar.) ünlü, tanınmış, herkesçe bilinen (kimse).

m. 65/10

meşrubat (Ar.) içecek.

m.+ın 128/8

metanet (Ar.) metin olma, dayanma, dayanıklılık, sağlamlık.

m.+ini 101/26, 104/2

meth et- (Ar.) övmek.

m.-er 117/10 (meth eder)

metin (Ar.) metanetli.

m. 203/16

mevki (Ar.) yer, mahal.

m. 10/7

mevkiunizam (Ar.) yer ve düzen.

- m. 10/7
- mevla** Tanrı.
- m. 168/5, 169/10, 169/6, 172/9,
178/14, 181/15, 185/2, 186/1,
186/19, 187/21, 189/13,
189/14, 190/3, 191/10, 191/26,
191/3, 192/3, 201/10, 202/12,
202/20, 204/13
m.+dan 182/5
m.+dandır 190/2
m.+den 172/5, 173/16, 173/20,
176/9
m.+dır 169/23, 189/4, 204/11
m.+n 175/11
m.+nın 172/23, 175/15, 175/21,
176/2, 177/16, 178/1, 178/6,
182/17, 182/22, 183/20, 185/4,
192/7, 196/21, 197/13, 200/6,
202/18, 203/18
m.+y 171/9, 173/20, 175/24
m.+ye 168/23, 169/19, 170/22,
170/6, 171/6, 172/10, 172/17,
173/12, 175/9, 177/5, 178/22,
183/18, 184/23, 185/10,
187/12, 187/16, 192/17, 199/8,
203/15
- mevlay** bk. **mevla**
- m. 173/14
- mevsim** (Ar.) mevsim.
- m.+i 109/16
- mevt** (Ar.) ölüm.
- m.+ime 130/10
m.+in 184/7
m.+inde 164/13
m.+ine 131/12, 157/26
- mevud** (Ar.) söz verilmiş,
vâdedilmiş.
- m. +e 141/5
m. +a 142/22, 144/5
- meydan** (Ar.) alan.
- m. 135/20
m.+a 21/6
m.+e 126/19
- meyl** (Ar.) ilgi, gönül verme.
- m. 71/17
m. et- 56/21
m. ver- 75/2
m.+i 16/15
m.+in 56/15
- meyl et-** (Ar.+T.) gönül vermek.
- m. -sem 56/21
- meyl ver-** (Ar. +T.) gönül vermek.
- m. -dim 75/2
- meylümuhabbet ver-** (Ar. +T.)
muhabbet etmek, yakınlık
göstermek.
- m. -miş 71/17
- meyus ol-** (Ar.) üzgün olmak.
- m.-du 28/19
- meyve** (Far.) meyve.
- m. 12/3, 12/9, 29/17, 31/1
m.+lerinden 30/24
m.+nin 30/26
- mezar** (Ar.) ölünün gömülü olduğu
yer, gömüt, kabir, makber.
- m.+dan 111/4, 40/1
m.+ın 109/14
m.+ının 109/11
- mezaristan** (Ar. +Far.) mezarlık.
- m.+da 110/9
m.+e 109/7

mezkür (Ar.) az önce adı geçen, sözü edilen, yukarıda anılan.	m.+in 190/12 m.+lerden 180/19, 186/12, 190/11
m. 19/16 m. +e 80/1	mimkin ol- (Ar. +T. <mümkün) imkân bulmak.
mezun (Ar.) izin almış, izinli.	m. –mayıb 96/5
m.+dur 133/11	mimkinsiz (Ar. +T.) mümkünsüz.
mıhlân- (Far. +T.) mıhlama işine konu olmak veya mıhlama işi yapılmak, çivilenmek.	m. 145/20
m.-ıb 95/21 m.-miş 96/1	minare (Ar.) camilerde müezzinin ezan okuduğu, sela verdiği, şerefesi olan, çoğunlukla taştan, yüksek ve ince yapı.
mınafık (Ar. <münafık) araboza.	m.+yi 89/9
m. 47/4	minasib (Ar. <münasib) 1. uygun, yerinde. 2. beğenilen, hoş giden.
Mısır ülke ismi.	m. 128/10, 137/20, 140/7, 148/8, 156/3, 22/22, 3/23, 31/22, 4/6, 62/4, 7/14, 7/9, 96/21
m. 119/20, 120/2, 120/3, 121/10, 122/13, 134/22, 141/18, 147/4 m.+a 122/21, 134/21, 136/12, 136/19, 140/5, 141/14, 142/10, 142/8, 146/8, 159/3 m.+ı 158/18 m.+ın 159/1 m.+ları 180/8	minasibet (Ar. <münasebet) 1. iki şey arasındaki uygunluk. 2. sebeup, vesile, gerekçe, neden.
micaz (Ar. <mizaç) huy, yaratılış, tabiat, karakter.	m. 127/21, 129/5, 131/1 m.+iyle 4/1
m. 139/22, 128/20	minasibetli (Ar. +T. <münasebetli) ilişği olan, ilişkili.
mihderhane (Far.) mehter takımı.	m. 133/7
m.+ler 115/12	minasibetsiz (Ar. +T. <münasebetsiz) uygun olmayan, yakışksız, çirkin.
milayımlan- (?) metinde “mülayım olmak” şeklinden anlamlandırılan bir söz.	m. 150/21, 59/10, 79/24
m. -dır 177/15	miras (Ar.) birine, ölen bir yakınından kalan mal mülk, para veya servet, kalıt.
millet (Ar.) millet; herkes, bir yerde bulunan kimselerin bütünü.	

- m. 168/21
- miraşorluk** (Ar. +Far. +T.) miras yiyen.
- m. +dan 177/2
- mirur** (Ar. <mürur) geçme, sona erme.
- m.+i 121/9
m.+inde 104/20, 20/10
m.+inden 139/15
- mirur-i zeman** (Ar.) zaman aşımı, geçmiş zaman.
- m. 121/9
- misafir** (Ar.) konuk.
- m. 61/26
m.+i 61/12
m.+in 61/22
- misal** (Ar.) benzer.
- m.+i 12/5, 99/26
- misillü** (Ar.) eş, benzer, örnek.
- m. 12/11, 131/15, 131/27, 132/13, 138/21, 157/6, 16/11, 17/13, 23/24, 55/24, 56/4, 57/27, 57/4, 59/10, 74/17
- miskin** (Ar.) âciz, zavallı (kimse).
- m. 157/6, 157/9
m.+i 148/9, 157/2
m.+leri 149/7
m.+lerin 149/10
- miskinlen-** (Ar. +T.) zavallı bir hâle dönüşmek.
- m.-di 147/23
- miskinlik** Ar. +T. Miskin olma durumu, meskenet.
- m. 155/8
- misl** (Ar.) eş, benzer.
- m.+i 127/5, 29/8, 44/8, 47/12, 64/5, 7/2, 71/14
- misl-i cihan** (Ar. + Far.) dünyaya benzer.
- m.+da 7/2
- miyve** bk. **meyve**
- m. 19/16, 19/7
m.+leri 12/5
- miyvedar** (Far.) meyve sahibi.
- m. 19/12
- mizac** (Ar.) huy, yaratılış, tabiat, karakter.
- m. 145/18
- mizaçlı** (Ar. +T.) mizacı herhangi bir özellikte olanı.
- m. 57/8
- Moğuts** bir özel isim.
- m. 180/12
- Movses** (Erm.) Musa.
- m. 180/7
m.+in 185/16
m.+ındır 179/21
- Mozolos** bir özel isim.
- m. 1/16, 1/4, 1/6, 2/16, 2/4
- Msvses** bk. **Movses**
- m. +in 171/20

muaffak (Ar. <muvaffak) başarmış,
başarılı (kimse).

m. 149/13

muamele (Ar.) davranma, davranış.

m. 143/12

muavere (Ar. <muhavere) iki kişi
arasında karşılıklı olarak
yapılan konuşma.

m.+de 38/3

mucib ol- (Ar.+T.) gerektirmek.

m. -maz 18/8

m. -acagını 135/5

mugayir (Ar.) uymaz, aykırı.

m.+i 133/13

m. +i ol- 76/12

m. ol- 146/17

mugayir ol- (Ar. +T.) uymamak,
bağdaşmamak.

m. -arak 146/17

m. -ub 76/12

muhabbet (Ar.) 1. sevgi. 2. dostça
konuşma.

m. 103/11, 126/21, 128/16,
133/25, 15/18, 170/25, 71/17,
8/5

m. et- 138/9, 129/7

m.+i 156/21, 44/12, 72/6

m.+imize 47/5

m.+inden 108/21

m.+ine 108/11

m.+lerinden 156/17

muhabbet et- (Ar. +T.) karşılıklı
,dostça konuşmak.

m.-mesine 138/9

m. -mişler 129/7

muhabbetli (Ar. +T.) sevgi dolu.

m. 109/10

muhabbetname (Ar. +Far.) aşk
mektubu.

m. 96/6

muhafaza (Ar.) koruma, saklama,
korunum.

m. 11/16

m. ed- 135/21, 70/16

m. ol- 89/1

m.+sı 70/1

m.+sını 65/13

muhafaza et- (Ar. +T.) korunmak,
saklanmak.

m. -emem 135/21 (muhafaza
edemem)

m. -en 70/16 (muhafaza eden)

muhafaza ol- (Ar. +T.) korunmak,
saklanmak.

m. -ur 89/1

muhâl (Ar.) olamaz, olmaz,
olmayacak, olması,
gerçekleşmesi olanaksız.

m. 101/25, 20/15, 41/22

muhakkak (Ar.) doğruluğu,
gerçekliği kesin olarak bilinen,
gerçekliği kesinleşmiş.

m. 161/4

muharebe et- (Ar. +T.) çarpışmak,
vuruşmak.

m. -erek 134/12

muharrar bk. **muharrer**

- m. 136/21
- muharrer** (Ar.) yazılmış, yazılı, yazıya geçirilmiş.
- m. 165/1, 165/4
- muhasere** (Ar. <muhasara) kuşatma.
- m.+yi 82/13, 82/4, 83/24
m. eyle- 81/21
- muhasere eyle-** (Ar. +T.) kuşatmak.
- m. -di 81/21
- muhib** (Ar.) sevgi duyan, sevgi besleyen.
- m. 62/23
- muhibb** bk. **muhib**
- m. 56/14
m. +i 151/17, 44/13, 44/15, 45/13, 55/21, 62/25
m.+ini 159/5, 45/8, 46/5
- muhibbane** (Ar.) sevgi duyarcasına.
- m. 152/6
- muḫabil** (Ar.) bir şeye karşılık olarak yapılan, bir şeyin karşılığı olan.
- m.+i 125/20
- muḫaddes** (Ar.) kutsal.
- m. 205/13
- muḫavemet** (Ar.) dayanma, karşı durma, karşı koyma.
- m. 6/1
- murafa** (Ar.) duruşma.
- m.+da 114/3
- musahib** (Ar.) sohbet, arkadaşlık eden kimse.
- m. +i 48/7
m.+imin 99/16
m.+inin 103/15
m.+ler 48/18, 51/3, 51/7, 52/13, 52/26, 53/19, 53/3, 82/9
m.+leri 48/11, 50/14
m.+lerine 48/23, 50/1, 53/6
m.+leriniz 54/7
- musahibet** (Ar. <musahebet) sohbet.
- m.+den 61/25
m. et- 97/26
- musahibet et-** (Ar. +T.) sohbette bulunmak.
- m. -mekde 97/26
- mutbaḥ** (Ar.) yemek pişirilen yer, mutfak.
- m.+ından 129/2
- mutlaḳa** (Ar.) kesinlikle.
- m. 107/27, 70/26
- mutlu** mutluluḡa erişmiş olan, saadetli, bahtiyar, mesut.
- m. 120/24, 169/22
- muvacehe** (Ar.) yüzleşme, yüz yüze gelme.
- m.+sinde 9/23
- muvaḫḫat** (Ar.) uygunluk, uygun gelme.
- m. 163/18
- muvaḫḫat** (Ar.) geçici.
- m.+dır 86/5

muvaakkaten (Ar.) az bir zaman süresince, geçici olarak, eğreti olarak.

m. 32/9

muşlu bk. **mutlu**

m. 6/25

mübadiret (Ar. <mübaderet) bir işe süratle girişme.

m. 147/15

mübarek (Ar.) kutlu, kutsal.

m. 130/20, 2/8

mübaşiret et- (Ar. +T.) bir işe başlamak.

m. -sinler 4/15

m. -en 205/1 (mübaşiret eden)

m. -enler 41/9

mübaşiret eyle- (Ar. +T.) bir işe başlamak.

m. -di 71/21

mübtela ol- (Ar.+T.) bağımlı olmak.

m. -dum 77/14

mücade bk. **müjde**

m. 133/10

mücevher (Ar.) değerli süs eşyası.

m. 101/19

m.+e 130/25

m.+lerine 103/17

mücevherat (Ar.) elmas vb. değerli taşlarla süslü veya kıymetli madenlerden yapılmış mücevher takımı, mücevherler.

m. 101/9

m.+ımı 102/26

müciib bk. **mucib**

m. 102/11

m.+ince 11/3, 163/20, 32/23

m. ol- 8/8

müciibince (Ar. +T.) durumun gerektirdiği şekilde, gereğince.

m. 67/26, 82/7

müciib ol- (Ar. +T.) sebep olmak, gerektirmek.

m. -araç 8/8

müciizat (Ar. <mucizat) mucizeler.

m.+ı 158/13

müciübince bk. **müciibince**

m. 12/7, 145/4, 148/14, 26/20, 71/10, 89/22, 1/17

müdevemet (Ar.) (iş için) devamlı yapma, ara vermeden, yılmadan sürekli çalışma.

m. 6/2

müddet (Ar.) süre.

m. 113/2, 139/15, 4/26, 51/8

m.+e 5/3

müde [<mide] mide.

m. +m 66/2

müesser ol- (Ar.+T.) kolaylıkla ortaya çıkmak.

m. -du 82/11

m.-dukda 96/23

müfid ol- (Ar.+T.) yararlı olmak.

m. -muş 6/6

mühibb bk. **muhib**

m.+i 45/26

mühtac (Ar. <muhtaç) bir şeye gereksinim duyan.

m.+ım 52/12

m. ol- 39/18

mühtaciyet (Ar. <muhtaciyet) yoksulluk.

m.+in 115/3

mühtac ol- (Ar. +T.) gereksinim duymak.

m. -duğda 39/18

müjde (Far.) muştı.

m. 133/17, 173/14, 173/15,
177/10, 182/7, 184/5, 188/5,
196/18, 200/10, 202/9, 203/1
m.+sini 75/14
m. ver- 146/9, 178/13, 181/21

müjde ver- (Far. +T.) birine sevindirici bir haber ulaştırmak.

m. -ib 146/9

m. -irim 178/13, 181/21

mükedder ol- (Ar. +T.) üzülmek.

m. -du 109/6

m. -muş 75/13

m. -ub 27/5

mükellef (Ar.) eksiksiz, özenli bir biçimde yapılmış.

m. 5/22

mükâfat (Ar.) bir başarının iyi ve güzel bir davranışın karşılığı olan.

m. 27/14, 5/17, 67/3

m.+ımı 37/11

mükâleme (Ar.) karşılıklı konuşma, söyleşme.

m.+de 63/15

mülhaza (Ar.) düşünce.

m. 137/19, 56/24

m. ed- 171/8

m.+sıyla 133/4

mülhazen (Ar.) düşünce sahibi olan, düşünceli.

m. 200/5

mülhaza et-, mülhaza et- (Ar.+T.) düşünmek.

m. -er 171/8 (mülhaza eder)

m. -ersin 170/17 (mülhaza edersin)

m. -diyini 171/4

mülemma (Ar.) alaca renkli, renk renk.

m. 25/27

mülhaza bk. **mülhaza**

m.+sı 151/6

m.+ye 146/24

m. ed- 170/17

m. et- 171/4

mülhid (Ar.) doğru yoldan çıkmış.

m.+i 16/7

mülk (Ar.) ev, dükkan, arazi vb. taşınmaz mal.

- m. 65/24
m.+ine 31/13
m.+inizi 70/18
m.+inizin 28/15
m.+inün 64/19
m.+ü 66/21, 70/14
m.+ümün 68/27
m.+ün 164/8, 65/12, 66/3
m.+ünü 65/2
m.+ünün 23/14
- mülk-i devlet** (Ar.) devlet malı.
m.+ini 2/19
- mülkiyet** (Ar.) sahiplik.
m. 148/4, 205/20, 164/13
m.+ime 123/22
m.+imi 126/12
m.+ini 134/23
- mülteca** (Ar.) sığınılacak yer, sığınak.
m.+dırlar 124/1
- mümkün** (Ar. <mümkün) olabilir, olası, muhtemel.
m. 80/4
- mümkümsiz** (Ar. +T. <mümkünsüz) imkânsız.
m. 100/3, 104/5, 96/9
m.+dür 40/3
- münadi** (Ar.) bir haberi yüksek sesle duyuran, ilân eden kimse, tellâl.
m. 30/3
m.+ler 2/9
m.+nin 30/5
- münecim** (Ar.) yıldız falcısı.
m.+ler 179/24
- münevver** (Ar.) aydın.
m. 201/7, 201/8
- müntazır** (Ar.) bekleyen, gözleyen.
m. 30/20, 84/16
- müntaziren** (Ar. +Far.) bekleyenler.
m. 34/18
- müntec ol-** (Ar. +T.) sonuçlanmak.
m. -mayacağından 86/23
- münüslüg** (Ar. +T. <munislik) Munis olma durumu
m.+ine 204/19
- münval** (Ar. <minval) biçim, yol, tarz.
m. 89/13
- müktedir** (Ar. <muktedir) erkli.
m. 148/11, 30/1
- müracaat** (Ar.) başvuru.
m. 165/16
m. et- 165/5
- müracaat et-** (Ar. +T.) başvurmak.
m. -dikde 165/5
- müraccah** (Ar.) yeğ.
m. 10/15, 80/1
- mürad** (Ar. <murad) 1. istek, dilek.
2. amaç, erek, gaye.
m. 167/18, 196/12, 198/14
m. ed- 176/6, 198/20
m.+ı 103/9, 168/26, 185/4, 192/7, 196/21, 197/13, 200/7, 203/18

- m.+ın 202/15
m.+ına 172/24, 173/5, 175/15,
175/21, 177/25, 181/13,
182/22, 186/21
m.+ını 177/16, 182/18, 93/16
- mürad et-** (Ar.+T.) dilemek,
istemek.
- m. -ersen 176/6, 198/20 (mürad
edersen)
- mürde** (Far.) ölü, ölmüş (kimse).
- m. 203/22
- müsaheb bk. musahib**
- m. 100/17, 100/21, 100/6, 101/10,
101/5, 102/10, 104/20, 104/23,
105/24, 105/5, 106/17, 107/9
m.+e 101/3
m.+i 103/7
m.+in 103/23, 103/26, 106/23
m.+iyle 105/21
m.+lerini 54/13
- müsahibet et-** (Ar. +T.) sohbet
etmek.
- m. -esin 106/6 (müsahibet edesin)
m. -mesin 106/2
- müsevver ol-** (Ar.) [<musavvar ol-]
ortaya çıkmak.
- m.- muş 195/12
- müssade et-** (Ar.) izin vermek.
- m. -dikleri 9/18
- müstahaqq** (Ar.) hak etmiş, hak
kazanmış, layık.
- m. 38/23
- müstaķilen** (Ar.) bağımsız olarak.
- m. 153/19, 82/13, 97/12
- müsteħdam ol-** (Ar.+T.) hizmetli
olmak.
- m.-mak 104/25
- müstaķilen bk. müstaķilen**
- m. 2/17
- müşevvere** (Ar. <müşavere) danışma,
danış.
- m.+den 198/10
- müşgöl bk. müşkül**
- m.+desin 168/22
- müşkil ol-** (Ar.+T.) halletmek,
çözümüne kavuşturmak.
- m. -muş 73/5
- müşkül** (Ar.) güç, zor, çetin.
- m. 123/10
m. ol- 75/10
- müşküliyet** (Ar.) güçlük.
- m.+lerini 95/24
- müştaķ** (Ar.) özleyen.
- m.+ı 30/26
m. ol- 95/7
- müştaķ ol-** (Ar. +T.) özlemek.
- m. -muş 95/7
- mütaahüd** (Ar. <müteahhit) bir işi
üzerine alan, taahhüt eden
(kimse).
- m. 67/7

müteber (Ar. <mûteber) saygı gören, hatırı sayılır, saygın, itibarlı.

m. 116/12

müteesire (Ar.) üzülmüş, üzüntülü anlamındaki kelimenin müennes hali.

m.+yi 162/6

mütehayir ol- (Ar.+T.) şaşırmış olmak.

m. -du 92/3, 158/9

m.-dugu 92/3

m. -ub 158/9

mütehayyür bk. mütehayir

m. 151/20

mütekefil ol- (Ar.+T.) kefil olmak.

m. -an 10/3

mütemekkün (Ar.) yerleşmiş, yerleşik.

m. 97/6

müteselli (Ar.) acısını, kederini, derdini unuttur gibi olan.

m. 205/8

müteşekküren (Ar.) teşekkür eden.

m. 141/12, 63/5

mütezemin (?) metinde “üzerine” olarak anlamlandırılan bir söz.

m. 108/8, 55/3

müttehim et- (Ar. +T.) suçlamak.

m. -ib 119/11 (müttehim edib)

müvella (?) metinde “bakan” olarak anlamlandırılan bir söz.

m. 127/19

N

nabedid (Ar.) meydanda olmayan, görünmez.

n. 147/24

n. eyle- 90/13, 97/24

n. ol- 69/17, 167/10

nabedid eyle- (Far. +T.) yok etmek.

n. 90/13

n. -di 97/24

nabedid ol- (Far. +T.) yok olmak.

n. -dular 69/17

n. -dun 167/10

naçizane (Far.) haddi olmayarak.

n. 130/21

nadim (Ar.) yaptığı bir davranıştan pişmanlık duyan, pişman.

n. 198/12

n. ol- 28/2, 202/4

nadim ol- (Ar. +T.) pişman olmak.

n. -ur 28/2

n. -ursun 202/4

nadir (Ar.) az bulunur, az görülür, seyrek, ender.

n. 86/17

nadirülcihan (Ar.) “dünyada benzeri az bulunan” anlamında bir tamlama.

n. 43/27

nafaqa (Ar.) geçinmek için gerekli olan şeylerin bütünü, geçimlik.

n.+mızı 205/15
n.+sı 173/18

nafile (Ar.) yararsız.

n.+dir 39/6

nagme (Ar. <nağme) güzel, uyumlu ses, ezgi, melodi.

n. 120/21
n.+si 121/8

nagmesazlık (Ar. +Far. +T.)
[<nağmesazlık] nağme yapan.

n.+a 88/14

nagâhan (Far.) ansızın.

n. 98/12

nagâhen bk. **nagâhan**

n. 121/12

nahak (Far. +Ar.) haksız, gereksiz.

n. 145/25

nahiye (Ar.) bölge.

n.+sinde 120/3

nam (Far.) ad.

n. 127/6, 129/18, 135/26, 54/26
n.+inde 137/4, 65/10

namdar (Far.) ünlü.

n. 24/12, 33/5, 87/10

name (Far.) mektup.

n.+sinide 155/27

naql (Ar.) 1. anlatma, söyleme, hikâye etme. 2. yazı veya resmin aynısını başka bir şeyin üzerine yapma, kopya etme.

n. 106/27, 12/7, 144/19

n. ed- 74/24, 122/20, 44/19, 49/10,
61/2, 99/2, 88/20, 23/27

n. et- 24/8, 92/6, 162/6, 31/14,
21/16, 47/20, 161/8

n. eyle- 93/24, 108/9, 119/25,
142/9, 152/2, 161/18, 29/11,
32/27, 44/4, 55/5, 64/10, 71/11,
78/20, 87/5, 93/26

n.+i 24/11, 29/13, 39/10, 86/23

n.+ini 29/9, 32/21

n.+inin 157/19

n. olun- 108/12, 28/10, 48/9

naql et- (Ar.+T.) anlatmak,
aktarmak.

n. -eceyim 74/24 (naql edeceyim)

n. -er 122/20, 44/19, 49/10 (naql eder)

n. -erek 61/2, 99/2 (naql ederek)

n. -ib 88/20 (naql edib)

n. -inceye 23/27 (naql edinceye)

n. -di 24/8

n. -dikde 92/6

n. -dikden 162/6, 31/14

n. -diyın 21/16, 47/20

n. -diyinde 157/20

n. -meye 161/8

naql eyle- (Ar. +T.) anlatmak,
aktarmak.

n. 93/24

n. -di 108/9, 119/25, 142/9,
152/2, 161/18, 29/11, 32/27,
44/4, 55/5, 64/10, 71/11, 78/20,
87/5, 93/26

naql olun- (Ar. +T.) anlatılmak,
aktarılmak.

n. -ur 108/12, 28/10, 48/9

naqlutarif et-, naqlutarif et- (Ar. +T.) tanımlamak.

n. –dikde 12/7
n. –mek 106/27

nar-i aşk (Ar.) aşk ateşi.

n. 132/21

nasb et- (Ar. +T.) atamak, tayin etmek.

n. -ib 126/11, 128/7 (nasb edib)
n. -dim 137/6
n. -diyini 2/11
n. -meye 107/13

nasb eyle- (Ar. +T.) atamak, tayin etmek.

n. -di 1/15
n. -yib 127/19

naseza (Far.) uygun değil.

n. 79/24

nasıl 1. bir işin ne biçimde, hangi yolla olduğunu belirtmek için kullanılan bir söz. 2. bir hareketin yapılış biçimine duyulan şaşkınlığı belirten bir söz. 3. ne gibi, ne türlü.

n. 119/17, 138/23, 153/20, 156/24, 157/17, 161/2, 19/1, 205/16, 22/27, 23/16, 32/19, 39/1, 42/5, 50/23, 60/13, 66/26, 78/11, 84/8, 86/18, 90/26, 91/7
n.+dır 14/17

nasihat (Ar.) bir kimseye doğru yolu göstermek, yapması ve yapmaması gereken şeyler üzerine dikkatini çekmek için söylenen söz, öğüt.

n. 105/25, 37/27
n.+ları 5/26

n. ver- 57/2

nasihat ver- (Ar. +T.) öğüt vermek.

n. -eyim 57/2

naşi (Ar.) –den ötürü, -den dolayı.

n. 105/17, 132/8, 165/20, 35/9, 88/3, 192/15

naşıl ol-, naşıl ol- (Ar. +T.) erişmek, ulaşmak.

n. -dugu 6/24
n. -duğ 13/20
n. -ub 5/21
n. -amaz 161/21
n. -mak 57/24
n. –du 149/11

nazar (Ar.) bakış, bakma, göz atma.

n. 126/19, 132/25, 17/2, 40/12
n. ed- 10/8
n. et- 150/19
n. kıl- 27/2, 16/24, 17/2
n.+ımda 58/21
n.+ında 58/11
n.+ının 98/20

nazar et- (Ar.+T.) bakmak.

n. -erek 10/8 (nazar ederek)
n. -meyib 150/19

nazar kıl- (Ar. +T.) bakmak, göz atmak.

n. 17/2
n. -mağlığı 27/2
n. -sın 16/24

nazarühimaye (Ar.) bakma ve koruma.

n. +sine 126/20

nazır (Ar.) bakan.

n. 127/18

nazik (Far.) başkalarına karşı saygılı davranan.

n. 151/26

ne 1. hangi. 2. nasıl. 3. neden. 4. şaşma veya abartı bildiren bir söz.

n. 101/1, 101/23, 102/4, 103/12, 104/13, 104/22, 105/4, 107/5, 111/14, 111/3, 112/14, 114/4, 114/7, 116/18, 120/24, 123/19, 13/20, 131/13, 132/5, 14/8, 14/8, 143/12, 144/25, 150/21, 151/24, 150/3, 154/11, 154/13, 157/15, 16/12, 16/12, 160/21, 165/15, 167/17, 167/7, 168/5, 170/2, 170/3, 171/11, 172/16, 172/17, 172/8, 173/1, 173/13, 173/20, 173/23, 173/24, 175/22, 176/6, 177/21, 178/24, 178/25, 178/8, 179/16, 179/19, 18/21, 180/10, 180/23, 181/12, 181/23, 181/24, 181/24, 182/19, 183/9, 185/14, 185/7, 187/5, 188/3, 189/12, 189/14, 191/1, 192/13, 196/4, 196/8, 197/10, 197/18, 197/23, 198/14, 198/19, 199/12, 202/13, 202/21, 202/6, 203/3, 204/13, 21/1, 25/27, 26/13, 26/15, 26/22, 28/18, 28/24, 28/24, 35/14, 36/9, 37/21, 37/3, 43/4, 46/15, 46/25, 49/23, 49/9, 50/16, 50/25, 53/14, 57/19, 58/21, 60/12, 60/15, 61/21, 61/3, 62/21, 62/7, 63/21, 64/1, 64/18, 66/16, 67/17, 67/21, 71/6, 73/2, 75/18, 76/3, 76/4, 76/8, 79/1, 83/6, 84/22, 88/1, 90/12, 90/22, 92/10, 92/11, 93/14, 93/15, 93/23, 96/25

n.+dir 138/17, 54/6

n.+ler 107/16

n.+ye 101/21, 107/2, 177/23, 182/5, 203/7

neçe 1. “ne zamana kadar” olarak anlamlandırılan bir söz. 2. uzun süreden beri.

n. 20/13

n.+ye 148/13

nedamet (Ar.) pişmanlık.

n. 23/23

n. çek- 17/27

n.+le 23/21

nedamet çek- (Ar. +T.) pişmanlık duymak.

n. -ib 17/27

neden bir olayı ve durumu gerektiren, doğuran başka olay veya durum, sebep.

n. 131/1

nefs (Ar.) insanın yeme içme vb. gereksinimlerinin bütünü.

n. 61/13

n.+ini 79/3

nem (Far.) havada bulunan su buharı.

n. 61/4

Nemtse bir özel isim.

n. 72/16, 72/26

nere 1. hangi yer. 2. nereye.

n.+de 125/15, 151/27, 57/19, 77/20, 95/1

n.+dedir 99/9

n.+den 130/26, 151/13, 46/14, 52/5

n.+dendir 101/10

n.+lere 35/18

n.+li 67/16, 96/24

n.+ye 122/1, 137/23, 189/11

Nerses Ermenilerin Katolikos'u, bir özel isim.	n.+lerinde 104/24 n.+unuzda 118/13
n.+in 183/1	nezd-i şahane (Far.) padişah huzurunda.
neşr ol- (Ar.) yaymak, söylemek.	n.+nizde 86/21
n.-dukdan 79/14	nezr (Ar.) şarta bağlı vaat, adak adama.
netice (Ar.) bir olay veya durumun sonunda meydana çıkan olay veya durum, sonuç.	n. 49/14
n. 84/13	nezücerime ol- (Ar. +T.) suçlu olmak.
nev (Ar.) cins, tür.	n.-arak 49/14
n.+inde 105/25, 146/25, 86/22 n.+inden 165/23	nısf (Ar.) yarı, yarım, nim.
nevnihdl (Far. <nevnihal) taze fidan.	n.+ında 153/11
n. 21/4	nice bk. neçe
nevres (Far.) yeni yetişen, yeni biten.	n. 114/2, 178/5, 179/24, 180/7, 182/1, 195/4, 200/15, 201/7, 53/7 n.+ler 197/20
n.+de 110/6	niçe bk. neçe
nezaket (Ar.) başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik, naziklik.	n. 112/8, 46/10
n. 128/14	niçin hangi amaçla, hangi sebeple, neden, niye.
nezaret (Ar.) bakma, gözetme, gözetim.	n. 15/12, 187/4
n.+ine 128/8, 129/4 n.+ini 164/5	nida (Ar.) çağırma, bağırma, seslenme.
nezd (Far.) yan, kat, huzur.	n.+sını 30/5 n.+yı 154/16 n. etdir- 85/5
n.+inde 83/12 n.+inizde 81/26	nida etdir- (Ar. +T.) bağirtmak.
nezd-i hümayun (Far.) padişah huzurunda.	n. -erek 85/5
n. +unuza 9/7	nihayet (Ar.) son, sonunda.

- n. 122/2, 154/16, 28/8, 34/10,
36/10, 57/16, 72/12, 95/14,
96/19
n.+e 137/27
n.+i 63/13, 79/4, 8/8
n.+ine 34/17
- nihayetülemr** (Ar.) işin sonunda,
akıbet.
- n. 148/5, 5/2, 81/5
- nikâh** (Ar.) bir kadınla bir erkeğin
kanun nazarında karı koca
sayılmalarını sağlayan işlem.
- n. 106/24, 110/23, 142/1
n. ed- 1/12, 143/21
n. ol- 112/6, 159/12, 106/7,
105/13, 127/12, 55/12, 105/8,
148/19, 7/6, 105/22
n.+ından 8/16
- nikâh et-** (Ar. +T.) evlendirmek.
- n. -ib 1/12, 143/21 (nikâh edib)
- nikâh ol-** (Ar. +T.) evlenmek.
- n. -alım 112/6
n. -dunuz 106/7
n. -du 159/12
n. -mağ 105/13
n. -masını 127/12, 55/12
n. -ub 105/8, 148/19, 7/6
- nikâh olun-** (Ar. +T.) evlenmek
- n. -dukdan 105/22
- nim** (Far.) yarı.
- n. 33/18, 34/16
- nisvan** (Ar.) kadınlar
- n. 55/3, 63/9, 79/7, 86/15
- nişan** (Far.) işaret, iz, belirti, alamet.
- n.+ını 15/18
- nişane** (Far.) eser, iz, belirti.
- n.+dir 197/8
n.+leri 111/22, 111/23, 191/9,
69/15
n.+si 103/11, 13/13
- nişanlı** evlenmek için söz verip
yüzük takmış olan kimse,
adaklı.
- n.+m 105/7
n.+sıdır 101/6
n.+sını 103/15, 103/27
n.+sıyla 106/23
- niyaz et-** (Far.+T.) yalvarmak,
yakarmak.
- n. -erim 105/3
- niyaz eyle-** (Far. +T.) yalvarmak,
yakarmak.
- n. -dim 57/24
- niyet** (Ar.) bir şeyi yapmayı önceden
isteyip düşünme, maksat.
- n. 170/22, 180/10, 184/23, 191/23,
195/6
n. et- 137/18
n.+inde 62/22
n.+ini 55/22
n.+iyle 17/5, 41/3, 70/22
- niyet et-** (Ar.+T.) bir şeyi yapmayı
önceden isteyip düşünmek.
- n. -di 137/18
- nizah** (Ar.) çekişme, kavga,
anlaşmazlık, ihtilâf.
- n.+leri 199/22
- nizalaş-** (Ar. +T.) çekişmek.

n.-madık 138/27

nizam (Ar.) düzen.

n.+ına 10/7

noksan (Ar.) eksik.

n. 195/3, 76/15

noksanlık (Ar. +T.) noksan olma durumu, eksiklik.

n. 178/18, 185/14

nöbet (Ar.) sıra ile belirli süre bir yeri bekleme işi.

n. 109/21, 112/3
n.+i 109/25
n.+ini 110/14

nöbetçi (Ar. +T.) nöbet bekleyen, nöbet sırası kendisinde olan kimse.

n. 109/23, 111/21, 112/4

növbet bk. **nöbet**

n. 82/12

nufus (Ar.) kişi.

n.+um 100/11
n. 79/11

nur (Ar.) aydınlık, ışık, parıltı, ziya.

n. 195/3
n.+ini 197/2
n.+u 15/10

nusret (Ar.) Allah'ın yardımı.

n.+inin 66/27

nutk (Ar.) söz, konuşma.

n. 13/4, 17/22
n. eyle- 133/8
n.+a 86/5 +(nutka)
n.+u 115/24, 114/18
n.+unuz 131/10

nutk eyle- (Ar. +T.) konuşmak.

n. 133/8

nücüm (Ar. <nücüm) yıldızlar.

n. 65/11

nufuz (Ar. <nüfuz) söz geçirme, güçlü olma, erk.

n. +a 148/24

O

o 1. uzakta olan hakkında konuşulan kimse veya şeyi belirten bir söz. 2. teklik üçüncü kişiyi gösteren bir söz. 3. işaret zamiri olarak yerini tuttuğu en uzaktaki kimse veya şeyi gösterir.

o. 121/26, 128/24, 132/6, 149/1, 157/15, 163/13, 183/16, 188/14, 20/21, 25/23, 31/25, 31/26, 37/25, 38/7, 42/22, 43/17, 48/17, 49/27, 51/22, 52/4, 54/22, 68/26, 70/18, 74/17, 77/8, 93/20, 93/23, 95/26

o.+da 31/1, 36/8

o.+na 1/12, 111/25, 112/13, 116/9, 123/21, 127/20, 13/2, 132/5, 136/3, 148/19, 150/13, 163/5, 168/24, 170/23, 171/13, 171/14, 173/5, 175/9, 177/1, 184/24, 192/4, 30/1, 36/8, 48/2, 6/24, 60/20, 65/12, 69/2, 71/17, 71/18, 71/20, 75/2, 8/5, 94/16, 94/22, 95/6, 96/18, 1/14

o.+nda 113/8, 87/15

o.+ndan 133/23, 134/15, 134/6,
136/2, 169/8, 198/10, 201/1,
201/23, 29/17, 3/16, 37/18,
45/20, 57/13, 57/3, 72/9, 3/5
o.+ndandır 75/3
o.+nlar 123/24, 149/11, 159/26,
160/22, 162/22, 4/13, 43/3,
54/10
o.+nlara 106/25, 7/9
o.+nlardan 135/21, 188/2, 189/4
o.+nları 116/7, 153/4, 43/10, 50/7,
89/5
o.+nların 10/27, 159/20, 164/6,
4/27, 50/5, 70/20
o.+nu 107/12, 109/18, 113/21,
117/10, 123/22, 125/11,
127/18, 131/11, 150/10,
168/12, 169/14, 172/14, 173/3,
192/4, 195/15, 196/20, 197/4,
200/13, 201/9, 21/20, 34/24,
36/21, 37/26, 43/16, 59/21,
61/18, 76/19, 90/10, 92/4, 95/8,
96/17, 96/7, 117/11, 19/2,
60/14
o.+nun 10/10, 10/21, 103/12,
105/8, 108/2, 109/11, 109/23,
110/24, 114/14, 114/2, 117/9,
120/8, 122/18, 125/26, 127/23,
127/7, 137/5, 140/13, 140/16,
140/3, 146/12, 148/23, 148/26,
156/26, 159/5, 164/10, 17/22,
173/2, 173/6, 177/25, 18/25,
180/8, 182/2, 200/16, 204/15,
29/23, 30/20, 30/27, 35/26,
39/3, 48/22, 58/26, 62/19, 69/5,
69/5, 69/8, 72/12, 72/3, 75/12,
79/12, 8/23, 80/7, 82/17, 86/9,
88/10, 9/13, 95/3
o.+nunla 139/23, 88/16
o.+rda 37/10

ocag (I) [<ocak] ev, aile, soy

o.+ımızı 42/4

ocag (II) [<ocak] ateş yakmaya
yarayan, pişirme, ısıtma,
ısınma vb. amaçlarla kullanılan
yer.

o.+a 58/7
o.+ın 58/16

ocak bk. ocag (II)

o.+larını 93/2

oda evin veya herhangi bir yapının
oturma, çalışma, yatma gibi
işlere yarayan, banyo, salon,
giriş vb. dışında kalan, bir veya
birden fazla çıkışı olan
bölmesi, göz.

o. 34/13
o.+da 150/11
o.+ma 14/27
o.+nın 25/13, 25/26, 34/2, 6/12,
94/17
o.+sı 158/6
o.+sına 118/16, 14/5, 143/21,
15/3, 15/7, 150/9, 53/22
o.+sında 38/20
o.+sını 53/21
o.+ya 26/9
o.+ye 25/19, 26/14, 27/7, 45/10,
91/7

odun yakılmak için kesilmiş,
parçalanmış ağaç.

o. 109/17

oglan [<oğlan] erkek çocuk.

o. 119/6, 162/23, 163/9
o.+ı 117/25

ogra- [<uğramak] uğramak.

o.-dığını 107/2
o.-mamağ 137/17
o.-masından 48/3
o.-miş 62/17
o.-r 84/8
o.-rsın 170/9, 183/7, 184/5,
189/20
o.-yacagını 89/8
o.-yıb 151/16

ograd- [<uğratmak] uğrama işini yaptırmak, uğramasına sebep olmak.

o.-maya 32/17

o.-maz 29/20

ogrun (?) metinde “gizli, gizlice” olarak anlamlandırılan bir söz.

o. 107/8, 132/17

ogul [<oğul] erkek evlat.

o. 167/2

o.+u 128/5, 40/22, 42/25

o.+um 144/10, 73/1, 40/21, 41/24

o.+unu 120/12, 192/3

ol 1. teklik üçüncü kişiyi gösteren söz. 2. işaret zamiri olarak kullanılan söz.

o. 10/25, 101/3, 103/12, 103/26, 106/22, 107/4, 109/20, 109/24, 109/27, 111/8, 110/21, 111/17, 111/2, 111/25, 112/5, 113/17, 115/8, 116/13, 117/13, 117/2, 117/25, 119/4, 12/1, 12/11, 12/9, 121/15, 121/21, 122/17, 122/23, 123/14, 123/16, 124/17, 125/1, 128/3, 13/6, 131/17, 131/3, 133/16, 133/21, 133/8, 134/22, 137/4, 138/16, 138/27, 141/21, 141/23, 145/16, 146/16, 148/17, 149/18, 149/8, 15/24, 151/25, 151/26, 151/27, 150/6, 150/9, 152/3, 156/24, 157/6, 157/9, 159/18, 159/25, 160/10, 161/10, 165/10, 167/2, 168/2, 170/20, 172/20, 172/9, 173/5, 178/22, 179/24, 18/17, 18/23, 182/18, 182/23, 186/18, 191/7, 192/12, 195/10, 195/2, 199/10, 20/18, 20/27, 20/6, 202/11, 204/13, 204/15, 205/6, 21/10, 21/4, 22/11, 23/16, 24/23, 24/5, 25/18, 28/13, 28/13, 28/6, 29/1,

29/22, 3/12, 30/23, 30/26, 31/16, 31/8, 32/25, 32/4, 33/16, 34/19, 35/20, 35/23, 38/22, 40/2, 43/20, 44/15, 45/27, 47/10, 47/24, 48/12, 49/12, 5/26, 50/1, 51/13, 51/17, 51/25, 54/12, 56/24, 60/18, 60/22, 62/11, 62/9, 63/6, 65/2, 65/22, 66/15, 66/8, 67/2, 67/5, 68/13, 68/23, 69/14, 7/18, 70/12, 70/9, 71/2, 72/16, 72/2, 72/5, 74/3, 76/18, 8/16, 8/21, 8/25, 80/13, 80/7, 81/6, 81/8, 83/17, 83/6, 84/16, 84/9, 87/15, 87/22, 88/10, 88/12, 88/16, 88/2, 88/6, 89/18, 89/25, 90/9, 91/13, 92/7, 93/17, 93/8, 94/6, 95/14, 95/5, 95/6, 97/19, 97/9, 98/3, 98/6, 99/18, 167/23, 77/12
o. +nden 109/8, 69/9, 12/13
o. +nınla 9/11, 9/8
o. +nler 77/7
o. +nlerden 167/17
o. +nleri 4/18, 9/26

ol- olmak.

o. 115/22, 133/15, 35/9

o. 192/15 (naşı ol-)

o.-a 100/27, 149/21, 153/20, 167/19, 201/8, 40/2, 56/21, 56/6, 57/6, 62/21, 74/3, 83/6, 93/19, 97/11, 97/13

o. -a 29/8 (vuğu ol-)

o. -a 130/10 (sebeb ol-)

o. -a 83/7 (hayr ol-)

o. -abilir 130/26 (malik ol-)

o. -acag 142/1 (tezvic ol-)

o.-acagı 165/18

o.-acagımı 121/10

o.-acagını 72/4

o. -acagını 10/23 (katl ol-)

o. -acagını 135/5 (mucib ol-)

o. -acagından 85/17 (keder ol-)

o. -acagınız 133/3 (add ol-)

o.-acagınızı 132/8

o.-acak 4/23

o.-acaktır 7/3

o.-acaksın 199/15

- o.-acağsınız 28/19 (meyus ol-)
o.-acağ 105/10, 150/3, 154/12,
38/27, 42/1, 45/13, 78/14,
92/13
o. -acağ 24/22, 64/5 (vağı ol-)
o. -acağ 112/23 (püşman ol-)
o.-acağdır 152/18, 4/5
o. -acağdır 19/9 (vağı ol-)
o. -acağdır 8/24 (kıl ol-)
o. -acağdır 204/9 (ğayr ol-)
o. -acağdır 114/16 (beyan ol-)
o.-acağsın 64/8
o. -acağsın 3/11 (mecbur ol-)
o. -alım 112/6 (nikâh ol-)
o.-amadı 149/13
o. -amayacağsınız 78/16 (emin ol-)
o.-amayıb 33/12
o.-amaz 104/16, 105/11, 138/15,
17/4
o. -amaz 165/22 (tarik ol-)
o. -amaz 161/21 (nayil ol-)
o. -amaz 152/24 (çare ol-)
o.-an 109/26, 117/4, 122/15, 139/13,
147/2, 149/20, 151/16, 150/20,
152/14, 154/16, 155/7, 165/7,
28/2, 38/23, 4/11, 4/20, 46/12,
47/12, 48/7, 6/14, 70/2, 70/8,
71/8, 78/5, 80/3, 80/8, 82/12,
88/19, 9/25, 98/2, 99/1
o. -an 142/6, 152/1, 48/2, 64/4 (vuğu
ol-)
o. -an 78/17 (vağı ol-)
o. -an 189/8 (ğayb ol-)
o. -an 119/14, 119/16 (layık ol-)
o. -an 14/18 (mağsus ol-)
o. -an 112/12 (feda ol-)
o.-ana 67/2
o.-anını 162/21
o.-anın 179/19
o. -anın 29/8 (vuğu ol-)
o.-anlar 115/27
o.-anlardan 123/23
o.-arağ 106/20, 120/10, 128/24,
2/18, 28/9, 4/2, 49/15, 66/14,
71/17
o. -arağ 5/1 (teslim ol-)
o. -arağ 8/8 (mücib ol-)
o. -arağ 146/17 (mugayir ol-)
o. -arağ 110/25 (memnun ol-)
o. -arağ 120/23 (heyran ol-)
o.-asın 106/11, 140/26, 187/13,
35/24
o. -asın 173/9, 178/23 (ğelas ol-)
o. -asın 170/24, 184/24 (azad ol-)
o.-aydı 39/3
o.-ayıldı 77/17
o.-ayım 39/8
o. -abilir 152/25
o.-du 106/21, 114/19, 115/23, 116/2,
121/24, 129/24, 145/21, 148/1,
159/17, 164/9, 172/2, 179/24,
186/14, 2/27, 23/3, 25/27, 28/2,
31/2, 33/13, 38/27, 41/1, 41/27,
53/7, 60/4, 62/15, 78/14, 78/6,
85/8, 92/14, 97/27, 98/20
o. -du 85/8 (yazık ol-)
o. -du 32/20 (vuğu ol-)
o. -du 75/27 (vasıl ol-)
o. -du 147/6 (varis ol-)
o. -du 199/21 (vağı ol-)
o. -du 68/17 (temin ol-)
o. -du 47/4 (telef ol-)
o. -du 113/3, 160/13, 168/4, 180/22,
181/22 (tekmil ol-)
o. -du 182/1 (tebdil ol-)
o. -du 143/16 (revan ol-)
o. -du 105/11, 51/9, 60/3, 80/21,
85/19, 97/9 (razi ol-)
o. -du 122/4, 89/7 (ğayıl ol-)
o. -du 47/14 (püşman ol-)
o. -du 159/12 (nikâh ol-)
o. -du 149/11 (nayil ol-)
o. -du 109/6 (mükedder ol-)
o. -du 103/3 (meşğul ol-)
o. -du 155/10 (malik ol-)
o. -du 116/24 (icrası ol-)
o. -du 60/11 (helak ol-)
o. -du 87/19, 88/9 (aşığ ol-)
o. -du 168/3 (def ol-)
o. -du 107/11 (divane ol-)
o. -du 163/13, 78/4 (fağ ol-)
o. -du 195/10 (ğayıra ol-)
o.-dugu 100/3, 114/16, 116/4,
122/20, 139/2, 144/18, 147/3,
149/15, 35/3, 46/13, 97/4
o. -dugu 111/8 (tekmil ol-)
o. -dugu 6/24 (nayil ol-)
o. -dugu 92/3 (mütehayir ol-)
o. -dugu 124/20 (helak ol-)
o. -dugu 106/14 (hazır ol-)

- o. -dugum 91/20 (taciz ol-)
o. -dugumdan 104/27 (nayıl ol-)
o.-dugun 105/20, 123/19, 139/22
o.-duguna 143/19, 47/17, 50/6, 98/14
o.-dugundan 102/24, 109/16, 165/19, 17/11, 22/6, 73/4, 75/2, 88/3, 91/17, 94/13
o. -dugundan 144/10 (sabit ol-)
o. -dugundan 105/17 (maħsus ol-)
o.-dugunu 101/4, 103/13, 103/18, 104/14, 104/3, 104/5, 106/25, 110/19, 129/16, 132/4, 140/8, 156/23, 160/3, 26/13, 42/16, 42/2, 52/16, 52/18, 52/27, 53/14, 53/17, 56/1, 58/18, 76/4, 76/8, 8/18, 81/8, 95/23, 96/10, 96/25, 96/3, 96/8
o. -dugunu 129/19 (tayyin ol-)
o. -dugunu 124/12 (razi ol-)
o. -dugunu 109/5 (feda ol-)
o. -dugunu 103/20 (bais ol-)
o.-dugunun 7/17
o.-dular 128/17, 172/2, 199/23, 51/25, 79/7
o. -dular 120/14, 180/3 (şaz ol-)
o. -dular 106/15, 12/15 (revan ol-)
o. -dular 134/14 (perişan ol-)
o. -dular 69/17 (nabedid ol-)
o. -dular 82/11 (müesser ol-)
o. -dular 107/14, 109/19, 161/8 (mecbur ol-)
o. -dular 135/12 (mahzun ol-)
o. -dular 156/12, 67/12, 98/25, 5/21 (daħil ol-)
o. -dular 179/8, 180/20 (garaz ol-)
o. -dular 190/12 (garez ol-)
o. -dular 164/12 (ħořnud ol-)
o.-dum 78/3
o. -dum 78/4 (rezil ol-)
o. -dum 77/14 (mübtela ol-)
o. -dum 46/9 (giriftar ol-)
o.-dun 177/1, 180/16, 185/13
o. -dun 167/10 (nabedid ol-)
o. -dun 191/24 (ħelas ol-)
o.-dunuz 56/9
o. -dunuz 106/7 (nikâh ol-)
o. -duķ 13/20 (nayıl ol-)
o. -duķca 53/20
o. -duķda 136/4, 142/26, 160/1, 81/3
o. -duķda 123/9
o. -duķda 72/27 (vasıl ol-)
o. -duķda 149/5 (vasıl ol-)
o. -duķda 133/2 (telef ol-)
o. -duķda 110/27 (razi ol-)
o. -duķda 39/18 (mühtac ol-)
o. -duķda 96/23 (müesser ol-)
o. -duķdan 20/22 (def ol-)
o. -duķdan 73/13 (vuķuf ol-)
o. -duķdan 79/14 (neş ol-)
o. -duķdan 119/20 (ħelas ol-)
o. -duķdan 5/11 (ķayd ol-)
o. -duķdan 63/25 (rısvay ol-)
o. -duķda 100/21 (daħil ol-)
o. -duķlarında 14/3 (daħil ol-)
o.-duķlarından 43/6
o.-duķlarını 67/17
o.-ma 173/19, 190/22
o.-madı 170/1, 170/2, 26/7
o. -madı 109/9, 36/10 (razi ol-)
o. -madıķda 122/2, 150/7, 17/8 (razi ol-)
o.-madıķı 173/22, 177/12, 185/22, 197/9, 199/1, 59/20
o.-madıģından 30/18
o.-madıģını 129/15, 28/18, 83/16
o. -madıģını 18/17 (helak ol-)
o.-madıģı 11/20
o. -madıģı 8/7 (vaķı ol-)
o. -madıģı 129/10 (hazır ol-)
o. -madıķca 54/11 (ķatl ol-)
o. -madıķca 78/11 (tahķik ol-)
o.-madıķlarını 81/23
o. -madıķdan 63/27 (mesmu ol-)
o.-maga 4/23, 97/6
o. -maga 79/12 (teslim ol-)
o. -maga 111/1 (ķul ol-)
o. -maga 11/13 (ħelas ol-)
o.-maısyıla 8/22
o.-maları 116/22
o.-malı 62/18, 83/14, 83/21
o.-malısınız 50/21, 83/9
o. -mam 8/24 (razi ol-)
o.-mamış 54/10
o.-mamıza 142/16, 73/9
o. -mamın 119/1 (mahbus ol-)
o.-manın 150/3, 30/8, 95/24
o. -manız 105/9 (sağdic ol-)
o.-maķ 66/12, 8/11
o. -maķ 81/24 (teslim ol-)

- o. -mağ 173/16 (şaz ol-)
o. -mağ 11/26 (revan ol-)
o. -mağ 105/13 (nikâh ol-)
o. -mağ 57/24 (nayil ol-)
o. -mağ 104/25 (müsteħdam ol-)
o.-mağla 148/23
o. -mağsızın 22/7 (sabit ol-)
o.-masam 89/11
o.-ması 74/1
o. -ması 22/8 (ferman ol-)
o.-masın 185/14, 19/5, 5/18, 68/1
o.-masına 103/7, 132/14, 18/16,
49/11
o. -masına 10/5 (revan ol-)
o.-masından 71/23
o. -masından 70/10 (telef ol-)
o.-masını 120/7, 137/8, 149/22,
30/26, 45/3
o. -masını 182/16 (zay ol-)
o. -masını 127/12, 55/12 (nikâh ol-)
o. -masını 146/18 (def ol-)
o.-masının 28/16, 70/11
o.-masıyla 20/3, 22/22, 23/25, 33/11,
9/13, 94/5
o.-maya 106/4, 12/24, 126/1, 136/3,
152/8, 26/23
o. -mayacag 157/21 (razi ol-)
o. -mayacagından 86/23 (müntec ol-
)
o. -mayacagını 153/19 (çare ol-)
o. -mayacagını 89/3 (razi ol-)
o. -mayacagını 110/13 (iskât ol-)
o. -mayacak 24/20 (keder ol-)
o. -mayan 35/1 (cayiz ol-)
o.-mayasın 36/4, 44/2
o.-mayıb 120/23, 128/15, 134/16,
151/20, 152/22, 33/24, 44/12,
79/4, 95/10
o. -mayıb 65/8 (razi ol-)
o. -mayıb 96/5 (mimkin ol-)
o. -mayıb 40/11 (malûm ol-)
o. -mayıb 144/22 (ferkinde ol-)
o. -mayıb 95/1 (ħaberi ol-)
o. -mayub 109/2 (iflah ol-)
o.-mayınca 104/4
o.-maz 117/15, 133/12, 150/25,
178/18, 181/17, 184/3, 24/3,
38/13, 69/2, 78/7
o. -maz 182/20 (tekmil ol-)
o. -maz 18/8 (mucib ol-)
- o. -maz 39/6 (itimad ol-)
o. -maz 182/21 (ħayr ol-)
o. -maz 117/17 (ayıb ol-)
o. -maz 108/11 (emniyet ol-)
o.-muş 13/11, 157/11, 17/3, 83/8,
86/18, 94/23
o. -muş 134/1 (şikest ol-)
o. -muş 95/7 (müştak ol-)
o. -muş 75/13 (mükedder ol-)
o. -muş 6/6 (müfid ol-)
o. -muş 148/25 (malik ol-)
o. -muş 86/6 (mahv ol-)
o. -muş 22/6 (çav ol-)
o. -muşdur 73/5 (müşkil ol-)
o. -muşdur 161/14 (icra ol-)
o. -muşdur 190/24 (zay ol-)
o.-muşu 161/8
o.-muşum 15/11
o.-sa 154/21, 8/21, 95/7, 157/24,
84/22
o.-sun 136/9, 145/22, 150/16,
202/19, 204/21, 205/13, 26/24,
38/1, 60/15, 62/25, 81/3
o. -sun 205/14 (reyin ol-)
o. -sunlar 121/17 (kul ol-)
o.-ub 1/7, 100/10, 102/2, 108/14,
119/21, 120/5, 123/27, 123/6,
124/20, 125/11, 127/22, 127/7,
128/23, 129/3, 13/14, 132/14,
137/4, 140/10, 140/22, 141/21,
142/26, 142/4, 150/23, 158/7,
164/11, 165/23, 19/17, 22/19,
24/17, 28/20, 29/16, 39/15,
4/22, 41/15, 41/19, 44/9, 49/17,
51/14, 61/12, 67/5, 67/8, 72/2,
8/17, 85/16, 86/22, 89/26,
94/12, 95/21, 96/14, 98/27,
98/5
o. -ub 162/12 (yardımcı ol-)
o. -ub 3/5 (vuķu ol-)
o. -ub 13/7 (vasıl ol-)
o. -ub 133/27, 67/1, 80/14 (vaķıf ol-)
o. -ub 2/26 (tevlid ol-)
o. -ub 97/18 (tekmil ol-)
o. -ub 24/19 (tabii ol-)
o. -ub 133/16, 155/12, 189/20 (şaz
ol-)
o. -ub 12/18, 132/22 (süzan ol-)
o.-ub 149/3, 81/19 (revan ol-)
o. -ub 105/3, 57/17, 7/8 (razi ol-)

o.-ub 76/13 (püşman ol-)
o. -ub 116/16 (peydah ol-)
o. -ub 63/24 (payimal ol-)
o. -ub 105/8, 148/19, 7/6 (nikâh ol-)
o. -ub 5/21 (nayıl ol-)
o. -ub 10/3 (mütekefil ol-)
o. -ub 158/9 (mütehayir ol-)
o. -ub 27/5 (mükedder ol-)
o. -ub 76/12 (mugayiri ol-)
o. -ub 116/7 (meşgul ol-)
o. -ub 45/8, 81/9 (mecbur ol-)
o. -ub 18/22 (mahzun ol-)
o. -ub 86/9 (iftira ol-)
o. -ub 126/6 (hayran ol-)
o. -ub 17/18 (çav ol-)
o. -ub 144/5 (dahil ol-)
o. -ub 44/23 (emniyet ol-)
o. -ub 137/11 (ferkinde ol-)
o. -ub 119/14 (helas ol-)
o. -ub 47/2 (hoşnud ol-)
o. -ub 18/17 (habs ol-)
o. -ub 114/3 (hazır ol-)
o.-ur 107/16, 114/2, 145/6, 156/3,
16/10, 161/11, 174/1, 175/1,
175/16, 176/10, 176/2, 18/9,
183/14, 184/8, 197/12, 202/15,
35/8, 40/15, 40/20, 43/8, 50/23,
55/7, 57/8, 59/19, 74/17, 78/7,
86/24, 95/1, 95/10
o. -ur 203/12 (vaği ol-)
o. -ur 171/18, 179/1, 179/16, 179/20,
185/15, 195/20, 196/17,
197/11, 198/15, 200/6, 202/10
(tekml ol-)
o. -ur 172/25 (talan ol-)
o. -ur 186/2 (şazlık ol-)
o. -ur 136/6, 18/12 (sebeb ol-)
o. -ur 11/6 (sakit ol-)
o. -ur 199/12 (kabil ol-)
o. -ur 28/2 (nadim ol-)
o. -ur 195/12 (müsevver ol-)
o. -ur 89/1 (muhafaza ol-)
o. -ur 52/23 (ihsanımız ol-)
o. -ur 24/1 (icra ol-)
o. -ur 123/24 (def ol-)
o. -ur 56/21 (faş ol-)
o. -ur 184/4 (hayırlı ol-)
o. -ur 173/21 (hayır ol-)
o.-ursa 77/20
o. -ursa 132/7 (telef ol-)

o.-ursan 199/2
o.-ursun 178/16, 183/6, 183/8,
184/1, 189/16, 189/22, 196/18,
198/12
o. -ursun 169/18, 171/5, 177/11,
183/19, 192/6, 197/20, 198/20,
200/11, 202/15 (şaz ol-)
o. -ursun 202/4 (nadim ol-)
o. -ursun 63/5 (müteşekkür ol-)
o. -ursun 184/16, 190/4, 191/14,
191/7, 198/3, 199/3 (ezad ol-)
o. -ursun 171/5 (helas ol-)
o. -ursun 173/22 (azad ol-)
o. -ursunuz 131/12 (sebeb ol-)
o. -urudu 157/26 (sebeb ol-)
o.-urum 141/5, 162/20
o.-urumuş 111/14
o. -uruz 69/5 (telef ol-)

oldur- oldurmak, olmasını sağlamak.

o.-sun 181/18

olun- olunmak, olma işine konu olmak.

o. -a 116/14 (katıl olun-)
o. -an 117/20 (zann olun-)
o.-ana 150/25
o. -du 61/11 (tertib olun-)
o. -du 156/27 (ita olun-)
o. -du 167/23 (irsal olun-)
o. -du 154/10 (beyan olun-)
o. -du 38/10 (icra olun-)
o. -du 18/16 (ferman olun-)
o. -duğdan 105/22 (nikâh olun-)
o. -duğdan 100/14 (tedarik olun-)
o.-duğda 151/21
o. -dular 92/27 (katıl olun-)
o. -mak 10/10 (kâsd olun-)
o. -malı 70/27 (katıl olun-)
o. -manın 119/2 (ferman olun-)
o.-maor 18/10
o.-maz 47/22
o. -maz 13/12 (tabir olun-)
o. -muş 61/13 (tedarik olun-)
o. -muş 17/24 (sabit olun-)
o. -muşdur 9/20 (emr olun-)
o. -sun 117/27 (tehir olun-)
o.-ub 18/6

o. -ub 154/4 (kabul olun-)
o. -ur 108/12, 28/10, 48/9 (naql
olun-)
o. -ur 106/1 (add olun-)
o. -ur 105/26 (reca olun-)
o. -ur 64/13 (rivayet olun-)
o. -ursa 63/11 (afv olun-)

on dokuzdan sonra gelen sayının adı.

o. 131/22, 141/7, 154/20, 157/24,
51/8, 68/14

onculayın ona göre, onun gibi.

o. 180/3, 191/14, 192/6, 195/5,
200/23, 175/7

oğşa- okşamak.

o.-ması 31/20
o.-yarak 31/7

oğu- okumak.

o.-dugu 16/16, 87/14
o.-duğda 118/21
o.-ya 165/13
o.-yan 87/16
o.-yub 205/2, 5/27

ora o yer.

o.+da 107/1, 112/18, 122/18,
126/4, 155/19, 159/25, 35/20,
55/17, 66/17, 90/27, 91/11,
95/21
o.+da+(orda) 109/18, 180/2
o.+dan 20/18, 69/16
o.+lara 96/25
o.+ya 155/19, 39/23, 76/11, 94/11,
94/9
o.+ye 159/23
o.+yı 52/6

ordu bir devletin silahlı
kuvvetlerinin tümü.

o. 79/25

orta bir şeyin kenarlarından merkeze
doğru yaklaşık olarak aynı
uzaklıkta olan yer.

o. 51/27

ortalığ bk. **ortalık**

o.+ı 26/10

ortalık bulunulan yer, çevre.

o. 27/7

oşd köpekleri ürkütüp kaçırmak için
söylenen bir söz, ünlem.

o. 60/20

otur- oturmak.

o. 15/3, 74/23
o.-darak 14/5
o.-du 115/19, 29/10, 34/18
o.-dugumda 123/11
o.-dular 105/23, 156/16
o.-duğda 101/14, 21/25, 98/9
o.-duğdan 99/6
o.-muş 12/5, 38/20, 58/17
o.-muşudu 25/17
o.-muşuz 148/10
o.-ub 103/2, 6/11, 61/16, 88/14
o.-ur 118/14, 157/12

oturd- bk. **oturt-**

o.-ub 156/14, 160/26

oturt- oturtmak, oturma işini
yaptırmak.

o.-du 101/16, 115/26, 150/12

oy- keskin, sivri uçlu bir cisimle bir
şeyi yontarak veya delerek
çukur oluşturmak.

o.-aralık 40/26

oyna- kımıldamak, hareket etmek.

o.-mağda 51/18
o.-masından 109/2

oynaş- karşılıklı sevişmek, sevgi gösterisinde bulunmak.

o.-mağda 158/8

oyun hile, entrika.

o.+u 107/6

Ö

öksüz anası veya hem anası hem babası ölmüş olan (çocuk).

ö. 120/3, 128/21, 24/15

öksüzlü [**öksüzlük**] öksüz olma durumu.

ö.+ünü 121/26

öküz çift sürmekte, kağrı çekmekte kullanılan, etinden yararlanılan, iğdiş edilmiş erkek sığır.

ö. 75/20, 75/7, 76/5

ölü ölmüş insan, müteveffa, mevta.

ö. 40/1, 111/3
ö.+nün 111/6

öl- ölmek.

ö.-dü 109/3, 161/2, 161/3, 77/15
ö.-dürmek 28/12
ö.-dürmeye 23/15
ö.-eceksin 42/5
ö.-eceyimi 118/11
ö.-mediyine 63/5
ö.-melerini 10/15
ö.-mesi 18/11
ö.-mesini 54/24
ö.-mez 77/18
ö.-sem 112/26

ö.-ürsün 93/15
ö.-ürüm 130/

ölçüsüz ölçülmemiş, ölçüsü alınmamış olan.

ö. 190/3

öldür- öldürmek.

ö. 133/7
ö.-dü 77/1, 90/9
ö.-düyüme 112/22
ö.-e 12/25
ö.-eceksin 92/19
ö.-eceyime 19/4
ö.-en 24/11, 44/1, 71/13
ö.-eyim 78/12
ö.-meden 71/6
ö.-medikce 21/21
ö.-mek 108/2, 134/7
ö.-mekden 93/6
ö.-meye 21/19, 76/16
ö.-müş 71/8
ö.-sünler 17/16
ö.-üb 23/20
ö.-ür 88/26
ö.-ürler 135/22, 76/10

öldürd- bk. **öldürt-**

ö.-me 22/16
ö.-ürüm 89/6

öldürt- öldürtmek.

ö.-meyeceyini 77/24

ölüm bir insan, bir hayvan veya bitkide hayatın tam ve kesin olarak sona ermesi, ahiret yolculuğu, vefat.

ö. 131/9, 168/18, 169/13, 175/18,
176/11, 179/11, 3/8
ö.+den 11/24, 23/19, 24/10
ö.+e 173/20
ö.+ümü 16/13, 93/11

ömr/ömür (Ar.) yaşam.

ö. 110/10, 164/10- 6/20
ö.+ü 110/19
ö.+üm 113/14, 114/5
ö.+ün 168/23, 180/18, 187/4
ö.+üne 10/10, 121/23, 134/3,
170/5, 28/9, 72/13, 86/11
ö.+ünü 108/16, 9/25
ö.+ünün 176/3

ömrüikbal (Ar.) mutlu ömür.

ö.+i 164/10

ön 1. bir şeyin esas tutulan yüzü,
arka karşıtı. 2. önce olan, ilk.

ö.+den 24/20
ö.+ü 163/16
ö.+ünde 167/14, 168/17, 182/14,
183/23, 183/4, 190/17, 191/11,
196/4, 202/23, 202/5, 203/13,
85/16
ö.+ünden 115/11, 22/3, 95/12,
95/17
ö.+üne 130/23, 30/27, 41/12,
89/27

öp- öpmek.

ö.-dü 100/25, 104/21, 126/16,
13/23
ö.-dükde 115/21
ö.-dükden 32/11
ö.-düler 115/20
ö.-düyünde 76/1
ö.-mesinde 85/23
ö.-üb 115/5, 141/13, 161/19,
28/26, 43/25, 68/4

öpke [<öfke] engelleme, incinme
veya gözdağı karşısında
gösterilen saldırganlık tepkisi,
kızgınlık, hışım, hiddet, gazap.

ö.+ye 28/4

öpüş- öpüşmek, birbirini öpmek.

ö.-dükden 152/6

ör- örmek.

ö.-mek 138/19

örtü örtmek için kullanılan şey,
kuvertür.

ö.+leri 192/16, 204/16

öte bulunulan yere göre karşı yanda
olan.

ö. 47/7

övke bk. **öpke**

ö.+si 55/7

övkelen- [<öfkelenmek] öfkeli
duruma düşmek, kızmak,
hiddetlenmek.

ö.-dir 57/10

övkeli [<öfkeli] öfkelenmiş, kızgın,
hiddetli.

ö. 57/7

öyle 1. o yolda, o biçimde, o tarzda.
2. o denli, o kadar, o derece.

ö. 107/19, 116/26, 120/20, 157/13,
178/25, 178/6, 197/20, 201/8,
47/12, 50/19, 60/10, 74/9, 89/5,
94/23
ö.+sini 120/22

öylece o biçimde, tam öyle.

ö. 143/25, 70/6, 91/4

öyren- [<öğrenmek] öğrenmek.

ö.-dikden 52/16
ö.-diklerinin 72/1
ö.-dim 61/2
ö.-din 14/8
ö.-ir 49/10

öyüd [<öğüd] bir kimseye yapması
veya yapmaması gereken
şeyler için söylenen söz,
nasihat.

ö. 185/5

özr et- (Ar. +T.) özür dilemek.

ö. -ib 72/23 (özr edib)

özür dile- (Ar. +T.) yapılan bir
yanlıştan ötürü bağışlanmasını
istemek.

ö. -dik 46/24

P

padişah (Far.) büyük hükümdar,
sultan.

p. +iye 123/7, 119/11

p. 1/4, 1/7, 1/8, 100/12, 100/20,
100/26, 101/17, 101/8, 102/12,
102/16, 102/24, 103/4, 104/12,
105/11, 105/17, 105/3, 106/15,
106/22, 106/3, 107/18, 107/25,
108/6, 112/20, 113/11, 113/17,
114/10, 115/17, 115/23,
116/13, 116/17, 116/23,
117/15, 117/19, 117/23, 117/8,
118/22, 118/3, 119/23, 119/4,
12/16, 121/10, 122/23, 123/25,
123/9, 124/14, 124/6, 124/8,
125/19, 126/6, 126/8, 127/6,
127/9, 128/6, 129/2, 13/16,
13/25, 13/6, 131/4, 134/1,
137/1, 138/10, 138/16, 138/3,
139/8, 14/21, 14/3, 141/7,
142/19, 144/9, 145/23, 148/17,
149/12, 149/14, 149/23, 149/8,
15/2, 150/23, 153/3, 159/13,
159/9, 160/1, 160/19, 161/23,
161/5, 161/9, 163/2, 163/7,
17/11, 19/1, 19/9, 2/11, 2/16,
2/18, 2/4, 20/26, 21/16, 21/24,
22/26, 23/24, 24/6, 28/20,
29/21, 29/3, 29/9, 31/11, 31/25,

32/21, 32/3, 38/11, 38/18, 39/4,
4/16, 4/27, 43/14, 47/19, 48/14,
49/20, 49/24, 5/11, 5/20, 5/4,
50/13, 50/19, 51/5, 53/12,
53/15, 53/22, 53/6, 54/12,
54/21, 54/5, 63/15, 63/20,
64/14, 64/8, 66/21, 66/7, 67/16,
67/25, 67/9, 68/11, 68/25, 68/5,
69/11, 69/19, 69/21, 7/20, 7/8,
70/20, 70/8, 73/1, 75/11, 77/22,
78/10, 78/18, 79/16, 8/4, 80/22,
81/1, 81/12, 83/2, 84/19, 84/24,
84/9, 85/23, 86/17, 86/27, 9/1,
9/12, 92/11, 93/13, 93/18,
93/20, 93/7, 95/22, 96/24,
97/13, 97/7, 98/11, 98/23, 98/5,
99/12, 99/7

p.+a 100/6, 105/24, 124/11,
124/14, 127/14, 135/2, 136/5,
139/18, 143/1, 143/11, 150/2,
155/14, 16/23, 2/25, 29/7, 3/18,
3/6, 43/24, 6/23, 63/16, 64/4,
67/6, 68/8, 7/14, 7/19, 78/17,
83/1, 85/19, 96/21

p.+dan 10/18, 117/12, 127/8,
147/10, 54/27, 74/26, 8/9

p.+den 80/13

p.+e 117/3, 30/9

p.+ı 119/20, 134/22, 180/8, 22/14,
48/19, 49/1, 65/6, 70/4, 82/1,
82/9, 84/2, 85/11

p.+ım 115/22, 125/16, 138/20,
14/19, 146/2, 21/20, 23/8, 29/4,
32/11, 38/22, 4/10, 43/25, 48/4,
49/22, 51/3, 93/11

p.+ımız 139/6, 52/21, 78/7

p.+ımıza 138/24

p.+ımızdır 148/10

p.+ın 100/15, 100/24, 101/15,
116/4, 127/21, 128/21, 128/5,
129/19, 135/27, 136/18,
136/23, 14/17, 140/1, 140/17,
140/22, 141/12, 141/23,
144/15, 144/4, 145/16, 145/4,
146/14, 149/3, 15/5, 16/25,
160/8, 162/13, 163/19, 18/13,
18/19, 22/25, 29/13, 29/14,
31/10, 32/9, 44/3, 48/1, 48/10,
48/7, 51/10, 53/2, 53/20, 53/4,
65/2, 67/11, 67/5, 7/12, 7/4,

70/9, 71/4, 71/9, 78/22, 78/25,
79/8, 8/16, 8/21, 83/12, 92/21,
93/23, 94/2, 94/4, 98/19

p.+ına 80/16
p.+ının 128/4, 129/18, 135/25,
147/4, 72/16, 72/27, 87/9
p.+lardan 7/16
p.+ların 65/1
p.+larını 2/22

padişahlık bk. padişahlık

p.+a 147/5, 148/8
p.+ı 148/22, 70/13
p.+ımdan 162/17
p.+ın 205/13
p.+ına 30/2
p.+ını 140/12, 148/20, 2/14
p.+ının 128/23

padişahlık (Far. +T.) padişah olma
durumu, hükümdarlık,
sultanlık.

p. 148/12, 2/6, 21/9
p.+dan 107/12, 143/5

pahd bk. baht

p.+ın 185/10

pakize (Far.) temiz, pak.

p. 7/15

palanga (İt.) bir halatla
makaralardan oluşturulan, ağır
cisimleri kaldırmaya, sağa sola
döndürmeye yarayan düzenek.

p. 39/22, 41/5, 94/9, 98/26
p.+da 102/16, 103/5
p.+dan 95/9
p.+nın 101/26, 102/23, 104/1,
107/7, 40/25, 41/18, 95/17,
97/21, 99/25
p.+sına 40/16
p.+sının 97/15
p.+ya 100/18, 102/7, 103/9, 40/18,
40/2

p.+ye 102/25, 106/27, 99/1

Pantsilias bir özel isim.

p. 6/4

panzehir (Far.) zehrin etkisini
ortadan kaldırabilme özelliği
olan madde, antidot.

p.+i 147/19

papaz (Rum.) Hristiyan din adamı,
peder.

p. 105/14, 56/22
p.+a 56/24
p.+ı 62/23
p.+ındadır 56/17
p.+ını 59/15

pağ (Far.) temiz.

p. 152/7, 78/3

para (Far.) devletçe bastırılan,
üzerinde değeri yazılı kâğıt
veya metalden ödeme aracı,
nakit.

p.+larını 88/26

parala- parçalamak.

p.-dı 16/18
p.-mağ 30/19
p.-yıb 118/26

paralan- parçalanmak.

p.-miş 26/26

Paralon bir özel isim.

p. 180/7

parıldad- [<parıldatmak]
parıldamasını sağlamak.

p.-ıb 82/24

parmag [<parmak] parmak.

p.+ına 136/10, 98/3
p.+ında 98/12, 98/18, 99/17
p.+ındaki 98/1
p.+ından 136/7
p.+ını 108/19, 165/9

Parseg bir özel isim.

p.+in 179/1

paşa Osmanlı Devleti zamanında yüksek sivil memurlara ve albaydan üstün rütbede bulunan askerlere verilen unvan.

p. 30/6

pay (I) birden fazla kişi arasında bölüşülmüş bir bütünden, bu kişilerin her birine düşen bölüm, hisse.

p.+ını 163/12

pay (II) (Far.) ayak.

p.+inize 73/6

payimal et- (Far. +T.) ayaklar altına almak, perişan etmek.

p. -er 84/6 (payimal eder)

payimal ol- (Far. +T.) hâkir duruma düşmek.

p. -ub 63/24

payitaht bk. **payitaht**

p.+a 12/16
p.+da 29/16, 65/9
p.+ımın 68/26
p.+ımıza 155/26
p.+ına 161/22, 4/18

payitaht (Far.) başkent, başşehir.

p.+ına 67/12

payitaht bk. **payitaht**

p.+ına 149/4

Payladzun (Erm.) Merkür.

p. 202/8

pazar et- (Far. +T.) belli bir şeyin satıldığı yerden alışveriş yapmak.

p.-di 88/17

pazarlaş- bir fiyat üzerinde anlaşmak, pazarlık etmek.

p.-ıb 87/21, 88/12

peder (Far.) baba.

p. 120/17, 153/21, 158/19, 160/17, 167/2

p.+den 119/16, 167/22

p.+e 119/14

p.+i 140/10, 147/7, 148/21, 159/18, 160/2, 160/8, 192/2, 40/20, 7/13, 73/26

p.+im 41/26, 56/7

p.+ime 146/7

p.+imi 144/6, 146/3

p.+imin 11/15, 121/11, 121/19, 142/13, 144/8, 63/23, 78/2

p.+imiz 205/12

p.+in 121/16, 56/3

p.+inden 140/20, 177/3

p.+ine 121/24, 140/4, 161/23, 162/7, 183/9

p.+ini 119/21, 12/22, 160/24

p.+inin 120/9, 13/23, 139/26, 39/1, 60/1, 73/14

p.+iniz 133/5, 73/2

p.+leri 153/15

pederüvalide (Far. +Ar.) baba ve anne.

- p. +si 120/17
p.+sini 158/20
p.+si 160/17
- pek** gereken, beklenen veya alışılmış olandan çok.
- p. 105/21, 133/1, 156/3, 48/22, 53/16, 99/23
- pencire** (Far. <pencere) yapıları veya tren, vapur vb. ulaşım araçlarını aydınlatmak, havalandırmak amacıyla yapılan, çerçeve, cam, panjur, perde gibi eklentilerle daha kullanışlı bir duruma getirilen açıklık.
- p.+de 34/18, 88/13
p.+den 37/2, 87/12, 95/18, 95/7
p.+lerde 95/16
p.+lerinin 101/27
p.+nin 95/11, 95/27
p.+sinden 94/18
p.+ye 88/5
- pençe** (Far.) etkisinden kurtulmak olanaksız, etkisi çok olan güç.
- p.+sinden 3/8
- pençe-yi zulm** (Far. +Ar.) zulüm pençesi.
- p. 29/23
- pençire bk. pencire**
- p.+de 35/12
- pendunasihat** (Far. +Ar.) öğüt ve nasihat.
- p. +ları 5/26
- perende** (Far.) çark gibi dönerek atılan takla.
- p.+den 32/16
- perhiz** (Far.) hristiyanların ve yahudilerin belli günlerde et, yağ vb. yiyecekleri yemeden tuttıkları oruç.
- p. 153/9
- perişan ol-** (Far.+T.) dağılmak, karmakarışık olmak.
- p. -dular 134/14
- perk** (?) metinde “kötü” olarak anlamlandırılan biz söz.
- p. 184/21
- pertav et-** (Far. +T.) atılmak, sıçramak.
- p. -dikde 25/24
- peruşan bk. perişan**
- p. 28/8
- peşkeş** (Far.) yaranmak amacıyla uygunsuz olarak verilen şey.
- p. 185/2
p.+ler 176/16, 183/5, 184/15, 189/19
- peşkir** (Far.) pamuk ipliğinden dokunmuş havlu.
- p. 121/13
p.+i 160/15
p. tut- 160/11
- peyda et-** (Far. +T.) belli etmek.
- p.-meye 55/22
- peydah et-** (Far. +T.) belli etmek, ortaya çıkmak.

- p. -ib 33/14 (peydah edib)
p. -meye 55/22
- peydah ol-** (Far. +T.) belli etmek,
ortaya çıkmak.
- p. -ub 116/16
- pıçag bk. bıçak**
- p.+ı 61/17
- Pilibbos** bir özel isim.
- p.+un 190/6
- pis** leke, toz veya kirle kaplı olan,
kirli, iğrendirici, murdar,
mülevves.
- p. 60/18
- pişkeş bk. peşkeş**
- p. 80/16
- Pogradis** bir özel isim.
- p. 71/15, 72/20, 72/3, 76/1, 76/22,
76/27, 76/7, 77/17, 77/3, 77/9
p.+e 72/17
p.+in 72/11, 72/7, 75/26
- Pontsianos** bir özel isim.
- p. 1/5, 1/7, 162/13, 2/17, 2/25
p.+a 2/5
p.+u 2/9
p.+un 164/1, 2/14
- punar** [<pınar] yerden kaynayarak
çıkan su, kaynak.
- p.+lar 54/11
p.+ların 54/14
- pus et-** (Far. +T.) öpmek, sarılmak.
- p. -mek 15/16
- pusu** birine saldırmak için
saklanarak beklenen yer.
- p.+ya 134/11
- pusula** (İt.) pusula.
- p. 96/13, 96/6
p.+yı 96/11
- pür** (Far.) dolu.
- p. 158/8
- püşman** (Far. <pişman) yaptığı bir
işin veya davranışın olumsuz
sonucunu görerek üzülen,
nadim.
- p. 44/2, 64/7
p. ol- 112/23, 47/14, 76/13
- püşmanlık** (Far. +T. <pişmanlık)
pişman olma durumu, nedamet.
- p. 21/1
- püşmanlık bk. püşmanlık**
- p. 47/15, 77/22
- püşman ol-** (Far. +T.) yaptığına
hayıflanmak.
- p. -acağ 112/23
p. -du 47/14
p.-ub 76/13
- R**
- rabb** (Ar.) Tanrı.
- r. +i 158/11
- rabbülalem** (Ar.) bütün âlemlerin
efendisi ve sahibi olan Allah.
- r.+inden 205/4

radde (Ar.) derece, kerte.

r.+sinde 96/10
r.+sine 62/10

rade bk. **radde**

r.+sinde 6/26

rah (Far.) yol.

r. +de 106/1, 115/13, 80/2

rahat (Ar.) insanda üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu, huzur.

r. 170/5, 200/2, 4/4, 78/2
r. ed- 60/16
r. et- 98/9
r. eyle- 15/3
r.+ını 46/11, 70/15

rahat et- (Ar.+T.) sıkıntısız durumda olmak.

r. -esin 60/16 (rahat edesin)
r. -mek 98/9

rahat eyle- (Ar. +T.) sıkıntısız durumda olmak.

r. 15/3

rahatlık (Ar. +T.) rahat olma durumu.

r. 170/1

rahm (Ar.) merhamet, acıma.

r. eyle- 17/2
r.+ine 165/26
r.+ini 196/16

rahm eyle- (Ar. +T.) rahm eylemek, bağışlamak.

r. 17/2

rahmet (Ar.) birinin suçunu bağışlama, yargılama, merhamet etme.

r. 200/17, 202/18
r.+i 197/3
r.+ini 181/16
r.+iyle 205/7

rakib (Ar.) herhangi bir işte, bir yarışta, birbirini geçmeye çalışan, aynı şeyi elde etmeye uğraşan kimse.

r.+lerini 180/9

rana (Ar.) pek güzel, pek âlâ.

r. 109/5
r. bil- 132/4

rasat (I) gözlem.

r.+ına 145/11

rasat (II) (?) metinde “nimet, ekmek, para” olarak anlamlandırılan bir söz.

r. 171/12, 172/8, 177/22, 197/4,
199/13, 202/7
r. ver- 175/23, 178/7, 189/13

rasat ver- (?) metinde “nimet, ekmek ver-” olarak anlamlandırılan bir söz.

r. -ir 175/23, 178/7, 189/13

rast (Far.) 1. doğru, düzgün. 2. rastlamak.

r. 173/13, 173/2
r. gel- 134/7, 108/5, 197/24, 181/12
r. gele 165/8
r. getir- 55/17, 199/2

rast getir- (Far. +T.) rast gelmesini sağlamak.

- r.-di 55/17
r. -ir 199/2
- rayet** (Ar. <riayet) uyma, boyun eğme.
- r. +de 119/15
r. +ler 75/25
- rayeten** (Ar. <riayeten) uyma bakımından.
- r. 101/14
- razi** (Ar. <razı) uygun bulan, benimseyen, isteyen, kabul eden.
- r. 85/14
r. et- 61/10, 55/13
r.+im 16/4
r. ol- 105/11, 51/9, 60/3, 80/21, 85/19, 97/9, 124/12, 110/27, 109/9, 36/10, 122/2, 150/7, 17/8, 8/24, 157/21, 89/3, 65/8, 105/3, 57/17, 7/8
r.+yem 118/5
- razi et-** (Ar.+T.) kabul ettirmek.
- r. -di 61/10
r. -dikden 55/24
- razi ol-** (Ar. +T.) kabul etmek, uygun bulmak.
- r. -du 105/11, 51/9, 60/3, 80/21, 85/19, 97/9
r. -dugunu 124/12
r. -duğda 110/27
r. -madı 109/9, 36/10
r. -madığda 122/2, 150/7, 17/8
r. -mam 8/24
r. -mayacag 157/21
r. -mayacagını 89/3
r. -mayıb 65/8
r. -ub 105/3, 57/17, 7/8
- reca** (Ar. <rica) dileyiş, dileme, istek.
- r. ed- 132/24, 38/6, 146/2, 36/5, 90/4, 163/3
r. et- 22/24, 36/9, 81/12, 65/12, 7/5, 74/22
r. eyle- 102/15, 149/22, 90/3
r. olun- 105/26
r.+larını 65/15
r.+m 3/12, 9/6
r.+sını 9/14
- reca et-** (Ar.+T.) ümit etmek, ummak.
- r. -er 132/24, 38/6 (reca eder)
r. -erim 146/2, 36/5, 90/4 (reca ederim)
r. -ib 163/3 (reca edib)
r. -di 22/24, 36/9, 81/12
r. -diler 65/12, 7/5
r. -meye 74/22
- reca eyle-** (Ar. +T.) umut etmek.
- r. -di 102/15, 149/22, 90/3
- reca olun-** (Ar. +T.) istekte bulunulmak.
- r. -ur 105/26
- recal-i devlet** (Ar.) devletin ileri gelenleri.
- r. 107/12
- remil** (Ar.) kumda birtakım çizgiler çizerek fala bakma.
- r. 12/8
r. dök- 11/3
- resm/resim** (Ar.) varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kâğıt, bez vb. üzerinde yapılan biçimleri.

- r.+ini 65/19
- resmen** (Ar.) devlet adına, devletçe, resmî olarak.
- r. 2/14
- revan** (Far.) giden, yürüyen.
- r. 158/7, 26/10, 27/8, 43/1, 75/26
r. et- 16/19
r. ol- 143/16, 106/15, 12/15, 11/26, 10/5, 149/3, 81/19
- revanet-** (Far. +T.) gitmek.
- r. -di 16/19
- revan ol-** (Far. +T.) yola koyulmak, gitmek.
- r. -du 143/16
r. -mak 11/26
r. -dular 106/15, 12/15
r. -masına 10/5
r. -ub 149/3, 81/19
- rey** (Ar.) düşünce, görüş, fikir.
- r.+iyle 2/10
r. +in ol- 205/14
- reyin ol-** (Ar. +T.) yolu olmak.
- r. 205/14
- rezalet** (Ar.) toplumun duygularını inciten olay veya durum, kepezelik, maskaralık, rezillik.
- r. 56/22
r.+den 45/13
- rezil et-** (Ar. +T.) birini güç bir duruma sokmak.
- r. -erler 34/26 (rezil ederler)
r.- mekten 36/12
- rezil ol-** (Ar. +T.) çok utanacak bir duruma gelmek.
- r. -dum 78/4
- rısvay et-** (Far. +T.) rezil etmek.
- r. -mesi 33/3
- rısvay ol-** (Far. +T.) rezil olmak.
- r.-duk 63/25
- rızık** (Ar.) yiyecek, içecek şey, azık.
- r. 103/17
r.+ını 63/18
- rızık bk. rızık**
- r. 101/9
- rical** (Ar.) 1. erkekler. 2. yüksek makamlardaki devlet adamları.
- r. 126/16, 135/10, 142/26, 143/11, 163/17, 2/12
r.+i 3/24, 1/17
r.+lerden 4/9
- rical-i devlet** (Ar.) devletin ileri gelenleri.
- r. 148/6, 17/17
- ricalukibar, ricalükibar** (Ar.) büyük adamlar.
- r. +leri 2/13
r. 163/17
- rikâb** (Ar.) büyük bir kimsenin katı, huzuru.
- r. 142/26
- rivayet olun-** bir haber, bir olay anlatılmak.
- r. -ur 64/13

rıza göster- (Ar.+T.) rıza göstermek.

r. -rib 139/18
r.-meyib 80/18

ruba (İt.) giysi, giyecek, ruba.

r.+sını 152/6, 63/18
r.+sının 82/15
r. +lar 115/9

ruhsat (Ar.) izin, müsaade.

r. 140/23, 146/6, 3/14, 35/3, 4/9
r. al- 10/6, 73/20, 55/2
r. buyur- 14/26
r. dile- 100/8
r.+ı 105/2, 127/22, 33/24
r. -ı 97/4
r. iste- 127/9, 59/16
r. ver- 141/9, 69/12, 29/6

ruhsat al- (Ar. +T.) izin almak

r. -dı 10/6
r. -dıkda 73/20
r. -ib 55/2

ruhsat-ı ali (Ar.) yücelerin izinleri.

r.+leri 97/4

ruhsat-ı şahane (Ar. +Far.) padişah izni.

r.+lerini 105/2

ruhsat buyur- (Ar. +T.) izin vermek.

r. -un 14/26

ruhsat ver- (Ar. +T.) izin vermek.

r. -di 141/9, 69/12
r. -iyorsun 29/6

Ruhelkuts (Ar.) mukaddes ruh.

r. 113/9

ruh (Ar.) bedeni etkin kılan canlılık ilkesi, bedeninin hayat gücü.

r. +i 85/1

Ruim bir yer ismi.

r.+da 1/6

ruşan (Far. <ruşen) parlak, aydın, aydınlık.

r. 114/11

ruya bk. rüya

r. 49/13, 49/9, 51/14
r.+mızda 68/22
r.+nı 51/22
r.+sında 94/21, 95/20, 95/5, 96/2, 96/7
r.+sını 51/19
r.+yı 52/8

ruy-i cihan (Far.) dünyanın yüzü.

r. +de 17/21

rücu et- (Ar.+T.) dönmek.

r. -diler 64/21

rüya/ruya (Ar.) düş.

r.+mızda 67/21
r.+sı 51/26
r.+sında 12/1
r.+ye 68/2

rüyet (Ar.) görme, bakış, görüş

r. 135/2

Ř

şezalet (Ar.) toplumun duygularını inciten olay veya durum, kepezelik, maskaralık, rezillik.

ř. 18/26

şezil (Ar.) alçak, aşağılık.

ř. 18/24

şuhülkuds (Ar.) mukaddes ruh.

ř. 167/2

S

saadet (Ar.) mutluluk.

s.+imiz 156/25

saat (Ar.) bir günlük sürenin yirmi dörtte birine eşit, altmış dakikalık zaman dilimi, zaman parçası.

s. 141/17, 155/17, 183/17, 195/13, 198/1
s.+de 155/7, 50/10

saatlık (Ar. +T. <saatlik) belli bir saat süresince yapılan veya olan.

s. 135/14

sabah (Ar.) güneşin doğduğu andan öğleye kadar geçen zaman.

s. 113/20, 114/12, 142/25, 18/3, 19/3, 35/21, 35/7, 37/11, 41/1, 57/26, 81/3, 98/11
s.+a 18/14, 18/2, 81/2, 81/3
s.+ıla 21/24
s.+ılan 69/18
s.+ısı 41/6, 42/15, 59/12
s.+layın 43/15, 58/2

sabahlayın (Ar. +T.) günün başlangıcı, günün ilk saatleri, sabah, sabah vakti, horoz vakti.

s. 35/4, 84/24

sabık (Ar.) geçen, önceki, eski.

s. 43/19
s.+dan 120/22, 151/17

sabıkça (Ar.) geçmiş bulunan şey.

s. 59/21
s. +n 59/20

sabırlık (Ar. +T.) sabır gösteren, katlanan, sabreden.

s. 203/14

sabi (Ar.) küçük çocuk.

s. 24/13, 85/27

sabit olun- (Ar.+T.) kanıtlanmış olmak.

s. -muş 17/24

sabit ol- (Ar.+T.) ispatlamak, gerçekliği ve doğruluğu ortaya koymak.

s.-maksızın 22/7
s.-dugundan 144/10

sabr (Ar.) olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme.

s. 169/16
s. et- 57/14
s. eyle- 190/19, 202/3, 14/1

sabr et- (Ar. +T.) sabretmek.

s. -dim 57/14

sabr eyle- (Ar. +T.) sabretmek.

- s. -di 14/1
s. 190/19, 202/3
- saç** baş derisini kaplayan kıllar.
- s.+ın 37/4
s.+larını 16/20
- saçı** baştan aşağı saçılan çiçek, şeker, arpa, para vb. şeyler, hediye.
- s.+lar 143/1
s.+larını 143/20
- saçıl-** saçma işi yapılmak.
- s.-dı 116/6, 61/21
- sadağa** (Ar.) karşılık beklemeden ihtiyaç sahiplerine, fakirlere verilen para, mal vb.
- s.+lar 110/8, 153/6
s.+n 21/3
s.+ye 149/11
- sadağat** (Ar.) içten bağlılık.
- s.+ı 117/14, 138/7
s.+ıma 104/8
s.+ına 143/14
- sadık** (Ar.) 1. doğru, gerçek. 2. sadakatli.
- s. 141/11, 151/17, 55/22
s.+ım 146/1
s.+ın 139/27
- sadıkane** (Ar. +Far.) sadık bir şekilde.
- s. 27/27
- saf** (Ar.) katıksız, arı, katışıksız, halis, has.
- s. 117/1, 120/19
- sag (I)** [<sağ] 1. sağlam, esen. 2. yaşamakta olan.
- s.-sın 112/8
s. 125/25, 159/7, 159/7, 18/26, 25/4, 42/1, 84/2, 84/2, 47/24
s. ol- 77/17, 115/22
- sag (II)** [<sağ] vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan, sol karşıtı.
- s.+a 82/24
s. 160/25
- sagal-** [<sağal-] sağlığına kavuşmak, iyileşmek.
- s.-dığını 157/18
s.-ır 168/12, 171/16, 183/13, 188/20
s.-masını 73/22
s.-masının 75/13
- sagalt-** [<sağalt-] sağlığına kavuşturma, iyileştirmek, iyi etmek, tedavi etmek.
- s.-dı 75/9
s.-dın 76/2
- sagdıç** [<sağdıç] düğünde gelin veya damada kılavuzluk eden kimse.
- s. 106/24
s.+a 105/16
s. ol- 105/9
- sagdıçlıg** [<sağdıçlık] sağdıç olma durumu.
- s.+ı 106/16
- sagdıç ol-** düğünde güveye ve geline kılavuzluk eden kimse.
- s. -manız 105/9

sagla- [<sağla-] bir işin olması için gerekli durumu, şartları hazırlamak, temin etmek.

s.-mak 89/16

saglg bk. saglık

s.+ında 111/12, 150/6

s.+ının 37/13

saglık [<sağlık] bireyin fiziksel, sosyal ve ruhsal yönden tam bir iyilik durumunda olması, vücut esenliği, esenlik, sıhhat, afiyet.

s. 170/7, 173/17, 187/21

sahab bk. sahib

s. 175/10

Sahag (Erm.) İshak.

s.+ın 191/15

sahat bk. saat

s.+a 81/5

s.+dan 81/4

s.+de 167/7

sahet bk. saat

s.+de 196/1

sahib (Ar.) 1. bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse. 2. (isim tamlamasının ikinci ögesi olarak) bahsedilen şey kendisinde bulunan, ona tasarruf eden kimse.

s. 178/15, 180/11, 182/5, 184/25, 185/9, 186/19, 188/4, 195/7, 202/19

s.+i 120/4, 149/24, 163/26, 56/23, 56/9, 67/17, 8/10, 82/12

s.+ine 24/19

s.+inin 150/1

sahih (Ar.) gerçek, doğru, hakiki.

s. 11/19, 124/10, 125/13, 138/18, 189/7, 74/4, 74/9

s.+dir 50/20

s.+ini 118/6, 192/9

sakin bir davranışın yapılmaması, bir şeyin düşünülmemesi gereken durumlarda söylenen uyarı sözü.

s. 191/22, 195/9, 197/19, 197/6, 201/17, 202/22

sakin (Ar.) bir yerde oturan.

s. +i 81/22

sakit ol- (Ar. +T.) susmuş olmak.

s. -ur 11/6

sal- yollamak, göndermek.

s.-dıkca 30/14

salih (Ar.) günah işlemekten kaçınan kimse.

s. 19/12, 19/7

salla- sallamak.

s.-yarağ 27/10

saltanat (Ar.) bir ülkede hükümdarın, padişahın, sultanın egemen olması.

s. +ını 1/13

s. +ında 115/18

sana sen zamirinin yönelme hali.

s. 118/4, 121/16, 126/10, 126/12, 132/10, 135/23, 139/24,

139/26, 140/3, 150/20, 150/4,
155/20, 162/18, 162/19,
163/11, 167/20, 168/20, 168/6,
169/22, 170/1, 170/2, 170/7,
171/11, 171/12, 171/18, 171/8,
172/2, 172/8, 173/14, 173/20,
173/22, 173/23, 173/26, 173/6,
174/1, 175/1, 175/12, 175/22,
175/23, 176/10, 177/12, 177/7,
177/9, 178/10, 178/13, 178/15,
178/18, 178/4, 179/14, 179/5,
179/8, 180/15, 180/20, 180/22,
180/24, 181/13, 181/21,
182/15, 182/21, 182/24, 182/4,
183/17, 183/21, 184/25, 185/2,
185/22, 186/1, 186/2, 186/9,
187/1, 187/17, 187/21, 188/1,
188/10, 188/14, 188/16, 188/4,
189/1, 189/13, 189/2, 189/25,
189/5, 19/9, 190/12, 190/16,
190/2, 191/2, 191/20, 191/21,
191/25, 191/6, 195/16, 196/1,
196/15, 197/21, 197/24, 197/4,
198/21, 199/11, 199/21, 199/3,
2/8, 200/17, 201/10, 201/13,
201/4, 201/5, 202/13, 202/7,
203/12, 203/20, 204/9, 22/15,
26/23, 3/12, 37/16, 37/17,
37/27, 39/3, 39/6, 41/27, 50/5,
52/18, 52/23, 56/2, 57/1, 59/3,
62/27, 64/5, 73/26, 74/11,
74/23, 77/8, 89/11, 93/18, 99/8

sanay bk. **sana**

s. 169/23, 169/9, 172/1

sandığ bk. **sandık**

s.+ı 122/15

sandık (Ar.) içine çeşitli şeyler
konulan tahtadan yapılmış,
kapaklı ev eşyası.

s. 107/3, 122/4, 63/18

sani (Ar.) ikinci.

s. +si 7/12

saniyen (Ar.) ikinci olarak.

s. 115/2

sağal yetişkin erkeklerde yanak ve
alt çenede çıkan kılların tümü.

s.+ın 37/4

sağı bk. **saği**

s. 150/18

s.+ya 150/15, 150/2

sağın- sakınmak.

s. 136/3

s.-ırlar 79/15

s.-malı 93/6

s.-mağ 85/18

saği (Ar.) içkili toplantılarda içki
dağıtan kimse.

s. 128/7

sağit ol- (Ar.) susmak, konuşmamak.

s. -ur 11/6

sağla- saklamak.

s. 135/25, 167/12, 177/16, 185/6

s.-dı 162/13, 164/5

s.-dığım 105/6

s.-r 34/1, 34/4

s.-rsan 178/1

s.-sın 198/11

s.-yan 125/25

s.-yıb 121/23, 163/9, 99/5

sar- sarmak.

s.-ib 61/17

saray hükümdarların veya devlet
başkanlarının oturduğu büyük
yapı.

s. 133/27, 140/19, 147/11, 5/22	s.-dıkları 42/26
s.+a 102/13, 103/4, 115/15, 14/3, 156/12	savur- savurmak.
s.+dan 100/15	s.-dugu 91/14
s.+e 98/16	s.-maga 82/25
s.+ı 95/22	s.-magıla 83/22
s.+ın 116/5, 94/8	savuş- bulunduğu yerden aceleyle, gizlice ve dikkati çekmeden ayrılmak.
s.+ına 102/21, 106/22, 134/18, 134/5, 69/20, 97/8, 98/23	s.-ub 41/4, 69/17
s.+ında 140/18	say (Ar.) çalışma, çalışıp çabalama, emek sarfetme.
saray-ı hümayun, saray-i hümayun (Far.) padişah sarayı.	s. 19/20
s.+lerinden 97/11	say- saymak; varsaymak.
s.+a 17/19	s.-ib 160/14
sarf eyle- (Ar.) harcamak, tüketmek.	s.-mamaga 63/13
s. -di 2/20	saye (Far.) yardım etmek, destek olmak suretiyle kayırma, koruyup gözetme, himaye.
s.-yib 164/8	s.+nizde 100/10, 121/2
sarıl- kollarını dolamak, kucaklamak.	sayır (Ar.) başka, öteki, diğer.
s.-ib 135/17, 30/16	s. 197/9
sarsıl- sarsma işine konu olmak.	sayuhimmet et- (Ar. +T.) emek vermek.
s.-ırsın 203/13	s. -mesini 19/20
sat- bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek.	sayrı (Ar. +T.) (sair sözcüğünün 3. tekil kişi iyelik almış şekli) diğeri, başkası.
s.-acagın 168/8	s. 109/17, 179/19
s.-alım 40/7	Sbania bir özel isim.
s.-ar 122/22	s. 136/16
savaş bir şeyi ortadan kaldırmak, yok etmek amacıyla girişilen mücadele.	
s. 139/17, 140/24, 145/9	
s.+a 139/23, 145/5	
s.+dan 141/3, 145/10	
s.+larının 26/4	
savaş- bir şeyi ortadan kaldırmak, yok etmek amacıyla mücadeleye girişmek.	

Sbanöl bir özel isim.	s. 46/2
s. 135/25, 136/20	sefine (Ar.) gemi.
sebeb (Ar.) bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey.	s. 199/23
s. 146/6, 33/22, 96/25	sehir bk. sihir
s.+den 192/15	s. 50/21
s.+dendir 43/4	s.+i 50/5, 54/9
s.+i 119/2, 48/17, 54/3, 74/13	Sehmin bir özel isim.
s.+ini 10/17, 112/9, 115/17,	s. 168/4
129/26, 130/4, 130/7, 14/24,	sehra (Ar.) [<sahra] çöl.
20/1, 43/3, 46/3, 50/24, 6/14,	s. 98/8
66/27, 69/21, 8/9	s.+ye 12/19
s. ol- 130/10, 136/6, 18/12,	sekizinci sekiz sayısına sıra sıfatı, sırada yedinciden sonra gelen.
131/12 157/26	s. 114/23
sebebliy (Ar. +T.) sebebi olan.	sekte (Ar.) kesilme, kesintiye uğrama durumu.
s.+inizden 132/7	s. 47/6
sebeb ol- (Ar. +T.) neden olmak.	sekât (Ar. <zekât) zenginlerin sahip olduğu mal ve paranın kırkta birinin dağıtılmasını öngören, İslam'ın beş şartından biri.
s. -a 130/10	s. 173/17
s. -ur 136/6, 18/12	selahiyet (Ar.) yetki.
s. -ursunuz 131/12	s.+i 126/1
s. -urudu 157/26	selam (Ar.) bir kimseyle karşılaşıldığında birinin yanına gidildiğinde veya yanında uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma, esenleme, merhaba.
sebkat et- (Ar. +T.) önceden olmak, cereyan etmek.	s. 129/21, 133/9
s. -memiş 127/5	
seda (Ar.) ses.	
s.+sı 173/14, 177/10, 179/4,	
182/7, 184/6, 188/5, 196/18,	
200/10, 202/10, 203/1	
s.+yı 153/24	
sefer (Ar.) 1. yolculuk. 2. kez, defa, kere.	
s. 140/27	
s.+de 66/26	
sefil (Ar.) sefalet çeken, yoksul.	

- selamet** (Ar.) her türlü korku, tasa ve tehlikeden uzak, güvende olma durumu.
- s. 12/13, 169/11, 180/6
s.+ine 124/21
s.+ini 86/1
- selamettendir-** yolcuyla geçirmek.
- s.-ir 180/12
- selamla-** (Ar. +T.) selamlamak.
- s.-dı 13/8
s.-dılar 116/1
- selim** (Ar.) doğru, dürüst, kusursuz.
- s. 25/5, 42/1
- sema** (Ar.) gök.
- s.+den 153/11
- semere** (Ar.) istenilen sonuç, verim.
- s.+si 4/5
- semt** (Ar.) şehirde yerleşim bölgesi, yaka.
- s.+inde 65/16
- sen** teklik ikinci kişiyi gösteren söz.
- s. 110/6, 114/13, 125/13, 125/15, 125/5, 130/8, 135/19, 139/22, 144/27, 145/3, 15/15, 154/11, 154/18, 16/2, 163/11, 167/6, 169/23, 169/4, 171/10, 172/19, 172/21, 172/3, 172/4, 173/25, 175/17, 175/8, 176/22, 177/1, 177/10, 177/8, 178/14, 178/17, 179/10, 179/5, 180/16, 180/9, 181/23, 182/15, 185/21, 185/23, 188/11, 188/15, 189/1, 189/3, 192/1, 195/19, 195/21, 195/5, 195/9, 197/5, 200/20, 201/15, 203/17, 203/24, 21/20, 23/13, 23/22, 3/9, 36/4, 36/7, 41/27, 42/5, 45/16, 46/25, 49/24, 50/4, 56/6, 58/20, 60/16, 60/20, 64/6, 91/19, 91/23, 93/15, 93/17
- s.+de 180/3, 191/14, 200/24, 41/25, 99/19
- s.+den 137/3, 190/9, 192/6, 195/15, 197/12, 198/2, 202/13, 202/19, 21/2, 42/3, 52/7
- s.+i 105/20, 107/19, 11/24, 110/12, 13/17, 137/5, 138/19, 142/17, 143/5, 151/25, 157/16, 167/16, 167/3, 168/19, 168/2, 168/25, 169/14, 169/6, 170/24, 171/9, 172/18, 172/18, 173/21, 175/10, 175/19, 175/4, 176/12, 177/4, 178/16, 179/12, 180/12, 181/4, 182/13, 185/12, 186/19, 191/19, 198/11, 198/9, 199/10, 202/3, 35/17, 35/21, 36/1, 38/22, 38/25, 38/27, 42/1, 64/1, 70/2, 74/5, 80/20, 84/18, 85/1, 89/5, 93/22
- s.+in 104/15, 106/8, 112/11, 112/15, 125/20, 130/11, 133/14, 138/17, 139/1, 140/27, 142/10, 144/11, 145/26, 151/13, 151/17, 150/3, 150/5, 154/19, 167/12, 167/14, 167/15, 167/4, 167/8, 168/26, 168/3, 168/4, 168/7, 17/3, 170/4, 171/23, 172/1, 172/24, 172/3, 173/11, 173/13, 173/15, 173/17, 173/18, 173/18, 173/23, 173/7, 175/15, 175/17, 175/5, 176/14, 176/15, 176/3, 177/15, 177/19, 178/22, 178/5, 178/7, 179/15, 179/7, 179/9, 180/20, 180/23, 180/9, 181/10, 181/16, 181/22, 181/25, 181/5, 182/16, 182/18, 182/3, 182/9, 183/1, 183/4, 184/14, 184/7, 185/13, 186/10, 186/13, 186/14, 186/15, 186/16, 186/20, 186/4, 187/18, 187/4, 188/8, 189/23, 190/1, 190/12, 190/23, 195/5, 195/7, 196/10, 196/12, 196/16, 197/14, 197/22, 198/18, 198/18,

198/20, 199/22, 199/9, 200/11,
200/13, 200/2, 201/15, 201/19,
201/23, 201/3, 201/9, 202/15,
202/20, 202/23, 203/16,
203/23, 205/21, 21/3, 21/5,
23/18, 42/6, 48/2, 49/27, 52/12,
56/12, 57/22, 83/14, 84/10,
84/11, 84/17, 85/25, 93/15,
179/23, 198/22

s.+indir 23/12, 19/7

s.+inle 138/27

s.+sin 146/1, 185/4, 21/1

sena (Ar.) övme.

s. 11/21, 155/13, 158/10

senaat (Ar.) bir duygu, tasarı,
güzellik vb.nin anlatımında
kullanılan yöntemlerin tamamı
veya bu anlatım sonucunda
ortaya çıkan üstün yaratıcılık.

s. 11/2, 12/7

sene (Ar.) yıl.

s. 178/9, 5/3, 6/25, 6/3, 7/1, 8/6

s.+den 104/25, 9/12

s.+dir 13/16

s.+ler 14/7

s.+lerden 56/3

s.+ye 127/11, 55/15

ser (Far.) 1. baş, kafa. 2. baş,
başlangıç.

s.+imi 135/20, 74/14

s.+lerini 11/22

ser- sermek.

s.-di 60/6

s.-dim 60/18

serasger bk. **serasker**

s.+i 1/4

serasker (Far. +Ar.) sadrazamlık
göreviyle yükümlü olmayan ve
Osmanlı ordusunun
komutanlığını yapan vezirin
unvanı.

s.+in 1/8

s.+ine 1/7

seray bk. **saray**

s. 129/1

s.+a 159/4

s.+da 129/10, 49/2

s.+ıma 133/10

s.+ın 149/4

s.+ına 7/13

serbest (Far.) hiçbir şarta bağlı
olmayan, istediği gibi
davranabilen, erkin.

s. 202/14

serçe serçegillerden, insanlara yakın
yerlerde yaşayan, kışın
göçmeyen, koyu boz renkli,
ötücü küçük bir kuş.

s.+ye 175/7

serp- serpmek.

s.-erek 108/22

serpil- serpilmek.

s.-di 108/21

s.-memiş 19/23

sersele- sarsılmak.

s.-yib 45/25

serseri (Far.) belli bir işi ve yeri
olmayan, başıboş (kimse),
hayta.

s. 51/12, 95/3

ses kulağın duyabildiği titreşim,
seda, ün.

s. 146/26, 153/12, 16/17
s.+i 153/18, 36/19, 37/12, 42/21,
43/4, 87/13, 88/7
s.+ine 87/17, 88/9
s.+ini 37/13, 42/24, 59/7

seslen- uzaktan bağırarak çağırarak,
ünlemek.

s.-ib 37/2

Setin bir özel isim.

s. 172/12, 177/13, 184/26

sev- sevmek.

s. 106/10
s.-di 105/21, 191/13
s.-diyi 58/18
s.-diyinden 107/16, 108/14
s.-diyiniz 107/17
s.-er 117/11, 120/5, 23/25, 74/23,
75/12
s.-erim 60/14
s.-ib 2/23, 38/26
s.-meniz 100/9
s.-meyeyim 156/24
s.-mez 60/22
s.-mezler 65/6

sewab (Ar.) hayırlı bir davranış
karşısında Tanrı tarafından
verileceğine inanılan ödül.

s.+dır 112/16

sevda (Ar.) aşırı ve güçlü tutku,
istek.

s.+dan 150/5, 56/19

sevgülü [<sevgili] sevilen ve âşık
olunan kimse, yavuklu, dost,
yâr, canan.

s. 116/17, 151/24, 164/9, 168/21,
169/22, 169/4, 170/3, 170/5,
172/17, 177/15, 178/17, 184/2,
185/13, 187/16, 190/22, 60/7
s.+lerden 174/1, 185/9
s.+lerinden 199/11
s.+lerinin 199/22
s.+m 146/1, 180/21
s.+sü 149/19

sevin- sevinmek.

s.-eceksin 180/4
s.-erek 132/15, 27/10
s.-eyim 125/12
s.-irsin 183/7, 184/1, 195/6, 199/1,
203/2
s.-men 125/23

sevinc [<sevinç] istenen veya hoş
giden bir şeyin olmasıyla
duyulan coşku.

s. 140/9, 179/4, 188/24

sevindir- sevindirmek.

s.-mesi 205/7

sevk (Ar.) itici bir sebep teşkil
ederek bir tarafa doğru
götürme, etme.

s.+iyle 70/12

seyir/seyr (Ar.) 1. bir şeyin
durumunu, oluşumunu
gözlemek, bakmak. 2. eğlence.
3. bir yerden başka bir yere
gitmek için yola çıkma.

s.+den 26/8

s. ed- 94/18 (seyr edebilir)

s. et- 25/12 (seyr etmeye)

seyr et- (Ar.+T.) gözlemek, bakmak.

s. -ebilir 94/18 (seyr edebilir)

s. -meye 25/12

seyird- bk. **seyirt-**

s.-ib 22/13
s.-erek 110/18
s. -ir 24/20

seyirt- koşmak.

s.-di 43/2

seyâhet (Ar.) yolculuk.

s. 159/22

seyyare (Ar.) gezegen.

s. 165/12
s.+lerin 165/8

sez- sezmek.

s.-er 57/5
s.-ib 117/19, 45/11

sezik metinde “sır” olarak
anlamlandırılan bir söz.

s. 56/23

sıcağ 1. havadaki yüksek ısı. 2. sıcak
yer.

s. 66/1, 66/15, 66/9

sıçra- 1. bir uyarı veya heyecan
sebebiyle ürkerek birdenbire
olduğu yerde doğrulur gibi
sarsılmak. 2. deyimlerde
fırlamak, gitmek anlamlarıyla
kullanılmış.

s.-dı 145/8
s.-yarağ 27/10
s.-yıb 133/21, 36/21, 60/7

sıfat (Ar.) yüz, kılık ve dış görünüş.

s.+ıyla 106/16

sığın- [<sığınmak] birinin veya bir
makamın himayesine,
korumasına, kolu kanadı altına
girmek.

s. 185/11
s.-mışsın 173/11

sımarla- [<ısmarlamak] bir şeyin, bir
kimsenin bakılmasını,
korunmasını birine veya birinin
gözetilmesine bırakmak,
emanet etmek.

s.-dı 129/21
s.-dık 64/2

sınır (Yun.) bir şeyin kapladığı,
hâkim olduğu yerin son çizgisi.

s.+ına 81/20

sınırdaş ortak sınırları olanlardan her
biri, hemhudut.

s. 7/15

sıparış et- (Far.) bir şeyin
yapılmasını, gönderilmesini,
getirilmesini istemek,
ısmarlamak.

s. -digi 80/9
s.-me 153/8

sık benzerleri veya parçaları arasında
çok az aralık bulunan, seyrek
karşıtı.

s. 20/3

sık- çevresine sarılarak veya bir şey
sararak çepeçevre basınç altına
almak.

s.-arağ 108/23

sıkça oldukça sık.

s. 103/22, 127/22

sıkıl- can sıkıntısı duymak.

s.-mişlere 168/1

sıkış- kalabalıktan dolayı birbirine çok yaklaşmak.

s.-ib 81/22

sıklet (Ar.) 1. ağırlık, yük. 2. sıkıntı.

s. 168/19, 170/21, 172/21, 172/25,
175/16, 177/20, 182/19, 191/25
s.+den 168/25, 169/7, 170/24,
171/9, 172/19, 173/21, 175/11,
199/3

s.+e 168/1, 181/9, 182/14

s.+in 168/16

s.+inden 204/3, 204/8

s.+ler 11/8

sır (Ar.) 1. varlığı veya bazı yönleri açığa vurulmak istenmeyen, gizli kalan, gizli tutulan şey. 2. aklın erişemediği, açıklanamayan veya çözülemeye şey, giz, gizem.

s. 8/14

s.+ı 181/23

s.+ın 173/23, 178/24

s.+ına 136/4

s.+ını 173/15

s. vere- 136/3

sıra 1. yan yana, art arda olan şey veya kimselerin tümü, dizi. 2. bir şeye ayrılan, uygun görülen veya rastlayan zaman.

s. 176/12, 68/18

s.+sıdır 65/3

s.+sına 149/10

s.+sında 157/19

sırkat (Ar. <sirkat) çalma, hırsızlık.

s.+dır 151/5

sırr bk. sır

s. 185/20, 189/14

s.+ı 195/13, 198/18, 201/19

s.+ın 179/20, 180/4, 182/1,
182/19, 182/3, 191/2, 200/25,
201/9, 203/10

s.+ına 173/11

s.+ında 195/21

s.+ından 201/2

s.+ını 168/7, 175/5, 186/4, 188/7,
197/21

sır ver- (Ar. +T.) bir sırrı kimseye söylememek üzere birine söylemek.

s. -esin 136/3

sihir/sihr (Ar.) büyü.

s. 49/5

s. +de 48/10

s.+ine 66/1

s. et- 54/8

sihr et- (Ar. +T.) büyü yapmak.

s.-miş 54/8

sihrbaz (Ar. +Far. <sihrbaz) büyücü.

s. 52/13

sıla [<sıla] doğup büyüdüğü yerlerini ve yakınlarını ziyaret etme.

s.+ye 140/23

silah (Ar.) savunmak veya saldırmak amacıyla kullanılan araç.

s. 139/16, 145/8

silahlandır- (Ar. +T.) silahlı duruma getirmek.

s.-dı 134/10

sille (Far.) elin iç yüzüyle vurulan tokat.

s. 92/16

silsile (Ar.) birbirine bağlı, birbiriyle ilgili şeylerin oluşturduğu dizi, sıra.

s.+ne 52/7

sinni (Ar.) yaş.

s. 126/22, 33/5, 55/9, 13/10

s.+ne 37/10

sipahi (Far.) Osmanlılarda tımar sahibi bir sınıt atlı asker.

s. 23/22, 24/13, 24/23, 27/21, 27/4

s.+nin 24/11, 24/16, 25/7, 25/9, 32/21

s.+ye 28/13, 32/19

siparane (Far.) kalkan olarak.

s. 2/23

Siton bir özel isim.

s. 135/26, 137/11, 137/21, 138/13, 138/22, 138/6, 139/21, 145/1, 145/18

s.+a 144/24

s.+un 145/12, 145/20, 146/9, 137/15

sival bk. **süal**

s. 73/12

s. ed- 52/19, 169/4, 186/8

s. et- 126/7, 142/9, 46/21, 52/24, 53/12, 73/1, 76/2, 96/26, 103/14, 104/22, 146/20, 157/18, 160/27, 50/17, 53/8, 57/20, 168/16, 143/27, 74/18, 73/19

s. eyle- 101/4, 105/14, 129/16, 129/26, 46/3, 51/15, 73/21, 63/21, 77/7

s.+ini 180/15

s.+inin 55/18

s. +ler et- 76/24

sival et-, sivaler et- (Ar. +T. <sûal) soru sormak.

s. -eceyiz 52/19 (sival edeceyiz)

s. -er 169/4 (sival eder)

s. -eyorsan 186/8 (sival edeyorsan)

s. -di 126/7, 142/9, 46/21, 52/24, 53/12, 73/1, 76/2, 96/26

s. -dikde 103/14, 104/22, 146/20, 157/18, 160/27, 50/17, 53/8, 57/20, 76/24

s. -me 168/16

s. -medi 143/27

s. -meksizin 74/18

s. -meye 73/19

sival eyle- (Ar. +T) soru sormak.

s. -di 101/4, 105/14, 129/16, 129/26, 46/3, 51/15, 73/21

sivalla- (Ar. +T.) soru sormak.

s.-maya 198/9

sivallan- (Ar. +T.) sorgulamak.

s.-ıyorsun 187/5

Siton bk. **Siton**

s.+un 136/16

siz çokluk ikinci kişi zamiri.

s. 105/9, 107/17, 110/27, 113/20, 133/3, 139/12, 156/3, 162/9, 28/14, 31/21, 50/21, 67/24, 77/18, 78/15

s.+den 11/14, 119/17, 125/18, 146/22

s.+e 111/1, 113/18, 114/7, 161/11, 29/8, 31/16, 4/7, 5/13, 53/7, 54/9, 77/19, 85/26

s.+i 131/7, 23/4, 31/23, 50/9, 68/2, 69/10, 70/19

s.+in 104/2, 113/14, 131/27,
132/8, 160/20, 18/7, 47/27,
63/26, 67/4, 74/14, 78/18,
81/26, 97/2, 105/27
s.+indir 23/9
s.+lere 115/7
s.+sınız 70/16

Sogomon bir özel isim.

s.+un 173/8

sogra bk. **sonra**

s. 28/17, 31/15, 35/6, 37/18,
52/17, 71/4

sogug bk. **soguk**

s.+undan 110/1

soguk [<soğuk] 1. ısısı düşük olan,
sıcak karşıtı. 2. duygudan,
sevğiden yoksun olan, yakın ve
içten olmayan, ilgisiz.

s. 58/2, 75/21, 75/8, 76/6
s.+dan 45/24

sogukluk [<soğukluk] 1. soğuk olma
durumu, soğuk bir etki yapan
şeyin özelliği, bürudet. 2.
soğuk, sevimsiz ve ilgisiz
davranış, ilgisizlik. 3.
kırgınlığa, dargınlığa yol
açabilen sevgi azalması.

s. 137/13, 46/2

sohbet (Ar.) 1. dostça, arkadaşça
konuşarak hoş bir vakit
geçirme, söyleşi, yârenlik,
hasbihâl. 2. söyleşi.

s.+ine 84/13

sol 1. vücutta kalbin bulunduğu taraf
olan, sağ karşıtı. 2. bu taraftaki
yön.

s.+a 82/24
s.+una 160/26

son 1. şimdiki zaman en yakın
zamandan beri olan veya bu
zamanda yapılmış, olmuş olan,
ilk karşıtı. 2. artık ondan ötesi
veya başkası olmayan.

s. 141/22, 21/14, 3/15, 3/6, 47/14,
61/10, 77/22

s.+u 122/1, 86/13

s.+unda 84/13

sonra 1. daha ileri bir zamanda,
müteakiben, önce karşıtı. 2.
daha uzak ve ileri bir yerde. 3.
arkadan gelen bölüm veya
zaman.

s. 1/13, 100/15, 100/6, 101/26,
103/1, 105/22, 106/13, 112/26,
112/5, 119/20, 12/14, 125/6,
126/12, 133/24, 134/15,
135/19, 138/14, 139/15, 14/19,
141/17, 142/5, 144/16, 144/20,
145/10, 147/6, 15/8, 151/10,
150/27, 152/19, 152/6, 155/13,
155/23, 156/19, 158/14,
159/10, 159/14, 159/27, 160/7,
162/7, 163/23, 164/1, 169/17,
17/27, 18/25, 19/7, 198/12,
2/16, 2/4, 20/23, 202/4, 23/20,
23/22, 27/22, 3/10, 3/16, 30/11,
31/23, 32/11, 33/16, 33/6,
34/12, 35/15, 4/22, 46/25, 5/11,
52/2, 55/13, 57/10, 57/13,
57/16, 57/3, 61/25, 63/26,
63/27, 65/20, 67/15, 68/20,
7/19, 73/13, 73/18, 75/24,
77/19, 77/3, 79/14, 80/25, 81/4,
83/17, 85/3, 88/4, 90/14, 92/15,
96/17, 97/23, 98/22, 99/14,
99/7

s.+larda 29/18

sopa kalın değnek.

s.+yı 60/9

soğ- içine veya arasına girmesini sağlamak.

s.-ar 158/19
s.-ub 140/16

soğak bk. **soğak**

s.+a 95/26
s.+ı 94/18

soğak (Ar.) il, ilçe vb. yerleşim bölgelerinde, iki yanında evler olan, caddeye oranla daha dar veya kısa olabilen yol.

s. 34/15, 95/16
s.+dan 95/11
s.+larda 41/16
s.+ları 46/18

sor- sormak.

s. 46/16
s.-ar 122/19, 133/6
s.-arım 73/26
s.-du 101/8, 161/3, 43/3, 54/5, 56/15, 83/6
s.-dular 69/21
s.-duğda 105/4, 112/9, 162/21, 46/2, 67/18, 91/19
s.-duğlarında 43/5
s.-mamın 74/11

sorgu sorma işi.

s. 73/12

sorguc metinde “hediye” olarak anlamlandırılan bir söz.

s. 132/19
s.+a 132/25

sovu- [soğumak] birine veya bir şeye duyulan istek, sevgi ve ilgi kalmamak.

s.-madan 112/13

sovug bk. **soguğ**

s.+undan 91/16

sovuğ bk. **soguğ**

s.+dan 200/21, 91/20

sovuğluk bk. **soguğluk**

s. 146/22

soy bir atadan gelen kimselerin topluluğu, köken, sülale.

s.+larından 179/6
s.+un 179/

soy- birinin giysilerini çıkarmak.

s.-arım 117/18
s.-dular 117/20
s.-sunlar 117/14

söhbət bk. **sohbet**

s. 47/26
s.+ler 37/22, 38/3
s. ed- 116/2
s. et- 118/12

söhbət et- (Ar.+T.) dostça konuşmak.

s. -ecek 116/2
s. -medim 118/12

sök- bir şeyi bulunduğu yerden kuvvet kullanarak veya gevşeterek çıkarmak, çekip ayırmak.

s.-ersin 188/13

söndür- ateş ve ışığın yanmasına, aydınlatmasına son ermek.

s.-en 93/2
s.-ürler 42/4

söyle- söylemek.

s. 116/18, 133/9, 150/14
s.-di 158/2, 48/5
s.-dikden 57/15
s.-diklerimi 145/2
s.-dim 201/5, 43/15
s.-din 38/13
s.-diniz 75/4
s.-diyini 37/22
s.-diyini 11/19, 113/10, 138/11,
121/20
s.-me 145/3, 197/22
s.-medi 61/23
s.-medin 157/16
s.-mediyi 13/13
s.-mek 16/2
s.-memden 24/3
s.-meyib 131/18
s.-mez 109/13, 89/12
s.-mezsın 13/21, 15/12, 154/12
s.-miş 39/7
s.-r 112/26, 118/11, 44/10, 64/18,
85/26
s.-rim 24/6, 46/6, 74/10
s.-rler 192/13, 204/13
s.-rsin 199/12
s.-sin 118/7, 121/3
s.-yebileceyim 114/4
s.-yecek 114/1, 86/7
s.-yecekdir 113/3, 114/12
s.-yeceklerim 116/19
s.-yeceklerimi 115/6
s.-yeceksin 115/2
s.-yeceyim 132/10
s.-yeceyini 110/12
s.-yemem 121/4
s.-yemez 78/12, 86/4, 92/10
s.-yerek 46/26
s.-yesin 73/24
s.-yeydim 157/21
s.-yib 102/19, 142/23, 37/20,
74/20
s.-yim 124/11, 154/13, 180/15
s.-yin 16/24
s.-yor 201/14

söyleiş [<söyleyiş] söyleme işi.

s.+in 92/2

söylen- söylenmek.

s.-di 3/2
s.-en 144/12
s.-eni 154/1
s.-miş 154/2

söylet- söyletmek.

s.-mek 118/15, 17/4

söyleyici söyleme işini yapan.

s.+lerin 167/14

söz 1. bir düşüncüyü eksiksiz olarak anlatan sözcük dizisi. 2. bir işi yapacağını kesin olarak vadetme.

s. 109/12, 114/17, 118/11, 13/13,
13/21, 138/15, 138/21, 56/27,
57/15, 85/20
s.+den 132/13
s.+dür 138/12
s.+e 155/22, 163/18
s.+ler 18/13, 201/2
s.+ü 110/11, 153/3, 160/12, 17/25,
23/13, 50/20, 99/22
s. +ü ed- 123/15
s.+üdür 47/21
s.+üm 63/27
s.+üme 57/2
s.+ün 124/10, 74/7
s.+ünde 124/8, 144/10, 46/12
s.+ünden 106/8
s.+üne 108/7, 112/21, 113/12,
113/17, 119/18, 202/1, 28/3,
32/12, 45/1, 46/11, 47/16,
50/13, 78/8, 86/10, 86/13,
86/19, 93/5
s.+ünü 107/22, 85/16
s.+üyle 43/26
s. ver- 81/27, 110/24

söz et- bir şey üzerine konuşmak.

s. -er 123/15 (sözü eder)

söz ver- bir işi yapacağını kesinlikle bildirmek.

s. -diler 81/27
s. -ir 110/24

ssr- bk. **sor-**

s.-duğda 20/1

su su.

s. 108/22, 121/12, 160/8, 177/18,
45/21, 52/1, 54/1, 66/1, 66/19,
75/21, 75/8, 76/6
s.+dan 169/1, 175/25
s.+lar 41/15
s.+lardır 54/3
s.+ya 91/25, 91/4
s.+yu 66/6
s.+yun 52/5, 66/15, 66/9

suç törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış.

s.+unuda 60/25

sufra (Ar.) [<sofra] masa, sini vb. şeylerin, yemek yemek üzere hazırlanmış durumu.

s. 156/13, 61/14, 61/16, 61/20
s.+mıza 157/2
s.+nın 61/23
s.+sına 149/25, 150/12
s.+sını 129/11
s.+ya 61/16, 61/18
s.+yı 129/14

sufradaş aynı sofrayı paylaşan kimseler.

s. 149/22, 150/2

suhulet (Ar.) kolaylık.

s.+le 69/8

su-i zann (Ar.) fena, kötü sanma.

s.+ı 134/2
s.+ına 137/15

su-i zann et- (Ar.) kötü sanmak.

s. 145/26 (su-i zann edib)

sula- toprak, bitki, hayvan vb.ne su vermek.

s.-dığdan 52/2

sultan (Ar.) 1. hükümdar. 2. hükümdarın eşi.

s. 100/21, 100/23, 102/14, 102/25,
102/3, 103/14, 103/21, 106/18,
107/5, 113/24, 114/11, 116/20,
117/25, 117/8, 118/14, 119/8,
121/22, 134/17, 134/5, 14/25,
143/25, 146/18, 146/26,
147/10, 15/24, 15/7, 152/9,
154/25, 155/23, 156/16, 156/2,
156/24, 156/8, 157/12, 157/17,
157/22, 157/5, 16/6, 162/20,
23/10, 29/1, 29/10, 3/11, 3/12,
31/14, 33/7, 38/20, 39/5, 43/12,
47/27, 49/22, 49/27, 54/18,
63/17, 63/22, 64/9, 70/17, 78/1,
78/14, 78/19, 78/3, 84/12, 84/5,
86/8, 93/16, 93/25, 95/5, 97/25,
98/1, 99/10, 99/21, 99/4, 8/3
s.+a 101/17, 101/2, 106/23, 106/3,
114/10, 116/25, 119/5, 156/20,
3/4, 63/21, 8/7, 99/14, 99/2
s.+dan 103/18, 98/16
s.+ı 100/18, 100/26, 101/14,
102/16, 102/8, 103/10, 103/5,
107/1, 47/23, 93/10, 94/6
s.+ım 146/21
s.+ın 105/19, 114/17, 117/14,
117/4, 146/14, 15/5, 156/5,
163/7, 50/13, 50/20, 94/14,
95/14, 97/15, 98/14
s.+ımı 159/5, 93/19, 93/23, 94/2

sulğan bk. **sultan**

- s. 14/12, 15/19, 16/16, 17/1, 18/18, 18/22, 19/13, 19/5, 20/27, 21/20, 9/2
s.+a 9/1
s.+ı 1/12
s.+ıla 7/6
s.+ın 158/19, 16/26, 17/10, 23/12, 8/4
s.+ınızı 9/7
- sun-** bir büyüğe veya nezaket gereğince bir kimseye bir şeyi vermek, arz etmek, yollamak, göndermek, takdim etmek.
- s.-arım 179/5, 188/10
s.-dular 143/20
- suğut** (Ar.) susma, konuşmama, söz söylememe, sessizlik.
- s. 11/6, 116/15, 14/11, 49/21, 49/23
s.+a 13/2
s. ed- 115/1
s. et- 113/1
s.+ile 12/13
s.+ine 13/25
- suğut et-** (Ar. +T.) susmak.
- s. -ecek 115/1 (sukut edecek)
s. -mesine 113/1
- surat** yüz.
- s.+ı 110/11, 15/21
- suret** (Ar.) görünüş, biçim.
- s.+e 145/23
- Surp** (Erm.) Aziz.
- s. 170/13, 173/10, 176/20, 182/10, 192/8, 79/19
- susuz** suyu olmayan, suyu bulunmayan.
- s.+lara 177/18
- suy** (Ar.) kötü, fena, yanlış
- s. +i 145/26
- süal** (Ar. <sual) soru.
- s. et- 10/17, 16/27, 20/27, 4/27, 6/15
- sülük et-** (Ar.+T.) bir yola girmek, bir yol tutmak.
- s. -miş 37/25
- sürgün** ceza olarak belli bir yerin dışında veya belli bir yerde oturtulan kimse.
- s.+üne 81/17
s. et- 148/16
- sürgün et-** (Ar.+T.) sürgüne göndermek.
- s. -diler 148/12
- sürükled-** [<sürüklet-] sürükleme işini yaptırmak.
- s.-erek 163/22
- sürül-** sürme işine konu olmak veya sürme işi yapılmak.
- s.-dün 176/4
s.-ürsün 175/20
- süzan ol-** (Far. +T.) yanmak.
- s. -ub 12/18, 132/22
- süzül-** göz baygınlaşmak, mahmurlaşmak.
- s.-üb 25/19
- Ş

şadüman (Far.) mesut; mutlu; şad, sevinçli.	santimetre uzunluğunda yırtıcı bir kuş.
ş.+iden 142/5	ş. 25/16, 25/21, 27/18 ş.+i 25/3
şagird (Far.) bir mektebe, bir medreseye veya bir hocaya devam edip ders okuyan kimse, öğrenci, talebe.	ş.+ile 26/10 ş.+in 28/1
ş.+lerinden 77/6	şahzade (Far.) padişahların ve oğullarının erkek çocuklarına verilen san.
şah (Far.) 1. hükümdar. 2. benzerlerine oranla en üstün, en güzel, en iyi.	ş. 10/15, 10/25, 114/21, 114/7, 115/21, 115/4, 116/19, 116/2, 116/25, 117/12, 117/16, 117/2, 117/26, 118/6, 119/24, 119/9, 12/1, 12/21, 121/17, 124/11, 13/22, 14/20, 14/9, 15/17, 15/21, 15/4, 16/5, 162/5, 163/3, 3/26, 3/3, 5/25, 6/10, 6/5, 6/8, 7/7, 70/26, 8/21, 9/6
ş. 147/16, 147/9, 149/18, 151/18, 150/3, 150/4, 152/1, 152/3, 152/5, 154/18, 154/27, 154/7, 155/11, 155/24, 155/25, 156/15, 156/20, 156/7, 157/1, 157/10, 157/13, 157/16, 157/19, 157/9, 19/17, 51/9, 62/8	ş.+i 17/15, 9/18 ş.+m 114/12, 4/20 ş.+nin 10/14, 11/18, 11/21, 113/1, 116/10, 117/22, 13/9, 14/12, 14/4, 18/11, 18/17, 18/6, 21/25, 22/11, 22/18, 22/20, 22/7, 29/1, 3/1, 3/13, 32/23, 38/23, 43/19, 43/22, 47/23, 5/2, 54/19, 54/24, 64/6, 85/12, 85/14, 85/4, 86/24, 9/15
ş.+a 151/12, 155/14, 155/5, 156/21	ş.+nizdir 21/5 ş.+nize 70/18 ş.+nizi 17/26, 28/15, 32/13 ş.+si 136/16, 136/20 ş.+sini 13/7 ş.+ye 114/24, 115/8, 116/17, 15/2, 15/9, 108/1
ş.+ı 147/13, 148/15, 156/13	ş.+yi 10/9, 107/22, 113/18, 113/22, 113/7, 115/25, 116/1, 13/8, 18/3, 21/18, 21/27, 22/16, 24/4, 32/1, 32/4, 4/14, 5/19, 70/21, 77/18, 84/22, 84/27, 85/7, 87/2, 9/27
ş.+ım 53/9	ş.+yi 8/26
ş.+ın 149/20, 149/23, 150/16, 150/24, 153/12, 153/14, 154/14, 156/7, 157/2, 157/25, 157/26, 159/11	şahin (Far.) kartalgillerden, Avrupa ve Asya'nın dağ, orman ve çalılıklarında yaşayan, 50-55
şahane (Far.) 1. hükümdarla ilgili, hükümdara özgü olan. 2. çok güzel, mükemmel, üstün nitelikli.	şamata (Ar.) gürültü, patırtı.
ş. +den 28/26	ş. 116/13, 116/7, 123/14 ş.+nın 115/17
ş.+de 138/14, 101/5	
ş.+ye 104/21, 85/22, 146/4	
ş.+lerinde 97/5, 100/4	
ş.+lerini 105/2	
ş.+ye 96/23	
ş. +nizde 138/7, 86/21	

ş.+sından 116/3	ş.-miş 110/20
ş.+ya 123/17	
ş.+ye 118/27	şayeste (Far.) uygun, yakışır.
şamil (Ar.) içine alan, kaplayan, kapsayan.	ş. 4/23
ş. 65/14	şayân (Far.) uygun, yaraşır, değer, layık.
şan (Ar.) ün.	ş. 86/12
ş. 104/26, 97/2	şaz (Far. <şad) sevinçli, memnun.
şanüiftihar (Ar.) şöhret ve övünme.	ş. 156/22, 183/6, 187/20
ş. +ına 104/26	ş.+lık 13/13
şanüşöhret (Ar.) itibar.	ş. ol- 120/14, 180/3, 173/16, 133/16, 155/12, 189/20, 169/18, 171/5, 177/11, 183/19, 192/6, 197/20, 198/20, 200/11, 202/15
ş.+iniz 97/3	
şakı- ötücü kuşlar ezgili ses çıkarmak, ötmek, şakramak, terennüm etmek.	şazlıg bk. şazlık
ş.-maga 120/21	ş. 156/10
şarab (Ar.) üzüm veya başka meyve sularını türlü yöntemlerle mayalandırarak elde edilen alkollü içki, mey.	ş.+a 173/13, 173/24
ş. 157/4, 90/19, 91/6	ş.+ıla 113/22
ş.+ı 150/26	şazlık (Far. +T. <şadlık) sevinçli olma durumu.
şart (Ar.) olması başka durumların gerçekleşmesini gerektiren şey, koşul.	ş. 167/5, 170/6, 172/6, 179/14, 179/4, 180/22, 185/22, 187/17, 188/16, 188/24
ş.+ındandır 163/6	ş. ol- 186/2
şaş- şaşmak.	şaz ol-, şazlık ol- (Ar. +T.) mutlu olmak.
ş.-ma 196/3	ş. -dular 120/14, 180/3
ş.-mada 196/2	ş. -mak 173/16
ş.-mışsın 181/5, 187/5	ş. -ub 133/16, 155/12, 189/20
şaşır- şaşırarak.	ş. -ursun 169/18, 171/5, 177/11, 183/19, 192/6, 197/20, 198/20, 200/11, 202/15
ş.-ib 110/17	ş. -ur 186/2
	şazümesrur ol- (Ar.) mutlu olmak.
	ş.-dugunu 156/22

şefketli (Ar. +T.) yüce, ulu, haşmetli.

ş.+m 100/24

şehr/şehir (Far.) nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı, kent, site.

ş. 65/24

ş.+de 66/8, 80/8

ş.+den 135/14, 155/17, 69/17

ş.+e 155/20, 156/2

ş.+e 14/2, 141/19, 156/11, 95/15, 98/22

ş.+i 34/26, 35/22

ş.+in 33/4, 51/12, 65/16

ş.+lerin 4/12

şekl/şekil (Ar.) dış görünüş, biçim, tarz.

ş.+i 94/22

ş.+inde 75/1

şekk (Ar.) şüphe, zan.

ş. 98/15

şems (Ar.) güneş.

ş. 178/5, 201/7, 195/4

şen yaşamaktan mutlu olduğunu davranışlarıyla belli eden, sevinçli, neşeli.

ş. 2/19, 4/3

şenlig [<şenlik] şen olma durumu, şetaret.

ş.+ini 25/12

şer bk. **şerr**

ş.+den 171/6, 178/24

ş.+inden 181/5

şeraat (Ar. <şeriat) şartlar, koşullar.

ş. 113/8, 117/16, 118/6

ş.+ının 77/26

şerहत bk. **şeraat**

ş.+ın 190/18

şeran (Ar.) şeriat bakımından, şeriata göre.

ş. 163/1

şerbet (Ar.) meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek.

ş. 152/21

ş.+in 147/16

şeref (Ar.) 1. başkasının, birine gösterdiği saygının dayandığı kişisel değer, onur. 2. toplumca benimsenmiş iyi şöhrat.

ş. 126/26, 79/11

ş. bul- 76/12

ş.+ine 76/15

ş.+ini 70/15

şerefbul- (Ar. +T.) şeref bulmak.

ş. -du 76/12

şergöz kötü gözle bakan.

ş. 186/23

şeri (Ar.) şeriatla ilgili, şeriata uygun.

ş. 125/17

ş.+e 19/4, 18/5

ş.+nin 163/19

şerr (Ar.) kötülük, fenalık.

ş. 171/8, 173/9, 181/8, 182/15, 185/3, 185/6, 186/24, 187/11,

187/6, 188/1, 190/16, 190/9,
191/20, 191/5, 195/14, 196/11,
196/13, 198/2, 199/21, 200/25,
201/2, 201/21, 202/12, 203/12
ş.+den 184/24, 187/13, 191/15,
191/24, 191/8
ş.+dir 201/4
ş. ed- 188/14, 181/6
ş.+e 205/18
ş.+i 191/26

şerr et- (Ar. +T.) kötülük yapmak.

ş. -er 188/14 (şerr eder)
ş. -ersin 181/6 (şerr edersin)

şerrgöz bk. şergöz

ş. 187/23, 190/14

şevketli (Ar. +T.) “büyüklük, güç
sahibi” anlamında padişahlara
verilen bir san.

ş.+m 17/20

şevketlü bk. şevketli

ş. 104/23, 99/25

şey (Ar.) 1. belli bir nesne, oluş veya
düşünceyi belirtmeyen, anlamı
kendinden önceki ve sonraki
sözcüklerle ortaya çıkan; söz,
olay, iş, durum, husus, madde,
eşya vb. yerine kullanılan
belirsiz kelime. 2. nesne,
madde, cansız varlık.

ş. 105/11, 108/18, 12/27, 130/18,
131/18, 131/5, 132/10, 146/26,
154/12, 18/9, 190/24, 197/14,
22/20, 39/3, 40/13, 40/22, 43/8,
48/16, 48/20, 49/25, 50/17,
50/4, 52/19, 53/17, 54/5, 57/10,
59/18, 61/23, 61/8, 66/17,
73/19, 74/24, 79/24, 92/10,
94/16, 99/23
ş.+dir 90/26, 91/8
ş.+e 148/11, 82/27

ş.+i 48/22, 54/16, 92/24
ş.+ler 74/18, 97/19
ş.+lerden 179/9

şeytan (Ar.) 1. Hz. Âdem’e secde
etmediği için cennetten
kovulan, insanları Allah’ın
emirlerine karşı kıskırtan,
kötülüğe yönelten cin, iblis. 2.
kötü düşünceli, kötü niyetli
kimse.

ş.+ın 34/10
ş.+ların 62/25

şiddet (Ar.) 1. bir hareketin, bir
gücün derecesi, yeğlilik,
sertlik. 2. hız. 3. bir hareketten
doğan güç. 4. karşıt görüşte
olanlara kaba kuvvet kullanma.
5. kaba güç. 6. duygu veya
davranışta aşırılık.

ş.+i 26/5
ş.+ini 59/23
ş.+le 60/10

şiddetli (Ar. +T.) etkisin çok olan,
zorlu.

ş.+dir 197/7

şifa (Ar.) bedensel veya ruhsal bir
hastalığın son bulması,
hastalıktan kurtulma, onma.

ş. 148/12, 153/2, 53/9, 73/22,
76/21
ş. bul- 76/6, 73/8, 79/16
ş.+sı 153/7
ş.+sına 153/13, 74/12
ş.+sını 155/6, 157/10, 21/2, 75/22,
75/7
ş. ver- 19/15

şifa bul- (Ar. +T.) iyi olmak.

ş. -du 76/6
ş. -masına 73/8
ş. -ub 79/16

şifa ver- (Ar. +T.) iyi etmek.

ş. -ir 19/15

şikest ol- (Far. +T.) kırmak.

ş. -muş 134/1

şikâr (Far.) av.

ş.+e 24/17

ş.+dır 88/20

ş.+ım 15/15

şikâyet (Ar.) hoşnutsuzluk belirten söz veya yazı, sızlanma, sızıltı, yakınma, yakıntı.

ş.+e 55/20

şimdi 1. şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda. 2. az önce, biraz önce, demin. 3. artık, bundan böyle, bu duruma göre.

ş. 106/7, 107/21, 111/13, 111/18, 125/10, 129/27, 13/18, 15/27, 157/10, 158/21, 168/22, 179/12, 181/5, 205/21, 23/4, 36/5, 36/6, 42/6, 47/4, 51/6, 53/24, 54/10, 75/4, 84/19, 85/25, 91/26

şimdiki içinde bulunulan anda olan veya yapılan, bu andaki, bu zamandaki.

ş. 88/21

şimdilik şimdiki durumda veya zamanda, şimdiki zaman için, şu duruma göre.

ş. 132/10, 146/5, 18/2

şiş bir ucu sivri, demir ve ağaçtan, bazen silah gibi kullanılabilen ince uzun çubuk.

ş. 88/24

şiş- çok yemek yiyerek rahatsız olacak kadar doymak.

ş.-ib 31/2

şöhret (Ar.) ün.

ş. 178/19

ş.+i 1/10

ş.+inizi 97/3

ş.+ler 192/17, 195/2, 204/17

ş.+lere 192/5

şöhretlen- ünlenmek.

ş.-irsin 184/12

şöyle 1. şunun gibi, şuna benzer biçimde. 2. şu yolda, şu biçimde.

ş. 109/13, 147/23, 30/7, 32/27, 61/11, 78/20, 79/25

şu 1. çok uzakta olmayan kimse veya işaret yoluyla belirtir. 2. yerini tuttuğu uzaktaki kimse veya şeyi gösterir.

ş. 108/8, 119/24, 120/24, 121/6, 122/3, 124/17, 139/14, 16/5, 169/4, 186/18, 195/21, 198/10, 201/1, 203/10, 204/3, 29/11, 40/7, 44/3, 48/4, 51/26, 64/10, 87/4, 90/12, 93/25, 94/16, 97/9

ş.+dur 139/25

ş.+nda 128/18, 98/21

ş.+ndadır 99/24

ş.+ndan 196/9

ş.+nu 64/2, 84/14

şübhe (Ar.) 1. bir hususlar ilgili gerçek veya doğrunun ne olduğuna kesin biçimde karar vermeme durumu, bu kararsızlıktan doğan ve tam bir hüküm vermeyi engelleyen

tereddüt, kuşku. 2. vesvese,
kuruntu.

ş. 172/4

ş. 32/2
ş. ed- 137/22
ş. et- 143/20, 50/6
ş.+m 141/3, 3/9
ş.+n 19/5
ş.+niz 68/1

şüphe bk. şübhe

ş. 104/9
ş. kal- 103/7
ş.+m 104/16
ş.+miz 5/18
ş.+si 98/15

şübhe et- (Ar. +T.) kuşkulanmak.

şüphe kal- (Ar. +T.) kuşkuya sebep
olacak ihtimalleri ortaya çıkarmak.

ş. -ib 137/22 (şübhe edib)
ş. -meyerek 143/20
ş. -meyin 50/6

ş. -mayıb 103/7

şübhelen- (Ar. +T.) kuşkulanmak.

ş.-miş 179/6
ş.-mişsin 188/11

T

şükranîyet (Ar.) minnettarlık.

ş. 126/15
ş.+im 104/27

ta (Far.) dek, değin, kadar, beri vb.
edatlarla birlikte kullanılarak
bir fiilin, bir hareketin, bir
yerin, bir şeyin başladığı veya
sona erdiği noktayı, zaman ve
uzaklık bakımından abartmalı
bir biçimde anlatan bir söz.

şükür/şükr (Ar.) 1. Tanrı'ya
duyulan minneti dile getirme.
2. Mutlu bir olay veya
durumdan, yapılan bir iyilikten
duyulan hoşnutluğu bildirme.

t. 118/1, 31/22, 82/3, 93/18

ş. 179/13, 37/13, 155/12
ş. eyle- 199/8, 170/6
ş.+ler 187/16, 204/21
ş. ed- 163/24
ş. et- 183/18

tacüb et- (Ar. +T.) hayrete düşmek.

t. -erek 13/26 (tacüb ederek.)

şükr et- (Ar. +T.) minnettar olmak.

ş. -er 163/24 (şükr eder)
ş. -mek 183/18

taaccüb (Ar.) şaşma, hayret etme.

t. 14/23
t. +e 86/12

şükür/şükr eyle- (Ar. +T.) minnettar
olmak.

ş. 170/6, 199/8

taacüb bk. taaccüb

t. 66/24
t.+de 83/2
t. ed- 113/11, 102/5, 122/17, 132/1
t. et- 117/23

şükürülen- Tanrı'ya minnet
duyulması.

taacüb et- (Ar. +T.) hayrete düşmek.

t. -eceksiniz 113/11 (taacüb
edeceksiniz)
t. -erim 132/1 (taacüb ederim)

- t. -er 102/5 (taacüb eder)
t. -erek 122/17 (taacüb ederek)
t. -erim 132/1 (taacüb ederim)
t. -diler 117/23
- taahüd** (Ar.) bir şey yapmayı üstüne alma, üstlenme.
- t. eyle- 77/25
t.+ları 82/7
t.+ü 72/25
- taahüd eyle-** (Ar. +T.) yapacağına söz vermek.
- t. -di 77/25
- taala** (Ar. <teâla) “şanı yüce olsun” anlamında olup Allah, Hak, Tanrı sözcüklerinden sonra kullanılır.
- t. 11/24, 73/7, 75/6
- taale** bk. **taala**
- t.+nin 165/26
- taalimuterbiye** (Ar.) eğitim ve öğretim.
- t. +si 4/24
- taalâ** bk. **taala**
- t. 154/3
t.+den 156/26
t.+ye 158/9
- taam** (Ar.) yemek, yiyecek.
- t. 105/24, 132/19, 149/15, 156/12
t.+dan 151/10, 150/13, 156/19, 160/6
t.+de 120/17
t.+e 101/13, 105/23
t.+ı 129/2, 156/17, 159/25
t.+lar 61/13, 100/14
- tab et-** (Ar. +T.) basmak.
- t. -dik 165/16
- tabib** (Ar.) insanlardaki hastalıkları teşhis ve onları ilaçlarla veya bazı araçlarla tedavi eden kimse, doktor, hekim.
- t. 71/15, 71/8, 74/17
t.+i 75/14
t.+in 71/13
t.+leri 130/7, 152/14
- tabiblik** (Ar. +T.) doktorluk.
- t. 71/19
- tabii ol-** (Ar.) normal düzene, akla ve mantığa uygun olmak.
- t. -ub 24/19
- tabir** (Ar.) bir anlam ifade eden söz.
- t.+ci 51/23
t.+e 83/15
t.+i 51/24
t.+in 49/11
t.+leri 49/13
- tabir et-** (Ar. +T.) yorumlamak.
- t. -erim 51/23 (tabir ederim)
t. -diklerinde 51/16
- tabir eyle-** (Ar. +T.) yorumlamak.
- t. -di 31/15
- tabir olun-** (Ar. +T.) anlatılmak.
- t. -maz 13/12
t. -duğdan 100/14
- tabirci** (Ar. +T.) sözcü.
- t. 52/9
- tabircilik** (Ar. +T.) sözcülük.

- t. 49/8
- tabir et-** (Ar. +T.) rüyayı yorumlamak.
- t. -diklerinde 51/23
t. -erim 51/16
- tabir eyle-** (Ar. +T.) yorumlamak.
- t. eyle- 31/15
- tabir olun-** (Ar. +T.) söylemek.
- t. -maz 13/12
- tabiyat** (Ar.) bir varlığın tabii özelliklerinin bütünü.
- t.+ımın 133/13
- tabiyet bk. tabiyat**
- t.+i 63/10
t.+ini 177/16
- tac** (Ar. <taç) soyluluk, iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen değerli taşlarla süslü başlık.
- t. 140/27, 8/2
t. +ımı 2/8
- taciz ol-** (Ar. +T.) rahatsız olmak.
- t. -dugum 91/20
- tacüb bk. taaccüb**
- t. 6/13
t. ed- 13/26
- tacüblen-** (Ar. +T.) şaşmak.
- t.-mişim 170/15
- tacütaht** (Ar. +Far.) taç ve taht.
- t.+ını 141/1
- tahd** (Far.) 1. hükümdarların oturduğu büyük, süslü koltuk.
2. hükümdarlık makamı, hükümdarlık.
- t. 2/7, 23/14
t.+a 164/3, 45/20
t.+ıma 4/22
t.+ına 158/22, 21/24
t.+ında 21/21, 8/18
t.+ından 151/23
- tahd-ı saltanat** (Far. +Ar.) egemenlik tahtı.
- t. +ını 1/13
- tahd-u mülk** (Far. +Ar.) devlet tahtı.
- t. +ünün 23/14
- taht bk. tahd**
- t.+ını 141/1
- tafsil** (Ar.) bir şeyi ayrıntılarıyla anlatma, açıklama.
- t.+ini 119/23, 23/26, 39/4
- tahd bk. tahd**
- t.+a 147/8
t.+ı 148/23
t.+ından 148/15
- tahd-ı tesarruf** (Far. +Ar.) idare olunan taht.
- t.+unda 148/23
- tahda** (Far.) çeşitli işlerde kullanılmak üzere düz, enlice, uzun ve az kalın biçimde işlenmiş ağaç parçası.
- t. 53/27

tahmin (Ar.) akla, sezgiye veya bazı verilere dayanarak olabilecek bir şeyi, bir olayı önceden kestirme, kestirim.

t. 204/14
t.+ilendir 192/14
t.+inde 146/23

tahkik (Ar.) soruşturma.

t. 18/6, 204/10, 23/17, 23/9, 51/1
t.+e 99/20
t. ed- 7/19, 78/13
t. et- 139/7, 138/13, 98/17, 145/3
t. etdir- 38/16
t. ol- 78/11

tahkik et- (Ar. +T.) soruşturmak.

t. -elim 78/13 (tahkik edelim)
t. -dikden 7/19
t. -medikce 139/7
t. -medikden 138/13
t. -mesini 98/17
t. -mişim 145/3

tahkik etdir- (Ar. +T.) araştırtmak.

t. -ir 38/16

tahkik ol- (Ar. +T.) soruşturmak.

t. -madıkca 78/11

tahrik (Ar.) bir kimseyi, kötü bir iş yapması için harekete geçirme, kışkırtma.

t. 66/14
t. et- 21/23

tahrik et- (Ar. +T.) kışkırtmak, harekete geçirmek.

t. -er 21/23 (tahrik eder)

tahrir etdir- (Ar.+T.) yazı yazdırmak.

t. -ib 4/16

tahsil et- (Ar. +T.) toplamak, almak.

t. -mekde 127/24
t. -meye 165/21

tahsil eyle- (Ar. +T.) toplamak, almak.

t. -di 120/11
t. -din 14/9

tahsil it- (Ar. +T.) toplamak, almak.

t. -mek 127/8

tahüd et- (Ar. +T.) üstlenmek, yapacağına dair söz vermek.

t. -erim 111/2 (tahüd ederim)
t. -erler 49/16 (tahüd ederler)

tahud bk. taahüd

t.+unu 124/15

taqdim et- (Ar. +T.) sunmak

t. -er 130/22 (takdim eder)

taqdim eyle- (Ar. +T.) sunmak.

t. -di 132/20

takrir (Ar.) anlatma, ders verme.

t. 17/23

taqrir et- (Ar. +T.) anlatmak, ifade etmek.

t. -sinler 118/2

talab et- (Ar. +T.) bir kimseden bir şeyi yapmasını istemek.

t. -ersin 171/13 (talab edersin)

talanlan- dağıtmak.

t.-mağ 175/16

talan ol- (Ar. +T.) yağmalamak.

t. -ur 172/25

taleh (Ar. <talih) insanın başına gelmesi takdir edilen iyi veya kötü durumlar, baht, şans.

t.+in 173/2, 176/8, 186/22

t.+sin 188/12

talehsiz (Ar. +T. <talihsiz) talihi ters olan, talihi kötü olan, şanssız, bahtsız (kimse).

t.+sin 177/3

talimat (Ar.) herhangi bir konuda tutulacak yol için üst makamlardan alt makamlara belli bir esasa dayanarak verilen buyruk, yönerge, direktif.

t.+den 6/5

taliy bk. taleh

t.+i 167/20

t.+ini 165/18, 165/3

tam (Ar.) 1. eksiksiz, kesintisiz. 2. o anda.

t. 143/17, 44/23

tamah (Ar.) açgözlülük.

t. 84/5

t.+ıla 70/1

t.+ında 64/17

t.+ından 66/13

tamahi (Ar.) açgözlü olan.

t. 66/8

tamahkâr (Ar. +Far.) aç gözlü

t. 64/15

tamahkârlıg (Ar. +Far. +T. <tamahkârlık) açgözlülük.

t.+ın 64/12

tamme (Ar.) tam sözcüğünün müennes şekli.

t. 165/21

tane (Far.) başlı başına bir varlık teşkil eden şeylerin her biri için kullanılan sayı birimi, adet.

t. 30/24, 76/26

t.+leri 124/25

t.+sini 52/11

tanecik (Far. +T.) küçük tane.

t. 128/23, 23/15, 28/15, 3/26, 4/20

tanı- bir kimse veya şeyle ilgili, doğru ve tam bilgisi bulunmak.

t. -r 37/24

t.-rım 16/8

t.-yamadılar 42/17

t.-yıb 12/22, 129/16, 133/25,

150/4, 159/13, 42/3, 96/3

tanıd- [<tanıt-] kim ve ne olduğunu anlatmak, hakkında bilgi vermek.

t. 35/23

tanıl- kim veya ne olduğu bilinmek.

t.-mayasın 42/7

tağ- bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştiirmek, geçirmek.

- t.-dı 136/10
t.-miş 98/3
- taḳeti ḳal-** (Ar. +T.) yeterli gücü olmamak.
- t. -mayıb 64/20
- taḳdim** (Ar.) 1. bir şeyi karşılıksız olarak birine verme, sunma. 2. tanııtma, tanıştırma. 3. öne alma, önceye alma.
- t. 132/23
t. ed- 130/22
t. eyle- 132/20
- taḳdir** (Ar.) beḡenme, beḡenip belirtme, deḡer verme.
- t.+i 161/14
t.+ine 161/12
- taḳım** 1. birbirini tamamlayan şeylerin bütünü. 2. durumu, meslek davranış vb. bakımlardan birbirine uyan kimselerin meydana getirdiḡi topluluk.
- t. 106/12, 155/18, 45/12
- taḳrib** (Ar.) bahane, vesile.
- t. 118/15, 144/16, 26/1, 42/9, 57/9, 97/23
- taḳrimutevazu** (Ar. <tekrimutevazu) yüceltme ve alçakgönüllülük.
- t. 13/22
- taḳrir** (Ar.) sözle anlatma, ifade ve beyan etme, anlatış.
- t. 103/13, 139/9
t. et- 118/2
t.+i 17/10
- taḳrir-i lisan et-** (Ar. +T.) konuşmak.
- t.-diyinde 114/3
- taraf** (Ar.) 1. ön, arka, saḡ, sol, üst, alt vb. yanların her biri. 2. yön, yan, doḡrultu. 3. bir şeyin belli bölümü, kısmı.
- t.+a 24/20, 24/23
t.+da 114/15, 88/25
t.+dan 69/7, 82/3
t.+ımdan 5/16
t.+ına 122/14, 99/13
t.+ında 149/7, 156/15, 25/16, 68/9
t.+ından 127/4, 128/16, 149/6, 154/9, 19/17, 23/10, 35/25, 40/25, 41/12, 5/13, 5/20, 77/10
t.+ımı 107/7, 122/5
- tarafḳı** (Ar. <terakki) ilerleme, yükselme, gelişme.
- t. 76/14
- tardf bk. taraf**
- t.+ında 147/22
- tarih** (Ar.) bir olayın gününü, ayını ve yılını bildiren söz veya gün.
- t.+i 79/23
- tarihsiz** (Ar. +T.) tarihi yazılmamış, yazıldığı gün, ay veya yıl belirtilmemiş, günsüz.
- t.+lerden 186/13, 190/11
- tarif** (Ar.) bir şeyin bulunduğu yeri, çevre ile ilgisini belirterek açıklama.
- t. 53/15
t. ed- 121/20, 143/13
t. et- 12/7, 52/27, 123/16, 106/27
t. eyle- 103/20
t.+i 124/3

tarif et- (Ar. +T.) tanımlamak.

- t. -eyorum 121/20 (tarif edeyorum)
- t. -ib 143/13 (tarif edib)
- t. -dikde 12/7
- t. -diklerinde 52/27
- t. -diyi 123/16
- t. -mek 106/27

tarif eyle- (Ar. +T.) tanımlamak.

- t. -di 103/20

tariğ ol- (Ar.) takip edilen yol olmak.

- t. -amaz 165/22

tarla tarıma elverişli olan, sınırlı ve belirli toprak parçası.

- t.+larını 52/2

tarz (Ar.) biçim, yol.

- t. 96/4

tasallut (Ar.) sarkıntılık.

- t. 16/21
- t. ed- 118/25

tasallut et- (Ar. +T.) sarkıntılık etmek.

- t. -eyorum 118/25 (tasallut edeyorum)

tasdik et-, tasdik et- (Ar. +T.) doğru ve yerinde bularak kabul etmek, onaylamak.

- t. -miş 137/23
- t.-sin 36/8
- t. 68/12
- t. -in 68/3 (tasdik edin)
- t. -dikde 137/23
- t. -meden 23/17

- t. -mek 68/12
- t. -miş 27/17
- t. -sin 36/8

tasdik eyle- (Ar.+T.) onaylamak.

- t. -di 124/16

tasdik olun- (Ar.+T.) onaylanmak.

- t. -dukda 151/21

tashih (Ar.) düzeltme, yanlışlığı doğru hale getirme.

- t. 18/5

taş kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde.

- t. 111/11, 65/17, 68/26, 69/15, 69/9, 91/4
- t.+a 69/7
- t.+dan 65/21, 66/1
- t.+ı 111/14
- t.+ın 66/16, 69/12, 69/13
- t.+ları 65/17

taşı- taşımak.

- t.-dığım 14/15
- t.-mağ 119/6
- t.-masına 68/24
- t.-rıқан 100/1

tatbık (Ar.) uygulama.

- t. 18/5, 19/4

tatbiğen (Ar.) uygulama bakımından.

- t. 155/22

tatlı hoş gidecek bir biçimde, tatlılıkla.

- t. 201/14, 202/1, 36/2
- tatlılan-** şekerlenmek.
- t.-ır 178/9
- tavan** bir yapının, kapalı bir yerin üst bölümünü oluşturan düz ve yatay yüzey, taban karşıtı.
- t. 6/16
t.+a 6/12
t.+dan 45/19
- tavr** (Ar.) durum, vaziyet, hâl.
- t.+ını 74/21
t. 101/20
- tavrühareket** (Ar.) tavır ve hareket.
- t. +ini 101/20
- tavla** (Ar.) at ahır.
- t.+dan 155/15
- tavsiyename** (Ar. +Far.) tavsiye mektubu.
- t. 127/13
- tavuk** sülüngillerden, eti ve yumurtası için üretilen kümes hayvanı.
- t. 155/3
- tay bk. dag**
- t.+ın 68/22
- tayife** (Ar.) aynı işi yapan topluluk.
- t.+si 56/22, 79/8
t.+sinden 86/15
t.+sinin 55/3, 63/10, 80/12
- tayin** (Ar.) bir göreve yerleştirme, atama.
- t. 165/2, 24/14
- tayyin et-** (Ar. +T.) atamak, belirlemek.
- t. -erek 137/23 (tayyin ederek)
t. -di 68/7
- tayyin eyle-** (Ar. +T.) atamak, belirlemek.
- t. -di 128/9, 162/2
- tayyin ol-** (Ar. +T.) atamak, belirlemek.
- t. -dugunu 129/19
- tazelen-** (Far. +T.) yenisiyle değiştirilmek.
- t.-mesini 61/24
- tazir** (Ar.) azarlama.
- t. 59/4, 90/14
t. +e 58/27
t. et- 44/20
t.+ler 45/12
- tazir et-** (Ar. +T.) azarlamak.
- t. -dikde 44/20
- teallüm** (Ar.) ders alarak öğrenme, belleme.
- t. 71/20
- teallükat** (Ar.) ilişik, ilgi, bağ.
- t.+ı 55/11
- tebdil** (Ar.) değiştirme, değiştirilme, başka şekle sokma.
- t. 119/6, 8/12
t. ed- 189/15

- t. ol- 182/1, 169/1, 190/6, 196/5,
198/19, 199/17, 200/5
t.+i 165/25
- tebdil et-** (Ar. +T.) değiştirmek.
- t. -er 189/15 (tebdil eder)
- tebdil-i zımn** (Ar.) maksat değiştirme.
- t.+ında 165/25
- tebdil ol-** (Ar. +T.) değiştirmek.
- t. -du 182/1
- tebeyün et-** (Ar.+ T.) meydana çıkmak.
- t. -diyi 18/7
- tebrik** (Ar.) uğurlu ve hayırlı olmasını dileme, kutlama.
- t.+e 143/11, 143/2
t. eyle- 2/15
- tebrik eyle-** (Ar. +T.) kutlamak.
- t. -diler 2/15
- tecessüs et-** (Ar. +T.) kendini ilgilendirmeyen şeyleri öğrenmeye çalışmak.
- t. -erek 101/20, 159/19 (tecessüs ederek)
t. -ib 118/9 (tecessüs edib)
t. -dikden 152/19
- tecgere** [<tencere] içinde yemek pişirilen, kapaklı, genellikle metal kap.
- t.+ye 42/19
- tecrübe** (Ar.) karşılaşılan çeşitli olaylardan elde edilen görgü,
- olayların insana kazandırdığı olgunluk.
- t. 146/25, 28/5, 57/9, 59/18,
59/19, 6/6, 61/10
t.+nin 62/17
t.+si 60/4
t.+ye 57/16, 61/9
t.+yi 59/14, 59/24, 59/26
- tedabir** (Ar.) tedbirler.
- t. 164/12
- tedabirüidare** (Ar.) tedbirler ve yönetme.
- t.+sinden 164/12
- tedarik** (Ar.) 1. edinme, sağlama, hazır etme, hazır bulundurma.
2. hazırlık.
- t. +de 12/23
t. +ini 135/7
t. ed- 96/22
t. ed- 59/3
t. +iyle 155/18
- tedarik et-** (Ar. +T.) bulmak, sağlamak.
- t.- ib 96/22 (tedarik edib)
t. -meme 59/3
- tedarikli** (Ar. +T.) hazırlıklı.
- t. 170/10, 170/12, 171/19, 175/24,
176/19, 178/20, 179/17,
180/26, 183/21, 184/19,
186/21, 187/1, 187/22, 188/2,
189/6, 190/13, 191/6, 196/11,
196/19, 198/1, 198/10, 199/6,
200/14, 200/25, 201/12,
201/23, 204/6
t. olun- 100/14, 61/13
- tedarik olun-** (Ar. +T.) hazır olunmak.

- t. -muş 61/13
- tedarikât** (Ar.) hazırlıklar.
- t.+ın 80/10
- tedariğat** bk. **tedarikât**
- t.+ı 11/26
- tedbir** (Ar.) bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çare, önlem.
- t. 139/25
t.+e 115/3
t.+i 15/24
t.+ini 70/21
- tedib** (Ar.) terbiye etme, edeplendirme.
- t.+i 38/9
- teessüf** (Ar.) acınma, yazıklanma.
- t. 10/13
t. ed- 47/25, 14/24, 49/26, 29/22
t. et- 104/7
t.+ünü 10/16
- teessüf et-** (Ar. +T.) acınmak, yazıklanmak.
- t. -erek 47/25 (teessüf ederek)
t. -ib 29/22 (teessüf edib)
t. -erim 14/24, 49/26 (teessüf ederim)
t. -mem 104/7
- tehir** (Ar.) sonraya bırakma, erteleme.
- t. 17/15, 21/25
t. et- 82/10, 22/21
t.+e 85/18
t.+ini 85/12
t. olun- 117/27
- tefek** ufak tefek ikilemesinde geçmektedir.
- t. 97/18
- tefekür** (Ar.) düşünme, düşünüş.
- t. 66/12
t.+e 8/25
t. ed- 102/3, 132/9, 8/20
- tefekür et-** (Ar. +T.) düşünmek.
- t. -erek 102/3
t. -erim 132/9 (tefekür ederim)
t. -ib 8/20 (tefekür edib)
- teftiş** (Ar.) denetleme.
- t. ed- 186/7
t. et- 73/17
t.+desin 201/17
t.+inin 76/7
- teftiş et-** (Ar. +T.) denetlemek.
- t. -dikden 73/17
t. -ib 186/7 (teftiş edib)
- tehammül** (Ar. <tahammül) güçlü, zorlayıcı dış etkenlere karşı koyabilme, dayanma.
- t. 191/3
t. ed- 198/13
t. eyle- 169/16, 198/23
t.+e 64/20
t.+imden 104/10
t.+üm 57/14
- tehammüle t-** (Ar. +T.) dayanmak, katlanmak.
- t. -ersen 198/13 (tahammül edersen)
- tehammül eyle-** (Ar. +T.) katlanmak.
- t. 169/16, 198/23

tehavvur (Ar. <tehevvr>
hiddetlenme.

t.+e 22/26

t. +e 17/12

tehavvr bk. tehavvr

t. 116/25, 58/12, 84/25

tehayvr et- (Ar. +T.) ŐaŐırmak.

t. -ib 6/18 (tehayvr edib)

tehayvr (Ar.) hayrete dŐŐme,
Şaşma.

t.+de 100/26, 91/9

tehi (Far.) boş.

t. 138/14, 83/19

tehir et- (Ar. +T.) geciktirmek.

t. -dirmeye 82/10

t. -mekliye 22/21

tehir olun- (Ar. +T.) sonraya
bırakılmak.

t. -sun 117/27

tehlike (Ar.) bir kimse veya Şeyin
varlığını tehdit eden, helak
olmasına sebep olabilecek
durum.

t. 11/6, 24/22

t.+de 110/19, 9/26

t.+dedir 114/5

t.+den 111/9, 167/11, 90/24, 90/5

t.+ler 71/6

t.+nin 11/20

t.+si 10/11, 136/17

t.+sini 10/21

t.+ye 74/15

tekdir et- (Ar. +T.) cezalandırmak,
eziyet etmke.

t. -dikden 90/14

teklif (Ar.) bir hususta yapılması
veya yapılmaması dŐŐnŐlen
Şeyler hakkında başkalarına
gŐrŐŐ sunma, Őneride bulunma.

t. 16/9, 55/12

t. et- 111/25, 52/10

t.+e 16/12

t.+i 44/3

t.+ini 64/6

t.+ler 15/20, 150/21

teklif et- (Ar. +T.) Őneride
bulunmak.

t. -di 111/25

t. -dikde 52/10

tekmil (Ar.) 1. tamamlama, bitirme.
2. bŐtŐn, tŐm, eksiksiz.

t. 104/15, 7/1

t. ed- 191/2, 202/12, 182/23

t. eyle- 170/23, 172/10, 173/5,

173/8, 175/14, 177/6, 178/23,

184/23, 191/23, 200/13, 204/5,

204/7

t.+dir 111/23

t.+le 195/7

t. ol- 113/3, 160/13, 168/4,

180/22, 181/22, 111/8, 182/20,

97/18, 171/18, 179/1, 179/16,

179/20, 185/15, 195/20,

196/17, 197/11, 198/15, 200/6,

202/10

tekmilen (Ar.) tamamıyla, eksiksiz.

t. 125/4, 157/19, 31/23, 33/11,

44/18, 71/20, 92/24

tekmil et- (Ar. +T.)

bitirmek,tamamlamak.

t. -er 191/2, 202/12 (tekmil eder)

- t. -ersen 182/23 (tekmil edersen)
- tekmil eyle-** (Ar. +T.) bitirmek.
- t. 170/23, 172/10, 173/5, 173/8, 175/14, 177/6, 178/23, 184/23, 191/23, 200/13
- tekmille-** (Ar. +T.) bitirmek.
- t.-yecekdir 201/10
- tekmil ol-** (Ar. +T.) tamamlanmak.
- t. -du 113/3, 160/13, 168/4, 180/22, 181/22
t. -dugu 111/8
t. -maz 182/20
t. -ub 97/18
t.-ur 171/18, 179/1, 179/16, 179/20, 185/15, 195/20, 196/17, 197/11, 198/15, 200/6, 202/10
- tekrar** (Ar.) bir daha, yine, yeniden, gene.
- t. 111/16, 111/20, 121/5, 158/21, 159/14, 183/19, 30/10, 41/2, 88/13, 88/23, 91/12
- tekrarla-** (Ar. +T.) bir işi bir kez daha yapmak, yinelemek, tekrar etmek.
- t.-mağ 59/24
t.-yarak 126/9
- tekrım** (Ar.) saygı gösterme, yüceltme, ululama.
- t. 164/4
- telef** (Ar.) yok etme, mahvetme, öldürme.
- t. et- 77/19, 8/26, 17/26, 47/13
t. ol- 133/2, 70/10, 132/7, 69/5, 47/4
t.+ine 158/3
- telef et-** (Ar. +T.) öldürmek.
- t. -dikden 77/19
t. -mek 8/26
t. -meniz 17/26
t. -mesine 47/13
- telef ol-** (Ar. +T.) mahvolmak, ölmek.
- t. -du 47/4
t. -duğda 133/2
t. -masından 70/10
t. -ursa 132/7
t. -uruz 69/5
- tembel** (Far.) iş görmeyi, çalışmayı sevmeyen, çaba göstermekten, sıkıntıdan kaçan (kimse), üşengeç.
- t. 172/20
t.+sin 170/19
- tembih** (Ar.) bir şeyin belli biçimde ve yolda yapılmasını söyleme, bunu üstelerek hatırlatma, uyarı, uyarma.
- t.+lerini 178/1
- temekkün** (Ar.) yerleşme, mekân tutma.
- t.+ü 97/13
- temekün bk. temekkün**
- t. 137/8
- temel** (Rum.) bir yapının toprak altında kalan ve yapıya dayanak olan duvar, taban vb. bölümlerin tümü.
- t. 69/15
- temelsiz** (Rum. +T.) temeli olmayan.
- t. 203/9

temenni (Ar.) bir şeyin gerçekleşmesini dileme.

t. 115/27, 14/10, 96/15
t. ed- 129/22, 15/4

temenni et- (Ar. +T.) dilemek.

t. -ib 129/22, 15/4 (temenni edib)

temennien bk. **temenniye**

t. 4/9

temenniye (Ar.) dilek.

t. 100/7

temin eyle- (Ar. +T.) inanç vermek, gerçekleştirmek.

t. -yib 10/4
t.-di 89/12

temin ol- (Ar. +T.) sağlamak.

t. -du 68/17

temin olun- (Ar. +T.) inanç vermek.

t. 75/5

temiz (Ar.) kullanılmaktan dolayı hasar görmüş olmayan, kusursuz.

t. 60/17, 60/6

temsil (Ar.) 1. Birinin veya bir topluluğun adına davranma. 2. oyun. 3. söz gelişi.

t. 38/12, 43/15
t.+e 93/7
t.+in 20/26

ten (Far.) vücut.

t. 13/19

tenbih (Ar. <tembih) bir şeyin belli biçimde ve yolda yapılmasını söyleme, bunu üstelerek hatırlatma, uyarı, uyarma.

t. ed- 106/3, 152/5
t. et- 20/6
t. eyle- 127/13, 135/8, 150/2, 19/20, 97/16, 75/24, 161/27
t.+im 135/23
t.+ini 106/11
t.+ler 105/26

tenbih et- (Ar. +T.) söylemek, uyarmak.

t. -ib 106/3, 152/5 (tenbih edib)
t. -di 20/6

tenbih eyle- (Ar. +T.) söylemek, uyarmak.

t.-di 127/13, 135/8, 150/2, 19/20, 97/16
t. -dikden 75/24
t. -yib 161/27

tenezzül et- (Ar. +T.) kendi durumundan daha aşağıdaki bir işi, bir durumu kabul etmek.

t.-er 79/13 (tenezzül eder)

tepreş- nüksetmek, tekrarlamak.

t.-di 96/4

tebşir et- (Ar. +T.) müjde vermek.

t.-erek 6/23

teraķüm (Ar.) birikme, yığılma.

t. 49/18

terazi (Far.) bir kolun iki ucuna asılı iki kefeden oluşan tartı, mizan.

t. 65/20

- t.+dedir 197/23
- terbie** bk. **terbiye**
- t. 8/18
t.+li 7/17
t.+nin 4/5
t.+sinin 4/1
t. +sinde 5/27
- terbiye** (Ar.) istenilen şekilde yetişmesini sağlamak için bir kimseye gerekli bilgi ve nitelikleri kazandırma, eğitme.
- t. 35/23
t. et- 22/27
t.+si 120/6, 4/24
t.+sine 4/15, 5/2
t.+sini 3/21, 38/6
- terbiye et-** (Ar. +T.) eğitmek.
- t. –mekdir 22/27
- tercüme** (Ar.) bir metin veya sözü bir dilden başka bir dile çevirme, çeviri.
- t.+ye 205/1
- terk et-** (Ar. +T.) bırakıp gitmek.
- t. -ib 72/8, 95/3 (terk edib)
- terki** eyerin arka bölümü.
- t.+sine 90/15, 91/1
- terk-i diyar eyle-** (Ar. +T.) memleketi terk etmek.
- t. -miş 124/23
- ters** bir şeyin içe gelen yanı, arkası.
- t. 34/25, 35/22
- tertemiz** çok temiz, her yanı temiz, arı sili, pirüpak.
- t. 157/11
- tertib** (Ar.) 1. uygun bir sıraya, düzene koyma, sıralama. 2. düzenleme.
- t. 140/20, 161/12, 42/18, 42/23, 51/11, 93/23
t.+den 137/10
t.+e 115/3
t. et- 45/18, 75/17, 13/27
t.+i 142/14
t.+in 140/7
t.+ini 134/7, 147/14, 82/14
t.+iyle 142/7, 76/6
t.+le 43/9
t. ol- 61/11
- tertibat** (Ar.) düzen, düzenleniş.
- t.+lardır 12/10
- tertib et-** (Ar. +T.) düzenlemek.
- t. -di 45/18, 75/17
t. -mişler 13/27
- tertibince** düzen, düzenleniş.
- t. 143/18
- tertib olun-** (Ar. +T.) düzenlenmek.
- t. -du 61/11
- tertibütağdır** (Ar.) düzenleme ve beğenme.
- t.+ine 161/12
- tesadüf et-** (Ar. +T.) rast gelmek.
- t.-ib 71/3 (tesadüf edib)
- tesarruf** (Ar.) tutum.
- t.+unda 148/23

tesavvur et- (Ar. +T. <tasavvur et-)
göz önüne getirmek, hayal
etmek, zihinde canlandırmak.

t. -diyi 92/7

tesbih et- (Ar. +T.) “Süphanallah”
sözünü söyleme.

t. -elim 204/22

tesdi (Far.) geniş gövdeli, dar
boğazlı, emzikli veya emziksiz
olabilen, toprak, cam, metal vb.
maddelerden yapılan su kabı.

t. 45/21

teselli (Ar.) avunma, avuntu, avunç.

t. 131/11, 9/8, 94/16
t.+ler 114/8

tesir (Ar.) etki.

t.+e 152/22
t. et- 162/15, 21/17, 56/27, 56/12
t.+inden 147/21

tesir et- (Ar. +T.) etki etmek.

t. -di 162/15, 21/17
t. -meyor 56/27
t. -mez 56/12

teskin et- (Ar.+T.) acı, öfke, heyecan
vb. duyguları yatıştırmak,
dindirmeye çalışmak.

t. -ib 18/14 (teskin edib)

teslim et- (Ar. +T.) bir şeyi sahibine
vermek.

t. -ecek 105/16 (teslim edecek)
t. -eceyim 109/11 (teslim
edeceyim)
t. -er 25/5 (teslim eder)
t. -erim 113/19, 162/18 (teslim
ederim)

t. -di 80/26
t. -mek 118/17, 140/13
t. -mekliye 65/8

teslim eyle- (Ar. +T.) bir şeyi
sahibine vermek.

t. -di 127/20, 99/3

teslim ol- (Ar. +T.) kendini teslim
etmek.

t. -arağ 5/1
t. -maga 79/12
t. -mağ 81/24

teşbih (Ar.) benzetme.

t.+dir 31/17

teşebbüs et- (Ar. +T.) girişmek.

t. -di 17/7, 65/5

teşekkür et- (Ar. +T.) yapılan bir
harekete karşı memnuniyetini
göstermek.

t. -erek 47/3 (teşekkür ederek)

teşekkür teşekkürler.

t. 115/4

teşkil et- (Ar. +T.) oluşturmak,
ortaya çıkarma, meydana
getirmek.

t. -ib 113/6, 123/1 (teşkil edib)

teşviğ (Ar.) isteklendirme,
özendirme.

t. 21/23, 66/14
t.+i 162/10

teşvikütahrik ol-, teşvikütahrik ol-
(Ar. +T.) kışkırtmak.

t. 66/14

t. –arak 66/14	t. -di 28/7
tevabi (Ar.) bir kimse ile beraber bulunan, ona tâbi olan kimseler.	tez (Far.) çabuk, hemen.
t.+si 154/26	t. 168/12, 186/18, 46/20
t.+sine 151/6, 152/4	tezayüd (Ar. <tezeyyüd) artma, büyüme, çoğalma.
tevassüt (Ar. <tavassut) araya girme, arabuluculuk etme, vâsita olma.	t. 100/11
t.+ü 138/10	tezevüc eyle- (Ar. +T.) evlenmek.
t. et- 132/1	t. -di 33/8
tevassüt et- (Ar. +T.) aracılık etmek.	tezevüc-i sani (Ar.) evlilik yapan.
t. -menize 132/1	t. +si 7/12
tevazu (Ar.) alçak gönüllülük, kibirli olmama, gösterişsiz olma.	teziye (Ar. <tezkiye) temize çıkarma, aklama.
t. 13/22, 5/19, 96/15	t. 195/16, 201/18, 204/3
tevazü-yi vacibe (Ar.) olayların gösterişsiz olması.	tezvic ol- (Ar. +T.) evlendirmek.
t.+sini 85/3	t. -acag 142/1
teveccüh et- (Ar. +T.) bir tarafa doğru yönelmek, doğrulmak.	tezyinat (Ar.) süslemeler, süslenmeler.
t. -diyi 142/8	t.+ımı 101/19
tevekelli (Ar.) boş yere değil, bir sebebi olmalı.	tezyin (Ar.) süsleme, süslenme.
t. 138/12	t. 5/24
tevlid ol- (Ar. +T.) doğurmak.	t. eyle- 161/25
t. -ub 2/26	tezyin eyle- (Ar. +T.) süslemek.
tevkirütekrım (Ar.) yüceltme ve ululama.	t -di 161/25
t. 164/4	tıbca (Ar. +T.) tıp bilgisine göre.
teysir et- (Ar. +T.) etki etmek.	t. 152/23
	tıbkı (Ar.) 1. bir şeyin eşi, benzeri, aynı. 2. tıpatıp, tamamıyla.

t. 101/2, 142/15 t.+sı 105/20	yaşamısına elverişli kısmı. 2. ülke, vatan, memleket.
tılsım (Ar.) büyüdü olduğuna inanılan muska vb. şey.	t. 45/23, 45/24
t. 65/14, 65/23, 67/1, 69/1, 69/18, 70/16 t.+ı 66/22, 67/2, 67/7, 70/2 t.+ıdır 68/27 t.+ın 69/20, 70/8	torun 1. bir kimseye göre çocuğunun çocuğu. 2. aynı soydan gelenlerden her biri. t.+u 71/16, 72/23, 76/16 t.+unu 71/13, 71/8
tırnak insanda ve birçok omurgalı hayvanda parmak uçlarının dış bölümüne örten boynuzsu tabaka. t.+larıyla 16/18	tövbe et- (Ar. +T.) “bir daha yapmam” anlamına gelir. t. -ib 38/1 (tövbe edib)
tıpkı bk. tıbkı t. 88/8	Tsugn (Erm.) balık burcu. t. 200/8
tırmala- tırnaklarıyla çizmek veya hırpalamak, tırnaklamak. t.-yib 16/19	Tsul (Erm.) boğa burcu. t. 195/11
ticaret (Ar.) kazanç elde etmek için yapılan mal ve ürün alım satımı. t.+i 45/6 t.+le 44/14	tut- tutmak. t. 203/15 t.-acagını 121/13 t.-ar 161/6, 173/1, 175/22, 188/3, 189/14, 202/14 t.-arısın 168/5, 177/22 t.-arsın 173/13, 173/24, 185/8, 189/12 t.-arsın 181/23 t.-ayorsın 204/4 t.-du 105/18, 137/26, 141/16 t.-du 160/11 (peşkir tut-) t.-dugu 25/3 t.-dugun 173/16 t.-dular 38/5, 70/5 t.-maga 181/24 t.-mayıb 89/17 t.-muşdur 201/13, 58/11 t.-muşsun 180/5, 182/4 t.-san 167/18 t.-sunlar 35/21 t.-ub 34/24, 59/22, 62/8, 82/22, 84/2
timar (Far. <tımar) ağaç bakımı. t.+ına 19/19	
titiz çok dikkat ve özenle davranan veya böyle davranılmasını isteyen (kimse), memnun edilmesi güç, müşkülpesent. t. 57/7	
toprak 1. yer kabuğunun, üzerini kaplayan çürümüş organik maddelerden ve kütle kırıntılarından oluşan canlıların	

tutdur- [<tuttur-] tutmasını sağlamak.

t.-ub 92/22

tutul- tutma işi yapılmak veya tutma işine konu olmak.

t.-muş 83/14

t.-ub 114/18

tutuş- birbirini tutmak, birbirine ilişip dokunmak.

t.-du 90/7

tuvana (Far.) kuvvetli, dinç, canlı.

t. 13/11, 74/27

tüccar (Ar.) ticaret yapan, ticaretle uğraşan kimse, tacir.

t. 44/18, 44/2, 44/6, 45/6, 46/1, 46/17, 47/7

t.+ın 44/11, 44/22, 44/7

tüccarlık (Ar. +T.) tüccar olma durumu.

t. 172/10, 186/4, 190/19, 198/5

tüken- bitmek, sona ermek, kalmamak.

t.-ib 109/14

t.-mez 197/2

türahat (?) metinde “yanlış” olarak anlamlandırılan söz.

t. 110/3, 86/21

türlü bk. **dürlü**

t. 167/3

tüy insan ve hayvan derisi üzerinde bulunan ince, kısa, yumuşak ve sık uzantılar.

t.+lerinin 82/15

Ṭ

Ṭaniel bir özel isim.

ṭ.+in 181/1, 169/20

Ṭarṭon bir özel isim.

ṭ. 43/23

Ṭioggedianos bir özel isim.

ṭ. 162/5, 164/2, 4/21, 15/25, 3/1

ṭ.+un 18/14, 7/1

ṭuṭ- bk. **tut-**

ṭ.-ub 14/4

ṭuṭi (Far.) işittiği sesleri taklit eden, bazı kelimeleri söyleyebilen papağan türünden bir kuş, dudu, dudu kuşu.

ṭ. 44/17, 44/21, 44/6, 45/11, 46/3

ṭ.+den 46/1

ṭ.+nin 45/3, 47/8

ṭ.+si 44/9

ṭ.+sini 44/1

ṭ.+ye 44/23, 45/9, 46/25

U

u bk. **ve**

u. 10/7, 11/21, 12/7, 13/22, 14/8, 165/18, 18/19, 19/20, 2/13, 2/18, 2/7, 20/17, 22/9, 23/14, 28/13, 3/19, 31/18, 4/24, 48/12, 5/1, 5/14, 5/26, 62/6, 71/19

uc [<uç] 1. bir şeyin kenarı. 2. bir şeyin baş veya son noktası.

u.+u 101/17

u.+unda 94/8

uç- kuş, kanatlı böcek vb. hareketli kanatları yardımıyla havada düşmeden durmak, havada yol almak.

u.-ub 126/3, 27/19, 28/1, 95/8

u- bk. **i-**

u. -du 129/5, 13/11, 138/2, 148/25, 156/6, 172/15, 48/17, 58/2, 59/7, 61/13, 75/13, 76/21

uhd metinde “ziyaret” olarak anlamlandırılan bir söz.

u. 79/21

ufağ boyutları normalden küçük.

u. 97/18

ugur [<uğur] hedef, amaç, erek, gaye, yol.

u.+una 130/11, 154/19, 157/25
u.+una 11/22
u.+unu 141/18

ula bk. **ile**

u. 105/8, 131/10

ulu çok yüksek, çok büyük olan (şey).

u. 20/14, 20/21, 20/6, 21/1
u.+lerden 189/20

um- sanmak, tahmin etmek.

u.-maz 45/14

umud [<umut] ummaktan doğan duygu, ümit.

u. 167/23
u.+un 173/21, 177/12, 185/22, 197/9, 198/23

u.+unu 203/15

umur-i devlet (Ar.) devlet işleri.

u. 148/3

unud- bk. **unut-**

u.-ursun 169/14

unut- aklında kalmamak, hatırlamamak.

u.-mazsın 63/7
u.-muş 98/5
u.-muşsunuz 104/5
u.-uyorsun 173/12

unutdur- [<unuttur-] unutmaya yol açmak veya unutmamaya sağlamak.

u.-du 72/6

uğube bk. **uğubet**

u. 107/10

uğubet (Ar.) eziyet, işkence.

u. 48/2
u.+in 64/4

usa bk. **ise**

u. 13/20

usda (Far.) bir zanaatı gereği gibi öğrenmiş olan ve kendi başına yapabilen kimse.

u. 113/12, 32/26
u.+lar 114/21, 8/17
u.+ları 12/26, 13/26, 6/14, 6/18
u.+larımlarımın 119/13
u.+larına 11/12, 12/22, 12/6, 14/6
u.+larının 11/1, 31/20
u.+sı 22/11, 32/7, 43/22, 48/1
u.+sının 120/11
u.+ya 120/6

usdad (Far. <üstad) bilim veya sanat alanında üstün bilgisi ve yeteneği olan kimse.

u.+ına 204/19

usdad-i evvel (Far. +Ar.) önceki üstadı.

u. +e 22/22

usta bk. **usda**

u. 70/18, 72/4, 83/6
u.+dır 32/17
u.+ların 83/4
u.+larından 54/20

uşad-ı evvel (Far. +Ar.) önceki üstadı.

u. 6/3

ustalıg bk. **ustalıg**

u.+ıla 102/1

ustalıg (Far. +T.) usta olma durumu.

u. 56/27, 71/19

usul (Ar.) yavaş bir biçimde.

u. 124/7, 33/16, 34/6, 36/3

uşag erkek hizmetçi.

u.+ın 126/6

utan- onursuz sayılacak veya gülünç olacak bir duruma düşmekten üzüntü duymak, korkmak, mahcup olmak.

u.-ib 61/22
u.-ır 169/11
u.-mazzınız 132/2

uy- uymak.

u.-an 93/5

u.-anların 86/13

u.-mag 86/19

u.-mayacağı 102/2

u.-sam 112/22

u.-ub 119/18, 28/3, 32/12, 78/8

uyan- uyanmak.

u.-dıkda 6/10

u.-dırdı 25/23

u.-ib 12/6, 34/12, 98/11, 98/18

u.-ır 133/20

u.-mış 27/23

uyandır- uyanmasına yol açmak.

u.-maya 36/2

uyanıklıg [<uyanıklık] uyanık olma durumu, anıklık, saklık, teyakkuz.

u.+ımda 123/12

uygun yakışır, yaraşır, mutabık, mütenasip.

u. 203/11

uyku dış uyaranlara karşı bilincin, bütünüyle veya bir bölümünün yittiği, tepki gücünün zayıfladığı ve her türlü etkinliğin büyük ölçüde azaldığı dinlenme durumu.

u.+ndan 36/2

uymaklıg (?) metinde “bir söze inanmak” olarak anlamlandırılan bir söz.

u.+ın 108/7

uyku bk. **uyku**

u. 123/13

u.+dan 133/20

u.+su 98/10

uyu- uyku durumunda olmak.

u.-duktan 33/15
u.-r 25/10
u. -rken 6/8

uyut- uyumasını sağlamak, uyur duruma getirmek.

u.-du 31/8

uza- çok zaman tutmak, uzun sürmek.

u.-dı 195/14
u.-r 197/12, 198/2
u.-rsın 200/24

uzadiye [<uzadiya] “uzun uzadiya” ikilemesinde kullanılır.

u. 102/18

uzag bk. **uzak**

u.+a 155/18

uzak 1. yakın olmayan yer. 2. gidilmesi çok süren, çok ötelerde bulunan, ırak, yakın karşıtı.

u. 173/14, 173/22, 202/9, 203/1
u.+da 168/10, 169/12, 188/17
u.+daki 188/6
u.+dan 12/21, 91/15
u.+dır 67/19

uzaklan- uzaklaşmak

u.-ır 202/12
u.-sın 116/8

uzat- uzamasına sebep olmak, uzamasını sağlamak.

u.-madığından 111/26

uzun 1. iki ucu arasında fazla uzaklık olan, kısa karşıtı. 2. başlangıcı ile bitimi arasında fazla zaman aralığı olan, çok süren.

u. 102/18, 176/17, 176/23, 63/6

Ü

ü bk. ve

ü. 100/11, 101/20, 103/17, 104/26, 106/27, 119/22, 120/17, 123/22, 123/3, 123/5, 126/20, 127/1, 127/4, 128/13, 128/14, 141/1, 141/6, 144/19, 148/24, 151/22, 155/13, 156/22, 158/10, 158/11, 158/20, 160/17, 161/12, 161/17, 163/17, 164/10, 164/12, 164/14, 164/4, 164/6, 165/3, 204/21, 49/14, 66/14, 71/17, 79/11, 81/11, 81/17, 82/9, 85/12, 97/3, 97/3, 98/8

üç ikiden sonra gelen sayının adı.

ü. 123/13, 24/14, 55/15, 68/17, 87/10, 92/11
ü.+ü 156/19, 92/26
ü.+ünde 12/2
ü.+üne 89/17

üçüncü üç sayısının sıra sıfatı, sırada ikinciden sonra gelen.

ü. 43/22, 61/9, 62/17, 88/15, 132/15
ü. +si 5/7

ü- bk. **i-**

ü. -dü 13/15, 24/15

üksek bk. **yüksek**

ü. 16/17

ülame (Ar. <ulema) bilginler.

ü. 163/17
ü.+si 2/12
ü.+sini 3/24

ülameen bk. **ülame**

ü. 18/3

ülema bk. **ülame**

ü.+larınız 113/5
ü.+sını 123/2

ülfet (Ar.) 1. tanışma, görüşme. 2. dostluk, ahbablık.

ü. 106/6, 126/17, 147/13, 33/14

ümid (Far.) umut.

ü. 132/14, 169/19
ü.+ini 28/16
ü.+iyle 95/11

ümüd bk. **ümid**

ü. 187/18
ü. et- 188/17
ü.+imiz 73/9
ü.+ün 169/9

ümüd et- (Far. +T.) umut etmek.

ü. -mediyin 188/17

ünsiyet (Ar.) alışkanlık.

ü. 147/12, 33/14

üst 1. bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı, fevk, alt karşıtı. 2. birine göre yüksek aşamada olan kimse.

ü.+e 196/10, 38/4
ü.+ü 148/4, 90/6
ü.+ünden 45/19, 47/9

üşü- ısı yokluğundan, azlığından veya ısı kaybından etkilenmek, soğğun etkisini duymak.

ü.-dükde 110/1
ü.-müş 58/8, 59/1, 91/17

üvey-i evlad (T. +Ar.) öz olmayan çocuk.

ü.+ı 16/20
ü. +ını 25/9

üvey-i valide (T. +Ar.) öz olmayan anne.

ü. +n 12/12

üz bk. **yüz**

ü. 87/21, 88/11, 88/17
ü.+üne 15/22, 81/15, 9/4
ü.+ünü 15/17, 16/19
ü.+ünüzü 116/27

üz- üzüntü vermek.

ü.-üb 70/5

üzer bk. **üzeri**

ü.+lerine 83/27

üzeri 1. bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı. 2. bir şeyin görülen yanı, yüzü. 3. vücut, beden.

ü.+nde 101/9, 109/11, 12/4,
122/15, 155/7, 157/7, 172/4,
178/6, 179/11, 185/20, 191/9,
199/23, 204/2, 25/17, 4/20,
59/23, 61/20, 72/13, 80/6,
83/20, 19/1
ü.+nden 147/19, 45/22, 93/4
ü.+ne 100/5, 107/10, 108/22,
114/17, 126/2, 126/20, 127/18,
134/11, 138/5, 140/27, 140/3,
159/1, 168/19, 17/23, 17/26,
170/20, 170/22, 171/22,
172/21, 172/24, 173/6, 175/15,

177/19, 178/2, 178/7, 181/10,
181/16, 182/18, 186/14,
186/18, 186/7, 191/13, 195/4,
195/4, 197/15, 197/3, 20/4,
201/15, 21/12, 22/8, 25/24,
3/13, 3/22, 30/14, 31/4, 32/18,
39/19, 43/7, 45/21, 47/25,
58/26, 60/8, 61/14, 65/20,
76/24, 80/21, 82/16, 92/2, 16/3,
16/5

üzre [<üzere] 1. amacıyla, 2.
şartıyla.

ü. 100/16, 103/2, 120/10, 124/13,
134/24, 140/20, 147/11, 147/3,
167/19, 21/6, 38/17, 38/9, 4/23,
41/5, 42/23, 44/3, 48/4, 79/21,
81/21, 87/21, 89/13, 3/22
ü.+dir 63/19

V

vacibe (Ar.) yapılması vâcip
derecesinde şart olan şey,
vecîbe.

v. +sini 85/3

vacibe-yi zimmet (Ar.) boyun borcu.

v.+imizdir 70/3

vad (Ar.) yapılması gerekli olan.

v. et- 175/13, 182/22
v. eyle- 51/17, 67/3
v. +ı 51/20
v.+in 200/13
v.+ini 126/9, 204/4
v.+iniz 67/26
v.+lerini 30/10

vade (Ar.) bir işin yapılması veya bir
borcun ödenmesi için tanına
süre, mühlet, mehil.

v. 144/7

vad et- (Ar. +T.) umut vermek.

v. -diyin 175/13, 182/21

vad eyle- (Ar. +T.) umut vermek.

v. -di 51/17, 67/3

vaḥ “yazık” anlamında söylenen bir
söz.

v. 85/8

vafir (Ar.) çok, bol.

v. 127/10, 158/23, 2/16, 67/27

vali (Ar.) bir ilde devleti temsil eden
en yetkili yönetim görevlisi,
ilbay.

v. 42/18

v.+nin 40/16

v.+si 39/21

v.+ye 42/17

valide (Ar.) anne.

v. 158/2, 16/9

v.+den 24/15

v.+m 121/22

v.+min 121/13, 162/9

v.+n 121/16, 35/25

v.+nden 167/8

v.+ndir 12/12

v.+ne 183/9

v.+nin 15/3

v.+si 120/17, 121/14, 121/21,
159/18, 160/11, 160/18, 160/2,
3/4, 55/23, 56/15, 56/17, 56/26,
59/17, 59/25, 61/8, 62/16,
62/26, 74/21

v.+sine 161/23, 22/2, 23/3, 55/19,
61/1

v.+sini 119/21, 158/20, 160/25,
55/17, 62/14

v.+sinin 73/14

v.+siyle 57/20, 59/13, 73/18

vaḳaa (Ar.) olan, ortaya çıkan her
türü durum, olay.

- v. 112/21, 120/9, 38/13, 99/15, 1/16
- vaķıf ol-** (Ar. +T.) haberdar olmak, bilmek.
- v. -ub 133/27, 67/1, 80/14
- vaķı ol-, vaķı ol-** (Ar. +T.) olmak, meydana gelmek.
- v. -madığı 8/7
v. -acak 19/9, 24/22, 64/5
v. -acaķdır 19/9
v. -an 78/17
v. -du 199/21
v. -ur 203/12
- vaķt-ı mesud** (Ar.) mutlu olunan zaman.
- v. +da 2/25
- vaķt-ı mevu** (Ar.) söz verilen zaman.
- v.+de 141/5
v.+da 142/22
- vaķt-i evayıl** (Ar.) evvel zamanlar.
- v.+de 44/7
- vaķıt** (Ar. <vakit) zaman.
- v. 106/22, 109/16, 115/1, 124/19, 125/1, 125/14, 129/10, 133/10, 133/18, 135/16, 152/22, 157/15, 171/22, 198/17, 203/14, 34/20, 34/6, 35/1, 37/3, 39/19, 40/8, 56/7, 62/11, 63/6, 75/18
v.+da 106/20, 50/8, 64/13, 75/9, 91/15
v.+dan 105/5
v.+dır 101/7
v.+ı 88/11, 112/4+(vaķtı)
v.+ıE129/10, 132/20, 149/15, 156/13+(vaķtı), 88/11+(vakti), 112/4+(vaķtı)
- v.+ıdır 13/3 +(vaktıdır)
v.+ımı 2/6 +(vaķtımı)
v.+ın 39/16 +(vaktın)
v.+ında 105/12 +(vaktında)
v.+ıyle 111/16 +(vaķtıyle)
v.+larda 137/21, 29/7, 33/4, 87/22
- vaķıt bk. vaķıt**
- v. 94/4
v.+i 29/14, 39/11, 86/7, 87/9
+(vakti)
v.+imize 203/11 +(vaķtimize)
- vaķt bk. vaķıt**
- v. 24/5, 35/3, 92/15
v.+da 72/1
v.+ıyle 74/26
- var** 1. mevcut, evrende veya düşünce de yer alan, yok karşıtı.
2. elde bulunan her şey.
- v. 132/14, 142/11, 146/24, 151/1, 160/22, 160/26, 161/1, 167/14, 168/10, 168/11, 168/17, 168/17, 168/8, 169/12, 17/22, 170/25, 171/15, 171/7, 173/23, 176/9, 178/24, 179/20, 180/11, 181/25, 182/14, 182/19, 183/12, 183/13, 188/18, 188/20, 190/14, 190/18, 191/2, 191/5, 195/21, 197/11, 199/16, 199/4, 201/3, 202/23, 25/3, 34/19, 35/20, 37/6, 37/9, 39/14, 47/11, 48/11, 52/26, 61/21, 64/1, 64/15, 65/11, 66/25, 69/24, 71/15, 74/2, 79/2, 87/11, 94/17, 94/24
v.+dır 127/6, 135/24, 183/23, 186/24, 190/17, 191/11, 196/3, 20/18, 200/13, 202/5, 4/12, 73/10, 84/21, 86/14
v.+ıdı 199/19, 44/13, 48/1
v.+ımış 46/23
v.+ısa 115/4, 21/2, 67/21
- var-** varmak.

- v.-dıkda 141/19
v.-ib 12/16, 26/13, 37/14, 55/17
v.-inca 103/17
v.-ir 122/1
v.-sın 62/25
- varış** varma işi.
- v. +ının 37/10
- varis** (Ar.) kendisine miras düşen kimse, mirasçı.
- v. 126/11, 4/23
v. ed- 30/2, 123/22
v. eyle- 31/13
v.+i 128/24
v.+ini 23/15
v. ol- 147/6
- varis et-** (Ar. +T.) mirasçı yapmak.
- v. -erim 123/22 (varis ederim)
v. -eceyini 30/2 (varis edeceyini)
- varis eyle-** (Ar. +T.) mirasçı yapmak.
- v. -di 31/13
- varis ol-** (Ar. +T.) mirasçı olmak.
- v. -du 147/6
- variyet** (T. +Ar.) varlık, zenginlik.
- v. 49/18
v.+imden 96/27
v.+ini 39/16
- vaseta** [<vasita] aracı.
- v. 73/9
v.+sıyla 89/18
- vasıl ol-, vasıl ol-** (Ar. +T.) ulaşmak, erişmek.
- v. -dukdı 72/27
v. -ub 13/7
- v.-dukda 149/5
v.-du 75/27
- vasiet bk. vasiyet**
- v.+ini 3/7
- vasiyet** (Ar.) bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.
- v. 1/14
v. et- 126/13
v.+im 3/15
- vasiyet et-** (Ar. +T.) öldükten sonra herhangi bir şeyin yapılmasını istemek.
- v. -dim 126/13
- vasıl bk. vasıl**
- v. ol- 72/27
- vay** ağrı, acı vb. duyguları anlatan bir söz.
- v. 59/5
- vaz** (Ar.) konma, konulma
- v. geç- 150/5, 56/19, 65/9, 143/4, 37/7
- ve** iki sözcük veya iki cümle arasına girerek aralarında bir bağ olduğunu anlatan söz.
- v. 1/10, 1/4, 10/19, 10/20, 10/22, 10/27, 10/4, 100/12, 100/18, 100/20, 101/12, 101/13, 101/19, 101/3, 101/9, 102/1, 102/16, 102/19, 102/20, 102/26, 102/9, 103/14, 103/16, 103/17, 103/19, 103/8, 104/11, 104/2, 104/3, 104/9, 105/12, 105/19, 105/21, 106/1, 106/13, 106/18, 106/19, 106/24, 106/25, 106/6, 106/9, 107/10,

107/12, 107/17, 107/21, 107/8,
 108/15, 108/17, 108/19, 108/6,
 109/13, 109/15, 109/17,
 109/17, 109/17, 109/25, 109/7,
 11/10, 11/2, 11/7, 110/19,
 110/4, 111/27, 111/9, 112/11,
 112/15, 112/26, 112/3, 113/20,
 113/27, 113/5, 114/14, 114/21,
 114/6, 115/12, 115/15, 115/19,
 115/26, 115/6, 115/9, 116/10,
 116/11, 116/23, 116/6, 117/10,
 117/14, 117/21, 117/5, 117/6,
 117/9, 118/1, 118/16, 118/18,
 118/22, 119/1, 119/15, 119/21,
 119/22, 12/10, 12/11, 12/15,
 12/22, 12/3, 12/9, 120/12,
 120/21, 120/5, 120/7, 121/10,
 121/11, 121/13, 121/16,
 121/18, 121/23, 122/11,
 122/16, 122/19, 122/7, 123/11,
 123/2, 123/2, 123/2, 123/5,
 124/11, 124/18, 124/18,
 124/22, 124/22, 124/25,
 125/11, 125/17, 125/2, 125/22,
 125/23, 125/27, 125/9, 126/10,
 126/11, 126/13, 126/27, 126/3,
 127/12, 127/13, 127/17,
 127/18, 127/19, 127/20,
 127/21, 128/19, 128/2, 128/22,
 128/6, 128/9, 129/1, 129/13,
 129/18, 129/21, 13/1, 13/7,
 13/8, 130/1, 130/16, 130/18,
 130/26, 131/10, 131/11,
 131/23, 131/4, 131/5, 131/8,
 132/19, 132/20, 133/11,
 133/17, 133/21, 133/23, 133/9,
 134/10, 134/14, 134/14,
 134/15, 134/5, 135/10, 135/10,
 135/11, 135/12, 135/13,
 135/15, 135/16, 135/20, 136/1,
 136/10, 136/12, 136/17,
 136/22, 136/3, 136/5, 137/11,
 137/6, 138/22, 138/27, 139/19,
 139/21, 139/27, 139/3, 139/9,
 14/1, 14/24, 14/5, 14/8, 140/12,
 140/15, 140/16, 140/21,
 140/24, 140/8, 141/13, 141/17,
 142/1, 142/14, 142/17, 142/27,
 142/27, 142/27, 142/4, 142/5,
 142/7, 143/1, 143/10, 143/11,
 143/11, 143/2, 143/21, 143/26,
 143/27, 144/17, 144/26,
 144/27, 145/13, 145/21, 145/8,
 146/1, 146/11, 146/12, 146/12,
 146/14, 146/5, 146/8, 146/9,
 147/13, 147/18, 147/22,
 147/24, 147/6, 148/1, 148/12,
 148/18, 148/2, 148/4, 148/6,
 149/14, 149/2, 149/21, 149/25,
 149/4, 149/7, 15/15, 15/4,
 151/11, 150/12, 150/19,
 151/26, 152/10, 152/13,
 152/21, 152/23, 152/8, 153/10,
 153/5, 153/5, 153/6, 154/1,
 154/22, 155/10, 155/12,
 155/15, 155/20, 155/4, 155/6,
 155/6, 155/9, 156/1, 156/11,
 156/12, 156/15, 156/16,
 156/22, 156/25, 156/9, 157/11,
 157/14, 157/3, 159/12, 159/15,
 159/18, 159/5, 159/7, 159/8,
 16/12, 16/18, 16/2, 16/21, 16/9,
 160/11, 160/12, 160/13,
 160/15, 160/2, 160/24, 160/5,
 161/18, 161/2, 161/21, 161/23,
 161/24, 161/25, 162/19,
 163/10, 163/17, 163/19, 163/2,
 164/13, 164/5, 164/7, 165/24,
 165/7, 167/11, 167/13, 167/14,
 167/17, 167/18, 167/18, 167/2,
 167/2, 167/4, 167/5, 167/6,
 167/7, 167/9, 168/1, 168/12,
 168/17, 168/18, 168/19,
 168/20, 168/22, 168/24,
 168/25, 168/26, 168/4, 168/6,
 169/11, 169/16, 169/17,
 169/17, 169/18, 169/5, 169/6,
 169/7, 169/9, 17/14, 17/17,
 17/17, 17/2, 17/25, 17/7,
 170/11, 170/12, 170/16,
 170/17, 170/18, 170/2, 170/21,
 170/24, 170/3, 170/4, 170/7,
 170/9, 171/10, 171/10, 171/14,
 171/16, 171/18, 171/19,
 171/23, 171/23, 171/5, 171/5,
 172/1, 172/16, 172/18, 172/2,
 172/20, 172/21, 172/25,
 172/25, 172/3, 172/6, 173/1,
 173/12, 173/14, 173/16,
 173/17, 173/18, 173/19, 173/2,

173/20, 173/21, 173/21,
173/22, 173/23, 173/23,
173/23, 173/25, 173/25,
173/25, 173/26, 173/4, 173/5,
173/6, 173/8, 173/8, 173/9,
175/11, 175/14, 175/16,
175/17, 175/17, 175/18,
175/19, 175/20, 175/22,
175/25, 175/4, 175/7, 175/8,
175/9, 176/13, 176/15, 176/16,
176/18, 176/23, 176/5, 176/9,
177/1, 177/10, 177/16, 177/17,
177/18, 177/20, 177/21,
177/21, 177/22, 177/24,
177/25, 177/3, 177/6, 177/7,
177/9, 178/14, 178/15, 178/16,
178/17, 178/18, 178/19, 178/2,
178/23, 178/3, 178/4, 178/7,
178/9, 179/10, 179/11, 179/14,
179/15, 179/17, 179/19, 179/4,
179/6, 179/6, 179/7, 179/7,
179/8, 18/12, 18/15, 18/21,
18/4, 18/6, 180/1, 180/10,
180/17, 180/17, 180/18,
180/19, 180/2, 180/20, 180/22,
180/4, 180/6, 180/8, 181/10,
181/11, 181/11, 181/14,
181/14, 181/16, 181/17,
181/23, 181/6, 181/6, 181/8,
182/14, 182/15, 182/17,
182/19, 182/20, 182/21,
182/22, 182/4, 182/5, 182/6,
182/7, 182/8, 183/1, 183/12,
183/13, 183/20, 183/22,
183/24, 183/5, 183/7, 183/8,
183/8, 183/9, 184/1, 184/1,
184/13, 184/14, 184/15,
184/16, 184/17, 184/18, 184/2,
184/20, 184/20, 184/21,
184/23, 184/25, 184/5, 184/6,
184/7, 184/8, 185/11, 185/12,
185/13, 185/14, 185/23, 185/3,
185/4, 185/7, 185/8, 186/1,
186/13, 186/14, 186/16,
186/19, 186/20, 186/23, 186/3,
186/5, 186/9, 187/10, 187/18,
187/19, 187/21, 187/23, 187/5,
187/6, 187/8, 188/11, 188/15,
188/19, 188/24, 188/3, 189/1,
189/12, 189/13, 189/15, 189/2,

189/20, 189/21, 189/22,
189/23, 189/25, 189/5, 19/23,
190/10, 190/11, 190/11,
190/14, 190/16, 190/18, 190/2,
190/23, 190/4, 190/5, 191/1,
191/10, 191/11, 191/13,
191/19, 191/6, 192/1, 192/11,
192/14, 192/4, 192/4, 192/5,
195/15, 195/15, 195/3, 195/5,
195/7, 196/1, 196/13, 196/17,
196/18, 196/2, 196/20, 196/4,
197/11, 197/12, 197/23, 197/3,
197/6, 197/9, 198/1, 198/10,
198/18, 198/20, 198/23, 198/3,
198/4, 199/1, 199/12, 199/13,
199/15, 199/16, 199/20,
199/21, 199/23, 199/3, 2/1,
2/12, 2/12, 2/15, 2/19, 2/2,
2/21, 2/25, 2/9, 20/25, 20/3,
200/11, 200/12, 200/14,
200/15, 200/2, 200/21, 200/22,
200/23, 200/24, 200/5, 201/1,
201/1, 201/11, 201/14, 201/16,
201/23, 202/1, 202/10, 202/11,
202/13, 202/15, 202/19,
202/21, 202/23, 202/3, 202/6,
203/10, 203/13, 203/15,
203/16, 203/17, 203/2, 203/24,
203/3, 203/4, 203/9, 204/1,
204/12, 204/14, 204/16,
204/19, 204/20, 204/21, 204/5,
204/6, 204/8, 205/10, 205/18,
205/2, 205/2, 205/20, 205/20,
205/21, 205/22, 205/3, 205/7,
205/9, 21/2, 21/23, 21/7, 22/1,
22/14, 23/13, 23/14, 23/17,
24/2, 24/22, 24/23, 24/7, 25/15,
25/20, 25/4, 26/2, 26/9, 27/15,
27/19, 27/24, 28/1, 28/24, 28/8,
29/10, 29/13, 29/15, 29/20,
29/23, 29/4, 3/1, 3/14, 3/16,
3/19, 3/20, 3/24, 3/8, 31/13,
31/13, 31/18, 32/10, 32/16,
32/17, 32/25, 32/26, 32/9,
33/10, 33/10, 33/13, 33/14,
33/17, 34/1, 34/10, 34/12,
34/17, 34/20, 34/22, 34/24,
34/27, 34/7, 35/19, 35/27, 35/5,
35/7, 36/17, 36/26, 37/14,
37/27, 37/5, 38/16, 38/26, 38/8,

39/14, 39/17, 4/18, 4/4, 4/6,
40/14, 40/19, 40/4, 41/16,
41/17, 41/21, 42/11, 42/17,
42/21, 42/4, 42/9, 43/10, 43/18,
43/24, 43/3, 43/9, 44/13, 44/17,
44/2, 44/21, 44/6, 44/8, 44/9,
45/17, 45/20, 45/22, 45/24,
45/27, 45/9, 46/16, 46/18,
46/19, 46/21, 46/23, 46/8,
47/22, 48/10, 48/14, 48/17,
48/4, 49/11, 49/12, 49/16,
49/18, 49/21, 49/23, 49/26,
5/15, 5/15, 5/22, 5/9, 50/15,
50/3, 51/12, 51/15, 51/16,
51/19, 51/25, 51/8, 52/14,
52/15, 52/2, 52/27, 53/15,
53/22, 53/25, 53/27, 54/14,
54/27, 54/8, 55/10, 55/12, 55/9,
56/16, 56/22, 56/9, 57/10,
57/11, 57/2, 57/23, 57/25, 57/7,
57/8, 58/14, 58/23, 58/25, 58/7,
59/14, 6/2, 6/21, 6/22, 6/25,
6/27, 60/19, 60/2, 60/20, 60/23,
60/3, 60/6, 61/10, 61/15, 61/20,
61/25, 61/27, 62/20, 62/22,
62/4, 62/8, 63/1, 63/13, 63/18,
63/26, 63/3, 63/6, 64/16, 64/18,
64/21, 64/6, 65/11, 65/13,
65/24, 66/12, 66/19, 66/2,
66/20, 66/25, 66/26, 66/5,
67/13, 67/17, 67/22, 67/7, 67/9,
68/15, 68/27, 68/3, 68/5, 69/1,
69/15, 69/18, 69/26, 69/8, 7/17,
7/20, 7/22, 7/4, 7/8, 70/13,
70/15, 70/17, 70/21, 70/4, 70/5,
70/6, 70/9, 71/16, 71/18, 71/2,
71/5, 72/11, 72/12, 72/14,
72/19, 72/21, 72/22, 72/5, 72/9,
73/12, 73/14, 73/17, 73/20,
73/24, 74/11, 74/25, 74/7,
75/11, 75/16, 75/2, 75/21,
75/22, 75/25, 75/25, 75/26,
75/4, 75/6, 75/7, 76/15, 76/20,
76/23, 76/3, 76/6, 76/9, 77/1,
77/11, 77/14, 77/21, 77/26,
77/5, 78/1, 78/16, 78/2, 78/22,
78/24, 78/24, 78/4, 78/7, 78/9,
79/11, 79/20, 79/21, 79/24,
79/3, 79/7, 8/13, 8/14, 8/2,
8/22, 8/24, 80/12, 80/2, 80/22,

81/13, 81/17, 81/22, 81/4,
82/18, 82/19, 82/23, 82/27,
82/8, 83/15, 83/2, 83/5, 84/2,
84/6, 85/11, 85/15, 85/19, 86/1,
86/11, 86/8, 87/10, 87/17,
87/19, 87/20, 87/22, 87/3, 87/7,
88/10, 88/13, 88/2, 88/7, 88/9,
89/1, 89/20, 89/23, 9/17, 9/22,
90/11, 90/14, 90/2, 90/20,
90/27, 90/3, 91/11, 91/13,
91/14, 91/2, 91/26, 91/5, 92/1,
92/14, 92/16, 92/20, 92/23,
92/25, 92/26, 92/6, 93/25, 93/4,
94/11, 94/16, 94/24, 94/24,
95/15, 95/21, 95/3, 95/6, 96/15,
96/2, 96/24, 96/4, 97/17, 97/2,
97/24, 97/24, 98/15, 98/21,
98/24, 98/7, 99/11, 99/18, 99/3

vech (Ar.) yüz, çehre.

v. 103/16, 106/9, 147/3, 160/12,
64/10, 92/15, 93/25, 95/10
v.+i 38/17
v.+ile 139/7

vedalaş- (Ar. +T.) ayrılırken
birbirine esenlik dilemek,
esenleşmek.

v.-ib 136/11

vedaleş- bk. **vedalaş-**

v.-dikde 135/17
v.-ib 141/14

vefat (Ar.) ölüm.

v. ed- 148/21, 2/17
v. et- 161/2, 147/7, 148/17, 151/5
v. eyle- 3/17
v.+ı 3/18
v.+ımdan 3/10, 4/22
v.+ımdan 1/13, 126/12, 33/6

vefat et- (Ar. +T.) ölmek.

v. -ib 148/21, 2/17 (vefat edib)
v. -di 161/2

- v. -dikde 147/7
v. -miş 148/17, 150/5
- vefat eyle-** (Ar. +T.) ölmek.
- v. -di 3/17
- vekâlet** (Ar.) vekillik.
- v.+ini 146/13
- vekâleten** (Ar.) vekil olarak, asaleten karşıtı.
- v. 148/19
- velakin** (Ar.) ama.
- v. 33/5
- veliahd** (Ar.) bir hükümdarın ölümünden veya tahttan çekilmesinde sonra tahta geçmeye aday olan kimse.
- v.+ınız 17/25
- veliahd** bk. **veliahd**
- v. 1/15, 126/11, 2/1, 31/13
v.+ı 8/22
v.+ım 3/27
- velvele** (Ar.) gereksiz telaş, gürültü ve heyecan.
- v. 190/17
- ver-** vermek.
- v. 133/10, 140/1, 150/18, 173/15, 177/17, 179/13, 187/16, 203/14, 205/16
v.-di 28/14, 3/19, 8/6, 84/13
v. -di 141/9, 69/12 (ruhsat ver-)
v. -di 137/14, 72/14, 80/17 (karar ver-)
v. -di 159/25 (haber ver-)
v. -di 131/13, 17/1, 63/22, 76/4 (cevab ver-)
- v.-dikde 1/16, 99/14
v. -dikde 12/23, 80/9 (haber ver-)
v. -dikden 80/24 (karar ver-)
v.-diklerinde 143/22
v. -diler 83/1 (haber ver-)
v.-diler 12/15, 42/18, 6/25
v. -diler 81/27 (söz ver-)
v. -diler 83/25, 89/14 (karar ver-)
v. -diler 152/20, 53/8, 67/18 (cevab ver-)
v.-dim 118/21, 126/10, 85/26, 85/27
v. -dim 97/6 (karar ver-)
v. -dim 75/2 (meyl ver-)
v. -dim 69/26 (izin ver-)
v.-diyi 192/7
v.-diyim 151/12
v.-diyini 188/12
v. -eceklerini 26/16 (cevab ver-)
v.-eceyim 139/24
v. -eceyini 101/21 (karar ver-)
v. -eceyiz 26/22 (cevab ver-)
v. -emez 114/19 (cevab ver-)
v.-en 19/8, 204/20
v. -esin 136/3 (sır ver-)
v.-eyim 150/4
v. -eyim 57/2 (nasihat ver-)
v.-ib 105/21, 123/21, 140/17, 147/23, 30/2, 37/17, 4/26
v. -ib 87/24 (karar ver-)
v. -ib 146/9 (müjde ver-)
v. -ib 135/6 (izin ver-)
v. -ib 131/2, 47/19 (cevab ver-)
v.-ir 12/3, 168/6, 171/12, 172/8, 173/20, 178/18, 180/24, 187/21, 19/16, 190/2, 195/16, 196/15, 202/7, 63/4, 198/21
v. -ir 19/15 (şifa ver-)
v. -ir 110/24 (söz ver-)
v. -ir 175/23, 178/7, 189/13 (rasat ver-)
v. -ir 28/25, 63/14 (karar ver-)
v. -ir 121/14, 136/5 (haber ver-)
v. -ir 112/25 (esef ver-)
v. -irim 178/13, 181/21 (müjde ver-)
v.-irim 118/4, 188/24
v. -irim 52/20 (cevabımı ver-)
v.-irsin 140/19, 173/4, 185/5, 189/8

v. -iyorsun 29/6 (ruhsat ver-)
v.-me 205/19, 51/22
v. -mediyin 15/26 (gönül ver-)
v.-mek 100/8, 150/13, 51/17
v. -mem 115/7 (zahmet ver-)
v.-memek 137/16
v.-mene 16/3
v. -mesini 3/23 (karar ver-)
v.-meyeceyim 112/9
v.-meyi 128/10
v. -meyib 122/6 (kulak ver-)
v.-mez 56/23
v. -mez 45/1 (kulak ver-)
v. -miş 35/10, 48/13, 71/18
v.-sin 140/3, 185/2, 197/4
v.-sinler 38/7

verane (Far. <virane) yıkılmış veya çok harap olmuş yapı.

v. 179/10

veranlık (Far. +T. <viranlık) viran olan yer.

v. 172/2, 173/1, 177/21, 186/15

verakpare (?) metinde “aşk mektubu” olarak anlamlandırılan bir söz.

v.+yi 96/15

veril- verme işine konu olmak.

v.-ecek 128/7
v.-en 140/25, 141/4
v. -dikde 5/3 (karar veril-)
v.-miş 113/2
v. -miş dir 154/6 (haber veril-)
v.-sin 150/25, 67/9

verimli verimi iyi ve bol olan, bitek, randımanlı, mahsuldar, mümbit, müsmir, verimkâr.

v. 29/15

vesile (Ar.) sebep, bahane.

v. 137/16, 137/25, 22/22
v.+si 159/22
v.+siyle 118/15, 97/19

vesvese (Ar.) kuruntu.

v. 130/11, 157/23
v. +n 200/5
v. +lerine 103/19

vetan (Ar. <vatan) yurt.

v.+ımız 67/19
v.+ını 95/2

vetan-ı aslie (Ar.) asıl vatan.

v.+me 105/1

vezir (Ar.) Osmanlılarda devletin bakanlık, valilik gibi yüksek görevlerinde bulunan ve paşa unvanını taşıyan kimse.

v. 73/27, 74/3, 75/16
v.+den 74/10
v.+in 73/21, 76/2
v.+ini 75/11
v.+inin 72/17

vicag (Erm.) 1. hal, halet. 2. mevki.

v. 167/19, 203/20
v. +ıdır 168/14, 169/2, 169/20, 170/13, 171/2, 171/20, 172/12, 173/11, 173/9, 175/2, 175/26, 176/20, 177/13, 178/11, 179/2, 180/13, 181/19, 181/2, 182/10, 183/15, 183/2, 184/10, 184/26, 185/16, 186/10, 187/14, 187/2, 188/22, 188/8, 189/16, 190/20, 190/7, 191/16, 192/8, 203/21
v.+ın 168/4, 180/23, 181/22, 197/22, 203/23

vicud (Ar. <vücut) 1. insan veya hayvan gövdesi, beden. 2. var olma, varlık.

v.+e 155/9

- v.+in 151/26
v.+ine 173/15
v.+ini 167/12, 169/7, 185/6
v.+inin 147/21, 182/16
- vicuh** (Ar. <vicah) yüzleşme, yüz yüze gelme.
v. 142/27, 9/23
- vicuh-i belde** (Ar.) beldeye karşı yapılan.
v.+yi 123/2
- vilayet** (Ar.) il.
v.+e 184/15
v.+ine 159/15
- Virgilius** bir özel isim.
v. 65/10, 65/15
- visul** (Ar. <visal) kavuşma.
v.+inde 9/17
v.+inden 11/4
- vuğu** (Ar.) olma, meydana gelme.
v. 147/2
v. bul- 164/2, 103/22
v. ol- 29/8, 142/6, 152/1, 48/2, 64/4, 29/8, 32/20, 3/5
- vukuat** (Ar.) olanlar, olan bitenler.
v.+ı 161/17, 161/4, 19/10, 19/8, 99/1
v.+ın 29/9
v.+ından 156/5
v.+ları 88/1
- vuğu bul-** (Ar. +T.) meydana gelmek.
v. -duğda 164/2
v. -uyor 103/22
- vuğuf** (Ar.) anlama, bilme, bilgi.
v. 138/2
v. +dan 139/10
v. +a 144/13
v. ol- 73/13
- vuğuf ol-** (Far. +T.) anlamak, bilmek.
v. -duğdan 73/13
- vuğu ol-** (Ar. +T.) olmak, meydana gelmek.
v. -an 142/6, 152/1, 48/2, 64/4
v. -anın 29/8
v. -du 32/20
v. -a 29/8
v.-ub 3/5
- vur-** 1. batıcı veya kesici cisimleri saplamak, kakmak. 2. çarpmak. 3. ses çıkarmak, ses vermek, çalmak.
v.-arak 107/4, 81/16
v.-du 60/10
v.-mağ 123/25
v.-muşdur 152/23
v.-ub 12/25, 134/7, 138/26, 77/1, 89/22
v.-ur 59/6, 88/26
- vurul-** vurma işine konu olmak.
v.-ub 87/18
- vuruş** vurma işi.
v.+da 145/11
- vükela** (Ar.) Osmanlı Devleti'nde bakanlar, vekiller.
v. 135/10, 148/5, 17/17
v.+den 18/4
v.+nız 113/5
v.+sını 123/1

vüzare bk. **vüzera**

v.+si 2/12

vüzera (Ar.) vezirler.

v. 17/17

Y

ya 1. şaşkınlık bildiren bir söz. 2. bir düşüncenin karşıtı bildirilirken kullanılan bir söz. 3. asıl yargının arkadan gelen cümleyle anlatılacağını belirten söz.

y. 101/8, 112/10, 133/6, 133/7, 150/4, 150/5, 158/10, 165/12, 165/5, 195/8, 205/12, 30/6, 30/6, 40/21, 41/26, 82/3

yabancı aileden, çevreden olmayan (kimse).

y. 80/25

yabani özel bir bakımdan görmeden kendi kendine yetişen.

y. 29/18

yad yabancı.

y. 175/19, 176/4, 184/14

yadufigan (Far.) anma ve feryat.

y. +ını 18/19

yaḥod (Far.) 1. veya 2. söylenen bir düşünceden vazgeçildiği ve yerine ikinci bir düşünce ileri sürüldüğü zaman cümlenin başına getirilir.

y. 115/3, 123/13, 134/6, 146/22, 159/22, 165/11, 165/6, 171/16, 173/15, 176/12, 188/6, 190/18,

190/18, 191/21, 199/13, 200/10, 57/5, 82/4

yaḥşi iyi, güzel, çok güzel.

y. 130/1

yag [<yağ] stearik, oleik, palmitik ve diğer asitlerle gliserinin çeşitli oranlarda birleşmesiyle meydana gelen, değişik, kıvamlı, kaygan ve kayganlaştırıcı, yanıcı, yüksek enerjili, kimse sanayiinde çeşitli amaçlarla kullanılan maddelerin ortak adı.

y. 96/13

yag- [<yağmak] yağmur, kar, dolu gökten düşmek.

y.-an 46/7

y.-dı 46/17

y.-mış 46/19

yagdır- [<yağdırmak] yağmasını sağlamak.

y.-dı 31/1

yagma [<yağma] yağmak işi.

y.+sından 45/24

yagmur [<yağmur] yağmur.

y. 46/14, 46/17, 46/19

y.+dan 46/8

y.+u 202/18

yalan yalan.

y. 46/26

y.+cı 44/21

y.+cılara 51/21

y.+ı 46/12

yalancı yalan söylemeyi huy edinmiş olan kimse.

- y. 45/3
- yalancılık** [<yalancılık] yalancı olma durumu, yalan söyleme huyu.
- y.+ı 145/20
- yalınız** 1. yanında başkaları bulunmayan. 2. yalnızca.
- y. 10/10, 102/17, 124/21, 124/26, 128/17, 130/26, 152/24, 153/13, 156/19, 165/22, 17/21, 192/10, 192/17, 196/6, 199/9, 25/14, 3/22, 39/13, 67/8, 68/24, 73/18, 75/20, 78/8, 8/10, 9/27, 94/16
- yalınlık** [<yalınlık] kimse bulunmama durumu, ıssızlık, tenhalık.
- y.+ıma 104/6
- yalvar-** birinden ısrarla, kendine acındırarak sözlerle, saygılı bir biçimde bir şey istemek.
- y. 168/23, 170/22, 172/17, 173/4, 175/9, 177/5, 178/22, 182/9, 184/23, 187/12
- y.-madan 188/15
- y.-maga 170/18
- yaman** kötü, fena.
- y. 57/6
- yamağ** bir işte yardımcı olarak çalışan erkek.
- y. 129/12
- yan** 1. bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü. 2. sağ ve solun ortak adı, yön, taraf, cihet. 3. yer.
- y.+ımda 14/15
- y.+ımızda 157/11, 7/1
- y.+ına 101/15, 109/15, 109/18, 110/16, 112/19, 115/26, 120/13, 127/22, 128/6, 129/25, 133/18, 137/17, 14/17, 140/14, 142/13, 144/17, 144/4, 148/2, 148/26, 154/8, 155/2, 16/27, 160/25, 18/20, 26/12, 27/1, 62/19, 73/11, 75/26, 83/3, 91/18
- y.+ında 109/21, 11/1, 117/4, 117/6, 119/6, 125/11, 131/5, 14/5, 144/8, 156/14, 163/8, 164/5, 56/11, 61/22, 80/23, 81/10, 35/27
- y.+ındadır 20/14
- y.+ındaki 20/2, 89/27
- y.+ından 108/15, 120/8, 126/14, 130/15, 131/19, 136/18, 144/15, 24/18, 8/13, 81/6, 98/4
- y.+ınızda 104/3
- y.+ınızdans 23/1
- y.+larına 13/6, 52/15
- yan-** ateş durumuna geçmek, tutuşmak.
- y.-an 58/18
- yanaş-** bir şeyin, bir kimsenin yanına gelmek.
- y.-dı 85/10
- yanıl-** aldanmak, hata yapmak.
- y.-maz 49/11
- yani** (Ar.) demek, şu demek ki anlamlarında bir söz.
- y. 49/8
- yanlış** doğru olmayan, hatalı.
- y. 27/16
- y.+ınız 146/24

yannişlığ [<yanlışlık] yanlış
davranış, yanlış iş, yanlış sanı,
hata.

y.+1 27/26

yap- yapmak.

y. 139/27
y.-abilir 114/7
y.-acağ 199/2
y.-amam 74/19
y.-arsam 61/3
y.-arsan 171/16
y.-ayım 132/5
y.-ayorsun 63/21
y.-dı 58/16
y.-dığında 60/5
y.-dın 60/12
y.-dırıb 5/23
y.-dırmış 39/22
y.-sın 65/14

yapdır- [<yaptır-] yapmasını
sağlamak, yapmasına imkân
vermek.

y.-dığı 82/20
y.-dığdan 97/22
y.-ıb 122/4, 94/9
y.-mağ 97/19

yapıl- 1. yapma işine konu olmak. 2.
gerçekleştirilmek, ortaya
çıkarılmak.

y.-masını 97/16
y.-mış 102/2

yaprag bk. **yaprağ**

y.+1 6/10

yaprağ bitkilerde solunum, karbon
özümlemesi, terleme vb.
olayların oluştuğu, çoğu
klorofilli, yeşil ve türlü
biçimdeki bölümler.

y.+ları 20/3

yağ- yanmasını sağlamak veya
yanmasına yol açmak,
tutuşturmak.

y.-dı 91/13, 92/5
y.-dılar 159/8, 163/23, 84/3
y.-dım 91/27
y.-dın 58/22
y.-mağ 163/1

yağa giysilerin boyna gelen, boynu
çeviren bölümü.

y.+yı 35/10

yağın 1. az bir ara ile ayrılmış olan,
uzak karşıtı. 2. uzak olmayan
yer. 3. aralarında sıkı ilişki olan
arkadaş, dost veya akraba.

y. 102/24, 12/16, 141/19, 196/17,
203/2, 88/18, 98/27
y.+daki 30/15, 90/15, 91/2
y.+larda 51/17

yağış- uygun olmak, iyi karşılanmak,
münasip olmak.

y.-ır 155/14, 37/23
y.-maz 37/10

yağlaş- yaklaşmak.

y.-dı 185/3, 190/10, 195/15,
200/12
y.-dığda 81/20
y.-ır 202/13
y.-masının 155/27

yara keskin bir şeyle veya bir
vuruşla vücutta oluşan derin
kesik.

y.+lar 147/22

yaralı yarası olan, yaralanmış
(kimse), mecruh.

y. 157/5

yaradan Allah, olmayan bir şeyi var etmek.

y. 16/7

yardım et- kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanmak.

y. -di 192/3

yardım eyle- kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanmak.

y.-di 112/2

yardımcı yardım eden veya gerektiğinde yardım edecek olan kimse vb., muavin, muin, yaver, asistan.

y. 168/20, 169/23, 170/2, 189/5
y. ol- 162/12

yardımcı ol- yardımda bulunmak.

y. -ub 162/12

yarı bir şeyin yarısı kadar olan, yarım olan.

y. 80/23
y.+sıyın 45/17

yarıla- ortasına varmak.

y.-dıkda 80/27

yarın bugünden sonra gelecek ilk gün.

y. 113/3, 113/5, 114/16, 28/23,
84/21

yarınki yarın yapılacak olan, yarın ile ilgili.

y. 113/27, 21/17, 38/15

yas ölüm veya bir felaketten doğan acı ve bu acıyı belirten davranışlar, matem.

y. 164/14
y.+ı 179/11

yasak bir işin yapılmasına karşı olan yasal veya yasa dışı engel.

y. 34/21

yasdıg [<yastık] başın altına koyulan minder.

y.+ının 34/4

yasükeder (T. +Ar.) gam ve keder.

y. 164/14

yaş (I) doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman, sin.

y.+ına 3/3
y.+ında 4/21

yaş (II) bk. gözyaşı

y. 22/10

yaşa- 1. canlılığını, hayatını sürdürmek. 2. sağ olmak.

y. 4/11
y.-masına 29/5
y.-mayıb 147/7, 3/16
y.-rım 19/1
y.-yıb 56/3

yaşat- yaşamasını sağlamak veya yaşamasına imkân vermek.

y.-dı 173/21

yat- 1. bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak. 2. uyumak, veya dinlenmek için yatağa girmek.

y.-ar 131/9
y.-dığı 34/13, 34/2
y.-dılar 143/25
y.-in 68/2
y.-miş 25/15, 27/25

yatağ bk. yatağ

y.+ı 53/25, 60/4
y.+ımın 6/16
y.+ın 143/23, 144/2, 6/11, 60/7
y.+ına 33/19
y.+ının 12/2, 6/8

yatağ uyuma, dinlenme vb.
amaçlarla üzerine veya içine
yatılan eşya, döşek.

y. 53/21
y.+da 62/20
y.+dan 129/24, 133/20, 146/17

yatsı güneşin batışından bir iki saat
sonraki vakit.

y. 88/11

yavaş (ikileme olarak kullanılmıştır.)
ağır ağır.

y. 31/7

yavru çocuk, evlat.

y. 125/27, 125/9
y.+dur 124/19
y.+mun 125/11
y.+nu 125/15
y.+nun 125/22
y.+sunu 124/22, 124/27
y.+yu 125/24

yaykan- [**yıkan-**] yıkanmak.

y.-ib 155/5
y.-mağdır 153/14
y.-miş 60/5

yaz- 1. söz ve düşüncüyü özel işaret
veya harflerle anlatmak. 2. yazı
ile anlatmak, yazıya dökmek.

y.-arlar 192/14, 204/14
y.-dı 140/10, 16/6, 96/7
y.-dığı 96/11
y.-dım 118/21
y.-dıkdan 65/19
y.-ib 149/19, 16/3

yazdır- yazma işini yaptırmak.

y.-arak 5/24

yazı düşüncesinin belli işaretlerle
tespit edilmesi, yazma işi.

y.+ların 165/6
y.+nın 165/11
y.+yıla 118/20

yazıl- yazma işi yapılmak.

y.-miş 5/26
y.-anı 165/12

yazılış yazılma işi.

y.+ından 9/24

yazık ol- “acımak” anlamında
kullanılmış bir söz.

y. -du 85/8

ye- 1. ağızda çiğneyerek yutmak. 2.
başkasının parasını harcamak.
3. vurmak.

y.-diyi 150/10
y.-mesinde 92/17
y.-mez 124/26
y.-miş 26/21
y.-rler 196/12, 173/18
y.-sinler 176/16
y.-ye 187/19
y.-yib 31/2, 61/24, 75/21

yedi altından sonra, sekizden önce gelen sayının adı.

y. 1/1, 107/18, 11/15, 11/5, 11/8, 11/9, 113/2, 113/25, 114/13, 114/21, 114/23, 115/20, 118/10, 118/27, 12/10, 12/11, 12/2, 13/16, 13/3, 162/10, 3/3, 4/12, 4/21, 48/1, 48/10, 48/23, 48/7, 49/7, 5/3, 50/1, 51/23, 54/1, 54/19, 54/7, 67/4, 7/1, 70/18, 81/27, 9/12, 9/16

y.+ndeki 31/19

yedinci yedinci (sayı).

y. 108/4, 82/11, 84/15
y. +si 5/9

yedir- yedirmek.

y.-ib 75/8
y.-irler 156/18

yeg [<yeğ] bir başkasından daha çok beğenilip tercih edilen, üstün görülen.

y. 152/20

yek (Far.) bir, tek.

y. 204/16

yekân (Far.) bir, tek.

y. 142/8, 142/8

yelken yelken.

y.+leri 106/19

yemek yenmek için pişirilip hazırlanmış yiyecek, aş, taam.

y. 129/9, 150/10
y.+ler 61/15

yemey bk. **yemek**

y.+e 102/9
y.+i 131/23

yemin (Ar.) Allah'ı veya mukaddes bir varlığı şahit tutarak verilen söz, ant, kâsem.

y. 124/16

yeni oluş ve çıkışından beri çok zaman geçmemiş olan.

y. 60/5

yer 1. bir şeyin, bir kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, mahal, mekân. 2. gezinilen, ayakla basılan taban. 3. bulunulan, yaşanılan, oturulan bölge. 4. durum, konum, vaziyet.

y. 104/21, 115/20, 115/21, 150/11, 179/11, 28/26, 32/10, 43/25, 68/4, 85/23

y.+de 137/19, 187/8, 205/14, 34/13, 50/27

y.+den 14/9, 169/15, 169/8, 173/21, 173/22, 177/12, 184/3, 185/23, 187/18, 187/7, 188/17, 197/9, 199/1, 54/1, 68/19

y.+e 135/14, 145/13, 145/25, 169/16, 173/21, 173/3, 175/19, 184/4, 187/7, 27/3, 61/21, 67/14

y.+i 41/1

y.+in 41/11

y.+inde 103/1, 69/9, 99/5

y.+indedir 111/19

y.+inden 145/7, 158/4, 170/8, 189/24, 36/20, 51/27, 73/5

y.+ine 10/14, 107/13, 109/24, 112/4, 137/5, 137/7, 2/10,

28/12, 34/8, 45/27, 77/21, 99/5
y.+lerden 173/14, 184/20, 188/5,

202/9, 203/1

Yerilnes bir özel isim.

y. 52/16, 52/24

yerince “yerli yerince” ikilemesinde kullanılır.

y. 102/27

yeriş- varmak, ulaşmak.

y.-di 168/19, 186/13, 192/5
y.-ir 178/2, 178/7, 199/11
y.-mesin 177/23

yerleşdir- bk. **yerleştir-**

y.-dikden 103/1

yerleştir- yerleşmesini sağlamak.

y.-ib 82/16

yerli “yerli yerince” ikilemesinde kullanılır.

y. 102/27

yeşil sarı ile mavinin karışmasından ortaya çıkan, bitki yapraklarının çoğunda görülen renk.

y. 117/5

yetiş- yetişmek.

y.-di 156/9, 22/14
y.-e 170/7, 82/4
y.-eceyimi 121/17
y.-erek 92/21
y.-eyim 144/5
y.-ib 108/22, 54/26
y.-ir 182/4, 183/20, 57/13
y.-irsin 173/8, 182/6, 184/18,
186/21, 189/3
y.-meyeceyimi 121/18
y.-meyesin 121/15
y.-meyib 119/7
y.-miş 191/25
y.-mişdir 179/13, 180/21
y.-mişsin 171/14

yetişil- yetişme işi yapılmak, ulaşılmak.

y.-emez 142/22

yevmiye (Ar.) gündelik.

y. 205/15

yevecek [<yiyecek] yenmeye elverişli olan her şey.

y. 75/23
y.+lerini 124/2

yevecey bk. **yevecek**

y.+inin 127/17

Ygian bir özel isim.

y.+ın 187/14

yıbrığ bk. **yıbrık**

y.+ı 160/15

yıbrık [<ibrik] su koymaya yarayan kulplu, emzikli kap.

y. 160/11

yığ- [<yığ-] bir tepe oluşturacak biçimde üst üste koymak.

y.-ar 40/

yılan 1. sürüngenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen, uzun hayvan.
2. sinsi ve hain.

y. 25/19, 25/24
y.+ı 25/23, 26/2
y.+ıla 26/4
y.+ın 26/1, 27/2

yıldız çekirdeğinde oluşan füzyon sonucunda açığa çıkan enerjiyi uzaya ışınım biçiminde yayan,

ışıklı gök cisimlerinden her biri.

y.+ı 10/26, 11/2
y.+lara 10/20
y.+ları 11/18
y.+ların 10/7, 118/8

yık- kurulu bir şeyi parçalayarak dağıtmak, bozmak, tahrip etmek.

y.-dın 70/2

yıraq [**<**ıraq] uzak.

y. 188/5
y.+da 179/19, 183/11, 199/15, 199/4
y.+daki 173/15, 184/6
y.+dakini 200/9

yıraqılan- uzağa gitmek.

y. 198/11, 201/2
y.-dı 185/3, 190/9

yırt- kağıt, kumaş gibi bükülüp katlanan şeyleri parçalamak.

y.-ib 151/23

yine bk. **gine**

y. 34/8, 60/2

yirmi on dokuzdan sonra gelen sayının adı.

y. 132/17

yitig [**<**yitik] kayıp olan şey.

y.+in 202/6

yitir- kaybetmek.

y.-diyi 177/24
y.-diyini 183/10
y.-mişsin 173/3

yohsa [**<**yoksa] 1. aksi takdirde anlamında kullanılan bir söz. 2. sayıları, ihtimalleri dışında bir ihtimali bildirmek için kullanılan bir söz.

y. 138/11, 163/15, 51/1, 52/25

yog bk. **yok**

y. 156/6, 172/15, 198/12, 202/4, 50/23
y.+udu 111/8, 146/15, 168/20

yol 1. karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için aşılacak uzaklık. 2. davranış, tutum, gidiş veya davranış biçimi. 3. bir amaca ulaşmak için başvurulması gereken çare, yöntem.

y. 107/5, 110/27, 149/13, 168/6, 190/18, 40/17, 45/4, 97/22, 69/8
y.+a 10/5, 100/16, 106/15, 11/25, 12/15, 141/14, 142/21, 143/15, 149/2, 168/9, 169/10, 172/7, 173/7, 180/25, 180/5, 182/20, 186/6, 189/9, 198/4, 75/25, 81/19

y.+da 108/5, 63/4
y.+dan 100/18, 97/25
y.+lar 139/11
y.+lara 37/25
y.+larda 38/8
y.+ları 35/9
y.+u 102/23, 107/8, 54/6, 80/6
y.+ula 88/27
y.+una 141/19
y.+unu 134/4, 141/16, 91/17, 96/19

yol- kuvvetle çekip koparmak, yerinden çıkarmak.

y.-ub 16/20

yolcu yolculuğa çıkmış kimse.

y. 140/15, 91/15, 92/9
y.+nun 92/3
y.+yum 91/20

yolculug bk. yolculuk

y.+una 135/6

yolculuk ülkeden ülkeye veya bir
ülke içinde bir yerden bir yere
gidiş veya geliş, gezi, seyahat,
sefer.

y. 72/21, 79/23

yoldaş yol arkadaşı.

y.+ına 181/14, 181/6, 181/8,
187/10
y.+lardan 170/11
y.+larından 176/7, 186/22, 190/16

yok 1. olmayan, bulunmayan şey. 2.
bulunmayan, mevcut olmayan,
var karşıtı.

y. 102/11, 141/3, 150/25, 17/22,
28/3, 61/3, 62/6, 3/9
y.+dur 12/14, 12/27, 132/10,
139/24, 146/6, 169/9, 173/2,
176/23, 176/8, 185/10, 186/22,
189/6, 190/1, 51/4, 57/15,
74/13, 74/16

yoğar bk. yoğarı

y.+dan 35/16, 38/5

yoğarı [<yukarı] 1. bir şeyin aşığı
kabul edilen kısmına göre üstte
kalan tarafı veya bu tarafta
bulunan kısmı. 2. bulunulan
yere göre seviye bakımından
daha yüksekte olan veya daha
yüksek kabul edilen taraf yahut
bu tarafta bulunan şey.

y. 111/7, 26/22, 34/17, 36/26,
6/17, 90/2

yoğla- durum, bilgi, niyet vb. ni
belirlemeye veya anlamaya
çalışmak.

y.-dı 107/3
y.-yıb 107/7

yoğsa bk. yoğsa

y. 50/22

yor- yorgun duruma getirmek,
yorgunluk vermek.

y.-maga 115/7

yorgunlug [<yorgunluk] yorgun
olma, uzun ve sürekli
sayılabilecek bir çalışmadan
sonra vücutta hissedilen güç
azalması durumu.

y.+unu 90/17

yorul- yorgun duruma gelmek.

y.-dugun 203/8

Yrevagn (Erm.) Satürn.

y. 203/6

Yrgavorn (Erm. <Yrgavorik) İkizler
burcu.

y. 195/18

judum sıvı içiminde ağza alınan
miktar.

y. 147/17

yumruk elin yumruk biçimiyle
yapılan vuruş.

y. 92/17

yumurta kanatlı hayvanların çoğalmasını sağlayan kabuklu bir besin maddesi.

y.+dan 125/22

yumurta- tavuk, kuş, balık vb. yumurta yapmak.

y.-yan 125/8

y.-yib 125/21

yuva kuşların ve başka hayvanların barınmak, yumurtlamak, kuluçkaya yatmak, yavrularını büyütme veya yavrulamak için türlü şeylerden yaptıkları ve türlü biçimlerde hazırladıkları barınak.

y.+ya 124/26

yuvarlan- kendi üzerinde dönerek hareket etmek.

y.-ır 203/17

yüksek altı ile üstü arasındaki uzaklık çok olan, alçak karşıtı.

y. 184/20

y.+deki 94/17

yüksekliy [<yükseklik] yüksek olma durumu.

y.+ini 101/27

yüreg bk. **yürek**

y. 167/5

yürek bir kimsenin ruhsal yönü, gönül.

y. 109/2

yürekli yüreği herhangi bir özellikte olan.

y. 191/4

yürey bk. **yürek**

y.+i 158/2, 162/14

y.+imi 104/9

y.+in 203/3

y.+inden 181/23

y.+inin 168/26, 168/3

yürü- adım atarak ilerlemek, gitmek.

y.-r 48/14

yürüyüş et- yürütmek.

y. -ib 134/12

yüz 1. başta, alın, göz, burun, ağız ve çenenin bulunduğu ön bölüm, sima, çehre, surat. 2. utanma.

y. 126/25, 148/4, 149/1, 173/19

y. +den 82/5

y.+ümden 163/4

y.+üne 138/25

yüzlü yüzü herhangi bir nitelikte olan.

y. 184/21, 187/22, 201/11

yüzüg bk. **yüzük**

y. 150/12

yüzük parmağa geçirilen genellikle metal halka.

y. 130/17, 131/5, 99/15, 99/18, 99/22, 99/9

yüzüy bk. **yüzük**

y.+e 130/24, 98/19, 99/15, 99/22

y.+ü 130/23, 150/3, 151/1, 98/13, 98/2, 99/2, 99/4

y.+ünü 103/24, 136/7

Z

zabit (Ar.) rütbesi teğmenden
binbaşıya kadar olan asker.

z. 36/11, 36/7, 80/11, 80/22, 81/8
z.+e 37/27
z.+in 80/18
z.+ine 80/7
z.+leri 82/26

zabt (Ar.) 1. zor kullanarak ele
geçirme. 2. tutma, hâkim olma.

z. ed- 21/13
z. et- 62/8, 134/24, 66/21, 81/21,
65/2, 79/1, 79/4
z. it- 21/8
z.+ına 70/14
z.+ında 72/1

zabt et- (Ar. +T.) tutmak, zorla
almak.

z. -eceklerdir 21/13 (zabt
edeceklerdir)
z. -di 62/8
z. -mek 134/24, 66/21, 81/21
z. -menin 65/2
z. -meye 79/1, 79/4

zabt it- (Ar. +T.) tutmak, zorla
almak.

z. -mek 21/8

zad bk. **zat**

z. 123/4
z. +ı 156/25
z.+ını 189/8

zahre (Ar. <zahire) ambarda
saklanan yiyecek, hububat.

z. 109/17

zafer (Ar.) savaşta kazanılan başarı.

z. 66/26

zahib bk. **sahib**

z. 83/8

zahire (Ar.) yardım eden,
destekleyen, arka çıkan.

z.+lerine 73/14

zahir et- (Ar. +T.) açık etmek, belli
etmek.

z. -en 192/16 (zahir eden)

zahmet (Ar.) 1. sıkıntı, eziyet. 2.
güçlük, zorluk.

z.+i 66/18
z.+ine 72/22
z.+inin 125/20
z. ver- 115/7

zahmet ver- (Ar. +T.) sıkıntı
vermek.

z. -mem 115/7

zaiyet (Ar.) yitikler, kayıplar.

z.+e 186/17

zalım bk. **zalim**

z. 92/18

zalımlık (Ar. +T. <zalimlik) zalim
olma durumu.

z.+ına 87/7

zalim (Ar.) zulüm ve haksızlık yapan
(kimse).

z.+lerden 179/17, 183/21

zaman bk. **zeman**

z. 46/26

zahir (Ar.) 1. iç, derun. 2. kalp, gönül.	z. 47/17
z.+inize 18/8	zarb (Ar. <darb) darbe, vuruş.
zann (Ar.) gerçeğini bilmeden ihtimal üzerine hüküm verme, bu yolda verilen hüküm.	z.+ından 31/18, 65/13
z. 141/6	zarfında (Ar. +T.) süresince, belli bir sürede.
z. ed- 142/13, 142/18, 144/23, 145/25, 26/12, 27/17, 36/20, 145/26, 9/26	z. 6/25, 97/17
z. et- 157/7, 74/2	zaruri (Ar.) olması mecburi, kaçınılması imkansız olan.
z.+ı 134/2	z. 80/21
z.+ına 137/15	zaruriyet (Ar.) maddi sıkıntı, yoksulluk, fakirlik.
z.+ının 76/11	z.+imize 88/22
z.+ıyla 46/20	zat (Ar.) kişi.
z. olun- 117/20	z. 120/7, 23/25, 51/13
zann et- (Ar. +T.) sanmak.	zaten (Ar.) doğrusu, doğrusunu isterseniz, esasen, zati.
z. -er 142/13, 142/18, 144/23 (zann eder)	z. 101/12, 72/25, 85/13
z. -ib 145/26, 9/26 (zann edib)	zat-i alâşan (Ar.) şanı yüksek kimse.
z. -erek 145/25, 26/12, 27/17, 36/20 (zann ederek)	z. 7/3
z. -mem 157/7, 74/2	zavallı (Ar. +T.) 1. acınacak kadar kötü durumda bulunan. 2. gücü bir şeye yetmeyen, âciz.
zann olun- (Ar. +T.) sanılmak.	z. 47/11, 92/2, 92/8, 94/13
z. -an 117/20	zayaqlı (Ar.) aklını yitirmiş.
zannüilave (Ar.) sanmak ve arttırmak.	z. 28/9
z.+ye 141/6	zay (Ar.) ziyan olmuş, boşa gitmiş.
zarar (Ar.) bir şeyin, bir olayın yol açtığı çıkar kaybı veya olumsuz, kötü sonuç, dokunca, ziyan, mazarrat.	z. 95/21
z.+a 32/17	z. ed- 107/11
z.+ı 61/3	z. et- 187/9, 202/2
z.+ını 108/8, 28/4	
zararlı (Ar. +T.) zararı dokunan, zarar veren.	

z. ol- 182/16, 190/24	z.+ler 181/1
zay et- (Ar. +T.) yitirmek.	zeman (Ar.) 1. bir önce veya bir sonraya göre belirli bir an. 2. içinde bulunulan, yaşanan vakit.
z. -ib 107/11 (zay edib) z. -diyini 187/9	z. 104/20, 121/9, 173/5, 182/24, 191/7, 199/12 z.+den 2/16 z.+larda 55/21
zayıf (Ar. <zayıf) yeterli fiziki gücü olmayan, güçsüz.	zeman-i evail, zeman-i evayil (Ar.) evvel zamanlar.
z. 139/22, 145/18, 62/12, 128/20	z.+de 19/13 z.+de 24/12, 48/9, 71/14, 108/12
zayıflan- (Ar. +T.) güçsüzleşmiş.	zemin (Ar.) taban, döşeme, toprak yüzeyi.
z.-miş 62/20	z. 172/4 z.+i 6/17 z.+ine 6/12
zay ol- (Ar. +T.) ziyan olmak.	zenan (Far.) kadınlar.
z. -masını 182/16 z. -muşdur 190/24	z. 108/11, 12/5, 43/26, 7/9, 80/11, 80/12, 80/14, 80/22
zedelen- (Far. +T.) zarar görmek.	zendostlug [<zendostluk] zamparalık.
z.-din 180/18, 186/12, 190/10 z.-irsin 170/16 z.-mişsin 179/6	z.+u 80/3
zehir (Far.) organizmaya girdiğinde kimyasal etkisiyle fizyolojik görevleri bozan ve miktarına göre canlıyı öldürebilen madde, ağı, sem.	zengin (Far.) parası, malı çok olan, varlıklı, fakir, yoksul karşıtı.
z.+i 198/8 z.+in 147/19, 152/22	z. 2/22, 39/13 z.+dir 131/4
zehirle- öldürmek amacıyla yedirme, içirme vb. yollarla zehir vermek, ağlamak.	zenginlen- zengin durumuna gelmek.
z.-mek 147/14	z.-irsin 188/19
zehirli (Far. +T.) 1. zehiri olan. 2. zararlı.	zerbab (Far. <zerbaf) 1. altın tel ile dokunmuş olan kumaştan yapılmış (giyecek).
z. 147/16, 152/21	z.+ler 117/5
zem (Ar.) bir kimseyi kötüleme, yerme, yergi.	

zerperest (Far.) altına tapan.

z. 39/21

zevce (Ar.) bir erkeğin nikâhlı eşi,
karısı.

z.+si 27/15

z.+sini 34/12

zevk (Ar.) hoş giden veya çekici bir
şeyin elde edilmesinden,
düşünülmesinden doğan hoş
duygu, haz.

z. 87/20

z. eyle- 102/12

z.+ime 102/18

z.+imize 45/16

zevkeyle- (Ar. +T.) eğlenmek.

z. -ye 102/12

zımn (Ar. +T.) için, maksadıyla.

z. +ında 165/25

zından bk. **zindan**

z.+a 189/7

zimm (Ar.) üstünde olan şey.

z. +imizdir 70/3

zina aralarında evlilik bağı olmayan
kişiler arasındaki cinsel ilişki.

z.+dan 179/17

zindan (Far.) tutuklu veya
hükümlülerin içine konulduğu
kapalı yer.

z.+dan 43/21

zira (Far.) çünkü, şundan dolayı

z. 136/4, 152/10, 167/13, 168/16,
168/21, 170/23, 171/10,

ziadesiyle (Ar.) fazlasıyla.

z. 28/1

zifde- zift sürmek, ziftle kaplamak.

z.-yerek 122/5

zihin anlayış, kavrayış, akıl.

z. 115/7

z.+i 120/10, 71/23

z.+inde 94/22

zıkr (Ar.) sözünü etme, adını
söyleme, anma.

z. 55/4, 158/14

z. ed- 138/4

z. et- 71/9

z.+ine 149/23

z. +i 158/14

zıkr et- (Ar. +T.) anmak,bahsetmek.

z. -diyinde 71/9

z. -ib 138/4 (zıkr edib)

173/13, 173/24, 173/3, 177/8,
178/21, 180/21, 180/26,
181/25, 183/22, 185/21,
185/23, 186/18, 187/17, 189/1,
189/24, 189/4, 189/7, 191/25,
191/4, 192/10, 195/14, 195/20,
195/9, 196/10, 196/3, 197/19,
197/22, 197/7, 198/2, 198/21,
199/10, 200/11, 200/15, 200/4,
201/12, 201/18, 201/2, 202/15,
202/2, 202/22, 202/5, 203/16,
203/9, 204/11, 205/20, 24/15,
24/18, 47/17, 63/24

zir-i hükm (Far. +Ar.) hüküm
altında.

z.+ünüzde 4/11	z. 44/8, 96/21, 99/8
zir-i hükümet (Far. +Ar.) hükümetin altı.	zorba (Far.) gücüne güvenerek hükmü altında bulunanlara söz hakkı ve davranış özgürlüğü tanımayan (kimse).
z.+inde 152/13	z.+ların 175/8
ziyade (Ar.) çok, daha çok, daha fazla.	zuhr (Ar.) ortaya çıkma, belirme.
z. 100/9, 108/14, 116/12, 117/11, 121/5, 133/25, 135/12, 156/17, 19/19, 3/20, 38/25, 49/5, 56/18, 62/12, 64/16, 71/17, 73/4, 76/12, 79/15, 96/14	z. +a 71/6 z. ed- 65/18, 85/10, 88/15 z. et- 69/27
z.+si 49/17, 58/10 z.+siyle 109/6, 126/21, 133/16, 31/11, 39/21, 47/2, 5/17, 64/7, 8/5	zuhr et- (Ar. +T.) meydana çıkmak.
ziyadece (Ar. +T.) fazlaca.	z. -en 65/18 (zuhr eden) z. -di 69/27 z. -ib 85/10, 88/15 (zuhr edib)
z. 57/7, 81/10, 98/13, 98/27	zulm (Ar.) güçlü bir kimsenin yasaya veya vicdana aykırı olarak başkasını uğrattığı kötü durum, eziyet.
ziyafet (Ar.) eğlenmek veya bir olayı kutlamak amacıyla birçok kimsenin bir araya gelerek yedikleri yemek, şölen, toy.	z. ed- 64/17 z. +undan 29/23
z. 100/8 z.+de 103/6 z.+e 100/16, 100/19	zulm et- (Ar. +T.) eziyet etmek.
ziyaret et- (Ar. +T.) birini görmeye, biriyle görüşmeye gitmek, görüşmek.	z. -ib 64/17 (zulm edib)
z. 79/21	zülal (Ar.) saf, tatlı su.
ziynet (Ar.) süs, bezek.	z. 51/27
z. 156/11, 156/2, 2/2	züriyet (Ar.) döl, soy sop, sulp.
ziyâkıymet (Ar.) değerli, kıymetli	z. 8/7
	züüm (Ar. <zu'um) fikir, görüş.
	z.+leri 26/20

SONUÇ

İncelememize konu olan eser 1864 yılında basılmıştır. Eserde dönemin Türkçe dil kurallarına uygun bir dille yazılmış kelimelerin fazlalığını görmekteyiz. Arapça ve Farsça kelimelerin sıklığı metinde dikkat çekici bir özellik olmaktadır. Bunun dışında Ermenice terim ve özel isimler de tercih edilmiştir. Kelimeler özgün halleriyle kullanılmakla birlikte, çeşitli ses hadiselerine de maruz kalmıştır.

Metinde az sayıdaki kelimedede Eski Türkçenin izlerine rastlanılmakla birlikte, halk ağızlarını temsil eden unsurlar da bulunmuştur. Eski Türkçe ve Orta Türkçe döneminde “kulabuz ~ kulavuz” olarak kullanılan, Osmanlı Türkçesi dönemine ait bu eserde “kılaguz” olarak karşımıza çıkmaktadır.

Metnimizde ismin hâl eklerinde istisnai olarak bir nöbetleşme söz konusudur. Bu nöbetleşme durumu, belirtme ve yönelme hâli eklerinde karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye Türkçesinde alfabe gösterilmeyen /â/ sesi metinde ı / “e” ve /u/ “a” harflerinden oluşan bir /ı u/ “ya” ligatürü ile gösterilmiştir. İnce ve kalın sıradan seslerde genellikle başka harfler kullanılmıştır. Metinde /ı/ sesinin düştüğü kelimeler Ermenicenin yazım kurallarını göstermesi bakımında dikkat çekici bir husustur. Aynı zaman metinde Ermeni alfabesinde bulunmayan bir /u/ sesi tespit edilmiştir.

Metinde hem kelime köklerinde hem de kelimelere gelen eklerde kalınlık-inceciklik, düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı durumlar fazladır. Günümüz Türkçesinde kalınlık-inceciklik uyumunun görülmediği yabancı kökenli kelimeler metinde dil benzeşmesine girdiği gözlemlenmiştir. Metinde genellikle ilk seste, son seste ve eklerde sedalılaşıma örneği görülmektedir. Bu durumun dönemin yazım hususu olduğunu düşünmekteyiz.

Günümüz Türkçesinde birleşik olarak kullandığımız pek çok kelime ve ek metinde genellikle ayrı yazılmıştır. 3. teklik şahıs zamiri Osmanlı Türkçesinde de görülen “an” şekliyle metinde kullanılmaktadır. 3. tekil kişi eki ve işaret zamiri “o”, metinde “ol” şekliyle karşımıza çıkmaktadır.

İncelememize has özellikler diğer Ermeni Harfli Türkçe metinler için bağlayıcı olmamakla beraber alanda araştırma yapmak isteyenlere yol gösterici olacaktır. Çalışmanın Türklük Bilimine katkı sağlamasını dilemekteyiz. Çalışmamızla Türkçe konuşup yazan Ermenilerin dil özellikleri, dönemin sosyal ve kültürel çevresi ortaya konmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- Ayaydın Cebe, G. Ö. (2009). *19. Yüzyılda Osmanlı Toplumı ve Basılı Türkçe Edebiyat: Etkileşimler, Değişimler, Çeşitlilik*. (Yayımlanmamış Doktora tezi). Bilkent Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
- Banguoğlu, T. (2011). *Türkçenin Grameri*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Çaykırın, G. (2012). *Ermeni Dilinde Sessiz Harflerin İmlası*. Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi 1 (1) : 86-91.
- Devellioğlu, F. (2003). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Dilçin, C. (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Doğan, İ., Öztürk, A. (2016). *Dünya Dilleri ve Türkçe*, Gece Kitaplığı Yayınları, Ankara.
- Erdoğdu, T. (2006). *Osmanlı İmparatorluğundaki Ermeni Alfabeli Türkçe Eserler Üzerine, Düünden Bugüne Türk-Ermeni İlişkileri*, Bal (Ed.), ve Çufalı (Ed.), Lalezar Kitabevi, Ankara.
- Ergin, M. (2013). *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Yayınları, İstanbul.
- Fidan, G. G. (2012). *Sinbâdnâmelerden Hareketle Çerçeve Hikâye Geleneğinde Metinlerarasılık: Tûtî Hikâyesi Örneği*. Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 8, İstanbul.
- Ilıcak, H. Ş., Goshgarian, R. (2007). *Kendi Kendine Ermenice*. Ermeni Patrikliği Yayınları, İstanbul.
- Kandemir, A. (2016). *Ermeni Harfli “İnciler” İsimli Türkçe Dua Kitabının Türk Latin Alfabesine Aktarımı ve Ses Bilgisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Karaağaç, G. (2008). *Türkçe Verintiler Sözlüğü*. TDK Yayınları, Ankara.
- Karaağaç, G. (2004). *Türkçenin Dünya Dillerine Etkisi*. Akçağ Yayınları, Ankara.

- Karaağaç, G. (2001). *Türk-Ermeni Dil İlişkileri*. Yeni Türkiye Ermeni Sorunu Özel Sayısı II, S.38. Mart-Nisan.
- Kerovpyan, K. (2000). *Mitolojik Ermeni Tarihi*, S. Seropyan, (Çev.) Aras Yayınları, İstanbul.
- Kılıç, D. (2012). *Osmanlı Ermenileri Arasında Dinî ve Siyasi Mücadeleler*. Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, Ankara.
- Koçuş, M. S. (1990). *Tarihte Ermeniler ve Türk Ermeni İlişkileri*. Kastaş Tarihsel Araştırmalar Dizisi, İstanbul.
- Korkmaz, Z. (2010). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Z. (2003). Türkiye Türkçesinde Yazı Diline Girmiş Günlük Yaşamla İlgili Alıntı Sözler ve Ekler. Türk Dili 620: 118-127.
- Kutalmış, M. (2004). *On the ArmenoKipchak*. Karadeniz Araştırmaları, S.2..
- Külekçi, C. (2017). *İmtiyâzlar Bağlamında Osmanlı Devleti'nde Ermeniler*. Dün Bugün Yarın Yayınları, İstanbul.
- Külekçi, C. (2010). *Sosyo-Kültürel Açından Ermeniler ve Türkler (İstanbul Ermenileri)*. Kayıhan Yayıncılık, İstanbul.
- Özkan, N. (2007). *Ermeni Harfleriyle Türkçe Metinler Üzerine, Osmanlı Toplumunda Birlikte Yaşama Sanatı: Türk-Ermeni İlişkileri Örneği*. 20-22 Nisan 2006, Kayseri. Hoşgörü Toplumunda Ermeniler. C.III, Erciyes Üniversitesi Yay., Kayseri.
- Özkan, M. (2013). *Türkiye Türkçesi Ses ve Yazım Bilgisi*. Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Öztürk, A. (2011). *Ermeni Harfli Kıpçak Türkçesinin Yayılma Alanları*. Gazi Türkiyat, Sayı 8.
- Öztürk, A. (2011). *Türk-Ermeni İlişkilerin Dil*. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi 1 (1):81-87.
- Pamukciyan, K. (2002). *Ermeni Harfli Türkçe Metinler*, Aras Yayınları, İstanbul.
- Sami, Ş. (2004). *Kamus-ı Türki*. Çağrı Yayınları, İstanbul.

Stepanyan, H. A. (2005). *Ermeni Harfli Türkçe Kitaplar ve Süreli Yayınlar Bibliyografyası*. Turkuaz Yayınları, İstanbul.

Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Ulu, C. (2012). *Türkiye Cumhuriyeti'nde Ermeniler*. Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, Ankara.

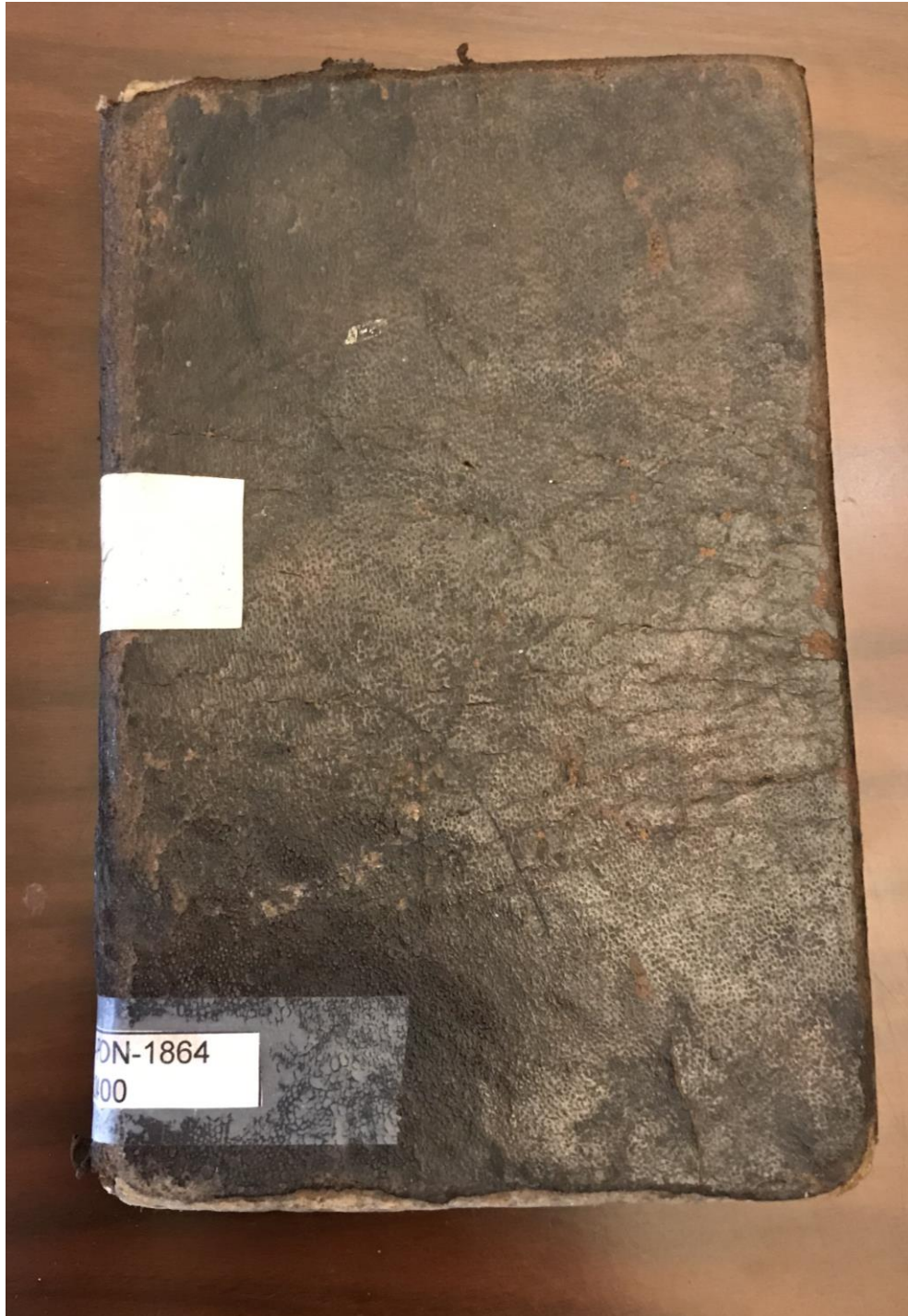
User, H. Ş. (2006). *Başlangıçtan Günümüze Türk Yazı Sistemleri*. Akçağ Yayınları, Ankara.

Vural, H., Böler, T. (2014). *Ses ve Şekil Bilgisi*. Kesit Yayınları, İstanbul.

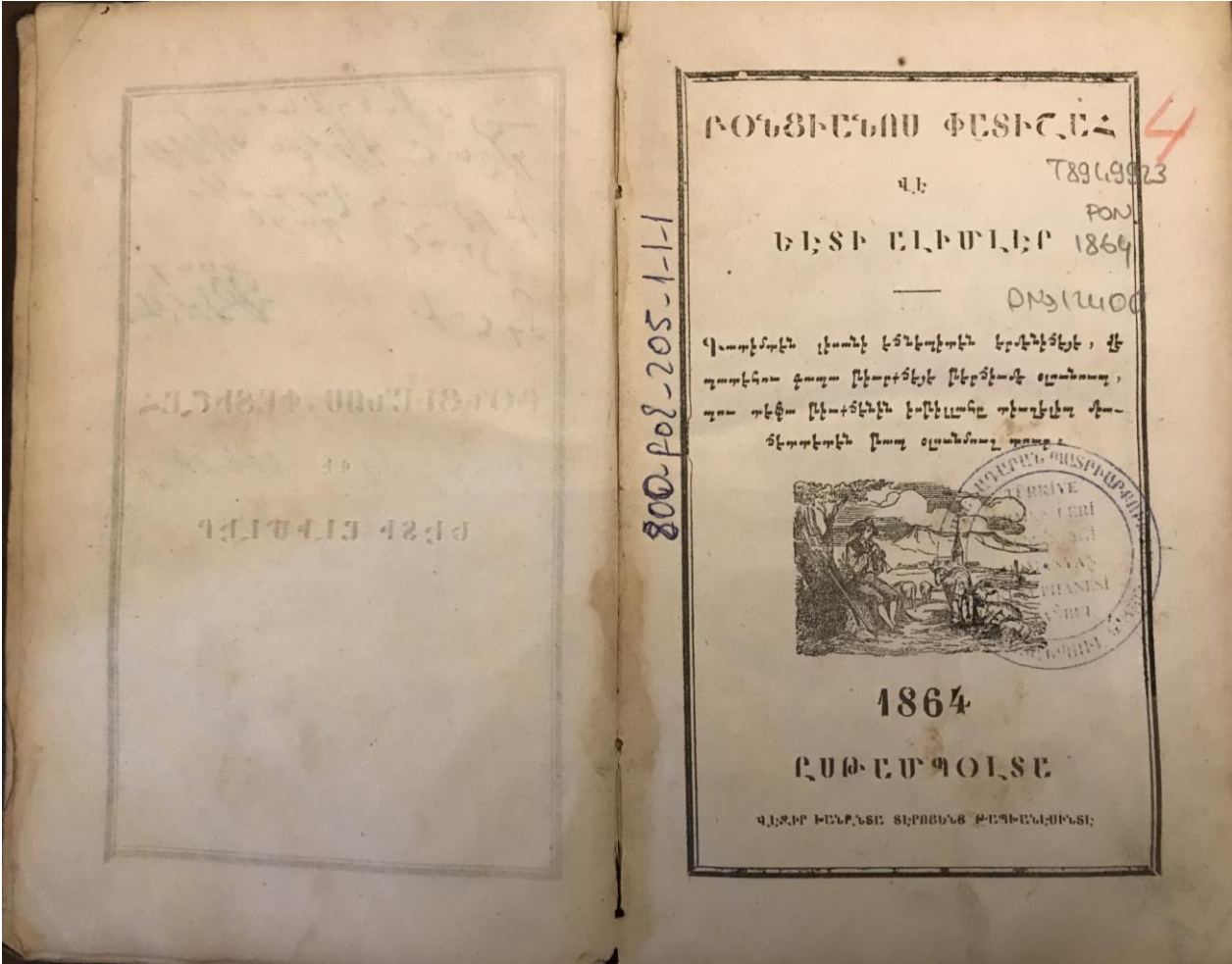
Zeki, B. (2009). *Ermeniceden Türkçeye Mükemmel Lügat*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

<http://lugatim.com/> (10.04.2021)

TIPKIBASIM

ԲՕՆՑԻՆՆՈՍ ՓԵՏԻՇԱՆ

78919923

Վ.Ե.

ՔՈՆ

ԵՒՏԻ ԵԼԻՄԼԵՐ 1864

ՔՈՆՍԿՐՈՐ

Գարնանը լեռնի կենտրոնին երևի՛նք, քի
չարեհո՛ գողա լեռի՛նքն լեռնի՛նքն օրհնող,
չո՛ր թե՛ լեռնին ին՛նչևհը յի՛շխոյ փ-
նեղորեն լսող օրհնող քո՛ր:

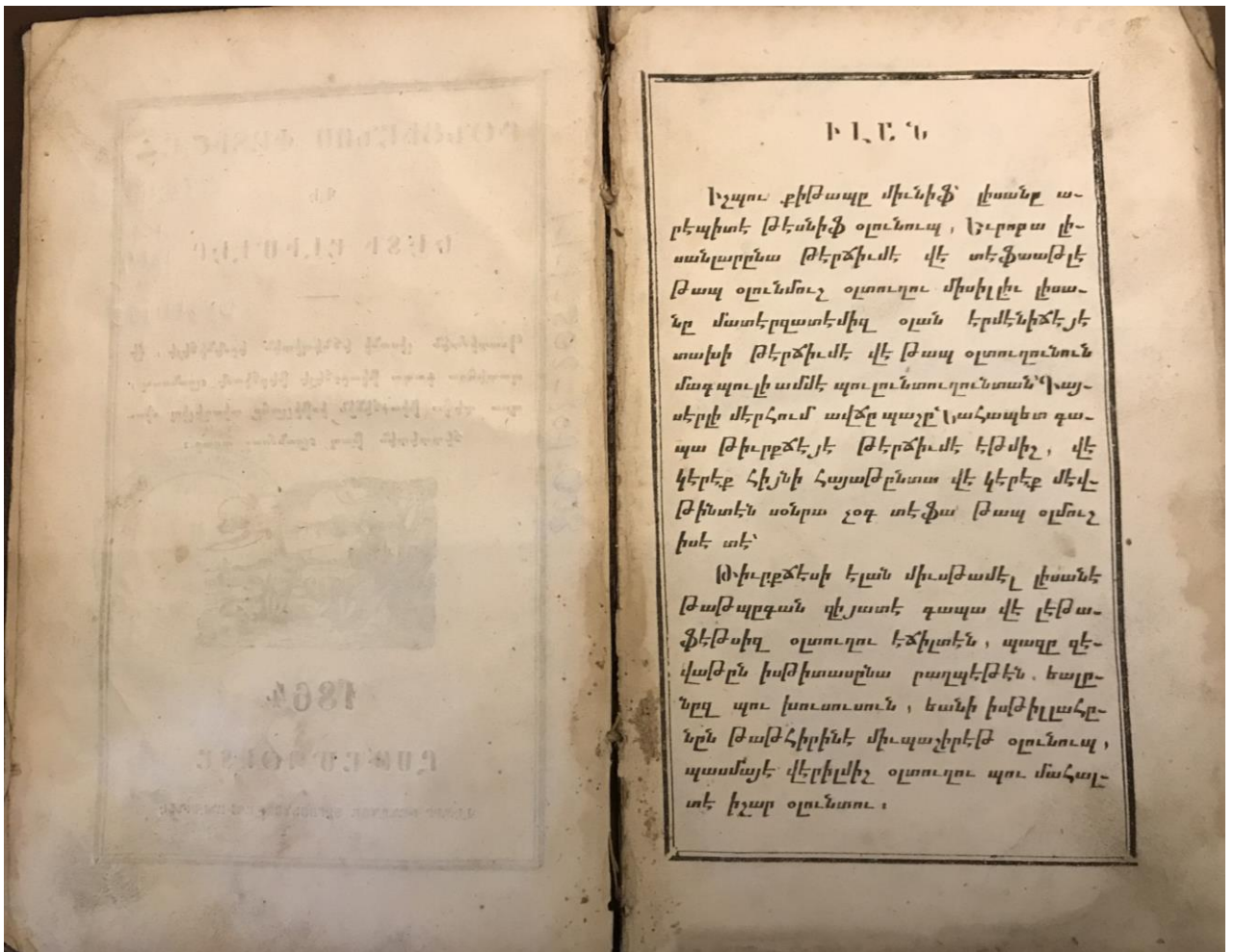
1864

ԸՍԹՆՄՈՒՍԷ

ՎԵՐԻ ԲԵՆԲԱՆԵ ՏԻՐՈՆԵՆԵ ԲԵՆԵՆԵՐՈՒՄԵՆԻ

800-թող-205-1-1-1

4

Ի Լ Ե Ն

Իշպու բիթապը միւնի՛ճ լիսանք ա-
րեպիտէ թէսնի՛ճ օլունուպ, Եւրորա լի-
սանլարրնա թէրճիւմէ վէ տէճաաթէ
թապ օլունմուշ օլտուղու միսիլիւ լիսա-
նը մատէրղատէմիզ օլան էրմէնիճէյէ
տախի թէրճիւմէ վէ թապ օլտուղունուն
մագպուլիւամմէ պուլունտուղունտան՝ Վայ-
սէրլի մէրհում ալճը պաշը՝ Նահապետ գա-
պա թիւրքէյէ թէրճիւմէ էթմիշ, վէ
կէրէք հէյնի հայաթընտա վէ կէրէք մէվ-
թինտէն սօնրա չօգ տէճա թապ օլունշ
իտէ աէ՛

Թիւրքէտի էլան միւսթամէլ լիսանէ
թաթպըգան զէյատէ գապա վէ լէթա-
ճէթսիզ օլտուղու էճիլտէն, պազը զէ-
վաթըն իսթիտասընա ըաղպէթէն. եալը-
նը պու խուսուսուն, եանի իսթիլլահը-
նըն թաթհիրիէն միւպալիթէթ օլունուպ,
պասմայէ վէրիլիշ օլտուղու պու մահալ-
տէ իշար օլունտու :

ԵՆՏԻ ԱՆԻՄԱԿՐԻՆ
ՏԻՒՆԱՅԻՆՍԻ

ՊԼՊ 1.

Մոզոլոս փատիլամ. վե սերասիերի
հոնցիանոս :

ՐՈՒՄՏԱ Մոզոլոս իմինտե պիր
վաստիլան օրուպ սերասիերինե Վոնցիանոս
տէնիր իտի: Փատիլան պու սերասիերին
էլիլիէ հայր ճէնկլէրատէ Ֆիլիպիւսէ
տիպ գուվիլէթի վէ մէրտ շէօնրէթի գա-
ղանմասըյլա պունա չօգ իթիպար էտէրէք
քէնտի գրգը սուլլանը օնա նիքեան էտիպ
քէնտի վէ Ֆալթրնտան սօնրա թախտը սալ-
թանաթընը տախի օնա վասիյէթի իլէ քէն-
տինե վէլիի ահտ նասպ էյլէտի:

Ու գա'ա'Մոզոլոս գրգընը պունա վէր-
տիքտէ վասիյէթի միւճիւպինճէ՛ ճէմի ըի-

ճառի տէ՛վէթ վէ ահալն պունու վէլի'ի ահա
 գապուլ էտիպ ազիմ զեյնէթ վէ տօնան-
 մալար էթտիլէր :

Պիր գաչ կիւն սօնրա Մոզըրոս փատիչահ
 Ռոնցիանոսա տէտի . կէօրիւյօրսուն քի պէն
 զայրը վագթըմը կէչիւրիպ փատիչահլըգ ղայ-
 լէսինէ գուտրէթիմ գալմասը . թախտ ու
 թաճըմը Նլաս սանա միւպարէք էթսին :
 Վ է միւնատիլէր չըգարըպ տամատը Ռոն-
 ցիանոսու քէնտի ըէյիլէ քէնտի էէրինէ
 փատիչահ նասպ էթտիյինի ալէմէ իլան
 էյլէտի : Վ իւզարէսի վէ իւլամէսի վէ ըի-
 ճալ ու քիպարլէրի տախի հուզուրա կէլպ
 Ռոնցիանոսուն փատիչահլըլընը ըէամէն
 գապուլ վէ թէպրիք էյլէտիլէր :

Վ աճիր զէմանտէն սօնրա Մոզըրոս փա-
 տիչահ վէ Ֆաթ էտիպ Ռոնցիանոս միւտա-
 գըլէն փատիչահ օլարագ ճէմի էՖքեար ու
 ղայրէթինի միլքի տէվլէթինի շէն վէ ա-
 հալլիյի խօշնուլ էթմէյէ սարՖ էյլէտի :
 Նհալլի տախի ճիւմլէթէն , Ֆուգարէ վէ
 զէնկին , կիճէ կիւնտիւղ փատիչահլարընը
 ճան սիփարանէ սէվիպ խայրը տուալէր
 էթմէքտէ իտիլէր :

Վ է վագթը մէսուտտա Ռոնցիանոս փա-
 տիչահա պիր էվլատ թէվլիտ օլուպ ճէմիի
 մէմալիքինտէ ազիմ տօնանմալար օլտու ,

վէ՛ շահգատենին իսմի Ղիօկլէտիանոս սէօյ-
լէնտի :

Շահգատէ եէտի եաշընա կիրտիքտէ՛
վալտտէսի սուլղանա պիր աղրր խաստէլք
վուգու օլուպ օնտան պաշգուրթարա՛ մա-
յաճաղընը Ֆէհմ իթ տիքտէ փատիշահա սօն
վասիէթինի արղ իտէրէք տէտի . պու
տէրտտէն վէ էօլեմ բէնչէսինտէն գուր-
թուլմայաճաղմա շիւպհէմ եօգ . սէն տա-
խի պէնիմ վէ Ֆաթրմտան սօնրա տիկէր պիր
սուլղան ալմաղա մէճպուր օրաճագսըն . ան-
ճագ սանա ըէճամ պու տուր քի՛ օլ սուլ-
ղան էվլատրմըղ շահգատենին իւզէրինէ
հիւքմ էթմէյէ ըուխսաթ վէ ճէսարէթ
պուլմասըն . իշտէ սօն վասիյէթիմ պու տուր .
վէ օնտան սօնրա չօգ եաշամայրպ վէ Ֆաթ
էյլէտի :

Պունուն վէ Ֆաթը փատիշահա աղիմ է-
սէՖ ու քէտէր վէ մահգունիյէթ վէրտի .
զէյատէ զայլէսի վէ տիւշիւնմէսի էվլատր-
նըն թէրպիյէսինի քիմէ հէվալէ էթմէք
իւզրէ իտի : Պու էՖքեարը իւզէրինէ եալը-
նըղ քէնտիսի գարար վէրմէսինի մինասիպ
կէօրմէյիպ ճէմի իւլամէսինի վէ ըիճալ
տէվլէթի մէճլիսի խաստէ տավէթ էտէրէք ,
տէտի . պիր թանէճիք էվլատրմ շահգատէ՛
պիթթապիյի վէլի ահտրմ տախի պուլուն-

մասը մինասիպէթի յէ լայրգը յլա թէրպի-
 էսինին ղայէթ ազիմ էհէմմի յէթի օլարագ,
 մատամ քի ճէմի մէմալի քիմին շէն գալ-
 մասը վէ ահալինին բահաթ պուլմասը պու-
 թէրպիէնին սէմէրէսի օլաճագ տըր, պու-
 նա մինասիպ տիրայէթ լիւ վէ Ֆէթանէթ-
 լիւ խօճալէր պուլմագ ղայրէթինի սիգէ հէ-
 վալէ էտէրիմ:

Ի՞նչալ լէրտէն պիրի թէմէննիէն բուխ-
 սաթ տիլէ յիպ ճէվապ էթտի. փատիչա-
 հըմ պին եաչա. վերի հիւքմիւնիւզտէ օլան
 շէհրլէրին պիրինատ էէտի ալիմ վար տըր.
 Ֆէրման պուլուրուն օնլար պուրայա կէլիպ
 շահզատէյի ճիհանպախթ հազրէթ լէրինին
 թէրպիյէսինէ միւպաչիրէթ էթսինլէր:

Փատիչահ Ֆէրման թահրիր էթտիրիպ
 պիր գափուճու պաչը յլա կէօնտէրէրէք
 անլէրի փայիթախտընա ճէլպ վէ հուլու-
 բունա տավէթ էթտիքտէ տէտի. տիւնեա
 իւզէրինտէ պիր թանէճիք շահզատէմ օ-
 լան Գիոկղետիանոս էլան էէտի եաչընտա
 օլուպ պէնիմ վէ Ֆաթրմտան սօնրա թախ-
 տրմա վարիս օլմաղա շայէսթէ օլաճաք իւզ-
 րէ թաալիմ ու թէրպիյէսի մաթ լուպում
 տուր: Ալիմլէր սէմա'նու վէ թա'ա ճէվա-
 պընր վէրիպ մագսէտինէ էրմէք իչիւն միւտ-
 տէթ սիւալ էթտիքտէ փատիչահ օնլարըն

դայրէթ ու հիմնէթինէ թէսլմ' օլարագ' նիհայէթ իւլ էմր շահգատենին թէրպիյէսինէ եէտի սէնէ միւտտէթէ գարար վէրիլտիքտէ՝ փատիչահ պու ալմլէրին իսմինի պէրվէճհի աթի գայտ էթտիրտի: Պիրինճիսի Պանցիլեաս. իքինճիսի Չէնդուլու. իւչիւնճիւսի Պարդոն. տէօրտիւնճիւսի Սալտիրաս. պէչիւնճիսի Յովսէփ Ֆէյլէսօֆ. ալթրնճարը Ալէոպաս. վէ եէտինճիսի Յովակիմ:

Իսմլէր գայտ օլտուգտան սօնրա փատիչահ պունլարա տէտի. էվատրմը Ալլահ թարաֆրնտան սիղէ էմանէթ էթտիքտէ՝ էնվայի իլմ' ու մարիֆէթտէ մահիր էթմէնիզ մէմիւլ վէ մաթլուպուլմ' տուր, վէ մէրամըմա հիմնէթինիղէ էրտիքտէ թարաֆրմտան զեյատէսիյլէ միւքեաֆաթ պուլաճաղընըգա ասլա շիւպհէնիզ օլմասըն:

Ալթիլէր թէվազու պիրլէ շահգատէյի ալլայ՝ փատիչահ թարաֆրնտան տախի հայլը իհսանէ նայրլ օլուպ մահալլէրինէ տախիլ օլտուլար. վէ միւքէլլէֆ պիր սարայ եաքտրըրայ տիվարլարընը տիւրլիւքէլամլար հիւսնի խաղդըրա եազտրրարաք թէգեին էթտիլէր քի շահգատէ հազրէթլէրի կիրիպ չըգտըգճա օլ եազըլմըչ բէնտ ու նասիհաթլարը օգույուայ՝ թէրպիէսինտէ իլէրլէ-

յէ . իլմ' պապընտա տախի տէրսէ մուգա-
վէմէթ վէ միւտա վէմէթ իթմէ քտէ իտիլէր :

Սէնէ խիթամընտա ուտդատը էվվէլ
Բանցիլիաս' տիկէր ալիմլէրէ տէտի . աճէպա
շահզատէ պիզտէն ալտրղը թալիմսթտէն
միւֆիտ օլմուշ մու . պիր թէճրիւպէ էտէ-
լիմ : Ղիւմլէսինէ մագպուլ կէօրիւնիւպ'
պիր կէճէ շահզատէ ույուրքէն եաթաղը-
նըն տէօրտ քէօչէսինին ալթընա պիրէր աս-
մա եաբրաղը դօտուլար : Ը ահզատէ ույան-
տրգտա եաթաղըն իչինտէ օթուրուպ' պիր
օտանըն զէմինինէ , պիր տախի թավանա
պագրպ թաճիւպ կէօսթէրմէսինի հազըր-
տա օլան ուտալարը կէօրտիւքտէ սէպէ-
պինի սիւալ էթտիլէր իսէ' պիլմէմ տէտի ,
թավա°ն մը աշաղա էնմիչ , եաթաղըմըն
զէմինի° մի եօգարը չըգմըչ :

Ուտալարը թէհայիւր էտիպ խաֆի-
տէ պիրպիրինէ տէտիլէր . էկէր շագ թա-
ալեա պու չօճուղա էօմը իհսան էտէրսէ'
Պղատոնու վէ Նրիստոտէլի չօգ կէրիյէ
պրագաճաք տըր . վէ կէօրտիւքլէրինի կի-
տիպ փատիշահա թէպլիւր էտէրէք' պէօլէ
պիր էվլատա նայրլ օլտուղու իչիւն օնա
մուղլու վէրտիլէր . վէ պիր սէնէ զարֆըն-
տա քէնտիլէրինի կէջմէք րատէսինտէ պու-
լունտուղունու իֆատէ էթտիլէր : Վ է տէ-

տիլեր . Եկեր թէքմիլ եկտի սէնէ եանը-
մրդոս գալըրոս միսլ ճիհանտա կէօրիւլ
մէմիշ պիր վա'թի ալեաշան օլաճաք տըր :

Վէ պու քերամէթի փատիշահըն խու-
լուսինէ համլ էտերէք ըէճա էթտիլեր քի
պիր տիկեր սուրբանըլա նիքեահ² օլուպ'
պունա մէնէնտ պիր² գաչ շահղատէ գա-
ղանա : Վէ փատիշահ պունա ըաղի օլուպ'
պիր մինասիպ վէնան պուլմասընը օնլարա
հէվալէ էլէտի :

Պ Լ Պ 2 .

Բատիղանըն թեգեվվիւնի սանիսի :
Դիոկղետիանուսուն փետերի սերայընա ավտեթի :

Ելեմէր փատիշահա մինասիպ պիր
տուխտերի փաքիզէ արամագտա՝ սընըր-
տաշ փատիշահլարտան պիրինին՝ ղայէթ
հիւսիւնտար վէ թէրպիէլէ պիր գըզը օլ-
տուղունուն խապերինի ալտըգտա օլ տի-
յարտէն թահգիգ էթտիքտէն սօնրա փա-
տիշահա արղ վէ իժատէ էթտիլեր . փա-
տիշահ տախի էլլիլեր կէօնտերիպ գըզը
կէթիլթտի . վէ հիւսիւնէ ղայէթ գա-

բըլլայ՝ պիր դաչ կիւն իշինտէ տիւյիւն է յ-
լէտի վէ գըզա թաճ կի յտիրիւ պէնտինէ
խասէ. քի սուլղան է յլէտի :

Փատիշահ սուլղանըն հիւսնիւ տիւլէր-
լէ յի իշին օնա վե յատէսի յլէ մուհապ-
պէթ վէրտի իսէ տէ՝ պիր դաչ սէնէ կէչիւ
պիր վեւրի յէթ վազը օլմատըլը սուլթանա
հայը էնտիշէէ միւճիւ օլարագ էն նի-
հայէթի պունուն սէպէպինի փատիշահտան
գը յասէ տէրէ. ք՛եալընըլ պիր էվլատ սահի-
պի օլմագ մերամըլա պիր հիւսիւնտար
տէլէ գանըլը գըզ գը յաթէթինէ թէպ-
տիւ պիրլէ հարէմէ ալար վէ եանընտան
այըրմագ ըտը. վէ պու սըն հիչ պիր քիմ-
սէնին մալիւմիւ տէ յիլ իտի :

Օլ էսնալէրտէ՝ փատիշահըն իւ. ք նի-
քեահընտան պիր էվլատը օլուպ էլ ան ուս-
տարըն էլինտէ թէրպիէ թախտընտա օլտու-
ղունու խասպէր ալարագ քէնտի քէնտինէ
թէթէ. ք. քիւր էտիւ տէտի. պէնիմ էվլա-
տըմ օլսա տախի՝ օլ շահգատէ փատիշահըն
վէլի ահտը վէ իւ. ք էվլատը օլմարս յա
պէնիմ էվլատըմ օնուն հիւքմիւ ալթընտա
գուլ օլաճագ տըր. վէ պէն պունա բազի
օլմամ : Պու թէթէ. ք. քիւրէ պինայէն օլ
շահգատէի կէթիրիւ թէլէթ էթմէ. ք տէ-
սիսէլէրինի գուրմաղա պաշատը :

Պիր կիրն հարվեթտե փատիշահ սուլթանա ըզհա՛րի աչգ իթմէսինտե սուլթան ճեւապ էտիպ տէտի. մալիւմի հիւմայունունուղ տուր քի ճարիէնիղ էվլատ իւզիւնէ մահրում գալմըչ ըմ . խագի բայի հիւմայունունուղա ըէճամ պու տուր քի շահգատե սուլթանընրզը նէզտի հիւմայունունուղա ճէլպ էտիպ՝ ճարիէնիղն անընլա թէսէլը գըլմաղա իհսան պույուրասընրզ , հագ թաալա պու ճարիէնիղէ տախի պիր էվլատ քերէմ էտինճէ յէտէք անընլա իթիթիսար էտէ յիմ : Քատիշահ եէտի սէնէտէն պերի քէնտիսի տախի օնուն հասրէթինտե օլմասըյլա ըէճասընը մահգուպիէթլէ գապուլ էտիպ՝ շահգատենին կէլմէսինէ Ֆերման էյլէտի եէտի ալիմլէրէ խիթապէն . վէ պույուրտու քի Ֆերմանը ալի վիսուլինտե շահգատի ալպ կէթիրմէ յէ միւսսատէ էթտիքլէրի հալտէ գաթլէրինէ էմր օլունմուչ տուր :

Գարուճու պաշը Ֆերմանը ալի ալիմլէրին պէլտէսինէ կէօթիւրիւպ այան վէ վիճուհ մուվաճէհէսինտե գըրաաթ էթտիրտիքտէ խըչմըլա եազըլըչնտան քէնտի հեմշէհրիլէրի օլան ալիմլէրին էօմրիւնիւ թէհլէքտէ զանն էտիպ անլէրի կէօնտէրմէք իստէմէ յէրէք՝ եալընրզ շահգա-

տէ յի ալ կէօթիւր տէտիլէր իսէ տէ՝ գա-
բուճու պաշի ալիմլէրին պիր գըլնա տա-
խի խաթա կէլլէ յէճէ յինէ միւթէ քէֆիլ
օլուպ վէ ճիւմլէսինի թէմին է յլէ յիպ՝
ալիմլէրին եօլա ըվան օլմասընա ըուխաթ
ալտը :

Ալիմլէր կիճէ երտըզարըն մէվ քի՛ու-
նիզամընա նազար էտէրէք իսթիսրաճ էթ-
տիլէր քի՛ շահգատէ յի կէօթիւրտիւքլէ-
րինտէ եալընըղ օնուն էօմրիւնէ գաստ օ-
լունմաք թէհլիքէսի . անճագ կէօթիւրմէ-
տիքլէրինտէ քէնտիլէրինին գաղլի կէօրիւ-
նիւեօր : Պունու կէօրիւպ ղայէթ թէէս-
սիւֆ պիրլէ՝ շահգատէնին եէրինէ քէնտի
էօլլէլէրինի միւրաճճահ կէօրտիւլէր : Շահ-
գատէ պունլարըն թէէսսիւֆիւնիւ կէօրիւպ
սէպէպինի սիւալ էթտիքտէ՝ քէնտինին
կիթմէսի հագգընա փատիշահտան կէլէն
ֆերմանը վէ գաբուճու պաշընըն կէլլէսի-
նի , վէ քէնտիլէրինին տախի երտըզարա
պագըպ՝ կէօթիւրտիւքլէրինտէ օնուն թէհ-
լիքէսինի , վէ կէօթիւրմէտիքլէրինտէ քէն-
տիլէրինին գաթլ օլաճալընը իսթիսրաճ
էթտիքլէրինի աննաթտըլար :

Շահգատէ էմր պույուրաու քի՛ օլ
երտըզը քէնտիսինէ տախի կէօսթէրսին-
լէր . վէ կէօսթէրտիքլէրինտէ օնլարըն ալթ

Եանրնտա՛ ուստալարընըն Ֆերը Եթմէտի-
 յի պիր երլարըլ տախի կէօրտիւ , վէ սե-
 նաաթ միւճիպինճէ ըէմիլ տէօքիւպ՝ իս-
 թիխրաճ էյլէտի քի , էկէր վիսուլինտէն
 եէտի կիւնէտէք ապլա աղընը աչմայա-
 րաք սուգութ իտէրսէ՛ ճէմի թէհլիքէ սա-
 գիթ օլուր , վէ քէնտի խէլաս պուլուր :
 Ընճագ օլ եէտի կիւնտէ ազիմ սրգլէթ-
 լեր չէքիպ՝ եէտի քէրրէ գաթլէ կէօթիւ-
 ըիւլէճէք վէ տէֆա կէրի չէվրիլէճէք
 տիր :

Պունու կէօրտիւքտէ ուստալարընա
 տէտի . պէն խէլաս օլմաղա չարէ պուլ-
 տում . անճագ սիզտէն մաղլուպում պու-
 տուր քի՛ եէտի կիւն պէնի վիտէրիմին
 խը շմընտան մուհաֆագա էտին . խօշ լաֆ-
 արըլա էյլէնտիրին : Վէնտիլերի տէֆա
 կիտիպ երլարըլարա պագըպ շահգատէնին
 սէօլէտիյինի սահիհ պուլտուգլարընտա՛
 թէհլիքէնին չարէսիզ օլմատրըլ իչիւն || Էվ-
 լայէ համտ ու սէնա էտէրէք՝ շահգատէ-
 նին ուղըունա սերլերինի տախի Ֆէտա
 էտէճէքլերինի իֆատէ Եթտիլեր : Ին-
 չալլահու թա՛ալա սէնի էօլումտէն խէ-
 լաս էտէրիզ տէյերէք իրթէ կիւնիւ եօ-
 լա ըէվան օլմագ իչիւն իճապ էտէն թէ-
 տարիգաթը կէօրտիւլեր :

ՕՐ կիճէ շահգատէ ըոյսարնտա կէօր-
տիւ քի՛ եաթաղընըն իչինտէ եէտի տալ-
լը վէ տէօրտ ճինս մէյվէ վէրիւր պիր ա-
ղաճ պիթմիչ . տալէրին իւզէրինտէ պիր
աժտէր միսալի զէնան օթուրմուչ միյվէ-
լէրի տէվչիրիւր : Ոյանըպ ուտալարընա
նագլ ու թարիՖ էթտիքտէ սէնաաթ միւ-
ճիւպինճէ ըէմիլ չըզըպ ճէվապ էթտիլէր
քի , օլ տէօրտ ճինս մէյվէ՛ տէսիսէ վէ
թէրթիպաթլար տըր . վէ եէտի տալար
եէտի կիւն տիւր . վէ օլ աժտէր միսիլ լիւ
գարը՝ իւվէ յի վալիտէն տիր : Սէտի կիւն
սուգութիլէ սէլամէթ կէչիրիսէն անտէն
սօնրա գօրգու եօգ տուր տէյիպ էմնիյէթ
վէրտիլէր . վէ եօլա ըէվան օլտուլար :

Ըպի թանտա եագըն վարըպ՝ փատի-
չահ կէլտիքլէրինի իչիթտիքտէ էվլատ
հասրէթիյլէ սիւզան օլուպ՝ պիր ան էվ-
վէլ կէօրմէք հալվէսիյլէ սէհրայէ չըգ-
մագ պէհանէ էտէրէք էվլատընը գար-
չըլամաղա կիթտի : Շահգատէ ուզագտան
փէտէրինի կէօրիւպ վէ թանըյըպ ուտա-
լարընա խապէր վէրտիքտէ՝ թէտարիքտէ
պուլունմալարընը էմր էյլէտի . օլմայա
քի զաՖիլէն քէնտինի վուրուպ էօլտիւ-
րէ . անճագ ուտալարը գօրգաճագ պիր
չէյ եօգ տուր , պիզ պունտա հազըրըզ ,

տէ յիւ ճէվապ էթտիլէր : Ա է քէնտիլէրի
օնա իխդար էթտիլէր քի սուգութա պաշ-
լամանըն վագթը տըր , պու անտէն եէտի
կիւնէտէք աղզընտան ասլա պիր նութգ
չըգարմայա :

(Ո) Լ անտէ փատիչա՛հ տախի եանլա-
րընա վասըլ օլուպ շահգատէսինի վէ ա-
լիմլէրի սէլամլատը , վէ շահգատէյի գու-
ճագլայրպ հասրէթինի տօլտուրտու Ը ահ-
գատէնին սիննի պիւլիւղէ էրիպ՝ տիլպէր
պիր թուվանա տէլի գանլը օլմուչ ուտու ,
քի տիլլէ թապիր օլունմազ . Ֆագաթ
սէօղ սէօլլէմէտիյի իչիւն պիր շագլըգ նի-
չանէսի կէօսթէրէմէզ օլուպ՝ չէհրէսին-
տէ պիր մէլալէթ կէօրիւնիւր իւտիւ :
Փատիչա՛հ տէտի . է՛վլատըմ . եէտի սէնէ
տիր սէնի կէօրմէտիմ . Ճէմալինէ հասրէթ
գալմը շըտըմ . շիմտիքի ինայէթի Աարի ի-
լէ պիր պիրիմիզի թէն կէօզիւ իլէ կէօր-
մէյէ նայըլ օլտուգ ուսա՝ նէ՞ իչիւն մէլի
տուրուրտուն , հի՛չ պիր սէօղ սէօլլէմէզ-
սին : Ը ահգատէ թագրիմ ու թէվա-
զու պիրլէ փէտէրինին էլինի էօփտիւ .
լաքին աղզընտան ճէվապ չըգարմատը :
Փատիչա՛հ էվլատընըն սուգութինէ ղայէթ
թաճիւպ էտէրէք իհդիմալ քի ուստա-
լարը պէօլլէ թէրթիպ էթմիլլէր գըյա-

սըյլա սապո էյլէտի. վէ շէհրէ կիրտի-
 ւէր :

Սարայա տախիլ օլտուգլարընտա փա-
 տիչահ շահգատէնին էլինտէն դուդուպ
 օտասընա կէօթիւրտիւ վէ եանընտա օ-
 թուրտարագ տէտի. է'վլատրմ', ուստա-
 լարընա պունճա սէնէլէր խզմէթ էթտին
 իսէ նէ' էօյրէնտին վէ նէ' իլմ ու մարի-
 Ֆէթ թահսիլ էյլէտին : Շահգատէ եեր-
 տէն թէմէննի էթտի. լաքին էվվէլքի
 կիպի սուգութ :

Իսասէքի սուլգան շահգատէնին կէլտի-
 յի հավատիտիլէ պերապեր կիւզէլլէյի-
 նին տախի մէտհինի իշիտիպ' պագայրմ'
 եանըմտա գրգ գըյաֆէթիլէ թաշտը-
 դրմ' տէլի դանըյրա պունուն կիւզէլլէ-
 յի նա'սըլ տրր տէյերէք փատիչահընեա-
 նընա կիտիպ քէնտինէ մախսուս օլան մա-
 հալտէ իգամէթ էթտիքտէն սօնրա' փա-
 տիչահրմ' տէտի, շահգատէ էվլատընըզ
 պո'ւ մու տուր : Փատիչահ ճէվապ էթտի.
 է'վվէտ պու տուր. լաքին կէլլէլ աղ զըն-
 տան ասլա ճէվապ չըգմատըղընա թաաճ-
 ճիւպ վէ թէէսսիւֆ էտերիմ'. սէպէպի-
 նի աննայա'մայօրում : Սուլթան տէտի .
 ըուխսաթ պույուրուն ճարիէնիզէ. քէն-
 տի օտամա կէօթիւրէյիմ. գապիլ տիը

տիլն աչըմասընա պիր չարէ պուլունա :
 Փատիչահ շահգատէյէ տէտի . կիթ է վ-
 լատրմ՝ վալիտէնին օտասընա օթուր րա-
 հաթ էյլէ . վէ շահգատէ թէմէննի էտիպ
 փատիչահըն հուզուրունտան սուլթանըն
 տաիրէսինէ կիթտիլէր :

Սուլթան օտասընա կիրտիքտէ հալվէթ
 էմր էտիպ գարույու գարաթտրգտան սօն-
 րա շահգատէյէ տէտի . ա՛ պէնիմ չէշմիմ
 նուրու ազիզիմ . տիլպէրլիյինին մէտհինի
 իչիտէլտէն պէրու իթթատէն օլմուշում .
 հէյալըն Ֆիքրիմտէն կիթմէզ . նի՞չին սէօյ-
 լէմէզ սին . պիւլպիւլէր կիպի լիսանըն ա-
 չըլսըն . տիյնէյիմ Ֆերա՛հ էտէյիմ . պուն-
 տան պէօյլէ սէն պէնիմ շիքեարըմ վէ
 տօստում սուն տէյէրէք գուճայրպ բուս
 էթմէք մերամընտա՝ շահգատէ իւզիւնիւ
 չէվլիրիպ կէօստէրտիյի մուհապպէթ նի-
 շանընը գապուլ էթմէտի : Սուլթան պի-
 տատէպանէ թէքլիթլէր էթմէյէ ճէսարէթ
 էթտիյինտէ՝ շահգատէ սուրաթը չէվլիրիպ
 ապուս չէհրէիլէ իւզիւնէ պագմաղա պաշ-
 լատը :

Օլ տէմ սուլթան թէտպիրի չէվլիրիպ՝
 էյ Ղիօկղետիանոս տէտի . պանա պէ-
 յէնմէյիպ կէօնիւլ վէրմէտիյին աննա-
 չըլսը . շիմտի մաղլուպում պու տուր քի

Ֆիքրինտէքինի պանա իՖատէ էտէսին .
 վէ լիսանէն սէօյլէմէք իսթէմէզ սէն՝ պիր
 քեաղըտ իւզէրինէ եազըպ պանա վէրմէ-
 նէ րազլ իմ :

Շահզատէ պիր քեաղըտ իւզէրինէ շու-
 կէօնէ եազըր . ա՛ խասէքի սուլթան է-
 Ֆէնտիմ , պէն միւլճիտի տէյիլ իմ , եա-
 րատան Ալլահըմը թանըրըմ . պանա էթ-
 տիկին թէքլեֆ՝ էվլատ վէ վալտէ մա-
 պէյնինտէ օլուր հալէրտէն տէյիլ տիր ,
 Ալլահտան գօրգան քիմսէ պու միսիլլե-
 թէքլեֆէ նէ՛ իրթիքեապ վէ նէ՛ տախի
 գապուլ իտէր . պէն տախի էօլիմիւմիւ
 գապուլ էտէրիմ , ըզհար էթտիյինիզ
 ճիւնահաթէ մէյլ գապուլ իտէ՛մէմ :

Սուլզան պունու օգուտուղու պիրլէ
 իւքսէք սէս իլէ հայգըրարագ լիպասընը
 փարալատը վէ քէնտի թըռնագլարըյլա
 իւզիւնիւ թըրմալայըպ գան ըէվան էթտի .
 սաչարընը եօլուպ՝ կէօյա իւվէյի էվլատը
 քէնտի ըռզընա գաստ վէ քէնտինէ թա-
 սալութ էտէյօր կիպի տիշարըտան իմ
 տատէ ատէմ չաղըրըր ըտը . փատիշահա
 սէօյլէյին կէլսին հալիմէ նաղար գըլըն
 տէր իտի : Պու ղուլղուլէ փատիշահըն
 գուլաղընա էրիշտիքտէ աճէլէթէն սուլ-
 դանըն եանընա կէլիպ՝ ահվալի սիւալ էթ-

տիքտէ սուղբան ճէվապ վէրտի . հալմէ
 նազար գըլ էֆէնտիմ . վէ պանա բահմ
 էյլէ , պու չափկըն սէնին էվլատըն օլմուշ
 օլամազ . իմանարզ խայլազ ըմըշ : Սէօյ-
 լէթմէք նիյէթիյլէ իչէրի ալտըղմտա պու
 ըռզա խալէլ կէթիլէճէք ախէր կէօնէ հա-
 րէքէթլէրէ թէշէպպիւս էթտի . վէ պէն
 բագի օլմատըղտա ղալէպէ էտիպ պէնի պու
 հալէ կէթիլտի ,

Ահօրիւնիւրէ պագընճա սուղբանըն թագ-
 րիրի կէրչէյէ պէնզէր օլտուղունտան փա-
 տիչահ ինանըպ թէհալվուրէ կէլէրէք
 տէտի . պանա պու միսիլու էվլատ լազըմ
 տէյիլ տըր . վէ էմը պույուրտու քի պիլա
 թէխիը շահզատէի կէօթիւրիւպ էօլտիւր-
 սիւնլէր :

Ինճալի տէվլէթ վէ վիւզէրա վէ վիւքէլա
 մապէյնինտէ պու հավատիս անինտէ չալ
 օլուպ ալէլ աճէլէ սարայի հիւմայունա
 կէլտիլէր . ղազէպէ կէլմէյին շէվքէթ-
 լիմ . բույի ճիհանտէ եալընըզ պիը էվլա-
 տընըզ վար . օնսւն տախի նսլթգու եօգ .
 աղլ նտան թագրիը ալնմըշ տէյիլ . իւ-
 ղէրինէ ճիւնհա սապիթ օլունմուշ տէյիլ .
 վէ պիը գարը սէօզիւ իլէ վէլի ահտընըզ
 շահզատէնիլի թէլէֆ էթմէնիլ իւզէրի-
 նէ իշ իշտէն կէչտիքտէն սօնրա նէտամէթ

շէքիս պիր հասանաթ կէօրէ՛մէ յէճէքսինիղ
 պինատէն ալէյհ շի՛մօլիք սապահս գատար
 շահգատէյի մահպուս էտիս սասահ իւ
 լամէէէն վէ վիւքէլատէն պիր տիվան էմր
 էյլէ. մատտէ շէրիէ թաթարք թասհիհ
 վէ թահգիգ օլունուս, շահգատէնին ճիւն-
 հասը թէպէյիւն էթտիյի հալտէ սիզին
 զամիրինիղէ տէ իզթիրասպէ մուճիս օլմաղ .
 քիմսէ տէ պիր շէյ տէյէմէղ օլուր : Պու
 անտէ հէլաք օլունմասը՝ ճիւմէ ահալի ի-
 շինէ շահգատէնին գապահաթարղ էօլմէ-
 սի հավատիսինէ վէ Ֆասլէ սէպէս օլուր :
 Պու սէօղլէր փատիշահըն հիտտէթինի
 թէքին էտիս՝ Վիոկլէտիանոսուն սապա-
 հա տէկին հապսընա վէ իրթէ կիւնիւ տի-
 վան օլմասընա Ֆերման օլունտա :
 Շահգատէնին հապս օլուս օլ կիւն հէ-
 լաք օլմատրղընր սուլղան ի իտտիքտէ Ֆիր-
 եատ ո Ֆիլանընր արթրրարղը փատիշա-
 հըն մալիւմիւ օլուս՝ գալգտը եանընա
 կիթտի վէ տէտի . նէ՞իչիւն պու տէրէ-
 ճէ մահղուն օլուս աղարսըն . Սուլղան
 ճէվապ էթտի . օլ խապիս էվատըն պէ-
 նիմ՝ ըղղըմը ուէզիլ էթմէյի ճէտարէթ
 էթմէսինի պիլտիքտէն սօնրա հալեա օնուն
 սաղ գալմասը պունա աղիմ՝ ուէգալէթ
 տէյիլ մի . պունտան պէօյլէ պէն տիւ-

նեա իւղէրինտէ նա՞սրլ եաշարմ : Փա-
տիշահ տէտի . պէն օնու գօյ վէրմէտիմ .
իլլա հապս էթտիմ . սապահ տիվան է-
տիպ շէրիէ թաթպըք իլամըլա էօլտիւրէ-
ճէ յիմէ շիւպհէն օլմասըն : Սուլդան տե-
տի . պանա կէօրէ գայտ տէյիլ' . ըռզ
սէնին տիր . Ֆէգաթ սօնրա' սալիհ միյ-
վէ վիրէն պիր աղաճըն վուգուաթը կիպի
սանա տախի վադը օլաճագ տըր : Փատի-
շահ պու վուգուաթը տիյնէմէք իսթէտի :

ՊԸՊ 3 .

Սալիհ միյվէտար աղաճըն քըգրաք :

Սուլդան տէտի . զէմանի էվախլտէ պիր
էյալէթ պէյինին պաղչէսինտէ աղաճըն
պիրի ճիւմէ խաստալիլէ անիտէ շիֆա
վէրիը պիր ճինս միյվէ վէրիը իտի : Մէպ-
քիւր պէյէ պիր շահ թարաֆընտան հե-
տիյէ օլուպ' պէյ պրտղչէպանընա թե-
քիտէն պու Ֆիտանըն թիմարընա զիյա-
տէ սայ ու հիմմէթ էթմէսինի թէնպիհ
էյլէտի : Պիր գաչ կիւն կէչտիքտէ պաղ-
չէյի կէղիպ' Ֆիտանը հիյէթի . ապիէսին-
տէ , վէ հիչ սէրփիլմէմիչ կէօրիւպ' պաղ-

չէպանա սեպէպինի սարտուգտա ճէվապ
ալտը քի եանրնտաքի աղաճըն տալարը
պէօյիւք վէ եափրագլարը սրգ օլմասըյա
կիւնէշին ը շղընը պու Ֆիտանըն իւղէրի-
նէ ինմէկէ գօյվէրմէտիյի իչին տիր : Աէյ
Թէնպիհ էթտի քի օլ ուլու աղաճըն տալ-
լարընը քէսսին : պաղ չէպան տախի ի-
թաաթ էտիպ ճէմի տալարընը պուտա-
տը :

«Իր գաչ կիւն միրուրինտէ պէյ տէֆա
պաղ չէյէ էնիպ Ֆիտանը պէօյիւմէմիշ
կէօրմէսինտէ պաղճէպանա իթապ էյլէ-
տի իսէ՝ պաղ չէպան տէտի . նէչէ քի պու
ուլու աղաճ պու Ֆիտանըն եանրնտա
տըր՝ Ֆիտանըն պէօյիւմէսի մուհալ գա-
պիլինտէն տիր : Աէյ տէտի . պէնիմ պու
Ֆիտանըն պէօյիւմէսինէ ղայէթ էմէլ ու
արգում վար տըր . օլ աղաճը օրատան տէֆ
էտէսին : «Կաղ չէպան տախի աղաճը քէօ-
քիւնտէն չըգարտը գըրտը : Վարգընտա
տէյիլ իմիշ քի Ֆիտանը պէսլէյէն օ՛ ու-
լու աղաճը մըշ . աղաճ տէֆ օլտուգտան
սօնրա Ֆիտանըն գուրումասընտան աննա-
տը . լաքին չիֆայտէ . աղաճ քէօքիւնտէն
չըգտը վէ Ֆիտան գուրուտու :

Փատիչաս պու թէմօիլին մանասընը
սիւալ էթտիքտէ սուլգան տէտի . օլ

ուրու աղաճ սէն սին . քիմին նէ տերտի
 վէքէտերի վարրսա յի Ֆասրնը սէնտէն սու-
 լուր . Ֆագրը Ֆուգարա սէնին սատագան
 ըսա կէինիր : ( ) Լ նէվնիհտլ Ֆիտան տա-
 խի շահգատենիզ տիր . սէնին գուվէթին-
 իլէ մէյտանա կէլիպ սէօյիւմէք իւզրէ
 իսէտէ ճէմիի գուտրէթինի վէ հիւքիւ-
 մէթինի քէնտինէ զապթ իթմէք իստեր :
 Անճագ քէնտի մէրամընա էրիպ փատի-
 շահլըք էտէմէյէճէք . օլ Ֆիտան կիպի
 քէնտիսի տախի գուրոյաճագ տրը . էթ-
 րաՖ հիւքիւմէթլէրտէն մէմալիքինին իւ-
 վէրինէ իսգիլա էտիպ զապթ էտէճէք-
 լէր տիր . անճագ սօն փիւշմանլըք ագճէ
 էթմէզ :

Փատիշահ տէտի . նագլ էթտիյին մէն-
 գրպէ տերունիմէ թէ սիր էթտի . եարըն-
 քի տիվանա պրրագմամ իի . հէմէն շահ-
 զատէյի էոլաիւրմէյէ էմը էտեր իմ :
 Սուլղան տախի փատիշահլըմ սէն օնու
 էօլտիւրմէտիքճէ թախտրնտա իսթիրա-
 հաթըրա գատիմ գալամայաճագտրն տէ-
 յիւ թէշլիգ վէ թահրիք էտեր իտի :

Սասյահըրա էրքէն փատիշահ թախտը-
 նա օթուրտուգտա պիլա թէխիր շտհգա-
 տէնին գաթլինի ասաս պաշըյա էմը
 էյլէտի : Աստս պաշը տախի շահգատէյի

մահպուստան չըգարրայ վէ գօլարընը ար-
գասընա պաղայրայ՝ վախտեսինէ խիյա-
նէթ էտենին հալի պուտուր տէյիւ էօ-
նիւնտէն տէլլալ չաղըրարագ գաթիլ
մահալինէ կէօթիւրմէքտէ՝ հավատիս ամ-
մէյէ չավ օլմուշ օլտուղունսան գապա-
հաթ սապիթ օլմագսրզըն շահգատէնին
գաթիլնէ Ֆէրման օլմասը իւզէրինէ հիւ-
զըն ու մաթէմ չէքիպ՝ չօգլարընըն կէօ-
զիւնտէն տախի եաշ կէլիը իտի:

( ) Լ անտէ շահգատէնին պիրինճի ուս-
տասը Պանցիլիաս՝ մատտէի խապէր ա-
լընճա սէյիրտիպ կէլտի ասաս պաշըյա
եէթիչտի վէ տէտի . պէն փատիչահը
կէօրիւպ սանա պիր տիկէր էմը կէօն-
տէրմէտիքճէ շահգատէյի էօլտիւրտմէ .
ինչալլահ խէլասընա պիր չարէ պուլուր
ուզ : Ասաս պաշը շահգատէնին խէլասը-
նա արզուքէչ իտի իսէ տէ՝ էմը գուլու օ-
լուպ պիր շէյ էտէմէզ իտի . շահգատէ-
նին գաթիլնի թէխիր էթմէքլէյէ պու
պիր մինասիպ վէսիլէ օլմասըյլա քենտի-
սի տախի տնըն խէլասը իչիւն ուստուտի
եվվէլէ ըէճա էթտի:

Պանցիլիաս փատիչահըն հուզուրունա
չըգարրատա փատիչահ պիրտէն թէհավ-
վուրի կէլիպ , եվլատըմը պու նա՞սըլ թէր-

պիյէ էթմէք տիր քի եանընդաւան այ-
 րըւորըւ պիրլէ իւք մարիֆէթ իճրասը
 վախտեսինէ խիյանէթ էթմէք օլտու ,
 շիմտի սիզի տախի գաթլ էթտիրիր իմ ,
 չը գ տը շարը տէյերէք հուզուրունտան
 գօվտու :

Պանցիլիաս ասլա խէվֆ կէօստերմէ-
 յերէք ճէվապ էթտի . փատիշահրմ . էվ-
 լաս սիզին տիր . անճագ պէն թահգիգ
 պիրիր իմ քի պու սուլթան թարաֆրնտան
 տեսիսէ իլէ գուրուլմուշ պիր իֆթիրա
 տրր . էվլաս սուլգանրն տէյիլ տիր սէ-
 նին տիր . վէ սէն պիր գարը սէօզիւ իլէ
 քէնտի էվլատրնը վէ թախտու միւլքիւ-
 նիւն պիր թանէճիք վարիսինի էօլտիր-
 մէյէ նաճըլ գըյարտրն , օլ տախի՝ մատ-
 տէյի թահգիգ վէ թասգիգ էթմէտէն :
 Էվլատրնըն ճանը սէնին էլինտէ տիր .
 անճագ՝ էվլատրնը էօլիւմտէն գուրդարան
 ֆինօյու քէնտի էլիյէ էօլտիրիւպ՝ սօն-
 րա ապիմ նէտամէթլէ ահ ու ֆիլան է-
 տէն սիվահի կիպի սէն տախի սօնրա նէ-
 տամէթ չէքէճէք սին :

Փատիշահ պու միսիլլիւ մէնգըպէլէր
 տիյնէմէյի սէվէր պիր գաթ օլմասըյլա
 թաֆսիլինի իսթէտի . անճագ Պանցիլիաս
 տէտի . պէն պու մէնգըպէյի նագլ է-

տինձէ յետէք Ֆերմանընը իճրա օլուր .
 վէ պէնիմ պուրայա կէլիւ մէնգըպէ
 սէօլէմէմտէն պիր Ֆախտէ օլմաղ . Ֆեր-
 ման պոյուրուն շահգատէ յի մահպուսէ
 շէվերսինլէր . պէն տախի օլ վագթ մէն-
 գըպէի սէօլէր իմ : Փատիշահ Ֆերմանը
 կէօնտէրտի . վէ Պանցիլիաս մէնգըպէի
 նագլ էթտի :

Պ Լ Պ 3 .

Էվլատընը կօլիւմտէն գուրդարան Ֆի-
 ճօյու կօլտիւրէն սիփանիինն նագլի

Օհմանի էվայիլտէ դայէթ նամտար
 պիր սիփահի՛ քէնտի սապի էվլատընը
 կէօղէթմէք իլին իւչ ճարիյէ թային էթ
 միչ իտի . զիրա չօճուգ վախտէտէն էօր-
 սիւզ իւտիւ : Պու սիփահինին պիր տէ Ֆի-
 նօ քէլպի օլուպ՝ ավու չեքեարէ կիթտիք-
 տէ եանընտան պրըմնազ ըտը . զիրա Ֆի-
 նօտա իտրագը թապիի օլուպ՝ սահիպինէ
 քէտէր օլմայաճագ թարաֆա էօնտէն սէ-
 յիրտիր կիտէր . անճագ էկէր պիր քէ-
 տէր վէ թէկլէքէ վագը օլաճաղ իսէ՛
 գաթէն օլ թարաֆա կիթմէզ , վէ սի-

փահի տախի կիթմէք մէրամ էթտիքտէ
 գոյվէրմէզ իտի :

Պիր տէ շահինի վար ըտը քի թութ-
 տուղու ավը ասլա ինձիթմէ յիս՝ սաղ վէ
 սէլիմ կէթիլիլը քէնտիսինէ թէսլիմ է-
 տէր իտի :

Պիր կիւն սիփահինին տօմշուլարընըն
 պիրինտէ տիւյիւն տէրնէկի իսասլէթ է-
 տիս՝ Սիփահինին էհլի քէնտի իւվէ յի
 էվլատընը պէշիքտէ ույուր հալտէ պը-
 ըագըպ տիւյիւնէ կիթտի . ճարիյէլէր
 տախի տիւյիւն շէնլիկինի սէյր էթմէ յէ
 տալտըլար . չօճուգ օտանըն իչինտէ պէ-
 շիքտէ եալընըզ գալտը . անճագ Ֆինօ
 պէշի յին տիպինտէ եաթմըչ ըտը , վէ
 Շահին պէշի յին պաչ թարաֆընտա քէ-
 մէրինին իւզէրինտէ օթուրմուշուտու :

( ) Ը տէմ պաղչէտէն պիր ազիմ հիյ-
 պէթլի երլան սիւզիւլիւպ օտայէ կիրտի .
 վէ պիր մանի պուլմայարագ չօճուղուն
 պէշի յինէտէք չըգտը : Շահին պունու
 կէօրտիքտէ գանատլարընը չարբըպ Ֆի-
 նօյու ույանտըրտը . օ՝ տախի երլանը կէօ-
 ըրնձէ իւզէրինէ քէրթալ էթտիքտէ եր-
 լան գուտուրուպ աչաղը էնտի . Ֆինօյուլա
 ճէնկէլէլմէ յէ պաչատը . օտանըն իչի գան
 ըա միւլէմմա օլտու : Էր նէ հալ իտէ :

Ֆինօ պիր թագրիպ երանրն պաշընը աղ-
 զընա ալըպ երանը հէլաք է յլէտի . վէ
 պէշիքտէքի չօճուգ գուրթուլտու : Ան-
 ճագ երանրա Ֆինօնուն սավաշարընըն
 շիտտէթի հէնկեամրնտա պէշիք տէվըիւ-
 տի . լաքին չօճուղա ասլա պիր քէտէր
 օլմատը :

Ղարիէլէր սէ յիրտէն տէօնտիւքլէրին-
 տէ օտայա կիրիպ պէշի յի տէվըիւմիչ վէ
 օրթալըլը գան ըվան կէօրտիւքտէ՝ Շա-
 հինիլէ Ֆինօ չօճուղու հէլագ էթմիշլէր
 վանն էտէրէք պիր տէֆա պէշի յին եա-
 նընա վարրպ չօճուղուն նէ՞ օլտուղունու
 աննամագսրզըն գաշըպ պիր օտայէ կիլ-
 լէնտիլէր . աղալարը կէլտիքտէ նէ՞ ճէ-
 վապ վէրէճէքլէրինի տիւշիւնիւպ Ֆիր-
 եատ էտէրլէր իտի :

Մատընլարը տիւյիւն էվինտէն տէօն-
 տիւքտէ գարշըսրնա չըգըպ մատտէյի քէն-
 տի վելիւմլէրի միւճիւպինճէ իֆատէ էթ-
 տիլէր . Ֆինօ չօճուղու եէմիչ . աղայա
 նէ՞ ճէվապ վէրէճէյիլ . եօգարը չըգ-
 մա , օլմայա քի սանա տա պիր քէտէր
 օլուն տէ յիպ աղլարլար ըտը : Վատըն
 տալսի իշիթտի յինէ ինանըպ էհլինէ էվ-
 լատընը Ֆինօտան բարալանմըչ կիպի խա-
 պէր կէօնտէրտի . հիչ պիրիսի պիր տէ-

Ֆա պէշի յին եանընա կիտիպ չօճուլա
նազար գըմագըղը ագըլ էթմէ յերէք պէ-
հուտէ եերէ աղարարը :

Արիփահի պու հավատիսի ալընճա դա-
յէթ միւքէտտէր օլուպ , աճէլէթէն էվէ
կիրտիքտէ տօղրու չօճուլուն պուլունտու-
ղու օտայէ կիթտի . կէօրաիւ քի , օր-
թալըգ գան ըէվան . պէշիք տէվըիլմիշ .
Ֆինօնուն աղըգ գան պուլալըգ' գույրու-
ղունուն սալայարագ սըչրայարագ սէվի-
նէրէք գարչըսընա չըգար . կէօյա էվա-
տընը տիւչմէն էլինտէն գուրթարըպ ,
տիւչմէնիին հագգընտան կէվիշ կիպի
միւքեաֆաթ պէքլէր , հէման քէնտիսի
տախի վէվճէսի վէ ճարիյէլէրի կիպի
քէնտի եանըլ պէլլիլէյիշինի թաստիգ
էթմիշ զանն էտէրէք գըլճը չէքտիյի
պիրլէ Ֆինօյու իքի պիշէր : Շահին պու-
նու կէօրիւպ ուչուպ կիթտի . վէ պիր տա-
խի կէվէտի :

Արիփահի պունու պէօյլէ էթտ'քտէն
սօնրա , պէշիյէ կիտէր պագար քի , չօ-
ճուգ հէնիւզ ույանմըշ կիւլէրէք քէնտի-
նէ պագար . վէ պէշիյին ալթընտա կէ-
պէրմիշ եաթմըշ պէտտավի եըլանըն լէ-
շինի կէօրտիւքտէ , էթտիյի եաննըլըլը
աննար . սատրգանէ Ֆինօնուն հէլաքընա

վէ Շահինին ուչուպ կիթմէսինէ գիատե-
սիյէ նատիմ՝ օլուր . լաքին օլան օլտու,
չարէ եօգ , դարը սեօզունէ ուչուպ՝ իչի
աննամատան էօրքէյէ գարբլմանըն գա-
րարընը պու թէճրիւպէ իլէ աննատր :

Պու քետեր քենտինէ օլ տերէճէ
թէյսիր էթտի քի , մերագլանըպ տաղլա-
րա տիւշտիւ , վէ բերուչան հալ իլէ նի-
հայէթ վայագըլ օլարագ քենտի էօմրիւ-
նէ գաստ էթտի տէյի նագլ օլունուր :

Մննաչըլար՝ մը էՖէնտիմ . գապա-
հաթարգ եերինէ պիր Ֆինօյու էօլտիւր-
մէք օլ Միփահիյէ օլ գատար դէմ ու
քետեր վերտի իսէ , սիզ էՖէնտիմիզ
պիր թանէճիք շահգատենիզի՝ միւլքինի-
զին էպէտիւտ տէվամ՝ օլմասընըն իւմիտի-
նի ճիհանտէն գալարբարգտան սօղրա գա-
պահաթըլ օլմատըղընը աննարսանըզ նէ
տերէճէ մէյուս օլաճագսընըզ :

Քատիչահ մէնգըպէտէն հիստեւապ օ-
լուպ , Պանցիլիասա խօշնուտիյէթ կէօս-
թէրէրէք տէտի , պու կիւն տախի մահ-
պուստա գալսըն . պագալըմ եարըն էր-
պապի տիվանըմ նէ՞ քէչֆ էտէր վէ նէ՞
գարար վերիր : Պանցիլիասա տախի մէմ-
նունէն եեր էօրիւպ , հուզուրու շահանէ-
տէն չըգար :

Սուրբան շահգատենին օլ կիւն տա-
 խի խելաս պուլմասընըն խապէրինի ալըպ'
 փատիչահ իչէրի կէլտիքտէ գարչը չըգտը,
 վէ աղլար կէօզ իլէ տէտի . փատիչահըմ,
 խայրն էվլատընըն եաշամասընա բուխասթ
 վէրիյօրսուն . լաքին գօրգարըմքի կէչմիչ
 վագըթլարտա պիր տիկէր փատիչահա
 վուգու օլանըն միսի սիղէ տախի վուգու
 օլա : փատիչահ պու վուգուաթըն նագ-
 լինի տիյնէմէք իչլուն օթուրտու . վէ սուլ-
 թան շու մէնգըպէյի նագլ էյլէտի :

Պ Լ Պ . 5 .

Փատիղ ահըն վէ գօրպանքն նագլի :

Վագթի իլէ փատիչահըն պիրինին դա-
 յէթ մահսուլտար վէ վէրիմիլ պիր պաղ-
 չէսի օլուպ պիր էյամ ճէմի բայիթախա-
 տա իգթիղա էտէն մէյվէ օնտան կիտէր
 իտի : Սօնրալարտա պաղչէյէ պիր եա-
 պանի ճանավար տատանըպ պաղչէյի
 խարապ էտէր , վէ իչէրիյէ բիմսէյի օղ-
 բաթմագ ըտը : փատիչահ պունա դայէթ
 թէէսսիւֆ էտիպ , օլ ճանավարը բիմ
 կէպէրտիր վէ պաղչէյի օնուն բէնչէյի

զուլմունտան գուրթարրսա՝ գրգընը օնա վերիս բատիչահլըղընա տախի վարիս է- տեճէյինի միւնատի մարիֆէթիյլէ ամ մէյէ իլան էյլէտի :

«Իր չօպան միւնատինին նիտասընը տիյնէյիս, եա՛ տեվլէթ պաչա եա՛ գուլ- ղուն լէչէ, շէօյլէ պիր քէլէփիրէ տեսթ- րէս օլմանըն Ֆրրսանտընը էլտէն գաչըր- մայրմ տէյէրէք հուլուրու Քաստիչահէ չըգըս լիսանէն տախի վատլէրինի թէք- րար էթտիրտիքտէն սօնրս պաղչէյէ կիրտի :

Ղանավար պունու կէօրիւնճէ հայգը- րարագ իւզէրինէ սալտըգճա՝ չօպան չա- փուգ տավրանըս եագընտաքի աղաճա- րըն պիրինէ սարըլըս չըգտը : Ղանավար կէլիս՝ աղաճա չըգմայա միւզթէտիր հայ- վանաթտան օլմատըղընտան՝ աղաճըն տի- պինտէ պէքլէյիս, չօպանը բարալամագ իչիւն, օնուն աչաղը էնմէսինէ միւնթա- ղըր ըտը : Չօպան իսէ ճանավարըն հագ- գընտան պաչգա տիւրիւ կէլէմէյէճէյի- նի Ֆարգ էտիս, տէնէմէք իչիւն օլ ա- ղաճըն մէյվլէրինտէն պիր իքի թանէ գօրարըս աչաղը պրրագտը : Ղանավար օլ մէյլէնին միւշթագը օլմասընը կէօր- տիքտէ չօպան արգա արգայա օնուն էօ-

նիւնէ մէյվէ եաղարար . օտա ճիւմլէ-
 սինի եէյիպ իմթիլա օլտու , գարնը յիյիպ
 հարէքէթէ մէճալի գալմատը : Չօպան
 պունուն պու հալինտէ տախի իւզէրինէ
 հիւճմէ ճէսարէթ էթմէյիպ , աղոճըն
 պիր տալընը քէստի . ճիւզի աշաղը էնիպ
 ճանավարըն արգասընը եավաշ եավաշ օգ-
 շայարագ ույութտու : ( ) Լ տէմ չօպան ա-
 շաղը էնիպ պըշաղը չէքտի . ճանավարըն
 պալընը քէստի , ալտը Փատիշահըն հու-
 վըրունա չըգտը : Փատիշահ տախի վեյա-
 տէսիլէ խօշանարագ քէնտինէ տամատ
 վէ վէլի ահա վէ միւլքինէ վարիա էյլէտի :
 Սուլթան մէնգըպէյի նագլ էթտիք-
 տէն սօղրա մանասընը տախի թապիր էյ-
 լէտի . օլ գուտրէթիւ ճանավար սիզէ
 թէշպիհ տիր տէտի , քի ճիւմլէսի խըլմ
 ու զարպընտան գօրգար . վէ չօպան էվ-
 լատընը տըր . եէտինտէքի տալ ըա ճա-
 նավարը օգշամասը ուստալարընըն լիսա-
 նըյլա սիզ էՖէնտիմի ավընտըրմատը տըր ,
 թա՛ քի պիր մինասիպ Ֆըրսաթ պուլուպ
 սիզի թէքմիլէն էմին էթտիքտէն սօնրա
 մէրամը Ֆասիտինի իճրա էյլէյէ :
 Փատիշահ տէտի , Լլահ օ կիւնիւ
 կէօսթէրմէսին քի օ ճանավար կիպի պէ-
 նիտէ հէլսք էտէ էր . էվվէլճէ տավրա-

նրպ շահգատէյի գաթլ էթտիրմէ իլէ
ճէմի յիւպհէ գալգար :

Իրթէ կիւնիւ Քատիշահ աստա պաշը-
յը չալըրըպ , օլ կիւն շահգատէյի գաթլ
էթմէսինի էմր էյլէտի : Գօրը պաղլը ,
գաթլ էտէճէք մահալէ կէօթիւրիւրքէն
իքինճի ուստասը Չէնթուլի էվվէլքի կի-
պի աստա պաշըյը Ֆէրմանըն իճրասընտան
մուվագգաթէն մէքս էտիպ , վէ Քատի-
շահըն հուզուրունա կիրիպ էթէք վէ եէր
էօրտիւքտէն սօնրա տէտի . Քատիշահըմ .
պիր ավրէթ սէօզլենէ ույուպ , էվլատը-
նըզ շահգատէնիզի գաթլ էթմէյէ Ֆէր-
ման պոյուրմուշտունուզ , Ֆագաթ գա-
րը գրամը աղլայարագ մահպուպունու ալ-
տատըպ փէրէնտէտէն աթմայա վէ ապիմ
զարարա օզրաթմայա ուսթա տըր . վէ հիչ
ինսաֆ էթմէյէրէք ալտաթտըրընըն , իւ-
զէրինէ կիւլէր . նասըլ քի պիր Միփահի-
յէ վուգու օլտու :

Քատիշահ պու Միփահինին նագլինի
տիյնէմէյէ մէրագ էտիպ , հօճանըն մաթ-
լուպու միւճիպինճէ շահգատէնին գաթլը
հագղընա էթտիյի Ֆէրմանը կէրի ալար .
վէ օլ կիւն տախի մահպուստա գալմա-
սընը էմր էյլէտի : Ա է Չէնթուլի ուստա
մէնգըպէյի շէյլէ նագլ էյլէտի :

Պ Լ Պ . 6 .

Գարընըն պիրի քեհտի եհլիցի ալտատըպ
րըսվայ եքմեսի :

Կէչմիչ վագրթլարտա շէհրին պիրին-
տէ նամտար՝ վէլաքին սիննի կէչմիչ պիր
քիմսէնին էհլի վէֆաթընտան սօնրա ,
Սուլթան հազրէթլէրի կիպի կիւզէլլէք-
տէ պիհէմթա պիր կէնճ գարը իլէ թէ-
զէվվիւճ էյլէտի : Հալ պու քի՝ քէնտի-
սի իխթիյար , վէ դարը կէնճ վէ կիւզէլ
օլմասըլա , գարը պունտան թէքմիլէն
խօշուտ օլամայըպ , կէօզիւ տիչարըլա
օլտու . վէ էհլինտէն կիպլի պիր տէլլգան-
ըլըա իւլֆէթ վէ իւնսիյէթ քէյտահ
էտիպ , էքսէրի կէճէլէրի էհլի ույուտուգ-
տան սօնրա , ուտուլ իլէ էվտէն չըգըպ օլ
տէլլգանըլըա գօնուչմայա կիտեր . վէ
գարոյս նիմ քիւչատ պրրագըպ՝ տէֆա
կիճէ իլէ էվինէ եաթաղընա ավտէթ ի-
տէր իտի :

Գարընըն պու կէօնէ հարէքէթինէ
սէպէպ՝ էհլինին գըսգանճըլը բար . քի
ասլա գարընըն էվտէն տիչարը չըգմասը-
նա ըուխասթը օլմայըպ , կիճէ կիւնտիւպ

քիլիտ արթընտա սագլար, վէ կիճէլէրի
 ետթարը օտանըն գարուսունու տախի
 քիլիտլէյի այ անախտարը քէնտի պաշընըն
 եաստըղընըն արթընտա սագլար ըտը. ան-
 ճագ գարը պունու պիլիպ, կիճէ չըգա-
 ճաղը վագըթ անախտարը ուսուլ իլէ ա-
 ըպ, գարույու աչար կիտէր. վէ ավտե-
 թինտէ եինէ գաբայրպ եերինէ գօր. քի
 պէլլիսիզ էտէր իտի:

Վէ նիհայեթ շէյթանըն չարըղը տե-
 լինտի: պիր կիճէ գարընըն տիշարը չըգ-
 տըղընտան սօնրա, էհլի ույանըպ վէ զէվ-
 ճէսինի ետթարըլը եերտէ պուլմայրպ, օ-
 տա գարուսունու տախի աչըգ պուլտուգ-
 տա, աչաղը էնիպ սօգագ գարուսունու
 տախի նիմ քիւշատ պուլմասըյրա գաբա-
 տը. վէ եօգարը չըգրպ իլին նիհայեթի-
 նէ միւնթագըրէն քէնճիրէտէ օթուրտու:

Օլ պէլտէտէ պիր ատէթ վար ըտը,
 քի կիճէ կէճ վագըթ տիշարը չըգմագ վէ
 տիշարտա պուլունմագ ղայեթ եասագ ը-
 տը. վէ պիր քիմսէ գօլ կէզտիյի անտէ
 տիշարրտա պուլունուրտա տախի գարա-
 ղօլ օնու թուլուպ հասպս էտէր. վէ իր-
 թէտի կիւնիւ, մերքէպէ թէրս պինտիրիպ
 պիւթիւն շէհրի կէզտիրիպ ըհզիլ էտէր-
 լէր իտի: Վէ տիշարտա պուլունմասը

Ճայիզ օլմայան վագրթ կելինձէ ամմէնին մալւմիւ օլմագ իչիւն , չան չալընրպ' տիչարը չըգմայա ըուխասթ օլտուլու վագրթ տախի սապահլայըն տէֆա չան չալընրը ըտը . վէ գարընըն տիչարը չըգմասըտա , էքսերի ախչամ չանը չալընտըգտան սողրա , վէ էվէ տեօնմէսի սապահ չանընտան էվվէլ օլուր իտի իտէ տէ , գարը գաչամագ եօլսարը պիլմէսինտէն նաչի օլանէ կելէնէ տէկին եագայը էլէ վերմիչ տէյիլ իտի :

Պու կիձէ էհըլ բէնչիրէտէ պէքլէտիյի անտէ գարը կելտի . գաթոյու գաթալը պուլունձա նէ տօլապ չէվիրէձէյինի ճիւղէ տիւչիւնտիքտէն սօնրա , աղլայարագ գաթոյու չալտը : Եհըլ եօգարըտան տէտի . պու գաչ տէֆա տըր պէն սէնի կէօղէտիրիմ , կէձէլէրի կիզլիձէ չըգար նէօրէլէրէ վէ քիմլէրէ՞ կիտերսին մէլուն գարը . վար օրատա տուր , օլ գատար քի կելինլէր սէնի թութտունլար . սապահ թերս էչէյիլէ շէհրի տօլաչ , քէնտինի թանըտ , ճարիս օլ , քի թերպիյէ օլսարն : Կարը ձէվապ էտիպ տէտի . պու կիձէ էն դաֆիլ վալիտէմ թարաֆընտան ատէմ կելիպ , օնուն խասթէլէնմէսինին վէ պէնի եանընտա կէօրմէք

արգասունուն խապերինի կեթիրտի . սե-
 նի թաթը ույքունտան ույանտրմայա
 գըյնտրմ , ուսուլ ինէ գաբոյու աչտրմ
 կեթտիմ քի սէն պիհուզըր օլմայարն :
 Շիմտի բէճա էտերիմ . գաբոյու աչ :
 Լչնի տէտի . պէն շիմտի գաբոյու աչ-
 մամ . քի զապիթ կեթին , սէն պունըտրը
 ծնա աղնաթ . օտա թատտիգ էթսին :
 Գարը նէ գատար բէճա էթտի իսէ էհ-
 լի գաբոյու աչմայա բաղի օլմատը . նիհա-
 յէթ տէտի . պէնի պուրտա զապիթ է-
 լինէ տիւիւրիւայ բեզիլ էթմէքտէն իսէ ,
 քէնտիսի պուրտաքի գոյույա աթմամ
 չօգ էյի տիր : Իշթէ պէն կիտէյօրում .
 արթըգ էքսիբ հէլալ էյլէ : Լչնի պունա
 գայրլըգ կէօսթէրաիքտէ , գարը տօղըու
 կիտիպ գոյունուն գաբաղընը աչըպ վէ
 գոյունուն իչինէ գաբաղընը պրրագտը :
 Լչնի գոյուտան պու սէտի իչիտինձէ
 տիւշէն գարը տըր զանն էտէրէք եէրին-
 տէն սըչըայրպ , տիչարը չըգտը քի օնու
 գուրթարսըն : Պէրզան գարը իսէ , գա-
 բաղը գոյույա պրրագըպ , քէնտիսի տա-
 խի պիր քէօշէյէ կիպլէնմիչտի . էհլի գա-
 բուտան տիչարը չըգընձա , քէնտի տախի
 իչէրի կիրիպ գաբոյու գաբատը . վէ եօ-
 գարը չըգըպ կէօրտիւ քի , առամձըգ

գույունուն պաշնտա տուրմուչ , ածրնա-
րագ աղլար . բենձիրէտեն սէսլէնիպ տե-
տի . պու վագրթ տիշարլարտա նէ՞ արար-
սրն ա՛ մաթու՛ժ , սաշն սագալն աղար-
մըչ , պենձիլէյին կէնձ վէ հիւսիւնտար
էհլին տախի վար իբէն տաՀա պու շար-
կընլգտան վազ կէչմէզմիսին , հէր կէձէ
տիր պու . պունա Հա՞նկը ավրէթ տայա-
նըր . վար գարաղօլ կէլինձէյէտէք պէքլէ՛
օրտա . սիննինէ եագըչմաղ վարըչընըն
միւքեա՛Յամընը տապահ ալըրսըն .

Ըպամձըգ պու սէսի ալընձա , հէլէ
չիւքիւր տէտի . սաղլըլընըն սէսինի ալ-
տըմ . վէ գարույա վարըպ Յիւ վագը
գարալը պուլտուգտա , կէլ գարույու աչ
տէտի . պէն սանա աչմամագլըգ կէօսթէր-
տիմ իսէ , սանա ձիւզի կէօզ տաղը վէ-
րիպ օնտան սօղրա աչաձաղըտըմ : Գարը
էվվէլքի ձէվապլարըն մէալինտէ պիր
գաչ ձէվապ տաՀա սէջլէյիպ ինատըն-
տա գավի տուրտու : Եհլ տէր իտի . նէ
տէրսին . սէջլէտիյին սէօհպէթլէր պէ-
նիմ կիպի պիր իխթիյարէ եագըչըր մը .
պէնի ձիւմլէ ալէմ թանըր . կէնձլէյիմ-
տէ տախի օ եօլլարա սիւլիւք էթմիչ
տէյիլիմ : Պէն պիլմէմ տէր գարը . օնու
վապիթէ աննաթ , վէ պուտա սանա նա-

սիհաթ օլունն , քի պիր տահա թէօվպէ
էտիպ կէճէլէրի տիշարը չըգմայասըն :

Պունլար պու սէօհպէթլէր իլէ մուա-
վէրէտէ իբէն , գօլ իւսթէ կէլիպ պիշա-
րէ առամճըրը թուլթուլար : գարը եօ-
գարտան ըէճա էտէր քի լայրգընճա թէր-
պիյէսինի վէրսինլէր քի , պիր տախի օ
եօլլարտա պուլունմասըն . վէ էրթէ կիւ-
նիւ , մէմլէքէթ առէթի իւզրէ , թէտի-
պի իճրա օլունտու :

Մէնգըպէ խիթամընտա , Քատիշահ
տէտի ալիմէ . չօք կիւզէլ պիր թէմսիլ
սէօլէտին , վագաա գարըյա ինամ օլ-
մաղ . պու կիւնլիւք տախի խաթրըն ի-
չիւն մահպուտա գալըն . եարընքի կիւն
մատտէյի էյիտէն թահգիգ էթտիրիր վէ
լայրգը վէճհի իւզրէ իճրա իտէրիմ :
Պունու տէյիպ Քատիշահ , գալգտը իչէ-
րի կիթտի :

Սուլթան օտասընտա օթուրմուչ ալ-
լար ըտը . Հինքեար իչէրի կիրինճէ տէ-
տի . Քատիշահըմ , սէնի գանտրըրպ օլ
չափկըն շահգատէնին միւսթահագգ օլան
գաթլինի պիրէր տէգգ իլէ կիւնտէն կիւ-
նէ պրրագանլար սէնի պէնտէն վեյա-
տէ մի սէվիպ վէ գայրըրըլար . անճագ
պանա օլտու օլաճագ , պէն սէնի աճը-

բամ . նաարւ քի պիր էվլատ քէնտի փէ-
տէրինին պաշնը քէտտի , Ալլահ էթմէ յէ
քի սանատտ օնուն կիպի պիր շէյ օլայտը :
Քաաիչահ պու մէնգըպէնին թաֆսիլինի
մաթլուպ էթտիքտէ , Սուլթան տէտի .
սանա իթիմատ օլմալ , մէնգըպէլէր նա-
ֆիլէ տիր . անճագ պունու տախի մէյ-
լէմիշ օլայրմ :

Պ Լ Պ . 7 .

Պապարքը քեսէն եվլատըն նագլի :

Ա ղագթի իլէ՝ պիր մէմլէքէթտէ , մա-
լնին հիտայը պուլունմալ տէրէճէտէ ,
վէնկին պիր պէյին , եալընըպ պիր էրքէք
վէ իքի գըզ էվլատարը վար ըտը : Պէյ
քէնտիտի դայէթ գումարպազ օլուպ , ազ
վագթըն իլինտէ ճէմի վարիյէթինի չի-
րիւտիւպ վէ Ֆիլիւզի մանդըրա միւհթաճ
օլտուգտա . էվլատընը չաղըրըպ , պիր ազ
վագթ տահա կէչինէ պիլմէնին իւզէրի-
նէ իսթիյարէ էտէր իտի :

Մէմլէքէթ վալտի զեյատէսիյլէ զէր-
քէրէսթ պիր քիմսէ , պիր բալանկա եաբ-
տըրմըշ , էլինէ կէչէն ալթունու օրայա

երդար . մեզարտան էօրի տիրիլիս չըգ-
մագ պելքի օլա , օլ բալանկայա կիրեն
ալթունուն տիշարը չըգմասը տախի միւմ-
քինսիկ տիւր . վէ պունուն հալի , ճէմի
ահալինին մալիւմիւ իտի :

Պէյ , էվլասընա տէտի . կէլ էվլա-
տըմ շու էվի տաթալըմ ագճէտիյէ պիր
ազ վագըթ տահա կէլինէլիմ . էվլասը
ճէվայ էթտի քի , պու կիւնքի կիւն տիւ-
չար օլտուղումուզ Ֆագրի հալ քիմսէյէ
մալիւմ օլմայրայ , հալեսա պիզէ էվվէլքի
նազար իլէ պագարլար իքէն , պիզ տա-
խի պէօյէ պիր շէյ էտերսէք հէրքէս պի-
զէ այրայլարայ վէ իթիպարըմըլ տախի
պիր ագճէլք օլուր : Պունա պիր պաչգա
չարէ տիւլինէլիմ : Ալալինին ալթուն բա-
լանկասընա պիր կիզ լի եօլ աչարըլըմըլ
հալտէ , իշ գօլայլանըր . բալանկայա գօն-
մուշ վէ պունտան պէօյէ գօնաճագ ալ-
թունլարըն ճիւմլէտի պիզլիմ օլուր : Փէ-
տերի տէտի . եա օղլում , պու իշի էտէ-
պիլէճէքմիյիկ . օղլու տէտի , պիր շէյ
տէմէք տէյիլ , գօլայ տըր :

Իշ մապէյնլէրինտէ գարարլաչարըրպ
բալանկանըն հալի պիր թարաֆընտան շէ-
քիճիլէ օյարագ , ատէմ կիրէճէք գատար
պիր տէլք ալըլմասընա պիր գարըշ գա-

լնճա սապակ օլտու . տելտիբլերի եերի
 պելլիսիլ էտիպ , էրթէ կեճէսի թէբրար
 կելիպ , իչէ տեվաճ էթմէք նիյէթիյլէ ,
 սավուչուպ կիթտիլեր :

Բալանկա պէքճիլերի ատէթ իւզրէ
 սապակնոր տօլաչարգլարրնտա , տելլէք ա-
 չըլաճաղընը կէօրիւպ , տըչարրյա տախի
 սերրէչթէ վէրմէյերէք , պիրպիրլերի իլէ
 իսթիչարէ էթտիլեր . քի պու իչէ միւպա-
 չերէթ էտէնլեր քէնտի պյագլարը իլէ
 տուզաղա տիւչսիւնլեր . պու գազըլան եէ-
 ըին էօնիւնէ , իչ թարաՓընտան ատամ
 պօյու պիր չուգուր աչըպ , իչինէ տախի
 գաթրան տօլտուրուպ կիթտիլեր :

Աիւն ախչամ օլուպ սուլար գարա-
 րըպ վէ սօգագլարտա քիմնէլեր պուլուն-
 մասրըը հալտէ , պէյ վէ էվլատը պիրեր
 չուվալ ալըպ սօղրու կիտիպ բալանկա-
 նրն տելլիյինի աչտըլար . պէյ իլերիտէ օ-
 լուպ , իլք էվվէլ իչէրի կիրինճէ չուգու-
 րա տիւչիւպ վէ պօղազընա գատար գաթ-
 րանա պաթտը , քի գուրթուլմագ մու-
 հալ գապիրինտէն տիր : Ավլատընա հա-
 լինի աննատըպ տէտի . կէլմէ օղլում քի ,
 սէնտէ պէնիմ կիպի պաթմայասըն ,
 Ավլատը տէտի . եա՛ ազըզ փէտերիմ ,
 սէն քի գուրթուլամայաճագսըն սանա օլ-

տու օրաճագ . անճագ սէնի պունտան սալ
 սէլիմ չըգարըրլարաա , քիմ օլտուղունու
 թանրյու սէնտէն մաստա պէնի տախի
 հէլաք էտիպ վէ օճաղըմըպ սէօն:տիւրիւր-
 լէր . հէր նասըլ իսէ սէն էօլէճէքսին .
 պէն շիմտի սէնին պաչընը քէսէյիմ քի
 թանըլմայասըն տէյէրէք , հէման պուչա-
 պը չէքիպ պապասընըն պաչընը քէստի .
 վէ քէնտի պիր թագրիպ իչէրի կիրիպ ,
 չուվալըն պիրինէ պիր խայը ալթուն սու-
 տուրուպ վէ տիկէր չուվալա տախի պա-
 պասընըն պաչընը գօյուպ , կէօթիւրտիւ
 դայպ էթտի . ալթունու տախի էվէ կէ-
 թիրիպ կիզլէտի :

Նըթէ սապահըսը պէքճիլէր կէլիպ
 խըրսըղը պաչըրպ պուլտուղտա քիմ օլտու-
 ղունու թանըյամատըլար . վէ վալիյէ խա-
 պեր վէրտիլէր : Ալալէ թէրթիպ էթտի
 քի , լէչի պիր թէճկէրէյէ գօյուպ մէմլէ-
 քէթին չար քէօչէսինի տօլաչտըրսընլար ,
 վէ հանկը էվտէն աղլամագ սէսի ալըր-
 լարաա խըրսըղ օ՛ խանէտէն տիր : Պու
 թէրթիպ իւզրէ տօլաչտըղլարընտա պէյին
 գըլլարընըն աղլամա սէսինի ալըպ գաբու-
 յու գըրըպ իչէրի կիրտիլէր : Պէյին օղու
 պունլարըն գաբույու գըրմայա սավաչտըղ-
 լարը անտէ , հէման պըչագլա քէնտի է-

լինի տերինձէ չըզրայ գան ըւ վան իչինտե
աչալա սէյիրթտի . իչերի կիրմէլէրինին
սէպէպինի սորտու . վէ օնլար տախի աղ-
լամագ սէսի նէ՞ սէպէպտէն տիր տէյիւ
սորտուգլարընտա , էլինի կէօսթէրիպ տէ-
տի . հէմիլրէլէրիմ գան կէօրմէմիչ օլ-
տուգլարընտան , պու դազանըն իւզէրինէ
պանա պիր շէյ օլուր տէյիւ աճրարգլա-
րընտան աղլարլար . վէ պու թէրթիպլէ
օնլարր տէֆ էթտի վէ քէնտիսի տախի
գուրթուլտու :

Մէնգըպէ խիթամընտա Սուլթան տէ-
տի . իչթէ պէյլէ տիր . քիչի էվլատընա
կիւվէնմէսէ կէրէք տիր : Քատիչահ տէտի .
կիւզէլ թէմսիլ սէյլէտին , սապահլայըն
էրքէն պէն օնու գաթլ էթտիրէձէյիմ ,
քի օ տախի պանա պիր դատտարլըգ էթ-
մէսին . վէ տէտիյի կիպի էրթէսի կիւնիւ
ասան պաչըյա քէմա Ֆիս սապըգ շահգա-
տէնին գաթլինի էմր էթտի : Ալ տախի
զընտանտան չըգարըպ գօլու պաղը կէօ-
թիւրտիւքտէ շահլատէնին իւչիւնձիւ ուս-
տասը Ղարգոն , գարչըլարընա չըգըպ ա-
սան պաչըյը կէրի չէվերտի . վէ Քատի-
չահա կիտիպ եէր էօրիւպ տէտի Քատի-
չահըմ . պիր զէնան սէօլիւյլէ էվլատընը
գաթլ էտէրսին , իհթիմալ տըր քի նա-

տիր իւր ճիւղան դուզիսինի էօլտիւրէն
 Թիւճճար կիպի փիւշման օլմայաօրն : Ա է
 Փաստիշահուն Թէքլիճի իւզրէ շու մէնգը-
 պէյի նագլ իւլէտի :

Պ Է Պ . 8 .

Թիւճճար վե դուզի գուշու :

Ա չագթի էվայիլտէ , պիր Թիւճճարուն
 զեյգըյմէթ վէ միսլի պուլունմազ պիր
 դուզիսի օլուպ , ճէմի կէօրտիյիւնիւ վէ
 իլիթտիյինի ինսան կիպի սէօյլէր իտի :
 Թիւճճարուն էհլի պիհէմթա հիւսնէ մա-
 լէք . Ֆագաթ էհլինէ մուհասպպէթի օլմա-
 յըպ , դայրը մուհիպպի վարըտը . վէ էհ-
 լի Թիճարէթլէ տիյարի դուրպէթէ կի-
 տիսյ տախի կէլինճէյէտէք , օլ մուհիպ-
 պի իլէ իտի :

Ա է դուզի գուշու իտէ , պունլարը
 կէօրիւպ Թիւճճար կէլտիքտէ Թէքմիլէն
 նագլ էտէր իտի . պու տախի էհլինէ
 Թապիր էթտիքտէ , էհլի ինքտար էտիպ
 դուզի գուշունու եալանճը վէ իճթիրա-
 ճը կէօսթէրմէյէ չալըչըր . լաքին Թիւճ-
 ճարուն դուզիյէ Թամ էմնիյէթի օլուպ ,

գարընըն սէօղիւնէ աօլա գուլագ վերմէղ
 իտի : Ղարը իսէ Ֆէյինտէն տէօնմէք
 իսթէմէյիպ , դուգինին եալանճը օլմասը-
 նը էհինէ իսպատ էթմէյէ պիր եօլ տիւ-
 շունմէքտէ իտի :

Պու հէնկեամտէ թիւճճար տէֆա թի-
 ճարէթի իճապընտան , տիյարի ախերէ
 կիթմէյէ մէճպուր օլուպ , գարը մուհիպ-
 պինի իսանէսինէ տավէթ էտէր . վէ դու-
 գիյէ կէօրիւնմէյէրէք պիր մասիֆի օտա-
 յէ կիրէրէր իսէ տէ , դուգի սէպիպ գա-
 տընընա պիր թագըմ թաղիլէր էտէր :
 Մուհիպպի օլաճագ ըհղալէթտէն իսէվֆ
 կէօսթէրտիքտէ գարը տէտի . ումմաղ ը-
 տըմ քի , պիր գուշտանտա պու գատար
 գօրգասըն . սէն գայտ էթմէ զէվքիմիղէ
 պագալըմ : Վ է կէճէ եարբըրըն հալա-
 յըքլարըն պիրինէ թէրթիպ էթտի քի ,
 գուշուն պաշը իսթիւնտէն թավանտան
 պիր թախտա չըգարսըն , վէ օնտան
 դուշուն իւղէրինէ պիր թէտտի սու պօ-
 շալթըպ , վէ իւղէրինտէն տախի պիր ա-
 վուճ թօփրագ տէօքսիւն : Ղուշ պու ա-
 գապէտէ սօզըգտան վէ թօփրագ եաղը
 մասընտան սէրսէլէյիպ գալարըն մէն
 Նըթէ կիւնիւ , գարընըն միւհիպպի
 քէնտի եէրինէ կիթտի . վէ օլ կիւնիւ

տախի թիւճճար կելիպ , դուդիտեն խա-
 պեր սորտուգտա , սեֆիլ հալինի կեօ-
 րիւպ սեպեպինի սիվալ էյլէտի . դուդի
 տէտի . պու կեճէ պիզիմ գատրն տէֆա
 մուհիպպինի էվէ տավէթ էյլէտի . աղա-
 մա սեօյլէրիմ տէտիմ իսէ , գահրէն պե-
 նի տիչարը պրրագտրլար . կեճէ եաղան
 եաղմուրտան պերպաթ վէ պու հալէ կի-
 րիֆթար օլտում : Վարը տէտի . էֆէն-
 տիմ , նիչէ^օ պիր պու քեաղիպ գուշունուն
 սեօղիւնէ ինանրպ էվինին ըահաթընը պօ-
 ղարսըն . սեօղիւնտէ օլան եալանը ֆարգ
 էթմէզմիսին . պու կեճէ հավա աչըգ օլ-
 տուղու հալտէ , եաղմուր նէրէտէն կել-
 միչ տիր , նէ հաճէթ պիր տէֆա ահալիի
 պէլտէյէ վէ գօմշուլարա սօր , քի պու
 կեճէ եաղմուր եաղտր՝մը : Սիւճճար տը-
 շարը չըգտր . վէ սօգագլարը գուրու կէօր-
 տիւ իսէ տէ , եաղմուր աղ եաղմըչ վէ
 թէզ գուրումուչ զաննըյլա՝ կիտիպ պիր
 գաչ գօմշոյա սիվալ էթտի , վէ գարը-
 նրն տէտիյի կիպի ճէվապ ալարագ էվէ
 տէօնտիւ , վէ հագգըն վարըմըչ տէյէ-
 րէք , գարըտան տախի էօղիւր տիլէտիք-
 տէն սօնրա դուդիյէ տէօնիւպ , սէն նէ^օ
 իչիւն հեր զաման եալան սեօյլէյէրէք ի-
 չիմիզէ սօղուգլուգ պրրագըյօրսաւն տէյէ-

րէք՝ չէք տի հայվանրն պաշընր գօրարար :

Գարը զևյատեսիյլէ խօշնուա օլուպ ,
 էհինտէն թէչէքքիւր էտէրէք տէտի .
 չիմտի էվտէն մրնաֆրգ թէլէ՛Ֆ օլտու .
 ինչալլահ պունտան պէօյլէ մուհապպէ-
 թիմիգէ պիր սէքթէ կէլմէզ :

ՊաՖիլէն թիւճճար էօթէ պէրի կէօզ
 կէզտիրտիքտէ , գուգինին գաՖէսինին
 իսթիւնտէն պիր այտընլըզ կէօրիւպ տըզ-
 գաթ էթտի , քի օլ այտընլըլըն գըյըւա-
 րընտա ըսլագըզ վար . զավալլը գուշա
 օլան Ֆէնտի տննայըպ , էօյլէ պիր միսլի
 պուլունմաղ հայվանր էլիյլէ թէլէ՛Ֆ էթ-
 մէսինէ չօզ փիւշման օլտու . լաքին սօն
 փիւշմանլըզ ագճէ էթմէզ . գուշ էլտէն
 կիթտի : Պու էմասլ գարը սէօգիւնէ ի-
 նանմայրն , զերա տայիմ զարարլը օլտու-
 դունա աղիմ տէլիլ տիր :

Վատիչահ ճէվապ վէրիպ տէտի . նազլ
 էթտիյին մէնգըպէյի դայէթ հապզ էթ-
 տիմ . Ֆիլ վագի աթալար սէօգիւ տիր
 քի գարըյա ինամ օլունմազ . վէ պունու
 տէյիպ հարէմէ կիթտի : Սուլթանը շահ-
 զատէնին օլ կիւն տախի սաղ գալմասը
 իւզէրինէ թէէսսիւՖ էտէրէք աղլամագ-
 տա պուլտուգտա , սէօհպէթէ կիրիչտիլէր
 իսէ Սուլթան տէտի . սիպին կիպի պիր

Փատիշահն տախի եէտի ուստատը վարը-
տը . օնա վուգու օլան ուգուպէթ սէնին
տախի ազիզ պաշընա օզրամատընտան գօր-
դարմ : Ա է Փատիշահն էմրի իւզրէ շու
մէնգըպէ յի սէօյլէտի :

Պ Լ Պ . 9 .

Եէտի ալիմ մուսահիպի օլան Փատիշահն
նիքեայիսի :

Նագլ օլունուր քի զէմանի էվայիլտէ
պիր Փատիշահն եէտի ալիմ վէ իլմի
սիհիրտէ մահիր մուսահիպլէրի վար ըտը .
պունլարա օլ տէրէճէ գատր ու իթիպար
վէրմիշ իտի քի ճէմի մէմայլքինտէ
պունլարըն հիւքմիւ եիւրիւր : վէ Փատի-
շահ պունլարըն ճէմի տէտիքլէրինին իճ-
րասընտան զայրու պիր շէյ էթմէզ իտի .
վէ պունուն սէպէպի օ ուտու քի , պու
մուսահիպլէր քէնտի մարիՖէթլէրիյէ
Փատիշահը քէնտի հարէմինտէն տիշարը
չգտրընտա հիչ պիր շէյ կէօրէմէզ իթ-
միշէր իտի . հարէմէ կիրտիքտէ հէր պիր
շէյի բէք ալեա կէօրիւր իտի . օնուն ի-
չիւն տիշարը հիւքիւմէթի պու եէտի մու-

սահիպլէրինէ գալօր : Պիր կիւն , Քատի-
շահը սերայտա հարեմտէն տիշարը տախի
կէօրիւր էթմէյէ քէնտի իլմլէրիյէ չա-
լըշտըլար իսէ տէ պաշա չըգարամատըլար .
էվվէլքի էթտիքլէրի սիհիր վիյատէ գուվ-
վէթլէ իմիչ :

Պու եէտի ալմլէրին պիր մարիթէթի
տախի թապիրճիլք իտի . եանի պիր քիմ-
սէ հէր նէ ըույա կէօրիւր իսէ , պունլա-
րա նագլ էտէր մանասընը էօյրէնիր իտի .
վէ էթտիքլէրի թապիրին եանըմազ օլ-
մասընա օլ տէրէճէ գանմըչ վէ էմնիյէթ
էթմիչ իտիլէր քի , պիր ըույա թապիր-
լէրի կիպի չըգմատըղը հալտէ , նէզը իւ-
ճէրիմէ օլարագ , պին ալթուն էտա էթ-
մէք թահիւտ էտէրլէր իտի . վէ պու կի-
պի չօգ մարիթէթլէրի օլուպ , վիյատէսի
իլէ ագճէ վէ վարիյէթ թէրագիւմ էթ-
միչլէր իտի :

Պիր կիւն հարեմտէ Քատիշահ ղայէթ
գըրըգ վէ սուգութ պուլունտուղու հալ-
տէ , Սուլթան ճէվապ էթտի քի , Քա-
տիշահըմ նէ պու սուգութ վէ մէլալէթ :
Քատիշահ տէտի . սէն տախի պիլըրսին
քի հարեմիմտէն տիշարը պիր շէյ կէօ-
րէմէմ . պունա ղայէթ քէտէր վէ թէէս-
սիլթ էտէրիմ : Սուլթան տէտի . օ սէ-

նին եւտի մուսահիպլերին օլ տերեճե
 իթիպար վերտին քի տիշարը իշլերին հիւ-
 քիւմէթինի ճիւմլէթէն էլէ ալտըլար . վե
 սէն պիր շէյ տույմայարն տէյի պու
 սէհրի սանա էթտիլէր . պու ծնլարըն իշի
 օլտուղունա աւլա շիւպհէ էթմէյին : Պիր
 տէֆա ծնլարը չաղըրըպ խոշմըլա տէ քի ,
 էկէր կէօղլումիւ ազ վազըթտա էյի էթ-
 մէզ իսէնիզ , սիպի գաթլ էտէրիմ տէ-
 յու Ֆերման պույուրուն անի սաաթտէ
 կէօղլումիւ հիյէթի ապիյէսինէ կէթի-
 բիրլէր :

Փատիչահ Մուլթանըն սէօղլունէ իթի-
 պար էտիպ , էրթէսի կիւնիւ մուսահիպ-
 լերի հուզուրունա չաղըրտը . վե հարեմ
 տէն տիշարը չըգտըգտա նէ իշլուն հիչ
 պիր շէյ կէօրեմէմ տէյի սիվալ էթ-
 տիքտէ ճիւմլէսի պիրտէն պիլմէյիզ տէ-
 տիլէր : Փատիչահ տէտի . էօյլէ իսէ խա-
 սէքի Մուլթանըն սէօղլու սահիհ տիր . պէ-
 նի սիզ սէհր իլէ պէօյլէ էթմիչ օլմալը-
 սընըզ . եօգսա ճիհանտէ պիլմէտիյինիզ
 եօլ իքէն , նասըլ օլուր քի պէնիմ պու
 հալմին սէպէպինի պիլմէյէսինիզ : Էէր
 նէ իսէ . էկէր կէօղլերիմի հիյէթի ապի-
 յէսինէ կէթիրիպ , պէնի առէթա հէր
 եէրտէ կէօրիւր էտէր իսէնիզ , ճիւրմիւ

նիզիս աքիլ էտերիմ . եօխաս թահգիգ
 պիլեսինիզ քի , ճիւմլենի պի տէ գաթլ
 էտերիմ : Մուսահիպլեր տէտիլեր . Քա-
 տիչահրմ պու իչտէն խապերիմիզ եօգ
 տուր : Փատիչահ տէտի . կէօզլերիմէ չա-
 ըէ պուլաճա գմըսընրզ , հէման չիմտի
 ճէլլատ չաղըրայրմ մը : Չարէսիզ մուսա-
 հիպլեր օն կիւն միւտտէթ խթէտիլեր վէ
 Շահ բաղի օլտու :

Քէնտի մէքեանլարընա կիտիպ Փատի-
 չահըն կէօզլերինէ պիր թերթիպ պուլա-
 մատըլար . վէ շէհրին իչինի սերսերի կի-
 պի կէզերքէն , տէվլէթլու պիր զաթ օլ
 կէճէ պիր բույա կէօրմիւչ օլուպ . պուն-
 լարը չաղըրտը վէ մանասընը սիվալ էյ-
 լէտի . վէ թապիր էթտիքլերինտէ պին
 ալթուն վերմէք վատ էյլէտի : Օլ եա-
 գընլարտա պիր գաչ չօճուգ օյնամագտա
 իքէն , պու տէվլէթլինին բույասընը վէ
 էթտիյի վատը տիյնէյիպ , իչլերինտէն
 պիրիսի կէլտի տէտի . պու եալանճըլարա
 վէրմէ օ գատար ալթունու . բույանը պէն
 թապիր էտերիմ : Նէտի թապիրճի կէրի
 չէքիլիպ չօճուղուն էտէճէյի թապիրի
 տիյնէմէքտէ օլտուլար . վէ օլ ատէմին
 բույասը շու իտի :

Պաղընըն օրթա եերինտէն ապի զիւ-

լալ կիպի պիր սու գայնայրս ճէմի պա-
 ղընը վէ թարլարրնը սուլատրգտան սոն-
 րա , չայ կիպի ճոչուպ կիտեր իտի : Չո-
 ճուգ պունու իյիթտիքտէ տէտի . կիթ օ
 սուլուն նէրէտէն գայնատրլընը կէօրտին
 իտէ օրայր գայ . հիսապտղ ալթուն պու-
 լածագսն քի սէնտէն մատտէ ճէմի սիլ-
 սիլէնէ քիՖայէթ էտէճէք տիր : Բույայը
 կէօրէն թապիրճի չօճուղա իքի պին ալ-
 թուն թէքիՖ էթտիքտէ , չօճուգ տէտի .
 պէն պիր թանէտինի տախի ալմամ . ան-
 ճագ սէնին խայրը սուանա միւհթաճրմ :
 Միհրպաղ մուսահիպլէր պունլարը կէօ-
 րիւպ վէ իյիտիպ աննատրլար քի , չօճուգ
 ղայէթ ալմամ տիր . վէ եանլարրնա չաղը-
 րրպ իամինին Մերիլնէս օլտուղունու էօյ-
 րէնտիքտէն սօղրա տէտիլէր , ագրլլը պիր
 չօճուգ օլտուղունու աննայրպ , պիղ սա-
 նա պիր շէյ սիվալ էտէճէյիղ : Չօճուգ
 տէտի . պուլո՛րուն , պիիզնիլահ ճէվա-
 պրնը վէրիրիմ : Տէտիլէր . փատիչահը-
 մըղ կէօրմէղ . էկէր պունա պիր չարէ
 պուլուրսան , սանա ղայէթ աղիմ իհա-
 նրմըղ օլուր : Մերիլնէս սիվալ էթտի :
 հիչ մի կէօրմէղ եօխաա կէօղ աղրբարմը
 վար : Սուսահիպլէր հարէմտէ կէօրիւր
 վէ տիչարտա կէօրմէղ օլտուղունու թա-

րիժ էթտիքլերինտե , չօճուգ պիր տե-
 Ֆա Փատիչահըն կէօզիւնիւ քէնտիսի
 կէօրմէք իսթէյիպ , մուսահիպլեր իւե
 պիրլէքատե Փատիչահըն հուզուրունա չըգ-
 տրլար : †

Փատիչահ հիտտեթլէ մուսահիպլերի-
 նէ տեօնիւպ սիզէ էմրիմ նիճէ՞ օլտու
 տէյիւ սիվալ էթտիքատե , ճէվապ վէրտի-
 վեր . իչթէ Շահրամ կէօզլերինէ շիՖա
 պուլմագ իչիւն պիր էհլէ մարիժ չօճուգ
 պուլուպ հուզուրու ալինիզէ կէթիրտիք :
 Փատիչահ չօճուղա սիվալ էթտի քի կէօզ-
 վերիմի էյի էտէ պիլիքմիսին . չօճուգ տե-
 տի . իլլէթինիզ նէ կէօնէ օլտուլունու
 պիզէ թարիժ պուլուրուն : Ա է Փատիչահ
 հարեմտէ բէք ալեա կէօրիւպ , հարեմտէն
 տիշարը հիչ պիր շէյ կէօրեմէզ օլտու-
 ղունու իՖատէ էթտիքատե , չօճուգ խալ-
 վէթ տիլէտի : Մուսահիպլեր տիշարը չը-
 գըպ խալվէթ օլտուգճա , չօճուգ Փատի-
 շահըն եաթագ օտաարնը կէօրմէք իսթէ-
 տի . վէ Փատիչահ ալտը օտաարնա կէօ-
 թիւրտիւ :

Չօճուգ տէտի . իչթէ էՖէնտիմ շիմ-
 աի հիքմէթի կէօրեճէքսին . եաթաղը վէ
 քիրեվէտի գալտրըրպ , տէօչէմէտէն պիր
 իքի թահտա տախի չըգարտը , վէ աչաղ-

տա եկեաի եերտէն սու գայնամասրնը կէօս-
 տերիպ տէտի . իչթէ էՖէնտիմ իլլէթի-
 նին սէպէպի պու սուլար տըր . պունլար
 գուրումայրնճա հարէմտէն տիշարը պիր
 շէյ կէօրէմէգսին : Փատիչահ սօրտու .
 պունլարը գուրումանրն եօրու նէօ տիր .
 չօճուգ ճէվապ էթտի քի , եէտի մուսա-
 հիպլէրինիղ սիհր էթմիշ վէ պու իլլէթի
 սիգէ գազանտրմըլար . պատէհու սէհրի
 շէօլմէք իսթէմիշլէր օլմամըշ . շիմտի օն-
 լար գաթլ օլմատրգճա պու բունարլար
 գուրումազ : ( )լ տէմ՝ Փատիչահ էմր
 էյլէտի . միւսահիպլէրինի գաթլ էթտիր-
 տի վէ բունարլարըն շէքիլպ գուրումա-
 սրնը կէօրտիքտէ , հարէմտէն տիշարը
 ջըգտը . հէր պիր շէյն էվվէլքինտէն էյի
 կէօրմէյէ պաշլամըշ ըտը :

Մէնգրպէ խիթամընտա Սուլթան տէ-
 տի . իչթէ էՖէնտիմ . շահգատէնին եէ-
 տի ուսթալարընտան տախի պու կիպի
 պիր խիյանէթլք գօրգարըմ . Փատիչահ
 տէտի . Մլահ օ կիւնիւ կէօսթէրմէսին
 տէյիպ տիշարը ջըգտը ջըգմազ աստս պա-
 ջըլը չաղըրպ , շահգատէնին էօլմէսինի
 տէՖա էմր էթտի . պու տէՖա տախի
 Մալսիօրախ նամ հօճա եէթիչիպ , Ֆէր-
 մանրն իճրասրնը մէքս էյլէտի . վէ Փաւ-

տիշահտան տախի պիր կիւն տահա մահ-
պրատա գալմասրնա ըուխասթ ալլայ ,
Վիսվան թայիՖիսինին խիյանէթինի միւ-
թեզէմին ամի իւզգիբը հիբեայէյի նագը
էյլէտի :

Պ Ը Պ . 10 .

Հալիւք քիմսեցից եովքեսի շետիտ օլուր :

Լչաքի զէմանլարտա , պիր էյալէթատէ
մէմտուհ իւլ ախլագ վէ սիննի տօլկուհն-
ճա պիր պէյ տուլ գալլայ , ագրապա վէ
թեալլիւգաթը պիր կէնճ գըզ իլէ իբին-
ճի տէՖա նիբեահ օլմասրնը թէքիՖ վէ
րագի էթաիբտէն սօնրա , պիր գըզ իլէ
էվէնտիրտիլէր :

Իւչ սէնէյէ տէկին պիր էվատարը
տիւնեայէ կէլմէտի : Պիր կիւն գարը քի-
լիսէյէ վարրայ , օրատա վալիտէսինի րասթ
կէթիրտի . հալ խասթըր սիվալինին արա-
սրնտա գարըսը վալիտէսինէ էհլինին իխ-
թիյարըղընտան պահա իլէ շիբեայէթէ
պաշայրայ , խարիճտէն պիր մուհիպպի
սատրգ բէյտա էթմէյէ նիյէթինի իպ-
րագ էյլէտի : Վ ալիտէսի ճէվապ էթտի
գըղմ . պու միսիլլիւ պիր իշին կիւնահ

օլտուղունու պիլմէ՞զ միսին , հիչ տէյիլ
 իսէ պէնի սանա իպրէթ ալ . պունճա
 սենէլերտէն պերու , փեռերին իլէ եաչա-
 յրպ կիտերիլ . հաչա՛ քի պու միսիլիւ
 պիր խիյանէթ հէյալմա տախի կէլիչ
 օլա : Վրզ տէտի . սէն կէնճլէքաէ իբէն
 փեռերիմ տախի կէնճ իտի . հայլ վա-
 գրթ տիւնեա առէթինճէ կէչինիպ էվլատ
 սահիպի տախի օլտունուղ . վէ տիւնեա
 տէն հավվէսինիլի ալտընըղ . պէն պու
 իխթիյար առէմին եանընտա պէմուրատ
 գալըյօրում , սէնին իպրէթին պանա թէ-
 սիր էթմէղ . պէն քէնտիմէ պիր տիկէր
 մուհիպպ պուլաճաղլմ :

Վ ալիտէսի սօրտու . մէյլին քիմէ՞ տիր
 գըլլմ . վէ գըզ տէտի . կէօզիւմ պու
 քիլիսէնին բաբաղընտա տըր : Վ ալիտէսի
 տէտի . գըզմ , պու կիւնահը զիյատէ
 աղըրատըր . կէլ պու սէվտատան վաղ
 կէչ : Վրղ ճէվապ էթտի , տիկէրինէ
 մէյլ էթսէմ՝ օլա քի էսրարլմ Ֆաչ օրուր
 վէ ըկալէթ չըգար . բաբաղ թայիՖէսի
 սահիպի էսրար տըր . քիմսէյէ սէզլէք վէր-
 մէղ . պու միւլահաղա իլէ օլ բաբաղա
 կէօղ աթմըլմ :

Վ ալիտէսի կէօրտիւ քի ախէր կէօնէ
 սէօղ գըզա թէսիր էթմէյօր , ուսթա-

ԸՅ տիւհուներէք տէտի . տիյնէ սանա
 պիր նասիհաթ վերէյիմ , վէ սեօղիւմէ
 տրգդաթ էթ . օնտան սօնրա իսթէտիյի-
 նի էյլէ : Ահլին պու միսիլլիւ պիր հա-
 ինի տուլուպ եախօտ սեղէր իսէ , իհթի-
 մալ քի իին եաման օլա . չիւնքի իսթի-
 յար գըսմը զիյատէճէ էօվքէլի վէ թի-
 թիզ վէ տար միզաճլը օլուր : Ավվէլճէ
 պիր թագրիպ էհլինի թէճրիւպէ էյլէ .
 պիր շէյ իլէ էօվքէլէնտիր վէ սօնրա մա-
 զուր էյլէ վէ աֆլ տիլէ , էկէր գօլայ-
 ճա աֆլ էտերսէ մերամրնրն իճրասըրը
 օնտան սօնրա տիւիւն : Արզ . պէն էէ-
 թիիր սապր էթտիմ զայրու թէհամմիւ-
 լիւմ եօգ տուր կիպի պիր գաչ սէօղ սէօյ-
 լէտիքօէն սօնրա , նիհայէթ պիր թէճ-
 րիւպէյէ ըազի օլուպ , պիրպիրինտէն այ-
 ըըտըլար :

Ահլի . նէ կէճ կէլտին նէրէտէ գալ-
 տրն տէյիւ սիվալ էթտիքտէ , գարը վա-
 լիօէսիյլէ կէօրիւչմէսինի քէթմ էտէ-
 րէք քիլիսէյէ կիթտիմ տէտի . սէնին
 վէ պէնիմ իլիւն Հագգթաալեատէն ճէն-
 նէթինէ նայիլ օլմագ նիյաղ էյլէտիմ .
 Ասթիյար տէտի . չօգ էյի էթմիչսին վէ
 իսօէրիմ քի , հէր սապահ քիլիսէյէ կի-
 տիպ պու միսիլլիւ տուալէրաէ գուտուր

էթմէյէսին :

Երթեսի կիւն սապահլայրն հավա սօ-
ղուգ ուտու իսէ տէ , հասպ էլ իճասպ
պէյին տիշարը շրգմասը իգթիզս էթտի :
Վարըսը տախի պաղչէյէ էնիպ , պաղ-
չէպանա պիր կիւզէլ աղաճ կէօսթերիպ
տէտի . շու աղաճը քէս վէ գըր , քի օ-
ճաղա գօյալմ . պէլքի աղա իւ-իւմիւշ
կէլիսէ պարէ էյիճէ ըսընսըն : Պաղչէ-
պան տէտի . պու աղաճը աղա զիյատէտի
իլէ նաղարնտա թութմուշ տուր . պէն
քէսէմէմ : Վարը թէհավիւր կէօսթե-
րերէք պալթայը էլինտէն ալըպ , քէնտի
էլ իլէ աղաճը քէսիպ տէլիտի , վէ
տալարընը տախի գըրըպ պիր կիւզէլ ա-
թէշ եաթտը : Եհլ տիշարտան կէլիպ օ-
ճաղըն գարըսընտա օթուրմուշ ըսընրըքան
եանան քէնտի սէվտիյի ալաճ օլտուղու-
նու Ֆարգ էտերէք , պաղչէպանը չալը-
րըպ տէտի . սէն պիլմէգմիսին քի պու
աղաճ պէնիմ նաղարմտա ըտը . նէ ի-
լին քէսիպ եագորն : Պաղչէպան տէ-
տի . պէն քէսմէտիմ վէ հսթտա քէս-
մէք տախի իսթէմէտիմ . լոքին գասըն
պալթայը էլիմտէն ալըպ վէ քէնտի էլ
իլէ քէտտի : ( )նուն իւզերինէ էհլինէ
թաղիլէ պալաորգտա , էհլ տախի ալ-

Լայարագ տէտի . տիշարտան իւշիւմիւշ
 կէլտի յինիզ հալտէ , ըսնասընը տէյիւ
 գայր որդըմտան սանա աթէշ թէտարիք
 էթմէմէ պէտէլ , պէօլէ թագիր տէ իշի-
 տէճէյիմիւմ , վայ պէնիմ պախտըմա
 տէյերէք , իքի էլինի պաշնա վուրուր
 ուտու : Աշլի պունու կէօրիւպ տէտի . սե-
 սինի քէս . աղլամա . պու տէՖա պու
 գապահաթընը աՖլ էթտիմ , լաքին պիր
 տահա պու միսիլլիւ մինասիպէթսիզ իշ
 էթմէյէսին .

Այրթէսի կիւնիւ սապահըսը գարը տէ-
 Ֆա վալի տէսիյլէ քիլիսէտէ կէօրիւլիւպ ,
 էթտիյի թէճրիւպէյի վէ գօլայճա աՖլ
 պուլասընը պահա իլէ քիլիսէ բաքազընը
 քէնսինէ ճէլպ էթմէքլիյէ բուլսասթ իս-
 տէտի : Ալալի տէսի տէտի . պիր տէՖա
 թէճրիւպէ իլէ պիր շէյ աննաչըլմազ .
 պիր թէճրիւպէ տահա էթմէլի . օլուր քի
 սապրգան օլմտորլը իշիւն , իլք գապա-
 հաթընը աՖլ էտէր . լաքին օնու սապր-
 գա թուլթուպ իքինճի տէՖասընաա ղա-
 վէպինին իքի գաթ յիտտէլինի իւզէրին-
 տէ իճրա էտէր : Արզ թէճրիւպէյի թէք-
 րարլամագ իսթէմէտի իսէ տէ , վալի տէսի
 տէտի . իլք թէճրիւպէյի պէնիմ խաթ-
 րըմ իշիւն էթտին . կէլ պու իքինճիյի

տախի փետերինին խաթրը իշին էյլէ .
 վէ պատէհու եին՝ պուրատա կէօրիւշէ-
 լիմ . վէ գրգ րապի օլտու :

Եփնճի թէճրիւպէսի պու օլտու : Եւ-
 թաղը եարտղընտա եէնի եայգանմըչ պե-
 յազ վէ թէմիզ չարչաւ սերոի : Եւհի-
 նին սեվկիւլի Ֆինօսու սըչրայրայ եաթա
 յըն իւզերինէ կէլինճէ գարը հսզըրտա
 գօյտուղու սօփայը գարըպ հայվանըն գա-
 Ֆասընա էօյլէ պիր յետտէթլէ վուրտու
 քի հայվան հէլագ օլտու : Եւհի գրզըպ
 տէսի . նէ՞ եարտըն գարը . պու հայվան .
 ճըղագա նա՛սը գըյորն , պիլմէ՛յ մի ի-
 տին քի պէն օնու չօգ սեվէրիմ : Վարը
 տէտի . նէ՞ տէմէք օլտուն , պէն պու կիւն
 չամաչըր էտերիմ քի սէն րահատ էտէսին
 տէյիւ , ալթընա տախի թէմիզ չամաչըր
 սերտիմ . քէլպ կէլսին օլ քիս այագլա-
 ըրյա պասըպ քիրլէթսին վէ պերպաթ
 էթսին . վէ սէն օնա պիր օշտ տէմէյիպ
 պէնիմ կէօյնիւմիւ տախի գըրասըն . տէ-
 մէք տիր քի , պէնի օլ Ֆինօ գատար սեվ-
 մէզ իմիչսին , վէ պունու տէյիպ աղլա .
 մաղա պաչլատը : Եւհի մէրհամէթէ կէ-
 լիպ . աղլամա տէտի . սուչունուտա աֆլ
 էտերիմ . լաքին պիր տախի պէօլէ գը-
 յագլգ էթմէյէճէքսին : Վարը էրթէսի

կենիւ կ'որիւ քիւսէ տէ վալի սէսինէ
 պունու նազլ էտէտէք՝ գօլսընը էօրէն-
 յի՛ տէ տի . նէ՛ եարարսամ՝ գարարը եօգ
 կէօղիւմտէ պիր ճիւզի նէմ կէօրիւնճէ ,
 աՖլ էլթմէյէ հազըր պուլույօրում . պուն-
 տան պէօյլէ մէրամըմըն իճրասընը տույ-
 տուգ տա տախի ճիւզի աղլատըլըմ պիրլէ
 հէր յէյ պիթէր : Ա լալի սէսի կիւճ իլէ
 պիր իւչիւնճիւ թէճրիւպէյէ տախի գըզը-
 նը բազի էթտի . վէ պու սօն թէճրիւպէ
 շէօյլէ թէրթիպ օլունտու :

Պէյին միսաՖիրի օլուպ , պիր գալ
 տիւրիւ նէՖիս թաամլար թէտարիք օ-
 լունմու , ուտու , սուՖրա գօնտու , իւզէ-
 րինէ եէմէքլէր տիզլէտի , վէ գարը տա-
 խի սուՖրայա օթուրուպ , սուՖրա պէզի-
 նի պէլինէ սարըպ պաղլատը : Պէյին բը-
 չալը սուՖրայա գօնմամըլ բտը . Պէյ օ-
 նու իսթէ տիքտէ՛ գարը աճէլէթէն գալ-
 գըպ սուՖրա տէվրիլտի . վէ իւզէրինտէ
 նէ՛ վար իսէ՛ ճէմիսի եէրի սաչըլտը : Պէյ
 միսաՖիրին եանընտա ութանըպ , ապլա
 պիր շէյ սէօլէմէտի , անճազ սուՖրա-
 նըն թապէլէնմէսինի էմը էյլէտի : Նէ-
 յիպ իւտիք տէն վէ մուսահիպէթտէն սօն-
 րա , միսաՖիր կիթտի իսէ՛ Պէյ հէքիմէ
 լսապէր կէօնտէրիպ կէթիրթտի վէ տէ-

տի . Էհլեմ պու կիւնլերտէ չըլորմըչ ,
 գանը հիտտեթլենմիչ . պիրազ գան ա-
 լապիլըմիսին , պելքի չըլըն գան չըգ-
 սըն : Էքիմ մինասիպ կէօրտիւ . վէ գա-
 ընըն պէնիմ պու անէ տէկին գան ալ-
 տըլըմ եօգ տէյիպ Ֆիրեաս ու Ֆիլանը-
 նէ պաչլատը , Պէյ ասլա տիյնէմէյերէք
 թութուպ զապթ էթտի , վէ շահ տամու .
 ընը տէլտիրիպ օլ տերէճէ գան ագըթ-
 տը քի գարը պայըմագ ըատտեսինէ տիւչ-
 տիւ . օլ վագըթ գանը քէստիրտի : Ա . զ
 ճագ գարը զէյատէ զայիՖ տիւ . իւպ , գը-
 մըլտանմաղա տախի մէճալի գալմայարագ
 էրթէսի կիւնիւ քիլսէյէ կիտիպ վալի-
 տէսինի կէօրէմէզ օլտու :

Ա լալոէսի Ֆարգ էթտի քի գըզը պու
 իւչիւնճիւ թէճրիւպէնին պէլասընա օլ-
 ըամըչ օլմալը տէյի , քիլսէտէն չըգըպ
 սօլըրու օնուն եանընա կիթտի . կէլէյի
 կիպի զայիՖլանմըչ վէ տախի եաթագտա
 պուլտու . տէտի գըզըմ կէչմիչ օլա , նէ
 հալ տըր պու . վէ տիւնքիւ նիյէթինտէ
 միսին . փափագը հալեւա քէնտինէ մուհիպ
 էթմէք Ֆիքրինտէ միսին : Վըզը տէտի .
 վարսըն յէլթանլարըն մուհիպի օլտուն .
 պէնիմ հալիմէ պագսան ա : Ա լալոէսի
 տէտի . պէն սանա տէմէտիմ մի գըզըմ .

էրբէքէրին աֆլ էամէսինէ վէ մէրհա-
մէթինէ կիւվէնիլմէղ . գապահամլարը
պիրէթիրիր . վէ ճիւմէսինէ պիրտէն ,
ագլէ կէլմէղ եօլոա պիր ճէղս վէրիր քի
եօլմէ սիլինէ միւթէշէքքիւր օլուրսուն .
վէ օլ ճէղսնըն աճըսընը ուզուն վագրթ
ունութմագսըն :

Էիքեպէ խիթամընտա հօճա տէտի .
տիյնէ սինիլ մի էֆէնտիմ . Նիսվան
թայիֆէսինն թապիէթի պու տուր .
պիր գապահամլը աֆլ օլունուրսա պաշ-
գա պիր տահս իւլմէյէ ճէսարէթ ալըր
վէ էն նիհայէթի էհլինի աւլա սայմամա-
ղա գարար վէրիր :

Փատիչահ իլէ հօճա , պու միւքեալէ-
մէոէ էքէն , հարեմտէն փատիչահա խա-
պէր կէլոի քի Սուլթան հազրէթլէրի ,
ճիւմէլէ րուպասընը վէ ըրզզընը պիր սան-
տըգ իշինէ գօուպ , ալըպ կիթմէք իւզրէ
տիր . փատիչահ հէման հարեմէ կիտիպ
Սուլթանա նէ՞ եափայօրսուն տէյիւ սի-
վալ էլլէոիքոէ Սուլթան ճէվապ վէր-
տի . մսիմի ալըպ փէոէրիմին էլինէ կի-
տէճէյիմ . վերս պուրատա ըրզըմ քայի-
մսլ օլուպ , պէն ալէմէ ըրսվայ օլտուգ-
տան սօնրս , վէ սիլին ինտինիղոէ տախի
սէօզիւմ մէսմու օլմաորգտան սօնրա , պէ-

նիմ պուրատա նէ՞ իշիմ վար : Ան ի Աւ-
լահա սրմարլատրգ . անճագ՝ զայելթ շու-
նու քէտեր էտերիմ՝ , քի Հոկ տաւիանոս
փատիչահա վուգու օլան ուգուպէթին
պիր միսլի տախի տանա վագը օլաճագ ,
վէ սէն շահպատէնին թէքլի Ֆինի կհնտէն
կհնէ պրրագտրլընա զիյա տէսիյլէ բիւշ-
ման օլաճագսրն : Փատիչահ պու հիքեա-
յէյի տիյնէմէք իսթէտիքտէ , Սուլթան
շու վէճէ իլէ նագլ էյլէտի :

Պ Ը Պ . 11 .

Թամանքեարլըրեք պէլաար :

Իիվայելթ օլունուր քի՞ կէչմիչ վա-
գրթտա Հոկտաւիանոս իսմին տէ պիր փա-
տիչահ վար ըտը . լաքին զայելթ թամահ-
քեար վէ գըյագ , ճէմասթա զիյատէ
զուլմ էտիպ՝ ալթուն պիրիք տիրմէնին թա-
մահընտա իտի . վէ հէր քիմ նէ սէօյլէր
խտէ ինանրը ըտը : Միւլքինիւն ահալիսի
թէհամմիւլէ թագէթի գալմայրայ , իթա-
ալթտան բուճու էթտիլէր , վէ իսեան պայ-
րաղընը տիքիպ՝ խայլը խասարաթ էթտի-

Եր : Էմճիվար փառիաչարն պիրիսի
անճագ օլ փառիաչոն միւլքիւնիւ զսպթ
Էթմէնին սրբասր տրր օէյէրէք Էրկ րա
Կանոսա գարչը ճէնկէ Թէչէպպիւս
Էթաի :

Մհալի փառիաչո սեվմեզէր ի տի ի-
սէ տէ , ապրէթէրինի տիւմէն Էլինէ
Թէսլիմ Էթմէքլի տէ րապի օլմարայ ,
խեանոան վաղ կէչոիլէր : Քայիթախ Ե-
տա Ս իրճի իոս նամինտէ զպէթ մէհուր
վէ մահիր պիր Էհլի նիւճիւմ վար ըոր .
օնա կիտիպ րեճա Էթոիլէր քի միւլքիւն
մուհսճսգասրնը վէ տիւյմէն զարպրն օսն
խելասրնը շամիլ պիր Թըլըսըմ Եափսըն :
Ս իրճիլիոս րեճալարոնը գապուլ Էտիպ
չէհրիս պիր սեմթիւն տէ Մթանպօլուն տի-
քիլի Թաւարը կիտի պիր Թաչ տիք տի .
տիւնեա տէ Էվէլ օնէն պերու զուհր Է օնէն
ճիւմէլէ ճէնկլէրին րեւմինի Եապ րոգ օսն
սօնրա , իւզէրինէ պիր Թէրապի իլինէ Է-
լինտէ պիր ալթուն Էլմայրլա Թաւտան
պիր առեմ գօյոու : Մկէր պու Էլմա օլ
առեմին Էլինտէն տիւյէր իսէ Թըլըսըմ
պօպուլարագ շէհիր վէ միւլք տիւյմէն Է-
լինէ կէչէպիլէճէք . անճագ պու պէօլէ
գալւրգճա տիւյմէնին հէր պիր զայրէթի
պօչա չըգաճագ ըոր : Պուն օսն մաառա

իլն սիհրիէ պիր թաշտան սրճագ սու
լըգարոր, քի միւռեմ ագաճաղ ըոր վե
գարուուպ քեսելեւսի տախի, միւլքիւն
սի մէն էինէ կէջէճէյինէ տելսլէթ սա
լըսճաղ ըոր. վե ահալիյի պէլ յէ պու
տոյու էն նայի իգթիզպէրինէ գուլանըպ
փստիաւհ իլիւն ռուաճը ըորւար :

(Ը) Դէհ'ր յէ դայէթ թամանհի պիր
քիմէ, պու սրճագ սույուն գայնամասրն
տան իսթիխրաճ իլէ Ֆէհմ' էթ սի քի,
պունուն մէնպասրն սա քիւլիյէթ իւ ալ
թուն մառնի օլնագ կէրէք. վե պու թէ
Ֆէքքիւր իլէ քէն սի խամ թաւահըն տան
թէ իգ իւ թահոնք օլարագ, պիր կէճէ
կ'իլիճէ կ'իթ սի օլ սրճագ սույուն գայ
նասը ը թաւն տիպիւնի գազըտը, հէր նէ
գասար օրատա պիր յէյ պուլամայոպ
զահմէթի տախի պօշա կ'իթտի իսէ տէ,
սու գարուտու. վե Ֆսգոր Ֆուգարէ
պէթ ռուպէ վե ինքիս սրէ պաշա որւար :

Միւլքիւ զսպթ էթմ'ք իսթէ, էն փա
տիյահ, թորըտը պիլմէ իպ ճէնկէ չըգ
որըն սա պիր գաչ տէ Ֆս պօզուլմասրն
տան թաաճիւպ չէքէր ի սի քի ահախ
նին ի ին տէ իսեան վե Ֆըրգա վար իքէն,
նասը սէ Ֆէր տէ զսՖէր պուլամայօր. վե
ահ սլինին նուարէթ ինին սէպէպիւնի արաչ

տրամագոս թրըսըմ մառոէսինէ վագրճ
 օրուպ , օլ թրըսըմը պօզմաղա գաորր օ-
 լանս ազիւ միւքե սճ սթ վառ է յէ ոի :

Իմ ի սիզին եէ ոի ալիւնէրինիզ կ'պի
 օլ փառիչահն տախի տէօրթ ալիւ օ-
 լուպ , պունլար փառիչահս կ'իթ տիլէր .
 վէ թրըսըմը պօզմագըղա միւթա'ահիւ ո
 օրուպ , եպընըղ տէօրթ գաւանօղ ալ
 թուն իսթէ ոյէր , վէ Քառիչահ վէ-
 ըիլին տէ յիւ էմր է յէ ոի :

Ելթունլարը ալըպ Հոկ աաւհանոս փա-
 տիչահն փ պիթախթընս տախիլ օլ ոու-
 լար . վէ հէր պիր գաւանօղու կ'իլ լիճէ
 այրը այրը պիրէր եէրէ տէ Ֆն էթ յիք տէն
 սօնրա , Հոկ աաւհանոսահն հուզըրունս
 չըգ ողա : Քառիչահ պունլարըն նէրէ լի
 վէ նէ մարի Ֆէթ սահիպի օլ ոու գլարընը
 սօր ոու գոս , ճէվապ վէր տիլէր . պիլիմ
 վէթանըմըղ պուրառան չօգ ուզազ տըր .
 անճազ մարի Ֆէթ իմիլ պու տուր քի հէր
 նէ մահալ տէ տէ Ֆինէ վարդսս : ըույ ս-
 մըղոս խապէրինի ալըրըղ . վէ պուրայս
 տախի խասս'իթէն պու մարի Ֆէթ իմիլ
 սիլ է Ֆէն տիմիլին մէն Ֆասթընս իճրո
 էթ մէք իչիւն կ'լմի իզ : Քառիչահ տէ ոի
 վառիսիզ միւճիպինճէ պիր իճրա կէօր-
 աիլիւմ հալ տէ , պէն տէն վաճիր է յէք

կէօրէճէ յինկզէ ասլա իւպհէնիզ օլմա-
 սրն սիզի կէօրէ յիմ կի յին բոյաէ եա-
 թոն վէ մարի Յէթինիզի պանա թաս սիք
 է յին : Ալիկէր եեր էօրիւպ , հայլ հէ-
 տիէկէր իլէ տիսրը չոգ որլար , վէ զա-
 տիաս պունլարա պիր տէ խոզմէթ ճի թայ-
 եին էթտի :

Արթեսի կհնիւ , զատիասա արզ
 էթ սիկէր քի գ սէ տիվարնըն Յիլան թա-
 րա Յոն ա գ սլանոզ ըւա ալթուն կէօմիւլ
 միւ կէօր սիք տիւ իւմիւզ տէ : Քատիաս
 պունու այն էլ եագոն թաս սիգ էթմէք
 իլին , օլ մահ սէ պերասպէր ապիմէթ է
 տիւ Յիլ վագը գավանոզ ըւա օն պին
 գա սար ալթուն չոգ որդընը կէօր սիւ , վէ
 խալինտինէ կէօն տէրիւպ , պունլարըն մա-
 հ սրէթինէ քեամիլէն թէմին օլոու : Իւչ
 կհն տախի պիրիպիր արգասը սըրա պի-
 րէր գավանոզ ալթուն կէօմ սիւքլէրի եեր-
 տէն չոգ սր որգ ան սօնրա , տէօր սիւն ճիւ
 կհն հուզըրա կէլ սիք տէ տէ սիկէր . տէօր-
 տիւմիւզ տախի բոյամըղոա տիքիլ թա-
 րն ալթոն աա օլ գա սար չոգ ալթուն
 կէօր սիք քի , ե սլընդ թաւմասընա պ-
 լար քի Յիլէթ էթմէղ : Քատ չահ տէ-
 տի էլի ամու օ տիքիլ թաչ բայիլթախ
 տըմըն վէ միւլքիւմիւն տէվամընըն թըլը-

սրմբ տրբ . զա Ֆիլ տե՛վրիլեր վե թըլըսըմ
 պօպուլար . ընա էլ տօգան տրբմադ օլմազ
 Մ. լիլեր տե՛տիլեր . պիզ տախի պիլիրիզ
 քի տե՛վրիլ տիբ տե ալթըն ոա գալըր էզեկը
 թեկէ Ֆ օլուրուզ . ընուն իլուն ընուն տի-
 պինի աչմանըն գօլայընը տիւ իւնմիւ ի զ .
 թաչա տօգունմայարագ պիր թարա Ֆ ան
 սուհուրէթէ ընուն տիպինէ եօլ աչար վե
 տե Ֆինէ յի անտէն չգարըրըզ . թաչ եե
 րինտե գատիմ գալըր . Հայտե իմտի սի-
 վի կեօրէ յիմ տե իպ ՊատիյաՀ տիքիլ
 թաչըն տիպինի աչմաղա բուխսաթ վերտի :

Մ. լիլեր կե՛ճէ իլե կիտիպ տիքի թա
 չըն տիպինի օլ տերեճէ գատը որըար քի ,
 թեմէլ աչըլար , վե թաչ տե՛րիլմէ նի
 յանէլերի կեօսթերէճէ յի անտե , օրա ռան
 սամուշուպ շեհրտէն տախի նապէտիտ
 օլտուլար : թըլըսըմ տե՛լրիլոի . վե սա-
 պահըլան ահտի կեօր տիբտե , ՊատիյաՀ
 սարայընա հիւճմ էտիպ , թըլըսըմըն պօ
 զուլմասընըն սեպէտինի սօրտուլար , Պա-
 տիյաՀ ճեվապ էթտի քի , տեօրթ քեա-
 լիպ պէնի ալոաորպ տիպինտե քիւլի
 յեթիւ տե Ֆինէ վար տե՛յերէք չգարմա-
 զա իլին իսթէտիլեր . պէն տախի ալոա
 նըպ իլին վերտիմ . վե պու Ֆեւթէթ
 զուհր էթտի : Տետիլեր . չիւն սէն ալ-

Թուն թամահը ալ լոտմիզին մուհաֆա-
զասը օլան թըլըսըմը երգ որն . սենի ալ-
թուն ըսա տօյուրմագ վաճիպէյի զեմե-
թիմիզ տիր . վէ պունու տէյիպ փատի-
չահը թութ տուլար , վէ տէրիսինի իւզիւպ
ալթուն իլէ տօլ տուրտուլար , վէ էյլէճէ
տէֆն էյլէ սիլէր :

Տիւմէնէրի օլան փատիչահ՝ թուրը-
մըն պօզուլմսըն ուան վէ օլ փատիչահըն
տախի թէլէֆ օլմսըն ուան տօլըյը , մէմ-
լէքէթ ազիմ խալէճան տա օլմսընըն խա-
պէրինի ալըպ , օլ տիյարէ ապէր սէվ-
քիյլէ փատիչահըլը մահլ էթտի . վէ
ճէյի միւլքիւ քէնտի զասլթընա կէջիտի :

Մէմլէքէթիմիզին ըսահ սթընը վէ շէ-
րէֆինի մուհաֆազա էտէն թըլըսըմ սիզ-
սինիզ էֆէն սիմ՝ տէ տի Սուլթան . վէ
օ էէ սի ուսթա՝ միւլքինիզի շահզատէնի-
զէ գազան որըմագ իլին , սիզի պօզմագ
խթէրլէր : Փատիչահ տէ տի . օնլարըն
թէտտիրինի Վլլահ պօզսուն , վէ շահզա-
տէյի տախի գաթլ էթտիրմէք նիլէթիյ-
լէ չըգ որ :

Մասս պաւըյը շաղըրըպ տէտի . աս-
լա քիմսէնին թէվասուլթունու տիյնէմե-
յերէք , պու կիւն մուլթագա շահզատէ
գաթլ օլունմալը : Մասս պաւը՝ Ֆէրման

Եֆէնոսիսին տէրիւս պիտարը չըգտը .
 վէ Յովսէփ Ֆէրէսօֆ իսէ , օլ կիւն
 թէսաոիւֆ Էոիւզ , Ֆէրմանըն իճրասընը
 ճիւղի մէքս Էթտիրոիքոն սգըրա , փա-
 տիւանըն հուզըրունա չըգտը . վէ Էվլա-
 տընը Էօլոիւրսէտէն նէ թէհլքէլէր զուհ-
 րա կէլէճէյինի աննաթմագ իշիւն , քէն-
 տի թօրնունու Էօլոիւրմիւշ օլան պիր թա-
 պիւզ շէքր Էթտիյինտէ , փաոիչասըն
 մաթլուպու միւճիւղինճէ , հ.քէսլէյի
 տախի նագլ էյլէտի :

Պ Ը Պ . 12 .

Թօրնունու Էօլտիւրէն քապիպին հիքէայէսի :

Օլէմանի Էվայիլտէ , միսլի պուլուն-
 մազ պիր թապիւզ վար իտի Վոկրաոիս
 իսիւնտէ . վէ զայէթ ազըլոանէ պիր թօր-
 նու օլսրագ , օնա զիյատէ մէլ իւ մու-
 հապպէթ վէրմիյ իտի , վէ քէնոիսի օնա
 ուսթալըզ Էոիւյ թապիւրիք իլմու ամե-
 լի Էթիւնի թէքմիլէն օնա թէալլիւմ Էթ-
 մէյէ միւպաիլէթ էյլէտի : Պոլունն իս-
 մինի կալէնոս տէրլէր իտի :

կալէնոսուն զիհնի քէսկին օլմասըն-

տան ազ վագթ տա էջրեն տիբլերինին զսպ-
 թրնոս օլուս , օլ տերէճէ մահարէթ
 քէսպ էթ տի քի Ռոկրատիս օնուն քէն-
 տիսին օէն ութթա օլաճալընը Ֆէհմ է-
 տերէք գրագանճըլըս պաչլատը . վէ օլ
 գրագանճըգ մուհապպէթի ունութտուր-
 տու . խուտուսա քի խասթէլէր Ռոկրա-
 տիսին իսինի տախի թէրք էտիպ , Աա-
 լէնտու արամաղա վէ տերթլերինէ օն-
 տան չարէ իսթէմէ , է պաչլամըլար ըտը :
 Ա է կիւն օէն կիւնէ Ռոկրատիսին հասէտ
 վէ գրագանճըլը արթըպ , նիհ պէթ օնուն
 էօմիւնէ գաստ է տերէք տիւնեա իւզէ-
 թին օէ՛ գալորմաղա գարար վէրաթի , վէ
 Ֆրասանտ կէօզէթմէլէ պաչլատը :

(Ո) Էսնա օէ՛ Աէմցէ փատիչահընըն
 վէղիինին էվլա որ խասթէլէնմիչ . Ռոկ-
 րատիսէ խասպէր կէօն օէրիպ , խասթէսի-
 նի կէօրմէ լէ վէ պիր չարէ պուլմաղա
 տավէթ էլէ տի . անճսգ Ռոկրատիս քէն-
 տի իսթիյարըլընը վէ էօլճուլուգ մէ-
 յագգաթընա վէ զսէլէթի է տայանամա-
 յաճալընը էօլը է տիպ թորնու Աալէնո-
 տու՝ էկէր պիր չարէ պուլամաղաս չար նա-
 չար զսթէն քէն տիսի կիթմէք թաահիւ-
 տիւ իլէ կէօն տեր տի : Աալէնոս Աէմցէ
 փատիչահընըն հուզուրունա վասլ օլտուգ-

տա՛ փատիշահ սիվալ էթտի . օղլում ,
 նէ՞ իչին պեյիւք փետերինիզ քէնտի
 կէլմէտի : Ապէնոս ճէվապ էթտի . է-
 Ֆէնտիմ . զիյատէ միւսինն օլտուլունտան
 եերինտէն գըմըտանմասը միւշքիլ օլմուշ
 տուր . Թաքի փայինիզէ պէնտէնիզի իր-
 սալ էյլէտի . ինչալահ պիամլու Թաա-
 լա խասթէնիզին շիֆա պուլմասընա պիր
 վատէթա օլմամըպա իւմիւտիսիզ տախի
 վար տրր :

Պատէհու խասթէնին եանընա կիտիպ
 սորկու սիվալ , վէ իլէթին ալամէթի դա-
 հիրէլէրինէ վուգուֆ օլտուգտան սօնրա
 խասթէնին փետերինին վէ վալիտէսինին
 իտրարլարընը այրը գապ իչինէ ալըպ քէն-
 տինէ կէթիրմէլէրինի մաթլուպ էյլէտի .
 վէ տրգգաթ իլէ Թէֆթիշ էթտիքտէն
 սօնրա , խասթէնին վալիտէսիյլէ եալընը
 գալըպ , պիր իքի շէյ սիվալ էթմէյե
 ըուխասթ ալտրգտա խալվէթ էթտի , վէ
 վէզերին էհինէ սիվալ էյլէտի . էվվէլա
 էկէր էվլատընըն շիֆա պուլուպ սաղալ-
 մասընը իսթէր իսէն , պանա կիզլիճէ
 տօղըու սեյլէյէսին . վէ էսրարըմը ֆաշ
 էտէր տէյու աալա գօրգմայասըն : Իմտի
 սօրարըմ սանա . պու չօճուղուն փետերի
 քիմ տիր : Գարը տէտի . վէզեր հապրէթ-

Լերինտէն զայրու քիմ' օլմասը իհիմալե
 վար : Ապէնոս տէտի . գանն էթմէմ քի
 վեգիր օլա : Վարը օլ տէմ խըչմա կէլեպ
 տէտի , էկէր սահիհ պիլէ յիտիմ քի տօլ-
 րու Ֆիքրինտէն պէօլէ գանմըչարն , սէ-
 ճի գաթլ էթտիրիր իտիմ . անճագ կէօ-
 ըրինիւր քի սէօզիւն լաթիֆէ տիր . վէ
 էյլէնմէք իսթերսին : Ապէնոս տէտի .
 խայրը էֆէնտիմ . էօլէ տէյիլ . սահիհ
 սէօլէրիմ քի , պու չօճուգ վէգիրտէն տէ-
 յիլ տիր . վէ խաֆէթէն սանա սօրմա-
 մին չօճուղուն շիֆասընա պիր չարէ պուլ-
 մագ մերամըմտան զայրու սէպէպի եօգ
 տուր : Միդին էվլատընըղ իչիւն սերիմի
 թէհլիքէյէ գօմաղա տա ապլա պօրճում
 եօգ տուր . խօչճա' գալըն , պիր տիկէր
 թապիպ կէթիրին . օլուր քի օ պու մի-
 սիլեւ շէյլէր սիվալ էթմէքսիլին պիր
 չարէ պուլուր . պէն եափամամ :

Պու ճէվլապը սէօլէյիպ այաղա գալգ-
 տըղընտա , խասթէնին վալիտէսի թափը-
 նը տէյիչտիրիպ , ըէճա էթմէյէ պաչա-
 տը . ալլահը սէվէր իսէն օթուր . սանա
 էսրարէն պիր շէյ նագլ էտէճէյիմ տէ-
 յիպ Ապէնոսու ալլ գօտու վէ տէտի .
 վագթիլէ պիր տիկէր փատիչահտան պու-
 ըայա պիր էլե կէօնտէրիլիչ իտի . (Սու-

վանա շէքինտէ տիւղէր պիր տէլի գանլը
 օլտուլունտան օնա մէյլ վէրտիմ . վէ
 պու չօճուգ օնտան տրր : Աալէնոս տէտի
 տօղրուսունու շիմտի սէօլէտինիզ . վէ
 թէմին օլուն քի , էօրարընըզ քիմսէ տույ-
 մազ . վէ էվատընըզ պի ալնի թաալա
 շիճատընը պուլուր : Ա է չօճուգա էօքիւզ
 էթի եէտիրիպ , սօղուգ սու իչիբմէ իլէ
 ազ վագրթտա սաղալթտր :

Չօճուլուն իլէթի միւշքիւլ օլտուլուն-
 տան , վէ շիւնքի փատիչահ վէգերինի չօգ
 սէվէր իտի , օնուն էվատընըն խասթալը-
 դընտան միւքէտտէր օլմուշ ուտու : Աա-
 դալմատընըն միւթտէսինի ալտրընտա թա-
 պիտի հուզուրունա չալըրրպ , ազիմ իգ-
 րամ էթտի . քէզալէք վէգեր վէ էհլի չօգ
 իգրամլար էթտիլէր : Աալէնոս տախի թէր-
 թիպ էթտի քի , հէր նէ վագրթ քի չօ-
 ճուպ քէյճինի պօզարրսա հէքիմ տավէթ
 էթմէք իգթիզա էթմէզ . եալընըզ էօ-
 քիւզ էթի եէյիպ վէ սօղուգ սու իչէր
 իսէ շիճատընը պուլուր . ախէր իլաճ վէ
 եէյէճէք քէար էթմէզ : Պու ճէվապլա-
 րը թէնպիհ էյլէտիքտէն սօնրա աղիմ իզ-
 գէթ վէ ըպէթլէր վէ հէտիյէլէր իլէ եօ-
 լա ըէվան վէ Ռոկրատիսին եանընա վա-
 սըլ օլտու :

Այլնի էօբաիւյիւնատէ՝ Ռոկրատիս սի-
 վալ էթօի քի՝ վէզերին էվլատընը սա-
 դաթարն մը, վէ իլէթի նէ՞ իտի: Աա-
 լէնոս ճէվապ վէրտի. իլէթի նէ օլտու-
 դունու պիլմէմ. անձագ էօբիւզ էթի
 վէ սօղուզ սու թէրթիպիլէ շիֆա պուլ-
 տու: Ռոկրատիս չօճուղուն թէֆթիլինին
 նէ՞ կէօնէ օլտուդունու աննատը. լաքին
 շուն չօճուղու տիրիլտէմէզ վէ քէնտիսի-
 նի էօլտիւրիւրլէր խիւլէատըլա Աալէնո-
 սու օրայա կէօնտէրմիշ իքէն, զաննընըն
 մուղայիրի օլուպ, Աալէնոս զիյատէ շէ-
 րէֆ պուլտու, քէնտի էթտիլինէ բիւշ-
 ման օլուպ, հատէտի թարագգը պուլտու
 վէ շէրէֆինէ նօգսան կէլմէմէք իչիւն,
 թորնու Աալէնոսու էօլտիւրմէյէ տիկէր
 պիր Ֆրրսանտ կէօլէթիր իտի: Անձագ
 Աալէնոսուն շանը օլ տէրէճէ արթար,
 քի հէր խասթէյէ օնու կէօթիւրիւրլէր
 իտի. վէ հանկը խասթէյէ պագար ըսա,
 պի իզնի խիւտա շիֆա պուլուր ուտու:

Պիր կիւն Ռոկրատիս Աալէնոսու պէ-
 րապէր ալըպ պապ շէյէ էնտի. վէ շիւէք-
 լէրին խաստէտի իւզէրինէ սիվալէր էթ-
 տիքտէ, Աալէնոս հէր տէրտէ տէվա պու
 շիւէք տիր տէյէրէք պիր թանէ գօթար-
 մագ իչիւն էյիլտիլինտէ, Ռոկրատիս պը-

չազէ վուրուպ էօլտիւրտիւ , վէ պաղ չէ-
նին պիր քէօչէսինտէ տէՖն էթտի :

Պիր էյամ կէչտիքտէն սօնրա , Ռոկ-
րատիս քէնտիտի իսալ իլէթինէ տիւչար
օլուպ , պիր իլաճ էտէմէտի վէ դայրը
չակիրտլէրինտէն տախի պիր չարէ պու-
լամաօր : Անլէր Աա էնոսու սիվալ էյլէ-
տիլէր քի օ՛ սանա իլաճ էտէպիլիւր մի ,
խապէր էթ կէլսին տէտիլէր : Ռոկրատիս
ճէվապ էթտի . պու իլէթ հազ թարա-
Ֆրնտան պանա պիր դազէպ տիր . վէ
պունա իսպաթ օլ տուր քի Աալէնոս
պունտա պուլունմատրըր անտէ պէն պու
իլէթէ միւպթէլա օլտում . վէ ախ քիւն
էտէրէք էօլտիւ կիթտի :

Հիքէպէ խիթամընտա , Յովսէփ Ֆէյ-
լէսօՖ տէտի . Աալէնոս սաղ օլայրօր՝ Ռոկ-
րատիս էօլմէզ իտի . սիզ տախի շահրա-
տէյի թէլէՖ էթտիքտէն սօնրա , սիվէ
լուզումու օլուրսա նէրէտէ պուլաճագսը-
նրզ . քէսիլէն պաչ եերինէ գօնմազ վէ
սօն բիւչմանլըգ ագճէ էթմէզ : Փատի-
չահ Աալէնոսու աճրտրըրնը իգրար էտիպ ,
էվլատրնը էօլտիւրթմէյէճէյինի տախի
թաահիւտ էյլէտի . Ֆադաթ տիվանըն
չէրաաթընըն գարտրընա պրրագաթ . վէ
հարէմէ կիթտի :

Սուրբան աղլար վէ տէր իտի . քի պէն
 փէտէրիմին էվինտէ ըահաթ վէ ըրզում
 փագ իքէն Սուրբան օլտում ըսա իսմիմ
 ալէմէ Ֆաշ օլտու վէ տիւնեատէ ըեզիլ
 օլտում . ըրզումա կէչմէք մէրամընտա օլան
 պիր խայրնտան ինթիգամրմ ալընմազ օլ-
 տու . վէ փատիչահըմրզ օլուր օլմազ քիմ-
 սէլէրին սէօղիւնէ ույուպ , եալընըզ պա-
 նա ինանմազ վէ պէնի ալտատրր :

Փատիչահ ճէվապ էթտի . քի մատտէ
 թահգիգ օլմատրգձա՝ էվլատրմը նա՛սըլ
 էօլտիւրէյիմ . հալեա սէօյլէյէմէզ . հէ-
 լէ պիր տէՖա տիվանըլա թահգիգ էտէ-
 լիմ : Սուրբան տէտի . պանա օլտու օլա-
 ձագ . լաքին սիզ էՖէնտիմիզ տախի քէ-
 տերտէն էմին օլամայաձագսընըզ . վէ ա-
 ճըրըմ քի պիր փատիչահա վագը օլան
 սիզին տախի պաչընըզա կէլըր : Փատիչահ
 պու մէնգըպէյի իսթէտիյինտէ Սուրբան
 շէօյլէ նագլ էյլէտի :

Պ Ը Պ . 13 .

Պիր փատիչահըն ախլեագը մերտուտեսի վէ
 ղագ էպի :

Տէվլէթլիւ վէ գուտրէթլիւ վէ հաշ-
 մէթլիւ պիր փատիչահըն վագթի էվայիլ

տէ տիւնեայր զապթ էթմէյէ հէր նէ
 գատար հավվէսի վար իտի իտէ տէ , քէն-
 տի նէՖսինի վէ հէվայի արգուլէրինի
 զապթ էթմէյէ գուտրէթի օլմայրայ նիհա-
 յէթի Ֆրէնկի իլլէթինին զայէթ Ֆէնա-
 սրնա տիւչար օլմաղ իլէ , հէթիմէր պիր
 չարէ պուլամայ օլտուլար . վէ նիսվան
 թայիՖէսի պէյնիտէ փատիչահըն հալի
 հավատիս պուլուպ , կէրչի իչլէրինտէն
 պապրարը էվվէլճէ կէրէք ագճէ կէրէք
 իզզ իւ շէրէՖ վէ նուՖուս պուլմագ ար-
 գուտու իլէ օնուն աչգը քէրիհէտինէ թէս-
 լիմ օլմաղա թէնէզզիւլ էտէր իտիլէր իտէ
 տէ , հավատիս նէչը օլտուգտան սօնրա ,
 քէնտիլէրինի զիյատէ սագընըրլար ըտը :

Փատիչահ պու հալի կէօրտիւքտէ շի-
 Ֆա պուլուպ իլլէթինտէն գուրթուլարագ
 պիլա միւմանաաթ քէնտի Ֆէյլինի իճրա
 էտէ պիլմէք մէրամըյլա Սուրբ Պետրոս
 վէ Պօլոս առաքեալսրըն գերեզմանընա
 ուլտա վէ զիյարէթ էթմէք իւզրէ Հոռ-
 մայա կիթմէ մէրամընը գուրտու իտէ տէ
 գուլանահաղը եօլճուլուգ թարիլի տա-
 խի նասեզա վէ մինասիպէթսիզ պիր շէյ
 իտի . շէյլէ քի , օրտու գալարըրայ ճէնկ
 իլէ Հոռմայը քէնտի հիւքմիւնէ կէչիրէ-
 րէք հայը պիկիւնահ գանլար տէօքմէ ի-

լէ պէլտէյի մէզքիւրէ կիթմէքլէյի միւ-
րաճճահ կէօրտիւ . վէ էսնայի բահտէ տա-
խի քէնտի արզույի էյլէպի օլան զէնտօսթ-
լուղու միւմքին մերթէպէ էլտէն պրրագ-
մատը :

Եօլու իւզէրինտէ պուլունան պիր մէմ-
լէքէթին զապիթինէ , օլ ախչամ օնուն
մագարը հիւք՝ մէթի օլան շէհիրտէ ի-
գամէթինի խապէր վէրտիքտէ սրփարըշ
էթտիլի թէտարիքեաթըն արասընտա պիր-
տէ զէնան իսթէտի : օլ ապիթ հավատի-
սի մէրգումու տույմուշ , վէ զէնան թա-
յիճէսինին օլ փատիշահտէն իճթինապը-
նա վագըճ օլուպ , պիր տիկէր զէնան
պուլամայաճաղընը իտրագ էտէրէք քէն-
տի էհլինի արիյէթէն փատիշահընա փիշ-
քէշ շէքմէքլէյի գարար վէրտի իսէ տէ ,
էվվէլճէ էհլը ըիզա կէօսթէրմէյիպ , զա-
պիթին էկէր կիթմէզսէն , պէն տախի
պունտան պէօյլէ սէնի գապուլ էթմէմ
տէմէսինին իւզէրինէ զարուրի բազի օլտու
վէ զապիթ փատիշահ իլէ զէնան իչիւն
եարը կէճէյէ տէկին եանընտա գալմա-
սընը պին ալթունա գարար վէրտիքտէն
սօնրա , էհլինի պիր եապանճը գարը կի-
պի կէօթիւրտիւ թէսլիմ էթտի :

կէճէ եարըլատրգտա էհլինի էվէ կէօ-

Թիւրմէյէ կիթտիքտէ Փատիշահ գոյ վեր-
 մէյիւ սապահա գարշը կէ'լ ա'լ տէտի .
 սապահա գարշը օլտուգտա , սապահ օլ-
 տուն սօնրա կէ'լ տէտի . վէ պէօյլէ սա-
 հաթտան սահաթա պրրագարագ նիհա-
 յէթ իւլ էմր օլ կիւն եանրնտան գոյ
 վերմէյէճէյինի իղհարի մէրամ էթտիք-
 տէ զապիթ օլ գարրնրն քէնտի էհլի օլ-
 տուղունու պիլտիրմէյէ մէճպուր օլուպ ,
 գարրը զեյատէճէ եանրնտա ալը գօմագ
 ըլա քէնտի ըրզ իւ իթիպարրնա խալէլ
 կէթիւրմէմէսինի ըէճա էթտի : Փատիշահ
 պունու իչիթտիքտէ զաղէպէ կէլիպ , վէ
 ագճէ գազանմագ իչիւն քէնտի ըրզնա
 խիյանէթէ իրթիքեապ էթմէսինի իւզիւ-
 նէ վուրարագ հուզուրունտան տախի գօվ-
 աու , վէ ազլ իւ սիւրկիւնիւնէ Ֆերման
 էյլէտի :

Պատէհու եօլա ըէվան օլուպ , Հու-
 մա սրնրրնա եագլաշտրգտա պիր գալէյի
 զապիթ էթմէք իւզրէ մուհասէրէ էյլէտի :
 Մաքինի գալէ սրգըչպ վէ գարշը գօ-
 մաղա գուտրէթի օլմատրգլարրնր աննա-
 յարագ , վէրա պայրաղընը տիքիպ թէս-
 լիմ օլմագ մէրամ էթտիլէր իսէ տէ' իչ-
 լէրինտէ սիզին նէզտինիզտէ պուլունանլար
 կիպի եէտի ալիմ պուլունուպ սէօզ վէր .

տիւր հեր պիրի պիրեր կիւն փատիշահը
 էյլէնտիրիպ ճէնկի մէքս էթտիրմէյէ ,
 թա' քի եա պիր թարաֆտան պիր իմ-
 տատ եէթիշէ . եախօտ մուհասերէյի գալ-
 տրմաղա ախէր եիւզտէն պիր չարէ պու-
 լաէր :

Թասահիւտարը միւճիպինձէ ալթը ա-
 լիմ պիրեր կիւն էնվայի հիքեայէլէր վէ
 խօշ իւ տիւպեր մուսահիպլէր իլէ փատի-
 շահը էյլէնտիրիպ , ճէնկի թէխիր էթ-
 տիրմէյէ միւհասեր օլտուլար : Աէտինձի
 կիւնիւ նէօվպէթ սահիպի օլան ալիմ
 միւթագիլէն մուհասերէյի գալտրթմագ
 թէրթիպինի գուրուպ , էնվայի տիւրիւ
 գուշ թիւլէրինին էն կիւպէլէրինտէն րու-
 պատընըն իւզէրինէ եերլէշտիրիպ կէյին-
 տի . պաշընա տախի օնուն կիպի աճայիպ
 իւշ շէքլ պիր պաշըգ գոյուպ , վէ հիյ-
 պէթլիւ պիր գըլըղա կիրտի . վէ աղգը
 պիրեր գարըշ էնինտէ խասսէթէն եափ-
 տրտրըլը իքի ատէթ գըլըճլարը պիրեր
 էլինտէ թութուպ , գալէ պէտէնինէ չըգ-
 տը , վէ պաշտատը կիւնէշին գարըսընտա
 գըլըճլարը փարըլտատըպ , սալա սօլա սա-
 վուրմաղա :

Ապէր զապիթլէրի պունու կէօրիւպ
 պիր շէյէ պէնպէտէմէյէրէք վէ գօրգույա

տիւղերէք փատիշահա խապեր վերտիլեր .
 վէ փատիշահ տախի թաաճիւպտէ գալըպ
 էանընա էվվէլճէ կէլիպ քէնտինի էյլէն-
 տիրէն ութալարըն պիրինի տավէթ էյ-
 լէտի . վէ գալէ պէտէնինտէ կէօրիւնէն
 ալամէթ նէ՞ օլա տէյիւ սօրտու : ( ) Լ ու-
 թա պագըպ տէտի . էՖէնտիմ խայր օ-
 լա . պիր էնտիշէյի աղիմէ զահիպ օլմուշ
 օլմալարընը քի , կէօրիւնիւզէ լսէյալ
 կէօրիւնիւյօր . գալէ պէտէնինտէ ասլա
 պիր ալամէթ կէօրէմէյօրում : Ընճագ
 փատիշահըն նէպտինտէ պուլունանլար տէ-
 տիլեր . ճիւմլէմիզ տէ ալամէթի կէօրիւ-
 յօրուզ . սէնին կէօրիւն թութուլմուշ օլ-
 մալը քի կէօրէմէյօրտուն վէ թապիրէ իգ-
 թիտարը օլմատրընը պունտան Ֆէհմ է-
 տիպ , օլ ալիմի կէրու չէվիրտիքտէն սօն-
 րա . քէնտի մապէյնլէրինտէ իսթիշարէ
 գըլըպ տէտիլեր . պու ալամէթ թէհի
 տէյիլ տիր . պէտէնին իւզէրինտէ կէօ-
 րիւնէն պու գալէնին ալահը օլմալը քի
 գըլըճլարընը սավուրմաղըլա պիզի գըլըճ-
 տան կէլիրէճէյինի աննատրը : Պու մանա
 ճիւմլէսինէ մագուլ կէօրիւնէրէք մուհա-
 սերէյի գալարըրպ կէրի տէօնմէյէ գա-
 րար վերտիլեր : Վալէտէքիլեր պունու
 կէօրտիւքտէ տիշարը չըգըպ իւզէրլէրինէ

հիւճմետիպ չօգ ասբերլերինի գրրարլար .
վէ փատիչահը տախի սալ սաղ թուժուպ
աթէշէ գոյուպ եագարլար :

Ըննաչլար՝ մը էՖէնտիմ , տէտի
Սուլթան . քիչի թամահ իլէ քէնտի ըր-
զընը բայիմալ էտեր , վէ ախերինէ ի-
նանրպ տօսթու տիւշմէնտէն Ֆերգ էթ-
մէյէն տէհչէթիւ պէլլայէ օզրար . նասըլ
քի փատիչահ օլ ալիմլերէ ինանրպ պէ-
լասընը չէքտի . պիր կիւն սէնին ալիմլերին
տախի սէնին պաշնա պէօլէ պիր Ֆէլա-
քէթ կէթիրիլէր տէյիւպ Սուլթան
սէօհպէթինէ նէթիճէ վէրտի . Ըն սօ-
նունտա շունու տախի իլավէ էթտի քի ,
տէտիյիմ Ֆէլպքէթ չօգ կէճիքմէզ . եէ-
տինճի կիւնէ միւնթագըր օլ . շիւն պու
սէնին ալիմլերին տախի հէր պիրի պիրէր
կիւն սէնի էյէնտիրմէյի իլթիզամ էթ-
միշէր : փատիչահ տէտի . շիմտի էյի
գանտրմ քի պունլարըն տա պանա պիր
տօլապլարը վար տըր , անճագ եարըն հէր
նէ օլսա շահգատէյի էլիմտէն տախի ա-
լամագլար :

Ըրթէտի կիւնիւ ստպահլայըն փատի-
չահ ազնւ թէհավիւր իլէ տասա պաշըյը
չաղըրըպ Ֆերման էթտի քի , էկէր պու
կիւն շահգատէյի գաթլ էթմէղ իսէն ,

Ճէտտիմ րսւհի իչիւն սէնի գաթլ էտե-
րիմ . Ֆերման էֆէնտիմին տէյիպ թէ-
վազիչի վաճիպէսինի իճրատէն սօնրա ,
տիշարը չըգտը . շահգատէնին էլինի ար-
գասրնա պաղլայրայ տէլլայ նիտա էթտի-
րէրէք գաթլ իտէճէք մահայէ կէօթիւ-
րիւր իքէն , ճէմի խալգ շահգատէյի աճը-
նրայ հէյ վախ եազըգ օլտու տէյէրէք
աղլաշմալարը արասրնտա Աղէոպաս ալիմ
զուհր էտիպ , ասաս պաշըյա եանաշար .
վէ Քատիշահը քէնտիսի կէօրիւնճէյէտէք
շահգատէնին գաթլինին մէքս իւ թէխի-
րինի մաթլուպ էյէտի : Ասաս պաշը գա-
թէն շահգատէնին գաթլինէ րազի տէյիլ
տիր , վէ էվվէլքի կիւնլէրին էմաղի կէօ-
զիւ էօնիւնտէ օլուպ , ալիմին սէօզիւնիւ
տիյնէմէզ իսէ , քէնտինէ քէտեր օլա-
ճալընտան , սագրնմագ իչիւն թէխիրէ
րազի օլտու . վէ ինչալահ փատիշահա ալիւ
սէօզ աննաթտրրրր տէյէրէք՝ քէնտիսի
տախի կէրի տէօնտի :

Աղէոպաս ալիմ հուզուրի շահանէյէ
չըգըպ էէր էօբմէսինտէ , Քատիշահ խըշմ
ըլա տէտի . տիշարը չըգ կէօզիւմ կէօր-
մէսին շիմտի սէնին գաթլինէ տախի Ֆեր-
ման էտէրիմ . էվլատըմը սիզէ սէօլէր վէր-
տիմ , տիլսիզ կէթիւրտինիզ . սապի վէր-

տիմ , բրգսրգ կէթիրտինիզ . վէ տահա
 հուզուրումտա կէօրիւնմէ յէ ճէտարէթ է-
 տերսին : Ալէոպաս տէտի . է՛ Ֆէնտիմ
 իհասն պուլուրուն . էվատրնրզ սէջլէյէ-
 մէզ հալի մուվագդտթ տրր : նութգա
 գուարէթի մահվ օլմուչ տէյիլ տիր . ան-
 ճագ սէջլէյէճէք վագթի տահա կէլմէ-
 միչ տիր . վէ սուլթան հագրէթ էրինին
 իՖատէտի քիւլլէյէն իՖթիրա օլուպ , օ-
 նուն սէօղիւնէ սէմմու իթիպար էթմէնիզ
 վէ էվատրնրզն էօմրիւնէ գաստ էթմէ-
 նիզ թաաճիւպէ շայեան պիր հալ տրր .
 գարը սէօղիւնէ ույանլարըն իչինտէ էն սօ-
 նու ասրմբշը տախի վար տրր . Ալէսհ
 էթմէսին . Ֆագատ նիսվան թայիՖէսին-
 տէն ճանուտիլտէն էհլինին սէլամէթինի
 իսթէյէն զայէթ նատիր պուլունուր : Փա-
 տիշահ տէտի . էյ նասրլ օլմուչ տա էր-
 քէք գարրսրնրն սէօղիւնէ ույմաղ իլէ ա-
 սրմբշ : Ալէոպաս տէտի . պու կիպի մէն-
 գրպէլէր նէզտի շահանէնիգտէ թիւրա-
 հաթ նէվինտէ օլուպ , ասլա պիր խայրէ
 միւնթէճ օլմայաճաղընտան , նագլի տա-
 խի պօշպօղաղլլգ օլուր . անճագ շահ-
 վատէնին կէրի տէօնմէսինի Ֆերման պու-
 յուրաուղունուզտա մէնգրպէյի տախի ի-
 շթիրսինիզ : Փատիշահ մէնգրպէ տիյ-

նեմէյի վայելթ հասց կթտիյի իշինն տա-
 յանամայրայ, ասաս պաշըյա շահգատէյի
 կերի շէվիրմէք էմրինի կեօնտէրտի . վէ
 Վղէոպաս հիքեայէյի շու կեօնէ նադլ
 էյլէտի :

Պ Ը Պ . 14 .

Գարբ խըյանքիմէ վէ գալըմլըղըմա տայիր
 տիկեր պիր մեհգըպէ :

Վ շագթի իլէ պիր մեմլէքէթ փատի-
 շահընըն իւչ ատէթ տիլավէր վէ նամտար
 պէօրէք աղալարը վար ըտը : Պունլարըն
 պիրիտի պիր կիւն կեղէր իքէն , բէնչիրէ-
 տէն պիր գարը սէսի իշիթիպ , խուպ ա-
 վազ իլէ օգուտուղու պէսթէյի տիյնէ-
 մէք իշինն պիրազ օնտա էյլէնէրէք օլ
 պէսթէյի օգույան գարընըն ճէմալինի
 կէօրիւպ , կէրէք կիւզէլ սէսինէ վէ կէ-
 ըէք պիպէտէլ հիւսնիւնէ վուրուլուպ ա-
 նէ աշըգ օլտու . վէ գարույու աշըպ իշէ-
 ըրի կիրտի , վէ պիր կէճէ պիրլէքտէ զէվք
 էթմէք իւզըն իւզ ալթուն բաղարլաշըպ ,
 վէ օլ ախշամ կիւնէշ պաթտըրը վագըթ-
 լարտա պիրպիրլէրիլէ կէօրիւշմէյէ գա-
 ըար վէրիպ կիթտի :

Պու գարը հէր նէ գատար կիւզէլ ի-
սէ տէ, օլ գատար տա պիատէպ վէ ըրզ-
սրզ օլտուլունտան նաչի, պէօլիւք աղա-
սընը տէ՛՛ Էթտիքտէն սօնրա, տէ՛՛՛՛՛
բէնչիրէյէ չըգրու մանի չաղըրմաղա պաշ-
լատը: (Օ) արալըգ իբիհնճի պէօլիւք աղա-
սը կէչէրբէն սէսի ի.իթիպ, վէ քէնաի-
սինի կէօրիւպ թըպգը պիբիհնճի պէօլիւք
աղասը կիպի սէսինէ վէ հիւսնիւնէ աչըգ
օլտու. վէ օնուն իլէ տախի օլ ախշամ
եաթսը վազթը կէօրիւչէպիլմէլէրինի իւլ
ալթունա բազարլաչըպ օլ տախի կիթտի.
վէ գարը թէքրար քէմա՛՛՛ի էվվէլ բէն-
չիրէտէ օթուրուպ, նաղմէսապլըղա պաշ-
լատը. իւչիւնճիւ պէօլիւք աղասը զուհը
էտիպ, օնունլա տախի օլ կէճէ կէօրիւչ-
մէյի իբի իւլ ալթունա բազար էթտի:

Միշամա եագըն գօճասը էվէ կէլտիբ-
տէ, կիւնտիւլքի օլան վուգուաթլարը
նագլ էտիպ, պու պիր շիքեար տըր էլ-
տէն գաչըրմայալըմ տէտի. շիմտիքի ագ-
ճէ զարուրիյէթիմիզէ տէ էյի գարչը կէ-
լը. թէքրար կէլտիքլէրինտէ, էլիմիզտէ
պիրէր շիշ գաբունուն իչէրիսինտէ իբի
թարա՛՛՛տա տուրուրուլ. իչէրի կիրէր ի-
քէն վուրուր էօլտիւրիւր փարալարընը ա-
լըրը. պու եօլուլա հէմ ագճէլէր պիպէ

գարը՝ վէ հէմ ըրգըմ մուհաֆագա օլուր :
 Գօճասը էվվէլ էմիր տէ Մլահասն գօր-
 գուպ , պէօլէ գաթիլ լիլէ ըապի օլմայա-
 ճաղընը պէյան էթաի իսէ , գարընըն
 էօլէ իսէ պէն օնլարը իչէրի ալըր սէնի
 էօլտիւրաիւրիւմ տէմէսինտէ գօրգարագ
 գայրլ օլտու . անճագ տույուլտու գտա քէն-
 տիլէրին պէլայէ օլրայաճաղընը իֆատէ
 էթմէսինտէ գարը , մինարէյի չալան գը-
 լճընը հազըր էտէր Ֆէհվասընճա իչին
 գօլայընը գուրմուչ օլմասամ պունու սա-
 նա սէօլէմէզ իտիմ տէյիւ թէմին էյ-
 լէտի . պու միւնվալ իւզրէ գարար վէր-
 տիլէր :

Գարը պէօլիւք աղալարընըն կէլմէսի-
 նի սաղլամագ իչին , կիւնտիւզքի գալիլ
 քեաֆի թութմայրպ իւչինէ տէ պիր գօ-
 ճա գարը վասէթասըյլա գօճասը օլ ախ-
 չամ կէլմէյէճէք տէսիսէսիյլէ խաստէ-
 թէն տալիթ կէօնտէրտի . վէ պունլարըն
 հէր պիրինի , իչէրի կիրտիքլէրինտէ գա-
 վիլէրի միւճիւպինճէ վուրուպ հէլաք է-
 տիպ ալթունլարընը ալտըլար վէ լէչլէրի-
 նի պիր քէօչէյէ կիզլէտիլէր :

Գարընըն գարտաչը օլ պէլտէտէ գօլ
 աղասը օլուպ , կէճէ գօլ կէզմէսինտէ
 էվին էօնիւնէ կէլինճէ , հէմիւրէսի եա-

նրն ապի ապերի տալը որպէս քենտիսինն
 ճիւղեճէ եօգարը կէլմէսինն մաթլուպ վէ
 ըէաա էլէ տի . վէ կէլտիք տէ տէտի . ըէ-
 ճա էտերիմ գարտաչըմ , պիզի պու կէ-
 ճէ պիլ թէհլիքէտէն գուրթարաճագարն .
 Պիր առէմ ախչամ իւսթիւ էվէ կէլիպ
 էհլիմ իլէ դավլայէ թուլթուչաու , էհլիմ
 տասի հիտտէթլէնիպ էլինտէն պիր գա-
 վա տըր չըգ տը . ոլ առէմի էօլտիւր տիւ .
 փմտի հիքիւմէթ տոյտուգտաա հէմ օնու
 վէ հէմ պէնի գաթլ էտէր . աման գար-
 տաւըմ . նէ էտէրսէն էթ , շու լէլէ էվ-
 տէն նապէտիտ էլէ : Գօլ աղասը հայ-
 լը թաղիր վէ թէք տիր էթտիքտէն սօնրա
 լէլէ աթընըն թէքքիսինէ պաղլայըպ՝ եա-
 գրն ապի կէլէն չայա կէօթիւրտիւ աթ-
 տը . կէրի տէօնիւպ կէլտիլինտէ , էօր-
 դունլուդունու ալմագ պահսիլէ պիր գա-
 տէհ շարապ իսթէտի : Հէմ երէտի կիթ-
 տի կէթիրմէլէ , վէ պիրտէ ալիմ գօր-
 գու կէօսթէրէրէք տէՖա իլէրի կիրիպ
 տէտի . կէօթիւր տիլիւն լէլ նէ՞ հիքմէթ
 տիր քի կէրի տէօնմիւշ տիւր . գօրգարըմ
 քի թէհլիքէտէն գուրթուլամայաճաղըզ
 տէլէրէք Ֆիղանէ պաչլատը : Գօլ աղա-
 սը պու նաւըլ շէյ տիր տէլէրէք տողրու
 աչալը էնտի , վէ լէլէ Ֆիլ վագը օրա-

տա կէօրիւայ , տէ՛Ֆա պէյկիրին թէրբի-
 սինէ պաղպղայ վէ եագընոաքի չայըն
 գըյըսընա կէօթիւրտիւքատէ , այաղընա պիր
 թաշ պաղպղայ էօյլէճէ սոյա աթտը ,
 վէ կէրի տէօնիւայ էվէ կէլտիքտէ տէ՛Ֆա
 շարապ իւթէտի : Վարը պու տէ՛Ֆա տա-
 խի գօրգու իլէ օոպէ տէօնիւայ՝ պու նա-
 սըլ շէյ տիր քի իքի տէ՛Ֆա տըր լէշ կէ-
 րի տէօնէյօր տէտիքտէ , գարտաշը թէ-
 հայեիւրտէ գաղայ տէ՛Ֆա աշաղը էնտի .
 վէ տէտիյի կիպի լէյի օրատա պուլարագ
 թէքրար աղայ չէօլէ կէօթիւրտիւ՝ աթէշ
 եագտը վէ օլ լէյի աթէշէ պըրագղայ քիւլ
 էթտի . վէ քիւլիւնիւ տախի սաւուրտու-
 ղու վագըթտա , ուզագտան պիր եօլճու
 աթէյի կէօրիւայ , կէճէնին սօվուղունտան
 իւիւսիւշ օլտուղունտան , եօլունու չէվի-
 րիպ աթէյին եանընա կէլտի : Վօլ աղա-
 սը՝ սէն քիմսին տէյիւ սօրտուգտա , պէն
 պիր եօլճույում . սօվուգտան թաճիղ օլ-
 տուղում իչիւն աթէյի կէօրտիւմ իսէ ճիւ-
 վի պիր ըսընմաղա կէլտիմ տէտի : Վօլ
 աղասը տէտի . կիտի խապիս . սէն էնիշ-
 տէմին գաղպէն գաթլ էթտիյի ատէմ
 տէյիլ մի սին , քի իքի տէ՛Ֆա սոյա աթ-
 տըմ . չըգտըն վէ էվէ տէօնտիւն . շիմտի
 տէ աթէշէ եագտըմ . կիսէ չըգմըշ սըն ,

վէ պէ կիրիլէ տէ՛՛՛՛ն էվէ տէ՛՛՛՛ն Էքսինն :
 Պու աճայիս սէ՛՛՛՛ն իւղէրինէ զավալ-
 լը եօլճունուն միւթէհայիր օլտուղու ան-
 տէ գօլ աղասը օնու տախի շէքտի պէյ-
 կիրիիլէ աթէշէ աթտը եագար քիւլ էլթ-
 տի վէ էվէ տէ՛՛՛՛ն Էքսինն Էմիլիտիսինէ նագլ
 էթտիքտէ օլ տախի աննատը քի թէսավ-
 վուր էթտիլի : Էիլլէլէրէ պիր զավալը
 եօլճու գուրպան կիթմիշ . լաքին գարրնտա-
 ջընա պիր շէյ սէ՛՛՛՛ն յէմէզ : Էեր նէ իսէ
 իւչ տէ՛՛՛՛ն ք աղալարրնը փատիշան Էեր նէ
 գ ս տը արսթ որբսս լուն արայը պուլան
 գօլ աղասը օլաճագ . իղլէրի քիւլլէյէն
 պէլլիսիղ օլտու . վէ պուլունամատըլար :
 Պիր վագթ սօնրա գարը աիր վէճէ ի-
 լէ գօճասրնը տարրլթտը վէ աիր իքի սիլ-
 լէ եումրուգ եէմիսինտէ հայգրրարագ
 պրէ՛ զպլմ հէրի՛՛ Էքսինն Էքսինն տէմէ-
 պի պէնի՛ տէ մի եօլտիւրէ՛՛՛՛ն տէմէ-
 սիլլէ , գօմշուլար տախի իլիթտիլլէր . վէ
 տիլտէն տիլլէ փատիշանն գուլաղընա եէ-
 թիլլէրէք , գարրյը թուլթտուրուպ իսթին-
 թագա վէ իպէնճէյէ գօշտուգտա հէր
 պիր շէյի թէքմիլլէն պէյան էթմէսիլլէ ալ-
 թունլարրտա ալտըլար , գարը վէ գարտաչը
 գօլ աղասը վէ գարրնրն գօճասը իւչիւ տէ
 պիր տէն տախի գաթլ օլունտուլար :

Պունուն կիպի Ֆիթնեւթերի և քեն-
 տի օձագլարընը քեն տի ելերի և սեօն-
 տիւրէն գարը հալեա պու կիւն տի նեա
 իւզերինտէն էքսիւմիչ տէ իւ տիր . վե
 պունուն ի իւն , գարը սեօպիւնէ ույան
 առեմ՝ էօլ տիրմէքտէն դայեթ սագընմա-
 ւը : Փատիչահ պու թեմնիլէ դայեթ պե-
 յենիպ էվաւորնըն գաթ լինի օլ կիւն տա-
 խի կերիյէ պըրագտը : Հարեմէ կիրիպ
 սուլթանը պուլտու . քի աղլայարաք տե-
 տի . էօլումիւմիւ արպուլէ յօրում Քա՛տի-
 շահըմ , քի պաշնա կէլէճէք Ֆէլաքեթ-
 ւերի կէօրմէյիմ : Փատիչահ տէտի . ին-
 չալլահ նէ պենիմ պաշնա Ֆէլաքեթ կէ-
 լը . նէ տէ սէն էօլիւրսիւն . պէն սէնին
 միւրատընը հասըլ էտերիմ : Սուլթան տէ-
 տի . սէն պէնի օլ գատար ամունտուրա-
 ճագտըն թա քի սանա տա պիլ փատիչահ
 կիպի օլա քի սուլթանընը պըպ գաշտը-
 լար : Փատիչահ տէտի . քիմ օ խապա-
 սեթի էթմէյէ ճէսարեթ էտէճէք , պէն
 սէնի հիչ էլտէն չըգարըր մըյըմ , անձագ
 օ փատիչահըն սուլթանընը նէ թերթիպ
 իլէ գաշըրտըղլարընը տա նագլ էյլէ տիյ-
 նէյիմ : Ա է սուլթան տախի շու վէճէ իլէ
 նագլ էյլէտի .

ՊԼՊ. 15.

Պիր փատիլանքն սուլթանքն պիր առեմ գա-
լըմբը :

Ս ագթի իլէ փատիլանքն պիրիսի դա-
յէթ ալիմ օլմասըյա , պերապեր քէն թի
էհի սուլթանը օլ տերեճէ գըսգանըրը ը-
տը քի քիմսէնի կէօղլնէ կէօրիւնմէսին
տէյի , սարայըն պիր ուճունոս քեարկիր
պիր բալանկա եաբարըրայ , գարըյը օրա-
յա գօտու . քէն թիսին տէն դայրու ապա
քիմսէ օրայա կիրեմէղ ի թի . վէ անախ-
տարը քէնաի ճէպին տէ օլուպ՝ քէն թի ա-
չար քէն թի գարար օլտուղունոան , գա-
վալը սուլթանըն հաի էն է յնա պիր
ճարիյէ հալին տէն տախի աճընաճագ պիր
չէյ ի թի , վէ օնա եալընըղ շու թէսէլի
վար ըտը , քի եիւքսէքոէքի օտանըն պիր
քէնչիրէսինտէն սօգաղը սէյը էտէպիեր
ի թի :

Տիյարի ախերտէ պիր ասըլգատէ ի-
կիթ՝ ըույասընտա դայէթ կիւզէլ պիր գա-
լը կէօրմիւշ , շէքի վիհնինտէ գալըպ օնա
աչըգ օլմուշ . անճագ էօլէ պիր գարը
տիւնեատէ վար մը տըր վէ քիմ տիր վէ

նէրէոէ օրուր՝ աղա խստերի օրմալս ,
 հայր ազճէ պերասերինճէ ալսրագ վե-
 թանընը թէրք էտիպ վէ օնուն խիճնէ սեր-
 սերի կիպի տիյար տիյար տօլսլըր ըոր :
 Պի այնիհի՛ օլ կիճէ սուլթան տախի բու-
 յասընտա օլ իյիտի կէօրմիւչ վէ օնա
 միւչթագ օլմուչ . գուչ օլսա բէնչիբէտէն
 ուչուպ , օնու արամաղա կիտէճէք իտի .
 լաքին բալանկասան տիյարը չագմանըն
 պիր վէճէ իլէ չարէտի օլմայրպ , կիւն օ-
 լուր սօգագ օան կէչէր իւմիտիյլէ բէնչի
 բէնին էօնիւնտէն այրըմագ ըոր :

Աչքը մերգում հայր տիյար կէվիպ ,
 արատըրընը պուլմայրպ , նիհպէթ օլ սուլ-
 թանըն պուլունոուլու յէհրէ կէլտի . վէ
 կէօրիւ բէնչիբէլէրտէ սօգագ սօգագ կէ-
 վեր իքէն , բալանկանըն էօնիւնտէն կէ-
 չիպ բէնչիբէտէն գարըյը կէօրտիւքտէ ,
 տրգգաթլէ պագարագ կէօրտիւ քի Ֆիլ
 հագրգէ ույասընտա կէօրտիւյիւ տիւր .
 հէյրան վէ գայ ագլ օրուպ օրատա մըս-
 լանրպ գալտը . մահալի փատիյազ սարա-
 յը օլոուղունու պիլէրէք , գարըյա տէսթ-
 բէս օլմանըն պին տիւրիւ միւչքիւլիյէթ-
 լէրինի հէյալ էտէր իտի :

( ) արալըգ գարը տախի սօգաղա պագ
 տրգ օա , բէնչիբէնին գարըսընտա աչաղ-

տա գուլալընտան մըխանմոյ կիպի պիր
 առեմ կէօրօիւ , վէ քէնտի ըույսարնտա
 կէօրօիյիւ առեմ օլտուղունու թանրյըպ
 աչգը թէփրէչտի , վէ պիր պաչգա թարղ
 իլէ իՖատէյի հալէ միմքին օլմայրպ , ա-
 նիտէ պիր մուհապպէթնամէ բուսուլա
 եազար . Ֆիլան կիճէ ըույսարնտա օնու
 կէօրմիւչ օլտուղունու պահս իլէ կէօրիւչ-
 մէյէ արգուսիյէ պէրապէր միւմքինսիղ
 բատտէսինտէ օլտուղունու տախի պէյան
 էտէրէք , եազարղը բուսուլայր աչալը պը-
 րագոր : Տէլիգանընըն տէրտի աչգը ա-
 թէյինէ պու բուսուլա՝ եաղ տէօքմէք կի-
 պի օլուպ , զեյատէ ալէվլէնտիրտի . պին
 թէվազու վէ թէմէննի իլէ վէրագբարէ-
 յի ալըպ գօնաղընա կիթտի . արատըղընը
 պուլտուգտան սօնրա , հիւնէր օնու էլէ
 կէչրմէքտէ տիր տէյիպ օնա պիր Ֆէնտ
 տիւչիւնէրէք նիհայէթ պիր եօլունու պուլ-
 տու :

Փատիչահա մինասիպ հայը զեյգըյ-
 մէթ հէտիյէլէր թէտարիք էտիպ , հագ
 փայը Շահանէյէ կիթմէյէ միւէստէր օլ-
 տուգտա , Փատիչահ պունուն նէրէլ վէ
 օրալարա նէ՞ սէպէպ իչիւն կէլմիչ օլտու-
 ղունու սիվալ էթտի : Տէլիգանը տէտի .
 պիր գահր իլէ ճէմի վարիյէթիմտէն ա-

լապիլոիքերիմ գառար պերապեր ալտրմ
 թերքի վեթան էյլետիմ . վէ սիգին շան
 իւ շեօհրեթինիզն սույոււպ , էմլագրմ իւ
 էթպաալերիմէ բուխասթը ալիլերի օլտու-
 դու հարտէ , պէլտէյի շահանէլերինտէ
 միւթեմէքքիւն օլմաղա գարար վերտիմ :

Փատիշահ տելիգանլընըն հիւսն իւ էթ-
 վարընա պէյէնիպ սարայընա ալմագ իս-
 թէտի . օլ տախի շու գավլիլէ բազն օլ-
 տու քի քէնտինին այրըճա պիր խանէսի
 օլա . սարայը հիւմայունլերինտէն էքսիլմէ-
 յէ . անճագ միւթագիլէն քէնտի մա-
 հալի թեմէքքիւնիւ տախի այրը օլա : Փա-
 տիշահ քէնտի գալՖասընը չաղըրըպ ,
 սուլթանըն բալանկասընըն ճիվարընտա
 պիր գօնագ պինա եաբըլմասընը թէնպիհ
 էյլէտի . վէ ազ կիւն գարՖընտա գօնագ
 թեքմիլ օլուպ , պազը ուՖագ թեՖէք
 շէյլեր եաբտըրմագ վէսիլէսիյլէ օլ իյիտ
 տիւրկերլերին պիրինի ալը գօյուպ , գօնա-
 դըն տիպինտէն բալանկանըն տախիլինէ չը-
 գաճագ պիր կիլի եօլ եաբտըրտըգտան
 սօնրա , տիւրկերի տախի պիր թագրիպ
 հէլաք վէ իպինի նապէտիտ էյլէտի . վէ
 պու եօլոան կիտիպ պաղէն սուլթան իլէ
 կէօրիւիւպ մուսահիպէթ էթմէքտէ օլ

տու :

Պիր կիւն սուլթան քէնտի բարմալըն.
 տաքի եիւզիւ չըգարրայ աչգը օլան ա.
 սըլլատէնին բարմալընա թագմըչ, օլ
 տախի եանընտան չըգորգտա չըգարրայ
 կիզլէմէյէ ունուլթմուչ օլուպ փատիչան
 տախի օլ կէճէ ալա չըգմագ մերամըլլա
 ասըլլատէյի պերապէր իսթէտի. վէ գըր
 իւ սէհրա հայը տօլաչարագ պիր մահսը
 տէրահամ էթմէք իչիւն օթուրտուգտա
 իքիսինին տախի ույգուսու կէօթիւրտիւ:
 Ասպան իլէ փատիչան էրքէն ույանըպ
 նակեհան ասըլլատէնին բարմալըն տա
 եիւզիւ կէօրտիւքտէ, զիյատէճէ տըգ-
 գաթ էթմէսիյլէ սուլթանըն օլտուլունա
 շէքք վէ իւփհէսի գալմայարագ, հէման
 տօլրու սարայէ կիտիպ մատտէյի սուլ-
 թանտան թահգիգ էթմէսինի գուրտու:
 Ասըլլատէ տախի ույանըպ, բարմալըն տա
 քի եիւզիւ փատիչան տըգգաթ իլէ
 նազարընըն Ֆերգիւտէ օլտու իսէ տէ,
 հիչ պօղմատը: Ա է շունտա պունտա պիր
 ճիւզի տախի տօլանտըգտան սօնրա շէհրէ
 ալտէթ էտիպ, փատիչան քէնտի սարա-
 յընա վէ ասըլլատէ քէնտի գօնալընա
 տախիլ օլտուլար:

Հալ պու քի բալանկա պու գօնալա
 զիյատէճէ եագըն օլուպ, ասըլլատէ ա-

լիւ աճէլէ բալանկայէ կիտիպ օրան վու-
 գուածը նագլ էտերէք եիւզիւիւ սու-
 թանա թէսիմ էյլէտի վէ գօնադրնա
 տէօնտիւ : Սուլթան տախի եիւզիւիւ էվ-
 վէլքի եերինէ սագլայըպ , քէնտի եերին-
 տէ օթուրտուգտան պիր գաչ տագրգէ
 սօնրա փատիչահ հարեմէ կէլիպ , պէնիմ
 սանա հէտիյէ էթտիյիմ զիյգըյմէթ
 եիւզիւք նէրէտէ տիր կէօրէյիմ տէտիք-
 տէ սուլթան տախի հազըր տըր էՖէնտիմ
 տէյերէք չէքմէճէսին աչտը , վէ գութու-
 յուլա չըգարըպ հուզուրունա գօտու : Փա-
 տիչահ տըգգաթլէ հէր թարաՖրնա պագ-
 տըգտան սօնրա տէՖա սուլթանա վէր-
 տիքտէ տէտի . վագաա էիւզիւք եիւզիւյէ
 չօգ պէնզեր իմիչ . պու տէՖա մուսահի-
 պիմին բարմադրնոտ պունոան քիւլլիյէն
 լէաՖարգ պիր եիւզիւք կէօրտիւմ վէ օլ
 տերէճէ ալոանտըմ քի սէնտէ խիյա-
 նէթլիք մէմուլ էտիպ , թահգիգէ կէլ-
 տիմ : Սուլթան տէտի . ատէմ , ատէմէ
 պէնզեր սէօլիւ Ֆէհվասընճա եիւզիւք եիւ-
 զիւյէ պէնզէմէք փէք աճայիպ պիր շէյ
 տէյիլ տիր : Աճայիպի շունտա տըր քի
 շէվքէթլիւ էՖէնտիմիզ պու բալանկանրն
 իչինէ ճարիյէնիզը գալէպէնտ միսալի
 մահպուս էտիպ անահթարընը քէնտի ճէ-

պինիզոն թաւրբգան տախի ճարիյէնիզ-
տէն խիյանէթ մէմուլ իտեպիլիչսինիզ .
քի մէրամ էթսէմ տախի միւմքինսիզ օլ-
տուղու մալիւմի շահանէլէրի տիր :

Պունուն իւզէրինէ պիր էյամ կէչ-
տիրտէն սօնրա , միւսահիպ փատիշահա
թէմէննիյէն արզ էտիպ , քէնտիլէ պիր
զիյաթէթ վէրմէք ըուխսամ տիլէտի .
պունունրա պէնտէնիզի զիյատէ սէվմէնիզ
ամմէնին մալիւմի օլուպ , սայէնիզտէ գատր
իւ նուժուսում տախի թէզայիւտ պու-
լուր տէտի վէ փատիշահ տախի գապուլ
էյլէտի :

Կնվայի թաատլար թէտարիք օլուն-
տուգոան սօնրա , փատիշահըն սարայոան
զիյաթէթէ կէլմէք իւզրէ եօլա չրգաճա-
ղընը խապէր ալընճա միւսահիպ կիթտի
կիզլէ եօլտան բալանկայա վէ սուլթանը
աւրպ' տօղրու քէնտի գօնաղընա զիյաթէ-
թէ կէթիրտի . վէ փատիշահ գօնաղա
տախիլ օլտուգտա , միւսահիպ սուլթան
իլէ պիրլէքտէ գօնագ գաբուսունա տէկին
իսթիգպալէ կիտիպ' սուլթան խօշ կէլտի-
նիզ շէթթէթլմ տէյէրէք փատիշահըն
էլինի եօրտիւ :

Փատիշահ սուլթանը կէօրիւպ թէհայ-
եիւրտէ գալտը . պու ալլէթ քիմ օլա

տէ տի քէն տի քէն տինէ . նէ տէ կիւզէլ
 տիր . թըպգը պիղիմ սուլթանա պէնզէր :
 վէ մէ ագ է տիպ միւսահիպէ օլ գարը-
 նըն քիմ օլտուզունու սիվալ էյլէ տի :
 Միւսահիպ տէ տի . է Ֆէնտիմ , սայէյի
 շահանէ տէ պու պէնտէնիզին նիյանլար
 տըր . հայը վագըթ տըր քի Ֆիլան քէյ-
 տէն կէթիրտիմ : Փատիչահ սորտու . եա
 իւզէրինտէ քի ըրպ , էլպիսէ վէ միւճէվ
 հէրաթ նէրէտէն տիր . միւսահիպ տէ տի
 է Ֆէնտիմ քէն տի խանէսինտէն կէթիր-
 միլ տիր . վէ քէնտիսի տախի զսթէն պա-
 յալը խանէ տէն տէյիլ տիր : Ա է թաա-
 մէ օթուրտուգտա , սուլթանը կէյա ըա-
 յէթէն վիատիչահըն եանընա օթուրթ-
 տու :

Փատիչահ կէօղ ուճու իլէ սուլթանա
 պագըպ կէրէք կիյտիյի էլպիսէյի . կէ-
 ըրէք միւճէվհէր թէզեինաթընը վէ կէրէք
 ճէմի թալը իւ հորէքէթինի թէճէսսիւս
 է տերէք նէյի գարար վէրէճէյինի պիլ-
 մէզ ի տի . պիր քէն տի քէն տինէ տէր ի
 տի . հէր նէ գատար ինսան ի սանա պէն
 զէր իսէ տէ , պու տերէճէէրէտէք տէ
 պէնզէրլըք մուհալ գապիլինտէն տիր . լա-
 քին սօնրա բալանկանըն մէթանէլօինի ,
 քէն չրէլէրինին էիւքսէքլիինի գորունուն

գավիլի յինի վէ քիլն յինին ուսմալըլըլա
 եարըլըլը օլուպ , ախեր անախմար ույ-
 մայաճաղընը թէ՛ Ֆէքքիւր էտերէք՝ սուլ-
 թան պուրայա կէլէ՛ մեզ , լաքին պու նէ՞
 գատար պէնզերըլը տիր տէ յիւ թաաճիւպ
 էտեր ի տի : Պու ճիւմէլէ իլէ մերագ քէն-
 տինի պասմը . պիր ան էվվէլ բալանկա-
 յա կիտիպ սուլթանը կէօրմէյի գուրտու .
 վէ եէմէյէ աճէլէ էթմէյէ պաչլատը :
 Միւսահիպ արզ էյլէսի քի աճէլէյէ
 միւճիպ եօգ . ահէսմէլէ ահէսմէլէ զէվք
 էյլէյէ : Փատիյահ տէտի . պիր էլլէմ
 իչ խսմըրմա կէլտի . պիր ան էվվէլ սա-
 րայա կիլմէյէ աճէլէ էտերիմ : Աուլթան
 ընճա էյ էտի պիրազ տահա էյլէնմէյէ
 վէ Փատիյահ տէտի . սուլթանը բալան-
 կասա ետընըղ պըրագըպ պէնիմ պուրա-
 տա ուզուն ուզա տիյէ զէվքիմէ պագմամ
 հնասթ տէյիլ տիր . վէ պունու սէյլէ-
 յիպ մէճիսի գալորը որ , վէ քէն տիսի
 տախի պասլա գալգըպ , տօլրու սարայը-
 նա կիլմտի :

Գօնագտան բալանկանըն եօլու չօգ
 եագըն օլ տուլուն տան , Փատիյահ գօ՛ ագ-
 տան չըգընճա՝ սուլթան տախի բալանկա-
 յէ կիտիպ էլլիստեսինի վէ միւճէվհերա-
 թանը չըգարըպ՝ հէր պիրինի եէրի եէրին-

Ճէ եւրլէ շիր սիր տէն սօնրա , քէն սի եւ-
րին տէ սթուրուս ատէթի իւզրէ իւնէ
մէշղուլ օլտու :

Փատիշահ սարայա կիրիս գըլլճը գու-
շանտը . սուլթանը բալանկատա պուլմա-
տըլը հալտէ , զիյաթէթտէ կէօր սիւիւ
օլմասրնա շիւփէէ գալմայրայ միւսահիպի
վէ գարըյը պիրտէն քէնտի էլէյլէ գաթլ
էթմէք միւրատը իլէ բալանկայա կիրիս
սուլթանը իւնէ մէշղուլ կէօր սիւքտէ ա-
շըրը մուհապպէթ նիշանէսի կէօսթէրէ-
րէք , օլ կիւն օնուն նէ գատար կիւնա-
հրնա կիրմիշ օլտուղունու թագրիւր իլէ
աթլ տիլէ սի . վէ սուլթան սիվալ էթ-
տիքտէ , մուսահիպիին նիշանլարնը կէօր-
մէսինի , վէ հէր պիր վէճէ իլէ էլսիտէ-
սինէ վէ բրզգ իւ միւճէվհէրլէրինէ վա-
րնճա սուլթանտան լեաթարգ օլտուղու-
նու , վէ քէնտիին էնվայի վէ սլէսէլէրի
նէ պաիս օլտուղունու թարիթ էլէ սի :

Սուլթան տէտի . պու կիւնլէրտէ կիւ-
նահրմա կիրմէնիզ սրգճա վուգուլ պու-
լույօր . կէլէն կիւնլէրտէ միւսահիպին
եիւլիւիւնիւ պանա լուլթիէն իթա սու-
յուրտուղունուզ հաթէմէ պէնզէլեմի , ի-
տինիզ . պու կիւն տախի օլ միւսա-
հիպին նիշանլարնը ճարիէնիզէ սիւն-

զէթ տիբ տէ . բայանկանըն Քէվք էլ ատե
 մէթանէթինի վէ անախթարը տասի սի
 զին եանընըղ տա օլտուղունու , վէ գանատ
 լը գուշ օլմայընճա պուն ռան տիշարը չըգ
 մաթը միւմբինսիղ օլտուղունու ունութ
 մուշտունուղ : Պէնիմ պուն տա եայընըղը
 զըմա թէէսսիւ Ք էթմէմ աղ կէօրիւնիւպ
 արատա սիբ սատագաթըմա սլեանէն
 շիւփէ կէսսթէրմէնիղ վէ եիւրէյիմի սիբ
 գաթ տահա տաղլամանըղ թէհամմիւլիմ
 տէն աւըրը տրը տէյիպ տօլըգլանըպ վէ
 աղլէմէյէ պաղլատը : Փատիշահ տէտի .
 առէմ առէմէ նէ տէրէճէլէրէտէք պէն
 զէր օլտուղունու այն էլ եագըն կէօրիւպ
 թէքմիլ գանտըմ . պուն ռան պէօլէ սէ
 նին իլին աւլա պէօլէ սիբ շիւփէմ օ
 լամաղ . կէչմիյինի աՖիլ էտիպ աղլէմէ
 տէյրէք կէօնիւնիւ ալմագ իլին հիտա
 յէլէր տասի իհասն է տիպ կիթտի :

Պիբ զէման միրուրինտէ միւսահիպ
 հուզըրի յահանէյէ կէլիպ , եէր էօբ
 տիւ : Աէ իսթէրսին տէյի սիվալ էթ
 տիբ տէ միւսահիպ տէտի . շէվքէթլու է
 Քէն ոիմին նէղտի հիւմայունլէրինտէ պէշ
 ալթը սէնէ տէն պէրու միւսթէխտամ օլ
 մագ յան իւ ի Քիթիխարընա սիղայրը հաթ
 տին ն սիլ օլտուղում ռան , իւքրանիյէ

թիմ պէյանը իլէ պէրապէր վէթանը աւ-
 լիէմէ ավտէթիմէ ըուխաաթը շահանէլէ-
 ըինի նիյազ էտէրիմ : Փատիշահ ըազի
 օլուպ , նէ՞ իհասն իսթէտիյինի սօրտուգ-
 տա , միւսահիպ տէտի . հայը վագրթ-
 տան պէրու պէնտէխանէմտէ սագրատը-
 դըմ նիշանըմ մանզուրու հիւմայունլէրի
 պույրուլմուշ աուր . օնուն ուրա նիքեահ
 օլուպ , սիզ էթէնտիմիզ տախի սաղտըճ
 օլմանըզ կիպի պախի իթիթիսարըմ օլա-
 ճագ պիր շէյ օլամապ : Փատիշահ ըազի
 օլտու . վէ տիյիւն գուրուլուպ վագթըն-
 տա նիքեահ օլմազ իշիւն քիլսէյէ կի-
 տէճէքլէրի անտէ , փափազ սիվալ էյ-
 լէտի . պու տէլիգանըյա պու գըզը քիմ
 թէպիմ էտէճէք : Պու մէմուրիյէթ սաղ-
 տըճա մախսուս օլտուլունտան նաշի՞ Փա-
 տիշահ իլէրիլէյիպ գըզըն էլինտէն թութ-
 տու վէ տէտի . պիզիմ սուլթանըն դայէթ
 թըպգըսը օլտուլունն իշիւն սէնի ճանըմ
 փէք սէվտի . վէ միւսահիպիլէ էլ էլէ
 վէրիպ նիքեահ օլունտուգտան սօնրա գօ-
 նաղա տէօնիւպ թաամէ օթուրտուլար :
 թաամ արատընտա միւսահիպ փատիշա-
 հա տէտի . գըզա պիրազ նասիհաթ նէ-
 վինտէ թէնպիհլէր պույրումանըզ ըէճա
 օլունուր . շիւնքի պու կիւն սիվին ըրզը-

նրդ ատտ օլունուր . էսնայի բահատ վէ
 կէմիտէ տախի քիմսէ իլէ միւսահիպէթ
 էթմէսին : Փատիշահ սուլթանա թէնպիհ
 էտիպ տէտի . գրղւմ , օլմայա քի գա-
 մարատան չրգրպ էճնէպի քիմսէլէր իլէ
 իւլթէթ վէ միւսահիպէթ էտէսին . կէ-
 չէն կէչտի . յիմտի նիքեահ օլտունուղ .
 պու սէնին հէլալն տրր , պունուն սէօ-
 վենտէն չրգմայասրն . վէ պու վէճհ իլէ
 էհինի ճէսէտին կիպի սէվ տէյիւ աղիղ
 քիթապլարն թէնպիհինի իճրա էթմիչ
 օլասրն : Պիր թագրմ տա սուալար էթ-
 տիքտէն սօնրա , հինթօվլար վէ Ֆայթօն-
 լար հապր օլտուղու հալտէ , կէմիյէ տօղ-
 ըու եօլա բէվան օլտուլար . փատիշահ տա-
 խի սաղարճլղը սըֆաթրյա լէպի տէր-
 եայէտէք կէօնտէրի կէլտի : Միւսահիպ
 վէ սուլթան կէմիյէ կիրտիլէր . կէմի տէ-
 միր ալտը , եէլքէնլէրի աչտը . վէ հավա
 քէնտիլէրինին օլարագ ալ վագրթտա
 կէօլլէրէ կէօրիւնմէղ օլտու :

( ) Ը վագրթ փատիշահ սարայրնա տէօ-
 նիւպ միւսահիպին սուլթանա պէնգէր նի-
 շանլսրյա նիքեահ վէ քէնտինին սաղ-
 տրճ օլտուղունու վէ օնլարա լէպի տէր-
 եայէտէք կէօնտէրի կիթտիյինի նագլ
 իւ թարիֆ էթմէք իչիւն բալանկայէ կի-

տիպ սուլթանը օրատա պուլմատրղընտա՝
 նէյէ՛ օղրատրղընը պիլէմէտի . տօլապ
 սանտրգ եօգլատը . պիր չէօփի գալմամըչ :
 (Օ) Լ տէմ էլինի պաշընա վուրարագ աղ-
 լէյէրէք , աճէպա նէ՞ եօլ իլէ սուլթան
 քէնտինէ պու օյունու էտէպիլմիչ տէյիւ
 բալանկանըն հէր թարաֆընը կէզիպ եօգ-
 լայրպ՝ օղրուն գարույու վէ կիզլէ եօրու
 պուլտու . իչէրի կիրիպ մլւսահիպ գօնա-
 ղընատագ կիթտի . վէ պու ուգուպէ իւ-
 զէրինէ ագընը զայ էտիպ տիվանէ օլտու
 վէ ըէճալի տէվլէթ օնու փատիչանըգ-
 տան էնտիրիպ եէրինէ պիր ախէրինի նասպ
 էթմէյէ մէճպուր օլտուլար :

Տիյնէտինիզ մի է՛ Ֆէնտիմ , տիւն-
 եատէ նէլէ՞ր օլուր . քիչի սէվտիյինտէն
 պուլուր . վէ սիզ տախի սէվտիյինիզ
 եէտի խօճալարտան պուլաճագսընըգ : Փա-
 տիչան՝ պէն սէնի էօլլէ ախէրէ գարտըր-
 մամ տէյիպ , էրթէսի կիւնիւ ասաս պա-
 ջըյը չաղըրթտը վէ տէտի . շիմտի կիթ ,
 քիմսէնին սէօզիւնիւ տիյնէմէյիպ շահզա-
 տէյի գաթլ էտէսին , կէօզիւմ կէօրմէ-
 սին : Ֆէրման է՛ Ֆէնտիմին տէյէրէք տի-
 շարը չըգարգտա փատիչան արգատընտան
 խայլը ալթուն հէտիյէ կէօնտէրտի , քի
 պու տէ՛Ֆա մուլթլագա գաթլ էթսին :

Եսաս պաշը զաթը շահզատէ յէ գը-
 յըպ էօլտիւրմէք իսթէմէզ օնուն գաթ-
 լինի տայինա էրթէյէ պրրագմաղա պէ-
 հանէ արարբգան եէտինճի հօճա քի Յո-
 վոկիմ տէնիր իտի , եօլտա ըասթ կէլիպ
 մէքս էթտիրտի , վէ փատիշահ հուզու-
 թունա չըգտրգատ , գարը սէօգիւնէ ոյ-
 մագըլըն զարարընը միւթէգէմին շու հի-
 քեպէյի նագլ էյլէտի :

Պ Լ Պ . 16 .

Ձեհան մուհապպէթինէ հմնիյէր օլմագ :

Նագլ օլունուր քի զէմանի էվայիլտէ
 ղայէթ մալտար պիր քիմսէնին տիրպէր
 պիր ավրէտի օլուպ , զիյատէ սէվտիյին-
 տէն էվտէն տիշարը չըգմագ վէ եանըն-
 տան սյրըմայարագ , էօմրիւնիւ պէօլէ
 կէշիրիւ իտի : Վէ պիր կիւն գարը պը-
 չաղ իլէ պիր շէյ քէսմէտէ գազա իլէ
 բարմալընը չըպը վէ գանաթտը : Նհը
 գարըսընըն գանընը կէօրիւնճէ , աչըրը
 մուհապպէթինտէն պայըլուպ սէրփիլտի :
 Նվտէքիլէր եէթիշիպ իւզէրինէ սու սէր-
 փէրէք աղզընա լիմոն սրգարագ չօգ կիւճ-

լիք իլէ այրնորարար իսէ տէ , դաճիլ
 եիւրէք օյնամարնտան իճլահ օլմայուպ
 ազ կիւնիւն իչինտէ էօլտիւ :

Գարը պուռու կէօրիւպ քէնտի աչգը-
 նա ճէտա օլտուղունու րանա ճէհմ է-
 տէրէք զի յատեսիյլէ միւքէտտէր օլտու .
 վէ էհիւնին ճէնապէսիյլէ պէրապէր մէ-
 զարիսթանէ կիտիպ , անտէն պիր տախի
 էվէ տէօնմէյէ րազի օլմատը . պէօյլէ պիր
 մուհապպէթլի քիմնտէն այրըմամ . ճա-
 նըմը օնուն մէզարընըն իւզէրինտէ թէս-
 լլմ էտէճէյիմ տէմէքտէն պաչգա սէօզ
 սէօյլէմէզ իտի . շէօյլէ քի գօմչու վէ
 ագրապալարը չարէլէրի թիւքէնիպ մէզա-
 րըն եանընա պիր գուլիպէ չաթտըլար վէ
 վազըթ գրչ մէվսիմի օլտուղունտան քէօ-
 միւր վէ օտուն վէ զախրէ վէ սայրը գրչ
 լէվազիմաթը եանընա կէթիրիպ օնու օր-
 տա պրնագմաղա մէճպուր օլտուլար :

( ) Լ մէմլէքէթտէ ատէթ իտի քի պի-
 րինի աաարլար իսէ , եանընտա նէօպէթ
 իլէ աատմ պէքլէտիպ , խըրսըզըն լէչի
 չարընտրգտա նէօպէթճի պէքճիյի . օնուն
 եէրինէ աաարլար ըտը : ( ) Լ կիւն պիր խըր-
 սըզ աաարլար , վէ կէճէ պէքլէմէք նէօ-
 պէթի պու գարընըն գօմչուտու օլան պիր
 պահատըր տէլիգանլըյա տիւչիւպ , օլ

տախի կէճէ սողունունտան իւշիւտիւքտէ
 ճիւղէ ըսնմագ իչիւն պու գու լիպէյի չալ-
 տը : Գարը՝ թիւրահաթ պիր քէլամ էթ-
 մէմէք գավիլէ գաբույու աչտը . վէ տէ-
 լիգանլը պիրագ ըսնտըգտա գարըյա տէ-
 տի . սէն պէօյէ պիր նէվրէստէ կիւզէլ
 գարը իքէն , էվինտէ գալլայ էհլինին ճա-
 նը իչիւն տուալէր էտիպ սատագալար տա-
 դըթման՝ պէօյէ տալի մէզարիսթանտա
 էօմիւր կէչիրմէքտէն էյի տէյիլ մի : Գա-
 րը սուրաթը չէվիրիպ տէտի . պու սէօղիւ
 սէօյէյէճէյինի պիլսէմ սէնի իչէրի ալ-
 մագ ըտրմ : Աէքճի պունուէն իքքէաթ օլ-
 մայաճաղընը Ֆէհմ էտիպ . նէօպէթինի
 պէքէմէյէ չըգտը :

Ընճագ տար աղաճընըն եանընա կիթ-
 տիքտէ , լէյի չալընմըչ պուլտու իսէ չա-
 չըրլպ տէֆա գու լիպէյի սէյիրտէրէք ,
 հալի վէ քէնտի էօմրիւ թէհլիքէտէ օլ-
 սուղունու իֆատէ էտէրէք , տիվանէ չա-
 չըրմըչ , օլ գարըտան պիր չարէ արար-
 տը : Գարը էվվէլքի աղըզը տէյիչտիրիպ
 տէտի . էկէր նիքէահ իլէ պէնի ալմաղա
 սէօղ վէրիր իսէն՝ օնուէն չարէսինի պու-
 լուրում . պէքճի մէմնուէն օլարագ տէտի .
 հիքմէթէ պագ քի պու գազա պէնիմ
 տէվլէթիմէ էօլ աչաճագ ըմըչ . սիզ ըա-

վի օլտուգտա սիգէ տէյիլ էր՝ իլա գուլ
 օլմալա թահիւտ էտէրիմ : Օլ տէմ գա-
 ըր տէտի . էօլիւ նէ՞ տույար . գօճամըն
 ճէնազէսինի մէզարտան չըգար կէօթիւր
 աւս : Յիլ վագը ճէնազէյի չըգարտըլար .
 անձագ տէլիգանըլ էօլիւնինն հիյէթինէ
 տըգգաթ էտիպ տէտի . ասըլանըն եօգա-
 ըր տիչէրի եօղուտու . պունտա թէքմիլ
 օլտուղու պէլլի էտէր . վէ պէն թէհլի-
 քէտէն գուրթուլամամ : Վարը տէտի .
 պիր թաչ ա՛լ տիչէրինի գըր չըգար :
 Պէքճի տէտի . սալըղընտա խօյ կէօրիւ-
 շիւրիւտիւք . յիմտի գըյըչամամ : Վարը
 տէտի . նէ՞ օլուրուսուչ՝ ալտը թաչը տիչ-
 լէրինի քէնտի էլլիլէ գըրտը :

Տէլիգանը թէքրար տէտի . վագթիյ-
 լէ օլ ասըլան խըրսըղըն իքի գուլագլարը-
 նը քէամիչլէր իտի , յիմտի պունուն գու-
 լագլարը եէրինտէ տիր : Վարը գօճասը-
 նըն գուլագլարընը տա քէստի : Սէքրար
 տէտի նէօպէթճի . ասըլան խըրսըղ հա-
 տըմ ըտը . պունուն էրքէքլիք նիչանէլէրի
 թէքմիլ տիր : Վարը պու նիչանէլէրի
 քէսմէքլիյի քէնտիսինէ տիւշմէղ տէյէ-
 ըէք օնա թէքլի՛՛ էթտի իսէ տէ , օլ տա-
 խի էլ ուզաթմատըղընտան պիղզարուր
 քէնտի քէստի . վէ պէքճիյէ տէ գօճա-

սրերն ճէնազէսինի խրորոզ կիպի ամազա
եարարմ էյէտի :

Իշ պիթտիքտէն վէ պէքճինին նէօպէթ
վագթը կէչիպ , տիկէր նէօպէթճի եէրի-
նէ կէլտիքտէն սօնրա՝ գարը օլ տէլիգան-
լըյա տէտի . հայտէ իմտի կիտէլիմ նի-
քեահ օլարմ : Պէքճի տէտի . ահտ էթ-
միչիմ , նիչէ՞ քի սաղսրն՝ պէն գարը իսմի
վէրմէյէճէյիմ . գարը սէպէպինի սօր-
տուգտա՝ տէլիգանլը տէտի . եա ա՝ մէ-
լուն վէ խայրն ավրէթ , սէնին աչգրնա
Ֆէտա օլան էհլինին , տահա ճէնազէսի
սօվումատան օնա պու տէրէճէ խըյա-
նէթլիք էթտին իսէ՝ աճէպ պանա նէ՞
էթմէյէճէքսին , վէ սէնին կիպիսինի
տիւնեատէն գալտրմագ սէվապ տըր տէ-
յիպ հէման գըլըճընը չէքիպ , պիր համ-
լատա պաչընը կէօվտէսինտէն այրըրպ օ-
րատա գօճասրնըն եանրնա կէօմտիւ :

Հիքեայէնին խիթամընտա վատիչահ
տէտի . վագաա պէն տախի գարը սէօզիւ-
նէ ույսամ ըտը , էվլատըմը էօլտիւրտիւ-
յիւմէ չօգ բիւչման օլաճագ ըտըմ . ան-
ճագ էվլատըմըն տիւտիլիյի պանա չօգ
էսէֆ վէրիւ . պիր տէֆա տիլինի աչըգ
վէ սէյլէր կէօրտիւքտէն սօնրա՝ էօլսէմ
տախի քետեր էթմէմ : Յովակիմ ալիմ

տէտի . շահգատէնին սուգուծ էթմէսինէ
 ետտի կիւն միւտտէթ վէրիւմիչ իտի . պու
 կիւն թէքմիլ օլտու , եարըն սէօյլէյէճէք
 տիր . պունուն իչիւն մաթլուպունուզ տուր
 քի եարըն ճէմի իւլէմալարընըզ վէ վիւ-
 քէլանըզ իլէ պիր պէօյիւք տիվան թէշ-
 քիլ էտիպ , շահգատէյի տախի հուզու-
 ըա իհզար պույուրասընըզ . շէրասթ օն-
 տա կէօրիւտիւքտէ , Տուհէլ գուծսուն
 հիքմէթի իլէ էվատընըզն սէօյլէտիյինի
 տիյնէյիպ թաաճիւպ էտէճէքսինիզ : Պա
 տիչահ տէտի . էյ ուստա . սէօղիւնէ ի-
 թիմատ էտէճէյիմ մի : Յովակիմ աղիմ
 տէտի . էօմրիւմ սիզին աղընըզտա տըր .
 խիլաՖ չըգարըսամ պէնիմ գաթլիմի էմր
 էտէպիլերսինիզ :

(Ո) Լ տէմ փատիչահ տէտի . սէօղիւնէ
 իթիմատ էտիպ շահգատէյի տախի սիզէ
 թէսիմ էտէրիմ , ալ գօնաղընըզա կէօ-
 թիւր . վէ սապահ սիզ ետտինիզ պիր-
 լքտէ օնու տախի ալըպ պանա կէլին :
 Յովակիմ աղիմ շաղըղըլա շահգատէյի
 ալըպ քէնտի գօնաղընա կիթտի :

Սուլթան պունու իչիթտիքտէ՝ աղիմ
 էնտիշէյէ տալտը . ետտի կիւն տիւր գաթ-
 լինէ պիր գաթիյէն Ֆէրման ալա՛մատըմ
 տէր իտի քէնտի քէնտինէ . վէ եարընքի

կիւն տէ սէօլէյէճէք իմիշ . տիւն աշու-
տրգտա՝ պէնիմ հալիմ նիճէ՞ օլուր . օնուն
մուրաֆատա հազըր օլուպ թագրիւրի լի-
սան էթտիյինտէ նէ՞ սէօլէյէպիլէճէյիմ
էօմրիւմ թէհլքէտէ տիր տէյիպ աղար .
վէ էթրաֆընաս պուլունանլար՝ գօրգ-
մայրն էֆէնտիմ . յահզատէ սիզէ նէ՞ եա-
րապիւր տէ յիւ էթտիքլէրի թէսէլլէր
գուլաղընա տախի կիրմէզ իտի :

Պատիշահ հարեմէ կիթտիքտէ սուլ-
թանա տէտի . շէշմինիզ ըուշան սուլթան
հազրէթլէրի . սապահ շահզատէմ սէօլէ-
յէճէք տիր . եէտի կիւնտէն պէրու սէն
օնուն գալիլինի , վէ հօճալարը խէլասընը
մաթլուպ էտէրլէր . հազ հա՞նկը թարաֆ-
տա օլտուլու եարըն քի կիւն պէյան օ-
լաճագ տրր : Պու սէօզ իւզէրինէ սուլ-
թանըն նութգու թուլթուլուպ , ապա պիր
ճէվապ վէրէմէզ օլտու :

ՊԼ.Պ. 17.

Պէօյիւք տիվան : Եէտի ուստալար վէ շան-
գատէ հուզ ուրա ինզար :

Սէֆիլինճի կիւնիւ՝ եէտի ալիմլէր քէն-
տի գօնագլարընտա շահզատէյէ տէտիլէր

արթը սուգութեամբ վագրթ կէջտի,
 պէօյիւնքի կիւն սեօյլէյեճէքսին . պիր
 թէրթիպէ եախօտ թէտպիրէ միւհթաճի-
 յէթին վարրսա հազըրը : Շահգատէ թէ-
 չէքքիւրէն էլէրինի էօրիւպ տէտի . պի-
 իղնիլահ սեօյլէյեճէքլէրիմի պիլէրիմ վէ
 սիգլէրէ տախի զիհին եօրմաղա զահմէթ
 վէրմէմ : ( ) Լ տէմ շահգատէյէ լայրգը
 բուպալար կէյտիրիպ , վէ պիր կիւզէլ
 քէօհլան աթա պինտիրիպ պիր ալայ տիւ-
 զիւլտիւ . հօճալարըն պիր գաչը էօնիւն-
 տէն վէ պիր գաչը արգասընտան , միհ-
 տէրհանէլէր չալնարագ կիթաիքտէ էս-
 նայի ըահտէ տախի շօք ճէմիյէթ պիրիք-
 տի . վէ պէօյլէ ալայ իլէ տօղրու սարայա
 կէօթիւրտիւլէր :

Փատիչահ պու շամաթանըն սեպէպի-
 նի աննայրպ իհթիշամըլա թահտը սալ-
 թանաթընտա օթուրտու . վէ էվվէլճէ
 եէտի ալիմ հուզուրա շըգրպ եէր էօրտիւ-
 լէր . սանիյէն շահգատէ իչէրի կիրիպ եէր
 էօրտիւքտէ , իլք քէլամը սաղ օլ փա-
 տիչահըմ տէյիւ տուասը օլտու : Փատի-
 շահ պունուն աղընտան պու նութգու
 իշիտիպ դայէթ մէսրուրիյէթ իլէ շահգա-
 տէյի եանընա օթուրթտու . վէ հազըրը
 մէճիւ օլանլար ճիւմլէթէն թէմէննի պիր-

լէ շահգատէ յի սելամխտորար :

Շահգատէ սեօհպէթ էտէճէք օլտու .
անձագ գալապալըղն շամաթասրնտան ի-
չիտիլմէզ օլտուլու էճիլտէն , փատիչա-
հրն էմրիլէ սարայրն ավլուսունա հայլը
ինձու վէ ալթուն ուչըլտը , քի խալք
օնլարը տէվիլմէ յէ մէշըուլ օլուպ շամա-
թա մէճիսին գուլալընտան ուզագլանսրն՝
Ֆէգաթ խալք օնա պագամայրպ , հու-
զուրտան պրըմագլար , վէ շահգատէնին
ճէմալի ճէմի ինձուտէն վէ ալթունտան
վիյատէ քէնտի ինտլէրինտէ միւթէպէր
իտի : ( ) Լ տէմ փատիչահ՝ հէր քիմ շա-
մաթա էտէր իտէ՝ գաթլ օլունա տէտիք-
տէ հէր քէտտէ ազիմ պիր սուգուլթ քէյ-
տահ օլուպ ,

Փատիչահ շահգատէ յէ տէտի . էյ սէվ-
կիւլու էվլատրմ . սէօլէ պագալրմ նէ՝
տէ յէճէքսին : Շահգատէ տէտի . սէօլէ-
յէճէքլէրիմ իչիւն սուլթան հազրէթլէրի-
նին ճէմի էթպաիսիլէ հազըրը մէճիս
օլմալարը իգթիզա էտէր . Ֆէրման պու-
յուրուն : Ա է փատիչահ Ֆէրման էթ-
տիքտէ անինտէ իճրասը օլտու :

Շահգատէ թէհալվիւր պիրլէ սուլ-
թանա տէտի . ճէմի էթպայիլէրինլէ էօյ-
լէ պիր տուրուն քի ճէմաաթ իւզիւնիւ

զիւ կէօրսիւն : Ճիւմլէօի սաֆ պէտտէ
տիվան տուրտուլար : ( ) Լ տէմ շահգատէ
փատիշահէ խիթապէն տէտի . էֆէնտիմ .
սուլթանըն եանընտա օլան գրղարըն ճէ-
միսինտէն կիւզէրի վէ տիլպէրի՝ եէջիլ զէր-
պապլէր կիյինմիչ վէ եանընտա տուրան
գրղ տէյիլ մի տիր : Այվլէթ էվլատըմ ,
տէտի փատիշահ . հաթտա սուլթան տա-
խի օնուկ հիւսնիւնէ պէյէնմիչ տիր վէ
տայիմա օնու մէթհ էտէր , վէ ախէրլէ-
րինտէն զիյատէ օնու սէվէր :

Շահգատէ էմր իսթէտի փատիշահ-
տան , քի հուզուրու մէճիւտէ օլ գրղը
սօյսուկար . վէ սուլթանըն սատագաթը
աննաշըլըն . փատիշահ այրպ տրը օլմազ
տէտիքտէ , շահգատէ՝ շէրաաթ տիվանըն-
տա այրպ օլմազ . էմր էթմէզ իսէնիզ
գալգար էլիմ իլէ պէն սօյարըմ տէյիւ ըս-
րար էթտիքտէ , փատիշահ մատտէյի սէ-
զիպ էմր էթտի . սօյտուլար . գրղ զանն
օլունան էրքէք չըգտը , ճիւմլէ իսալք վէ
ալիմլէր տախի , շահգատէնին պուկու պիլ-
մէսինէ թաաճիւպ էթտիլէր : Անճագ փա-
տիշահ զայէթ հիտտէթլէնիպ էմր էթտի
քի սուլթան իլէ օլ գրղ գըյաֆէթլի օլ-
լանը աթէչէ աթսընլար : Շահգատէ իհ-
սան պուլուրուն տէտի . ճէզալարը թէ-

խիր օրունսուն . թա՛ քի պանա վէ պէ-
նիմ հագգրմա էթտիքլէրինի թագրիր էթ-
սինլեր : Քատիչահ տէտի . էվլատրմ , պու-
պապտէ հիւքիւմէթի սանա վէրիրիմ պիւ-
տիյին կիպի էյլէ , պէն ըազլյէմ .

Շահգատէ տէտի . էհլի շէրաթ սա-
հիհինի սէօյլէսին . կէլմէմիզէ Ֆէրման
պույուրմուշուտունուղ . երտըզարըն ահ-
քեամընը թէճէսսիւս էտիպ՝ կէլտի յիմտէն
եէտի կիւն կէլմէքսիզին աղզմը աշըպ պիր
սէօզ սէօյլէր իսէմ՝ էօյլէճէյիմի կէօրիւպ
պունճա կիւն ասլա քիմսէ իլէ սէօհպէթ
էթմէտիմ : Աէզտի հիւմայունունուզու
օթուրուր իքէն , պու սուլթան կէլիւպ պէ-
նի պիր թագրիպ սէօյլէթմէք վէսիլէսիյ-
լէ օտասընա կէօթիւրտիւ . վէ խալվէթ
էտիպ , քէնաինի պանա թէսլիմ էթմէք
մէրամընը քէրամէն վէ Ֆիիլէն իշարէ ճէ-
սարէթ էթտի իսէ տէ , գապուլ էթմէ-
տիյիմտէ , գալպիմին էսրարընը եազլյը-
լա իսթէտի . եազտրմ վէրտիմ : ( )գու-
սուգտա , վէ պէնիմ փատիչահ ըրզընա
խիյանէթէ իրթիքեապ էթմէյէճէյիմի
գաթիլյէն աննատրգտա , կէօյա պէն քէն-
տի ըրզընա խօտ պէ խօտ թասալուլթ է-
տէյօրում կիպի էլպիսէսինի փարալայըպ
շամաթայէ պաշատր : Աէտի կիւն տիւր

մահպուս օրմամբն վէ հեր կիւն գաթիմ
իչիւն Ֆերման օրունմանն սէպէպի պու
տուր :

Փատիշահ օլ տեմ խըչմըլա կէօզիւնիւ
սուլթանա չէվիրիպ տէտի . մէլուն խըն-
զըր , եանրնաա թէպատիլ օղան թաշմագ
եէթիշմէյիպ էվլատըմը տա մը տերեայի
ճինայէթէ ղարգ էտէճէյիտին : Սուլթան
կէօզ եաշըյըլա աճվ տիլէտիքտէ շահ-
ղատէ տէտի . էՖէնտիմ , մերամը պէնի
միւթթէհիմ էտիպ հիւքմի փատիշահիյի
քէնտինէ մախսուս էտէճէք իտի . լպքին
պիհամտուլլահ , ուտալարըմըն հիմմէթիյ-
լէ խէլաս օրուպ , էվլատտան փէտերէ լա-
յըգ օլան րայէթտէ գուտուր էթմէմ , վէ
փէտերտէն էվլատէ լայըգ օլան հիմայէյի
տախի սիզտէն մէմուլ էտէրիմ : Ասարը
քի պիր պէյ գարըտընն սէօզիւնէ ույուպ
էվլատընը տէնիզէ աթտը , լպքին էվլատը
խէլաս օլտուգտան սօնրա , մըսըր փատի-
շահը օրուպ , փէտերինի վէ վալտէսինի
պուլտու վէ լազըմընա կէօրէ իպլէթ իւ
իգրամ էթտի : Փատիշահ պունուն թաճ-
սիլինի իսթէտիքտէ , շահղատէ շու կէօնէ
նագլ էյլէտի :

ՊԼ Պ . 18 .

Մըսըր պէյի եվւատընը տեհիգէ արար :

Մըսըր նահիյէսինտէ անատան էօք-
սիւզ պէօյիւմիւշ պիր պէյ էվւատ սահի-
պի օլուպ , էվւատընը դայէթ սէվէր , վէ
թերպիյէսի իշիւն պիր ուստայա թէօլիմ
էտիպ , վէ էհլէ մարիֆ պիր վաթ օլմա-
սընը արգուլէյիպ օնուն եանընտան սյըր-
մազար : Ա չագաս չօճուգ փէտէրինին
արգուսու իւզրէ զիհնի քէսկին օլարագ ,
ուստաորնըն հէր մարիֆէթինի թահսիլ
էյլէտի , վէ պէյ պունու սույուպ օլլու-
նու եանընա կէթիրթաիքտէ , ճէմի ահա-
լէյի պէլտէ շաղ օլտուլար : Պէյգատէնին
ճէմալէ հիւսնիւ տախի Ֆիքրի կիւզէլլէ-
յինտէն աչաղը գալմաղ բտը :

Պիր կիւն փէտէր իւ վալիտէսի թա-
ամտէ իքէն էվւատլարը գարչըլարընտա
սաֆ պէստէ տուրտուղու անտէ սղաճա
պիր պիւլպիւլ գօնուպ էօյլէ պիր խուպ
ավազ վէ կիւզէլ նաղմէ իլէ շագրմաղա
պաչատը քի' էօյլէսինի սապրգտան տիյ-
նէմիշ օլմայրպ հէյրան օլարագ պէյ տէ-
տի . նէ' մուլթու շու գուշուն լիսանընը ան-

նայանա : Պէյլատէ տէտի . էֆէնտիմ ,
 ապէնիլատէ պէնտէնիզ աննարրմ : Պէյ
 էմր էթտի քի սէօլէսին . պէյլատէ տէ-
 տի . սէօլէյէմէմ . ինճինիրոսինիզ : Պէյ
 զէյատէ մէրադ էտիպ , թէքրար իպրամ
 էթմէքտէ պէյլատէ մէֆհումունու շու
 կէօնէ աննաթտր :

Պիւլպիւլին նաղմէտի պէնիմ իչին
 տիւր տէտի . միրուրի զէման իլէ պէնիմ
 փատիշահ օլաճաղըմը վէ մըտըր այալէթի
 պանա իթաաթ էթմէսինի , վէ փէտէրի-
 մին նակեահէն էլիմէ սու տէօքէճէյինի
 վէ վալիտէմին փէշքիր թութաճաղընը
 խապէր վէրիր : Ալալիտէտի պունա հիտ-
 տէթլէնիպ տէտի . եէթիշմէյէսին օլ
 կիւնէ քի փէտէրին վէ վալիտէն սանա
 գուլ օլտունլար : Շահգատէ տէտի . եէ-
 թիշէճէյիմի վէ եէթիշմէյէճէյիմի պիւլ-
 մէմ . անճագ փէտէրիմին էմրի իլէ պիւլ-
 պիւլին սէօլէտիյինի թարիֆ էտէյօ-
 ըում : Ալալիտէտի օլ կիւնտէն պէնիմ
 վալիտէմ սուլթան կիպի էվլատընա դա-
 րազ վէ քին սագլայրպ , էօմրիւնէ գաստ
 էթմէքտէ օլտու : Ֆիքրի Ֆասիտինի փէ-
 տէրինէ տախի իֆատէ էյլէտի . անճագ
 օ՛ չօճուղուն էօքսիւլլիւլինիւ պահս իլէ

պագալըմ սօնու ներէյէ վարըր տէյիւ
րազի օլմատրգտա՝ նիհայէթ գարընըն Ֆի-
րեատընա տայանամայըս շու գատարընա
գայըլ օլտու քի պիր սանտրգ եափտըրըս
հեր թարաֆընըր իհթիմամլըճա վեֆտլե-
յերէք, չօճուղուն Ֆիղանընա գուլազ վեր
մէյիս իլինէ գարաթտըլար, վէ պագա-
լըմ պիւլպիւլին տէտիյի տօղըու չըգա՛ր
մը տէյերէք տէնիզէ աթտըլար :

Պ Լ Պ . 19 .

Պեյգատե տեհիգտեհ գուրթուլուր . վէ գար-
կա մարազասընը տեֆ հտիպ տեվլիքէ երէր :

Վարտանըն պիրի կէմիսի իլէ մըսըր
թարաֆընա տօղըու կիտէր իքէն, տէրեա
իզէրինտէ չալգանմագտա օլան սանտըղը
կէօրիւս, կէմիյէ ալըս վէ աչար . պիր-
տէ իլինտէն օլ չօճուզ չըգտրգտա թա-
աճիւս էտէրէք օնուն օրատա պուլուն-
մասընըն հիքմէթինի սօրար . վէ չօճուզ
օլտուլու կիպի նագլ էտէր : Վարտան
մըսըրա կիթտիքտէ պունու պիրինէ քեօ-
լէ տէյիւ սաթար :

(Օ) Լ կիւնլէրտէ փատիչահ պիր մէճ

լիս թէչքիլ էտիպ , ճէմի վիւքէշասընը
 վէ իւլէմասընը վէ վիճուհի պէլտէյի վէ
 այան իւ քիւպրայը տավէթ էթտիքտէ ,
 չօճուղու ալան զատ տախի տավէթ լիլեր-
 տէն , վէ չօճուղուն մէհարէթ իւ տիրա-
 յէթինտէն խապէրտար օլուպ , էլպիսէ-
 սինի տէյիչտիրիպ , հուղուրի փատիչա-
 հիյէ պերապեր կէօթիւրտիւ :

Մէճիս ագտ օլտուգտա փատիչահ
 տէտի . պու կիւնլէրտէ պիր միւչքիւլ
 հալտէյիմ . կերէք օթուրտուղումտա վէ
 կերէք գալգարլումտա . ույանըգլումտա
 եախօտ ույգու իչինտէ իւչ գարկա կէլիպ
 օլ տէյնի շամաթա էտերլէր քի , պէնի
 պիհուղուր էտերլէր : Պու սէօղիւ էտեր
 իքէն՝ օլ թարիֆ էթտիյի գարկալար կէ-
 լիպ շամաթայա պաչատըլար : Իչթէ կի-
 նէ կէլտիլէր տէտի . էկեր պիրիսի պուն-
 լարըն մէրամընէ՝ օլտուղուն աննայըպ չա-
 րէսինէ պագարագ պուրատան տէֆ է-
 տեր իսէ , գրգըմը օնա վէրիպ ճէմիյի տա-
 րաթ իւ միւլքիյէթիմէ տախի օնու վա-
 րիս էտերիմ : Հազըրը մէճիս օլանլար-
 տան պիրիսի , օնլար պէօլէ տէֆ օլուր
 տէյերէք վուրմագ իսթէտի իսէ՝ փատի-
 շահ գօյ վէրմէյիպ , էլպէթ պունլարըն
 պիր տավասը օլուպ , կէլիպ պէնիմ ատա-

Եթիսէ միւ թէճա տրրլար . հագգանի-
 յեթլէ տաւլարրնը կէօրմէքտէն պաչգա
 պունլարը տէՖ էթմէք թարիքի գապուլ
 էթմէմ . անճագ լիսանլարրն աննայրպ ,
 պանա իՖատէյի հալ էտէն իսթէրիմ
 տէտի փատիչան :

Պէյզատէ ուսուլ իլէ աղասընա տէ-
 տի . էկէր փատիչան սէօղիւնտէ տուրուր
 իտէ , գարկալարրն մէրամընը աննաթը-
 ըրմ : Մզասը տէտի . էկէր սէօղիւն սա-
 հիհ իտէ փատիչան սէօլէյիմ . վէ շահ-
 զատէ խիլաՖ չըգտրղընտա գաթլինէ բա-
 վի օլտուղընու պէյան էթմէսի իւզրէ ,
 փատիչան աղասը իՖատէ էտիպ , փա-
 տիչան տալսի հուզուրու մէճլիտտէ թա-
 հուտունու եէմին իլէ թաստիգ էյլէտի :

(Ու տէմ պէյզատէ տէտի . շու պէօ-
 յիք գուշար էրքէք վէ տիչի , վէ քիւ-
 ճիք եամլու տուր : Պիր վագըթ գըթլըգ
 օլուպ , չօգլարը հէլաք օլտուղու անտէ
 տիչի գարկա եալընը քէնտի սէլամէթի-
 նէ պագըպ վէ էրքէյինի վէ եամլուսու-
 նու պըրագըպ թէրքի տիյար էյլէմիչ ,
 անճագ էրքէյի տիչարլարը կէգիպ պուլա-
 պիլտիյի թանէլէրի վէ եէյէճէքլէրինի
 քէնտի եալընը եէմէյլ եուվայա կէթի-
 ըրի եամլուսունու գըթլըգ կէչինճէյէտէք

պէսէր իմիշ : (Ու վագրթ տիշտի կէլնայ
 էրբէ յինի պուլմուշ վէ պերապեր գալմագ
 իսթէ յօրտա , էրբէ յի տէ յօր քի , գրթլըգ
 մէշագգաթընը թէքմիլէն պանա պրրա-
 գըպ սէն քէնտի քէյֆինէ կէվաին : գրթ-
 լըգ կէշտիքտէն սօնրա կէլմիշտին , մագ-
 պուլումուզ տէ յիլսին , պիզ էյի կիւն
 տօսթու իսթէմէյիզ : Տիշտ տէր . եու-
 մուրթլայան պէն . եամլու չըգարտն վէ
 գայրտան պէն , շիմտի հագ պու աուր քի
 եամլումուն եանրնտա օրուպ , վէ օնու
 կէօրիւպ սէվինէյիմ : Արբէք տէր . պուն-
 լար սահիհ . լաքին սէն Ֆիրար էթտիյին
 վագրթ պէն պուրտա գալըպ պունու պէս-
 լէմէյէ իտիմ , սէն եամլունու նէրէտէ
 պուլաճաղտրն : Աշթէ փատիշահրմ , մա-
 րազալարը պու աուր . վէ հիւքմի շէրիի
 սիգտէն պէքլէրլէր :

Փատիշահ տիշտ գարկայէ տէօնիւպ տէ-
 տի . սէնին զահմէթինին մուգապիլի պի-
 լա քէտէր եումուրթլայրպ գուրթուլման
 վէ եամլունուն եումուրթտտան չըգարդը-
 նը վէ գանաալանտրդընը կէօրիւպ սէվինէ
 մէն քիֆայէթ էտէր . եամլույու գրթ-
 լըգտա պէտէյիպ սաղ սագլայան էրբէ-
 յի տիր . օնուն իշուն հիւքմ էթտիմ . քի
 եամլու էրբէք գարկա իլէ գալա . վէ տի-

չիսինին պու պապտէ տավայէ սէլահիյէ-
թի օլմայա : Պու հիւքմիւն իւղէրինէ գար-
կալար անինտէ ուչուպ կիթտիլէր , վէ
պիր տախի օրատա կէլիպ կէօրիւնմէ-
տիլէր :

Փատիշահ ուշադրն մահարէթինէ հայ-
րան օրուպ , իսմինի սիվալ էթտի . չօ-
ճուգ Իսկէնտէր տէմիլէր տէտի : Փատի-
շահ էվէլէթի վատինի թէքրարլայարագ
տէտի . գրգըմը սանա վէրտիմ վէ քէն-
տիմէ վարիս վէ վէլիի ահտ նասպ էտիպ
վէֆաթըմտան սօնրա միւլքիյէթիմի սա-
նա վասիյէթ էթտիմ . վէ հուզուրունտա
խիլաթ կիյտիրիպ եանընտան այրըմամագ
էմը էթտիքտէ Իսքէնտէր տախի շիքրա-
նիյէթ իլէ այագ էօքտիւ : Ղէմի ըիճալ
քիպար պունուն իլէ իւլֆէթ էթտիքլէ-
րինտէ իլմինտէն մաատէ ախլագը համի-
տէ իլէ մէյտանէ չըգմասընը հագգըն նա-
զար իւ հիմայէսինէ համլ էտէրէք իւղէ-
րինէ զէյատէսիյլէ մուհապպէթ պաղա-
տըլար : Պիր ազ սիննի արթտըգտա տէվ-
լէթճէ մէմուրիյէթ իլէ տիյարի ախէրէ
կէօնտէրիլէրէք , հէր պիր մէմուրիյէթին-
տէ եիւզ աղարթմասը իլէ կիւն պէ կիւն
չէրէֆ պուլմատա իտի : Ընճագ քէնտի-
սի տայիմա ալիմ վէ ագըլլը քիմսէլէր ա-

րայրս , իւր իւ մահարեթինի արթըրմագ
հավվէսինտէ իտի :

Պիր կիւն իշիթտի քի շէհրի Իսքէն-
տերիյէտէ իւր իւ մարիՖէթ թարաՖըն-
տան միսլի սէպգաթ էթմէմիշ Տիւրոս
նամ պիր փատիշահ վար տըր . պիր էյամ
օնուն խրզմէթինտէ օլուպ , պիլմէտիքլէ-
րինի թահսիլ իթմէք իշիւն , փատիշահ-
տան թուխսաթ իսթէտի . փատիշահ տա-
սի իզնի իլէ պերապեր վաՖիր ալթուն
իթա իտիւպ , պիր սէնէյէ գատար կէլ-
մէսինի վէ գըզըլա նիքեահ օլմասընը
թէնպիհ էյլէտի , վէ թոմսիյէնամէ ի-
լէ Տիւրոս փատիշահ կէօնտերտի :

Տիւրոս պունու գապուլ էտիպ , քի-
լէրճի պաշըլըգ մէսնէտիյլէ գաՖթան
կիյտիրտի վէ քէնտինին ճէմի եէյէճէ-
յինին վէ իշէճէյինին իւզէրինէ օնու նա-
զըր վէ միւվէլլա նապա էյլէյիպ , պիր
գօնագ տօնաթտըր վէ օնա թէսլիմ էյլէ-
տի : Ա է պու մինասիպէթ իլէ փատիշա-
հըն եանընա սըգճա կիթմէյէ թուխսաթը
օլուպ , օնուն իլմլէրինի թահսիլ էթմէք-
տէ իտի :

Պ Ը Պ . 20 .

Լուսֆիկ վե Ֆլօրենցա :

Օլ կիւնկերտե թահսիլի իյմ արզու-
սու իլէ պէնի Իսրայէլ փատիշահընըն
Լուսֆիկ օղու տախի Տիւրոս փատիշա-
հըն եանընա կէլտի . վէ փատիշահ պու-
նու սագի նաոպ էտիպ , քէնտինէ վէրի-
լէճէք իշքեթէ տայիր մէշրուպաթըն նե-
զարեթինէ թայեին էյլէտի . վէ այրը պիր
գօնագ վէրմէյի մինասիպ կէօրմէյիպ ,
Իսքէնտերին գօնաղընտա իգամէթինի էմր
էյլէտի :

Պունչարըն իբիօի կէրէք մահարեթ իւ
նեզաքեթ իլէ , կէրէք հիւսն իւ քէմալի-
յէթ իլէ պիր պիրինտէն Ֆէրբէրի օլմա-
յրպ , մուհապպէթ թարաֆրնտան տախի
պիրպիրինէ գարտաշ կիպի օլտուլար . եա-
լընրգ Ֆարգլարը շունտա ըտը քի , Իս-
քէնտեր գուվվէթլի վէ Լուսֆիկ զայիՓ
իւլ միճազ ըտը :

Տիւրոս փատիշահըն անատան էօքսիւզ
վէ ղպէթ տիլպէր Ֆլօրենցա իսմինատ
պիր թանէճիք գրղը օլուպ , փատիշահը-
ղընըն տախի վարիսի օ՛ գրղ օլարագ այ-

ըրձա սերայ վէ էթպայի սահապը իտի .
անձագ թաամը տայիմա փատիչահ մուծ-
պախընտան կիթմէք ատէթ օլուպ , պու
մէմուրիյէթ տէ Իպէնտերին նեզարէթի-
նէ մէրպուծ ուտու : Պու մինասիպէթ ի-
լէ գրղ իլէ գարտաշ գրղգարտաշ կիպի
պիր մուհապպէթ էթմիչլէր իտի :

Հասպէլ իձապ , Իպէնտերին պիր
տիկէր մէմուրիյէթտէ պուլունուպ եէմէք
վագթը սերայտա հապըր օլմատըրը վա-
գըթ Պլօրէնցտերն սուֆրատըր կէօթիւր-
մէք՝ Իպէնտերէ եամապ պուլունմապ հա-
սէպի իլէ Ղուծֆիկէ տիւչէր իտի . վէ
իլք տէֆա սուֆրայը կէօթիւրաիւյիւնտէ
Պլօրէնցա պունուն Իպէնտեր օլմատըրընը
թանըյրայ՝ քիմ օլտուրունու սիվալ էյ-
լէտի : Ղուծֆիկ տախի պէնի Իսրայէլ
փատիչահընրն Ղուծֆիկ նամ էվատըր վէ
Տիւրոս փատիչահըն խրղմէթինէ թայեին
օլտուրունու պա՛տ էլ իֆատէ՝ գրղ պա-
պատընա սէլամ աուալէր սըմարլաար . վէ
Ղուծֆիկ թէմէննի էտիպ կիթաի :

Ղըթէսի կիւնիւ Ղուծֆիկ քէյֆինի
պօղուպ եաթագտան գալգամալ օլտու
իտէ , Իպէնտեր եանընա կիտիպ իլլէթին
սէպէպինի սիվալ էյլէտի : Ղուծֆիկ տէ-
տի . տիւն էյի իտիմ . լաքին շիմտի հա-

լիմ խարայ տըր . վէ ալամէթլէրի եախ-
 շի կէօրմէյօրում . գօրգարում քի էօլը-
 ըիւմ : Իսքէնտէր տէտի . պէն պիլըրիմ
 սէպէպինի . տիւնքի կիւն Քլօրէնցայի կէօ-
 ըիւպ ալեագա էթտին . պսւ աչգ խաս-
 թէլըյի տիր : Լութֆիկ տէտի . տիւն-
 եանըն ճէմի թապիպլէրի իլլէթիմին սէ-
 պէպինի պիլէմէյէճէքլէր իտի , սէն պիլ-
 տին . անճագ գօրգարում քի , պսւ իլլէթ-
 մէվթիմէ սէպէպ օլա : Իսքէնտէր ճէվապ
 էթտի . ապա վէսվէսէ էթմէ , սէնին ու-
 ղուրունա ճանըմը Ֆէտա էտէրիմ , ին-
 շալաէ պունուն տախի պիր չարէսինի
 պուլուրուզ :

Պունու տէյիպ եանընտան տիշարը չըգ-
 տը . վէ տօղրու չարչըյա կիտիպ պէշ պին
 ղուրուշա պիր էլմաս եիւզիւք պուլտու .
 ալըպ՝ վէ Լութֆիկէ հիչ պիր շէյ տու-
 յուրմագսըզն տօղրու Քլօրէնցայա կէօ-
 թիւրիւպ՝ Լութֆիկ միւպարէք խաթրը-
 նըզը իսթիֆսար իլէ պունու տախի նաչի-
 վանէ խագի փայինիլէ հէտիյէ թագտիմ
 էտէր տէյիպ եիւզիւյիւ էօնիւնէ գօտու :
 Վըզ եիւզիւյէ պագըպ տէտի . Իսքէն-
 տէր . Լութֆիկ պէօլէ պիր միւճէվհէրէ
 նէրէտէն մալէք օլապիլըր . վէ պէնի եա-
 լընըզ պիր տէֆա կէօրմէսիյլէ՝ պէօլէ

պիր հետիյէ կէօնտերմէսի նէտէ՞ն մի-
 նասիպէթ ալըյօր : Իսքէնտեր ճէվապ
 վէրիպ տէտի . էֆէնտիմ , օլ տախի պիր
 փասիչահ էվատը տըր վէ ղայէթ զէնկին
 տիր . վէ պու եիւզիւք եանընտա պիր շէյ
 տէմէք տէյիլ տիր . անճագ պիր տէֆա
 սիզի կէօրտիւքտէ , տերունի տիլտէն ալ-
 եագտ էթմիշ . վէ աչգ իլէթինէ տիւչար
 օլուպ , էլ ան էօլիւմ հիյէթինտէ խաս-
 թէ եաթար . վէ պիր նութգունուզ ուլա
 օնու թէսէլի վէ խէնտան պույուրմագսա-
 նըզ , իհթիմալ քի մէվթինէ սէպէպ օ-
 լուրսունուզ : Իրզ ճէվապ վէրտի . նէ՞
 տէրսին Իսքէնտեր . պէնի ալէմին տիլինէ՞
 մի տիւշիւրէճէքսին , պիր տախի պու մի-
 սիլիւ ճէվապ աղզընտան իշտիր իսէմ ,
 պիլմիշ օլ քի ղայէթ կիւճէնիրիմ : Իս-
 քէնտեր պիր շէյ սէօլէմէյիպ ազիմ մահ-
 զունիյէթ իլէ եանընտան գալգըզ տիչա-
 լը չըգտը :

Իթթէսի կիւնիւ տէֆա չարչըյա չը-
 գըպ , օն պին ղուրուչա պիր էլմաս քիւ-
 բէ ալտը . վէ եէմէյի կէօթիւրտիւյիւնտէ
 Ֆլօրէնցանըն հուզուրունա գօյուպ տէտի .
 պու տախի Լութֆիկին խագի փայինիզէ
 հետիյէսի տիր , տուալէր էտէր : Գըզ
 տէտի . Իսքէնտեր . սիզին պու միսիլիւ

իչէ թէ վաստիւ թ է թ մէնիզէ թ աաճիւպ
 էտերիմ . ի յիտլի յինիզոէն տէ մի ու
 թանմազարնըզ : Իսքէնտէր տէտի . պանա
 տիւշմէզ օլտուլունու բանա պիլիբիմ է-
 Ֆէնտիմ , անճազ նէ՞ եաբայրմ . ծնա
 գարտաշ տէմիշ իմ . պու տէրա իլէ օ
 քի թէլէՖ օլուրտա , սէպէպլի յինիզտէն
 նաչի սիպին տախի գանիլ օլաճազընըզ
 թէՖէքքիւր էտերիմ : Պլօրէնցա տէտի .
 շիմտիլք պէնիմ սանա պիլ շէյ սէօյլէ-
 յէճէյիմ եօզ սուր , կիլօ տիկէր մէմու-
 թի յէթլէրինէ պազ :

Իսքէնտէր պու միտիլիւ սէօզտէն իշ
 գօլայլաշմըզ օլմասրնա ճիւզի իւմիտ վար
 օլուպ , սէմինէրէք իւչիւնճիւ կիւնիւ տէ-
 Ֆա չարչք յա կիտիպ էվվէլքի տէՖալար
 կիպի ԼուծՖիկտէն օղբուն էիրմի պէշ
 պին զուրուշ քէնտի քէսէսինտէն էտա
 էտերէք պիլ սօրղուճ ալտը . վէ թաամ
 վագթը Պլօրէնցայա թագտիմ էյլէտի վէ
 տէտի . ԼուծՖիկ գուլունուլ նարի աշ-
 գընըզա սիւզան օլուպ , պու հէտիյէյի
 տախի հուզուրու ալինիզէ թագտիմ պիլ-
 լէ մագպուլի յէթինի րէճա էտէր : Պլօ-
 րէնցա սօրղուճա նագար պիլլէ կիւլիւմսէ-
 յէրէք տէտի . Իսքէնտէր . ԼուծՖիկ ի-
 շիւն պու տէրէճէ զայրէթինիզ . պանա

փէք աճայիպ կէօրինիւր : Իսքէնտէր տե-
 տի . Ֆազրը Լուծ Ֆիկ աչգընըզա թէլէ Ֆ
 օլտուգտա սիզ տախի գանըլ ատտ օլա-
 ճաղընըզ միւլահազասըլա եքինիզի տե-
 աճըրըմ . փէտերինիզ տախի հէր կիւն
 Լուծ Ֆիկի սօրար . եա՛ պէնի պունտա
 էօլտիւր՝ եա՛ Լուծ Ֆիկէ մինասիպէթլի
 պիր նուծգ էյլէ : ՕԼ տեմ Ֆլօրէնցա
 տէտի . կիթ պէնտէն սեւամ սեօյլէ վէ
 միւճտէ վէր , քի իսթէտիյի վազըթ սե-
 րայըմա վէ հուզուրումա կէլմէյէ մէզուն
 տուր , քիմսէ մանի օլմազ : Ընճազ պու
 պէնիմ թապիյաթըմըն մո-ղայիրի իսէ տե
 սէնին խաթըրնտան չըգամատըրըմ իչիւն
 տիւր . պունու տա պիլմիչ օ՛լ :

ՕԼ տեմ Իսքէնտէր զիյատէսիյլէ շազ
 օլուպ , Լուծ Ֆիկէ միւճտէ վէ իսթէտի-
 յի վազըթ Ֆլօրէնցանըն եանընա կիտէ
 պիլէճէյինի իՖատէ էթտիքտէ , Լուծ-
 Ֆիկ ույգուտան ույանըր կիպի եաթազտան
 սըչըպըպ գա լգտը . վէ օԼ կիւն Ֆլօրէն-
 ցանըն հուզուրումա կիտիպ , հալի աչգը-
 նը էտիպանէ արզ էյլէտի . վէ օնտան
 սօնրա տէվամ էթմէքտէ պիր պիրինի է-
 յիտէն թանըրպ , զիյատէ մուհապպէթ
 էտերլէր իտի :

Սարայ խատէմէսի պու էսրարա վա-

գրՖ օլուպ , փատիչահ գրգընըն ըրգը յե-
 քէսթ օլմուշ սույի զաննը իլէ Ղուծ Ֆի-
 կին էօմրիւնէ գանստ մէրամը էտիպ , գօլ
 աղասընա պիր պէօլիւք ասքէրի իլէ Եօլու-
 նու պէքլէմէք , վէ սուլթան սարայընա
 կիրտիյինի Եախօտ օնտան չըգտըղընը
 րասթ կէլտիքտէ վուրուպ էօլտիւրմէք թէր-
 թիպինի գուրտուլար : Իսքէնտէր պունու
 տույտուգտա , պիր կիւն քէնտի էթպա-
 ասընը սիլահլանտըրտը . վէ գօլ աղասը-
 նըն բուսույա գօտուղու ասքէրինին իւզէ-
 ըինէ զաՖիլ Եիւրիյիւշ էտիպ , մուհա-
 րէպէ էտէրէք , պիր հայլըսընը գրըտը ,
 վէ գուսուրու տախի Ֆիրար վէ բէրիչան
 օլտուլար . վէ օնտան սօնրա Ղուծ Ֆիկէ
 տիւշմէնլէյէ քիմսէնին ճէսարէթի օլմա-
 յըպ , Ղուծ Ֆիկ պիլա մէմանասթ սուլ-
 թան սարայընա տախի տէվամ էթմէք-
 տէ իտի :

Պ Ը Պ . 21 .

Իսքէնտէրից Մըսըրա ալտէքի :

Օլ կիւնլէրտէ , Մըսըր փատիչահը
 խասթէլէնիպ՝ Իսքէնտէրէ միւլքիյէթինի
 վասլթ էթմէք իւզըէ տալլէթ մէքթուպու

կէօնտէրտի : Իսքէնտէր տախի մէքթուպու
 Տիւրոս փատիչահա ըույեթ էթտիրէրէք
 ավտէթինէ իզն իսթէտիքտէ , Տիւրոս տա-
 խի պիր պիրինտէն պրըմալարը քէնտի-
 նին մահզունիէթինէ մուճիպ օլաճաղընը
 իլան պիրլէ իզին վէրիպ՝ եօլճուլուղունա
 տայիր ճէմի լէվաղիմաթըն թէտարիքինի
 տախի խազնէտարընա թէնպիհ էյլէտի :
 Իսքէնտէրին կիտէճէյի հավատիս պու-
 լուպ , ճիւմլէ ըիճալ վէ վիւքէլա վէ ա-
 հալէյի պէլտէ , վէ ալէլ խուսուս Լութ-
 Ֆիկ վէ Ֆլօրէնցա զիյատէ մահզուն օլ-
 տուլար : Ա է պու իքիսի՝ ախէր չօգ խալգ
 իլէ՝ շէհիրտէն պիր իքի սաաթլըգ եերէ
 գատար կէօնտէրի կիթտիլէր . վէ պրը-
 լաճագլարը վագրթ Լութֆիկ վէ Ֆլօրէն-
 ցա Իսքէնտէրին պոյնունա սարըլպ վէ-
 տալէշտիքտէ , Լութֆիկ տէտի . գօրգա-
 ըրմ սէն կիթտիքտէն սօնրա , տիւշմէնլէ-
 ըրմ մէյտան պուլուրլար , վէ պէն սէրի-
 մի օնլարտան մուհաֆաղա էտէմէմ . պէ-
 նի էօլտիւրիւրլէր :

Իսքէնտէր տէտի . սանա պիր թէնպի-
 հիմ վար տըր գարտաշըմ . էյիճէ խաթ-
 ըրնտա սագլա՝ . Սպանէօլ փատիչահընըն
 Սիթոն նամ էվլատը չօգտան պէրի պիզիմ
 փատիչահըն խըղմէթինէ կիրմէք արզու-

լար, վէ պէնիմ կիթտիյիմի իշիթտիքտե
 կէլմեսի իհիթիմսլ արբ. քէնաինի օնտան
 սագըն, վէ օլմայա քի օնա պիր սրբ վէ-
 ըեսին. զիրա սրբընա աշնա օլտուգտա,
 փատիշահա խապեր վէրիր վէ գաթիւնէ
 տախի սէպէպ օլուր: Լուծֆիկ պին թէ-
 շէքքիւրլէ քէնաթ բարմաղընտան եիւզիւ-
 յիւնիւ չըգարըպ՝ պէնի խաթըրտան չը-
 գարմամանըգա պիր տէլիլ օլտուն տէյէ-
 ըէք Իպէնտերին բարմաղընա թագար. վէ
 պիրազ տահա վէտալաչըպ պիր պիրինտէն
 պրըլարադ Իպէնտեր Սըսըրա, վէ Լուծ-
 Ֆիկ իլէ Ֆլօրէնցա տախի Իսկէնտերիյէ-
 յէ աղիմէթ եթաիլէր:

Պ Ը Պ . 22 .

Սպանիա շահգ տաեւի Սիդոնուն զամմազլըզը
 վէ Լուրֆիկին քեհլիքեսի:

Տիւրոս փատիշահըն եանընտան Իպէն-
 տերին պրըլըպ Սըսըրա ավտէթ իթմէ-
 սինին հալաթիսինի Սպանեօլ շահգատէ-
 սի տույարադ, պեր վէճի մուհարրար
 գալըբըպ Իսկէնտերիյէյէ աղիմէթ վէ
 փատիշահըն խրգմէթինէ գարուլանմաղա

արգու իսթիտա էլէտի . փատիշահ տա-
 խի հուզուրունա տավէթ էտիպ տէտի .
 սէնտէն էվվէլ խրզմէթիմիզատ Իսթէնտեր
 նամինտէ պիրիտի օլուպ , կիտէլ օլ մե-
 մուրիյէթ պօշտա տրր . սէնի օնուն եե-
 ըինէ նասպ էթտիմ . վէ խիլաթ կիյտի-
 ըիպ , Իսթէնտերին եէրինէ Լութ Ֆիկին
 զօնալընտա թէմէքիւն օլմասընը էմր էլ-
 լէտի :

Պու թէրթիպտէն Լութ Ֆիկ խօշան-
 մատր . վէ Սիթոն Ֆերքինտէ օլուպ՝ իւք
 կէօրիւշմէլէրինտէն էքիսինին մապէյնինէ
 պիր սօղուգլուգ կիրտի . քի կիթտիքձէ
 խուտումէթէ գարար վէրտի : Լութ Ֆիկ
 քէնտի հագգընա Սիթոնուն սույի վանըն-
 նա պիր վէսիլէ վէրմէմէք իչիւն , պիր
 գաչ կիւն Գլօրէնցանըն եանընա օլրամա-
 մագ նիյէթ էթտի իսէ տէ , աչգ իլէ
 միւլահագա պիր եէրտէ տէվլամ էտէմէզ-
 լէր Ֆէկվատընձա կիպ լիձէ մինատիպ աւտ
 էթտիյի վագըթլարտա կիտեր իտի : Սի-
 թոն շիւպհէ էտիպ կէօլէթմէյէ աւտմ
 թայեին էտերէք նէրէյէ կիթտիյինիթաս-
 տիգ էթտիքտէ , Լութ Ֆիկտէն ինթիգա-
 մընը ալմաղա պունու էյի պիր վէսիլէ
 թութտու : Լվվէլինտէն Լութ Ֆիկ իլէ
 Իսթէնտերին պիր պիրլէրի իլէ տէրէձէյի

նիհայեթէ տօսթլուգլարընա տախի վու-
գուֆ ուտու :

Պիր կիւն Տիւրոս փատիշահ Իսքէն-
տերին խրղմեթինի զիբր էտիպ կիթմէտի
իւզերինէ ախ չէքերէք խայրը տուա էթ-
մէսինտէ Սիթոն տէտի . Իսքէնտերին հան-
կը սատագաթը խաթրը շահանէնիզտէ
գալմը տըր . աճէպա գրգընըզա Վութ-
Ֆիկին պիր պիրի իլէ մուհապպէթ էթ-
մէսինէ թէվասսիւթիւ մի : փատիշահ
տէտի . սէօլէտիյինի պիլըօրմուտուն եօխ-
սա թէվէքէլլէ պիր սէօզ տիւր աթտըն
մը : Սիթոն տէտի . թահգիգ էթմէտիք-
տէն սօնրա հուզուրի շահանէտէ թէհի
սէօզ օլամազ :

(Օ) Լ տէմ փատիշահ Վութֆիկի չա-
ղըրպ տէտի . նէ տիր սէնին հագգընտա
իլիթտիյիմ . էկեր սահիհ չըգար իսէ ,
սէնի տուվարա էօրմէք գաթիյա ճայիզ
տիր : Վութֆիկ տէտի . հաշա փատիշա-
հըմ . հէմ պու միսիլլէ սէօզ տիւշմէն
իճատը վէ տախի իֆթիրա տըր : Սիթոն
գարչըլպըպ տէտի . նա՛սըլ իֆթիրա տըր
կէչէն կէճէ կիթտիյինտէ , փատիշահը-
մըզա խըյանէթլըք էթտիյինի եիւզիւնէ
վուրուպ ալը գօմաղա չալըչմատըմ մը .
վէ օլ կէճէ պուսուն իլիւն սէնիլլէ նի-

զալա շմատորգ մը : Լուծ Ֆիկ տէտի . սէ-
 նին պանա խուսումէ թին օլտուղու աշի-
 բեար տըր . վէ հագգըմա պէօլէ պիր
 ի Ֆիկրա տիւզիւպ , հալեա պէնտէն ին-
 թիգամ ալմագ մերամընտա սըն . անճագ
 փատիչահըմըլ ատիլ տիր մատտէյի լայը-
 գը վէճհ իլէ թահգիգ էթմէտիքճէ հիւքմ
 էթմէգ : Փատիչահ տէտի . պիրինիզ
 թագրիր վէ տիկէրինիզ ինքեար էթմէք-
 տէ սինիզ . էրպապը վուգուճտան պիր
 գարը եօլար՝ գըզըմըն հալի պիրիյէթինի
 քէշֆ էթտիրիրիմ . անճագ սիզ քէնտի
 մապէյնինիզտէ օլան խուսումէ թին տէֆի
 իլին տախի էմրիմ պու տուր քի շու
 գատար կիւն միւտտէթ միրուրինտէն սօն-
 րա , պիր պիրինիզէ սիլահ իլէ պիր սա-
 վաշ էտէսինիզ :

Լուծ Ֆիկ փատիչահա ըրգա կէօսթէ-
 ըրպ տօղրու Վլօրէնցայա կիթտի վէ մատ-
 տէյի իճատէ էթտի : Վլօրէնցա տէտի .
 չիւն տէյօրսուն քի Սիթոն գուվվէթլի վէ
 չէվիգ , սէն գայիճ միճազ օլտուղուն ի-
 չիւն օնունլա տավաշա չըգմաղա ճէսարէ-
 թին եօգ տուր , պէնիմ սանա վէրէճէ-
 յիմ թէտպիր շու տուր : Հէման պու
 կիւն կիթ փէտէրինին աղզնտան սանա
 պիր տավէթ մէքթիւպիւ եափ , վէ սա-

տրգըն պիրինէ վէր քի , փատիշահըն հու-
զուրունտա պուլունտուղուն անտէ , կէ-
թիրիպ սանա վէրսին : ( )նուն իւզերինէ
փէտերինէ կիթմէյէ իզն իսթէ . հէման
տողրու Մըսրրա կիթ Նաքէնտէր իւէ պիր
իսթիշարէ էյէ :

Ղութֆիկ պու թերթիպին ղայէթ մի-
նասիպ օլտուղունու Ֆէրք էթտի , վէ ա-
զիմ սէվինճ իւէ գօնաղընա տէօնիւպ պիր
մէքթիւպ եազտը քի , կէօյա փէտերի խաս-
թա օլուպ , քէնտինի կէօրմէք իչիւն աղ-
լար ըմրչ , վէ ճանը ճէսէթտէ իքէն փա-
տիշահըղընը օնուն էլինէ թէսլիմ էթմէք
արպուսու իւէ , եանընա տաւէթ էտէր ,
վէ էթպասարընը պիրինի եօլճու գըյա-
Ֆէթինէ սօգուպ վէ մէքթիւպիւ օնուն
էլինէ վէրիպ տէտի . պէն փատիշահըն
սարայընտա իքէն , մէքթիւպիւ կէթիրիպ
սարայ աղասընա վէրիրսին :

Պու թերթիպ իւզըէ Ղութֆիկին փէ-
տերինտէն մէքթիւպ կէլտիյի վէ մէֆհու-
մու տախի փատիշահըն մախիւմիւ օլուպ ,
Ղութֆիկին սիլայէ ըուխասաթ մաթլուպ
էթմէսինտէ տէտի . կիթ , վէ լաքին սա-
վաչ իչիւն գարար վէրիլէն կիւնտէ պուն-
տա պուլունմազ իսէն , պիլմիչ օլասըն
քի իւզերինէ սէֆէր աչար սէնին թաճ

իւ թախթընը պաշնա տար էտերիմ :
 Լուծֆիկ տէտի . պէնիմ քէնտիմտէն պիր
 շիւպհէմ եօգ քի սավաշտան գաշայրմ .
 անճագ իհթիմալ քի գարար վէրիլէն
 կիւնէ գատար կէլէմէզ օլուրում . վագ-
 թի մէվուտէ պիր գաշ կիւն զամմ իւ ի-
 լավէյէ իհսան պուլուրուն : Փատիշահ օն
 կիւն տահա իլավէ էտիպ , կիթմէսինէ
 տախի ըուխսաթ վէրտի :

Պ Լ Պ . 23 .

Սատրգ տօսըլուք եմսալլերի :

Լուծֆիկ միւթէշէքքիւրէն փատիշա-
 հըն այաղընը էօբիւպ , վէ Գլօրէնցա իլէ
 տախի վէտալէշիպ Մըսրրա տօղրու եօլա
 չըգմասընը քիմնէյէ տուլուրմամագ իչիւն
 պէնի Խսրայէլ այալէթիինն եօլունու թութ-
 տու . վէ պիր գաշ սաաթ կիթտիքտէն
 սօնրա , ուղուրունու շէվիրիպ տօղրու Մը-
 սրր եօլունա տէօնէրէք շէհրէ եագըն վար-
 տրգտա , Խսքէնտերէ խապէր կէօնտերտի .
 ( ) Լ կիւնլէր գըրգ կիւնտէն պէրու տիւ-
 յիւն օլուպ , տիւյիւնիւն սօն կիւնիւ իտի .
 փատիշահըն գըղը օլ կիւն Խսքէնտեր իլէ

նիբեան վե թեզվիճ օլաճալ ըտը : Ընճագ
 Իսքենտեր Լուծֆիկին կելմեսինի տույ-
 տուղու պիրլե , անինտե թեպտիլի ճամե
 օլուպ իսթիգպալե կիթտի . վե իսթիֆսա-
 ըի խաթր վե շատիւմանիտեն սօնրա , ար-
 զա կիրիպ Լուծֆիկ վուգու օլան Ֆե-
 լաբեթլերի վե Ֆլօրենցանըն թերթիպիլե
 Մըսրա թեվեճճիւհ էթտիյինի եէբեան
 եէբեան նագլ էլլետի : Իսքենտեր սիվալ
 էթտի քի սենին Մըսրա կելտիյինի Ֆլ-
 ըրենցատան պաչգա պլլեն վա՛ր մը տըր :
 Լուծֆիկ տէտի . քիմսէ պիլմեզ . ճիւմ-
 լեսի զանն էտեր քի փետերիմին եանընա
 կիթտիմ : Ս է Ֆլօրենցա իլե պու թեր-
 թիպի էթտիյիմիզ իքիմիզն թըպզը պիր
 պիրիմիզե պենզեր օլմամրգա մէպնի տիր .
 քի պենի կէօրեն Իսքենտեր՝ վե սենի կէօ .
 ըեն Լուծֆիկ զանն էտեր . հալեա Տիւ-
 ըոս փատիշահ պիլե պու կիւնէտէք իքի-
 միզե պիր պիրիմիզտեն Ֆեթք էտեմեզ :
 Հալ պու քի , էկեր պու կէճէ եօլա չը-
 գըմազ իսէ , վագթի մեվուտա եէթիլի-
 լեմեզ : Պուևու սեօլլեյիպ աղլայարագ
 Իսքենտերին այաղընա գաբանտը :

Իսքենտեր տէտի . պու կէճէ սապահ
 օլտուգտա ըիբեապ ալայը օլուպ , ճէմի
 ըիճալ վե քիպար վե վիճուհ վե այան

սաչլար վէ հետիյէլէր իլէ փատիշահա
 կէօզ այտրն տէմէյէ , վէ պանա թէպ-
 ըիքէ կէլէճէք տիրլէր . անճագ իճապ էթ-
 տիյի հալտէ պէն գրգտան տա վազ կէ-
 չէրիմ փատիշահլըգտան տա . սէնի գուր-
 թարմագ պանա պուկլարրն ճէմիսինտէն
 էվվէլ տիր : Պուկու տէյիպ Ղութֆիկի
 քէնտի գօնաղընա կէօթիւրտիւ . պիրպիր-
 լէրինին էլպիսէլէրինի տէյիշտիրտիրլէր ,
 վէ Իսքէնտէր Ղութֆիկէ էրթէսի կիւնիւ
 փատիշահա վէ ըիճալ քիպարա վէ թէպ-
 ըիքէ կէլէնլէրէ նէ մուամէլէ էտէճէյի-
 նի թարիֆ էտիպ , կէրտէք մատտէսինի
 տախի Ղութֆիկին սատագաթընա իհալէ
 էտէրէք , աթընա պինիպ եօլա ըէվան
 օլտու :

Լըթէսի կիւնիւ Ղութֆիկ թամ Իս-
 քէնտէրին թէրթիպինճէ տավրանըպ ,
 ճիւմլէսի Իսքէնտէր պու օլտուլունա հիչ
 շիւպհէ էթմէյէրէք սաչլարրնը սուկու-
 լար . վէ նիքեահ էտիպ գրգը կէրտէկ օ-
 տասընա վէրտիքլէրինտէ , Ղութֆիկ պիր
 գրլըճ գընընտան չըգարըպ , եաթաղըն ի-
 չինտէ գրգ իլէ քէնտի արասընա գօտու
 էօլէճէ եաթտըլար : Ընճագ սուլթան
 հիճապընտան վէ գահրընտան , պու գը-
 լըճըն մանասընը սիվալ էթմէտի , վէ Իս-

բէնտերին ավտէթինէ գատար պու գրլըճ
կէճէլէրի եաթաղըն իչինէ գօնմագտա
իտի :

Իսքէնտէր Տիւրոս փատիչահըն եանը-
նա տախիլ օլուպ , վագթի մէվուտա եե-
թիչէյիմ տէյիլ փէտէրիմի խասթէ պը-
րագրպ կէլտիմ տէտի . վատէ ալտըղըմ
կիւնէ գատար փէտէրիմին եանընտա պու-
լունմագ իսթէրիմ . փատիչահ տէտի . էյ
օղլում խօշ կէլտին , սեօղլունտէ սապիթ
օլտուղունտան աննատըմ քի՛ սէնին հագ-
գընա սեօյլէնէն իՖթիրա տըր . հաթտա
գրղըմ Ֆլօրէնցայը տա էրպապի վուգու-
Ֆա քէչՖ էթտիրտիմ , պիքիը պուլուն-
տու : Իսքէնտէր փատիչահըն եանընտան
չըգտըգտան սօնրա , խաֆիճէ պիր թագ-
րիպ Ֆլօրէնցանըն եանընա կիթտի . վէ
Լութֆիկին հագգընա օլտուղու կիպիսի-
նի էքիսի պիր պիրինէ նագլ իւ հիքեայէ
էյլէտիքտէն սօնրա , Իսքէնտէր Լութֆի-
կին գօնաղընա կիթտիքտէ , հիչ քիմնէ
Ֆէրգինտէ օլմայըպ հէր քէս Լութֆիկի
զանն էտէր իտի :

Լըթէսի կիւնիւ Իսքէնտէր Սիթոնա
տէտի . նէ՞ իտի քի պու խըյանէթլի-
յի վէ իՖթիրայը պանա էթտին տէտիք-
լէրին խիլաֆ , վէ սէն քեաղիպ տէյիլ

մի սին . Սիթոն տէտի , հաշա . պէն պու
 իսիմէրի գապուլ էթմէմ . ուօյլէտիքլէ-
 րիմի թահգիգ էթմի.իմ : Սէն չօգ սէօյ-
 լէմէ . փատիչահըն գարարը միւճիւպինճէ
 սավաչա չըգտըլըմըգտա , տօղրուսու էյ-
 րիսի պէլլի օլուր : Իպէնտէր՝ քէսիլէն
 կիւն պու սուր գալգ տէյիպ՝ եէրինտէն
 սըչրատը վէ սիլահ գուչանըպ իքիսի տէ
 աթլարընա պինտիլէր սավաչ մահալինէ
 չըգտըլար : Ղիւզի սավաչտան սօնրա Իս-
 քէնտէր րասաթընա կէթիլիպ պիր վու-
 րուչտա Սիթոնուն քէլլէսինի կէօվտէսին .
 տէն այրըրպ եէրէ տիւչիւրտիւ . վէ հէ-
 ման աթտան աչտղը էնիպ քէլլէյի ալտը
 տօղրու : Իլօրէնցայա կէօթիւրիւպ կէօս-
 թէրտի , օլ տախի ալըպ փատիչահըն հու-
 զուրունա չըգարըպ տէտի . Լութֆիկ կի-
 պի զայիճ միզաճ պիր տէլիգանընըն Սի-
 թոն կիպի պիր պէհատուրու գաթլ էթ-
 մէք միւքինսիգ իքէն , Սիթոնուն եալանճը-
 լըլը քէնտինէ պէլա վէ զազէպ օլտու .
 հէփ տիւչմէնլէրին պունուն կիպի օլտուն :
 Փատիչահ իչին պու սուրէթէ տախիլինի
 կէօրիւպ , Իպէնտէրի տէ Լութֆիկ զանն
 էտէրէք տէտի . էյ էվլատըմ նահագ եէ-
 րէ սէնին իչիւն սույի զանն էտիպ , կիւ-
 նահընա կիրտիմ . պունտան պէօյլէ էն

ազիմ սատրգրմ վէ սեվկիւլիւմ սէն սին ,
 Իսքէնտեր տէտի . բէճա էտերիմ փատի-
 շահրմ . յունքի փէտերիմի խասթէ պրրա-
 գըպ իրատէյի Շահանէյէ հիւրմէթէն
 կէլտիմ . վէ յիմտիլք պունտա գալմաղա
 պիր էլգէմ սէպէպ եօգ տուր , ըուխասթ
 իհսան պույուրուն փէտերիմէ կիտէյիմ .
 վէ պէյլէճէ իզն ալպ Մըսըրա ալտէթ
 էյլէտի : Ա է Սիթունուն հէլաքընը միւթ-
 տէ վէրիպ , Լութֆիկի Իսկէնտերիյէյէ
 չէվերտի . վէ Իսքէնտերին կիթմէսինտէն
 վէ կէլմէսինտէն , վէ Լութֆիկին օնուն
 վէքեալէթինի էթմէսինտէն հիչ պիր քիմ-
 սէնին , վէ հալեա փատիշահըն գըղը սուլ-
 թանըն պիլէ խապէրի եօղուտու :

Հաթտա օլ կէճէ՝ էվվէլքի կէճէլէ-
 րին ատէթինէ մուղայիր օլարագ եաթագ-
 տան գըլըճըն տէֆ օլմասընը Սուլթան
 կէօրիւպ Իսքէնտերի պու հիքմէթին մա-
 նասընը սիվալ էթտիքտէ , Իսքէնտեր
 մատտէյի աննայրպ տէտի . սուլթանըմ .
 էկէր սիզտէն պիր սօվուգլուգ եախօա
 հազզ էթմէմէք թահմինինտէ իսէնիզ ,
 եանլըւընըզ վար . պու պէնճէ պիր միւլ-
 հազայէ մէպնի թէճրիւպէ նէվինտէ պիր
 չէյ իտի : Սուլթան սէս չըգարմատը իսէ
 տէ՝ իչէրիսինէ գօյուպ , պիր ինթիգամ
 ալմասընը գուրար ըտը :

Պ Լ Պ . 24 .

Իսրայէլի վարդապետ օրաց ազատի :

Մալում օրացողը վեճի իւրեր , Իս-
 րայէլի վարդապետը փառիչահրնն գրգռնը
 ալմասը իւր պերապեր փառիչահրնն տա-
 խի վարիս օրաց . վէ տիւրիւնտէն սօնրա
 գայըն փետերի չօգ եաչամայրս վէճաթ
 էթտիքտէ , քէնտիսի թախտա կէչիս Իս-
 րայէլի շահ տէնիլտի :

Ընձագ սուլթան փառիչահրնն ինթի-
 գամ ալմագ իւրեր սարայ ալալարնտան
 պիրինէ ալեագա էտիս , խաճի իւնսիյէթ
 վէ իւլթէթ արատնտա Իսրայէլի շահը
 զէհիրէմէթ թէրթիպինի գուրուս , էրթէ-
 սի կիւնիւ իճրասրնա միւսատիրէթ էթ-
 տիլեր : Իսրայէլի շահ զէհիրլէ շէրպէթին
 քեասէսինի աղղնա ալսս էքի եուտում
 իչինձէ աննայրս , կէրույէ շէքտի , վէ
 անիտէ բանզէհիրի իւզէրինտէն իչիս զէ-
 հիրին գուվէյի հալքէսինի քէստիրտի
 իսէ տէ , թէսիրինտէն վիճուտինին հէր
 թարտճրնտա չրոյանլար վէ եարալար տի-
 շարը վէրիս միսքինլէնտի . շէջլէ քի էվ
 վէլքի հիւսնիւ վէ կիւզէլլէյի նապէտիա

օլտու . կէօրէն իգրահ էտեր իտի , վէ
 քէնտիսի տիշարը չըգմալա վէ եանընա
 ատամ կէթիրթմէյէ հիճապընտան , ու
 մուրի տեվլէթ վէ միւլքիյէթ եիւզ իւս
 թիւ գալտը : 'Նիհայէթ իւլ էմր' վիւքէ
 լա վէ ըիճալի տեվլէթ պիր մէճիսի խա
 Ֆիտէ իսթիշարէ էտիպ տէտիլէր . տիւն
 եատէ փատիշահլըլա մինասիպ պիր քիմ
 սէ գալմամը մը քի պիզ պու միսքինի
 փատիշահլըլ տըր տէյիպ ալմըչ օթուր
 մուշուզ . հիչ պիր շէյէ միւգթէտիր տէ
 յիլ , վէ շիՖա պուլուպ լայրգը իլէ փա
 տիշահլըգ էթմէսինէ նէչէյէ գատար
 պէքլէյէճէյիզ : Պու գարար միւճիւպին
 ճէ Վաքէնտեր շահը թահտընտան աշաղը
 ալըպ , սիւրկիւն էթտիլէր :

(Ո) Էսնատէ Տիւրոս փատիշահ վէ
 Ֆաթ էթմիչ , վէ Վուլթիկ Վլօրէնցա
 իլէ նիքեահ օլուպ , օնա վէքեալէթէն
 Վաքէնտերիյէ փատիշահլըլընը իտարէ է
 տեր իքէն , քէնտի փէտերի տախի վէ
 Ֆաթ էտիպ պէնի Վարայէլ փատիշահլը
 ղը տա օնուն թահտը թէսարրուՖունտա
 օլմագլա , ազիմ գստրէթ իւ նուՖուգա
 մալք օլմուշ ուտու : Պունլարը Վաքէնտեր
 իչիտիպ , օնուն եանընա կիթմէյի գուր
 տու . հուգուգու գատիմլէրինի տէր խա

Թրք էտիպ, օ՛ պէնտէն եիւզ չէվերմէզ
 տեր իտի . վէ էլնէ պիր ասա ալըպ եօ-
 լա բէվան օլուպ Ղութֆիկ փատիշահըն
 փայի Թախտընա տախիլ վէ սերայըն գա-
 բուսունա վասըլ օլտուգտա, գարունուն
 պիր Թարաֆընտան ատէթա տիլէնճիլերի
 վէ պիր Թարաֆընտա միսքինլերի տիզըլ-
 միչ կէօրտիւ : ( ) Լ արալըգտա փատիշահ
 տախի կէլիպ կէչմէսինի իչիթտիքտէ քէն-
 տիսի տա միսքինլերին սրբասընա կէչիպ,
 օնլար իլէ պէրապէր սատագայէ նայիլ օլ-
 տու իսէ տէ, փատիշահ իլէ կէօրիւշմէ-
 յէ պիր եօլ պուլուպ մուաֆֆազ օլա-
 մատը, վէ փատիշահ իչերի կիրտիքտէ
 Թաամ վազթը օլտուղու իչիւն գարուլար
 գարանըպ, իչերիյէ հիչ պիր քիմսէյի
 ա՛լմատըլար :

( ) Լ տէմ Իսքէնտէր շահ, քէնտի է-
 լի իլէ պիր արզուհալ եազըպ, սէվկիւլու-
 սիւ օլան Իսքէնտէր շահըն խաթըր իչիւն
 օլա քէնտիսինի իչերիյէ ալընմատընը, վէ
 Ֆատիշահա սուֆրատաչ օլմատընը բէճա
 էյլէտի : Փատիշահ Իսքէնտէր շահըն զիք-
 ըրինէ տայանամայըպ սահիպի արզուհալըն
 իչերի ալընմատընը վէ քէնտի սուֆրատը-
 նա կէթիրիլմէսինի էմը էյլէտի : Վերմա-
 նընը համիլ մապէյն աղասը տիշարը չը-

գրպ արգրուհալ սահիպինին հալինի կէօր-
 տիւքտէ տէտի . փատիչահա սուֆրատաշ
 օլմանրն սէնին տէրտինէ նէ՞ կէօնէ չա-
 րէսի օլաճագ . սանա պին ալթուն վէրէ-
 յիմ պու սէվտատան վաղ կէչ . սէնին
 սաղլղընտա պու գատար մէպլաղ իլէ
 պէյ կիպի կէչինիրսին : Իպէնտեր ըազի
 օլմատրգտա մէճպուրէն իլէրի հիւնքեա-
 րն օտասրնա կէօթիւրիւլտիւ . օլ տախի
 հալինի կէօրերէք , քէնտի եէմէք եէտի-
 յի օտատա պրրճա պիր եէր կէօսթերիպ
 օթուրթտու . վէ քէնտի սուֆրասրնա կէ-
 լէն թաամտան օնա տախի վէրմէք էմր
 էյլէտի :

Պատէհու Իպէնտեր սագըյա տէտի .
 Իպէնտեր շահրն աչգրնա օլսուն , հիւն-
 քեարրն իսթիմալ էթտիյի գատէհ իլէ
 պանա պիր պատէ վէր : Սագը տէտի .
 ճանրմ , հալինէ նազար էթմէյիպ , վէ
 սանա օլան իհսանա գանի օլմայրպ պէօյ-
 լէ մինասիպէթսիզ թէքլիֆլէր նէ՞ իլիւն
 էտեր սին : Գագըր՝ ըսրար էթմէքտէ ,
 Լուծֆիկ փատիչահ մատտէյէ աչնա օ-
 լուպ , Իպէնտեր շահրն աչգրնա պէնտէն
 մաթլուպ օլունանա եօգ օլմազ , վէրիւ-
 սին տէտի : Իպէնտեր շարապը իչտիքտէն
 սօնրա , Լուծֆիկտէն հէտիյէ ալտրլը

Երևելայիւ գատեհին իշինէ պրրագրայ վար
 հինքեարա կէօթիւր տէյիւ սագրյա թէն-
 պին էյլէտի : Ղուծֆիկ շահ երևելայիւ
 կէօրիւնճէ թանրյրայ , եա՛ Ղսքէնտէր շահ
 վէֆաթ էթմիչ , եա պու պիր սրրգաթ
 տրր միւհազասը իլէ թէվապիսինէ օլ Ֆա-
 գրըը հուզուրունա չըգարմատրգճա կիթ-
 մէյէ տախի գօյ վէրմէսինլէր տէյիւ էմր
 էյլէտի :

Թաամտան սօնրա օնու չաղըրրայ խալ-
 վէթ էյլէտի վէ տէտի . պու պէնիմ՝ Ղս-
 քէնտէր շահա հէտիյէ վէրտիյիմ՝ երև-
 զիւկ սէնին էլինէ նէ՛րէտէն կէչտի , տօղ-
 րուսունու սէօյլէ : Ղսքէնտէր տէտի , շին
 տօղրուսունու իսթէտին , Ֆէլէք չիֆտե-
 սինէ օղրայրայ պու հալէ կիրիֆթար օլան
 սէնին սապրգտան մուհիպպի սատրգ ատտ
 էթտիյին Ղսքէնտէր շահ պէն իմ : Ղուծ-
 ֆիկ պունու իլիթտիքտէ ինանմայաճագ
 տէրէճէլէրտէ միւթէհայեիւր գալլայ՝ ա-
 շիքեար իսպաթլար իլէ թաստիգ օլուն-
 տուգտա Ֆիրեատ իւ Ֆիղան իլէ էլպիսե-
 սինի երրթըպ թախտրնտան աչաղը էնիպ
 տէտի . սէվկիւլիւ պիրատէրիմ , պու նէ՛
 հալտէ կէօրիւյօրում սէնի : ( )լ պիպե-
 տէլ հիւսնիւն , վէ օլ նապիք վիճուտին ,
 օլ պէհատուրլուղուն նէ՛րէտէ գալմըչ :

Իսրէնտեր շահ՝ քէնտինէ վուգու օլան
ճէմի էհվաք նագլ էլէտի :

(Օ) Լ տէմ Լուծֆիկ շահ պու էորա-
րը տիշարը Ֆաշ էթմէմէյի թէվապիսի-
նէ թէնպիհ էտիպ , Իսրէնտեր շահ իլէ
մուհիպպանէ էօրիւշտիւքտէն սօնրա ըու-
պասընը տէյիշտիրիպ փագ լւպասլար կէյ-
տիրտի վէ տէտի . պիրատեր , օլմայա քի
Պչօրէնցա սուլթան պու ահվաք իշէթէ ,
զերա ազիմ քէտեր էտեր . վէ իհթիմալ
քի պու քէտեր քէնտինէ պիր Ֆէնալըգ
կէթիրէ :

Պատէհու պէլտէօինտէ վէ զերի հիւ-
քիւմէթինտէ օլան ճէմի թապիպլէրի
մախսուս տավէթ իլէ հուգուրունա կէ-
թիրտիպ տէտի . պու ատէմի հէր հանկը-
նըլ էյի էտէպիլըսէնիզ , էլլէ պին դու-
րուշ ինամըմ օլաճագ տըր : Իսրէնտերի
էյիճէ թէճէստիւս էթտիքտէն սօնրա ,
ճիւմլէտի եէկ տիլ ճէվապ վէրտիլէր քի
պունա զէհիրլէ շէրպէթ իշերմիշէր . վէ
զէհիրին իշէրիսինէ թէսիրէ վագըթ օլմա-
յըպ տիշարը վուրմուշ տուր , վէ թըպճա
պունա չարէ օլամագ . լաքին եալընըզ
Ելլահտան օլապիլեր :

Պ Լ Պ . 25 .

Իսրայէլեան շիֆա պուլմար :

Փասիչակ պու սեօզիւ իշիմտիքակ ,
 օնլարը կէօնտերիպ քէնտի խապնէսինի
 աչտը , վէ Ֆուգարալարա վէ քիվակէրի
 վէ մանաթըրլարա քիւլիյէթիւ սատա
 դարտը տաղըթըպ , պունուն շիֆաօր ի
 շին տուակէր սրփարըզ էթմէ իլէ տէ դա
 նաաթ էթմէյէրէք քէնտիսի տախի փէր
 հիլ վէ տուա էտէր իտի :

Պիր կէճէնին նրօֆրնատօ օէմատէն
 պիր սէօ իշիմիլտի քի , Իսրայէլեան շիֆան
 շիֆաօրնա ետընըլ տէրման Լուծֆիկ
 շահրն պէչ էվլատարընըն գանը իլէ եայ
 գանմագ տրր . անճագ փէտէրլէրի պու
 չօճուգլարը խօշուտիյէթէ քէնտի էլի
 իլէ քէսիպ , գանլարընըն ագըթմալը տրր :
 Պու սէօի Իսրայէլեան իշիմիլտի . պունտան
 քէն իլլէթինէ միւսթագիլէն շարէ օլմա
 յաճաղընը իսթիխրաճ էյլէտի . նասըլ օ
 լա քի պիր փէտէր քէնտի պէչ էվլատը
 նը պիրտէն քէնտի էլի իլէ խօշութլու
 որլա քէսին տէր իտի : Իսրայէլեան Լուծ
 Ֆիկ տախի պու սէտայր իշիմիլտի իտի :

անճագ սեօլէնէնի աննամամըշ ըտը , վէ
այրըճա քէնտիսինէ սեօլէնմիշ իտի քի ,
Հագ թապլեա հուզուրունտա տուանըզ
գապուլ օլունուպ , Իսքէնտէրին իլէթի-
նին չարէսի քէնտիսինէ խապէր վէրել-
միշ տիր :

Ղութֆիկ շահ պու խապէրի ալտըգ-
տա , անիտէ Իսքէնտէրին եանընա կի-
տիպ տէտի . պանա Հագ թարաֆընտան
պէյան օլունտու քի տէրտինին չարէսի-
նի սէն պիլեր իմիշ սին . նէ՞ իչիւն պանա
սեօլէմէզ սին : Իսքէնտէր օլաճագ շէյ
տէյիլ տիր նէ՞ սեօլէյիմ տէյերէք
քէթմ էթմէք իսթէտիքճէ , Ղութֆիկ շա-
հըն ըսրար էթմէսինէ տայանամայրպ էն
նիհայէթ քէնտինէ օլան նիտայը տախի
աննաթտը :

Ղութֆիկ շահ տէտի . սէն պիլմէզ
մի սին քի պէն սէնին ուղուրունա տէ-
յիլ քի պէշ իլլա օն էվլատըմ տախի
օլսա ճիւմլէսինի խօշնուտիյէթ իլէ գաթլ
էտէրիմ , վէ պու տէտիյինի Ֆիլիէն իս-
պաթ էթմէյէ տախի ֆրրսատ կէօզէ-
թիր իտի :

Պիր կիւն սուլթան չօճուգլարը հա-
րէմտէ պրրագըպ թէվլապիսի իլէ քիլսէ-
յէ կիթտիքտէ , Ղութֆիկ շահ ֆրրսատ

տրր տէյէրէք , պիր քէսկին պըչազ ալլայ
 շօճուգլարըն եանընա կիտիպ պէշինի տա-
 խի էլն իլէ թավուգ կիպի պողազըատը ,
 վէ գանլարընը գապ իշինէ ալլայ , տօղ-
 ըու Իսքէնտէր շահա կէթիրտի քի եպ-
 գանըպ վէ շիֆասընը պուլսուն . վէ անի
 սասթատէ իզնի Պարի իլէ իւզէրինատէ օ-
 լան միսքինըք ալամէթինտէն աալա էսէր
 գալմայըպ էվվէլքի վիճուտէ վէ հիւսնէ
 վէ գուտրէթէ մալք օլտու :

Լուծֆիկ շահ պունաւ կէօրտիւքատէ ,
 դայէթ շազ օլուպ , Ելլահա շիւքը վէ
 համա իւ սէնա էթտիքտէն սօնրա , Իս-
 քէնտէր շահա փատիշահա եագըչըր լի-
 պասլար կիյտիրիպ վէ թավատան ալեա
 պիր քէօհլան աթ շէքտիրիպ տէտի . պու
 աթա պի՛ն , շէհիրտէն պիր գաչ սասթ
 ուզաղա կիթ . պիր թագըմ ապէր թէ-
 տարիք իյլէ օրատա էյլէն . պէն օրայա
 սանա իսթիգպալէ կէլէյիմ վէ շէհիրէ
 կէթիրէյիմ :

Իսքէնտէր պու սէօլէ թաթպիգէն
 կիթտիքտէն սօնրա , Տլօրէնցա սուլթան
 քիլիսէտէն կէլտիքտէ Լուծֆիկ շահ տէ-
 տի . Իսքէնտէր շահ պիզլմ իլէ կէօրիւշ-
 մէյէ կէլլօր , փայի թախտըմըպ տա
 եագլաշմասընըն նամէսինիատէ ալտըմ . լա-

զում տրք քի իսթիգպալէ կիտելիմ վէ
 զեյնէթ իլէ շէհրէ կէթիրէլիմ , սուլթան
 տէտի . փէք մինասիպ օլուր . սիզ կիտին
 պէն տախի հինթօվ պինէր կէլիրիմ : Ա-
 քին չօճուգլարըն վուգուաթընտան սուլ-
 թանըն ապա խապէրի եօլ ուտու :

Շահ աքէր տիւզիւպ Իսթենտէր շա-
 հըն իսթիգպալնէ կիթմէսինտէ սուլթան
 տախի հինթօվ իլէ եէթիշտի . վէ ապիմ
 շազլըլ ըա կէօրիւշիւպ ալայ գուրուտու
 պէօիւք զեյնէթ իլէ շէհրէ կէլտիլէր . վէ
 սարայա տախիլ օլտուլար : Ալէ թաամ
 վագթըր կէլտիքտէ Իսթենտէր շահը սուլթ-
 րա պաշնտա օթուրտուպ , պիր եանըն-
 տա Լուլթֆիկ շահ վէ տիկէր թարաֆըն-
 տա Գլօրէնցա սուլթան օթուրտուլար , վէ
 զէյատէ մուհապպէթլէրինտէն , թաամը
 քէնտի էլլէրի իլէ եէտիրիլէր իտի :

Իսաամտան սօնրա , իւշիւ եալընըզ
 գալտըգտա Լուլթֆիկ շահ սուլթանա տէ-
 տի . Իսթենտէր շահա կէօսթէրտի յին մու-
 հապպէթի վէ կէլմէսի իշիւն շազ իւ մէս-
 րուր օլտուլուկու չօգ հազզ էթտիմ :
 Սուլթան տէտի . նա՞սըլ սէվմէյէյիմ օլ
 վատը քի տէվլէթիմիզ վէ սաատէթիմիզ
 ճիւմլէթէն շազ թաալեատէն օնուն
 հիւրմէթինէ պիզէ իթա օլունտու : Լուլթ-

Ֆիկ շահ տէտի . կէչէնտէ պիր կիւն պիր
միսքինի Իսքէնտէր շահըն աչգընա սուժ-
րամբպա ալտրգ վէ պէնիմ գատէհիմտէն
շարապ իչտի իտէ խաթրընա կէլի՛ր մի :
Սուլթան տէտի . պէլի . եարալը պէրէլը
պիր միսքին իտի , քի օլ միսիլըլ իլէթ-
լի զանն էթմէմ քի տիւնեա իւզէրինտէ
պիր տահա պուրունապիլսին : Իլթֆիկ
շահ տէտի . իչթէ օլ միսքին՝ Իսքէնտէր
շահ քէնտիտի իտի , քի շիմտի շիՖասընը
պուլմուչ վէ թէրթէմիզ օլմուչ եանըմըզ-
տա օթուրուր : Սուլթան տէտի . Մլլահ
էթմէյէ քի պիզիմ Իսքէնտէր շահ էօյ-
լէ պիր տէրատ տիւչար օլա . վէ շիւնքի
պույուտու իտէ պիլէ՛ նէ՛ իչիւն օ վազըթ
պանա սէօյլէմէտին : Շահ տէտի . սէնի
քէտէրտէն էսիրկէտիմ : Սուլթան նա՛սըլ
սաղալտրղընը սիվալ էթտիքտէ , Իլթ-
ֆիկ շահ թէքմիլէն նագլինին սըրասընտա
էվլատլորընըն գաթլինի նագլ էթտիյին-
տէ , էվվէլը սէօյլէյէյտիմ՝ ըագի օլմա-
յաճաղ ըտըն տէտի : Սուլթան տէտի .
պօչ վէսվէսէ էթմիչ սին . տէյիլ քի
պէչ , օն էվլատըմ տախի օլա Իսքէնտէր
շահըն ուղուրունա Ֆէտա էտէր իտիմ .
պու տէրա շահըն մէվթինէ սէպէպ օլու-
րուտու . անճագ Մլլահ պիզէ կինէ էվ

լատ իհսան էտէր :

Պունու սէջլէտի , լաբին վալիտէ եիւ-
րէյի էվլատ թէլէֆինէ տայանամալ .
եերինտէն գալգըպ ալլէյերէք տօղրու
հարէմէ կիթտի . խրղմէթճիլէր տախի
արգասարնտան կիտիպ չօճուգլարըն օտասը
գան ըէվան իչինտէ օլուպ , անճագ չօ-
ճուգլարը փիւր հայաթ օյնաշմագտա պուլ-
տուգտա միւթէհայիր օլուպ , Հագ թա-
ալեայէ համո իւ սէնա էթտիլէր . եա՛
Իապպի տէտիլէր . քէրէմ իւ ինայէթին
չօգ տուր . պիզ կիւնահքեար պէնտէլէ-
րինէ պու միւճիղաթը կէօսթերտիքտէն
սօնրա ազիմ գուտրէթինին զլքրի էպէտ
իւլ ապատ Ֆիքրի խէյալիմիղտէն չրգմա-
յաճագ տրր :

Պ Ը Պ . 26 .

Հուրֆիկ Մըսըրը Իսքնտերին հիւքմիւ ալ-
բըն : սօգար : Սուլթանըն հեզար : Փետր
իւ վալիտեանի պուլմասը :

Շիմտի իշ Իսքէնտերի թէքրար քէն-
տի թախտընա չէվիրմէքտէ իտի : Պունուն
իչիւն Վութֆիկ վաֆիր ապէր ճէմ է-

տիպ , Մըսրըրն իւզէրինէ կիթտի : Եհա-
լի գարշը գօտուլար . ճէնկ իլէ Ֆէթհ
էտիպ Իսքէնտէր իլէ պիրլիքտէ Մըսրա
կիրիպ տօղրու սէրայա տախիլէն՝ Իսքէն-
տէրին խային սուլթանընը վէ օնուն մու-
հիպպինի էլէ կէշիրիպ՝ էթտիքլէրի խա-
պասէթէ վէ գըյագլըղա պէտէլ սաղ
սաղ աթէշէ եագտըլար . վէ Իսքէնտէրի
փատիշահ իսթէմէյիզ տէյէնլէրի գըլըճ-
տան կէշիրտիլէր : Պիր գաչ կիւն սօնրա ,
Իսքէնտէր Ղուլթիկ շահըն հէմշերէսի իլէ
նիքեահ օլտու . վէ ճէմի մէմլէքէթլի Իս-
քէնտէրի փատիշահ թանըյըպ՝ իթաաթ
էթտիքտէն սօնրա , Ղուլթիկ թէքրար
քէնտի վիլայէթինէ ավտէթ էթտի . վէ
Իսքէնտէր քէնտի հիւքմիւնիւ քէմաֆի
իւլ էվվէլ իճրա էթմէքտէ օլտու :

( ) Լ կիւնլէրտէ փէտէրի վէ վալտէսի
խաթըրնա կէլիպ թէճէսսիւս էտէրէք խա-
պէր ալտը քի օնլարըն մէքեանը քէնտի
հիւքմիւ ալթընտա պիր պէլտէտէ իմիչ :
Պիր կիւն ավ եախօտ սէյեահէթ վէսի-
լէսի իլէ օրայէ կիտիպ՝ էվվէլճէ խատէ-
մէտէն պիրինի կէօնտէրիպ քէնտիսինին
օլ կիւն թաամը օրատա էտէճէյինի խա-
պէր վէրտի . օնլար Ֆագըրըգլարընը արզ
էթտիքտէն սօնրա , իֆթիխարէն գապուլ

Եթտիլէր : Փատիշահ Եթպայիտի իլէ տա-
 խիլ օլտուգտա , փէտերի վէ վալիտէսի
 կէլէն քէնտի Եվատարը օլտուղունու
 պիլմէյէրէք գօլթուգլարընա կիրիպ ամ-
 տան աշաղա Էնտիրտիլէր , վէ տօղու
 խանէլէրինէ տախիլ Եթտիլէր : Թաամ-
 տան սօնրա լէյէն երպրըգ կէլտիյինտէ ,
 փէտերի փատիշահըն Էլինէ սու տօլտուր-
 մայը Իֆթիխարէն գօյ վէրմէյիպ քէն-
 տիսի օլ խըզմէթի իճրա Եթմէք իսթէ-
 տի . վէ վալիտէսի տախի փէշքիը թութ-
 աու . վէ պիլպիլին սէօղի պու վէճէ
 իլէ թէքմիլ օլտու : Ա Է պու գատարընը
 քեաֆի սայրպ , Եթպատարնա Էմր Եթտի
 երպրըգ վէ փէշքիը Էլլէրինտէն ալմա-
 յա . իխթիյար առէմլէրէ խըզմէթ Եթ-
 տիրմէք կիւնահ տըր տէտի : Փէտեր իւ
 վալիտէսի տէտիլէր կէրլէ լայըգ տէյիլը
 անձագ Իֆթիխարըմըղ տըր : Փատիշահ
 տէտի . պէն սիզին իխթիյարըղընըգա
 ըայէթ Էտէյօրում . նէ հաճէթ , պէնիս
 պունձա խըզմէթքեարլարըմ վար . ծնար
 Եթտիլէր :

Պատէհու հարլէթ Էտիպ , վէ փէտէ-
 րինի սաղ Էանընա , վալիտէսինի տախի
 սօլունա օթուրտուպ Եվատարընըգ վար
 մը տըր տէյի սիվալ Եթտիքտէ , ճէվապ

Էտիպ տէտիլէր . պիր Էվլատրմբղ վար ը-
 տը վէՖաթ Էթտի . վէ նաարլ Էօլտիւ
 տէյիւ սօրտու իսէ՝ Էճէլի իլէ Էօլտիւ
 տէյերէք մուհագգագ վուգուաթը քէթմ
 Էթմէք իսթէտիլէր : Մնճագ՝ փատիչահ .
 Էկէր խիլաֆրնըր թութար իսէմ՝ Էլիմ-
 տէն գուրթուլա՝մաղսրնըր տէտիքտէ ,
 օլմուշու կիպի նագլ Էթմէյէ մէճպուր
 օլտուլար : Պատիչահ տէտի . հիչ տիւ-
 շիւմէտինիդ քի՝ Էվլատրնըր օլ մէրթէ-
 պէյէ Էրտիքտէ սիգէ տախի Էյի օլուր .
 Մլլահրն թէրթիպ իւ թագտիրինէ գար-
 շը տուրուպ աղիմ կիւնահ իշէմիշտինիդ .
 անճագ Մլլահրն թագտիրի իճրա օլմուշ
 տուր . գօրգմայրն . տէնիգէ աթտրղընըր
 Իսքէնտէր Էվլատրնըր պէն իմ տէյի
 քէնտի պաշընա կէլէն Ֆէլաքէթ իւ վու-
 գուաթը նագլ Էյլէտի : Սէ իքիսինին
 տախի Էլլէրինի Էօբիւպ տէտի . Էկէր պէ-
 նի տէնիգէ աթմայայրտրնըր , պէնտէ պու
 տէվլէթէ նայիլ օլամաղ ըտրմ . վէ ա-
 լլպ պէրապէր փայի թախտրնա կէօթիւ-
 ըրիւպ , փատիչահ փէտէրինէ վէ վալտէ-
 սինէ լայրգ Էլպիտէ կիյինտիրիպ , վէ ըր-
 գագ իլէ թէգեին Էյլէտի . վէ Էթպաա-
 սընա տախի՝ պուսլարըն Էմրինէ իթաաթ
 Էթմէք թէնպիհ Էյլէյիպ պուսլարըն խըր-

մէթինէ տախի՝ մախսուս խրղմէթքեար-
լար թայեին էյլէտի :

Պ Լ Պ . 27 .

Խիթամ՝ իւլ հիքեայե :

Գիոկղեախանոս շահգատէ պու լաթիք
մէնգըպէյի միւթէէսիրէյի նագլ էթտիք-
տէն սօնրա , փէտէրինէ խիթապէն տէ-
տի . էթէնտիմ . հիքեայէմէ տրգգաթ
պոյուրտունուղ ա . սիղ տախի վալտէ-
մին թէշլիգի իլէ եէտի տէթա պէնտէ-
նիգըն գաթլինի Ֆերման պոյուրտունուղ .
անճագ Ղլահ տողրոյա եարտրմճը օլուպ
պէնի սագլատը : Բոնցիանոս փատիշահըն
եիւրէյի գալգըպ տէտի . էյ էվլատրմ .
մէնգըպէն տէրունիմէ թէսիր էթտի .
ճիւրմիւմիւ աֆլ էյլէ , պէն տախի պուն-
տան պէօլէ փատիշահըլմտան իսթիքա
էտիպ , հիւքիւմէթիմի սանա թէսլիմ է-
տէրիմ վէ իսթիյարըլմտա սանա տու-
աճը օլուրում : Պատէհու մէճիսէ սուլ-
թան հագգընա ճայիղ օլանընը սօրտուգ-
տա օնլար տախի տէտիլէր . գըղ գըլըղն-
տա պուլունան օղլան , ճինայէթինին իս-

պաթը տըր . շէրան եագմագ իճապ էտեր
 վէ փատիշահ իճրասընը էմը էթտի : Բն-
 ճագ շահգատէ ըէճա էտիպ տէտի . պէ-
 նիմ եիւղիւմտէն քէտեր կէօրմէսին . էթ-
 տիյի քէմլիյէ պէտէլ պէնիմ օնա էյլիկ
 էթմէմ ինսանիյէթին շարթընտան տըր :
 Փատիշահ տէտի . սուլթանըն իլք գա-
 պահաթը , եանընտա գըզ գըյաֆէթին-
 տէ օղլան սագլայըպ , հարէմի հիւմայու-
 նումու քէրխանէ էթմէսի . վէ իքինճիսի
 սանա իֆթիրա էթմէսի տիր . սէն քէն-
 տի փայընը աֆվ էթտին . անճագ շիւն-
 քի օ պիր գապահաթը ամմէյէ Ֆաշ օլ-
 տու , իպրէթի ալէմ իշիւն ճէզասը լա-
 զըմ տըր . եօխսա ազիմ Ֆէնալգլարըն
 էօնիւ ալընմագ :

Հազըրը տիվան իւլամէ վէ ըիճալ իւ-
 քիպար , պու սէօղէ մուվաֆֆագաթ
 կէօսթերիպ , շէրինին հիւքմիւ վէ փատի-
 շահըն Ֆէրմանը միւճիպինճէ իքիսինի
 տախի պիրէր հաշարի աթ գույրուղունա
 պաղլայըպ սիւրիւքէտերէք հէլաք էթտիք-
 տէն սօնրա , լէշէրինի տախի աթէշէ
 եագտըլար : Ղիւմէ ալէմ շիւքը էտեր ի-
 տի քի գապահաթը խէլաս պուլուպ ,
 գապահաթ սահիպի գազըարըլը չուգուրա
 քէնտի տիւշտիւ :

Պիր էյամ սօնրա , Ռոնցիանոսուն է-
 ճէլի վուգու պուլտուգտա , Ղիոկղեաիա-
 նոս թախտա ճիւլիւս էտիպ քէնտի խօ-
 ճալարընը աղիմ թէվգիր իւ թէքրիմ իլէ
 էանընտա սագլատը վէ տավալար նէզա-
 րէթինի օնլարըն իլմ իւ մահարէթինէ հա-
 վալէ էյլէտի . վէ քէնտիտի ճէմի էֆրեա-
 րընը միւլքիւն ապատընա սարժ էյլէյիպ
 ճիւմլէ ահալիյէ սէվկիւլիւ օլտու . ճիւմ-
 լէտի օնուն աէվամի էօմր իւ իգպալի ի-
 չիւն խայր տուալէր էթմէք աէ օլուպ ,
 թէտապիր իւ իտարէսինտէն խօշնուտ օլ-
 տուլար . վէ մէվթինաէ ճէմի ահալիի
 միւլքիյէթ աղիմ եաս իւ քէտէր իչին-
 աէ գալարլար :

Արեւի հոգարբեր Խանէլերին գուլանընը հագ-
 րէնա ըստի՛ :

Պատիւս իւ թալիյինի աննամաղա մե-
 րագ էտէն քիմսէ , աթիտէ մուհարրէր
 իչարլէրէ միւրաճաւթ էթտիքտէ , եա
 եազըլարըն խանէսինի , եախօտ պունըա-
 րըն էնճամընտա օլան պուրճլարըն վէ
 սէյեարէլէրին խանէսինի աչըպ , բասթ
 կէլէ քէնտի բարմաղընը պու խանէլէրին
 պիրինէ կէօթիւրէ . պատէհու օլ խանէ-
 տէ պուլունան եազընըն եախօտ պուրճ
 եա սէյեարէ իսմինին ալթընտա եազը-
 լանը պուլուպ օգույա . մերագ էթտիյի-
 նի անտէ պուլուր :

Պունըարը հէր նէ գատար պունտա
 թապ էթտիք իսէ տէ , պունա միւրաճա-
 ւթ գըլանըարա իխթար էտէրիզ քի՛ քի-
 չինին պախթ ու թալիյինի պիլմէք՝ օլա-
 ճալը իսթիխրաճ էթմէք տէմէք օլտու-
 ղունտան նաչի , պու խուսուստա մալիւ-
 մաթի թամմէ թահսիլ էթմէյէ ինսան-
 ճա թարիզ օլամազ . պունըար եազընըզ
 էյլէնճէ նէվինտէն օլուպ , էյու պախ-
 թընըն տէվամը վէ պէտ պախթըն էյու-
 յէ թէպտիլը զըմընտա խալիսանէ տուա
 իլէ շագ թաալէնին բահմինէ էմնիյէթ
 քէսպ էթմէք ճայիզ տիր :

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե
Զ	Է	Ը	Թ	Ժ
Ի	Լ	Խ	Ծ	Կ
Ն	Զ	Ղ	Ճ	Մ
Յ	Ն	Շ	Ո	Չ
Պ	Ջ	Թ	Ս	Վ
Տ	Ր	Ց	Ի	Փ
		Բ		

Ը

Օլ ազիզ փետեր վէ Օլուլ վէ Ռուհ
 իւլ գուտա էսիրկէյէ սէնի հէր թիւրլու
 պէլատէն . տաղլթարն սէնին աղրընը , վէ
 եիւրէկ աղրընը . պէջիւք շաղլըգ վէ Ֆե-
 րասէթ ՄլաՀտան , վէ սէն պէջիւյէսին
 պէջիւք իզգէթլէ վէ յայրը նէ սահաթ-
 տէ տօղտուն իսէ սէնին վալիտէնտէն ,
 պէջիւք հասթալըգ կէօթիւրտիւն , վէ
 նապէտիտ օլտուն քէնտի ագրապալարըն
 վէ տօսթլարընտան , Ֆադասթ թէհլիքէտէն
 սագլա սէնին վիճուտինի ճանավարլար-
 տան վէ տինսիզլէրտէն . զիրա գօրգու-
 վար էօնիւնտէ սէնին , վէ Ֆէնա սէջլէ-
 յիճիլէրին չօգ տուր սէնին . կիթ իպա-
 տէթ էյլէ ՄլաՀա՝ քի էսիրկէսին սէնի
 անլէրտէն . վէ քէնտի Ֆիքրին իլէ հէր նէ
 քի թութսան վէ Ֆիքրինէ ալսան վէ միւ-
 րատ էթսէն , մէրամըն իւզրէ օլա : Աի-
 ճակ թալիյի էյի չըգտը սանա :

Թ

Պիէվվէլ Քէլամուլլահ , քի փետեր-
 տէն իրասլ օլունտու , օլ տուր ումուտ

սրգըմբըշարա վէ սրգլեթէ տիւշէնլէրէ .
 օլ խէլաս էտէր սէնի ճէմի գազալէրտէն
 աէֆ օլտու սէնին եիւրէյինին աղըրսը ,
 վէ թէքմիլ օլտու սէնին սէհմին վիճակըն
 խայրոա , նէ իշ քի թութարրոան Մէվ-
 լա ըրասաթ վէրիւր սանա , վէ եօլ կէօս-
 թէրիւր . իմտի էյլէ սէնին սրըրընը , էկէր
 սաթաճաղըն վար իսէ՝ ֆայտէ էտէրսին .
 էկէր եօլա կիտէր իսէն՝ խայրը իլէն կէ-
 լերսին . էկէր ուզագտա ատէմին վար ի-
 սէ՝ էյի կէօրիւրսին , էկէր հասթան վար
 իսէ՝ թէզ սաղալըր , վէ օնու քի գայալ
 էթմիշին սուլսւրսուն : Աքրահամըն վի-
 ճակը սրը :

Պ

Աթ հիշ սիվալ էթմէ , զերա չօգ սրգ-
 լէթին վար . վէ գասէվէթ վար էօնիւնտէ
 վէ էօիւմ աղըրլարը գասէվէթլէնտիրտի-
 լէր սէնի , վէ եէրիշտի իւղէրինէ սրգլեթ
 պէցիւք . եօղուտու սանա եարտըմճը վէ
 սէվկիւլէ . զերա աթայի մէրատտէն հագ-
 սըզ չըգտըն . վէ շիմտի միւշկիւլտէսին
 էօմըին իշիւն : Իմտի եալվար Մէվլայէ .
 վէ ահտ էյլէ օնա , քի ֆէթ էյլէսին
 համմինի , վէ չըգարսըն սէնի սրգլեթտէն
 այտընլըղա , վէ սէնին եիւրէյինին միւ-

րատր՝ խայրրա թէպտիլ օլուր : Սուտան
 խէֆիլ տուր : Յոնանու վիճակը տըր :

Գ

Սէն ա՛ սէվկիւլու , շու իճին իճւն սի-
 վալ էտեր վէ զայլըլանըրտըն տայիմա .
 Մէվլա խէլաս էտեր սէնի վէ չըգարըր
 ճէմի սրգէթտէն վիճուտիւնի , վէ գաֆիլ
 պիր եէրտէն մալ պուլուն , քի օնտան
 իւմիւտիւն եօգ տուր , վէ աչար սանայ
 Մէվլա խայրըր գարու . եօլա կիսէրտէն
 սէլամէթ կէլըրսին . վէ տիւշմանըն ութա-
 նըր . ուզագտա առէմին վար իսէ կէօ-
 ըրիւրսին . էօլիւմ աղըրլարը գասէվէթ-
 լէնտիրտիլէր սէնի . լաքին ունուտուրսուն
 օնու . տէյիշիվէք իսթէրտին պիր եէրտէն
 տիկէր եէրէ . պիրաղ սապը վէ թէհամ-
 միւլ էյլէ , վէ սօնրա տէյիշիւր վէ խայր
 պուլըրսուն , պէօյիւրսին վէ շաղ օլուր-
 սուն . իւմիա էյլէ Մէվլայէ քի քէտէր-
 լէնմէյէսին : Դանիէվին վիճակը տըր :

Ե

Մութըլ սանա ա՛ սէվկիւլու՝ քի
 Մէվլա տըր սանայ եարարմճը . լաքին սէն

չօգ չսպառախարն . օլմատը սանա րահաթ-
 ԼԷԳ . վէ օլմատը սանա եարտըմճը . նէ՛
 գարտաչ վէ նէ սէվկիւլիւ . տէնիզ տալ-
 կատը կիպի չալգալանը յօրսուն , վէ սէնին
 էօմիւնէ րահաթ պուլմայօրսուն : Մ' սէվ-
 կիւլիւ՝ չօգ շիւքը է յէ Մէվլայէ՝ քի շաղ-
 ԼԷԳ եէթիչէ սանա Մլլահտան վէ սաղլըգ
 էյէր տէյիչիլիւսէն եէրինտէն , խայրա
 օղըարարն , վէ ճէմի չէթինլիքլէր խայրա
 տէօնէր : Պէօյիւքլէրտէն թէտարիքլի տուր
 վէ տուլագ կէօսթէրիյօր . եօլտաչլարտան
 վէ դամաղլարտան դայէթլէ թէտարիքլի
 տուր : Սուրբ Գրիգորուն վիճակը տրը :

Օ

Թաճիւպէնմիչիմ այ ատէմ՝ քի իքի-
 ճիքլէնմիչ սին , վէ տիւշմանլարտան զէ-
 տէլէնիւսին , վէ միւլհաղա էտէրսին պէօ-
 յիւմէք իչիւն , վէ տիւշիւնմէզսին եալ-
 վարմաղա Մլլահա իպատէթէ թէմպէլին
 օլ էճիլտէն կէլմիչ տիր իւզէրինէ պէօյիւք
 սրգլէթ վէ տիւշմանըն գուվվէթլէնտի
 իւզէրինէ , կիթ եալվար Մէվլայէ նի-
 յէթ թէքմիլ էյէն օնա , զերա չըգարա
 սէնի ճէմի սրգլէթտէն վէ ազատ օլատըն
 տուլագտան , պազիրկեանլըղըն վար , մու-

Հասցայէթ իլէ քեար էտերօին : Մատթէ-
սուն վիճակը տրր :

1;

Այ ատեմ միւհաղա էթտիյինի ա-
լըսըն վէ շաղ օլուրսուն վէ խէլաս օլուր-
սուն շերտէն , կիթ համա էյլէ Մէվա-
յէ լաքին պիր ատեմ վար՝ քի Ֆէքրի
իլէ շերր միւլահաղէ էտեր սանա . լաքին
Մէվայ չըգարըր սէնի ճէմի սրգլէթտէն
վէ տուղագտան , զիրա սէն խայրըսըն վէ
խիւտա գրլաղուղար սանա , նէ էլինտէ
իչ տութարսան րասաթ վէրիր սանա Վ.Ը
լահ , օնա քի թալապ էտերսին . կէօ-
րիւրսին : վէ օնա քի եէթիշմիշսին պու-
լուրսուն . էկէր քի հաստան վար իսէ ,
սաղալըր . վէ էկէր խանէ եափարսան եա-
խօտ էքինճիլիք էտերսէն , չօգ խայր կէ-
լըր սանա վէ չօգ մալ իլէ թէքմիլ օլուր
վէ պիւիւճիւ էքսիքլիլէրտէն թէտարիքլ
տուր : Մսվսէսին վիճակը տրր :

1;

Այ ատեմ՝ չէթին վագրլթ կէլտի իւ-
զէրինէ սէնին վէ ագրապալարընտան վէ

տօսթլարընտան վէ սէնին սինսիլէն խու-
սումէթի օլտուլար սանա , վէ օլտա վէ-
րանլըգ խանէնէ սէնին , վէ կէզտին սէն
զէմին իւզէրինտէ , անճագ շիւքիւրլէն սէն
Մէվլատէն քի , կէլէճէք տիր պէօլիւք
շաղլըգ վէ քիմի իսթերսէն՝ կէօրիւրսին
էկէր եօլա կիտերսէն , չօգ էլլէքլէ տէօ-
նէրսին . նէ իշ էտերսէն բասաթ վէրիր
սանա Մէվլա , օլ ահար քի էթմիշսին
Մէվլայէ թէքմիլ էլլէ էկէր թիւճճար-
լըգ էտերսէն՝ Ֆայտէլէնիրսին . էլիմտի
ղապիլ հօշ տուր : Մէթին վիճակը տրր :

Թ

Իլէրիլէմէտէն խայրրա . օնու քի է-
տինմիշ իտին հագարզ չըգտըն . եօլ ու-
տու սանայ մէտար . նէ գարընտաշ վէ
նէ սէվկիւլիւ . իմտի եալվար Մէվլայէ ,
քի խէլաս էլլէյէ սէնի վէ չըգարա սէ-
նի սրգլէթտէն . լաքին սէն իշիթմէզսին ,
վէ իպատէթի թէմպէլ տուրուրսուն . օլ
էճիլտէն կէլտի իւզէրինէ սրգլէթ վէ սէն
կէզտին ախէր մէմլէքէթտէ . լաքին քէ-
տերլէնմէտին : Եկէր տէօնմէզսէն Մէվ-
լանըն միւրատընա , կէլըր սէնին իւզէրի-
նէ սրգլէթ , վէ մալինէ թալան օլուր վէ

խանէնէ վերանըգ . վէ հէր նէ իշ թու-
 թար իսէն րասթ պուլմազ , վէ քիմի իս-
 թէր իսէն կէօրմէզսին . օնու քի եիթիր-
 միշսին , պուլմագսրն . էկէր քի տէօնէր-
 սէն խիւտանրն միւրատրնա , օլ զէման
 պիր քիլտիլ գաբու աչըլըր սանա , վէ
 արթար սէնին էմլաքին . կիթ իպատէթ
 էլէ խիւտայէ վէ ահա թէքմիլ էլէ քի
 ղայրը շէրը իշէմէյէսին . վէ խէլաս օլա-
 սրն էզէյէթլէրտէն : Սուրբ Վրիգորուն
 վիճակը տըր :

ժ

Մէ քի էլինտէ իշ թուրթարսան րասթ
 կէթիրիր սանա Մէվլայ , վէ էլէ զապ-
 լինին սրըրնը . միւթտէ վէր սէնին վիճու-
 տինէ շազ օլմագ իսթէրսին թուրթու-
 ղուն իլինտէ : Մէնին էլինտէն չըգար սէ-
 քեաթ , վէ չօգլար եերլէր սէնին էլինին
 գազանճլարընը . էմմա հասթալանտրն չօգ
 քի էօլիւմէ կիթտին , վէ Մէվլայ չըգար-
 տը սէնի սրգլէթտէն վէ եաշաթտը , ու-
 մուտուն օլմատըրը պիր ուզագ եերտէն
 խայրը կէլէճէք տիր սանա , վէ սէնին
 գասէվէթին շազլըղա տէօնէճէքտիր . զի-
 րա սէն խայրըսրն , վէ Նլլահ խայրը գը-
 լաղուզլար սանա , վէ պախշիշիլ պիր էվ

լատ օլուր սանա . լաքին սեվկիւլուրտէն
 թալէհին եօգ տուր . օնուն իչիւն հազըր
 տըր . զերա պօշ եերէ տիլէ տիւշերսին .
 վէ ճերիմէ վերիսին . կիթ եալվար Նւ
 լահա . վէ ահտ թէքմիլ էյլէ օնա . քի
 օնուն մերհամեթի կելէ իւզերինէ . էկեր
 եօլա կիտեր իսէն , խայրը իլէն կելրսին
 վէ խայրա եեթ իչիւրսին : Մողմանուն վե-
 ճակը տըր :

Ի

Նյ ատեմ՝ սրղընմըչսրն սէնին սրըրը-
 նա վէ ունուտույօրսուն Մեվլայէ ահաի-
 նի . զերա սէնին գասեվէթին շազըղա
 տէօնէր , ուզագ եերլէրտէն միւժտէ սե-
 տասը իչիտիւրսին , եախօտ երրագտաքի
 ատեմինի կէօրիւրսին . վէ Մեվլատէն
 սաղըգ պուլուրսուն , վէ քեմիքլէրինին
 նաժագասը էքսիլմէզ : Վաքին սէնին տօ-
 ղուրանլարընա եիւզ չէվերիճի օլմա . վէ
 նէ քի Մեվլատէն իսթերտէն վերիը սա-
 նա . վէ տէյիչիլմէք եերտէն եերէ խայրը
 օլուր սանա վէ ճէմի չէթինլըքտէն ազատ
 օլուրսուն , վէ նէ սրըրն վար իսէ՝ վէ հեր
 նէ իշ թութարսան , կիթ էյլէ Ֆայիտէ
 վէ մալ ալըրսըն . վէ էնճամընտա չօգ

խայրը կին օլուր սանա : Ղազարըն վե-
ճակը տըր :

Լ

Ըյ առեմ կէօրիւյօրում սէնի . վէ
սէնին սրբորնը քի պէնգէյօրսուն տէնիզ
տալկասընա , վէ պէնգէյօրսուն սերչէյէ
քի տիւշտիւ ամճըլարըն էլինէ , օնճուլա-
յըն վէ սէն զօրպալարըն էլինէ տիւշէսին
կիթ եալվար Մէվլայէ վէ ահա էյլէ օ-
նա , քի խէլաս էյլէսին սէնի սահապ
Մէվլան՝ ճէմի տուզագտան վէ սրգլէթ-
տէն : Ըչար սանա պիր խայրըլ գաբու
տէվլէթէ , էմմա վատ էթտիյին ահտինի
թէքմիլ էյլէ . վէ էկէր քի տէօնմէզսէն
Մէվլանըն միւրատընա , կէլըր սէնին իւ-
զէրինէ սրգլէթ . վէ օլուր թալանլանմագ
սէնին խանէնէ վէ մալինէ , վէ սէն գօ-
վուլուրսուն , վէ էօլում աղբըլարը գա-
սէվլէթլէնտիրիլէր սէնի . վէ եատ եէրէ
սիւրիւլըրսին , վէ էկէր քի տէօնէրսէն
Մէվլանըն միւրատընա , պիր քիլտալ գա-
բու աչըլըր սանա , վէ նէ իչ քի թու-
թար իսէն էլինտէ , րասաթ վէրիր սանա
Մէվլայ , էմմա թէտարիքլ տուր ճանա-
վարտան սուտան վէ Ֆէնա ամէլտէն :
Յօնանըն վեճակը տըր :

Խ

Այ ատեմ՝ Մեվանըն մերհամեթի օ-
լուր սենին իլէ ճեմի էօմրիւնին կիւնլե-
րինտէ . լաքին եատ մեմլէֆեթէ սիւրիւլ-
տիւն . վէ հէր քիմի իսթէր իսէն կէօրիւր-
սիւն . նէ քի միւրատ էտէրսէն ալըրսըն .
ղայեպթտիկինի պուլուրսուն . լաքին եօլ-
տաշարընտան թալէհին եօգ տուր . էմմա
Մեվատէն չօգ պախչիչլէրին վար , վէ
պախչիչլէ պիր էվատ օլուր սանա . լաքին
էօլեմ աղըրլարը գատէվէթ լէնտիրտիլէր
սէնի , իմտի՝ իչէ եախօտ սըրա քիլէթ-
միշտին , կիթ էլէ . Ֆայիզլենիրսին վէ
խայրը պուլուրսուն , էմմա սէնին ճինսին-
տէն Ֆայտէլէնմէպին . վէ սէնին գազան-
ճընտան չօգլար եէսինպէր , վէ փէշֆէշ-
լէր Ալահտան ալըրսըն . պիր ուզուն գա-
րըտան քէտէրլէնիրսին , քիւֆիւրտէն վէ
պիւյիւճիւլէրտէն զայեթ թէտարիքլ տուր :
Սուրբ Մարտիրոսուն վիճակը տըր :

Վ

Այ ատեմ՝ սէն պէնզէրսին ըրմաղա
քի տիւզիլէ կիտէր ուզուն վէ եօգ տուր

օնա տուրմագ . սէն գօվուլմուշ օլտուն վէ
 Աթայի միրասխօրլուգտան հագսրղ չըգ-
 տըն , վէ փէտէրինտէն կիւլմէտին . թա-
 լէհօիզսին . քի հէր ատէմ հագսրղ չը-
 գարմըչ սէնի : Իմտի եալվար Մէվլայէ
 վէ ահա թէքմիլ էյլէ , քի մէտար էյ-
 լէսին սանա վէ խէլաս էյլէյէ տուղագ-
 տան . սէն գատէվէթ էթմէ , զերա իշ-
 նին չէթինլէյի այտընլըղա չըգար , վէ տա-
 նա միւթտէ սէտասը կէլըր . վէ սէն կիւ-
 լէր շաղ օլուրտուն , զաֆիլ մալ կէլըր
 սանա . ումուտուն օլմատըղը եէրտէն :
 Մէթին վիճակը տըր :

կ

Այ սէվկիւլիւ՝ միլայըմլանտըր սէնին
 թապիյէթինի վէ սագլա Մէվլանըն միւ-
 րատընը . վէ վէր էքմէք աճ գալանլարա
 վէ սու սուսուղտրա . էկէր քի տէօնմէզ-
 սէն սէնին ամէլինտէն , կէլըր իւզէրինէ
 պիր պէջիւք սրգլէթ , վէ մալլէրինէ թա-
 լանմագ , վէ խանէնէ վերանլըգ , վէ նէ
 իշ թութարըսան րասաթ պուլմագ , վէ
 հէր նէյէ քի հավէսլէնիրսին եէրիչմէսին
 վէ եիթիրտիյի պուլմագսըն , էկէր քի
 տէօնէրսէն Ալլահըն միւրատընա վէ օնուն

Թեմպիհերինի սագլարսան, Մեվանըն
 մերհամեթի եերիչիը իւզերինե, վէ պեօ-
 յիւքերտեն իզգեթլենիրսին, վէ պիր քի-
 լտի գարու աչլըը սանա. վէ արթար
 մալին սենին. նիճէ քի շեմն մասլիւզե-
 ըին իւզերինտե, էօյլէ Մեվանըն խայրը
 եերիչիը սենին իւզերինե վէ ըասաթ վե-
 ըիր հեր նե քի իսթերսեն: Պեօյիւքերին
 չեշմի թաթլանըը գարչընաա, վէ սենե
 խայրը իլէ կերը սանա: Յակորուն վե-
 ճակը տըր:

Այ առեմ միւժտե վերիբիմ սանա.
 սեն խայրսըն վէ Մեվա խայրը գըլա-
 ղուզար սանա, վէ սահիպ խելաս էթտի
 սենի ճեմի տուզագլարտան. վէ օլուր-
 սուն սեն սեվկիւլիւ ճիւմլէսինե. վէ մա-
 լինե նօգսանըգ օլմազ. վէ վերիը սանա
 Ալահ, շեօհրեթ վէ պեօյիւքըւք, լաքին
 թեաարիքը տուր պիր տիլտեն. քի քե-
 տերլենմէյեսին, զերա տայիմ պիլէտիր
 սենին իլէ օլ լիսան: Աիթ եալվար Մեվ-
 լայե, վէ ահտ թեքմիլ էյլէ, քի խելաս
 օլտսըն շերտեն, նե սըրըն վար իսե էյլէ
 խեյթ էթմե, հեր նե քի իսթերսեն էօյ-

Լէ Թէքմիլ օլուր : Բարսեղին վիճակը
տըր :

2

Այ ատէմ՝ շաղլըգ վէ սէվինճ սէտա-
սը սունարըմ սանա , սէն գօրգմուշսուն
վէ շիւպհէլէնմիշ վէ զէտէլէնմիշսին սոյ-
լարընտան վէ տօսթլարընտան . վէ սէնին
սօյոնն ղարազ օլտուլար սանա . վէ չօգ
չէյլէրտէն հագսըզ չըգտըն . սէնին աթա-
յի խանէն վէրանէ տէօնտիւ . վէ սէն
կէզտին եէր իւղէրինտէ . վէ էօլիւմ եա-
սը գասէվէթլէնտիրտի սէնի , լաքին շիմ-
տի շիւքիւր վէր Ալլահա . քի եէթիշմիշ
տիր սանա պէօյիւք շաղլըգ . վէ չօղալըր
սէնին մալին ալթընըն վէ կիւմիւշիւն , հէր
նէ քի իսթէր իսէն Թէքմիլ օլուր . ամ-
մա Թէտարիքի տուր զայիմլէրտէն վէ զի-
նատան . քի Ֆուրթունայէ տիւշմէյէսին ,
երրագտա օլանըն կէլըր , վէ սայրը նէ քի
սրըրըն վար իսէ՝ ճէմիսի տէ Թէքմիլ օ-
լուր : Մովսէսին վիճակը տըր :

1.

Այ ատէմ՝ սէնին պաղլարընըն չէօ-
վիւլմէսինէ հիւմայէ օլտու . նիճէ օլ միւ-

նէ՛ ճիմլէր չըգտըւար կիւն ասողմուշտան վէ
 կէլիպ Վրիստոսու պուրտուլար օրտա , վէ
 զայեթ շազ օլտուլար . օնճուլայրն սէնտէ
 սէվինէ՛ ճէքսին իչին իլէն , վէ սըրըրն ըլան
 քի թութմուշտուն . էկէր եօլա կիտէրսէն
 սէլամէթ կէրի տէօնէրսին . վէ էյի պու
 լուրսուն . նի՛ ճէ Մովսէս ալթ էթտի Փա
 ռաօն փատիչահը , վէ մըսըլարը . օնուն
 կիպի տէ սէն ալթ էտէրսին սէնին ըա
 քիպլէրինի . վէ հէր նէ քի նիյէթ գօ
 մուշ իսէն , վար էյլէ սահիպ Ալլահա քի
 սէնի սէլամէթլէնտիրիը : Մոգուց վիճա
 կը տըր :

Ն

Այ տտէմ սիվալինի սէօյլէյիմ սա
 նա , օլտուն սէն չօճուգըուգտան պէրիւ
 տէտիրկին վէ գարիպլէք տէ չէքտին . վէ
 ճիւմէ էօմրին կիւնիւնտէ , վէ վէտէ
 լէնտին միլէթլէրտէն վէ պիթարիքլէրտէն
 վէ սէնին ճինսին զարազ օլտուլար սանա .
 ա' սէվկիւլիւմ գօրգմայասըն , զերա եէ
 թիշմիշ տիր սանա շազլըգ , վէ թէքմիլ
 օլտու սէնին վիճակըն խայըրա , նէ քի
 իսթէրսէն Ալլահտան՝ վէրիը սանա Ալլահ
 եօլա կիտէրսէն էյի կէլիրսին . տամա գօմ
 շու էքսիքլէրտէն թէտարիքլէ տուր . զի

րա չօգ վեմէր իշխտիրսին : Վանիւն վե-
ճակը տըր :

Ս

Այ ատեմ՝ զարեզլի կեօրիւյօրում սե-
նի . շեմտի սենին շերինտէն շաշմըշըն ,
վէ եօլտաշընա շերր էտերսին , վէ ճիւմէ-
սինէ քէտեր էտերսին , արթըգ պըրագ
զարեզլի Ֆիքրինտէն վէ եօլտաշընա շերր
խտեմէ քի տիւշմէյէսին պէօյիւք սըգլէ-
թէ , վէ զազէպ կէլըր սենին իւզէրինէ .
կիւլմէտին աթատան վէ էվատտան , վէ
ճիւմէ նէ իշ քի էտերսէն րասթ կէլմէզ
սանա , էկէր տեօնէրսէն Ալլահըն միւրա-
տընա , վէ եօլտաշընա վէ ճիւմէ ինսա-
նա զարեզ էթմէզսէն , Սէվլա շավտըրըր
րահմէթինի սենին իւզէրինէ , վէ մալինին
էքսիլմէսի ապա օլմազ . վէ ազիմ իզգէթ
իլէն էնճամ օլուրսուն : Յարէթին վեճա-
կը տըր :

Յ

Այ ատեմ՝ միւժտէ վերիբիմ սանա ,
քի թէքմիլ օլտու սենին վեճակըն խայրա
վէ սէն նէ սըրր թուլթարսըն եիւրէյինտէն .
նէ թուլթամալա գատիրսին , նէ տէ պըրագ-
մալայ . գօրգմա վար իյլէ . վերա սենին

սրբորն խայրա թէպտիլ օլտու . նիճէ քի
այ կէճէնին գարանլղընը ըջգլատոր , օ-
նուն կիպիտէ ըջգլանըր սէնին սրբորն ,
քի թուժմուչսուն . վէ եէթիչիւր սանա
մալ սահիպ Մէվլատան , վէ նէյէ հա-
վէսէնիրսէն եէթիչիւրսին . վէ պէօյիւքլէր-
տէն խայր պուլուրսուն . վէ միւթտէ սէ-
տասը իշիտիրսին . վէ կիւլէրսին . կի'թ
եալվար Ալասա' քի գրբորն սէնին հաս-
մինի . Սուրբ Գրիգորուն վիճակը տրր :

Ն

Մյ առէմ' իշթէ խուսուլմէթտէ կէօ-
րիւյօրում սէնի . քի պէօյիւք Ֆուրթունա
վար էօնիւնտէ . վէ սրգլէթէ տիւշէրսին .
չօգլար սանա շէրր տիւշիւնիւր . վէ սէն ան-
նամագորն' սէնին վիճուտինին զայ օլմասը-
նը , վէ էկէր քի էթմէզսէն Մէվլանըն
միւրատընը . օլ էճիլտէն կէլտի սէնին իւ-
ղէրինէ սրգլէթ , վէ հէր նէ սրբորն վար
իսէ , թէքմիլ օլմազ , վէ էկէր եօլա կի-
տէրսէն , խայր օլմազ սանա . վէ էկէր քի
տէօնէրսէն Մէվլանըն միւրատընա' վէ վատ
էթտիյին ահորնը թէքմիլ էտէրսէն , օլ
զէման պիւր քիլտիլ գարու աչըլըր սանա ,

վէ արթար սէնին մալին : Ներսէսին վե-
ճակը տըր :

Ե

Մյ ատէմ՝ չօգ խայրըլար սէնին էօ-
նիւնտէ կէօրիւյօրում . վէ ալըրսըն փեշ-
քէչէր պէօյիւքլէրտէն . շաղ օլուրսուն
վէ խայրա օղրարսըն , սէվնիբոսին էվլա-
տընտան վէ էհլինտէն վէ օլուրսուն պէր-
կիւզար փէտէրինէ վալտէնէ , վէ նէ քի
իօթէրսէն Մլաստան ալըրսըն . էիթիբաի-
յինի պուլուրսուն , էկէր երրագտա ա-
տէմին վար իսէ կէլըր վէ կէօրիւրսին .
էկէր հասթան վար իսէ սաղալըր , վէ
կիւնտէն կիւնէ չօգ էյի օլուր : Ղուկա-
սըն վեճակը տըր :

Ո

Մյ ատէմ՝ պօրճ տուր սանա հէր սա-
աթ շիւքր էթմէք Մէվլայէ . հագիգէթ
գասէվէթլէնտին , լաքին թէքրար շաղ օ-
լուրսուն վէ Մէվլանըն պախիչի եէթի-
չիր սանա . էմմա թէտարիքլ տուր զա-
լմլէրտէն վէ ճանավարլարտան . զիւրա
գարըլըգլըգ վար տըր էօնիւնտէ . լաքին
պախիչ վէ հիտայէթ ալըրսըն Մլաստան

վէ է վաղարընտան սէվնիրսին , վէ օ-
լուրսուն ճիւմէյէ սէվկիւլը . վէ մալէ-
րինէ էքսիլմէք օլմաղ . էկէր քի ետրտէն
եերէ տէյիշիրսէն հագկընա չօգ խայրըլը
օլուր , վէ խայրրա օլրարսըն . միւժտէ
սէտասը իշիտիրսին , վէ երրագտաքի ա-
տէմինի կէօրիւրսիւն , վէ սէնին մէվթին
խայրը կիւնտէ օլուր , վէ կէօրտիւյիւն
տիւշ տախի խայր տըր : Մքրահամըն վի-
ճակը տըր :

2

Մյ առէմ շէօհրէթլէնիրսին ճիւմէյ-
սինտէն վէ ալըրսըն խայրը հէօքիւմալօ .
քի սէնին հասմին հիճապլանսըն , վէ եատ
վիլայէթէ կիտերսին վէ ալըրսըն փէշքէշ-
լէր . վէ ճէմի չէթինլէքտէն էզատ օլուր-
սուն , վէ քիմի իստերսէն խայրը իլէն կէօ-
րիւրսիւն , վէ քիմէ քի հավէսլէնիրսէն եէ-
թիշիրսին . էմմա թէտարիքլէ տուր ճա-
նավարարտան վէ եիւքսէք եերլէրտէն վէ
պիւյիւճիւլէրտէն վէ փէրք եիւզլու տիշէն-
լտէն , քի չօգ Ֆուրթունալէնմիշ . կիթ
եալվար Մէվլայէ վէ նիյէթ թէքմիլ էյ-
լէ օնա . քի ազատ օլասըն չօգ շէրրտէն
վէ աչար սանա սահիպ Մլլաս խայրըլը գա-
բու : Մէթին վիճակը տըր :

9

Խայրը փեշքեշ վերսին սանա Մեվ-
 լա . շերը երրագլանտը վէ խայրը եագ-
 լաշտը Մեվլանըն միւրատը իլէն . վէ սէն-
 սին իլմատար . քի ճիւմլէսինէ էօյիւտ վէ-
 ըիրսին . լաքին սագլա վիճուտինի շերը
 իսթէքլի ատեմլէրտէն . վէ նէ քի իշլեր-
 սէն վէ իշ քի թութարսան՝ խայրրա գը-
 լաղուզար սահիպ Ալլահ . լաքին սեվկիւ-
 լիւլէրտէն բահտըն եօգ տուր , Մեվլայէ
 սըլըն , քի տէՖ էտէսին հասմինի . վէ
 չըգարսըն սէնի ճէմի տուզագլարտան՝ վէ
 սեվկիւլիւ օլմարն հերքէչէ , վէ սէնին
 մալէրինէ նօղսանըգ օլմարն . վէ նէ քի
 աիւշիւնիւրսէն , թէքմիլ օլուր խայրրա :
 Մովսէսին վիճակը տրր :

9

Այ ատեմ՝ պէօյիւլիւտին ալ չագլան-
 տըն , Ֆիքր էտէրսին գատիր տէյիլսին
 պիր սըրը իւզէրինտէ գալմայա . լաքին
 սէն գասեվէթ էթմէ , զիրա կէլէճէք տիր
 սանա պէօյիւք շաղլըգ՝ ումուտուն օլմա-
 տրըր եէրտէն . զիրա սէն խայրրսըն , վէ

Մէվլա խայրը գրաւորուզար սանա , վէ
 գասէվէթէ պէտէլ շաղըգ օլուր սանա .
 խայրը վէ պախշիշ ալըրսըն Ալլահտան .
 կիթ էյլէ սէնին սըրըրնը , էկէր թիւճ-
 ճարըգ էտէրսէն Ֆայտէլէնիրսին , վէ է-
 կէր քի եօլա կիտէրսէն խայրը իլէն կէ-
 լըրսին . էմնա պահտըրնըն իւզէրինէ թէֆ-
 թիշ էտիպ սիվալ էտէյօրսան , Ալլահ
 աչար սանա խայրըրը գաբու , վէ արթար
 սէնին մալին : Մատթէոսուն վիճակը տըր :

Ո .

Այ ատէմ՝ զէտէլէնտին միլէթլըր-
 տէն վէ թարիխսիզլըրտէն . եերիշտի սէ-
 նին իւզէրինէ գասէվէթ , վէ օլտու սէ-
 նին խանէնէ վէրանըգ սէնին տօսթլա-
 րընտան , վէ սէնին միշէվէրէն տայիմա
 զախէթէ չըգար . այ ատէմ՝ ղայղըլանմա
 շու իչիւն , զըրա թէզ կէլըր իւզէրինէ օլ
 խայրը . վէ սահիպ Մէվլա՝ չըգարըր սէ-
 նի ղարանըգտան այտընըղա , վէ սէնին
 միւրատընա եէթիշիրսին . լաքին թէտա-
 ըիքլե տուր եօլտաչլարընտան , քի թալէ-
 հին եօգ տուր . վէ շէրկէօզ պիր ատէմ
 վար տըր , քի Ֆեբի իլէն շէրր տիւշիւ-

նիւր սանա պիւյիւճիւլերտէն թէտարիբի
տուր : Աղամըն վիճակը տըր :

Ս

Այ ատեմ՝ սէնին էամրին իչին նի-
չին սիվալանըյօրսուն . նէ՞ շաշմըշարն վէ
չերր տիւչինիւյօրսուն . վէ ճիւմլէսինէ
քէտէր էտէյօրսուն , եէրտէն եէրէ տէ-
յիւլըրսին , վէ պիր եէրտէ գավիլէնմէզ-
սին , զայ էթտիյինի պուլմագսըն : Պըրագ
ղարէղե Ֆիբրինտէն , եօլտաչընա վէ հէր
ատեմէ շերր տիւչինմէ , եկէր իչիթմէզ-
սէն քէտէրլէնիրսին . կիթ եալվար Մէվ-
լայէ , քի էգատ օլասըն չօգ շէրրտէն :
Նղիանըն վիճակը տըր :

Վ

Այ սէվկիւլը՝ շիւքիւրլէր վէր Մէվ-
լայէ , զերա կէլէճէք տիր սանա շազլըգ
իւմիւտ էթմէտիյին եէրտէն , վէ սէնին
գազանճընտան չօգ ատեմ եէյէ . վէ
շազ Ֆիբրըլ պիր էվլատ կէօրիւրսին ,
վէ վէրիր սանա Մէվլա սալլըգ . լաքին
թէտարիբըլ տուր պիր տէվեր եիւզըլ ա-
տեմտէն վէ շէրրկէօղ տիչէհլտէն , քի

Ֆիքրի իլէն շէրր տիւշիւնիւրէր սանա ,
 թէտարիքի տուր օնլարտան , քի տիւշ-
 մէյէսին գազայէ , վէ նէ իշ թութար ի-
 սէն , խայրրա գըլաղուղար սանա սահիպ
 Ալլահ , երրագ եհրլէրտէն միւժտէ սէ-
 տաար իշիտիրսին , եախօտ ուզագտաքի
 ատէմի կէօրիւրսին . կիթ էյլէ սըրրընը
 սէնին : Մարկոսուն վիճակը տըր :

S

Այ ատէմ՝ մէսրուրէթ սունարըմ սա-
 նա . սէն գօրգմուշտուն վէ շիւպհէլէնմիշ
 սին , պօշ թալէհսին . վէրտիյինի ղաւ-
 ղա իլէ սէօքէրսին . հէր քիմէ քի խայրր
 էտէրսէն , օ սանա գարչըլգ շէրր էտէր .
 լաքին սէն իպատէթտէն վէ եալվարմա-
 տան տուրմա . կէլէճէք տիր սանա շազ-
 լըգ իւմիւտ էթմէտիյին եհրտէն . ուզագ-
 տա ատէմին վար իսէ կէլը , էկէր Ֆա-
 գըր իսէն՝ զէնկինլէնիւրսին , վէ էկէր քի
 հաստան վար իսէ սաղալը , էկէր տիւշ
 կէօրմիւշ իսէն՝ խայրր տըր : Ղուկասըն
 վիճակը տըր :

P

Այ ատէմ՝ շազլըգ վէ սէվինճ վէրի-

րիմ սանա . զիրա սէն խայրսրն վէ ՄԼ
 լահ գրազուզար սանա , վէ հէր քիմէ
 հավէս էտերսէն եէթիշիրսին . լաքին սէն
 գորգմա օնլարտան . զիրա Մէվլա տրր
 սանա եարտրմճը . վէ լաքին էքսիքլէքտէն
 պահթըն եօգ տուր . թէտարիքլ տուր ,
 քի զընտանա կիրմէյէսին . զիրա սահիհ
 ճէրիմէ վէրիրսին , լաքին գայպ օլան զա-
 տընը պուլուրսուն . եօլա կիթմէք իսթէր-
 սին ամմա՛ էքի Ֆիքիրլիսին . կիթ գօրգ-
 մա հէր նէրէյէ կիտերսէն՝ խայրը իլէն
 կէլիրսին , վէ հէր նէ քի իշ թութար-
 տան , ըասաթ վէրիր սանա Մէվլա . վէ
 նէ սրրը թութար իսէն՝ Մէվլա խայրա
 թէպտիլ էտէր , վէ կիւնտէն կիւնէ էյի
 օլուրսուն : Մարկոսուն վիճակը տրր :

8

Մ.յ առէմ՝ չօգ խայրըլար կէօրիւյօ-
 ռում հուզուրինտէ . ալըրսրն փէշքէշէր
 ուլուլէրտէն , շազ օլուպ վէ խայրա օլ-
 րարսրն , կիւլէրսին էվլատընտան վէ էհ-
 լինտէն , վէ օլուրսուն խայրը պէրկիւզար
 աթանա սէնին , վէ էկէր տէյիշիրսէն
 էէրինտէն , գավիլէնմէզսին . զիրա հէփ-
 սի տէ զարէզլ տիրլէր սանա , վէ ինսան-

տան հիշ պահածըն եօգ տուր . իլա սենին
 խայրըն Մեվլատան տըր , վէ վերիւր սա-
 նա Մեվլա՝ քենտի էօլչիւսիւզ մերհա-
 մեթինի . վէ հեր պիր չեթինլիքտեն է-
 զատ օլուրսուն . վէ կէօրտիւյիւն տիւչ
 խայրա թէպտիլ օլուր : Պիլիպպոսուն վե-
 ճակը տըր :

Խ

Այ ատեմ՝ շերը երրագլանտը սենտէն
 վէ խայրը եագլաշտը . լաքին գէտէլէնտին
 միլէթէրտէն վէ թարիխսիզէրտէն , վէ
 սենին միլէթին ղարէզ օլտուլար սանա ,
 թէտարիբի տուր տիւչմանլարտան . լաքին
 պիր շերկէօզ ատեմ վար՝ վէ պիր տէ
 պիւիւճիւ տիչէհի , քի Ֆիքիւլէրի իլէն
 շերը տիւչիւնիւյօրլար սանա . վէ եօլտաշ-
 լարընտան վէլվէլէ վար տըր էօնիւնտէ ,
 վէ շերահաթըն վար , եախօտ եօլ եա-
 խօտ թիւճճարլըզ . սապր էյլէ : Աքրա-
 համըն վիճակը տըր :

Պ

Պինամուս ինսանա սէվկիւլիւ օլմա .
 քի քէտէրլէնմէյէսին , վէ սենին էլն-
 տէն շէյ զայ օլմուչ տուր . լաքին գասէ-

վեթեանս էյիյէ տեօնէր , վէ հէր նէ
 քի սրբորն վար իսէ թէքմիլ էտէր սանա
 Մէվլա . լաքին պիր ազ թէհամմիլ էյ-
 լէ . զերա պիր Ֆէնա եիւրէքլէ ատեմ
 վար , քի քէնտի Ֆիքրի իլէն շէրր տիւ-
 չիւնիւր սանա . վէ էկէր քի թէտարիքլէ
 տուրուր իսէն քէնտինտէն՝ օլ զէման է-
 զատ օլուրսուն շէրրտէն . կէօրիւնիւր ի-
 տի իւզէրինտէ գասէվէթ նիշանէլէրի .
 լաքին Մէվլա մէն էյլէտի , վէ չօգ մէս-
 րուրէթ վար տրր էօնիւնտէ . վէ պէն-
 զէրօին Մքրահամա . քի Մլահ քէնտինի
 սէվտի վէ իւզէրինէ կէլէն գասէվէթտէն
 էզատ էթտի . օնճուլայրն սէնտէ էզատ
 օլուրսուն ճէմի շէրրտէն : Սահակըն վի-
 ճակը տրր :

Ք

Մյ առէմ կէօրիւյօրում քի . պիրի-
 տի մէտհ էտէյօր սէնի լիսանի իլէն վէ
 գալպի իլէն շէրր տիւչիւնիւյօր սանա ,
 եախօտ պիր գույու էշէյօր սանա . լա-
 քին գատիր օլամազ սաքրն քէտէր էթ-
 մէ , հէման կի'թ նիյէթ թէքմիլ էյլէ
 Մլահա , քի չօգ շէրրտէն խէլաս օլտուն
 զերա եէթիշմիշ իտի սանա ազիմ սրգէթ
 լաքին Մէվլա չէվերտի շէրրի քէնտի պա-

չնա . վէ պէնգէրսին սէն Իսահակայ ,
 քի քէնտի փետերի իսթեր իտի պողազ-
 րամայա օլլունու . լաքին Մէվլա եարտրմ
 էթտի օնա , վէ խէլաս էթտի օնու , վէ
 չօգ պէջիւքիւյէ վէ շէօհրէթլէրէ եէ-
 ըիշտի . օնճուլայրն սէնտէ շազ օլլուրսուն
 Մէվլանրն վէրտիյի միւրատը իլէն : Սուրբ
 Յակոբուն վիճակը տըր :

22

Պունլարըն ճիւմլէսինին սահիհինի պի-
 լէն՝ եալընըզ Մլահ տըր . զերա ինսան
 տէյիլ տիր կէօրիւճիւ գալպլէրի վէ կէ-
 լէճէքլէրինի պիլէն . իլա Մլահ . օլ է-
 ճիլտէն Ֆէյլէսօֆլար՝ հեր նէ քի սէջ-
 լերլէր վէ եազարլար իսէ , ճէմիսի թահ-
 մին իլէն տիր . պու սէպէպտէն նաչի օլ
 կիզլէ էսրարլարը պիլէն էօրթիւլէրի զա-
 հիր էտէն , եալընըզ Մէվլայէ շէօհրէթ-
 լէր ճէմի մախլուգլէրտէն էպէտ իւլ ա-
 պատ . ամին :

Իոյ	Յուլ	Երկաւոր
Խեցեւորին	Եռիւծ	Աոյս
Աշիւ	Աարիճ	Եղեղնաւոր
Եյծեղջիւր	Բրհոս	Չուկն
Հրատ	Երեզական	Լուսաբեր
Փայլածու	Լուսին	Երեւակ
	Լուսնիթազ	

Խոյ :

Այ ատէմ՝ օլ հիյպէթլի շօհրէթլէր նուրի . վէ պի նօգսան շէօհլէսի չավսրն իւզէրինէ՝ նիճէ շէմն մախլիւզէրին իւզէրինէ . օնճուլայրն վէ սէն սէնին իշինտէ սէվինիրսին , լաքին նիյէթ գօյմուշտուն թէքմիլլէ . վէ սահիպ տօլտուրտուն սէնին իսթէքլէրինի . եա տիւշ կէօրմիւշ գօրգմուշտուն . սէն սաքրն խէվՖ էթմէ , զերա օլ կէօրտիւյիւն տիւշ՝ խայրրա օլտու :

Յուլ :

Այ ատէմ՝ միւսէվլէր օլուր գալպինին սրրրը . հեր սաաթ գասէվէթտէսին . լաքին խէվՖլէնմէ՝ զերա շէրր ուզատը սէնտէն վէ խայրր եագլաշտը , վէ օնուքի տիւշիւնմիւշսին՝ թէզիյէ վէրիը սանա Ալլահ քէնտի մէրհամէթինի :

Նրկաւորն :

Այ ատէմ՝ սէն քի տիւշիւնմիւշսին , թէքմիլ օլուր Ալլահ իլէն . զերա չօգ խայրր վար շու սրրրընտա . սէն խայրրսրն

վէ հարամ սանա կելմէղ . պու սահէթ-
տէ գասէվէթտէսին , վէ շաշմադա տու-
րոյօրսուն , լաքին շաշմա . զերա չօգ խա-
յրը վար տրը էօնիւնտէ . վէ հէր նէ քի
տիւշիւնմիւշ իսէն՝ խայրրա թէպտիլ օ-
լուր եալընըղ Ալլահ իլէն :

Խեցգետին :

Այ ատէմ՝ հէր նէ քի տիւշիւնմիւշ
իսէն գալպինտէ , գա՛չ շունտան , քի
քէտերլէնմէյէսին . զերա սէնին իշին իւս-
թէ կելմէղ . լաքին թէտարիքլ տուր շէրը
միւրատ քիմսէլերտէն , քի սէնին իլէ եէր-
լէր իչէրլէր վէ շէրը տիւշիւնիւրլէր :

Աւիւծ :

Այ ատէմ՝ վէրիւր սանա Ալլահ քէն-
տի ըահմինի սէնին գալպինին հավէսէթի
թէքմիլ օլուր , վէ եագըն կիւնլերտէ
միւթտէ սէտասը իշտիրսին վէ խիւրրէմ
օլուրսուն . լաքին գավկատէն թէտարիքլ
տուր . վէ օնու քի իսթէրտէն կէօրիւրսին
Մէվլանըն միւրատը իլէն :

ԱՅՍ :

Այ ատեմ՝ թիւքենմէզ նուրինի չավ-
տորսըն իւզերինէ Ալահ , վէ ըսկմէթի
իլէն քէնտինին , ըսսաթ վերսին սանա օ-
նու քի իսթերսին սէն . լաքին տիւշ կէօր-
միւշ վէ գօրգմուշտուն սաքըն խէվՖլէնմէ
զերա կերչէք ճէնկ շիտտէթլ տիր , լաքին
խայրա նիչանէ տիր . մալ կէլէճէք տիր
ումուտուն օլմատրղը եերտէն . վէ սայրը
հէր նէ քի տիւշիւնմիւշ իսէն , ճէմիսի
թէքմիլ օլուր , վէ եկէր հաստան վար ի-
սէ էյի օլուր , վէ զազէպ սէնտէն ու-
զար Մէվանըն միւրատը իլէն , լաքին
պու կիւնլերտէ պիր յէյ կէլէճէք տիր սէ-
նին իւզերինէ իսէ , եվվէլքինտէն չօգ է-
յի տիր :

ԱՅԻՈՆ :

Այ ատեմ՝ հէր նէ՛ գատար տիւշիւն-
տիւն իսէ տէ , սաքըն գօրգմայասըն՝ զի-
րա էօլէ չազ օլուրտուն քի նիճէլէր լա-
ղըմ տրը սանա , լաքին սրրընը հէր ա-
տէմէ սէօլէմէ . զերա սէնին վիճակըն
թերազիտէ տիր . վէ հէր նէ իշէ կիրիշ-
սէն ըսսաթ կէլեր սանա . լաքին քիւՖիւր-

տէն թէտարիքի տուր . վէ հէր սաաթ ի-
պատէթինի էթ . զերա ճիւմէ շէրր սէն-
տէն ուզար , վէ գայլըտան էգատ օլուր-
սուն . վէ էկէր եօլա կիտէրսէն՝ խայրր
իլէն կէլըսին , էկէր թիւճճարլըգ էտէր-
սէն՝ զայէթ Ֆայտէլէնիրսին :

Վարիճն :

Մյ առէմ՝ ագրէպ զէհիրի իլէն իս-
թէր սիվալլամայա սէնի պիր առէմ ,
թէտարիքի տուր օնտան , վէ շու միւ-
շէվէրէտէն երրագլան , քի սագլասըն սէ-
նի Մլլահ , եօլ իսէ սօնրա նատիմ օլուր-
սուն . էկէր պիրազ թէհամիլէ էտէրսէն
հէր նէ իշէ քի միւրատ իթմիշ իսէն , ճէ-
միսի թէքմիլ օլուր :

Մղեղնաւորն :

Մյ առէմ՝ պու վագրթ տօղրուտու
սէնին իշին , վէ սէնին գալպինին սրրը
խայրրա թէպտիլ օլուր . էյլէ հէր նէ քի
միւրատ էտէրսէն , վէ շազ օլուրսուն սէ-
նին իշէրինէ . զերա վէրիւր սանա Մլլահ
սէնին տիլէքլէրինի . լաքին էվէթլէմէ պի-
րազ թէհամիլէ էյլէ , վէ ումուտուն

օլմատըղը եհրտէն սեվինիրսին . վէ էկէր
էվ եափաճագ օլուրսան ըասթ կէթիրեր
սանա Ալլահ , վէ սրգլէթտէն էգատ օ-
լուրսուն , էկէր երրագտա ատէմին վար
իսէ կէօրիւրսին , լաքին տիլինտէն զա-
յէթ թէտարիքի տուր :

Այծեղջիւր :

Այ առէմ՝ չօգ շիւքիւր էյլէ Մէվ-
լայէ սէնին իշէրին իշիւն . քի եալընըղ
օլ չըգարըր սէնի գասէվէթտէն , զերա
գասէվէթ եհրիշիւր սանա սեվկիւլէրին-
տէն . վէ սէջլէրսին նէ զէման գապիլ օ-
լուր պէլա եախօտ ըասաթ . վէ կէօսթէ-
րիյօր քի հասթալանաճագսըն , լաքին չա-
բուգ էյի օլաճագսըն , վէ էկէր երրագ-
տա ատէմին վար իսէ կէօրիւրսին , վէ
թէպտիլ օլուր տիլէյին խայրրա :

Գրհոսն :

Այ առէմ՝ տէվլէթին չօգ վարըար .
լաքին հէփսինտէն հագսըղ չըգտըն , վէ
ղարիպլէնտին վէ շէրր վագի օլտու սանա
սեվկիւլէրինին նիղահլէրի սէնին իլէ
օլտուլար . վէ սէֆինէ կիպի տերեա իւ-

զերինտէ տէտիրկինլիքտէ տուրոյօրսուն .
 վէ իսթերսին սէնին հայաթընա ըահաթ
 պուլմայա իլաճ պուլամայօրսուն , այ ա-
 տէմ՝ գաստվէթլէնմէ , զերա էթտիյին
 վէսվէսէն թէպտիլ օլուր , վէ միւլահա-
 գէն թէքմիլ օլուր Մէվլանըն միւրատը
 իլէն :

Զուկն :

Մյ առէմ՝ երրագոտաքինի կէօրիւր-
 սին , եախօտ միւթտէ սէտասը իշիտիպ
 վէ շազ օլուրսուն . զերա սէնին չէթինլի-
 յին կէչտի . վէ խայրը եագլաչտը . էմ-
 մա վատին վար տրը սէնին՝ օնու թէքմիլ
 էլէ , վէ քիւֆիւրտէն թէտարիքի տուր .
 զերա նիճէ պաղլար չէօգիւլիւրլէր , վէ
 քիլիտլէ գաբու քի աչլըր , օնուն կիպիտէ
 աչաճագ տրը սանա Մլահ ըահմէթ գա-
 բուսունու :

Հրատ :

Մյ առէմ՝ պէնգէրսին սէն չօպանա ,
 քի գաչտը սօվուգտան վէ կիրտի մաղա-
 ըայտ . վէ գօյունըրա հաճէթ էթմէտի .
 կէլտի գուրտ վէ էթտի լէչ . օնճուլայըն
 սէնտէ խայրտան ուզարսըն , վէ կիտեր-
 սին շէրը սըրըրն իգինէ . թէտարիքի տուր

օնտան վէ դարեգլի ատեմտէն , վէ շու
սրբրնան երրագլան , զերա շերր սեօզ
լեր տէ վար սէնին իլէ , էմմա ինն քի
Ֆիբրինտէ տիր . սանա շերր տիր . իշթէ
սեօլէտիմ սանա ճիւմլէսինի :

Երեգակն :

Ե՛յ ատեմ՝ նիճէ շէմս , քի միւնէվ
վեր էտեր մասլիւգլերի , էօլէ միւնէվվեր
օլա սէնին սրբրն . օնու քի իսթէյօրսուն
թէքմիլէյէճէք տիր սանա Մէվա խօյր
րը . լաքին էսմեր վէ տէվիր եիւզիւ պիր
ատեմտէն թէտարիքի տուր , զերա դալ
տի իլէն գարեգ թութմուշ տուր սանա .
վէ լիսանը իլէն տախի թաթլը սեօլէյօր
սէնին իլէն . լաքին սէն պիր իշ իւզերինէ
հաճէթ էտէյօրսուն . վէ Ֆիբրին իլէ տա
խի թէՖթիշտէսին , լաքին սաքրն խէվՖ
էթմէ . զերա թէգիյէ այտընըր գս լպինին
սրբրը սէնին :

Դուսարերն :

Ե՛յ ատեմ՝ շերր ատեմ իլէն կէզմէ ,
էկեր քի տիյնէմէզսէն՝ քէտէրլէնիրսին
օնտան , վէ սէնին լիսանրնտան թէտա

ընթաց տուր , վէ հէր ինսանըն թաթլը սեօ-
 զիւնէ ալտանմա , զերա իսթէրլէր վայ էթ-
 մէք սէնի , վէ լաքին ճիւզի պիր սապր
 էյլէ . եօլ իսէ՝ սօնրա նատիմ օլուրսուն
 զերա չօգ տէվլէթ վար տրր էօնիւնտէ ,
 եիթիկին պուլունուր , վէ հէր նէ քի է-
 տէրսէն ըասսթ վէրիր սանա Ալլահ :

Փայլածուն :

Այ ատէմ՝ ուզագ եերլէրտէն միւժ-
 տէ սէտասը իշիտիրսին վէ տիլէյին թէք-
 միլ օլուր , վէ օլ ահտը քի գօյմուչսուն ,
 թէքմիլ էտէր Մէվլա . շէրր ուզագլանրը
 սէնտէն վէ խայրը եագլաչըր սանա . նէ
 իշ քի թութար իսէն՝ էյլէ սերպէսթ ,
 զերա սէնին միւրատըն օլուր . վէ շագ օ-
 լուրսուն Ալլահ իլէն :

Լուսինն :

Այ ատէմ՝ Մէվլանըն ըահմէթ եալ-
 մուրու պինօգսան օլսուն սէնտէն . վէ սա-
 հիպ Մէվլա գամիլէնտիրսին սէնին գալ-
 պինի , վէ հէր նէ քի տիւշիւնմիւշ իսէն
 էյլէ Ալլահա՝ սաքըն իսէվՖլէնմէ , զերա
 չօգ տէվլէթ վար էօնիւնտէ սէնին , վէ

ուզազ երկրտէն միւժտէ սէտասը իշի-
տիրսին եագըն կիւնլերտէ վէ սէվինիրսին
վէ հէր նէ քի եիւրէյին իլէն իսթերսէն
կէօզլերին իլէն կէօրիւրսին վէ դայէթլէ
կիւլերսին :

Երեւակն :

Այ ատէմ՝ հէր նէյէ հագ չալըչըր-
սան՝ ճէմիսի եօրուլտուղուն պօշա կիտէր-
զերա դայէթ չէթին տիր իշին վէ թէմէլ-
սիզ ամէլին . վէ շու սրրըն քի գալպին-
տէ տիր՝ տէյիլ տիր ույղուն վագթիմիզէ
խայրա պէտէլ շէրը վագի օլուր սանա .
վէ էկէր իշիթմէզսէն էօնիւնտէ՝ սարսը-
լըսըն . պիր վագըթ սապըրլըզ վէր գալ-
պինէ . վէ ումուտունու Մէվլայէ թութ
մէթին . վէ խէվթ էթմէ . զերա սէնին
հասմին եուվարլանըր վէ սէն տուրուրսուն
Մէվլանըն միւրատը իլէն :

Դուսնթագն :

Այ ատէմ՝ վիճակ խայրա չըգտը սա-
նա . պու տախի Ղազարըն վիճակը տըր .
քի տէօրթ կիւնլիք միւրտէ տիրիլտի ,
չօգ կիւնլէր իտի , քի սէնին վիճակըն
պուրճտան չըգմըշ ըտը , վէ սէն գասէ-

վե՛թ ա՛ն տա՛րոյ յօրսուն՝ վե՛ կե՛մի կիպի չալ-
 գանը յօրսուն տէրեա իւզէրինատ . լաքին
 խե՛վ Ֆլէնմէ թէ՛ղիյէ չըգարսըն շու սրգ-
 լէթինատէն . էմմա վառինի քի թու՛թայօր-
 սան՝ թէքմիլ էյլէ , վե՛ քիւ՛Ֆիւրտէն զա-
 յէթ թէտարիքի տուր , վե՛ ալէսէվիյէ-
 լէրին իպատեթլէրինի թէքմիլ էյլէ , քի
 չըգարսն սրգլէթինատէն , վե՛ պիր պէօյիւք
 առէմտէն խայր օլաճագ տրր սանա :

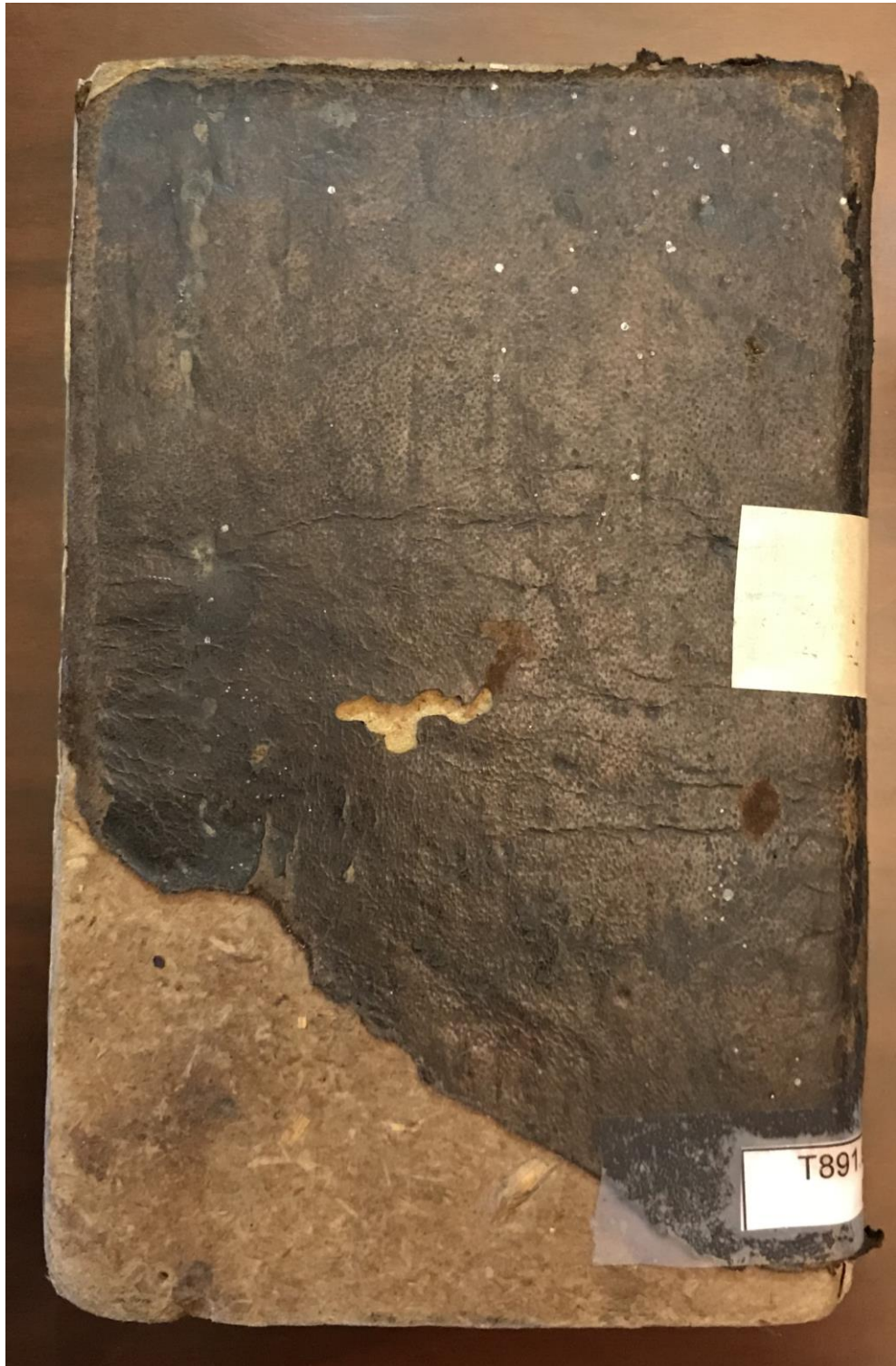
Պունլարն ճէմիսինի պիլէն՝ թահ-
 գիգ Մե՛վա տրր . զիրա ինսան գալպլէրի
 վե՛ կէլէ՛ճէքլէրի կէօրէն տէյիլ տիր , իլլա
 Մե՛վա՛ օլ էճիլտէն հէր նէ քի սէօյլէր-
 լեր վե՛ եազարլար իլիմտարլար , թահմին
 իլէ տիրլէր . օնուն իչիւն օլ կիզլէլէրի պի-
 լէն վե՛ էօրթիւլէրի աչիքեար էտէն եէք
 խիւտայէ շէօհրէթլէր ճէմի մախլիւզլէր-
 տէն էպէտ իւլ ապատ . Մմին :

Եյլալլահ ուստատրնա վե՛ քէնտի միւ-
 նիւպիւղինէ ագրլ վե՛ Ֆէրասէթ վէրէն մե-
 նանէ համա իւ շիւքիւրլէր օլտուն . վե՛
 հագ ճէլլէ ալայէ տայիմա թէսպիհ էտէ-
 լիմ քի՛ շէքլիհու առլի Ֆէրասէթի իհ-
 սան էյլէյէ ճէմի խալլիքի գուլունա հէմ

տախի թերձիւմէյէ միւսպաշիրէթ էտէն
 քիմէսնէ իչիւն վէ օգոյուս վէ տիյնէ-
 յէն քիմէսնէլէր իչիւն վէ էլ զայրու քե-
 պիր խէթալէրիմիզ իչիւն, Մապպ իւլ
 ալէմինտէն մաղՖիրէթ տիլէմէմիզ իչիւն
 օ՛լ ալի գատրի տերկեահընտա ճիւմլէմիզի
 րահմէթիյլէ սէվինտիրմէսի իչիւն, վէ է-
 պէտի մէսաղ իլէ միւթէսէլլէ լեյագէթ իյ-
 լէմէսի իչիւն, վէ ճէմիէն կիւնահըմրզը
 աՖվ պոյուրմալարը իչիւն, վէ ճէննէթի
 ալայէ իրսալ էյլէմէլէրի իչիւն տուա:

Նա՛ կէօքտէքի զէտէրիմիզ, իսմին
 մուգատտէս օլսուն, փատիշահլըզըն կէլ-
 սին. կէօքտէքի կիպի ետրտէ տախի ըէ-
 յին օլսուն. եէվմիյէ նաՖագամրզը պու-
 կիւն վէր պիզէ. նասըլ քի պիզ պօրճ-
 լուլարըմրզա աՖվ էտէրիզ, պիզիմ տէ
 ճիւրմիւմիւզիւ աՖվ էյլէ, վէ պիզը շէր-
 ըէ վէրմէ, իլա պէլատէն պիզի գուր-
 թար. զերա միւլքիյէթ վէ գուտրէթ վէ
 իհթիշամ սէնին աիր շիմտի վէ տայիմ
 վէ էպէտ իւլ տպատ. Մմին:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı-Soyadı	
Doğum Yeri-Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	
Yüksek Lisans	
Bildiği Yabancı Diller (varsa)	
Bilimsel Faaliyetleri (varsa)	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	